

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hi 9585

UNIVERSITEIT

900

Digitized by Google

**ACTORUM
ERUDITORUM,
QUÆ
LIPSIÆ PUBLICANTUR,
SUPPLEMENTA.
TOMUS IV.**

*Cum S. Casarea Majestatis & Regis Pol. atque Ele-
ctoris Saxonie Privilegiis.*

L I P S I Æ.

**Prostant apud JOH. GROSSII Hæredes,
JO. FRID. GLEDITSCH & FIL. & FRID.
GROSHUF.**

**Typis VIDUÆ CHRISTIANI GÖZIL.
A. M D C C X I.**

ACTORUM
ERUDITORUM,
QUÆ
LIPSIAE PUBLICANTUR,
SUPPLEMENTA.
TOMUS IV.

*Cum S. Casarea Majestatis & Regis Pol. atque Ele-
ctoris Saxonie Privilegiis.*

L I P S I Æ

Prostant apud JOH. GROSSII Hæredes,
JO. FRID. GLEDITSCH & FIL. & FRID.
GROSHUF.

Typis VIDUÆ CHRISTIANI GÖZII
A. MDCXXI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
RESEARCH REPORT
NO. 1000
BY
J. H. GOLDSTEIN AND
M. L. HUGGINS
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS

RESEARCH REPORT
NO. 1000
BY
J. H. GOLDSTEIN AND
M. L. HUGGINS
PUBLISHED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS

ACTORUM ERUDITORUM,

que Lipsia publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. IV. Sect. I.

LES VIES DES SAINTS, &c.

i. e.

*VITÆ SANCTORUM, EX OPTIMIS MONI-
mentis collecta, & juxta ordinem Calendariorum
& Martyrologiorum disposita.
Volumina XII.*

Parisii, apud Joannem de Nully, 1704, 8, ch. maj.
Alphab. 31 $\frac{1}{2}$.

Accedunt Volumina V, nimirum

VITÆ SANCTORUM VEL TESTAMENTI.

TOPOGRAPHIA SANCTORUM.

CHRONOLOGIA SANCTORUM.

DE FESTIS MOBILIBUS. Voll. II.

Ibid. apud eundem, 1707, 8, ch. maj.

Alph. 10.

Prostant Lipsiæ apud Jo. Frid. Gleditsch.

Opus, quod multi antehac susceperunt, Cl. Autor
Adrianus Baillet, sæpius a nobis laudatus, orti literatè
exposuit, quod jam antea quidem lucem aspexit, (ne-
que enim nova plane est, quam hic sistimus, editio), con-
summatum tamen opus videri demum possit, post-
quam Supplementa, quæ simul hic sistimus, & Indices Topographi-
& Chronologici accessere. Præterea in nostris regionibus ad

Λ

pau-

paucorum notitiam illud pervenit, ut non ingrati rem Lectoribus nos facturos speremus, qualemcunque ejus delineationem exhibentes. Vitæ Sanctorum sunt, quas describendas sibi sumsit, in quibus quomodo sit versatus, ipse nobis in Præfamine T. I. dedit demonstratum. Cum omnes Sanctorum vitas, genuinas quidem & certas, exhibere in compendio quasi vellet, secundum mensium dierumque ordinem opus universam disposuit. In singulos dies omnes singulorum Sanctos recenset, primum tamen locum semper tribuens Sancto cujusvis diei præcipuo, cujus non solum vitam narrat prolixius, sed & de cultu ipsi instituto quædam subnectit. Eodem modo in festis diebus cum rei, in cujus memoriam celebrantur, tum celebritatis historiam nectit. Prætulisse autem hic se fatetur Græcorum Menologij & Menæis Latine Ecclesie calendaria & martyrologia. Cumque in ipsorum quoque Sanctorum selectu Romanum sequeretur breviarium, indeque ejus, cui maxime dies sacer erat, vitam sumeret, tamen si illius acta vel falsa essent, vel plane non extarent, de cultu disserere contentus est. Huic deinde ex alijs brevianis Gallicarum maxime Ecclesiarum Sanctos adjungit. Singulis autem diebus annectit sub additionum nomine peculiarem illorum classem, quorum canonisatio adhuc est dilata, qui cum sanctissimam egerint vitam, dubium est, nunquam inter Sanctos sint recipiendi, quique per errorem in martyrologia sunt ascripti, quorum vitas cum prætermittere noluerit, alio tamen caractere exendi curavit. Interim recenset etiam inter Sanctos, qui vere tales fuerunt, licet vel cultum nunquam habuerint, vel illo denique exciderint, orta etiam sæpe inter Sanctos ejusdem nominis, quorum publico afficiebatur honore, confusione. Hos in unum diem ob nominis communionem conjicit, quomodo ita d. 21 Febr. plures Serapiones, d. 26 Maj. plures Quadratos &c. invenias junctos. Quin, si sæpe contigisset, ut loco suo moveret aliquem, Lectorem eo remittit, ubi ejus invenitur historia. Quemadmodum ita Paulum Eremitam d. 10 Jan. describit, cujus alii memoriam d. 15, alii 29 hujus mensis, alii alio tempore celebrabant. Maximopere se laborasse Autor dicit, ut vera diceret, quapropter falsa plene

reiciat, de dubiis dubie loquatur. In miraculis præsertim recensendis cautum se profitetur, dum nihil dicat nisi bonis confirmatum autoritatibus. Tuetur se hic exemplo Gregorii Nyseni, qui sororis suæ Martinæ vitam consignans miraculorum ejus licet *ἀποδείξεις* mentionem facere volebat ob incredulos. Quam rationem nunc eo magis valere putat Cl. Autor, quo plures monachorum in superioribus seculis fallaciæ nunc vulgo sint cognitæ. Eandem hanc causam excusationi sibi fore confidit, si revelationibus, somniis & visionibus non multam videatur adhibuisse fidem, quæ propter & revelationem, per quam S. Elisabetha Historiam 12000 Virginum scripsisse dicatur, rejiciat. Utque sinceritas ejus eo melius appareat, errores & infirmitates Sanctorum nunquam se dicit dissimulasse. Eos autem, de quibus boni nihil dici queat, licet in brevioriis & martyrologiis locum habeant (v. g. Theodotum Laodicenum Arrianum) se retulisse quidem in suum Catalogum, non tamen aliam ob causam, nisi ut aliquando expungantur. Præmittit etiam cuivis mensi Tabulam Criticam, ut vocat, sive indicem Autorum, unde, quæ hic referuntur, sunt desumpta, annexo de quovis opere judicio. Quæque alibi sine certo ordine de Sanctis narrata invenerat, secundum annorum seriem, in margine additam, magno cum studio disposuit. His tamen, de quibus hæcenus locuti sumus, Voluminibus minime Veteris Testamenti Sancti comprehenduntur, quippe quos non colit Ecclesia Romana, exceptis solum Maccabæis. De illis igitur peculiariter Volumine agit secundum menologiorum apud Græcos & plerorumque apud Latinos martyrologiorum, qui nostro tempore viderunt lucem, ordinem. In ea autem historia ita se gerit, ut nunquam a traditis in Scriptura recedat, nihil alienum addat, ne morales quidem applicationes, in quibus fecundi adeo Patres fuerunt. Cumque occasione historiarum Sanctorum, de Festis eorum, quæ immobilia sunt maximam partem, egerit, ut absolveret tractationem de Festis, duo Volumina de Festis immobilibus præterea addidit, quæ cum ad memoriâ rerum a Christo gestarum plerumque pertineant, multa hic habentur, quibus universa Salvatoris historia & chronologia illustrantur. Toti denique

paucorum notitiam illud pervenit, ut non ingratam rem Lectoribus nos facturos speremus, qualemcunque ejus delineationem exhibentes. Vitæ Sanctorum sunt, quas describendas sibi sumit, in quibus quomodo sit versatus, ipse nobis in Præfamine T. I. dedit demonstratum. Cum omnes Sanctorum vitas, genuinas quidem & certas, exhibere in compendio quasi vellet, secundum mensium dierumque ordinem opus universam disposuit. In singulos dies omnes singulorum Sanctos recenset, primum tamen locum semper tribuens Sancto cujusvis diei præcipuo, cujus non solum vitam narrat prolixius, sed & de cultu ipsi instituto quædam subnectit. Eodem modo in festis diebus cum rei, in cujus memoriam celebrantur, tam celebritatis historiam nectit. Prætulisse autem hic se fatetur Græcorum Menologiis & Menæis Latinæ Ecclesiæ calendaria & martyrologia. Cumque in ipsorum quoque Sanctorum selectu Romanum sequeretur breviarium, indeque ejus, cui maxime dicitur sacer erat, vitam sumeret, tamen si illius acta vel falsa essent, vel plane non extarent, de cultu differere contentus est. Huic deinde ex aliis brevianis Gallicarum maxime Ecclesiarum Sanctos adjungit. Singulis autem diebus appetit sub additionum nomine peculiarem illorum classem, quorum canonisatio adhuc est dilata, qui cum sanctissimam egerint vitam, dubium est, an unquam inter Sanctos sint recipiendi, quique per errorem in martyrologia sunt ascripti, quorum vitas cum prætermittere noluerit, alio tamen caractere exendi curavit. Interim recenset etiam inter Sanctos, qui vere tales fuerunt, licet vel cultum nunquam habuerint, vel illo denique exciderint, orta etiam sæpe inter Sanctos ejusdem nominis, quorum publico affiebatur honore, confusione. Hos in unum diem ob nominis communionem conjicit, quomodo ita d. 21 Febr. plures Serapiones, d. 26 Maj. plures Quadratos &c. invenias junctos. Quis, si sæpe contigisset, ut loco suo moveret aliquem, Lectorem remittit, ubi ejus invenitur historia. Quemadmodum ita Paulum Eremitam d. 10 Jan. describit, cujus alii memoriam d. 15, alii 29 hujus mensis, alii alio tempore celebrabant. Maximopere se laborasse Autor dicit, ut vera diceret, quapropter falsa plane

rejjiciat, de dubiis dubie loquatur. In miraculis præfertim recensendis cautum se profitetur, dum nihil dicat nisi bonis confirmatum autoritatibus. Tuetur se hic exemplo Gregorii Nysseni, qui sororis suæ Martinæ vitam consignans miraculorum ejus licet ἀσπίης mentionem facere volebat ob incredulos. Quam rationem nunc eo magis valere putat Cl. Autor, quo plures monachorum in superioribus seculis fallaciæ nunc vulgo sint cognitæ. Eandem hanc causam excusationi sibi fore confidit, si revelationibus, somniis & visionibus non multam videatur adhibuisse fidem, quæ propter & revelationem, per quam S. Elisabetha Historiam 12000 Virginum scripsisse dicatur, rejiciat. Utque sinceritas ejus eo melius appareat, errores & infirmitates Sanctorum nunquam se dicit dissimulasse. Eos autem, de quibus boni nihil dici queat, licet in brevioriis & martyrologiis locum habeant (v. g. Theodotum Laodicenum Arrianum) se retulisse quidem in suum Catalogum, non tamen aliam ob causam, nisi ut aliquando expungantur. Præmittit etiam cuivis menti Tabulam Criticam, ut vocat, sive indicem Autorum, unde, quæ hic referuntur, sunt desumpta, annexo de quovis opere judicio. Quæque alibi sine certo ordine de Sanctis narrata invenerat, secundum annorum seriem, in margine additam, magno cum studio disposuit. His tamen, de quibus hætenus locuti sumus, Voluminibus minime Veteris Testamenti Sancti comprehenduntur, quippe quos non colit Ecclesia Romana, exceptis solum Maccabæis. De illis igitur peculiariter Volumine agit secundum menologiorum apud Græcos & plerumque apud Latinos martyrologiorum, qui nostro tempore viderunt lucem, ordinem. In ea autem historia ita se gerit, ut nunquam a traditis in Scriptura recedat, nihil alienum addat, ne morales quidem applicationes, in quibus fecundi adeo Patres fuere. Cumque occasione historiarum Sanctorum, de Festis eorum, quæ immobilia sunt maximam partem, egerit, ut absolveret tractationem de Festis, duo Volumina de Festis immobilibus præterea addidit, quæ cum ad memoriã rerum a Christo gestarum plerumque pertineant, multa hic habentur, quibus universa Salvatoris historia & chronologia illustrantur. Toti denique

- que operi duobus Voluminibus Indicem geminum subjunxit. Prior Topographicus est, & locos alphabetico ordine designat, in quibus vel nati sint Sancti, vel mortui, vel sepulti, vel culti, vel ubi etiam vitæ tempus transegerunt. Alter Chronologicus est, juxta temporum seriem maxime notandas vitæ ipsorum partes breviter disponens. Tertium denique rerum in Vitis hisce notatu dignarum conficere consilium erat, quod tamen mors interveniens Autoris antevertisse videtur. Operi sic disposito præfixit Cl Bailletus eruditam in Biographiam Sanctorum dissertationem, quæ partim, quid ab Apostolorum ad nostra usque tempora hac in re sit præstitum, erudite exponit, partim qualis esse Historicus ejusmodi debeat, acri judicio designat. Cum scilicet Hæretici primis temporibus credulo Papæ aliisque ipsi similibus corruptis Jesu & Mariæ historiis imponebant, & verorum non solum Martyrum, falsas Historias crederent, sed ex se quoque novas fingerent, necessarium credebant Episcopi accurato verorum martyrum Catalogo dare operam, quod institutum Romanæ Ecclesiæ vindicat Autor, tempus tamen non definit, nisi quod Fabiano Papa non possit esse recentius, ante quem Tertullianus ejusmodi Factorum mentionem faciat. Ast cum Diocletianus in Christianos fureret, insignem eorum jacturam juxta eum fecit Ecclesia, cum tantus sanctorum librorum numerus Tyranni jussu combureretur, & tantum non omnes periissent, nisi Pamphilus, Cæsarensis sacerdos, quamplurimos servasset, quos publico quidem donavit Eusebius, cujus tamen labor, quantum scitur, itidem perit.
12. Postea cum restauranda hæc Acta censeret Ecclesia, factum, ut non modo falsa plane fingerentur, sed & quæ vera adhuc restarent, additionibus præsertim miraculorum corrumpentur. Et quamvis tum Pontificum tum Conciliorum decretis interdiceretur isti facinori, tamen cum falsa a veris per certa *res* non discernerent, frustra fiebant omnia. Neque, ut ipse fateatur Bailletus, parum illuc afferebat seculorum istorum morbus, quo, cum in Occidentem ex Oriente & Africa copiose apporarentur Sanctorum reliquiæ, Monachi, dictatores tum literarum, cupidæ Historiarum plebi eas, licet ipsi essent ignari, fingerent.
- 15.
- 19.
- 24.

rent. Et certe in illud tum fastigium mentiendi amor ascen- p. 27.
 derat, ut Metaphrastes regulas quoque, quomodo cum specie
 veritatis id fieri posset, præscriberet. Quin imo non dissimulat
 Autor, iisdem artibus adhuc hodie falla ejusmodi Acta fieri, 31.
 cum extrahantur Romæ maxime & Colonia tot ignotorum
 Sanctorum corpora. Quam in rem S. Ovidii exemplum alle-
 gat, cujus qui descripsit vitam, in plumbea lamina se illam invenisse
 videri voluit, quem propterea prudens Autor false perstringit.
 Horum vero Sanctorum memoria, quos tales declaraverat Ec- 32.
 clesia, non scriptis solum servabatur, sed & lectis eorundem Actis
 publice die ipsorum æmortalis, quem tamen morem ante
 Seculum VIII non recepisse Ecclesiam Romanam ab Autore mon-
 stratur. Martyrologiis, (quæ erant solum calendaria Martyrum
 quorum celebrabatur memoria, nominibus servandis servientia,) 41.
 inserta hæc Acta primum putantur a Beda, in cujus tamen
 Martyrologio cum recentiora ipso inveniantur, addita hæc cen-
 set Autor a Floro, incertæ quidem ætatis homine, ex ejus ta-
 men sententia ante Carolum Calvum ponendo. Interim cum 44.
 hujus Imperatoris temporibus Ulfuardus quidam Martyrologium
 conficeret, tantum illud meruit applausum, ut inde non reliqua
 solum tantum non omnia fierent, sed præcipue Baronii illud au-
 toritate Gregorii XIII in Romanæ Ecclesiæ usum constructum,
 in quo cum varii remanserint errores, ultimas ejus correctio- 53.
 nes ab Abbate Castillano Parisiensi Canonico expectari Autor
 indicat. Inter eos, qui post Seculum X compilare Sanctorum Acta
 instituerunt, notus est imprimis Jacobus de Voragine Legendæ 66.
*Aureæ scriptor, de cujus scripto notari meretur Claudii Espen-
 cæi judicium, Legendam ferream mendaciorum illud appellantis,*
quæ tamen libertas non Facultatis solum Theologicæ Parisiensis
condemnationem sed & purpuræ Cardinalitæ jacturam ipsi at-
tulit. Superioribus Seculis, medio nempe XVI, Surius claruit, 84.
quem valde probat Autor, hoc tamen in eo reprehendit, quod
barbariem styli, quo Acta erant conscripta, evitaturus, nimis
multa mutaverit. Cujus laboribus corrigendis cum immore-
retur Rosweidus (quem huic studio quam controversis tra-
ctandis aptiorem putat Autor) electi sunt denique Bollandus &

- Henschenius, qui Acta sua edendi initium fecere anno 1641, in quibus laudantur præcipue eruditio, & sinceritas, modestia item erga Protestantes, qui melius etiam de isto opere senserunt, quam multi ex ipsis Pontificiis. Pari studio post Bollandi mortem laborare perrexerunt Henschenius, Papebrochius, Cardonius, Jaanningus, Rayus, qui A. 1699 II, A. 1701 III, & A. 1707 IV Tomum Junii edidere, quem plures sequentur. Habuere etiam singularum regionum Sancti suos scriptores, inter quos non nimis præclarum judicium meruit Andreas du Sauffay opere Martyrologii Ecclesiæ Gallicanæ titulo conspicuo, quemadmodum & Hispanica fere omnia (excepta Corduensium Martyrum Historia a S. Eulogio scripta, quam integram adhuc extare dicit) cum quibus pari passu ambulant Lusitani, cum in utrisque taxandum sit studium omnes Sanctos sibi vindicandi. Germani hac in re non studiosi valde fuere, Angli autem magis, inter quos Capgravius eminent, quem contra communem de eo sententiam fabulosum vel ex plagio vel ex se ipso iudicat, quod in Hibernis etiam reprehendit. Parte secunda, ubi disquirat, quid idoneum scriptorem talis Historiæ reddat, ostendit simplicitatem & brevitatem esse genuini in hoc genere scriptorum operis *несинов*, nec debere multa recenseri miracula, multa tormentorum genera, aut prolixas orationes. Sinceritatem multis hujus argumentis scriptoribus defuisse fatetur, qui Sanctorum vel amici fuerint, vel cognati, vel discipuli, vel præceptores, quos certo ut plurimum eredit suspectos. Partium quoque favore multos fuisse abreptos, multos, dum nimio antiquitatis amore origines patriæ conversionis ad Apostolos referre voluerint, fixisse Sanctos, quibus eam se ferre acceptam sint professi, quosque Apostolico seculo proximos fecerint. Non tamen agnoscit requiri, ut Biographus Sanctorum ipse sit sanctus, dum modo boni Historici virtutes omnes possideat. Hinc editas Sanctorum Vitas A. 1686 commemorat a Comædo quodam Rosimondo Parisiensi sub nomine J. B. du Mesnil, quin a celebri quoque Petro Aretino, qui Partenio Etro se appellaverit. Dolet porro Ecclesiam non satis fuisse circumspectam, unde tot Sancti in diptychis & fastis occupaverint locum, quibus ille non debeatur. Miracula Sa-

ca-

culo maxime VIto tantopere in vitis Sanctorum ostentata parvi æstimat, quippe quæ sanctitatem hominis leviter satis probent, præterquam quod falso sæpe de Sanctis prædicentur. Excusat itidem, quod tales colat sanctos Ecclesia, qui hæresibus fuerint infecti, vel schismatibus implicati, cum errores eorum intellectum saltem non voluntatem affecerint, & sæpe in verbis major quam in re ipsa dissensus fuerit. Accuratissime denique de canonisationis origine disserit, quam ortam dicit ex nimio abusu, quo vel plebis opinione, vel argento etiam Sancti fierent. Hinc Ecclesiam sibi illud iudicium reservasse, & a fine X Seculi Episcopos semper Pontificis consensum requisivisse, vocem tamen *canonisationis* ante XII Seculum vix venisse in usum. Interim definire non audet, utrum hoc jus Sedi sanctæ per decretum Alexandri III an solo usu fuerit acquisitum, quamvis in hoc magis videatur proclivis. Cum tamen nonnulli Episcoporum etiam sine Papæ consensu pro sua diocesi Sanctos facerent, Pontifices autem id vellent impedire, *beatificationem* inde ortam esse: concedentibus nempe illis, ut tales Sancti interim colerentur, donec post 50 annos sancta Sædes definiret, utrum *canonisandi* sint, nec ne. Panca adhuc de dispersione reliquiarum, in qua avaritiam insignem agnoscit, deque cultu Sanctorum addit, quem a gentilibus traxisse originem fatetur. Habes igitur, Lector amice, conspectum hujus operis, in quo, si ipsum inspicias, idem quod Autor clarissimus in Bollandi ejusque locis, sinceritatem cum eruditione & simplicitate laudabili commendabis. Quamvis in tanta fessorum Actorum caligine, veritatem ubique assecutum esse, ne ipse quidem præsumere audeat, quam non ipsius tamen sed indolis argumenti, in quo versatur, culpam esse, facile constare existimamus. Nec prætermittere denique possumus, has ipsas Bailleti vitas, urgente imprimis Albano, Pontificis Nepote, a Congregatione Inquisitionis Romæ fuisse damnatas, ut narret Cl. Barnagius *Hist. des Ouv. des Sav.* 1708, p. 409.

194, 200.

SEJA.

SEJANI, ET RUFFINI DIALOGUS DE LA-
derchiana Historia S. Petri Damiani.

Parisius, apud Bartholomæum Didier, 1705, 4.

Plag. 15½.

PRæter Guidonem Grandum in dissertationibus Camaldulensibus *Dissert. quarta de S. Petri Damiani & Avellanitarum instituto Camaldulensi*, & Philippum Mariam Machiarellum in *Apologia pro S. Petro Damiano*, Italico sermone scripta, Jacobus Laderchius sapiens in Actis nostris dictus, circa Vitam Petri Damiani, A. 1702 tribus Tomis editam, nactus est Anonymum hunc adversarium, qui, si typo aliisque indicis credere fas est, non tam Gallus, ut præ se fert, quam Italus erit.

Dispersit Dialogum hunc in IV Colloquia, quorum I inscribitur *Calculus*, ad Laderchii thrafonismum de historia Petri Damiani trimestri spatio completa reprimendum. Miratur nempe Noster cum Autore Diarii Gallici in relatione hujus operis *Diar. 34 A. 1704*, qui fieri potuerit, ut Laderchius tribus illis prægrandibus & spissis Voluminibus trium tantum mensium spatium impenderit, & pro spatio trium *annorum*, ex errore, vel Typographi vel Amanuensis, trium *mensium* irrepsisse putat, alias singulis diebus XX paginas exarasse oportuit, quod officii ejus ratio minime permetteret. Mox desinit Dialogista mirari, cum tanta ositantia, tali negligentia conscriptum sit opus, ut longiori tempore non indignis quisque arbitrari possit; cum etiam tam insulsa, tam barbara, tam inepta sit scriptio, ut nihil tale unquam legerit. Præterea si quis huic operi ad paginas circiter 1904 sese extendenti detrabat, quæ diverso caractere impressa, duplici virgula stipata, vel parenthesi inclusa sunt, quippe quæ fatetur Laderchius sua non esse: & quis opuscula, epistolas, hymnosque Damiani, vel Vitam ejus per Johannem scriptam, bullas, aliorumque scriptorum fragmenta, una cum Indicibus demat, plus quam duos universi operis trientes absorptum iri, & ne tertianus quidem partem huic Historiographo complendam fuisse conjicit. Detractis hinc duo-

duobus tridentibus, seu paginis 1336 residuæ 564 paginæ manerent, quarum aliquot penitus vacuæ supersunt. Jam vero tertiam rursus partem subtrahere jubet noster Anonymus, & quidem eorum, quæ vel ex Psalmis Davidicis, Lectionibus & Officiis adducit, vel quæ facile Laderchii jussu per Amanuenses excipere poterunt, & tunc ad summum quatuor paginæ residuæ essent quotidie exarandæ. Sic ad calculos Noster revocat Historiam Laderchianam, & laudem, quam suo calculo affectat. Laderchius (quemadmodum etiam fatetur alibi, dissertationem suam de Basilicis Sanctorum Martyrum Marcellini & Petri, spatio 22 dierum a se elaboratam esse) plane annihilat, creditque, nihil magis putidum, nihil minus coherens, imo nihil ineptius in pædagogorum scholis scriptitari posse Laderchiana illa oratione.

Colloquium II titulum gerit *Ferula*, qua errores LXXVII a Laderchio in Grammaticam commissi plectuntur. Lepide autem Ruffinus, qui in hoc colloquio se a partibus Laderchii stare simulat, respondet, Sejanum singulos ferme apices historiarum hujus excussos dedisse, & Laderchium septuagies & septies lapsum ostendere, at vi præcepti evangelici ignoscendum illi esse, si vel septuagies septies peccasset. Quamobrem & nos errores illos Grammaticos silentio obtegemus. Interim tamen venusto typo expressam esse Laderchii historiam, Ruffinus asserit, ut ab his nævis majorem forte gratiam accipiat, cum & Veneres nigris maculis faciem inspergere soleant, quo curatæ carnis candor vividius emicet.

Colloquium III vocatur *Scutica*, innumeris Laderchiani styli ineptiis, & Verbi Dei profanationibus castigandis adhibita. Cum enim Censor librorum Quintinus in Approbatione hujus operis Laderchium tot laudibus extollat, & doctrinam ejus e cœlo inspiratam dicat, Sejanus invehitur in sordidum hunc assentatorem, asseritque rectius, quod probi quique ac docti Viri stomachum sibi ex tam inepta sententiarum farragine (quæ pro doctrina e cœlo inspirata Quintinus habet) subverti, ac bilem ipsam sus deque moveri fateantur. *Misere enim*, pergit Sejanus p. 29, *Scripturam Sacram sædavit! nullo delectu, nullo*

judicio centonem mendicitati sua consuit, nec reverentia sacris literis debita, nec decoris servandi, nec prudentis applicationis uspiam se memorem praeiit Laderchius. Speciminis loco adducitur, quando Laderchius Tom. II p. 249 de Damiano perinde ac de foemina quapiam perpetuo loquitur, putidamque allegoriam usque ad inverecundas partes (aperuit vulvam ejus &c.) continnat, ut adeo Petrum Damianum foeminam fuisse facile quis credat; cum etiam Tom. III p. 15 dicatur: non est vir Petrus, ut putatis, qui possit mittere manum ad fortia, sed mulier, oneri scilicet Cardinalitæ dignitatis insufficientis. Unde Dialogista noster p. 36 exclamat: Vix meimet oculis credo; quis enim in animum induxisset, postquam ab eruditis confutata est Joana Papissa fabella, hanc novam de Damiano Cardinalissâ fore a Laderchio excogitandam? Addit Noster porro hanc insaniam, quod Laderchius in Præfat. doctrinam suam ab ipso Deo purificatam pronunciet, cum tamen nihil injuriosius, nihil magis blasphemum erga divinas res constari posse, eredit hoc insulso Laderchiano stylo. Quæ enim de Christo Paulus enunciat, quæ in Psalmis, in Canticis, in Evangelis de illo scripta sunt, sine ulla veniæ præfatione Petro Damiano adaptare nititur Laderchius, cum e. g. Tom. I p. 333 de Damiano scribit: Omnia ecclesiastica negotia portans verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum fecit, tanto melior Episcopis ceteris effectus, quanto differentius, ut Monachus simul & Episcopus, præ illis nomen hereditavit; & in Præfatione: Propter Petrum Damiani non tacebo - ut cognoscatur in terra via ejus, in gentibus salutare ejus, nec vagari incipiam post greges sodalium suorum; & paulo post: Audacter dicam, quod ea tempestate in Ecclesia Dei omnia fere per ipsum facta sunt, & memoria dignum sine ipso fere factum est nihil. Huc pertinet horrenda illa blasphemia, quam Laderchius Tom. I p. 397 profert: ut viderent omnes gentes, quod tantum in illo (i. e. Petro Damiano) erat Deus, & non erat absque illo Deus. Id quod Dialogista noster execrabile nominat adversus immensitatem, independentiam atque essentiam divinam, doletque, nihilominus librum hunc Romæ esse editum, munitum.

autoritate Magistri Sacri Palatii, & Episcopi vices gerentis, quem utrumque Quintinus sua approbatione turpiter fecerit. Pag. 47 seq. defendit Noster Dupinium, cujus Bibliothecam Ecclesiasticam infamare nititur Laderchius Tom. III p. 323 & 315, asseritque celeberrimi Dupinii ingentibus in Rempubliam literariam meritis non magis derogare Laderchium, quam Solia lumini noctuas, bubones, ululas & vespertiones. Ubi etiam adducuntur verba, quibus Autor Diarii Gallici l. c. miserum dicit Laderchium, & inter alia notat, quod Laderchius Tom. III p. 454 verbis Christi de Patre suo & Spiritu Sancto blasphemus abutatur, cum scribit: *omnem siquidem pene veritatem, quam annunciaui de te, docuisti me; nec enim locutus sum a me ipso, sed quacumque audivi, locutus sum, & qua facta sunt, annunciaui. Si igitur in aliquo te, Pater, clarificaui, clarificavi; quia de tuo accepi & annunciaui. Omnia enim, pie Lector, quacumque habuit pater meus, mea feci, propterea dixi quia de suo accepi, & annunciaui tibi.*

Colloquium IV inscribitur *Censura*, qua historici lapsus ad centenarium numerum in Laderchiana scriptione rediguntur. Postquam enim verba, stylum, & externa ornamenta Laderchii exhibuit Noster, in hoc colloquio rerum nucleum intime perscrutaturus indicat, quoties in historicam veritatem impegerit, eum alias præcipua Historici laus sit veritas. Jam vero vel ipse Laderchius egregiam confessionem edidit, & Tom. III p. 246 parum verecunde postulavit veniam, si laudem veritatis minus affectus sit, his verbis: *A benevolis Lectoribus meis Ciceronianum illud mihi dici confido: amoris nostro plusculum etiam, quam concedit historia veritas, largiari. Lapsus autem historicum 1 & 2 committit, dum sanctam Claram virginem Assisiatem D. Francisci sororem, & S. Petrum Coelestinum Eremitam Æterniensem, Damiani regulam professos per æquivoci nominis fallaciam asserit. Lapsus 18 est, quo Petrum Damiani ex ordine quidem S. Benedicti Eremitam Congregationis Fontis Avellanæ concedit, sed Camaldulensem fuisse negat. E contrario Anonymus noster cum Dupinio contendit Avellanitas Camaldulensium speciem tantum esse. Lapsus 45 est,*

judicio centonem mendicitati sua confuit, nec reverentia sacris literis debita, nec decoris servandi, nec prudentis applicationis uspiam se memorem praeiit Laderchius. Speciminis loco adducitur, quando Laderchius Tom. II p. 249 de Damiano perinde ac de foemina quapiam perpetuo loquitur, putidamque allegoriam usque ad inverecundas partes (*aperuit vulvam ejus &c.*) continat, ut adeo Petrum Damianum foeminam fuisse facile quis credat; cum etiam Tom. III p. 15 dicatur: *non est vir Petrus, ut putatis, qui possit mittere manum ad fortia, sed mulier*, oneri scilicet Cardinalitatis dignitatis insufficientis. Unde Dialogista noster p. 36 exclamat: *Vix meimet oculis credo; quis enim in animum induxisset, postquam ab eruditis confutata est Joana Papissa fabella, hanc novam de Damiano Cardinalissa fore a Laderchio excogitantam?* Addit Noster porro hanc insaniam, quod Laderchius in Praefat. doctrinam suam ab ipso Deo purificatam pronunciet, cum tamen nihil injuriosius, nihil magis blasphemum erga divinas res constari possit, eredit hoc insulso Laderchiano stylo. Quae enim de Christo Paulus enunciat, quae in Psalmis, in Canticis, in Evangeliiis de illo scripta sunt, sine ulla veniae praefatione Petro Damiano adaptare nititur Laderchius, cum e. g. Tom. I p. 353 de Damiano scribit: *Omnia ecclesiastica negotia portans verbo virtutis suae, purgationem peccatorum fecit, tanto melior Episcopus ceteris effectus, quanto differentius, ut Monachus simul & Episcopus, pra illis nomen haereditavit; & in Praefatione: Propter Petrum Damiani non tacebo - ut cognoscatur in terra via ejus, in gentibus salutare ejus, nec vagari incipiam post greges sodalium suorum; & paulo post: Audacter dicam, quod ea tempestate in Ecclesia Dei omnia fere per ipsum facta sunt, & memoria dignum sine ipso fere factum est nihil.* Huc pertinet horrenda illa blasphemia, quam Laderchius Tom. I p. 397 profert: *ut viderent omnes gentes, quod tantum in illo (i. e. Petro Damiano) erat Deus, & non erat absque illo Deus.* Id quod Dialogista noster execrabile nominat adversus immensitatem, independentiam atque essentiam divinam, doletque, nihilominus librum hunc Romae esse editum, munitum.

autoritate Magistri Sacri Palatii, & Episcopi vices gerentis, quem utrumque Quintinus sua approbatione turpiter fefellerit. Pag. 47 seq. defendit Noster Dupinium, cujus Bibliothecam Ecclesiasticam infamare nititur Laderchius Tom. III p. 323 & 355, asseritque celeberrimi Dupinii ingentibus in Republicam literariam meritis non magis derogare Laderchium, quam Solis lumen noctuas, bubones, ululas & vespertillones. Ubi etiam adducuntur verba, quibus Auctor Diarii Gallici l. c. miserum denique Laderchium, & inter alia notat, quod Laderchius Tom. III p. 454 verbis Christi de Patre suo & Spiritu Sancto blasphemus abutatur, cum scribit: *omnem siquidem pene veritatem, quam annuntiavi de te, docuisti me; nec enim locutus sum a me ipso, sed quacumque audivi, locutus sum, & quae facta sunt, annuntiavi. Si igitur in aliquo te, Pater, clarificavi, clarificavi; quia de tuo accipi & annuntiavi. Omnia enim, pater, quae habuisti, mea feci, propterea dixit quia de tuo accipi, & annuntiavi tibi.*

Colloquium IV inscribitur *Censura*, qua historici lapsus ad centenarium numerum in Laderchiana scriptione rediguntur. Postquam enim verba, stylum, & externa ornamenta Laderchii exhibuit Noster, in hoc colloquio rerum nucleam intime perscrutaturus indicat, quoties in historicam veritatem impegit, cum alias praecipua Historici laus sit veritas. Jam vero vel ipse Laderchius egregiam confessionem edidit, & Tom. III p. 246 parum verecunde postulavit veniam, si laudem veritatis minus affectus sit, his verbis: *A benevolis Lectoribus meis Ciceronianum illud mihi dici confido: amori nostro plusculum etiam, quam concedit historia veritas, largiari. Lapsus autem historicum 1 & 2 committit, dum sanctam Claram virginem Assisiam D. Francisci forem, & S. Petrum Coelestinum Eremitam Aeserniensem, Damiani regulam professos per aequivoçi nominis fallaciam asserit. Lapsus 18 est, quo Petrum Damiani ex ordine quidem S. Benedicti Eremitam Congregationis Fontis Avellanæ concedit, sed Camaldulensem fuisse negat. E contrario Anonymus noster cum Dupinio contendit Avellanitas Camaldulensium speciem tantum esse. Lapsus 45 est,*

B 2

quan-

judicio eentonem mendicitati sua consuit, nec reverentia sacris literis debita, nec decoris servandi, nec prudentis applicationis uspiam se memorem praebeuit Laderchius. Speciminis loco adducitur, quando Laderchius Tom. II p. 249 de Damiano perinde ac de foemina quapiam perpetuo loquitur, putidamque allegoriam usque ad inverecundas partes (*aperuit vulvam ejus &c.*) continet, ut adeo Petrum Damianum foeminam fuisse facile quis credat; cum etiam Tom. III p. 15 dicatur: *non est vir Petrus, ut putatis, qui possit mittere manum ad fortia, sed mulier*, oneri scilicet Cardinalitæ dignitatis insufficientis. Unde Dialogista noster p. 36 exclamat: *Vix meimet oculis credo; quis enim in animum induisset, postquam ab eruditis confutata est Joanna Papissa fabella, hanc novam de Damiano Cardinalissa fore a Laderchio excogitandam?* Addit Noster porro hanc insaniam, quod Laderchius in Præfat. doctrinam suam ab ipso Deo purificatam pronunciet, cum tamen nihil injuriosius, nihil magis blasphemum erga divinas res constari possit, eredit hoc insulso Laderchiano stylo. Quæ enim de Christo Paulus enunciat, quæ in Psalmis, in Canticis, in Evangelis de illo scripta sunt, sine ulla veniæ præfatione Petro Damiano adaptare nititur Laderchius, cum e. g. Tom. I p. 353 de Damiano scribit: *Omnia ecclesiastica negotia portans verbo virtutis suæ, purificationem peccatorum fecit, tanto melior Episcopis cæteris effectus, quanto differentius, ut Monachus simul & Episcopus, præ illis nomen hæreditavit; & in Præfatione: Propter Petrum Damiani non tacebo - ut cognoscatur in terra via ejus, in gentibus salutare ejus, nec vagari incipiam post greges sodalium suorum; & paulo post: Audacter dicam, quod ea tempestate in Ecclesia Dei omnia fere per ipsum facta sunt, & memoria dignum sine ipso fere factum est nihil.* Huc pertinet horrenda illa blasphemia, quam Laderchius Tom. I p. 397 profert: *ut viderent omnes gentes, quod tantum in illo (i. e. Petro Damiano) erat Deus, & non erat absque illo Deus.* Id quod Dialogista noster execrabile nominat adversus immensitatem, independentiam atque essentiam divinam, doletque, nihilominus librum hunc Romæ esse editum, munitum.

autoritate Magistri Sacri Palatii, & Episcopi vices gerentis, quem utrumque Quintinus suâ approbatione turpiter sefellerit. Pag. 47 seq. defendit Noster Dupinium, cujus Bibliothecam Ecclesiasticam infamare nititur Laderchius Tom. III p. 323 & 355, asseritque celeberrimi Dupinii ingentibus in Rempublicam literariam meritis non magis derogare Laderchium, quam Solis lumina noctuas, bubones, ululas & vespertillones. Ubi etiam adducuntur verba, quibus Autor Diarii Gallici l. c. miserum deinde Laderchium, & inter alia notat, quod Laderchius Tom. III p. 454 verbis Christi de Patre suo & Spiritu Sancto blasphemus abutatur, cum scribit: *omnem siquidem pene veritatem, quam annuntiavi de te, docuisti me; nec enim locutus sum a me ipso, sed quacumque audivi, locutus sum, & qua facta sunt, annuntiavi. Si igitur in aliquo te, Pater, clarificavi, clarificavi; quia de tuo accepi & annuntiavi. Omnia enim, pater, quae habuisti, quacumque habuisti pater meus, mea feci, propterea dixi quia de tuo accepi, & annuntiavi tibi.*

Colloquium IV inscribitur *Censura*, qua historici lapsus ad centenarium numerum in Laderchiana scriptione rediguntur. Postquam enim verba, stylum, & externa ornamenta Laderchii exhibuit Noster, in hoc colloquio rerum nucleum intime perscrutaturus indicat, quoties in historicam veritatem impegerit, eum alias praecipua Historici laus sit veritas. Jam vero vel ipse Laderchius egregiam confessionem edidit, & Tom. III p. 246 parum verecunde postulavit veniam, si laudem veritatis minus affectatus sit, his verbis: *A benevolis Lectoribus meis Ciceronianum illud mihi dici confido: amoris nostro plusculum etiam, quam concedit historia veritas, largiari. Lapsus autem historicum 1 & 2 committit, dum sanctam Claram virginem Assisiatem D. Francisci sororem, & S. Petrum Coelestinum Eremitam Aeserniensem, Damiani regulam professos per æquivoci nominis fallaciam asserit. Lapsus 18 est, quo Petrum Damiani ex ordine quidem S. Benedicti Eremitam Congregationis Fontis Avellanæ concedit, sed Camaldulensem fuisse negat. E contrario Anonymus noster cum Dupinio contendit Avellanitas Camaldulensium speciem tantum esse. Lapsus 45 est,*

quando Laderchius Gregorium VI a Simonia labe cum Baronio purgare suscipit, autoritate Damiani officiosissimas quasdam epistolas ad illum scribentis. Ubi tamen Laderchius animadvertere debuerat, eundem Damianum post illas literas scriptas Gregorium VI inter illegitimos Pontifices computasse, ut videre licet Epist. 3 Lib. I ad ejus successorem Clementem II; id quod etiam ex Pagio ad A. 1044 a num. 5 ad 13 corroboratur, *Lapsus 99 & 100*, quod Laderchius perperam scriptorem Vitæ Petri Damiani Joannem, qui Monachum se prodit sub Priora Liprandi obedientia, eundem esse arbitratur cum S. Joanne Laudensi Eugubino Episcopo. Ruffinus quidem h. l. pro Laderchio respondet, difficultati historias scribendi aliquid dandum, & exaudiendum esse Laderchium in fine Præfationis suæ ita oronius rogantem: *Ne longe ergo faciat miserationes suas a me quiquis libellum hunc legere dignabitur, sed considerans me tam imparem operi, indulgere dignetur erroribus meis.* At Sejanus quaerit, quis illum adeo impotentem, ac nervis omnibus ad onus hoc ferendum necessarius destitutum, huic operi manus admovere coegerit?

Laudat denique Dialogista Clementis XI Pontificis studia, cum voto, ut Deus consilium eidem inspiret, ne tam ineptas lucubrationes Historiæ Laderchianæ similes, i. e. insultas, blasphemias, divino verbo, sanctisque Patribus injurias, totque historicis erroribus refertas, in ipsa urbis Romanæ luce prodire amplius impune permittat, librorumque editioni non insultos adultores Quintinos, sed Censores idoneos præficiat.

יִסְיִן

IOSIPPON, SIVE JOSEPHI BEN GORIONIS *Historiæ Judaicæ Libri sex. Ex Hebræo Latine vertit, Præfatione & Notis illustravit JOHANNES GAGNIER, A. M.*

Oxonii, e Theatro Scheldoniano, 1706, in 4to maj.
Alph. 3.

Post

Post mutilam Josephi Hebraei versionem, quam Munstero debemus, Cl. Gagnier, ex Gallia in Angliam purioris religionis causa profugus, novam, accuratorem & plenioram adornavit. Cum enim in familiam Wigorniensis Episcopi exceptus & ad Bibliothecam Samsmartinianam & Lambethanam admittus esset, Judaeorum monumenta, quae ad Hierosolymorum historiam spectant, ex archivis in lucem producere decrevit; ut eruditi cum Judaeis eo felicitus conferre possent. Praeter hanc enim, quam conspicias, Josephi versionem, etiam Seder Olam Rabbae & Sata, (quae duo Chronica decem abhinc annis Cl. Meyerus cum egregio Commentario publico usui exposuit) ut & R. Sezaræ Gaonis responsum historicam de Mischna & Talmude, nec non R. Abrahami Ben Dior Cabbalæ librum cum locis Talmudicis, in quibus Jesu Nazareni mentio fit, & denique R. Alkibæ & Pseudo-Messiae Ben Cozibæ historiam idem Cl. Auctor in Epistola dedicatoria, Reverendissimo Archi-Episcopo Cantuariensi D. Thomæ inscripta, edere promisit. Facile vero cum eodem in Praefatione consentimur, accuratam Josephi translationem Judaicarum antiquitatum indagatoribus hactenus defuisse, quod in illa Munsteri non solum ab initio statim duo priora integra Capita cum magna tertii parte, & in Libro II Caput VI cum sequentibus quibusdam sint resecta; sed in etiam sequentibus plurima loca aut mutilata aut truncata exhibeantur, prout abbreviatori visum est. Tanti defectus causa non minima fuisse videtur, quod Munsterus in editionem Constant. fortasse a R. Abraham Conath, Medico Constant. Anno M. supp. min. 250 procuratam, & Josephi compendium tantum completentem, inciderit, eamque Latinitate donaverit. Altera enim Constant. quae A. M. 270 supp. min. lucem adspexit, priori multo est completior & sex Libris absolvitur. Sed neutram harum editionum noster Cl. Interpres secutus est, quod absolutior A. M. 304 supp. min. Venetiis prodisset, & Cracoviae A. M. 355 fuisset recusa. Venetam itaque cum Constant. Noster contulit, & discrepantias vel in notis subjectis vel in calce totius operis notavit. Codices quoque, quorum alterum Raymundus Martini trivit, alterum Bartoloccius in Bibliotheca Vaticana sub num. 408 invenit, cum

illa Veneta consentire, noster Interpres sententiarum convenientia probat. Præterea optime Noster monuit, quod cum hujus Josephi scriptis non confundendum sit compendium historiarum Josephi, acta LXX Interpretum, gesta Machabæorum, facta Herodum, excidium Hierosolymitanum & decem captivitates referens, & a Munstero Wormatiæ A. C. 1529 in 8, & a Sebastiano Lepufculo Basileæ A. C. 1559 luci publicæ expositum. Quamvis etiam Gilbertus Genebrardus Chronogr. p. 376 compendii hujus Auctorem Flavio Josepho *ὁ ἱστοριογράφος* faciat, summeque Antonius Possevinus in Apparatu sacro, verbo *Josephus*, loquatur, Drufius vero, Scaliger, Ulserius & Jo. Morinus verum ejus auctorem ignorent; noster tamen Cl. Auctor hoc compendium cum alio, cui titulus est: *Hæ sunt res gesta Regum Israel in domo secunda*, a R. Abraham Ben David, vel ut alii rectius malunt, Ben Dior collecto, inque locum tertie partis Cabbalæ substituto, accurate convenire, & unum idemque opus esse, ex collatione patere contendit. Alia quoque compendia Josephi proflare Noster asserit, & Codicis MSti Hebræi in Bibliotheca Bodleiana reperti, ut & Arabici cum inscriptione: *Liber Machabæorum secundus; ex translatione Hebræorum*, Bibliorum Polygl. Paris. & Lond. calci subjecti, mentionem facit, hocque posterius ex nostro Gorione desumptum esse judicat. Denique nec Codicum MS. Arabicorum, quibus nomen Josephi filii Carion adscriptum est, quorum alterum in Bibliotheca Bodleiana in. 4to, alterum in fol. vidit, oblitus est. Hunc Josephum alios quoque libros scripsisse, noster Editor ipsis Josephi testimoniis adductis observat, quorum primus universam Romanam historiam enarrat, & tempore Julii Cæsaris in gratiam Romanorum scriptus esse perhibetur; secundus, *Liber nempe Sapientia Josephi*, eodem teste, sapientiam memoriæ tradit; tertius est *Liber correctionum & accusationum*, in quo Scriptores gentiles corripit, qui contra Israelem male locuti sunt. Nostrum historiarum librum quod concernit, eum partim ex antiquis monumentis, XXXVI. 171. partim ex orali traditione collectum esse Josephus fatetur, laudatque præ reliquis Nicolaum ex civitate Damasci oriundum, Strabonem Cappadocem, Titum (Livium) Romanum scriptorem, Tog-

Togtam Hierosol. (fortasse Trojum dicere voluit) Porophium. (ad Porphyrium f. æ. vel P. Orosum, f. cum f. confuso, respexit.) Imprimis liber de vita & gestis Alexandri M. quem Josephus Cap. VI. p. 40 a Magis Ægypti compositum esse perhibet, nominandus est, quem eruditi quidem jam dudum perisse persuasi fuerunt. Eum vero in Bibliotheca Bodleiana sub nota NED 2, 8 cum titulo: *de gestis Alexandri liber* asservari, noster Cl. Gagnier ostendit, utque pleniorē fidem faciat, eundem versionī suæ e regione oppositum imprimi curavit. Ut porro appareat, qualis noster Josephus in hoc libro esse, vel videri voluerit, Cl. Editor nomen, parentes, & nativitatē tempus ex eo ipso libro collegit. Licet pauca de tempore nativitatē addere, quæ quæstioni inter eruditos de ejus ætate agitatz aliquam lucem affundunt. Ipse Josephus lectoribus suis vult persuadere, quod anno 134, postquam jus Cæsariatus cepit, natus sit, quodque Jesus Ben Sirach suus *ὁ υἱὸς τοῦ* fuerit. Deinde Julii Cæsaris annum 19 eum suo septuagesimo currentem constituit, eum 4 annos cum 5 mensibus regnasse asserens, cujus successor Augustus 56 annis regimen tenuit. Si itaque 4 Julii Cæsaris regiminis & 4 expeditionis annos in Occidente illis Augusti addas, habebis annos 64 & quinque menses, quibus si porro Josephi 70 annos annumerēs, Josephum tempore mortis Augusti annum 134 cum 5 mensibus explevisse cognosces. Si reliquam Josephi ætatem desideras, anni a morte Augusti usque ad excidium Hierosolymorum computandi sunt, quod historiam suam eo usque continuavit. Hoc ut fiat observandum, quod Josepho teste, Augustus tempore Antipatris fratris Archelai, qui Herodes appellari maluit, decesserit. Huic Herodi, qui 11 annos regnavit, successit Agrippa Aristobuli filius, qui 23 annos Judæis imperavit, quemque secutus est Agrippa filius, qui 20 annos regiam dignitatem obtinuit, donec tribus annis cum dimidio ante templi destructionem a Vespasiano interfectus est. Posito itaque, quod secundo demum Antipatris anno Augustus mortuus sit, ducto calculo Josephum tempore excidii 190 annos natum fuisse cognosces. Miramur itaque merito, quod Josephus ætatis suæ oblitus in oratione tempore LXXXV. 38, obsidionis Hierosolymorum ad concives suos habitā, se tantum

XV. 97.

XLIII. 189.

XLI. 172.

XLIII. 275.

LXXXV. 38.

Gap. I.

tum 64, vel juxta exemplar Constant. 67 annos exegisse dixerit. Hæc diligenter perpendant, qui Josephum hunc Hebraicum & Flav. Josephum eundem fuisse putant. Præterea, facum, quem Josephus facere voluit, recentiora nomina, quibus hic illic utitur, v. g. *Francorum, Francie, Seine fluv. Britonum & Bretania, Lera fl. Bulgarorum, Turcorum, Ongorum, Toscana, Englisch, Lombardorum, Danmarcke, Croata,*

- LXXVII. *Amhoise, Tours, Chinon &c.* aperte detegunt. Cui hæc nomina sufficiunt, legat quæ idem Josephus de inauguratione Cæsarium memorat. In ea vidit septem Reges, (septem Electores,) vidit duos equites flores aureos (h. e. florenos) ad populum projectos. Vidit Patrem omnium præfectorum, qui sunt in universo mundo, qui Romæ Pater appellatur (en Papam.) Hic dextræ inaugurati Cæsaris tradit sceptrum ligneum, ejusque digito anulum ex osse hominis mortui fabricatum aptat, & in manu sinistra calicem ponit aureum oblongum, super quem est pomum Bullare (h. e. Imperiale) in similitudinem globi terræ universæ. Tandem imposito Cæsareæ dignitatis diademate, & corona regia, exclamat: *Vivat Dominus noster Cæsar!* Hæc qui legerit, suspicari posset, Josephum nostrum fortasse Caroli M. vel successorum ejus inaugurationi interfuisse, adeoque fere mille annos transisse. Nec est, quod dicas Josephum verbis illis Vespasiani inaugurationem descripsisse; remanet enim dubium, cur ritu Caroli M. tempore recepto Vespasianum coronatum fuisse scripserit. Accedit, quod Josephus decimo demum seculo a Saadia Gaon in Comment. Dan. IX, 27 allegatus sit, quæ tamen allegatio nostro Gagnerio suspecta videtur. Quod vero seculo XIII a Salomone Jarchi, Aben Esra, Abrahamo Ben Dior, Kimchio aliisque frequenter adducatur, extra omne dubium est positum. Optime quoque a nostro Cl. Gagnerio observatum est, quod Gorion pleraque ex Latinis auctoribus hauserit. Inde enim est, quod æquivocatione vocis *canis* seductus Ammoni DEO canis barbam tribuat. Cum enim in Latino codice *barbam canis* (scilicet capillis) *ornatum* legisset, vertit: *barba ejus instar canis eras.*
273. Sic Mundus, Romanus quidam, ab eo *Munclus* מונקלן appellatus.

latur, quod pro una litera *d* duas *cl* in Latino codice legisset. Pari errore Alexandram Reginam facit prophetissam, verba enim Latina: *qua praeponeres futuris praesentia, vertit, ut non raro praevideris futura.* Tandem Cl. Interpres noster praeter versionem Josephi etiam verba Auctorum, quibus usus est, Italico, ut vocant, caractere adjecit, & loca parallela ad marginem posuit. Propria nomina, praecipue exotica & barbara, caractere Hebraico expressit, & quodammodo Hebraei textus vicem supplevit, ne libri moles nimiam excreferet. De cetero affectatam verborum elegantiam evitans simplici & plano stylo cum Munstero in tyronum hujus linguae gratiam perpetuo usus est, ut nullum sit dubium eum peracti laboris laudes reportaturum promeritas.

p. 169.

A DISCOURSE OF THE DESCENT OF
the Man Christ Jesus, &c.

hoc est,

DISSERTATIO DE DESCENSU HOMINIS
Jesu Christi ex caelis, uti & de regressu ejus in caelum
super Jo. XVI, 28; Auctore EDUARDO FOW-
LERO, Episcopo Glocestriensi.

Londini, apud Ioannem Wyat, 1706, 8.

Constat plag. 9. —

NOva nobis in hoc libello a Rev. Auctore sistitur doctrina, quae, quantum meminisse possumus, in Ecclesia Christi nunquam tot in medium allatis argumentis fuit asserta. Statuere enim in eodem sustinet, humanam Salvatoris animam longe ante extitisse, quam ipse corpus in matris suae utero adlumeret. Atque hanc Christi animam humanam, in caelo, ad minimum a mundi initio, conditam, coelitus in terram descendisse, cum tempus incarnationis negotio a Deo destinatum, adimpleretur. Non ingratum itaque tibi, Lector benevole, fore speramus, si hujus dissertationis potiora argumenta tecum hoc loco brevibus communicemus. Ut

C

ita.

itaque Rev. Autor suam sententiam aliquo superstrueret fundamento, verba illa adducit in medium, quæ in Evangelio *Johannis* Cap. XVI, 28 ex ore Salvatoris indulgentissimi relata legimus. His vero discipulos suos, antequam truculentissimæ mortis genus subiret, optimus Salvator volebat docere, unde venisset & quo brevi esset regressurus. Hunc enim in finem eisdem sequenti oratione adloquebatur: *Prodi a Patre & veni in mundum, iterum relinquo mundum & proficior ad Patrem.* Sed ejusmodi loquendi formulæ, quibus Christus divinæ majestatis suæ æternam originem auditoribus suis commonstrare solebat, ut in Evangelistarum monumentis sæpius occurrunt, itæ etiam omnes ab Auctore nostro eo sensu accipiuntur, qui novæ huic sententiæ egregie patrocinari videtur. Quod quidem eam potissimum ob causam sibi & omnibus horum locorum interpretibus faciendum esse existimat, quo Judæorum animis scrupulus iste eximeretur, quem, talia ex ore Christi audientes, sibi formabant. Etenim in ea, (ut Auctor vult) versabantur opinione, ac si hominis, cujus parentes ipsi erant notissimi, ex cælo in terram descensus res esset factus profusè impossibilis. At hanc difficultatem tuac plane sublata iri confidit Rev. Autor, si statuamus, non corpus, sed humanam Christi animam in hæc inferiora terræ loca se demisisse, cum mundi Redemptor in utero benedictæ Virginis arctissimam illam cum corpore unionem iniret. Nec posse verba ista alium sensum commode admittere. His itaque fundamentis instar positis, hæc de præexistentia animæ Christi humanæ dogma ex aliis Scripturæ locis confirmare adgreditur. Primum locum habemus *Hebr. X, 5: Quæ propter ingrediens mundum dixit, sacrificium & oblationem noluit, corpus autem adaptasti mihi.* Hic Autor doctissimus opinatur, humanam Mesiæ animam in oratione quadam, venerabundo animo ad Patrem cœlestem, antequam homo nasceretur, fusa, hæc verba protulisse. Hinc autem manifestam valde esse, hominis Christi animam diu multaque secula ante fuisse, quam ipsi corpus adaptaretur. Deinde duo alii loci ad sententiam hanc confirmandam adducuntur, quorum prior *Jo. III, 13* his verbis legitur:

Nul-

Nullus ascendit in cœlum, nisi qui descendit e cœlo, nempe filius hominis, qui est, aut secundum Erasmi interpretationem, quæ magis Nostro placet, qui erat in cœlo. Posterior autem Jo. VI, 62: *Quid si igitur spectaveritis filium hominis adscendentem eo, ubi erat prius.* Cum itaque filius hominis expressis verbis hic dicatur fuisse in cœlo ante assumptionem corporis sui, rursus inde colligit, animam Christi humanam dudum ante præstitisse, quam in hunc mundum veniret. Nec absurdum esse, si anima humana pro filio hominis, hoc est, toto homine accipiatur. Optime hanc dicendi rationem convenire, non solum cum Scriptura sacra, utpote quæ corpus istud, quod circumferimus, tantum *tabernaculum aliquod* adpellet, 2 Per. I, 14, & *terrestrem nostram domum tabernaculi*, 2 Cor. V, 1, sed & cum veterum Philosophorum placitis, animam humanam, proprie dicendo, hominis nomine insignientium. Unde esse putat, quod *Anaxarchus*, cum a *Nicochrone*, Cypri Tyranno, ferreis pistulis in mortario contunderetur, exclamaverit: *Tunde, tunde sollem Anaxarchi, Anaxarchum non tundis.* Verum, ut res hæc clarior evadat, bina porro ex Epistolis Paulinis adferuntur loca, quorum uterque eandem rem doctissimo Viro confirmare videtur. Primus locus nobis exhibetur 2 Cor. XV, 47 verbis sequentibus: *Primus homo e terra pulvereus, secundus homo ipse dominus e cœlo*; alter autem Eph. IV, 9, 10 hujus tenoris est: *Ceterum illud ascendit, quid est, nisi quod etiam descenderat prius in infimas partes terræ quæ descenderat, ipse est, qui etiam ascendit longe supra omnes cœlos, ut impleat omnia.* Ex priori loco nervum inferendi a Viro venerabili non legimus ostensum; ex posteriori autem sequentem in modum colligit: Quicumque ex cœlo in infimas partes terræ descendit, hic idem est, qui deinceps in cœlum ascendit. Sed homo Christus in cœlum ascendit; Ergo & idem homo Christus e cœlo descendit. At enim vero ne quis sibi objiceret, hoc comma saltem interpretandum esse de descensu τῆς λόγῃς, secundæ in sacrosancta Trinitate personæ, in sequentibus philosophatur, quam parum ista objectio factæ a se conclusioni officiat. Primo enim valde manifestum esse, se-

cundæ in Deitate personæ nulla ratione posse nomen filii hominis aut secundi Adami attribui; deinde etiam captu rem esse impossibilem, quomodo Christus, tanquam verus Deus, personaliter in terram descenderit, cum filius Dei æque ac Pater, ob inseparabilem illam unionem, quæ ipsi cum eodem ab æterno intercessit, ne per momenti spatium, e cœlo abesse possit. Atque hæc sunt præstantiora argumenta, quibus præexistentiam animæ Christi humanæ Rever. Præsul adsertum ivit. Antequam tamen demonstrationem dogmatis sui finiret, verba sapientis Viri adjicere ipsi placuit, quæ in libro ejus Cap. IX, 19, 20 sic fluunt: *Eram autem puer bona indole, animamque bonam sortitus eram. Ac potius, ut bonus eram in corpus impollutum veneram.* Horum vero verborum Regem Salomonem statuit auctorem, qui procul dubio, cum excellens typus venturi Messiz extiterit, optime omnium hanc doctrinam calluisset. Ut adeo de ejus veritate nullum amplius superstit dubium. Deinde quoque nonnulla ex veterum Judæorum & Patrum scriptis de Christo dicta in lucem producit, quæ quidem omnia, ut solet, ad hypothesin adplicat: sed lubet hujus generis argumentorum recensione superfedere, cum parum aut nihil ad rem facere nobis videantur. Ceterum silentio nobis non prætermittendum est, fuisse hanc Rever. Autoris sententiam a celeberrimo Ecclesiæ Anglicanæ Theologo, Wilhelmo Scherlockio, in calce libri cujusdam, quem paulo ante obitum suum in Socinianos scripsit, doctissime refutatam. Sed cum proxima Sectione eundem finis cum cura recensuri, hac vice sufficiat ejus saltem meminisse.

NOUVELLE ANATOMIE DE L'HOMME &c,

i. e.

ANATOMIA CORPORIS HUMANI NOVA, juxta Sanguinis circulationem & observationes recentiores in Horto Regis demonstrata; Autore Domino DIONIS, primario defunctæ Delphinæ, ordinario defunctæ Regine, & jurato Parisiensi Chirurgo.

Edi-

*Editio tertia, revisa, correcta & duabus Tabulis
aucta.*

Parisius, apud Laurentium d'Houry, 1695, in 8.

Alph 1 plag. 14.

Cum Potentissimus Galliarum Rex sectiones Anatomicas, Parisiis in horto Regio aliquamdiu omittas, A. 1672 voluisset restaurari suamque voluntatem edicto Parlamenti A. 1673 declarasset, Dominus quidem de la Chambre, quod ipsi primario tunc Reginae Medico, Professoris Anatomiae fungi munere haud liceret, Dominum Cresse, Facultatis Parisiensis Medicum, substituit, Autor vero noster, qui disseicaret & demonstraret, fuit electus. Quam solerter itaque provinciam hanc ab A. 1673 usque ad A. 1680 administravit; Anatomia praesens, Demonstrationes, cum ossium octo, tum reliquarum partium decem, continens, atque Parisiis A. 1690 primum excusa, nobis tamen non visa, Genevae autem A. 1696 Latine reddita, uberius testatur. In duabus namque Demonstrationibus primis de ossibus in genere, in tertia & quarta de capitis, in quinta & sexta de trunci, atque in duabus postremis de artuum ossibus in specie agens, observationem propriam de crudelissima cephalalgia ex abolitione futurarum hincque ossis coronalis & bregmaticae erosione, in Domino Raissant, Medico & Regii Nummophylacii custode habitam adjungit. Ast dum reliquarum Demonstrationum priores quatuor contentis, abdominis vindicat, ventriculorum epulonibus & bibonibus non semper capaciores esse, licet densiores, annotat: hominem tamen, si unicum obtineret intestinum, ciborum cupidissimum fore, instar lupi cervarii & corvi aquatilis, notabili exemplo alicujus confirmat, qui per totam vitam singulis horis comedere habnerit necesse, ex hydropere autem mortuus & ab Autore incisus, per breve solummodo intestinum, a ventriculo ad anum protensum, exhibuerit. Circa subsequentes denique Demonstrationes, quarum 5 & 6 thoracis visceribus, 7 & 8 capitis partibus, atque 9 & 10 artubus dicatur, nihil aliud innuendum superest, quam quod hisce aequae, ac prioribus omnibus, figurarum tabula deprehendatur praesentia.

p. 36.

162.

170.

C 3

RE-

cundæ in Deitate personæ nulla ratione posse nomen filii hominis aut secundi Adami attribui ; deinde etiam captu rem esse impossibilem, quomodo Christus, tanquam verus Deus, personaliter in terram descenderit, cum filius Dei æque ac Pater, ob inseparabilem illam unionem, quæ ipsi cum eodem ab æterno intercessit, ne per momenti spatium, e cœlo abesse possit. Atque hæc sunt præstantiora argumenta, quibus præexistentiam animæ Christi humanæ Rever. Præsul adsertum ivit. Antequam tamen demonstrationem dogmatis sui finiret, verba sapientis Viri adjicere ipsi placuit, quæ in libro ejus Cap. IX, 19, 20 sic fluunt : *Eram autem puer bona indole, animamque bonam sortitus eram. Ac potius, ut bonus eram in corpus impollutum veneram.* Horum vero verborum Regem. Salomonem statuit auctorem, qui procul dubio, cum excel-lens typus venturi Messæ extiterit, optime omnium hanc doctrinam calluisset. Ut adeo de ejus veritate nullum amplius supersit dubium. Deinde quoque nonnulla ex veterum Judæorum & Patrum scriptis de Christo dicta in lucem producit, quæ quidem omnia, ut solet, ad hypothesin adplicat : sed lubet hujus generis argumentorum recensione supersedere, cum parum aut nihil ad rem facere nobis videantur. Ceterum silentio nobis non prætermittendum est, fuisse hanc Rever. Autoris sententiam a celeberrimo Ecclesiæ Anglicanæ Theologo, Wilhelmo Scherlockio, in calce libri cujusdam, quem paulo ante obitum suum in Socinianos scripsit, doctissime refutatam. Sed cum proxima Sectione eundem simus cum cura recensuri, hac vice sufficiat ejus saltem meminisse.

NOUVELLE ANATOMIE DE L'HOMME &c,

i. e.

ANATOMIA CORPORIS HUMANI NOVA, juxta Sanguinis circulationem & observationes recentiores in Horto Regis demonstrata; Autore Domino DIONIS, primario defunctæ Delphinæ, ordinario defunctæ Regine, & jurato Parisiensi Chirurgo.

Edi-

*Editio tertia, revisa, correcta & duabus Tabulis
aucta.*Parisius, apud Laurentium d^r Houry, 1695, in 8.

Alph 1 plag. 14.

Cum Potentissimus Galliarum Rex sectiones Anatomicas, Parisius in horto Regio aliquamdiu omittas, A. 1672 voluisset restaurari suamque voluntatem edicto Parlamenti A. 1673 declarasset, Dominus quidem de la Chambre, quod ipsi primario tunc Regiæ Medico, Professoris Anatomix fungi munere haud liceret, Dominum Cresse, Facultatis Parisiensis Medicum, substituit, Autor vero noster, qui dissecaret & demonstraret, fuit electus. Quam solerter itaque provinciam hanc ab A. 1673 usque ad A. 1680 administravit; Anatomia præsens, Demonstrationes, cum ossium octo, tum reliquarum partium decem, continens, atque Parisius A. 1690 primum excusa, nobis tamen non visa, Genevæ autem A. 1696 Latine reddita, uberius testatur. In duabus namque Demonstrationibus primis de ossibus in genere, in tertia & quarta de capitis, in quinta & sexta de trunci, atque in duabus postremis de artuum ossibus in specie agens, observationem propriam de crudelissima cephalalgia ex abolitione suturarum hincque ossis coronalis & bregmatis erosine, in Domino Raissant, Medico & Regii Nummophylacii cubode habitam adjungit. Ast dum reliquarum Demonstrationum priores quatuor contentis, abdominis vindicat, ventriculum epulonibus & bibonibus non semper capaciore esse, licet densiorem, annotat: hominem tamen, si unicum obtineret intestinum, ciborum cupidissimum fore, instar lupi cervarii & corvi aquatilis, notabili exemplo alicujus confirmat, qui per totam vitam singulis horis comedere habuerit necesse, ex hydropere autem mortuus & ab Autore incisus, perbreve solummodo intestinum, a ventriculo ad anum protensum, exhibuerit. Circa subsequentes denique Demonstrationes, quarum 5 & 6 thoracis visceribus, 7 & 8 capitis partibus, atque 9 & 10 artubus dicatur, nihil aliud innuendum superest, quam quod hisce æque, ac prioribus omnibus, figurarum tabula deprehendatur præfixa.

p. 36.

162.

170.

C 3

RE-

cundæ in Deitate personæ nulla ratione posse nomen filii hominis aut secundi Adami attribui; deinde etiam captu rem esse impossibilem, quomodo Christus, tanquam verus Deus, personaliter in terram descenderit, cum filius Dei æque ac Pater, ob inseparabilem illam unionem, quæ ipsi cum eodem ab æterno intercessit, ne per momenti spatium, e cœlo abesse possit. Atque hæc sunt præstantiora argumenta, quibus præexistentiam animæ Christi humanæ Rever. Præsul adsertum ivit. Antequam tamen demonstrationem dogmatis sui finiret, verba sapientis Viri adjicere ipsi placuit, quæ in libro ejus Cap. IX, 19, 20 sic fluunt: *Eram autem puer bona indole, animamque bonam sortitus eram. Ac potius, ut bonus eram in corpus impollutum veneram.* Horum vero verborum Regem Salomonem statuit auctorem, qui procul dubio, cum excel-lens typus venturi Messæ extiterit, optime omnium hanc doctrinam calluisset. Ut adeo de ejus veritate nullum amplius supersit dubium. Deinde quoque nonnulla ex veterum Judæorum & Patrum scriptis de Christo dicta in lucem producit, quæ quidem omnia, ut solet, ad hypothesin adplicat: sed lubet hujus generis argumentorum recensione supersedere, cum parum aut nihil ad rem facere nobis videantur. Ceterum silentio nobis non prætermittendum est, fuisse hanc Rever. Autoris sententiam a celeberrimo Ecclesiæ Anglicanæ Theologo, Wilhelmo Scherlockio, in calce libri cujusdam, quem paulo ante obitum suum in Socinianos scripsit, doctissime refutatam. Sed cum proxima Sectione eundem simus cum cura recensuri, hac vice sufficiat ejus saltem meminisse.

NOUVELLE ANATOMIE DE L'HOMME &c,

i. e.

ANATOMIA CORPORIS HUMANI NOVA, juxta Sanguinis circulationem & observationes recentiores in Horto Regis demonstrata; Autore Domino DIONIS, primario defunctæ Delphinæ, ordinario defunctæ Regine, & jurato Parisiensi Chirurgo.

Edi-

*Editio tertia, revisa, correctâ & duabus Tabulis
auctâ.*

Parisius, apud Laurentium d'Houry, 1695, in 8.

Alph 1 plag. 14.

Cum Potentissimus Galliarum Rex sectiones Anatomicas, Parisius in horto Regio aliquamdiu omittas, A. 1672 voluisset restaurari suamque voluntatem edicto Parlamenti A. 1673 declarasset, Dominus quidem de la Chambre, quod ipsi primario tunc Regiæ Medico, Professoris Anatomix fungi munere haud liceret, Dominum Cresse, Facultatis Parisiensis Medicum, substituit, Autor vero noster, qui disseicaret & demonstraret, fuit electus. Quam solerter itaque provinciam hanc ab A. 1673 usque ad A. 1680 administravit; Anatomia præsens, Demonstrationes, cum ossium octo, tum reliquarum partium decem, continens, atque Parisius A. 1690 primum excusa, nobis tamen non visa, Genevæ autem A. 1696 Latine reddita, uberius testatur. In duabus namque Demonstrationibus primis de ossibus in genere, in tertia & quarta de capitis, in quinta & sexta de trunci, atque in duabus postremis de artuum ossibus in specie agens, observationem propriam de crudelissima cephalalgia ex abolitione futurarum hincque ossis coronalis & bregmatis erosine, in Domino Raissant, Medico & Regii Nummophylacii custode habitam adjungit. Ast dum reliquarum Demonstrationum priores quatuor contentis, abdominis vindicat, ventriculorum epulonibus & bibonibus non semper capaciores esse, licet densiores, annotat: hominem tamen, si unicum obtineret intestinum, ciborum cupidissimum fore, instar lupi cervarii & corvi aquatilis, notabili exemplo alicujus confirmat, qui per totam vitam singulis horis comedere habuerit necesse, ex hydropere autem mortuus & ab Autore incisus, per breve solummodo intestinum, a ventriculo ad anum protensum, exhibuerit. Circa subsequentes denique Demonstrationes, quarum 5 & 6 thoracis visceribus, 7 & 8 capitis partibus, atque 9 & 10 artibus dicatur, nihil aliud innuendum superest, quam quod hisce æque, ac prioribus omnibus, figurarum tabula deprehendatur præfixa.

p. 36.

162.

170.

C 3

RE-

RECHERCHES DE MATHEMATIQUE ET
de Physique.

hec est,

*DISQUISITIONES MATHEMATICÆ ET
Physicæ; Autore Dn. PARENT, Academia Regiæ
Scientiarum Socii.*

Tomus I.

Parisius, apud Florentinum Delaulne & Johannem Jombertum,
1705, in 12.

Constat plag. 30 & Tabb. æn. 9.

SCopum sibi propositum Cl. Autor inquit, ex diversis Erudi-
torum Diariis schediasmata Physica & Mathematica selectio-
ra congerere. Tomum tamen primum evolventi patebit, id
eum agere, ut sua de aliorum sententiis judicia proferat. Qua
in re magna interdum libertate utitur. Cogitationes *Cartesii*
de formatione globi terræ ait tot scateri figmentis, ut vix quis-
quam earum examini serio vacare possit. Et *Hugenianas* ra-
diorum lucis undulationes (quibus tamen insignes Mathemati-
ci plurimum tribuunt) chimæricas appellare non dubitat. Ita
ut per stricturas in magnos Viros ad celebritatem contendat,
nec libenter aliorum inventis utatur. Itaque cum suorum opè-
rum primitias (sub titulo Elementorum Physicorum & Mecha-
nicorum) ederet, professus est, se proprio Marte invenisse, quæ
Varignonius aliique jam ediderant, sed se præventum nescivisse,
comperta tamen re maluisse mutare institutum, quam alio-
rum reperta adhibere videri. Sed cum sic quoque *Hugenio*
jam tria protulisset, testatus est hoc quoque sibi inopinanti &
Hugeniana inventa ignoranti contigisse. Tomus hic primus
in tres Partes divisus est, quarum prima nonnisi excerpta non-
nulla ex Diariis anni 1682; secunda examen Principiorum Phi-
losophiæ *Cartesii*; tertia varia schediasmata Physica & Mathe-
matica Autoris continet, antea nondum edita.

Prolixum nimis foret recensere, quæ ad singulos fere
Pria-

Principiorum Philosophiæ *Cartesii* articulos notat. Quare nobis officio nostro satisfacisse videmur, si generalia quaedam capita attingamus, eaque uno & altero exemplo singulari illustremus. Arguit autem Auctor *Cartesium*, quod 1 notionibus indistinctis, aut non satis adequatis utatur; 2 principiorum instar assumat, quæ nec satis comperta, nec demonstrata, hincque sæpissime falsa; 3 nonnunquam male ratiocinetur, hoc est, talia ex præmissis inferat, quæ inde non sequuntur; 4 sibi metipsum sæpius contradicat, & 5 experientiæ contraria doceat. Negat enim *Cartesium* habuisse ideam distinctam corporis, spatii, extensionis, & magnitudinis. Corpus definit per multitudinem innumerata corpusculorum similium & citra confusionem conjunctorum: corpuscula vero per entia, quæ in nos & omnia reliqua corpora agere valeant, ut cum ipsis se uniant, vel ab iisdem se disjungant, eadem repellant vel attrahant &c. Spatium ex mente illius est possibilitas proxima continendi corpus: extensio oritur ex combinatione corpusculorum se mutuo non penetrantium: magnitudo dicitur atomorum multitudo, quantum mensuratur. Miratur *Cartesium* notionem motus ab omnibus Philosophis ante ipsum receptam seposuisse, aliamque ipsi prætulisse, ex qua nihil deduci possit. Perperam ab ipso naturam fluiditatis in dividendi facilitate poni ait, cum potius in majore & minore soliditate quaerenda sit, fluidum enim rarius minus resistere densiore, quod in isto plures quam in hoc particulae a mobili loco pellendæ sit. Gratis assumi, corpus suum motum suum in alterum transfundere posse, sive motus pro vi motrice, sive pro mutatione loci sumatur: corpus enim per impetum tantum efficere, ut motumprehendat corpus alterum. Nec minus precarium esse principium, quod quælibet res statum suum conservans conetur: cum enim per se nullam habeat permanenti potentiam, in ea potius concipi debere dispositionem perfectam ad statum continuo mutandum. Precario etiam fundamento niti, quod corpus in quiete motui resistat, neque enim quietem, sed motum contrarium motui resistere. Gratis vorticum existentiam assumi, nec earum causam aliunde assignari: ubi quam ægerime fert, totum vorticum

systema nonnisi simili quodam a funda petito probari. Generationem macularum Solarium *Cartesianam* conjecturas vocat ad contrarium stabiliendum sæpius magis conducentes, quam ad propriam hypothesin confirmandam: & si ea philosophandi methodo uti libuerit, qua in Cometarum doctrina utitur *Cartesius*, nullam fore ait historiam sive veram, sive falsam, cujus non possit ratio mechanica reddi: id quod fabulæ *Narcissi* inflorem conversi exemplo illustrat. Non recte ex natura corporis materiæ divisibilitatem in infinitum inferri, quæ quidem in Geometria multum habeat usum, aut ex Physica eliminari debeat: nec rite plurium mundorum impossibilitatem probari, cum e contrario potius manifestum sit, plures mundos possibiles esse, quod per plures in Tellure nostra observatas productiones diversas facile constet, corpora in uno mundo alias figuras, alios motus & alias dispositiones internas habere posse quam in altero. Meris paralogismis scetere contendit, quæ de legibus motus tradit *Cartesius*: ipse regulam generalem promittit conflictus corporum quotlibet in quocunque elasticitatis gradu, sive homogeneorum, sive heterogeneorum, sive solidorum, sive fluidorum, secundum lineas parallelas, circa punctum fixum, aut secundum lineas obliquas, nulla supposita naturæ elateris, materiæ subtilis, pororum &c. cognitione, ex hac lege motus universali deducendum, quod corpora semper observent legem æquilibrii sui respectu mediæ sui mechanici moti aut quiescentis, cujus pleniorum explicationem interea ex Diario Gallico mensis Maji A. 1699. petendam esse monet. Vim corporis consistere ait in simplici comparatione massæ ejus, spatii quod percurrit, & temporis intra quod id percurrit, cum massis, spatiis & temporibus aliorum corporum in mundo existentium, & hinc contra *Cartesium* concludit, quod nihil magis vim alicujus corporis destruere possit quam oppositio. Ex simili a funda petito perperam inferri, materiam vorticum a centro vorticis recedere debere, cum saltem inde sequatur, quod ab axe recedere debeat, atque hinc materia *Reflatum* non in centro, sed in axe vorticis congreganda sit. Multum disputat contra *Cartesium*, quod ætherem corpora gravia versus centrum

trum Terræ repellere statuat; quod particulis aeris figuram ramosam tribuat, quod non satis convenienter generationem metallorum, salium, ignis, terræ motuum, vitri, elateris, originem fontium, attractionem magnetis explicet, commendans suas gravitatis & levitatis atque Magnetis theorias in Diario Gallico A. 1707 mense Febuario & Augusto propositas. Contradicere sibi ait *Cartesium*, dum cœlum tertium ex vorticibus non componi statuit, vorticibus tamen secundi nisi continuo sese expandendi tribuit, atque quamplurima alia in vorticibus *Cartesianis* repugnantia monstrare conatur. Manifestam quoque esse contradictionem, dum omnes cœlos ex eadem materia constare contendit, lumen tamen fixarum in transitu ex uno cœlo in alterum refractionem pati statuit. Articulos 22 & 23 Partis quartæ contradicere Articulo 140 Partis tertię, nec coherere, quæ de corporibus in aere ponderatis proferuntur. Experientiæ contrarias esse monstrat plerasque regulas motus a *Cartesio* traditas; naturam luminis in solo nisu elementi secundi positam successivæ ipsius propagationi, a celeberrimo *Ramero* detectæ, immo propagationi rectilineæ repugnare. Vento ex Oriente per zonam torridam constanter spiranti contrariam esse hypothesin, qua statuitur, aerem celerius Tellure ab Occidente in Orientem moveri, Contra experientiam in hypothesi de æstu maris supponi, mare sub Luna detumescere: nec magis experientiæ convenire, quæ Art. 161 Part. 4 de magnete traduntur, cum illa teste magnes virtutem attractivam pro ratione quantitatis ferri, cui eandem communicavit, perdat ærique expositus eandem paulatim recuperet.

In Parte tertia de optima dentium rotarum & brachiorum quibus in variis generis molendinis pistilla elevantur aut deprimuntur, figura differit, qua de materia post *Cl. Olanum Ramerum*, totius hujus inventi autorem, jam egregia tradidit *de la Hire* in Commentariis Mathematicis & Physicis A. 1694 editis p. 51 & seqq. & in Mechanica sua prop. 116 p. 374 & seqq. Quænam tamen inter meditationes *Cl. de la Hire* atque proprias differentia intercedat, ipse exponit p. 322 & seqq. Omnia ad Mechanicam practicam spectantia ex primis suis principiis se

systema nonnisi simili quodam a funda petito probari. Generationem macularum Solarium *Cartesianam* conjecturas vocat ad contrarium stabiliendum sæpius magis conducentes, quam ad propriam hypothesin confirmandam: & si ea philosophandi methodo uti libuerit, qua in Cometarum doctrina utitur *Cartesius*, nullam fore ait historiam sive veram, sive falsam, cujus non possit ratio mechanica reddi: id quod fabulæ *Narcissi* in florem conversi exemplo illustrat. Non recte ex natura corporis materiæ divisibilitatem in infinitum inferri, quæ quidem in Geometria multum habeat usum, aut ex Physica eliminari debeat: nec rite plurium mundorum impossibilitatem probari, cum e contrario potius manifestum sit, plures mundos possibiles esse, quod per plures in Tellure nostra observatas productiones diversas facile constat, corpora in uno mundo alias figuras, alios motus & alias dispositiones internas habere posse quam in altero. Meris paralogismis scætere contendit, quæ de legibus motus tradit *Cartesius*: ipse regulam generalem promittit conflictus corporum quotlibet in quocunque elasticitatis gradu, sive homogeneorum, sive heterogeneorum, sive solidorum, sive fluidorum, secundum lines parallelas, circa punctum fixum, aut secundum lines obliquas, nulla supposita naturæ elateris, materiæ subtilis, pororum &c. cognitione, ex hac lege motus universali deducendum, quod corpora semper observent legem æquilibrii sui respectu mediæ sui mechanici moti aut quiescentis, cujus pleniorẽ explicationem interea ex Diario Gallico mensis Maji A. 1699 petendam esse monet. Vim corporis consistere ait in simplici comparatione massæ ejus, spatii quod percurrit, & temporis intra quod id percurrit, cum massis, spatiis & temporibus aliorum corporum in mundo existentium, & hinc contra *Cartesium* concludit, quod nihil magis vim alicujus corporis destruire possit quam oppositio. Ex simili a funda petito perperam inferri, materiam vorticum a centro vorticis recedere debere, cum saltem inde loquatur, quod ab axe recedere debeat, atque hinc materia ætheream non in centro, sed in axe vorticis congreganda sit. Multum disputat contra *Cartesium*, quod ætherem corpora gravia verius centrum

truma Terræ repellere statuat; quod particulis aeris figuram ramosam tribuat, quod non satis convenienter generationem metallorum, salium, ignis, terræ motuum, vitri, elateris, originem fontium, attractionem magnetis explicet, commendans suas gravitatis & levitatis atque Magnetis theorias in Diario Gallico A. 1707 mense Februario & Augusto propositas. Contradicere sibi ait *Cartesium*, dum cœlum tertium ex vorticibus non componi statuit, vorticibus tamen secundi nifum continuo sese expandendi tribuit, atq; quamplurima alia in vorticibus *Cartesianis* repugnantia monstrare conatur. Manifestam quoque esse contradictionem, dum omnes cœlos ex eadem materia constare contendit, lumen tamen fixarum in transitu ex uno cœlo in alterum refractionem pati statuit. Articulos 22 & 23 Partis quartæ contradicere Articulo 140 Partis tertiæ, nec cohærere, quæ de corporibus in ære ponderatis proferuntur. Experimentiæ contrarias esse monstrat plerasque regulas motus a *Cartesio* traditas; naturam luminis in solo nifu elementi secundi positam successivæ ipsius propagationi, a celeberrimo *Ramero* detectæ, immo propagationi rectilinæ repugnare. Vento ex Oriente per zonam torridam constanter spiranti contrariam esse hypothesin, qua statuitur, ærem celerius Tellure ab Occidente in Orientem moveri, Contra experiētiā in hypothesi de æstu maris supponi, mare sub Luna detumescere: nec magis experiētiæ convenire, quæ Art. 161 Part. 4 de magnete traduntur, cum illa teste magnetis virtutem attractricem pro ratione quantitatis ferri, cui eandem communicavit, perdat ærique expositus eandem paulatim reciperet.

In Parte tertia de optima dentium rotarum & brachiorum quibus in varii generis molendinis pistilla elevantur aut deprimuntur, figura differit, qua de materia post Cl. *Olanm Ramerum*, totius hujus inventi autorem, jam egregia tradidit *de la Hire* in Commentariis Mathematicis & Physicis A. 1694 editis p. 51 & seqq. & in Mechanica sua prop. 116 p. 374 & seqq. Quænam tamen inter meditationes Cl. *de la Hire* atque proprias differentia intercedat, ipse exponit p. 322 & seqq. Omnia ad Mechanicam practicam spectantia ex primis suis principiis se

D

ex-

explicaturum promittit in *Mechanica Universalis*, cujus jam tum, cum hæc publicaret, bonam partem absolutam fuisse testatur. Explicat methodos hæctenus receptis commodiores pontes ductarios elevandi ac deprimendi. Agit de centro virium & directionibus corporum circa axem fixum motis, itemque de nonnullis superficierum affectionibus, planis nempe eas tangentibus, maximis & minimis atque inflexione earundem. *Archimedis* doctrinam de insidentibus humido ulterius promovet in peculiari de innatantibus schediasmate. Prolixus est in discutiendis controversiis, quæ ipsi cum Dn. *Saurin* circa demonstrationem theorematum Hugenianorum de vi centripeta intercedunt: qua occasione etiam demonstrationem *Bernoullianam* reflexionis & refractionis ex æquilibrii fundamento in his Actis A. 1701 p. 19 & seqq. deductam impugnat, eamque nullo fundamento niti contendit. *Cartesianam* vero evidenter falsam ac veræ Mechanicæ legibus oppositam, & *Hugenianam* ex undulationibus nullo fundamento nixis deductam esse affirmat. Cum R. P. *Tourmemine* conjecturas de unionem animæ ac corporis, Diario Trevoltienfi A. 1703, mens. Maji & Junii, Art. 91 insertas, examinat; *systema* celebre *Harmonie præstabilitæ* impugnare aggreditur, etsi nondum omnia satis in vulgus prostent, quæ ad ejus illustrationem pertinent. Sane Autor noster contendit, nihil in eo systemate dici, quod nondictum sit a *Cartesianis*, sed inventor systematis hoc a *Cartesianis* dogmatibus (inter alia) discrimen dedit, quod *Cartesiani* agnoscunt quidem animæ causam vim corporum non mutari, quia eadem vis semper servetur in natura corporea, putant tamen secundum animæ desideria mutari corporum directionem. Sed inventor novi systematis ne hac quidem mutatione opus habet, immo eam quoque non admittendam probat ex regulis motus, quæ non tantum eandem vim, sed eandem quoque directionem corporum summatim manere confirmant. Quæ res si tempore *Cartesii* explorata fuisset, haud dubie ipse *Cartesius* in systema harmoniæ præstabilitæ incidisset. Ita enim agnovisset, animæ causam corpus nullo modo mutari, sed suas perpetuo leges inviolatas sequi, & tamen animæ desideriis respon-

spondere, quia corporum machina ita in ipsa creatione a Deo ordinata sit, ut hoc præstet certo modo. Quod magis sapientie Dei conformis est, quam ut in progressu rerum continuo violet leges corporum, ut ea miraculoso modo, id est operatione a legibus eorum diversa, animæ accommodet. Interim inventor systematis harmoniæ præstabilitæ non negat immediatum Dei concursum (quod Autor noster veretur) sed potius diferte statuit omnes creaturarum perfectiones perpetuo a Deo produci: negat tantum in commercio animæ & corporis explicando concursu miraculoso opus esse, ad quem defensores systematis causarum occasionalium confugere coguntur. Reperies quoque in hac Parte tertium discursum Autoris primum de Physica universali, qui continet Analysin, aut potius sciagraphiam aliqualem primarum hominis cognitionum de essentia sua, de autore suo & de natura, ut adeo eundem sibi finem proposuerit, quem sibi olim *Cartesius* in meditationibus suis præfixerat. Capite primo illius discursus de existentia nostra agit, cujus nos per cogitationes convinci *Cartesium* in effectu secutus assentit, eaque stabilita generales cogitationum divisiones affert. Cap. 2 existentiam Dei inde concludit, quod res nulla seipsam producere, conservare aut destruere possit, atque ex eo, quod toti in omnibus actionibus nostris ab ipso pendeamus, infert Deum esse infinitam cogitationem, semper activam & versus veritatem atque bonum determinatam: unde porro notissima Dei attributa derivare conatur. Cap. 3 de existentia aliorum hominum & corporum agit. Istam ex commercio cum aliis hominibus cognosci ait, eorum vero diversitatem ex differentibus de eodem objecto iudicii uno tempore formari solitis clarissime elucere. Corporum vero existentiam ex observatis eorundem in nos impressionibus addisci, per quarum examen illorum natura & mutæ erga se invicem habitudines cognoscantur. Istas impressiones novos esse modos, quibus autor nature se nobiscum communicet, nec a corporibus formari posse, ut in quibus vis nulla ad agendum se determinandi, nulla cogitatio, nulla voluntas deprehendatur. Diversitatis impressionum adscribendam esse cognitionem multiplicatis,

varietatis, similitudinis corporum.) Invenies denique in Parte tertia observationes aliquot nonnullorum phaenomenorum naturalium. Commemorat Irides septem in una nube una visas, imbre largiore delapso, quarum extremae utrinque vix perceptibiles erant. Describit Iridem Parabolicam in pruina sub ortum Solis liquefacta genitam, qualem aliquoties in prato suburbis Jenensibus vicino ante annos complures observavit Cl. *Wolffus* noster, qui etiam subinde mense Majo gramina ejusdem prati, rore delapso, veluti telis aranearum obducta & vivacissimos Iridis colores in iisdem apparentes non sine voluptate conspexit, eosdemque colores a superficulis sphaericis pulvisculorum farinae radiis Solaribus collustratorum & per microscopium instar bullularum candidissimarum apparentium reflecti oculo armato advertit. Prae reliquis notatu digna est retrogradatio umbrae in horologio Solari d. 7 Junii A. 1703 Mediomatrici ipso meridie observata. Scilicet cum horologia in templo cathedrali, in Nosocomio & in templo *S. Vincentii* horam duodecimam numerassent; umbram gnomonis a linea meridiana ad horae duodecimae primum quadrantem retrocedere, & postea ab h. $11\frac{3}{4}$ ad h. $11\frac{1}{2}$ rursus progredi distinctissime vidit R. P. *Romualdus*, cumque F. *Lucianum* testem advocasset, atque F. *Alexius de Lana* sponte supervenisset, per integram adhuc horam & dimidium motum umbrae satis regulari attendit. Ventus spirabat Australis nubes interruptas Soli praetervehens, quas tamen motui umbrae nullam mutationem inducentes observasse fertur. Quod hoc phaenomenon refractioni in aere vaporoso factae debeatur, & semper observari debeat, quoties aer superior crassis vaporibus repletur, inferior autem purus existit, nullum videtur esse dubium. Interpone enim vitrum satis crassum (qualia sunt vitra caustica majora) inter Solem & gnomonem utcumque erectum, pro diversa interpositione nunc umbram progredi, nunc retrocedere videbis: facta autem retrogradatione, aut progressu extraordinario, motus umbrae motui Solis ad tempus regulariter respondebit. Idem succedit, ubi loco lentis memoratae vitrum conicum aqua repletum (qualibus vinum infundi solet) adhibeas. Immo si stylum perpendiculariter erigas, & candelam ac-

accensam e regione ita colloces, ut umbra illius lineam cretam in plano ductam tegat, pro diversa vitri aqua pleni interpositione umbram nunc progredi, nunc retrocedere notabis. Neque tamen hoc phaenomeno vis inferatur portento, quod tempore *Hiskia* contigit, neque enim tantam retrogradationem, quantum referunt paginae sacrae, per refractionem in aere vaporoso aut nube densiore factam explicari posse suspicamur, utut ipsi examinandae serio vacare nondum licuerit; & si vel maxime explicari possit, (quod tamen vix sperandum) non desunt alia argumenta, quae ad divini miraculi veritatem adversus expectas hujus seculi valide vindicandam sufficiunt.

ADNOTATIO SUPER ANIMADVERSIONE
in difficultatem Hugenianae de Centro Oscillationis
demonstrationi oppositam.

Hanc Adnotationem aliquot abhinc mensibus e Gallia ad nos transmissam hoc loco inferere placuit.

In collectionibus Mathematicis, quas Regia Scientiarum Academia Lutetiae Parisiorum abhinc aliquot mensibus edidit *, initio * Anno scilicet paginae 78 Voluminis ad annum 1703 relati, haec verba Viri eruditissimi cet 1705. atque inter primos aetatis nostrae Geometras celeberrimi leguntur: *Il y a eu bien des gens, à qui cette demande (de Mr. Huguens) a paru un peu hardie, & qui n'ont jamais pu tomber d'accord de son évidence, quoiqu'ils la crussent vrai-semblable. Il y en a eu même qui ont nié ce principe; entr'autres un Auteur en a donné ses raisons dans les Journaux des Sçavans de 1681 & 1682. Mais le hasard m'ayant alors engagé à l'examen de ces raisons, je trouvais, de même que Mr. Huguens, que cet Auteur se trompait lui-même en ce qu'il supposoit, que la vitesse totale d'un Pendule doit être égale à la somme des vitesses de ses parties séparées. Hoc est: Ex Eruditum fuisse multum, quibus hoc postularum (doctissimi Hugenii) tamen si verisimile, attamen paulo confidentius expressum ac nullatenus clarum visum fuit. Nec defuisse alii, qui principium ejusmodi negaverunt; sicut Auctor ille, qui suas de ea re rationes in Diario Doctorum an-*

no. 1681 & 1682 exposuit. Quum autem rationes illas examinandas forte suscepissem, judicavi, quemadmodum Hugenius ipse, Autorem istum hallucinari, dum statuit, velocitatem totalem Penduli aequalem esse summae velocitatum, cum quibus partes ejus ab invicem separatae oscillationes suas peragerent.

Non pauca super his habeo dicenda; sed nunc animo sum ab omni disputatione nimis alieno: satis est mihi rogare, eximium illum Geometram, cui ante annos viginti rationes a me oppositas Hugenianae de centro oscillationis Theoriae, tanquam difficultatem solutione haud indignam, perpendere displicuit, ut jam attendere velit rationes istas non intra limites solius suppositionis, quam rejicit, includi; verum ex natura quaestionis ad duas reliquas, quae subinde objici poterant, suppositiones extendi, nempe quod *velocitas totalis Penduli aut major sit aut minor, quam summa velocitatum, quas particula ejus separatim oscillando acquirerent.* Etenim qualiscumque sit totalis ista velocitas, manifesto necesse est hanc ipsam omnibus minimis Penduli oscillantis partibus, non nisi conjunctim mobilibus, singulo instanti distribui ea ratione quam inter se habent omnes circulorum arcus, ab iisdem partibus eodem tempore descripti, ac per consequens omnes illorum circulorum radii, qui sunt ab axe suspensionis distantiae. Consideremus autem has particulas tanquam aequales, sicuti minimas; ut singulam exprimat unitas, & earum summa pro infinito omnium numero haberi queat. Totalem penduli, quod componunt, velocitatem vocemus v . Propositum pendulum esto nobis hic linea recta AB a punctis aequaliter gravibus constans, quae ex altero termino A suspensa libere circumagitetur. Intellegamus autem tale pendulum supra lineam horizontalem HA per punctum suspensionis A ductam evahi in angulo HAB , nec non supra planum DA ad lineam verticalem VA in angulo DAV inclinatum; ita ut sinui recto eA anguli HAB aequalis sit sinus versus EV anguli DAV ; & consequenter altitudini eAE , unde extremum illius penduli punctum B descenderet, si huic plano in D occurreret, aequetur longitudo AB siue AV ejusdem plani inclinati, quae intervallo BA aequalis su-

me-

TAB. I.
Fig. I.

meretur. Atque sic de ceteris altitudinibus; unde reliqua omnia rectæ AB puncta in idem planum caderent. Notum est summam intervalloꝝ arithmetice proportionalium BA, CA, &c. quibus hujus penduli elementa B, C, &c. ab axe oscillationis A distant, æquivalere triangulo rectangulo tam basin quam altitudinem rectæ BA æqualem habenti, hoc est, dari $= \frac{1}{2} aa$. Pars velocitatis totalis v , quam penduli nostri elementum B sua a puncto A distantia a proportionalem acciperet, foret itaque æqualis ipsi v divisæ per $\frac{1}{2} aa$ simulque multiplicatæ per a . Idem est de singulis aliorum punctoꝝ rectæ AB velocitatibus isochronis, verbi gratia, de celeritate $zv:aa$ centri oscillationis quaesiti, cujus distantiam a puncto A character z exprimit.

Jam supponamus cum Hugenio pendulum BA dimissum ex ACB, quo usque attractum fuit, in planum inclinatum AD tanto impetu impingere, ut omnia ejus puncta B, C, &c. rupto communi vinculo, celeritates, conjuncte in D, K, &c. acquisitas, sursum convertant. Constat ex lege motus deorsum naturaliter accelerati, ipsa per tangentes DL, KG, &c. arcuum cadendo decursoꝝ repercussa ad eas ascendere altitudines, unde si separate reciderent, easdem celeritates adipiscerentur, id est, ad altitudines quadratis earumdem celeritatum proportionales. Summa ergo talium altitudinum potest exprimi per summam totidem quadratoꝝ, e quibus radicibus unaquæque fractio est pro denominatore habens aggregatum $\frac{1}{2} aa$ distantiarum BA, CA, &c. pro numeratore autem productum ex singula distantia in velocitatem totalem v ducta: quod quidem manifeste æquivalet summæ quadratoꝝ ab illis distantis factorum multiplicatæ per quadratum quantitatis $zv:aa$; hoc est pyramidi $\frac{1}{2} a^3$ ductæ in $4v^2:aa$, seu producto $4v^2:3a$. Colligitur ex Propositione 3, quam clariss. Geometra Hugenius Tractatus de Horologio oscillatorio Part. 4, pag. 97 demonstravit, altitudinem ascensus centri gravitatis pluribus ponderibus æqualibus communis æquari summæ altitudinum ascensus cujusque ponderis divisæ per numerum omnium ponderum. Hic ponderum summa a minime differt ab infinito ipso.

TAB. I.

Fig. 1.

ipforum numero. Quare per $4v^2:3a^2$ exprimitur altitudo ascensus centri gravitatis, quod tanquam commune cunctis fracti penduli AB ponderibus B, C, &c. supra planum DA separatim repercussis imaginari licet. Similiter summa altitudinum, unde hæc pondera in idem planum conjunctim cadere intelliguntur, quam facimus æqualem summæ $\frac{1}{2}a$ omnium ab axe oscillationis distantiarum, divisa per a dat descensus centri communis altitudinem $\frac{1}{2}a$. Patet porro, rationem æqualitatis aut inæqualitatis, quæ quantitatum $4v^2:3a^2$ & $\frac{1}{2}a$ esse potest, totam dependere a vera determinatione velocitatis totalis v relatæ ad aliam aliquam cognitam veluti ad summam celeritatum ab omnibus punctis B, C, &c. separate oscillantibus acquirendarum: quæ quidem summa analogæ summæ radicum quadratarum ex distantis BA, CA, &c. repræsentatur per aream semiparabolæ unitatem pro parametro & distantiam maximam a pro abscissa habentis, hoc est, æquatur quantitati $\frac{2}{3}a^3:2$. Quoniam vero incognita v vel æqualis isti summæ, vel major aut minor, quam ipsa necessario habetur; id omne unica formula generali $2a^3:3n = v$ comprehendimus, in qua quemvis numerum, integrum aut fractum, rationalem litera n significat. Hinc $vv = 4a^3:9n^2$ mutat $4v^2:3a^2$ in $16a:27n^2$.

Esto primum $n = 1$; inde ex $2a^3:3n = v$ fieret $\frac{2}{3}a^3:2 = v$ (prima suppositio nostra) ac consequenter quantitas $4vv:3a^2$ (altitudo ascensus centri, quod omnibus fracti penduli elementis divise repercussis commune est, evaderet $16a:27$ valde diversa a quantitate $\frac{1}{2}a$ (altitudine descensus centri communis iisdem elementis in pendulo integro conjunctis) quod Hugenianam de centro oscillationis theoriam subverteret.

Ponatur deinde n æqualis fractioni cuilibet, cujus denominator numeratore sit major; tunc $2a^3:3n$ (v) excederet ipsam $\frac{2}{3}a^3:2$ (2 suppos.) & altitudo secunda $16a:27n^2$ ($4v^2:3a^2$) semper a prima $\frac{1}{2}a$, contra positum ab Hugenio principium, differret.

Sumatur denique litera n pro numero quocunque unitatem superante; excepto $8:376$, quo supponitur id quod quæritur, ut mox patebit. Hinc $2a^3:3n$ velocitas totalis v penduli com-

po-

positi BA semper erit minor quam $\frac{2}{3}a^{2.2}$ summa velocitatum, quæ clementis ejus circa punctum A divisim libratis acquirerentur: estque suppositio tertia. Nec tamen altitudo $16a:27n^2$ ad quam gravitatis centrum, separatis ac sursum repercussis penduli particulis, erectum reperiretur, par unquam esset cum altitudine $\frac{2}{3}a$ unde hoc contrarium, his particulis coherentibus sibi, descendisset: nisi supponamus, quod demonstrare oportet, nempe $\frac{2}{3}acde = 16a:27n^2$; unde $n = 4\sqrt{2:3} = 8:3\sqrt{6}$.

Ex eo satis apparet, ad enodandam penitus difficultatem objectam requiri, ut evidentissime demonstraretur, *Mobilis oscillantis velocitatem totalem non modo nequaquam esse æqualem summa celeritatum, quas particule ejusdem mobilis disjunctæ oscillando acquirerent, & multo minus fieri unquam ipsa majorem; sed etiam nunquam naturaliter dari posse hanc summam minorem alia quacunque ratione quam qua theoriæ Hugenianam adstruis.* Siquidem, uti jam diximus, determinata velocitate totali penduli compositi determinatur penduli simplicis isochroni longitudo. Celeritatis enim, quam hoc pendulum simplex oscillans acquirit, duæ sunt relationes necessariæ, quarum expressionibus continentur expressiones hujusce longitudinis & hujusce velocitatis totalis. 1 Ex natura isochronismi inter respectivas penduli simplicis & cujuslibet in pendulo composito particule oscillationes requisiti, consequitur eandem esse celeritatum relativarum rationem, quæ est distantiarum ab axe suspensionis. Proinde in exemplo nostro centri oscillationis celeritas exprimi debet per $2zv:a^2$, sicut supra ostendimus. 2 Acceleratio motus gravium libere cadentium efficit, ut celeritates a pendulo simplici oscillante acquisitæ inter se essent in ratione subduplicata altitudinum descensus: quapropter in eodem exemplo nostro eadem centri oscillationis celeritas exprimi quoque debet per $z'^{.2}$. Habemus ergo $2zv:a^2 = z'^{.2}$, & inde $z = a^2:4v^2$; ex quo palam fit, ad inveniendum intervallum z , quo centrum oscillationis & punctum suspensionis ab invicem distant, semper opus esse, vel ut velocitas totalis v penduli compositi determinetur, vel ut quid æquivalens, unde illa diduci queat, statuatur.

Videturne alicui hand dubitandum, quia ea velocitas v minor

E

fit

fit semper quam velocitatum summa $\frac{2}{3}a^{3/2}$? Quam, quo gradu necessario minor? An fit, verbi gratia, ut in quantitate $2a^{3/2} : 3n$ numerus n sit $8 : 3$ *l' 6*? Tunc habebit $v = a^{3/2} \sqrt{6 : 4} = a \sqrt{\frac{3}{2}}$; & x inventa supra $= a^2 : 4v^2$ fiet $= \frac{2}{3}a$ pro longitudine penduli simplicis isochroni, qualem Hugenius in suo Tract. de Horol. oscil. Part. 4, pag. 127 indicavit, qualem & dari distantiam inter punctum suspensionis & centrum percussionis in recta AB ex suo termino A suspensa notum est. At quaeso, cur ita restringendus est valor quantitatis $2a^{3/2} : 3n$? Qua naturæ lege impossibilis est in gravibus oscillantibus quantitas motus minor quam Hugenianæ theoriæ convenit? Videlicet hic $= a \sqrt{\frac{1}{2}}$ (existente $n = 8 : 2 \sqrt{6}$) unde penduli simplicis longitudo $a^2 : 4v^2$ foret $= \frac{3}{2}a$, major scilicet quam $\frac{2}{3}a$, quandoquidem pendulum compositum AB oscillationes suas tunc lentius ageret, quam ex systemate Hugenii concluditur. Præterea num tanta liquet evidentia nullorum mobilium oscillantium velocitatem totalem theoriæ Hugenianæ modum excedere, ut in dubio esse nequeat, utrum in pendula recta AB hæc velocitas sit $a \sqrt{\frac{3}{2}}$, qualem Hugenius supponit, an alia major nempe $a \sqrt{\frac{3}{2}}$ (n existente $\frac{1}{2} \sqrt{10}$) licet semper minor dicta celeritatum summa $\frac{2}{3}a^{3/2}$ seu $a \sqrt{\frac{3}{2}}$: quod præstaret centri oscillationis distantiam a puncto suspensionis A breviorē quam $\frac{2}{3}a$, utpote $= \frac{1}{2}a$, ob celeriorē motus gradum? Atqui in his omnibus nihil rationi ullatenus repugnat: quid autem certo statuendum sit, minime hactenus apparet.

TAB. I.
Fig. 2.

Ut objectionem nostram non adeo absurdam esse, clarius ostendatur, unum & alterum exemplum adjungamus. Est ABD triangulum isosceles ex vertice A in axe EF suspensum, quod in planum agitari intelligatur. Sintque ejus altitudo GA $= a$, & basis BD $= b$. Area porro ipsius, sive elementorum æqualium, quibus completur numerus infinitus, est BAD $= \frac{1}{2}ab$. Distantia $\frac{2}{3}a$, qua ejusdem trianguli centrum gravitatis ab axe suspensionis FE abest, ducta in aream $\frac{1}{2}ab$ producit $\frac{1}{3}a^2b$ summam distantiarum parallelarum inter omnia ejus elementa æqualia seu puncta eundemque axem interceptarum, æqualem pyramidi, cujus sunt altitudo recta AG, & basis rectangulum AGBD. Summa radicum quadratarum ex his distantibus, exprimens omnes simul celeritates, quas

eodem trianguli BAD puncta circa eundem axem separate oscillantia acquirere descendendo e verticalibus lineis eas distantias adæquantibus, æquivalet quantitati $\frac{2}{3} a^{3:2} b$, quæ reperitur ponendo a pro x , & b pro y in integrali $\frac{2}{3} x^{1:2} y'$ omnium $y x^{1:2} dx$ (BD/ AG, bd/ Ag, &c. multiplicatorum per unitatem dx numeri sui x crescentis usque ad AG = a) ubi, quum y & x (BD & GA, bd & gA, &c.) sint termini serierum arithmeticarum respectivi, dignitatum eorum indices duo: 1 & $\frac{1}{2}$ tanquam unus & idem $\frac{3}{2}$ considerati sunt. Quantitate $2a^{3:2} b:5n$ (in quo n numerum quemvis significat) exprimitur velocitas totalis v quæ vel æqualis dictarum celeritatum summæ, vel ipsa major aut minor esse potest. Quadratorum ex omnibus distantis GA, gA, &c. summa, sive parallelepipedorum habentium pro altitudinibus rectas BD, bd, &c. ac pro basibus quadrata \overline{GA}^2 , \overline{gA}^2 , &c. aggregatum fit = $\frac{1}{2} a^3 b$, quod per a omnium x maximam & per b maximam omnium y determinatur in integrali indeterminata $\frac{1}{2} x^2 y$ cunctarum differentialium $y x^2 dx$ his parallelepipedis in unitatem dx numeri sui AG ductis æqualium. Ex supra ostensis quantitas proprie ac specificè exprimens longitudinem penduli simplicis composito isochroni est fractio habens pro numeratore quadratum summæ distantiarum inter elementa penduli compositi axemque suspensionis, & pro denominatore quadratum velocitatis totalis ab eodem pendulo composito acquisitæ, dum ipsius centrum gravitatis ex altitudine æquali suæ ab axe distantia descendit: quod in isto exemplo secundo fit $z = a^2 b^2 : g v^2$. Jam vero concedatur, elementis pendulorum minus totalis celeritatis semper acquiri conjunctim oscillantibus quam si separatim oscillationes suas peragerent: hic v exprimitur per quantitatem $2a^{3:2} b:5n$, quæ, quoties numerus n excedet unitatem, minor fiet quam $\frac{2}{3} a^{3:2} b$ summa celeritatum ab omnibus trianguli BAD elementis separate circa axem EF libratis acquirendarum. Num liquido constat penduli simplicis isochroni notionem admittere potius $v = 2a^{3:2} b:3\sqrt{3}$ (existente $n = \frac{3}{2}\sqrt{3}$) quam vel $v = 2a^{3:2} b:\sqrt{26}$ (posito $n = \frac{1}{2}\sqrt{26}$), vel $v = a^{3:2} b:\sqrt{7}$ (facto $n = \frac{2}{3}\sqrt{7}$) aut similes in infinitum hujusce v valores? Porro trium valorum expressorum primus, qui inter duos reliquos quasi medius est quantitate, & ab Hugeniano fluere principio mox demonstrabitur,

tur, hic dat intervallum $a^2 b^2 : gv^2$ axis EF & centri oscillationis $\equiv 27a^2 b^2 : 36a^2 b^2 \equiv \frac{3}{4} a$, quale ab ipso Hugenio pag. 127 Tract. de Horol. oscil. determinatum est centroque percussionis competit, longius autem quam $26a^2 b^2 : 36a^2 b^2 \equiv \frac{1}{3} \frac{3}{4} a$, quod secundus velocitatis v valor reddit, minus vero quam $28a^2 b^2 : 36a^2 b^2 \equiv \frac{7}{9} a$, quod ex tertio ejusdem v valore concluditur. Quæ quidem omnia pendulorum naturæ nullo modo repugnant, quamcunque statuendam existimaveris rationem, quæ velocitatem totalem a pendulo composito acquisite superare debeat summa velocitatum, a singulis ejus partibus divisim vibratis acquirendarum. Ecce nunc quemadmodum primus casus ab ipso Hugenii principio deducitur. In exemplo præcedenti monstratum est altitudines, ad quas particule penduli contracti reperiuntur intelliguntur, expressæ posse quadratis celeritatum ab iis particulis acquisite quæ instanti ab invicem disjungi supponuntur: quorum quadratorum summa æqualis est producto, quod fit ducendo summam quadratorum ex distantis ab axe suspensionis in quotientem, qui prodit dividendo quadratum velocitatis totalis per summam earundem distantiarum: id est, hic $\frac{3}{4} a^2 b (gv^2 : a^2 b^2)$ seu $gv^2 : 4ab$ exprimere aggregatam altitudinum percussionis post contractionem; quo diviso per figuræ oscillantis contentum $\frac{3}{2} ab$ obtinetur $(gv^2 : 4ab) : 2ab \equiv gv^2 : 2a^2 b^2$ altitudo ascensus centri gravitatis, quod inter separatas penduli particulas imaginari possumus. Secundo, facile est perspicere superficiem planam BAD motu in planum agitatum, sic supra lineam horizontalem axi oscillationis in A perpendicularem attolli posse; & quoddam obstaculum, velut planum impenetrabile, in quod desapsa impingeret, sic ad lineam verticalem eidem axi in A occurrentem posse inclinari; ut singule altitudines, unde omnia hujusce superficiæ puncta in planum illud oppositum simul deciderent, æquales evadant singulis intervallis, quibus ista puncta ab oscillationis axe distant; atque ita harum altitudinum summa $\frac{7}{3} ab$ divisa per punctorum cadentiam numerum sive penduli propositi BAD aream $\frac{3}{2} ab$ det descensus centri his omnibus punctis ante separationem communis altitudinem $\frac{7}{3} a$. Statuamus jam cum Hugenio $gv^2 : 2a^2 b^2 \equiv \frac{7}{3} a$; colligamus inde $v^2 \equiv 4a^2 b^2 : 27$ & $v \equiv 2a^2 b^2 : 3\sqrt{3}$, qualis supra primo casu

TAB. I.
Fig. 2.

posita est. Quæ quidem determinatio velocitatis totalis in pendulo composito, confundens centrum oscillationis cum centro percussionis, non aliis numero infinitis determinationibus idem oscillationis centrum ad alia ejusdem penduli puncta centro gravitatis etiam inferiora reducentibus certior censeri debet absque ulla peculiari ratione petita ab aliquo principio sive in Mathematicis sive in Physicis manifestissime vero. Tale autem principium præcipuus est difficultatis nodus.

Concipiatur nunc idem triangulum isosceles vertice A deorsum converso suspendi & circa basin in planum moveri. Inveniendæ sunt summæ tum distantiarum Bb, GA, Dd, &c. inter omnia ejus elementa æqualia seu puncta basinque BD, tum radicum quadratarum ex illis distantis, tum etiam quadratorum ex ipsis. Quapropter nominetur prius basin, *b*; altitudinem GA, distantiarum maximarum, *a*; singulum hujus altitudinis segmentum arithmeticum Gg, Gy, &c. *x*; singulumque arithmetice respectivum super basi dimidia segmentum D1, D2, &c. *y*: atque sic habeo primo figuræ oscillantis aream (in infinitum elementorum ejus numerum) $DAB = \frac{1}{2} ab$; secundo distantiam baseos seu axis suspensionis a centro gravitatis (altitudinem unde hoc centrum descendere suppono) $Gg = \frac{1}{3} a$; tertio summam distantiarum omnium inter se parallelarum 1d, 2d GA, &c. (altitudinum unde cuncta trianguli puncta una cum gravitatis centro circa axem EBDF descendunt) $DAB.Gg = \frac{1}{6} aab$. Quia autem recta GA secta intelligitur infinita serie rectarum bd, βd, &c. ipsi BD parallelarum, quæ triangulum propositum complent, & ad quas distantia d1, d2, &c. ex una parte terminantur; æquales sunt Ay & Gg, Ag & Gy &c. Unde ob æqualitatem rationum rectæ Ay ad rectam βd & rectæ Ag ad rectam bd, datur bd, $Gg = \beta d, Gy$; atque ita de reliquis similibus binis: quæ bina æqualia rectangula si tanquam pondera e binis punctis g & y sibi respondentibus in rectæ GA æquali hinc & inde ab ejus terminis G & A intervallo appensa imaginariis, non difficulter animadvertes intervalla, quibus ab axe suspensionis FDDE distabunt, eadem fore quæ d1, d2, &c. inter hunc axem rectasque bd, βd, &c. interjecta, sed toties iterata, quoties unitatem continent horum rectangulorum expressiones; quod idem valet ac bd, d1, d2, βd,

TAB. I.
Fig. 3

$\beta d, d_1, d_2; \&c.$ five toties quadratum ex d_1 quot puncta trianguli DAB sunt in bd , toties quoque quadratum ex d_2 quot puncta ejusdem trianguli continet βd , &c. uno verbo, est summa quadratorum ex distantis omnium punctorum hujusce trianguli ab axe oscillationis. Nec minus facile perspicies centrum æquilibri cunctis illis rectangulis binis æqualibus commune, diametrum GA (a) dividere mediam; sicque ab axe oscillationis EBD Γ intervallo $\frac{1}{2}a$ abesse. At evidenter numerus infinitus dictorum rectangulorum $1d, db; 2d, d\beta; \&c.$ non differt a summa distantiarum inter triangulum BAD & ipsius basin BD supra reperta $= \frac{1}{6}aab$. Ergo $\frac{1}{2}a, \frac{1}{6}aab = \frac{1}{2}a^2b$ æquatur summæ distantiarum inter eadem rectangula eundemque axem oscillationis, id est (ex superius ostensis) summæ quadratorum ex distantis hujus axis ab omnibus trianguli propositi punctis: quod erat quarto loco invenendum. Quinto liquet quoque, omnes radices quadratas distantiarum arithmeticarum tam Gg, Gy, &c. usque ad GA, quam 24, &c. usque ad 2d, & ceteras similes in utroque semisse figuræ propositæ BAD æquivalere crescentibus areæ parabolice portionibus communi expressione variabili $\frac{2}{3}x^{3/2}$ comprehensis, quarum numerus infinitus est $\frac{1}{2}BD = y$: ita ut $\frac{2}{3}x^{3/2} dy$ fiat elementum solidi $2x^{3/2}y$: in quo cum indeterminata y (D 1, D 2, &c.) sit arithmetica ejusdem ordinis atque alia sibi correspondens arithmetica x (1d, 2d, &c.) indices $\frac{3}{2}$ & 1 pro uno $\frac{1}{2}$ haberi debent; cumque crescant x & y usque dum evadant a & $\frac{1}{2}$, solidum illud evadens consequenter $4a^{3/2}b$: in adæquat summam dictarum radicum quadratarum exprimitque ex analogia summam celeritatum, quas omnia trianguli BAD elementa separatim oscillantia acquirere. Sexto litera n numerum supra unitatem quemcunque significantem, quantitas $4a^{3/2}b$: in celeritatum summam præcedente minorem infinitis exprimet modis. Placetne centrum percussionis trianguli isoscelis BAD ex base sua suspensi (seu centrum æquilibri commune velocitatibus punctorum omnium hujus trianguli in planum agitati, expressis per rectangula $bd, d_1; \beta d, d_2; \&c.$; quod rectam AG secare mediam modo ostensum est) fieri quoque ipsius centrum oscillationis? Applica Hugenii principium, quemadmodum in primis exemplis observatum fuit, Nempe divisa velocitate;

totali v per summam $\frac{1}{2}aab$ distantiarum ab axe suspensionis, duc
 quotientis quadratum $36v^2 : a^2b^2$ in summam $\frac{1}{2}a^3b$ quadratorum
 ex iisdem distantis, ut habeas aggregatum $3v^2 : ab$ altitudinum
 ascensus post penduli confractionem: quod æquatum aggregato
 $\frac{1}{2}aab$ altitudinum descensus ante illam confractionem præstabit ti-
 bi $v^2 = a^2b^2 : 18$; unde specifica longitudinis penduli simplicis iso-
 chroni expressio $a^2b^2 : 36v^2$ migrat in $18a^2b^2 : 36a^2b^2 = \frac{1}{2}a$ taletn
 præcise qualem loco jam citato Traçt. de Horol. oscil. Hugenius
 ipse notavit. Centra igitur percussiois & oscillationis adunata
 sic obtinebis; sed qua conditione? Ex dictis manifesta est. Requi-
 ritur necessario, ut velocitas totalis penduli compositi, quod hic
 proponitur, scilicet $a^{3:2}b : 3\sqrt{2}$, collata cum summa $4a^{3:2}b : 15$ ce-
 leritatum, quas ejus elementa separate oscillantia adipiscerentur,
 non alia esse possit, inter varias numero infinitas hac summa
 minores $4a^{3:2}b : 15v$ (queis pendulorum simplicium isochrono-
 rum longitudines $2\pi n^2 a : 64$ competunt) quam quæ $n = \frac{2}{3}\sqrt{2}$
 exigit. Notabilis certe conditio; cujus demonstrationem om-
 nnis contröversiz prorsus immunem si quæras, inveniendam
 tibi libens relinquo. Interim ne tædeat te, proposito sequenti
 problemate, similem difficultatis in Hugeniano de centris oscil-
 lationum systemate ubique obvix nodum ræcum adhuc ad-
 vertere.

Problema.

Invenire locum duorum ponderum equalium C, D a TAB. I.
 qualiter tum a puncto suspensionis A tum a linea verticali Fig. 4.
 AE distantium, qua agitata circa axem in A perpendicula-
 rem plano per ACD, isochrona sint pendulo simplici lon-
 gitudinis data AB, & velocitatem totalem conjunctim ac-
 quirant duplam celeritatis, quam ipsis commune gravita-
 tis centrum E circa eundem axem separatim oscillans adi-
 pisceretur.

Ponamus cum Hugenio $AB = a, AE = x, ED = EC = y$;
 unde sequitur $AD = AC = \sqrt{(xx + yy)}$. Quoniam centra
 gravitatis E & oscillationis B sibi mutuo super una eademque
 recta BEA semper respondent; singula altitudo descensus ipsius
 E est

E est ad singulam altitudinem descensus ipsius B sicut recta AE ad rectam AB: quapropter in calculo sufficit maximæ altitudinis, unde E descenderet, expressionem x usurpare, ac consequenter velocitatem totalem penduli compositi CAD exprimere per \sqrt{x} , quatenus celeritas a solo centro E ex eadem altitudine AB separate delapso acquisita $= \sqrt{x}$ foret. Meministi longitudinem penduli simplicis isochroni nobis exprimi fractione, cui numerator sit quadrata summa $\sqrt{xx+yy}$ distantiarum CA, DA, & denominator datur quadrata velocitas totalis maxima \sqrt{x} : est ergo hic illa longitudo $= (xx+yy):x$, quæ posita ex hypothesi æqualis rectæ datæ a deducit ad $yy = ax - xx$ locum punctorum C & D quaesitum, ad circumferentiam scilicet ACBD circuli centrum fixum habentis, ubi data recta AB bisariam dividitur. At quid tali velocitatis totalis determinatione efficitur? Hoc quidem primum, ut altitudini x descensus centri gravitatis E, quod duobus ponderibus D, C conjunctis commune est, æqualis foret altitudo $(x+x):2$ descensus centri iisdem ponderibus duobus sed disjunctis communis; divisa enim velocitate totali \sqrt{x} per summam $\sqrt{xx+yy}$ distantiarum a puncto suspensionis A, ductoque in singulam distantiam $\sqrt{xx+yy}$ quotiente, obtinetur hujus velocitatis gradus \sqrt{x} singulo ponderi ante amborum separationem distributus, idem videlicet qui casu ex AE (x) seorsim acquireretur: unde innotescit centri gravitatis post repercussionem altitudo, utpote duplæ AE semissis. Efficitur autem secundo, ut centrum oscillationis in centrum percussionis caderet. Penduli namque oscillantis centrum percussionis dicimus punctum illud diametri BEA per centrum gravitatis E & punctum suspensionis A correspondens ductæ, quod obstaculi pendulum collidentis impetum maximum sustineret; ad quod proinde maximus tenderet penduli resistentis conatus. In nostro itaque pendulo isosceli CAD hoc ipsum punctum idem est ac concursus B rectarum BC, BD contingentium arcus a centris duorum ponderum æqualium C & D circa punctum æquidistans A descriptos. Atqui ob angulos rectos ACB, AEC, recta BE fit tertia continui proportionalis post duas AE & EC (x & y) nempe $yy:x$. Tota igitur AB est

est $= x + yy : x$ seu $(xx + yy) : x$. Denique cum omnes anguli recti, qualis ACB , in eodem semicirculo super $AB = a$ descripto forent inscripti, communis eorum hypotenusa esset ipsamet diameter AB : ergo $(xx + yy) : x$ fieret $= a$; ergo poneretur centrorum percussiois & oscillationis una eademque ab axe suspensionis distantia. Ubi necum obiter nota, idem percussiois centrum sequenti quoque calculo inveniri. Utroque amborum ponderum æqualium C, D , quorum neque magnitudo neque figura, sed sola gravitatis centra consideranda sunt, expresso per unitatem; singula distantiarum CG, DH , quibus a recta horizontali GH per punctum suspensionis A in plano CAD acta abesse intelliguntur, vocata x ; & singula aliarum distantiarum CE, DE , quibus a recta verticali AE per ipsorum centrum commune E ducta distant, denominata y . Assumatur tam summa ponderum nempe $1 + 1 = 2$, quam summa productorum ex ipsis per suas distantias ab horizontali GAH factorum scilicet $1x + 1x = 2x$; quotiens $2x : 2 = x$ designabit intervallum AE inter hanc horizontalem rectam & commune gravitatis centrum E . Simili modo si cogitatu substituantur in locum eorundem ponderum C, D producta $C, CG; D, DH$ (t, x) velut duo nova pondera inter se æqualia, & per summam $2x$ horum novorum ponderum dividatur summa $1xx + 1xx = 2xx$ productorum ex illis per distantias æquales CG, DH factorum; prædabit $2xx : 2x = x$ pro intervallo inter A & centrum commune, quod hic non differt ab E propter novam æquilibritatem. Insuper si alia duo nova pondera $C, CE; D, DE$ (t, y) collocarentur in C & D ; esset $2yy : 2y = y$ distantia rectæ AE a communi centro eorum hinc vel inde sito. Jam esto sicut $2x$ ad $2y$ ita $2yy : 2y$ ad quartam proportionalem, nempe $4y^2 : 4xy$. Liqueat aggregatum $2xx : 2x + 4y^2 : 4xy$ esse idem intervallum $x + yy$ supra inventum inter punctum suspensionis A centrumque percussiois penduli propositi CAD : quod ipsum intervallum ad centrum oscillationis terminari primo observavimus, dummodo totalis velocitas penduli esset $= 2\mathcal{V}x$. Sed unde, quæso, ille celeritatis gradus potius quam alius velut $2\mathcal{V}(\pm x \mp y)$, qui longitudinem penduli simplicis isochroni daret $= x + yy$

F

E est ad singulam altitudinem descensus ipsius B sicut recta AE ad rectam AB: quapropter in calculo sufficit maximæ altitudinis, unde E descenderet, expressionem \sqrt{x} usurpare, ac consequenter velocitatem totalem penduli compositi CAD exprimere per \sqrt{x} , quatenus celeritas a solo centro E ex eadem altitudine AE separate delapso acquisita $= \sqrt{x}$ foret. Meministi longitudines penduli simplicis isochroni nobis exprimi fractione, cui numerator sit quadrata summa $\sqrt{(xx + yy)}$ distantiarum CA, DA, & denominator datur quadrata velocitas totalis maxima \sqrt{x} : est ergo hic illa longitudo $= (xx + yy):x$, quæ posita ex hypothesi æqualis rectæ datæ a deducit ad $yy = xx - xx$ locum punctorum C & D quæsitum, ad circumferentiam scilicet ACBD circuli centrum fixum habentis, ubi data recta AB bisariam dividitur. At quid tali velocitatis totalis determinatione efficitur? Hoc quidem primum, ut altitudini x descensus centri gravitatis E, quod duobus ponderibus D, C conjunctis commune est, æqualis foret altitudo $(x + x):2$ descensus centri iisdem ponderibus duobus sed disjunctis communis; divisa enim velocitate totali \sqrt{x} per summam $\sqrt{(xx + yy)}$ distantiarum a puncto suspensionis A, ductoque in singulam distantiam $\sqrt{(xx + yy)}$ quotiente, obtinetur hujus velocitatis gradus \sqrt{x} singulo ponderi ante amborum separationem distributus, idem videlicet qui casu ex AE (x) seorsim acquireretur: unde innotescit centri gravitatis post repercussionem altitudo, utpote duplæ AE semissis. Efficitur autem secundo, ut centrum oscillationis in centrum percussionis caderet. Penduli namque oscillantis centrum percussionis dicimus punctum illud diametri BEA per centrum gravitatis E & punctum suspensionis A correspondens ductæ, quod obstaculi pendulum collidentis impetum maximum sustineret; ad quod proinde maximus tenderet penduli resistentis conatus. In nostro itaque pendulo isosceli CAD hoc ipsum punctum idem est ac concursus B rectarum BC, BD contingentium arcus a centris duorum ponderum æqualium C & D circa punctum æquidistans A descriptos. Atqui ob angulos rectos ACB, AEC, recta BE sit tertia continui proportionalis post duas AE & EC (x & y) nempe $yy:x$. Tota igitur AB est

est $= x + yy : x$ seu $(xx + yy) : x$. Denique cum omnes anguli recti, qualis ACB , in eodem semicirculo super $AB = a$ descripto forent inscripti, communis eorum hypotenusâ esset ipsamet diameter AB : ergo $(xx + yy) : x$ fieret $= a$; ergo poneretur centrorum percussiois & oscillationis una eademque ab axe suspensionis distantia. Ubi necum obiter nota, idem percussiois centrum sequenti quoque calculo inveniri. Utroque amboꝝ ponderum æqualium C, D , quorũ neque magnitudo neque figura, sed sola gravitatis centra consideranda sunt, expresso per unitatem; singula distantiarum CG, DH , quibus a recta horizontali GH per punctum suspensionis A in plano CAD acta abesse intelliguntur, vocata x ; & singula aliarum distantiarum CE, DE , quibus a recta verticali AE per ipsorum centrum commune E ducta distant, denominata y . Assumatur tam summa ponderum nempe $1 + 1 = 2$, quam summa productorum ex ipsis per suas distantias ab horizontali GAH factorum scilicet $1x + 1x = 2x$; quotiens $2x : 2 = x$ designabit intervallum AE inter hanc horizontalem rectam & commune gravitatis centrum E . Simili modo si cogitatu substituantur in locum eorundem ponderum C, D producta $C, CG; D, DH (1, x)$ velut duo nova pondera inter se æqualia, & per summam $2x$ horum novorum ponderum dividatur summa $1xx + 1xx = 2xx$ productorum ex illis per distantias æquales CG, DH factorum; prædabit $2xx : 2x = x$ pro intervallo inter A & centrum commune, quod hic non differt ab E propter novam æquilibritatem. Insuper si alia duo nova pondera $C, CE; D, DE (1, y)$ collocarentur in C & D ; esset $2yy : 2y = y$ distantia rectæ AE a communi centro eorum hinc vel inde sito. Jam esto sicut $2x$ ad $2y$ ita $2yy : 2y$ ad quartam proportionalem, nempe $4y^2 : 4xy$. Liqueat aggregatum $2xx : 2x + 4y^2 : 4xy$ esse idem intervallum $x + yy : x$ supra inventum inter punctum suspensionis A centrumque percussiois penduli propositi CAD : quod ipsum intervallum ad centrum oscillationis terminari primo observavimus, dummodo totalis velocitas penduli esset $= 2\sqrt{x}$. Sed unde, quæso, illæ celeritatis gradus potius quam alius velut $2\sqrt{x + yy}$, qui longitudinem penduli simplicis isochroni daret $= x + yy$

TAB. I.

Fig. 5.

: $\pm x \pm y = a = AB$, locum vero ponderum C, D geometricum constitueret ad expressam æquatione $yy \pm ay = \pm ax - xx$ curvaturam segmenti BCADB duorum semicirculorum super æqualibus diametris ($MN = MN = a/2$) descriptorum, sequente ita intersectantium ut, si utrovis rectangulum GABg ($\frac{1}{2}a, a$) inscribatur, & semissis figuræ oscillantis CAEB delineatur, appareat ex nota tam Chordarum (AEB, CEL + LC) sese intra circulum decussantium quam secantium (CHE, EAG + GA) sibi extra circulum occurrentium proprietate non tantum rectangulum rectæ CL + LE ($y + a$) in rectam EC (y) ductæ æquari rectangulo rectæ AE (x) per rectam AB — AE ($a - x$) multiplicatæ, verum etiam rectangulum rectarum CE & EH sive AB — CE (y & $a - y$) æquale esse rectangulo rectarum 2 GA + AE & AE ($a + x$ & x). Vides ergo, Lector, evidentissima opus esse demonstratione ad systema Hugenii de centro oscillationis sic confirmandum, ut nullus relinquatur dubitandi locus, quin natura hoc usum constantissime admittat. Alioquin harum solutionum alterutram minime licet asserere altera veriore.

Dices fortassis, quam requiro demonstrationem, ut objectioni mee fiat satis, eam amplius desiderari, ex quo die nova argumenta, quibus Hugeniana de centrâ oscillationum doctrina illustretur ac firmiter stabilietur, cum Mathematicis Regiæ Scientiarum Academiæ lucubrationibus publicata sunt.

Fateor equidem hic tradi Regulam non minus ingeniosa & subtili quam facili ac generali methodo inventam, qua centrum percussione in ponderibus suspensis reperitur. Veruntamen, ut ingenue dicam, quæ afferuntur ibi rationes ad centra oscillationis & percussione confundenda neque objectionem diluere neque nodum difficultatis expedire mihi videntur. Scis ad demonstrandum aliquid, quod postea nec dubium nec controversum esse queat, exigi argumenti cum inconcussam stabilitatem tum perspicuitatem maximam. Perlege Voluminis a Regia Scientiarum Academia pro anno 1703 in lucem editi paginas 81 & 82; attentoque animo rem expende. Cedo qui fieri potest, ut mera privatio motus, quo opus est ad conficiendum

dum spatium VS, etsi nulla obstant impedimenta externa, restat tamen reali motui cum quo eandem partem versus percurreretur spatium RT; sicque in eodem pondere libere suspensio ac mobili DAC una particula D motu ex V in S defecta alteram C motu ex R in T similiter directo affectam repellat tantum quantum ab ipsa sibi invariabili vinculo copulata impellitur? Insuper, si non alius motus imprimeretur ipsi D versus S circa A, quam qui ab obliquo gravitatis DP. conatu procedit & per arcum minimum DV exponitur; dum C, quæ virgis CA, AD, DC inflexibilibus & ponderis expertibus cum eodem D conjungitur, non aliam motus sibi ab æquali gravitate CO oblique impressi versus T circa idem punctum A retineret gradum, quam qui per arcum infinite parvum CR representatur: quomodo penduli compositi CAD oscillatio, isochrona penduli simplicis AM oscillationi, possibilis foret, quandoquidem non se habet AD ad DV sicut AC ad CR, id est, AM ad MK?

TAB. I
Fig. 6.

Ut hæc sint; faciendo omnia producta D, AD, VS æqualia omnibus C, AC, RT simul sumptis (quorum productorum expressiones inventæ hanc æqualitatem nequaquam secum important) libitum est statuere inter unasquasque nascentes celeritates CR, DS &c. elementorum penduli CAD conjunctim oscillantium, C, D &c. quæ binæ ex utraque parte communis centri L æqualia supponuntur, & unasquasque nascentes celeritates CT, DV &c. eorundem elementorum separatim oscillantium; libitum est, inquam, statuere differentias RT, VS &c. (alteram nempe additivam propter motus excessum, alteram vero subtractivam ob defectum motus) tales quidem, ut si ex una parte ponderibus per singula D, AD expressis tribuerentur velocitates quæ per singulas VS exprimerentur, & ex alia parte ponderibus per cuncta C, AC designatis inessent velocitates quæ per cunctas RT designarentur; summa omnium quantitatum motus ex prima parte æqualis esset summæ omnium quantitatum motus ex altera.

Atqui hocce principium nihil est aliud quam hypothesis sub eadem & conditione & difficultate ac Hugenii nostri po-

fulatum ; ut palam facit quæ inde diducitur expressio
 $f(x^2 dp + y^2 dp) : f x dp$ distantie quæsitæ AM : ubi significatur
 per p pendulum propositum CAD ; per dp ejus elementum D
 vel C &c ; per x singulum intervallum LA quo centrum binis
 quibusque elementis æqualibus D & C commune distat ab axe
 suspensionis ; per y unaquæque distantiarum æqualium LD, LC
 inter hoc centrum & hæc bina æqualia elementa ; per $xx + yy$
 dimidium quodque aggregatum amborum quadratorum ex di-
 stantiis respectivis DA & CA ; denique per literam f integrale
 sive summa quantitatum quibus illa præfigitur. Talis autem
 inventa distantie AM expressio (I) propria esse centri percus-
 sionis satis ex eo ostenditur, quod calculo ad idem centrum sic-
 ut in problemate præcedenti determinandum apto subjiciatur.
 Cogita in locum binorum æqualium ponderum C, D, &c. (dp)
 alia totidem C, CG ; D, DH ; &c. ($x dp$) suffici ; quæ, rectis
 CG, DH, &c. (x) parallelis distantie AL puncti suspensionis
 A a gravitatis centro L priorum ponderum, referantur ad re-
 ctam per A ductam ita ut lineæ ipsa connectenti CLD sit æ-
 quidistans. Horum novorum ponderum summa $f x dp$ divi-
 dente summam $f x^2 dp$ productorum ab illis per suas x multi-
 plicatis factorum, exit longitudo qua punctum A ab eorum
 communi centro remotum est, quemadmodum $f x dp : f dp$ fit
 $= AL$. Præterea si cogitatu in locum eorundem primorum
 ponderum C, D, &c. substituerentur alia tertia C, CL ; D, DL, &c.
 ($y dp$) quæ binis æqualibus distantis LC, LD, &c. (y) a centro L
 horum primorum referantur ad diametrum per puncta A & L
 transeuntem ; summaque $f y^2 dp$ productorum, quæ fiunt ex
 istis tertiis ponderibus in suas y ductis, divideretur per ipsorum
 summam $f y dp$; quotiens foret expressio intervalli quo dia-
 meter AL ab eorum ex utraque parte sumptorum gravitatis cen-
 tro distaret. Ordinando itaque hanc analogiam, ut $f x dp$ ad
 $f y dp$ sic $f y^2 dp : f y dp$ ad quartam proportionalem, quæ erit
 $f y^2 dp : f x dp$; ac deinde illam quartam proportionalem ad-
 dendo ipsi $f x^2 dp : f x dp$; obtinebis propositam expressionem
 $f(x^2 dp + y^2 dp) : f x dp$ distantie AM inter axem suspensionis
 A &

A & centrum percussionis M, haud secus ac in problemate superius resolutio.

Fac nunc ex ea, quicquid inde resultet, valorem distantiae axis a centro oscillationis, hoc est, æqualitatem cum propria & specifica expressione longitudinis penduli simplicis isochroni. Ea propter sunt: indeterminata δ singula distantia axis suspensionis a singulo elemento penduli compositi DAC; v summa velocitatum ab omnibus ejus elementis æqualibus ac minimis qualibet vibratione acquisitarum; g recta centrum gravitatis & punctum suspensionis respectivum conjungens; b altitudo descensus centri gravitatis, ex qua decidens pendulum compositum velocitatem totalem v adipiscitur; z recta inter axem & centrum oscillationis intercepta, atque per gravitatis centrum traducta, adeo ut quæ est ratio ipsius g ad ipsam z eadem semper habeatur ipsius b ad quartam nempe $bz:g$ correspondentem altitudinem descensus penduli simplicis. Item propter isochronismum; sicut g & z sunt inter se, ita etiam $gv:f\delta$ & $zv:f\delta$ celeritates scilicet centris gravitatis & oscillationis competentes. Dein ob naturalem lapsum Graviorum accelerationem, adæquantur $\sqrt{bz:g}$ & $zv:f\delta$: unde colligitur $z = b f^2 \delta : g v^2$ vel simplicius (quoniam semper assumi potest $b = g$) elicitur $z = f^2 \delta : v^2$ specifica penduli simplicis isochroni longitudo; qualem in exemplis superius prolatis usurpavimus.

Fac igitur $f^2 \delta : v^2 = f(x^2 dp + y^2 dp) f x dp$ (II) ut cogas quacunque lege centrum percussionis fieri & oscillationis. Hinc emanabit $2 f x dp = 2 f(x^2 dp + y^2 dp) v^2 : f^2 \delta$, cujus æqualitatis primo membro exprimitur altitudo AL (x) ex qua gravitatis centrum L descendere potest, multiplicata per ambas summas ($2 f dp$) elementorum penduli, veluti C &c. ad sinistram & D &c. ad dextram; quibus binis hoc centrum super diametro AL commune est; atque ita de reliquis similibus: quod (Tract. de Horol. oscil. Parte quarta, Prop. tertia,) tantundem valet quantum *summa productorum ex singulis penduli elementis ductis in altitudines unde connexa inter se, simul descenderent.* Secundo autem hujus æqualitatis membro significatur id quod resultaret, si quadratum totalis velocitatis (v)

divisæ per summam ($\sqrt{}$) distantiarum CA, DA, &c. duceretur in singulum aggregatum ($2dp(xx+yy)$) binorum productorum ex multiplicatione utriusque amborum æqualium elementorum C & D per quadratum distantie suæ ab axe suspensionis; quod evidenter non differt a *summa productorum, qua fierent, si eadem elementa multiplicarentur per quadrata quantitatum distantis axis proportionalium*, in quas velocitas totalis ipsis conjuncte mobilibus necessario distribueretur, hoc est, *multiplicarentur per altitudines ad quas aliquo obice repercussa & fracto pendulo separata ascenderent.*

En igitur, ad centra oscillationis & percussionis adunanda, non solum quo reducitur Regula generalis in Mathematicis Regiæ Scientiarum Academiæ collectionibus proposita, sed etiam unde immediate deducitur Hugenianæ de hoc centro doctrinæ principium. Quoniam autem statuere mutuam resistantiam inter motum realem & meram motus privationem, non est argumentum satis evidens, quo niti possit indubitata demonstratio; non plus profecto ad enodandam questionis difficultatem illa Regula potest quam illud Principium. Equidem scio tale argumentum tali, quæ sequitur, ratiocinatione confirmandum ab aliquo defensore suscipi posse.

Cum ex dispositione penduli compositi, inquiet, pondus C & D inter se cohærescant; pondus C quem motus circularis excessum a gravitate impellente concipere nequit, cum ut connexo pondus D imprimat, necessario tendit. Atqui totus ille conatus nullam omnino potest impressionem facere in hoc pondus D, a quo nimirum non alius determinato tempore arcus describendus est quam quem percurri distantia puncti suspensionis finit. Ergo ipsum D quanta vi impellitur, tanta resistit ipsi C impellentii; quam quidem vim resistendi a causis per arcum circulare determinatum urgentibus mutuatur.

Verum ad ista sic respondere quoque possum. Pondus C ponderi conjuncto D non modo transmittere conatur motus excessum, quem ne sibi ipsi accipiat, impediunt respectus in pendulo situs ac necessaria cohærentia; sed etiam revera transmittere debet. Nihil namque communi horum ponderum

rum

rum translationi ad easdem partes, nunc sursum, nunc deorsum, circa eundem suspensionis axem opponitur, nisi aeris occurfus & versatilis axis attritus: quorum similiumque impedimentorum nullam habere rationem hic licet: *remoto aeris*, ut ait Hugentius, *alioque omni impedimento*. Primum ergo pondus (quippe quod citius esset) alterum (quatenus lentius ferret) necessario impellit quoad secum moveat, hoc est, illi cum imprimis motus excessum qui velocitates spatii proportionales utrobique reddat. Semper siquidem peragitur motus qua ratione ipso momento possibilis est, qua dispositione tendunt eo mobilia quo nullis obstaculis resistentibus urgentur. Perspicue mihi apparet hanc mobilium inter se connexorum dispositionem ad motum conjuncto concipiendum, esse quidem causam, quam Physici *occasionalem* dicunt, cur impressus motus distribuatur ipsis in ratione spatiorum simul consociendorum; non vero cur ejus quantitas ante partitionem imminuatur, quandoquidem ista quantitas omnimode dividua nullatenus huic qualicunque dispositioni contraria est. Qui ergo in eodem Toto mobili, cujus universae partes eundem inter se situm continue fervarent, quod proprio pondere libratum in medio minime impedito oscillationes suas ageret, particula una minorem gravitatis impressionem passa particulam alteram majore gravitatis impulsu in easdem partes actam repelleret, dum ab ipsa impelleretur; nisi motus privationi vim ipsi motui resistendi attribuas? Quod procul dubio est carae evidentia quam vera demonstratio postulat. Adhuc itaque constat objecta difficultas nostra. Centrum oscillationis non differre a centro percussionis nunquam inconcussa stabilietur, nisi prius indubitato probetur velocitatem totalem penduli compositi, comparatam cum summa celeritatum ab ejus elementis separate oscillantibus acquisitarum, non modo hac summa minorem semper esse, sed etiam necessario haud aliter quam ex Hugentiano Principio vel ex Aequalitate suspensis notata (II) inferitur. Denominemus *sd*, aggregatum distantiarum *CA*, *DA*, &c. elementorum *C*, *D*, &c. penduli propositi a communi agitationis axe *A*; *g*, distantiam ejusdem axis centro gravitatis *L* seorsim spectatam; $st^{1:2}$,

TAB. I.
Fig. 6.

$\sqrt{s'^{1:2}}$, aggregatum radicum quadratarum ex omnibus altitudinibus s descensus Figuræ oscillantis integræ DAC; b , altitudinem unde dictum ejus centrum L una descenderet; t , expressionem generalem supra affectam nota (I) intervalli AM a puncto suspensionis A ad centrum percussionis M; n , quemvis numerum majorem unitate; denique v , singulam penduli agitati velocitatem totalem. Primo, quantitas $(\sqrt{s'^{1:2}}) : n$ nobis exprimit in infinitum summam velocitatum perpetuo minorem summa celeritatum quas omnia elementa C, D, &c. ab invicem separata ex iisdem altitudinibus s adipiscerentur. Secundo æqualitas $(b\sqrt{s^2} \delta) : gv^2 = t$ centrum oscillationis in centro percussionis collocans nos perducit ad $v = (b'^{1:2} \sqrt{s\delta}) : g'^{1:2} t'^{1:2}$ quæ posita $= \sqrt{s'^{1:2}} : n$ dat $n = (g'^{1:2} b'^{1:2} \sqrt{s'^{1:2}}) : b'^{1:2} \sqrt{s\delta}$ pro Hugenii systemate. At iterum peto, cur numerus iste præferendus est tot reliquis unitatem excedentibus; quibus admisis, centro oscillationis varius supra vel infra centrum percussionis assignaretur locus; quoniam pendulis plus minusve oscillatorii motus attribueretur, licet summam celeritatum ab eorum elementis se junctis acquirendarum quantitas hujus motus nunquam adæquaret? Nihil quidem certi ac dilucide veri, prolatis hæctenus argumentis, de hac quaestione statutum mihi videtur: quare Hugenianum systema non nisi hypothesein possibilem dicere queo.

THE TREASURY OF THE MATHEMATICKS.

hoc est,

GAZOPHYLACIUM MATHEMATICUM, Aut. JO. TAYLOR.

Londini, apud W. Treeman, 1707, 8. Alph. 1 pl. 11 Tab. 2n. 8.

PRiorem libri editionem indicavimus Tomo II Supplem. p. 149. Hanc posteriorem ideo commemoramus, quod W. Alingham non modo illam cum cura revidit atque correxit, sed & quædam hinc inde addidit: quo in primis spectat appendix continens descriptionem Globorum aliorumque; nonnullorum instrumentorum Mathematicorum, ut circini proportionatorii, quadrantis nautici. Præces Mathematicas, quarum frequentior esse solet usus, aut sine demonstratione, tradit Autor. Vulgares operationes Arithmeticas cum terminis Geometricis supponit: nec in reliquis etiam, quas attingit, Matheos partibus terminos satis exponit.

*

*

*

ACTORUM ERUDITORUM,

que Lipsia publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV. Sect. II.

THE SCRIPTURE PROOFS OF OUR
Saviour's Diuinity, &c.

h. c.

*SCRIPTURÆ SACRÆ DE DEITATE NO-
stri Salvatoris testimonia explanata & vindicata; cum
examine nuper edita Dissertationis de descensu hominis
Jesu Christi ex caelo in terram, uti & de regressu
ejus in caelum.*

Londini, apud M. Rogers, 1706, 8.

Constat plag. 18.

Praestantissima eaque scitu ac creditu summe necessaria
Christianæ fidei capita a Socini asseclis hodiernum impu-
dentissime impugnari, eruditis viris exploratissimum est.
Ut autem nunquam ecclesiæ viri desuere, doctrinæ pariter
ac pietatis laudē conspicui, qui turpissimorum horum ho-
minum pestiferis conatibus mascule restiterunt, orthodoxamque
& a Christo suisque Apostolis, tanquam incomparabile cœli depo-
situm, nobis traditam doctrinam a veneno eorundem præsterunt
incontaminatam; ita & hodie viros, divina providentia excitatos,
passim reperimus, qui infansito & in dies latius serpenti Socinismo
interitum inferre omnibus viribus allaborarunt, & etiamnum sum-
ma cum laude allaborant. Inter hos non ultimo loco po-
nendus esse videtur Wilhelmus Sherlockius, celeberrimus Ec-
clesiæ Anglicanæ, dum viveret, Theologus, qui inter alia præclaris-
sima

G

lima

fama ingenii monumenta, quibus pridem sempiterni nominis fa-
 mam consecutus est, hunc tractatum Theologicum, brevi ante
 quam fatis concederet, ad proffigandos hos orthodoxæ fidei ho-
 stes, emisit in lucem. In Sectione antecedente pagina vige-
 sima ejusdem a nobis facta est mentio, cum Lectori benevolo re-
 censionem Dissertationis, novum dogma de præexistentia animæ
 Christi humanæ sistens, communicarem. Et cum ibi, hujus
 libri recensionem proxima occasione a nobis susceptum iri, nos si-
 dem dedisse recordentur, officii nostri ratio postulat, ut quæ ani-
 mo tunc destinavimus & publice polliciti sumus, quæ de-
 eet cura & industria, nunc præstemus. In duas autem partes
 principales integer libellus dispendendus est. Primam deprehen-
 dimus Socinianis, secundam vero Episcopo *Fowlero*, animæ Chri-
 sti humanæ præexistentiam asserenti, oppositam. Noluit tamen
 doctissimus Vir in prima parte omnia religionis nostræ capita attingere,
 quæ impia Socinianorum rabies subvertere conatur, sed
 imprimis elegit dogma de Deitate nostri Salvatoris, quod a
 corruptelis eorum assereret vindicaretque. Etenim noster
Sherlockius existimabat, omne bellum cum Socinianis demum
 confectum iri, si plenissime evictum foret, esse humani generis
 redemptorem Deum æterna majestate & infinita virtute præditum.
 Ut autem hoc rite & felici successu exequeretur, totam
 tractationem sex Capitibus includit, conflictumque ita adgre-
 ditur, ut duobus prioribus Capitibus unionem inter divinam atque
 humanam naturam, in persona Christi Jesu factam, ex Epistolæ
 Pauli ad Romanos scriptæ capite I, 3, 4 & IX, 5 perquam soli-
 de adstruat & probet. Hoc facto, Capite tertio aliquot regulas
 hermenevticas suppeditat, quibus utendum sit Theologo, in con-
 troversia de Deitate Christi occupato, ubi ex sacrarum literarum
 testimoniis, ad probandam sententiam suam, nervum inferendi
 ostendere tenetur. Nihil autem in iis habetur, quod non sit & ratio-
 ni & æquitati convenientissimum. Nam secundum primam regu-
 lam postulatur: *ut neutra pars certaminis insituti dogma contro-*
versum fundamentum sua interpretationis faciat, aut opinionem
conceptam textui sacro inferat; altera vult: *ut non prius respu-*
amus sensus Scriptura sacra evidentiam, quam sufficientes ratio-
nes,

tes, interpretationis vestra sunt allegata, aut suppeditata solida refutatio partis, contrarium ex Textus verbis elicientis; tertia vero præcipit: ne utraque pars presse insistat perspicuis & nativis verborum significatibus, nisi & usitata Scripturæ formulæ & phraseologia. His regulis in explicandis locis controversis, ad evitandas omnes λογωμαχίας, & ad præcindendam proterviam Socinianorum textum torquendi *Φλυαρίας*, ducis instar commendatis, Capite quarto diversa Scripturæ sacræ de Deitate Christi testimonia, Joh. X, 34, I, 1, 14, Rom. I, 3, 4, IK, 5, I Tim. III, 16, Philip. II, 6, 7, Galat. IV, 4, 5, & alibi legentibus obvta, modo memoratis regulis accurate insistens, paulo fusius explicat, & a pravisimis Socini cavillationibus vindicat. Atque hac occasione *Sherlockius* clarissime ostendit, quibus in locis verbum *Deus* pro nomine officii, aut pro nomine, naturam divinam exprimentem, accipi debeat. Porro Capite quinto docet, Christum nullam aliam ob causam filium Dei vocari, quam ratione æternæ suæ generationis, excussis & refutatis simul omnibus objectionibus, quæ a Socinianis hanc in rem proferuntur. Expeditis autem istis Socinianorum tricis, Capite sexto divinitatem Christi ex Joh. I, 14 adstruit, clarissime demonstrans, quomodo divina gloria nostri Salvatoris, de qua Johannes hoc commate sermonem instituit, non tantum ex ejus miraculis & prophetiis, sed & toto ejus vitæ cursu luculentissime eluxerit.

Prioris partis portionibus momentis enarratis, ad alteram, hoc est, ultimum totius libri caput, quo recentis doctrinæ de præexistentia animæ Christi humanæ fundamenta examinantur, nunc descendimus, per brevi oratione, quæ eam in rem eruditissimus Vir disserit, recensuri. Quod itaque principale novi hujus dogmatis argumentum attinet, cujus Sectione antecedente pagina 18 meminimus, illud equidem pro admodum infirmo & imbecillo reputat reverendus *Sherlockius*. Nullam enim apparere causam ait, quæ nos urgeat, cur textum ex Joh. XVI, 28 allegatum cum reliquis Scripturæ locis, in quibus descensus Christi e cœlis in hanc terram ejusque in cœlum regressus fit mentio, de ejus animæ humanæ præexistentia accipiamus, cum nullibi in sacris literis eandem reperiamus claris ac perspicuis verbis assertam. Inde vero patescere, do-

quia illud non ex textu citato probatum, sed eidem potius a summo
 reverendo Auctore illatum esse. Nec ex argumento tertio (nam de
 secundo nobis inferius dicendi locus erit) adfectionem hanc ma-
 jus quoddam robur accipere, utut persona ista, quæ loco supra ci-
 tato loquens introducit, expressis verbis Joh. III, 13 & VI, 62
 (unde tertium hoc argumentum haustum est) filius hominis vocetur.
 Nam primo vehementer incertum esse, quod humana ani-
 ma Messiae ante adsumtionem corporis extiterit, & adeo hunc
 suum a Patre progressum de se pronuntiare potuerit. Sed posi-
 to, animam Christi humanam hæc verba: *ego prodii a Patre*, esse
 locutam, tum hoc inde sequeretur absurdum, duas in Christo esse
 personas, cum hæc loquendi formula: *ego prodii*, sine ulla con-
 troversia actum peculiaris cujusdam personæ significet. Sed hoc
 ipso venerabilem Auctorem ad castra Nestorii, duas in Christo per-
 sonas statuentis, transire. Deinde Christum evincit ante conce-
 ptionem & incarnationem suam nullatenus posse filium hominis
 vocari, partim quod ejusmodi dicendi ratio non solum fidei anti-
 quæ, sed etiam omnium Philosophorum placitis repugnet, in de-
 finitione hominis corpus utique partem ejus essentialem & neces-
 sariam constituentium; partim quoque, quod homo, qui huma-
 no sanguine non progenitus sit, pro filio hominis reputari nequeat.
 Unde etiam primum omnium hominum *Adamum* vel ideo homi-
 nis filium haud vocare possis, quod non humano sanguine proge-
 nitus, sed ipsius Dei manibus efformatus sit. Ut adeo bina ista argu-
 menta minoris momenti esse videantur. Quartum Auctoris argu-
 mentum potissimum desumptum erat ex Eph. IV, 9, 10 & sequen-
 tem in modum fluebat: *quicumque ex caelo in infimas partes terræ
 descendit, hic idem est, qui deinceps in caelum ascendit. Sed homo
 Christus in caelum ascendit; ergo & idem homo Christus e caelo
 descendit.* Verum hoc argumento, si quid eo probetur, nihil
 aliud quam descensum animæ & corporis Christi ex caelo probari
 posse, judicat *Sherlockius* noster, siquidem Christus cum utro-
 que in caelum regressus sit, *nam idem, qui in caelum ascendit, e caelo
 descendit.* Hoc autem Evangelistarum monumentis valde adver-
 sum esse omnemque historiam de Christo veritatem penitus tollere.
 Quare verbum *idem* ad secundam in Deitate personam refe-
 rendum

secundum putat; nam de Christo, tanquam Deo, omnium optime prædicari posse, quod idem ascenderit, qui prius descenderat, postquam assuetio humanæ naturæ personam ejus non mutaverit. At hoc sanæ rationi maxime adversari existimabat *Fovlerus*, si quidem Christus, ut Deus, ne quidem per momenti spatium e cælo abesse possit. Ad hoc dubium vero *Sberlockius* primo respondet, sic actum fore cum Christiana religione, nosque gentilibus & incredulis non dissimiles futuros, si omnia fidei mysteria tantisper in dubium vocare velimus, dum eadem ex principiis, humanæ rationi insitis, valeamus demonstrare. Cum Regio Propheta hic confitendum esse: *Sublimior est hac scientia, quam ut eam possim attingere*, Psalm. CXXXIX, 6. Deinde vero etiam ostendit, Deum, licet ubique præfens sit, peculiari tamen ratione certo cuidam loco præsentiam suam interdum indulgisse; quem admodum olim divinum numen ad promulgandam legem in montem Sinai descenderit. Non secus vero sese rem habere cum verbo æterno, cum illud relicto patris solio, in humana specie in terra adpareret, & proinde haud absurdum esse, si de Christo Deo sempiterno doceamus, eum descendisse & ascendisse. Ad ultimum vero argumentum vix opus esse, ut respondeatur, existimat reverendus *Sberlockius*. Nam ex verbis Sapientis Viri si quid sequeretur, tum nihil aliud inde colligi posse, quam præexistentiam omnium animarum humanarum, quam tamen ipse *Fovlerus* asserere vereatur. De cetero autem verba illa Regi Salomoni, ut eminenti typo venturi Messia, gratis & precario attribui, unumquemque facili negotio perspicere posse. Sed quæ circa secundum argumentum a *Sberlockio* monita sunt, silentio non debemus plane prætermittere. Desumptum autem illud erat ex Hebr. X, 5. Ex hoc enim loco summe reverendus Præsul collegerat, extitisse animam Messia humanam dudum ante incarnationem, tum hæc verba ab eodem in oratione, ad Patrem coelestem fusa, fuerint prolata, antequam corpus adsumeret; sed falsum hoc esse ex paulo sequentibus clarissime patescere. Nam in iis personæ, hæc verba dicenti, redemptionis negotium adscribi, haud quaquam solius animæ humanæ ope perficiendum. Quare cum & illud argumentum idcirco nihil efficiat, nequaquam futuri reverendi Auctoris

Storis sententiæ subscribi posse Noster existimat. Etiam eandem, ut offensam est, non tantum omni fundamento esse destitutam, sed etiam cum maximo Ecclesiæ damno conjunctam, siquidem per eandem quamplurimis de Deitate Salvatoris testimoniis quavis vis & virtus surripiatur.

MYSTA FERVIDUS,

seu

DISQUISITIO THEOLOGICA DE ZELO, quo Minister Ecclesiæ in suo calore debet officio, instituta a GEORGIO NITSCHIO, Past. Wolfenb.

Guelferb. apud Gotofredum Freytag, 1708, 4.
Alphab. I plag. II.

ERuditi hujus scripti Plur. Rev. Autor posteaquam nonnulla de dira, quæ Apoc. III, 5 legitur, interminatione, nec non ipsa zeli definitione in medium attulisset, ostendissetque, se cum iis facere, qui zelum per modum seu affectionem quandam virtutis describunt, in delineando Ministri Ecclesiastici zelo rite progressurus, sistit ejusdem primo *Principium*, illudque nullum aliud quam Deum trium esse docet, & quamvis etiam in irrogenitis, qui Spiritu Dei vacant, nonnunquam zelus pro regno Christiprehendatur, istum tamen fervorem vel ex novitate, vel ex temperamento sanguineo, vel ex impetu contentionis, vel ex alia quadam carnali causa exsurgere posse, observat, insuperque probat, zelum per sacras litteras a Spiritu S. ordinarie produci. Secundo *Objectionum*, circa quod Præsulis sacri fervor occupari debet, tradit, idemque doctrinæ veritatem pariter ac morum sanctitatem esse, pluribus demonstrat. Tertio *Modum* repræsentat, ostenditque Ministri Ecclesiæ zelum debere esse illuminatum, ne in quenquam incalescat, quem peccasse certo non intelligat: neque ardeat adversus imaginariam hæresin, aut phantasticum vitium, nec id tæret, quod in se nil nisi scientia ac pietas: 2 cum prudentia conjunctum, ut observet temporis opportunitatem, loci aptitudinem ac peccati

peccati qualitate: 3 intensum, ita tamen ut sit extra convitia, verbera, internecionem: 4 lenitate & charitate conditum: 5 universalem tum ratione objecti realis, ut adversus omnes perditos mores inardescat; tum ratione objecti personalis, ne parcat proximis atque amicis, senioribus, maximis ac summis: 6 perseverantia roboratum, cum finis non pugna coronet. Quarto *Affectus zeli*, raritatem, necessitatem, inæqualitatem & deficiibilitatem, ut vocat, describit. Quinto *Motiva*, quæ animarum Curatorem ad sanctum fervorem excitare queunt, in medium affert, ac Pastorem perpendere jubet a) quod ne Christianus quidem absque zelo esse possit, b) quod algens ecclesiæ doctor frigora animarum propullare nequeat, c) quod hostium magna sit multitudo, d) quod pro falsa doctrina magno ardore flagrent hæretici, e) quod idololatraz pro idololatria magna contritione decertent, f) quod diabolus admodum operosus sit ad implendum infernum, g) quod auctior gratia auctiores fructus exspectet, & plus sub evangelio quam sub lege sit effervescendum, h) quod homines deceat esse imitatores Dei, qui est Zelotes, i) quod angeli ad pietatis vehementiam invitent, k) quod sanctorum virorum exempla ad zelum excitent, l) quod tepor in fidè fideique spiritualibus exercitiis nil nisi subtilissimus sit Atheismus, m) quod tepor maxime adversetur Deo, n) quod zelus sit cærona omnium bonorum operum, o) quod zeli fervore Deo nil gratius exhiberi queat, p) quod socordia spiritus Ecclesiæ magnam noxam afferat, q) quod arctum vitæ nostræ sit stadium. Sexto *Signa* producit, notatque verum zelum a) non esse cunctatorem, b) non latere, c) præsupponere amorem, d) ex corde ardente proficisci, e) flagrantiorum in Dei causa esse, quam sua, f) delicta æque in se taxare, quam in aliis, g) majorem in adversis micare, h) non esse uniformem, sed in minoribus minorem, in majoribus majorem, i) simplicitati studere, k) necessaria iteratis vicibus proponere, l) pro pragmaticis æque ac dogmaticis ardere, m) in pietatis studio potius fervere, quam in quæstionum & controversiarum tractationibus, n) errores grassantes, a quibus ecclesiæ periculum imminet, refutare, ceteris posthabitis, o) non esse generalistam, ut loquitur, qui ita taxet, ut nemo putet se tangi, sed esse specialistam, p) juxta

toris sententiæ subscribi posse. Noster existimat. Etenim eandem, ut ostensum est, non tantum omni fundamento esse destitutam, sed etiam cum maximo Ecclesiæ damno conjunctam, siquidem per eandem quamplurimis de Deitate Salvatoris testimoniis omnino vis & virtus surripiatur.

MYSTA FERVIDUS,

seu

DISQUISITIO THEOLOGICA DE ZELO, quo Minister Ecclesia in suo calere debet officio, insi- tuta a GEORGIO NITSCHIO, Past. Wolfenb.

Guelferb. apud Gotofredum Freytag, 1708, 4-
Alphab. I plag. II.

ERuditi hujus scripti Plur. Rev. Autor posteaquam nonnulla de dira, quæ Apoc. III, 5 legitur, interminatione, nec non ipsa zeli definitione in medium attulisset, ostendissetque, se cum iis facere, qui zelum per modum seu affectionem quandam virtutis describunt, in delineando Ministri Ecclesiastici zelo rite progressurus, sistit ejusdem primo *Principium*, illudque nullum aliud quam Deum trium esse docet, & quamvis etiam in irrogenitis, qui Spiritu Dei vacant, nonnunquam zelus pro regno Christi deprehendatur, istum tamen fervorem vel ex novitate, vel ex temperamento sanguineo, vel ex impetu contentionis, vel ex alia quadam carnali causa exurgere posse, observat, insuperque probat, zelum per sacras litteras a Spiritu S. ordinarie produci. Secundo *Objectionum*, circa quod Præsulis sacri fervori occupari debet, tradit, idemque doctrinæ veritatem pariter ac morum sanctitatem esse, pluribus demonstrat. Tertio *Modum* repræsentat, ostenditque Ministri Ecclesiæ zelum debere esse in illuminatum, ne in quenquam incalcescat, quem peccasse, certo non intelligat: neque ardeat adversus imaginariam hæresin, aut phantasticum vitium, nec id tæret, quod in se nil nisi scientia ac pietas: 2 cum prudentia conjunctum, ut observet temporis opportunitatem, loqui aptitudinem ac peccati

peccati qualitatem : 3 intensum, ita tamen ut sit extra convitia, verbera, internecionem : 4 lenitate & charitate conditum : 5 universalem tum ratione objecti realis, ut adversus omnes perditos mores inardescat ; tum ratione objecti personalis, ne parcat proximis atque amicis, senioribus, maximis ac summis : 6 perseverantia roboratum, cum finis non pugna coronet. Quarto *Affectiones zeli*, raritatem, necessitatem, inæqualitatem & deficiibilitatem, ut vocat, describit. Quinto *Motiva*, quæ animarum Curatorem ad sanctum fervorem excitare queunt, in medium affert, ac Pastorem perpendere jubet a) quod ne Christianus quidem absque zelo esse possit, b) quod algens ecclesiæ doctor frigora animarum propallare nequeat, c) quod hostium magna sit multitudo, d) quod pro falsa doctrina magno ardore flagrent hæretici, e) quod idololatæ pro idololatria magna contritione decertent, f) quod diabolus admodum operosus sit ad implendum infernum, g) quod auctior gratia auctiores fructus expectet, & plus sub evangelio quam sub lege sit effervescendum, h) quod homines deceat esse imitatores Dei, qui est Zelotes, i) quod angeli ad pietatis vehementiam invitent, k) quod sanctorum virorum exempla ad zelum excitent, l) quod tepor in fide fideique spiritualibus exercitiis nil nisi subtilissimus sit Atheismus, m) quod tepor maxime adversetur Deo, n) quod zelus sit corona omnium bonorum operum, o) quod zelus fervore Deo nil gratius exhiberi queat, p) quod socordia spiritus Ecclesiæ magnam noxam afferat, q) quod arcum vitæ nostræ sit stadium. Sexto *Signa* producit, notatque verum zelum a) non esse cunctatorem, b) non latere, c) præsupponere amorem, d) ex corde ardente proficisci, e) flagrantiorum in Dei causa esse, quam sua, f) delicta æque in se taxare, quam in aliis, g) majorem in adversis micare, h) non esse uniformem, sed in minoribus minorem, in majoribus majorem, i) simplicitati studere, k) necessaria iteratis vicibus proponere, l) pro pragmaticis æque ac dogmaticis ardere, m) in pietatis studio potius fervere, quam in quæstionum & controversiarum tractationibus, n) errores grassantes, a quibus ecclesiæ periculum imminet, refutare, ceteris posthabitis, o) non esse generalistam, ut loquitur, qui ita taxet, ut nemo putet se tangi, sed esse specialistam, p) juxta

juxta præscriptum Domini cum agit, non canere palinodiam, non veniam a correpto petere, q) non absolvere notorie impoenitentes, r) visitationem domesticam sibi commendatam habere, s) ægrotorum præsertim diligentem curam gerere, t) absque fontica causa non suscipere itinera, u) stringere potius quam laxare, x) piis maximam impendere operam. Septimo *Impedimenta* proponit, edocetque, quod animorum ferventes motus restringere, aut certe plurimum refrigerare studeat a) diabolus, b) mundus, c) peccatum inhabitans, d) auri fames, e) ulterioris promotionis flagrans desiderium, f) frigida societas, g) vilipendium Christi & bonorum ab illo partorum, h) curarum superfluitas, i) non-apparentia fructuum, k) neutralitas vel utralitas, l) nimia timiditas vel pusillanimitas. Octavo *Adjumenta* recenset, & inter illa a) verbum Dei, b) Baptismi frequentem recordationem, c) S. Coenæ usurpationem, d) musicam sacram, e) preces, f) societatis bonitatem, g) librorum spiritualium lectionem, h) vocationis considerationem, i) donorum Dei suscitationem, k) heroicam resolutionem, l) Dei & Christi amorem, in præmii coelestis meditationem refert, atque adhortatione ad pium zelum toti tractatui colophonem imponit.

FRANCISCI GALLI, JC. BRIXIANI, TRACTATUS DE FRUCTIBUS.

Coloniæ Allobrogum, apud Sam. de Tournes, 1690, in fol.
Alph. 9 plag. 8.

PLuribus abhinc annis operoso huic volumini Autorem, post cujus fata a Bernhardino, Francisci F. & Fortunato Vinacesio, amico illius & concive, editum est, insudasse, vel hoc unicum argumento esto, quod inter tot alios Jctorum libros & inde de prompta testimonia, laudentur hic etiam non semel Eminentissimi Cardinalis, Petri Ottoboni, eo tempore adhuc Episcopi Brixienfis, deinde Pontificis Romani, Alexandri VIII, Decisiones Juris, puta XII, XCII & CCXI, quarum mentionem Disput. XXV art. 2 in doctrina de interesse mutuantis videmus fieri. Scilicet totum opus Disputationibus XL absolutum atque ita elaboratum est, ut Autor plus

plus habens in nigro quam rubro, ordiatur equidem secundum communem scribentium ordinem a multiplicitate fructuum, naturalium, industrialium & civilium, exinde circa fructus futuros, pendentes, perceptos, consumptos, & percipiendos varias proponat (qua methodo universus Tractatus contextus est,) quaestiones, easque junctis rationibus, pro affirmativa & negativa facientibus, ita evolvat, ut ad argumenta dissentientium simul breviter dilucideque sequatur responsio, ac resolutio, mox autem Disp. 3, *qua sunt in fructu?* disquisiturus ad plura alia argumenta, quam vulgo solet in hac parte Juris fieri, casum applicare incipiat, & quaestionem secundam ita formet: an mulier possit quaestum ex suo corpore facere saltem ex causa necessitatis? Ac displicet hic ei responsio Decii ac Surdi, ad argumentum a licentia furti ex causa necessitatis desumptum allata, quod furari tunc ideo licere dicatur, quia per furtum immediate prospiciatur necessitati, non autem perinde in fornicatione; quodque ex tali actu non satietur fames. Nam neque per furtum immediate satiri famem, arguit Noster, nisi post actum furandi sequatur commestio: & multo minus, si furetur quis rem aliquam non commestibilem, & tamen etiam harum rerum furtum non minus a quibusdam permitti. Sed neque istam rationem, quod furtum sit actus per se turpis, nec faciendus, etiam si bona inde possint evenire, habet pro concludente; quia interdum permittantur aliqua mala de se mala, ut eveniant bona, etiam si bona illa aliter haberi possent, quale sit bellum, quo non sit majus malum, quod permittatur tamen pro obtinenda pace. Bellum autem cum ad Principes spectet, innitendum dicit regulæ, quod privati non liceat mala facere, ut bona eveniant. Itaque mulierem concludit non posse pro vita conservanda fornicari, quamvis furari posset impune: rationem diversitatis assignans, quia necessitas faciat omnia communia, reducatque ad statum pristinum, & sic stante præcisa necessitate non sit furtum; cessare autem hanc rationem in usu corporis, ita ut non possit participari; cum nec mulier sit domina proprii corporis. Sed neque jure civili permissum censei debere coitum inter solutum & solutam; quamvis magis communis opinio sit, eum non esse punibilem: nihilominus enim esse contra institutum. Quoad Jus Canonicum certum

Disp. II
art. 1, 2, 3,
4, 5, 6.

art. 1 fol. 47.

D. 40

43

44

54

- tum esse, omnem complexum extra matrimonium prohiberi: neque ob stare textus in *c. Is, qui Ec. Christiano dist. 34.* Consubinas enim ibi intelligi conjugali affectu ascitas, quamvis sine legalibus instrumentis & solennitatibus. Nam neque justa & solennia matrimonia fuisse in facie Ecclesie contracta, quod fuerit per Innocentium III constitutum. Ac licet id prius per Evaristum I fuerit ordinatum; paucos tamen illis temporibus fuisse Christianos, & homines vixisse Romano more, qui propterea non debuerint excommunicari. Similiter de Jure civili prohibitam polygamiam; sed unde emanaverit ista prohibitio, ait se non reperire. Nam textum in *L. 2 C. de incest. nups.* habere hæc tantum verba: *Disp. 3, art. 7, vulgo patet.* Porro, ubi de fructibus Aquæ agit, in honorem num. 6 seqq. patriæ de dominio civitatis Brixie in flumina Olei & Mellis cum ripis ab utraque parte, contra Cremonenses, recitatis documentis publicis uno pluribus, fuisse differit. Similiter artic. 8, qui est de *n. 2. seqq.* fructibus maris, ante omnia de dominio maris prolixè disputat: tum vero ad doctrinam de Fructibus Jurium art. 11. delatus, de Majestate ipsa, utpote nobilissimo & omnium Jurium præcipuo ac singulari Jure, agendum sibi duxit, exhaustisque doctrinis de fructibus pecuniæ, (ubi textus in *c. naviganti X. de usur.* insigniter, addita *Disp. XXV art. 2 n. 77, 78,* excutitur,) & de Contractibus, qui solius pecuniæ interventu celebrantur, ut libellario, de Censibus, de Societate officii, de Montibus Pietatis, de Cambiis, etiam ad sublimiora illa capita, de fructibus Majestatis *Disp. V, art. 1,* ac de Jure Belli art. 2, Legum & Magistratibus art. 3 progreditur. Atque hic iterum in honorem Patriæ quæstionem tertiam: *an Princeps teneatur gesta per præcessorem observare?* illustrat exemplo, foederis inter Reipublicam Venetam & civitatem Brixie, quæ voluntarie se isti Reipublicæ subdidit, ceu demonstrent literæ Francisci Foscarì, Ducis Venet. 22 Martii 1426 datæ, quas recitat, simulque M. Antonium Perogrinum Decem. I n. 2 asserentem, Brixie civitatem jure belli transivisse sub dominium Venotum, ignorasse ista, ceu parum legitam, adstruit. Ac rursum quæstioni quartæ: *n. 33. 34. seqq. an Principi injusta præcipienti sit obtemperandum?* lucem infert, adducto exemplo, si Princeps jubeat, ut quilibet accedat ad audiendam Missam diebus festis, Papa autem interdicit; quod in facto

facto contigerit, quando duo vel tres occuparent Papatum, ut tempore Benedicti IX; Gregorii VI & Clementis II, & potuerit evnire in agro etiam Brixienſi propter ejus amplitudinem, cujus territorium 387 oppida & caſtella contineat, & cui tres Epiſcopi per diverſas partes præſint, Brixienſis, Veronenſis & Tridentinus; ita ut unus idemque populus Brixienſis diverſa exequi deberet præcepta pro diverſitate regentium, ſi quilibet Epiſcopus in ſua diocceſi ſuo Papæ obediret. Abſoluta deinde materia Tributorum & Collectarum ampliffima, Regalia minora, quæ magis ad lucrum propendeant, Diſp. VI art. 1 examinat, atque inde tres illas in Republica Romana olim introductas largitiones, quæ tractu temporis in certam obligationem tranſierint, Annonam civilem, Panem gradilem & Militiam, quæque poſtmodum inter privatorum reditus fuerint recenſitæ, ita ut a fructuum materia non diſtent, diligenter Diſp. VII exponit, eaque occasione de diſtributione annonæ Romæ petenda loquens, quid ſint *reſſera frumentaria* apud Ulpianum in *l. 52 §. 1 ff. de judic.* contra Accurſium, Alexandr. ab Alex. & Steph. Forcatulum (vindicato Budæo) exequitur, non ſcilicet genus menſuræ, quod Romæ tantum fuerit in uſu, ſed ſignum accipiendi frumentum, quod cuiſcunque materiæ ſolidæ inſculptum indicaret, frumentum præſtandum eſſe exhibenti. Circa cuſtodiam fructuum quærit Diſp. VIII: *an contra brucos, erucas & ejusmodi alia poſſit agi via juris ad bannam & pœnam, & ad excommunicationem, ut cogantur a deſtatione fructuum deſiſtere?* Affirmantem ſententiam ait ſervari apud Conſtantiennes & Helvetios ac Rhetos, fide eorum, quos adducit, JCtorum, Schenardi & Caſſanæ; quod ſcilicet liceat judicialiter procedere contra illa animalcula, & quod poſſit iſtis assignari procurator, qui ſit citandus ad omnes actus, & demum deveniri ad ſententiam, qua condemnentur animalcula iſta ad deſiſtendum, ſub pœna banni vel excommunicationis. Negativam de jure equidem eſſe veriore. Difficultatem tamen conſiſtere in eo, quod quidam ſcriptores aſſerant, judiciale ejusmodi decretum proficere. Non autem putat profecturum, ſi non eſſet remedium *juridicum & legitimum*. Ideo, inquit, *diſcerem, in locis, ubi tale remedium eſt in uſu, ſoleretur: in alijs vero illud non conſulerem,*

n. 18. *fulerem*. Incantationem etiam animalium, quæ fructus devastant, statuit Jure Codicis, in *L. eorum C. de malef. & mathem.* non esse prohibitam, siquidem in bonos usus adhibeatur; atque ideo tractationem illam a Compilatoribus Juris non fuisse omis- sam, perinde ut de usuris, de concubinis, & similibus hodie prohibitis. Declarat tamen, quod licitum sit, exorcismis & benedictio- nibus hujusmodi animantia repellere, fidem secutus Petri Gregorij lib. 13 de Republica cap. 32, non, 22. Ceterum ad culturam usum- que Juris magis pertinere existimanda sunt, quæ Disp. IX de iis, quæ in materia fructuum speciali quodam jure censeantur, nec ad alios casus trahi queant, occurrunt. Tale esse perhibetur,

art. 1 n. 5. quod, si obligationi pignus aut fidejussor accedat simpliciter, obli- gatio in dubio non sit contracta tam pro sorte, quam pro usuris, ceu fructibus. Privilegia fructuum porro, quæ conservationem illorum & incrementum concernant, art. 2 recensentur XXV, quorum ultimum collocatur in hoc, quod creditor rusticus debeat expectare tempus fructuum. Sed rursus doctrinam de accessio- ne Augmenti, cum & illud sit emolumentum ex re vel occasione rei accedens, & de mutatione monetæ ejusque augmento, (quæ fuit diligentia Autoris gnava admodum) hic insertam, aliaque ad universalitates fructuum sive generalia spectantia, Disp. XI, XII, XIII, XIV elaborata videas; priusquam ad particulares materias, prout fructus sunt in commercio vel per ultimam voluntatem, vel per conventionem inter vivos, Disp. XV seqq. perveniat. Qui campus cum maximam operis partem absolvat, ac Disp. de- mum XXXIV ad thema de fructibus bonorum delinquentium ac Jura Fisci descendatur, (de Usufructu autem seorsim disputat XXXVI, qua non extat copiosior,) tandemque de fructibus bo- norum Ecclesiasticorum, (superiora enim omnia spectabant ad bona secularium,) Primitiis etiam ac Decimis Disp. XXXVII, XXXIIX, XXIX, XL ingenium Autoris, ad expediendas quæstio- nes penè innumeras ubique sufficiens, producat, sparsis præ- terea tot aliis, quas nemo hic quæsierit, jamdudum salivam Le- ctori motam fuisse putamus.

Disp. X.

Dispositio X. Incantationem etiam animalium, quæ fructus devastant, statuit Jure Codicis, in *L. eorum C. de malef. & mathem.* non esse prohibitam, siquidem in bonos usus adhibeatur; atque ideo tractationem illam a Compilatoribus Juris non fuisse omis- sam, perinde ut de usuris, de concubinis, & similibus hodie prohibitis. Declarat tamen, quod licitum sit, exorcismis & benedictio- nibus hujusmodi animantia repellere, fidem secutus Petri Gregorij lib. 13 de Republica cap. 32, non, 22. Ceterum ad culturam usum- que Juris magis pertinere existimanda sunt, quæ Disp. IX de iis, quæ in materia fructuum speciali quodam jure censeantur, nec ad alios casus trahi queant, occurrunt. Tale esse perhibetur,

LET,

LETTERE DI DIVERSI AUTORI IN PRO-
posito delle Considerazioni del Marchese
d'Orsi, &c.

h. e.

EPISTOLÆ VARIORUM AUTORUM, OCCA-
sione Considerationum Marchionis URSII in librum
Gallicum de Sententiis ingeniosis edita.

Bononiae, apud Constantinum Pisarri, 1707, in 8 maj.

Alph. 1 pl. 4.

Considerationes illustris Marchionis Ursii occasione libri Gallici, *La maniere de bien penser* appellati & a Bouhoursio editi, scriptus, in Actis A. MDCCV mense Aug. p. 371 seq. memoravimus, quibus id potissimum egit, ut maculam conterraneis suis a Bouhoursio adpersam abstergeret. Cum vero hujus contra praesidium susciperent Auctores Diarii Trevoltiensis, argumenta a Nostro allata modeste percensentes, tum illustri Ursio, tum aliis eruditissimis Italis occasionem praebuere, ut & ille quatuor Epistolis ad eruditissimam Daceriam, & hi variis itidem Epistolis ad ipsum Ursium missis Gallorum dubia diluere laborarent. Inde natum est volumen hoc Epistolarum, de quibus nunc nostro more referre constituimus.

In Ursii literis novae Gallorum exceptiones erudite & modeste removentur & Itatorum laudes in hoc studiorum genere vindicantur. Sic cum Bouhoursius de Seneca, Lucano, Tacito, Plinio & Vellejo Paterculo liberius scripisset, & Trevoltiensis illa duriora verba non de Auctorum characteribus, sed saltem locis illorum quibusdam interpretarentur; Illustris Marchio verba generaliter concepta, nec ullo modo restricta urget. E. gr. quod Bouhoursius scripserit: *Inter omnes scriptores eruditos nullum esse, qui minus suas cogitationes ad boni sensus mensuram componat, quam Seneca.* Dixerat idem, sententias ingeniosas ad secundam mentis operationem pertinere, quod Trevoltiensis ea ratione adstruunt, quod sententiae in se consideratae omni consequentiae vicarent; Noster vero, licet sententias vulgares secundae mentis operationi tribuat, eas tamen, quae consequentiae rationem in-

p. 6, 7.

p. 16.

H 3

cludunt,

p. 18. cludunt, & Aristoteli enthymematicæ appellantur, ad tertiam mentis operationem referendas esse censet, idque & Aristotelis & Augustini Artis cogitandi testimonium comprobat. Hujus generis sententiam judicat esse illam, quam ex Aristotele desumptam verterat :

Non lice odio immortale in mortal petto.

36. Præterea Lucanum Trevoltienfes impietatis accusaverant, quibus Noster ejusdem versus opponit sequentes :

*Efne Dei sedes nisi term, & Pontus, & aer,
Et cælum, & virtus? Superos quid querimus ultra?
Juppiter est, quodcunque vides, quocunque moveris.*

72. Postquam in secunda Epistola de discrimine Tragœdiæ, Elegiæ, Idyllii, Eclogæ &c. erudite, ut solet, disseruisset, in tertia & quarta cives suos contra Bouhoursium defendit. Cum v. g. Galli Tassi versum :

Minacciava morendo e non languia,

128. quo fortis Argantis mors describitur, perversi ordinis incusassent, quod *non languia* natura duce præcedere debeat *to' minacciava*; Noster, Poëtas non semper eundem cum Logicis ordinem tenere, exemplis confirmat pluribus. Eodem modo apostrophen ad propria corporis membra directam, occasione ejusdem Tassi Tancredo talem affingentis, probat, & Ovidii, Senecæ, Euripidis, &

162. Sophoclis testimonium corroborat. Missis pluribus, controversiam tantum inter nostros disputantes de lusu vocum ortam attingemus. Galli omnes plane rejicere videntur lusus, qui in vocibus sunt, sive studio conquisitos, sive ultro occurrentes; quorum sententiam Noster Quintiliani, Abbatis de Bellegarde aliorumque autoritate infringit, neque omnes promiscue ex oratione exterminandos esse lusus judicat. Quamvis vero Trevoltienfes Bouhoursium omni modo tueantur, Nostri tamen laudibus nequaquam detractum volunt, sed potius mense Apr. A, 1706 Art. XL,

193. sibi ipsis gratulantur, quod occasionem suppeditaverint Illustri Autori, ut novam ederet elegantissimi ingenii specimen, quo & delectet plurimum & profit, eundemque hortantur, ut hoc optimarum literarum studium juvare pro viribus deinceps quoque pergat. Quatuor has Epistolas sequuntur in hoc volumine alia

Italorum

Italorum ad Marchionem nostrum de iisdem argumentis exarata, in quarum prima Petrus Antonius Bernardinus sententias, Aristoteli entymematicas dictas, implicate tertiam operationem mentis continere ostendit, & Bouhoursii opinionem destruit. In secunda epistola Ludovicus Antonius Muratorius versum Lucani:

p. 199.

213.

Vixit causa Diis placuit, sed viستا Catoni

expendit, eumque ad normam Philosophorum & Theologorum examinatum, impium, falsum & ridiculum pronuntiat; ad Poeseos vero leges & moralem gentilium Romanorum doctrinam provocatum, nequaquam improbandum ducit. Deinde inquit, an antiquis Romanis leges datae sint, quibus de Deo indecenter loqui & credere prohibiti, ostenditque, quod Poetae sapius Deos vilipenderit, exceptis tamen Virgilio, Horatio & Ovidio. Nec solum vulgum, sed & Philosophos, aliosque Romanorum eruditos, absque impietatis aut laesa legis vel religionis nota, de divinitate pejus sensisse & locutos esse, monstrat, eoque colligit, quod gentiles Romani Christianos male de Diis ipsorum sentientes impietatis injuste accusaverint. Tandem ulterius infert, non potuisse Romanos Lucani versum impium appellare, quod opinionem omnibus quidem Stoicis communem contineret. Sic quoque alterum ejusdem Lucani versum:

Juppiter est, quodcunque vider, quocunque moveris,

quae in Trevoltiensibus Atheismi postulaverant, ab illa nota absolvit. In tertia epistola Antonius Maria Salvini Hermogenis locum de Formis L. I Cap. 12: *Τὰυτα περὶ Ἰηθέρη καὶ λλῆ ἐν λόγῳ* explicat, & elegantiam verum styli characterem esse docet, idemque in epistola quarta fusius de characterem delicato differit. Quintum Carolus Antonius Bedori eo fine scripsit, ut Tassi versum supra adductum ordinem exacte servare evinceret. Sic quoque reliqui eruditi, quorum literae huic volumini adjunctae sunt, utpote Tortus, Saccus, Zeno, Manfredus & Gattus civium suorum sententias pulchre explicant, & contra Gallos strenue defendunt.

249.

LES

LES DELICES DE L'ITALIE.

hoc est,

DELITIÆ ITALIÆ, SIVE DESCRIPTIO EXACTA hujus regionis, urbium ejusdem primariarum & rariorum omnium ; Autore DE ROGISSART.

Tomi III.

Lugduni Batav. apud Petrum van der Aa, 1706, 12 maj.

Alph. 1 pl. 15 & figg. æn. pl. 19½.

P. 99.

112.

117.

163.

INter alias Regnorum & Provinciarum Delicias, quæ hæctenus prodire, non infimum locum merentur, quas hic exhibemus, *Delicia Italia*, tribus Tomis comprehensæ, & Parisiis anno superiori, atque Lugduni Bat. hoc ipso anno recusæ, quarum Auctor diligenter consuluit, quæ *Andreas Schottus*, *Johannes Henricus a Pfäumern*, *Martinus Zeilkerus*, *J. Lofredus*, *Scipio Mazzella*, *J. Mörmius*, *Julius Casar Capaccius*, *A. Farina* & *P. Sarnelli* observarunt. Præmissa descriptione Italiæ generali, in qua de amœnissimæ hujus regionis magnitudine, limitibus, lacubus, fluviis, variis provinciis, Principibus item & incolarum moribus ac consuetudinibus agit, singulas urbes considerare aggreditur. E maximo observationum selectissimarum apparatu quasdam tantum speciminis loco allegare licebit. Patavii singulis noctibus auditur campana, non nisi triginta novem sonitus edens, idque, ut ferunt, in memoriam insignis cujusdam prodicionis, qua olim totidem et primariis hujus urbis civibus illam Imperatori tradidere. Situs urbis amœnissimus est, unde natum proverbium Italicum: *Bologna grassa, ma Padoa la passa*. Cum Clemens VIII Pontifex Romanus, mortuo ultimo Augustæ domus Estensis Duce, Alphonso II, Ferrariam anno 1597 in suam potestatem redegit, eamque munimentis, quibus hodie superbit, instruxisset, in medio foro suam erigi jussit statuam, cum hac inscriptione: *Ne recedente Pado, Ferraria fortitudo recederet, Martem Neptuno substituit*. Florentiæ in porta Templi Mariæ novi, inter alias picturas rariores conspicitur sacrificium Caini & Abelis, additis versibus Latinis, quorum sensus ambiguus:

Sacrum

Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo.

Vel:

Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

In amplissima urbe Romana duo tantum notamus, alterum est sancto illa, qua Gregorius XI P. R. una cum Imperatore templum S. Johannis Lateranense matrem reliquorum templorum omnium constituit, cujus summa his inclusa rhythmis:

Dogmate Papali datur ac simul Imperiali,

Quod sim cunctarum Mater Caput Ecclesiarum.

Alterum est sacellum, vel templum minus extra urbis moenia, & quidem ante portam S. Sebastiani, *Domino, quo vadis?* cognominatum, eoque loco extructum, quo Christus, Mundi Salvator, Apostolo Petro, martyrio instanti se subtrahere volenti, obviam venisse, quemque Petrus interrogasse fertur: *Domine, quo vadis?* Ubi Christus ei respondisse dicitur: *Eo Romam, ut iterum crucifigat*; relictis in lapide quodam, hodiernum in æde Sebastiano sacra religiosissime asservato, pedum vestigiis. In sacello Neapolitano, Johanni Evangelistæ dicato, variæ leguntur inscriptiones notata sane dignissimæ. Inter eas offenditur Epitaphium *Jo. Joviani Pontani*, ab ipso compositum, quod ita se habet:

Vrune domum hanc mihi paravi, in qua quiescerem mortuus.
Noli obsecro injuriam mortuo facere, vivens quam fecerim nemini. Sum etenim JOANNES JOVIANUS PONTANUS, quem amaverunt bona Musa, suspexerunt viri probi, honestaverunt Reges Domini. Scis jam, qui sim, aut qui potius fuerim. Ego vero te, hospes, noscere in tenebris nequeo, sed te ipsum ut noscas, rogo. Vale.

In foribus ejusdem sacelli tabulis nonnullis marmoreis idem has inscribi curavit sententias:

In magnis opibus, ut admodum difficile, sic maxime pulcrum est, se ipsum continere.

In utraque fortuna fortunæ ipsius memor esto.

Sero poenitet, quanquam cito poenitet, qui in re dubia nimis cito decernit.

Integritate fides alitur, fide vero amicitia.

I

Nec

p. 26.

472.

474.

476.

478.

LES DELICES DE L'ITALIE.

hoc est,

DELITIÆ ITALIÆ, SIVE DESCRIPTIO EXACTA hujus regionis, urbium ejusdem primariarum & rariorum omnium ; Autore DE ROGISSART.

Tomi III.

Lugduni Batav. apud Petrum van der Aa, 1706, 12 maj.

Alph. 1 pl. 15 & figg. æn. pl. 19½.

p. 99.

112.

117.

163.

Inter alias Regnorum & Provinciarum Delicias, quæ hæcenus prodire, non infimum locum merentur, quas hic exhibemus, *Delicia Italia*, tribus Tomis comprehensæ, & Parisiis anno superiori, atque Lugduni Bat. hoc ipso anno recusæ, quarum Auctor diligenter consuluit, quæ *Andreas Schottus*, *Johannes Henricus a Pfäumern*, *Martinus Zeilkerus*, *J. Lofredus*, *Scipio Mazzella*, *J. Mormilius*, *Julius Casar Capaccius*, *A. Farina* & *P. Sarnelli* observarunt. Præmissa descriptione Italiæ generali, in qua de amœnissimæ hujus regionis magnitudine, limitibus, lacubus, fluviis, variis provinciis, Principibus item & incolarum moribus ac consuetudinibus agit, singulas urbes considerare aggreditur. E maximo observationum selectissimarum apparatu quasdam tantum speciminis loco allegare licebit. Patavii singulis noctibus auditur campana, non nisi triginta novem sonitus edens, idque, ut ferunt, in memoriam insignis cujusdam proditionis, qua olim totidem et primariis hujus urbis civibus illam Imperatori tradidere. Situs urbis amœnissimus est, unde natum proverbium Italicum: *Bologna grassa, ma Padoa la passa*. Cum Clemens VIII Pontifex Romanus, mortuo ultimo Augustæ domus Estensis Duce, Alphonso II, Ferrariam anno 1597 in suam potestatem redegressus, eamque munimentis, quibus hodie superbit, instruxisset, in medio foro suam erigi jussit statuam, cum hac inscriptione: *Ne recedente Pado, Ferrariae fortitudo recederet, Martem Neptuno substituit*. Florentiæ in porta Templi Mariæ novi, inter alias picturas rariores conspicitur sacrificium Caini & Abelis, additis versibus Latinis, quorum sensus ambiguus:

SACRUM

Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo.

Vel:

Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

In amplissima urbe Romana duo tantum notamus, alterum est sanctio illa, qua Gregorius XI P. R. una cum Imperatore templum S. Johannis Lateranense matrem reliquorum templorum omnium constituit, cujus summa his inclusa rhythmis:

Dogmate Papali datur ac simul Imperiali,

Quod sim cunctarum Mater Caput Ecclesiarum.

Alterum est sacellum, vel templum minus extra urbis moenia, & quidem ante portam S. Sebastiani, *Domino, quo vadis?* cognominatum, eoque loco extructum, quo Christus, Mundi Salvator, Apostolo Petro, martyrio instanti se subtrahere volenti, obviam venisse, quemque Petrus interrogasse fertur: *Domine, quo vadis?* Ubi Christus ei respondisse dicitur: *Eo Romam, ut iterum crucifigat;* relictis in lapide quodam, hodiernum in aede Sebastiano sacra religiosissime asservato, pedum vestigiis. In sacello Neapolitano, Johanni Evangelistae dicato, variae leguntur inscriptiones notata sane dignissima. Inter eas offenditur Epitaphium Jo. Joviani Pontani, ab ipso compositum, quod ita se habet:

Vivens domum hanc mihi paravi, in qua quiescerem mortuus.

Noli obsecro injuriam mortuo facere, vivens quam fecerim nemini. Sum etenim JOANNES JOVIANUS PONTANUS, quem amaverunt bona Musa, suspexerunt viri probi, honestaverunt Reges Domini. Scis jam, quis sim, aut quis potius fuerim. Ego vero te, hospes, noscere in tenebris nequeo, sed te ipsum ut noscas, rogo. Vale.

In foribus ejusdem sacelli tabulis nonnullis marmoreis idem has inscribi curavit sententias:

In magnis opibus, ut admodum difficile, sic maxime pulcrum est, se ipsum continere.

In utraque fortuna fortunae ipsius memor esto.

Sero poenitet, quanquam cito poenitet, qui in re dubia nimis cito decernit.

Integritate fides alitur; fide vero amicitia.

I

Nec

P. 226.

177.

477.

478.

479.

Nec temeritas semper felix, nec prudentia ubique
tuta.

Hominem esse haud meminit, qui nunquam injuria-
rum obliviscitur.

Frustra leges praetereunt, quem non absolverit con-
scientia.

In omni vitae genere primum est te ipsum noscere.

p. 677. De Verona cecinit Poeta quidam modernus :

*Verona, qui te viderit,
Et non amavit protinus
Amore perditissimo ;
Te credo se ipsum non amat,
Caretque amandi sensibus,
Et odit omnes Gratias.*

Plures aliae in hocce libro consignatae sunt inscriptiones ingenio-
sissimae, v. gr. pag. 100, 134, 448, 453, 459, 463, &c. 465, 469,
472, &c. 486, 492, 494, &c. 500, 507, &c. 513, &c. 523, 527, &c.
532, 561, & 563, quae ex his ipsis Delitiis peti poterunt.

NAAUKEURIGE VERSAMELING DER
gedenckwaardigste Reysen na Oost en West-
Indien.

h. c.

COLLECTIO CURIOSA ITINERUM MEMO-
riarum dignissimorum, ab A. 1246 usque ad haec no-
stra tempora in Ultramque Indiam, tum Orien-
talem, tum Occidentalem, susceptorum.

Tomis XVI -- XXVIII.

Lugd. Bat. apud Petrum van der Aa, 1707, 8-

Alph. 17, fig. Tabb. æm. 280.

Postquam Collectionis hujus elegantissimae Tomos XV prio-
res in Actis A. 1708 p. 102, 179 & 448 recensuimus, nostrum
est, ut reliquorum nunc quoque mentionem faciamus. Absol-
vit

vit enim solertissimus Petrus van der Aa opus integrum **XXIIX** Tomis, seu (si Tomum XIII, qui duabus Partibus constat, dividas,) Voluminibus **XXIX**, Nec est quod generatim adhuc notemus, nisi quod Typographus prudentiorum suafu ea itinera, quæ Belgæ inde ab A. 1583 ad nostra tempora in utramque Indiam instituerunt, novæ Collectioni reservaverit, in qua plura Hodoeporica, hæcenus nondum vulgata, expectare nos jubet. Sed *videamus de his.*

Tomo XVI exhibetur Antonii Jenkinson Iter A. 1558 jussu Societatis mercatoriz Anglo-Rusficæ susceptum, ut via per Tartariam Cătăjam usque detegeretur, quod e versione Thevenoti huc translatum est, tum Joannis Ribaldi, Renati de Laudonniere aliorumque navigationes A. 1562 & sequentibus Floridam factæ, quarum descriptio Carolo IX Galliz Regi olim oblata fuit: & denique Cæsaris Friderici iter in Indiam, quod A. 1563 ingressus per octodecim fere annos continuavit: **Tomo XVII** Dithmari Bleskenii iter in Islandiam & Gronlandiam A. 1563, Leonhardi Rouwloff in Syriam, Judæam, Arabiam, Mesopotamiam, Babyloniam, Assyriam, Armeniam A. 1573, & Martini Frobisher, Angli, in Chinam & Cătăjam A. 1576 susceptum: **Tomo XVIII** tres expeditiones a Francisco Draco in America A. 1577 & sequentibus factæ, & itineris socii Petri Cardeni fata, Eduardi item Lopezii, Lusitani, in Regnum Congo A. 1578, Johannis Newberie, Angli, in Terram Sanctam, Persiam, Turciam & vicinas regiones A. 1579, & Casparis Balbi, Veneti, in Indiam Orientalem ab A. 1579 ad 1588 facta itinera: **Tomo XIX** Michaelis Heberer de Bretten, Nobilis Germani, infaustum per Asiæ atque Africæ partem iter & captivitas Turcica, Radulphi Fitch, Angli, itinera ab A. 1583 ad 1591 in Regnum Samicum & in Indiæ Orientalis litoribus facta, aliaque auspiciis Georgii Comitis Cumbriæ ab A. 1586 ad 1598 in Indiam Occidentalem suscepta: **Tomo XX** Thomæ Candish, Angli, itinera duo, alterum circa Orbem universum A. 1586, alterum aliquot post annis in Brasilia factum, Andreæ Battel, Angli, iter in Brasiliam A. 1589, ubi per octodecim fere annos vixit, Antonii Knivet, Angli, qui cum Thoma Candish versus mare Austrinum profectus

est A. 1591, mira fata, & Josephi d'Acoſta, Hiſpani, Hiſtoria deſectæ Americæ & itineris illuc A. 1592 facti : Tomo XXI Eliæ, Henrici Majj, Johannis Smith, Gualteri Raleigh & Benjamini Wood, Anglorum, varia itinera ad fructum Magellanicum, in Turciam item, Guianam & Indiam Orientalem A. 1593 & ſequentibus, Johannis Daviſii porro & Wilhelmi Adami e Belgio in eandem Indiam A. 1598 facta itinera, Benedicti Goes iter terreſtre verſus Chinam, eodem anno magno labore ſuſceptum, & Antonii Sherley, nec non Johannis Mildenhall & Johannis Cartwright navigationes ex Anglia in Perſiam & Indiam A. 1599 & 1600 abſolutæ : Tomo XXII plura Anglorum itinera ab A. 1601 ad 1605 cepta, ut Societatis mercatorie Anglicanæ prima in Indiam Orientalem expeditio, duce Jacobo Lancaſtrio A. 1601 & ſecunda Henrico Middleton duce A. 1604 adornata, Davidis Middleton iter in Americam, Georgii Weymouth iter inveniendæ novæ in Chinam viæ cauſa ſuſceptum, Gabrielis Archer, Martini Pringe & Thomæ Canneri itinera in Virginiam, Caroli Leigh iter in Guianam & Joannis Saris in Bantamicum Regnum, quibus & inferitur Nicolai Schmidii, Germani, iter Conſtantinopolin verſus & in Egyptum A. 1605 factum : Tomo XXIII Anglorum rurfus itinera A. 1606 & 1607 peracta, ut Johannis Smith in Virginiam, Wilhelmi Keeling, qui tertie expeditioni Societatis Anglicæ præfectus eſt, iter Wilhelmi Hawkins in Indiam Orientalem, & moleſtiſſimam Roberti Coverte mari priſinum & cum ad Cambajam naufragium paſſus eſſet, terra per ſuperiorem Indiam, Perſiam, Arabiam & Turciam Aſiaticam tentatum : Tomo XXIV Roberti Harcourt navigatio Guianam verſus facta A. 1608, tum quartæ, quintæ, ſextæ, ſeptimæ & octavæ expeditionis a Societate mercatoria Anglicana in Indiam A. 1608 & triennio poſt exantlatæ, descriptiones variz : Tomo XXV ejusdem Societatis expeditio nona, decima, undecima, duodecima, quæ in A. 1611 & 1613 incidunt, acceſſere aliæ in Indiam navigationes ab Anglis ſuſceptæ anno 1614 & biennio poſt, & inferunt iter, quod Antonius Fernandez Hiſpanus, una cum Æthiopiæ Monarchæ legato in Regnum Gingirum ſuſcepit A. 1613 : Tomo XXVI pleraque Anglorum itinera, ut Thomæ Spurway iter

iter in Bandam A. 1616, Martini Pring in Indiam Orientalem 1617, Eduardi Heynes & Wilhelmi Hoare Surattam versus, Athenasque & Bantamum A. 1618, Wilhelmi Methold in Peguanum Regnum aliaque loca, Antonii Chester in Virginiam A. 1620, & Henrici Blunt Orientem versus A. 1634 susceptum; quibus accedunt quæ in China A. 1619 & in Tartaria Precopensi A. 1633 observata sunt: Tomo XXVII Hieronymi Lobo, Lusitani, descriptio rerum in Abyssinia A. 1636 observatarum, quibus multum illustratur hujus Regni historia naturalis, tum Emanuelis d'Almeida, Lusitani, descriptio Æthiopiæ superioris, quam eodem anno Balthasar Tellez illustraverat, T. S. Angli, iter & dura fata, quæ A. 1648 & sequentibus in Algeria sustinuit, legatio Moscorum A. 1653 in Chinam facta, expeditiones denique maritimæ a Gallis Mouette & Gallonye A. 1670, in Americam ab illo Regnumque imprimis Maroccanum, ab hoc in Africam & S. Christophori Insulam, susceptæ: Tomo XXVIII iter a Gallia Marquette & Joliet A. 1673 in Americæ partem Septentrionalem factum, Francisci Bzook, Angli, infausta in Barbaricas regiones expeditio A. 1681 suscepta, Ottonis Friderici von der Greuben navigatio Guineam versus jussu Electoris Brandenburgici A. 1682 facta, ac denique Anglorum quorundam iter A. 1696 e Jamaica in Indiam Occidentalem tentatum, quo tot acerba fata tulere, ut fidem fere superent. Sed instituti nostri ratio non patitur, ut ex elegantissimo opere curiosiora decerpamus; plura enim hic deprehendi notatu digna, facile animadvertet, qui vel unum alterumque volumen obiter perlustrare velit.

Der Stadt Braunschweig Kirchen-Historie.

i. c.

ANTIQUITATES ECCLESIASTICÆ IN-
clyta Urbis Brunsvige; Autore PHILIPPO
JULIO REHTMETERO.

Brunsvigæ, apud Christoph. Frider. Zilligeri viduam, 1707, 4.

Alph. 3 pl. 6.

Etsi primum Autor hujus libri doctissimus brevem tantum historiam de urbis Brunsvicensis reformatione Latino idio-

mate conscribere constitisset, suafu tamen Per-Illustris atque Excellentissimi Domini *Philippi Ludovici de Wendhausen* mutavit consilium atque integram dictæ urbis historiam ecclesiasticam vernacula consignavit, cujus partes duæ priores hic exhibentur, tertia adhucdum expectatur, quæ historiam Brunsvicensis reformationis plenissimam complectetur. Quod quidem ad præsentem partes duas priores attinet, in earum prima describitur externa facies monasteriorum, templorum, sacellorum, xenodochiorum, &c. quæ vel intra urbis pomeria vel extra ea visuntur, enumeratis eorum altaribus, reliquiis Sanctorum, catalogis Abbatum, &c. & indicata templorum fundatione, dotatione, emendatione. In altera internus templorum Brunsvicensium status, qualis is fuit ante Reformationem B. Lutheri ad annum usque 1521, describitur; consultis ubique Archivis & Manuscriptis aut Historicis vulgatis probatissimis, & addita in fine Appendice monumentorum publicorum maxime illustrium. Præmisit libro Præfationem Summe-Reverendus D. *Johannes Andreas Schmidius*, Theologus & Polyhistor apud Helmstadienses longe celeberrimus, in qua hortatur eruditos, ut ad concinnandam Centuriarum Magdeburgicarum continuationem operam conferant, nostrique Auctoris institutum commendat. Multa in ipso opere occurrunt notatu digna, quæ inter referas, quæ pag. 3 de monte *Cornelii* non procul ab Helmstadio sito narrantur, quod in illo hodiernum lapidea quædam altaria deprehendantur, in quibus ethnicos olim Soli orienti sacrificia obtulisse antiquitatum studiosi credant. P. 11 inquitur in natales urbis Brunsvicensis, ejusque fundatores fuisse perhibentur *Bruno & Tanquardus*, Ludolphi Ducis Saxonie filii, allegatis hanc in rem ex *Engelbusio* duobus istis veticulis:

*Tanquardus, Bruno, fratres animo simul uno,
Isti fundabant Brunswick & sinabant.*

Ab his fratribus (p. 16) urbs dicta denominata est modo *Tanquardswick*, modo *Brunswick*, retentum vero successu temporis nomen posterius, a fratre natu majore Brunone derivatum. P. 19

actus *Patriciorum* ab Henrico Aucup^o Rom. Imp. petitur. P. 149 agitur de *Dominiis & Fratribus Kalendarum* (*Kalands Herren* vel *Kalands-Brüdern*) nomenque ii habuisse dicuntur a cuiusvis mensis die primo, quem Romani *Kalendas* vocabant, quo illi deliberarunt, quid mense instante agendum esset. Fellerum tamen etiam admittit, qui in *Dissertatione de fratribus Kalendariis* ita scribit: *Kalenda sunt societates religiosa a calo: i. e. convoco, quod conveniant se mutuo homines ad communicandum bona sua mutuo, & ad subveniendum animabus defunctorum; & paulo post: Habent amicabilem quandam societatem, in qua communiter vivunt, & certis temporibus conveniunt communicando bona spiritaliter, & se mutuo in caritate corrigendo sine coercitione potestativa, & sine novo habitu, & hinc licite sunt sine auctoritate Papa, quanquam expediat, ut societas fratrum de Kalendis auctoritate Episcopi alicujus confirmetur.* P. 191 laudatur ex merito Serenissimus Dux Brunsvicensis, *Rudolphus Augustus*, beatissimæ memoriæ, quod Bibliothecam sumtibus Ecclesiæ Martinianæ in templo *Fratrum* instructam liberaliter auxerit, in cuius rei memoriam sequentes dictæ Bibliothecæ adscripti sunt versus:

*Principis en ditat clementia rara RUDOLPHI
AUGUSTI, æternum quem pia vota volunt.
Namque Ministeriis libros, tot, largus adauxit,
Quod sperare nefas, fas tamen usque cani.*

Hos excipit Chronoffichon illud:

*In seros annos AVGVSTO MVNERE DIVES
AVGVSTO grates BliBliotheca feret.*

In Appendice, præter varia monumenta rariora, p. 78 extat & *Catalogus Manuscriptorum Bibliotheca, qua olim in ade San-Blasiana fuit, prout illa a Paulo Chemnitio, Canonico, An. 1603 sunt collecta, pleraque in folio.*

REL A-

RELATIO DE GLOMERÈ PILORUM EX U-
tero & ovariis duarum fœminarum extracta, D. JO-
HANNI SLOANE, Societatis Regiæ Secretario,
communicata a JACOBO YONGE, Societatis
Regiæ Collega.

Extracta ex Transact. Anglic. Anni 1707 Num. 309 §. 6.

ANno 1705 fœmina post laboriosum quatuor dierum partum infantem enixa corruptum & foetentem, foetita profunde-
 bat lochia trium septimanarum intervallo, quibus cessantibus
 tributum solvebat lunare & negotiorum expediendorum gratia
 foras exibat. Sex septimanas post partum convulsionibus &
 hysteriis affectibus per tres dies exposita tumorem dolorificum
 in sinistro abdominis latere percipiebat, quo rupto materia albi-
 cans crassa ad mensuram unam cum exilibus globis vitellum ovi
 cocti referentibus profluebat; unde symptomata evanescebant.
 Quatuor dies post similis tumor in latere dextro comparebat, ex
 quo exilis materiæ copia per quinque vel sex menses promana-
 bat. Eodem tempore in pudendis prominebat moles, quæ ex-
 tracta glomum pilorum ad ovi gallinæ Indicæ magnitudinem
 pituitæ immersum & membranæ cuidam a latere ad palmæ men-
 suram adhærentem osciculumque pyramidale in medio conti-
 nentem monstrabat. Inde tumore subsidente materiæque flu-
 xu cessante menstrua hæcenus suppressa pristinam periodum
 recuperabant, & ægra sanitati restituebatur.

Anno 1696 Virgo 30 annorum in febrem intermitten-
 tem incidebat, cum mensium suppressione, succedente dolore
 & tumore in dextro latere, qui indies augmentum capiens ab-
 domen in enormem molem extendebat, & post anni decursum
 humiditatem plorabat. Præterlapsis 15 mensibus propter ruptu-
 ræ metum paracenthesin efflagitabat misera, qua adornata ma-
 teria dulcis bene digesta ad mensuram unam cum dimidia pro-
 fluebat. Altero die post cum eodem liquore pili quatuor vel quin-
 que pollices longi prorumpabant, lateri interno usque adeo af-
 fixi, ut de dolore exquisitissimo conquerente virgine, extrahi
 nullo modo potuerint. Moriebatur autem hæc quarto post o-
 pera-

perationem die. In cuius abdomine decem mensura supra commemorati liquoris reperiebantur, in quo glomus pilorum fluctuabat, qui remota, qua obvolvebatur, pingui substantia, unguam diuidiam pendebat. In latere dextro conspiciebatur protuberantia nucjuglande major, a qua pili ortum ducebant octo pollices longi. Tumor hic, seu rectius ovarium perfectum, dentem cernium ossi triangularis figuræ affixum continebat, in quo alius dens reperiebatur.

*TABULÆ ASTRONOMICÆ LUDOVICI M.
jussu & munificentia exarata, & in lucem edita a PHILIPPO de la HIRE, Regio Matheseos Professore & Regia Scientiarum Academia Socio.*

Parisius, apud Johannem Boudot, 1702, in 4
Constat plag. 27 Tabb. zn. 4

A Liqnoties jam Commentarios Academiæ Regiæ Scientiarum Parisinæ recensentes Tabularum Ludovicianarum cum seculo consensum commemoravimus. Non abs re itaque videbatur, eorundem rationem in eorum gratiam, quos scientiarum progressus cognoscere juvat, paulo uberius exponi. Quare nec nunc eidem labori nos subducimus, ubi, sero licet, Tabulæ istæ ad nos deferuntur. Equidem omnibus hactenus prostantibus Tabulis Astronomicis palmam dubiam reddiderant Rudolphina, a summo nostro Keplero observationibus Tychonis de Brabe superstructæ; negari tamen non potest, aliquem adhuc earundem a cælo dissensum ab observatoribus sedulis notari. Rationem hanc reddidit de la Hire, quod certæ cuidam hypothesei indulserat Keplerus, quem admodum huc usque fecerunt Astronomi omnes. Ipse igitur ea via sibi incedendum esse duxit, quam Petrus Ramus jam olim Tychoni commendaverat, atque Tabulas Astronomicas ex solis observationibus contexere allaboravit. Equidem Tycho postulatam Rami impossibile pronuntiabat, ad subsidia sibi cognita respiciens; quod tamen ipsi ipsumque secutis Astronomis aliis præstare nondum licebat, hoc nostro pro

K

pro

pro impossibili non amplius habendum. Duo scilicet obstabant, quo minus postulato *Rami* satisfieri poterat. Deerat temporum mensura satis accurata, nec prostabat methodus differentias Ascensionum Solis & omnium Planetarum satis exacte definiendi. Utrumque vero obstaculum nostro ævo felicissime sublatum est. *Hugenius* enim pendula Horologiis applicare docuit, atque hoc ipso effecit, ut minuta secunda tam exquisitè exhibeant, ut intra ostiduum a medio Solis motu ne quidem minuto secundo aberrare deprehendantur: id quod *de la Hire* sapissime se expertum esse testatur. Tubi quoque ad quadrantes applicari cœperunt, & *Picardus* usum dioptrarum telescopicarum in Academia Regia introduxit: quo ipso effectum est, ut non modo stellæ atque Planetæ noctu distincte, sed & interdum juxta Solem conspici queant, unde differentias Ascensionum accuratius quam antea cognoscere datum est. Et his Ascensionum differentiis atque Meridianis cum Fixarum, tum Planetarum altitudinibus simul & iisdem temporibus observatis Tabulas suas omnes se superstruxisse profitetur Autor. Monet vero æquationem centri ex accuratis istiusmodi observationibus deductam vix exacte ad ullam hypothesein referri posse; figuram tamen Ellipticam a *Keplero* definitam a vera Planetarum orbita parum abesse. Equidem Tabulas motuum Solis & Lunæ jam anno 1687 edidit, eas tamen nunc operi junctas recudi fecit, quia pauca circa Lunam mutari jusserunt observationes posteriores. Retinet autem methodum Eclipses per Triangulorum rectilineorum Analysin computandi a se inventam, & inter alia notat, eclipses sic variari posse, ut omnis varietas nulla arte prædici queat, propterea quod umbra atmosphæræ subinde circulari figuram variat. Sub finem denique accurate describit novas observandi methodos cum instrumentis necessariis: quibus descriptionem machinæ, ex tribus laminis metallicis aut chartaceis circularibus & una regula facillime parandæ, ad Eclipses Solares atque Lunares pro quovis anno prompte investigandas subjungit. Præcepta singula exemplis clarissime illustrat, ad captum etiam tyronum calculi.

M. PAU-

M. PAULI RABEN, PROFESSORIS REGIOMONTANI, Cursus Philosophicus, Dialecticam, Analyticam, Politicam, sub qua comprehenditur Ethica, Physicam atque Metaphysicam continens, in gratiam non solum Philosophiae cultorum, sed & superioribus Facultatibus addictorum.

Regiomonti & Lipsiæ, apud Heiar. Boye, 1703, in 8.

Alphab. 4 pl. 4.

Hujus Cursus Philosophici, Serenissimo ac Potentissimo Regni Prætorum dedicati, Præfatio agit de libertate philosophandi, quæ nuda auctoritate alicujus Philosophi non acquiescit, sed rationes requirit in iis rebus, de quibus sine ἀναίδυσιας, vel ignorantiae atque ruditatis vitio, & sine ἀπίστω τῆς διαγωγῆς seu imbecillitate judicii rationes postulari queunt. In hac libertate, ait, Aristotelem secutos esse veros quosque Philosophos, & inter eos, Professores Regiomontanos, qui, licet Philosophum eum, tum propter ἀξιόβειαν & methodi elegantiam, tum propter dogmatum veritatem, & rationum atque demonstrationum evidentiam, ducem & ipsimet sequantur, & studiosæ juventuti præ aliis semper commendent, nunquam tamen in verba ejus jurarint, sed contra potius, ubi humani quid passus sit, emendarint, defectum supplerint, methodum atque ordinem subinde perfecterint. Quorum vestigia premens in præsentis cursu Philosophico. Cl. Autor tum in methodo ulterius perficienda, tum in defectu supplendo, tum etiam in dogmatibus emendandis libertate hac usus est, & præcipue in Ethicis atque Metaphysicis, imperfectionem quoque luminis naturæ, ob quam non potuit non cespitare in multis Aristoteles, declarare, atque breviter ex lumine rationis dilucidare voluit. Hanc philosophandi methodum non solum unanimi ferme doctissimorum atque celeberrimorum virorum consensu probat, sed & Principum atque Magistratum statutis & edictis corroborat, quibus ab ipsis primordiis Reformationis Ecclesiæ Aristotelis Philosophia doceri iussa est in Germaniæ Academicis, Julia, Tubingensi, Wittebergenfi, aliis, quibus nostra Lipsiensis annumeranda, e contra Rami-atque Cartesii philosophandi

phandi ratio in Hollandia & Scholis quibusdam illustribus improbata & prohibita. His quæ objici solent, diligenter removeat, ut sunt, Philosophiam debere esse Christianam, non gentilem amplius, Philosophiam Aristotelicam hæresium atque errorum, Syncretismi & Apostasie esse genitricem, gravissimo Lutheri judicio Aristotelem e scholis proscribi.

Cursum hunc Philosophicum Dialecticæ inchoat, cujus præmissis præcænis generali de Philosophia, & speciali de natura Dialecticæ, Pars prior eandem absolute dictam proponit, & quidem Libro I præcipua Dialecticæ instrumenta; Libro II locos problematum Dialecticorum; Libro III formam disputationis Dialecticæ, ubi de genuino disputandi modo in genere, de officio Opponentis & Respondentis, deque affectionibus disputationum: Pars posterior Sophisticam explicat. Inter Problemata Dialecticæ exempli causa elaboratum est, an Deus sit causa peccati, nec ne? Pars prior negativam evincit; pars posterior affirmativam adstruit. Sed cum affirmativa hæc ex animi sententia non adstruatur, ideo circa singulos locos solutio statim adjicitur.

Dialecticam excipit Analytica, ab ea specie distincta ars definita rem quamque demonstrandi & methodice explicandi ad producendam in animo auditoris *πρωαιδευμένην* scientiam. Hæc ars docetur duabus partibus; prior Syllogismi *γένεσιν, εὑποθέσιν, ἀνάλυσιν*, posterior demonstrationem explicat.

Post Analyticam sequitur Politica in duas tributa partes: prior dicitur Politica de Moribus: posterior Politica absolute dicta de Societatibus Humanis. In Ethica Libri II cap. I de Virtute morali in genere Appendicem habet, in qua ostenditur, tum in quo conveniat lumen naturæ cum lumine revelationis, tum in quo deficiat atque imperfectio illius consistat.

Politicæ subjungitur Physica, sive Scientia contemplativa substantiæ mobilis, quam cum Aristotelis antiquissimis Interpretibus in tres partes dividit, & juxta eas exacte persequitur primo principia & affectiones communes substantiæ mobilis, imprimis generabilis; secundo corpora & substantias simplices, tertio corpora atque substantias mixtas.

Clau-

Claudit Cursum hunc Philosophicum Metaphysica; in-
 tus proemio docens Philosophiam atque Sapientiam esse vocabu-
 la *ισοδυναμῆς* eorum immodestiam notat, qui *παιδοφίαν*
 profiteri suscipiunt, aut talem scriptis vel collegiis suis titulam
 aut ipsimet faciunt, aut ab aliis fieri patiuntur. Deinde condi-
 tiones & proprietates Sapientiae & Sapientis ponderatas in unum
 colligendo, Metaphysicam definit, intellectum principiorum
 primorum, & Scientiam ipsius DEI. Male ab aliis genus Sapi-
 entiam poni, probat. Intellectum dicit, respectu principiorum
 primorum, quoniam hæc non scientia cognoscuntur, sed intel-
 lectu apprehenduntur; Scientiam vocat, respectu DEI atque
 entis qua entis, cum certæ de iis conclusiones ex principiis suis
 cognoscantur. Inter quæ objecta primarium est Deus, propter
 quem ens in genere & prima principia considerantur. Pro qua
 triplici objecti ratione doctrinam Metaphysicam dividit in tres
 partes, quarum una sistit principia prima, altera ens qua ens con-
 siderat, postrema Deum speculatur. Antequam vero illam or-
 datur, totum Philosophiae vel Sapientiae genus in species suas di-
 vidit, quoniam hæc doctrina per se ad Pædiam Metaphysicam
 spectat. Nimirum Philosophiam in universum triplicem esse
 docet, pro triplici genere rerum & triplici fine, Theoreticam,
 Practicam, & Effectivam, atque *διχοτομίας* nonnullorum recen-
 tiorum, qui duplicem modo Philosophiam esse, Theoreticam
 nempe & Practicam, sustinere laborant, respuit. Theoreticam rur-
 sus subdividit in Physicam, Mathematicam & Metaphysicam,
 reprehensio nonnullis Neotericis, imprimis novarum Scientiarum
 fabricatoribus, qui addunt Ontologiam, Noologiam, Gnosto-
 logiam, & Pneumatologiam, hasque omnes a Metaphysica di-
 stinctas. Practicæ Philosophiæ duas species facit Politicam &
 Oeconomicam: Politicam in duas partes distribuit, quarum
 prior agit de Summo Bono, sine ipso Civitatis atque Reipubl. &
 propter hoc de virtutibus omnibus tam intellectualibus quam
 moralibus atque ethicis, unde & communiter Ethica nuncupa-
 tur, iudicio autem Aristotelis rectius Politica de moribus: po-
 sterior de civitate & Rerumpubl. formis agit & *κατ' ἐξοχήν* Po-
 litica appellatur. A qua doctrina abeuntes, vel eos qui tres

Philosophiæ Practicæ species, Ethicam, Politicam, & Oeconomiam, vel unam tantum Philosophiam Practicam, nempe Politicam, cujus pars sit ipsa Oeconomica, asserunt, falli monstrat. Tandem Philosophiæ Effectivæ sive Scientiæ de arte species lustrat, quæ totuplices sunt, quotuplices sunt Artes. Nimirum etiam artifices dicuntur Philosophi & Scientes, non quidem simpliciter, sed in quantum & quousque reddunt causas de suis artibus atque operationibus, quando autem juxta cognitionem suam aliquid efficiunt, tum non amplius Philosophi vel Scientes nuncupantur, verum artifices, ut ex arte operantes. Sub finem hujus proœmii adhuc de discrimine prudentiæ & scientiæ de prudentia, itemque artis & scientiæ de arte differit.

In prima Metaphysicæ parte de Principiis primis, tria eorum genera, hypotheses, axiomata & definitiones explicat: in secunda de ente in genere, ostendit resolutionem entium in genere ad substantiam, Logicam resolutionem substantiarum ad formam, reductionem substantiæ Physicam, nec non actus & potentiam in sua principia; resolutionem unius & multorum in sua principia; parte tertia Cap. I existentiam Dei per resolutionem motus probat, eaque demonstratione facta, imperfectionem luminis naturæ arguit, si cum lumine revelationis comparetur: Cap. II essentiam & operationem DEI, tum relative considerati, ut primus motor est, tum absolute spectati explicat. Cap. III unitatem DEI non una ratione evincit, ac intelligentias ab ipso non realiter distinctas, sed ipsum Deum esse, diversimode solum & respectu diversorum mobilium consideratum, ex Aristotelis mente deducit, inferens male ejus de intelligentiis doctrinam ad Angelos trahi.

Appendix Metaphysicæ resolutionem omnium entium in Deum, hujusque demonstrationem naturalem, brevissimis aphorismis comprehendit. Adjectus est Index rerum & verborum in totum hunc Cursum Philosophicum.

M. PAUL

M. PAULI RABEN, PROFESSORIS REGIO-
montani Rhetorica Civilis, in scientificam metho-
dum noviter redacta.

Regiomonti & Lipsiæ, apud Henricum Boye, 1704, 8.

Alph. 2 plag. 2.

Librum hunc commode adjungimus præcedenti, cum & pro-
 xime post eum Auctor ediderit, atque ejus in præfatione
 Curfus Philosophici meminerit. Etsi vero in hoc genere multa
 extant scripta; quia tamen Noster de vera Rhetoricæ tractendæ
 methodo disceptare Viros eruditos videret, & neminem suscepisse
 hunc laborem deprehenderet, ut in eandem debita sollicitudine
 inquisivisset, potius pro arbitrio multos scribere, plerosque com-
 munem ordinem secundum inventionem, elocutionem, atque
 dispositionem sectari observaret, minime probandum, ob ratio-
 nes, quas subjicit: ipse Rhetoricam, ut Dialecticæ *ἀριστοφῶν*,
 id est, congeneram, similem atque analogam tractat. Hinc non
 solum, ut Dialecticam, in duas partes distribuit, sed & in par-
 tium istarum duarum subdivisione, eodem ordine libros atque
 capita disponit atque ordinat. In parte quidem priori ante om-
 nia, quæ ad *πρῶτων* pertinent locorum Rhetoricorum &
 ante eos cognoscenda sunt, dehinc ipsi loci, & tandem loco-
 rum usus, ipsaque ratio conscribendi ex iis orationem tradun-
 tur & explicantur. Ad usum Locorum monstrandum in gene-
 re Judiciali, injustum Pilati judicium, quo Christum Salvatorem
 nostrum nefario profus ausu ad mortem crucis damnavit, ven-
 tilandum sumit, a pag. 521 ad p. 543. Etiam si enim, ut ipse
 præfatus erat p. 52, in se impium & hæreticum, imo omni hæresi
 & impietate majus sit, Pilatum justum velle nuncupare judicem,
 qui juste Christum condemnarit ad mortem; nihilominus tamen,
 quia Pilatum jam a Stellero & forsân aliis pluribus ex animi
 sententia defensum esse constet, optime & sine omni, etiam le-
 vissima, Christianismi vel orthodoxæ veritatis macula posse quem,
 facultatem Oratoriam, & usum locorum generis Judicialis mon-
 straturum, instituere actum quendam oratorium de injusto Pila-
 ti judicio. In posteriori autem parte tum strophas fucatorum
 Rhe.

Rhetorum ostendit, tum earundem causas, solutiones, atque remedia manifestat. In dogmatibus ipsis secutus est præ omnibus Aristotelem, hinc Ciceronem, Quintilianum, Hermogenem, tandem & Vossium, Caufinum, Moguntinenses, Zeidlerum, Veraulzum & quamplurimos alios; ita tamen ut libertate Philosophica usus etiam subinde ab eorum sententia recesserit.

DE MORALIBUS CRITICÆ REGULIS COMPENDIOSA MONITA, ad quorum normam veluti obiter exiguntur tum controversia prius agitata inter celeberrimos Viros, Marcellum Malpighium & Jo. Hieronymum Sbaraleam, tum quedam Epistola nuper a quibusdam illius Affectis adversus hunc divulgata.

Coloniæ, typis Eymerici de Francal, 1706, 4.
plag. 22.

Quum non alia Critica literaria, quam quæ modestiæ finibus coercetur & moralis scientiæ legibus constantissime pareat, laudem mereatur, nostrisque, si alias unquam, temporibus necessaria Reipublicæ literariæ videantur genuinæ Criticæ, sive artis disceptandi præcepta, rudimenta quædam illius delineanda sibi sumpsit Auctor libri hujus anonymus, sed amicus Editoris, F. Alamani Laurenti S. B. qui ipsum Petro Otthobono, S. R. E. Cardinali & Vice-Cancellario inscripsit. Cumque Theorica cujuscunque artis aptissime tunc tradatur, quando illam exempla comitantur, & praxis illustrat, post institutam de vario Criticæ abusu disputationem, examen controversiæ inter Marcellum Malpighium & Jo. Hieronymum Sbaraleam, Malpighique affectas, secundum istas regulas morales instituitur; ita tamen, ut publica potius causa, quam privata, atque illa inprimis, agi videatur: re vera autem, ut pateat, Anonymum in Sbaralæ partem inclinasse. Ediderat hic anno 1687 Epistolam ad Amicum *de recentiorum Medicorum studio*, ut ostenderet subtiliorem Anatomem, Dendranatomen & Zootomen, aut parum aut nihil soli-

solidiori Medicinæ practicæ inservire. Excepit hanc anno 1690
 Jo. Pauli Ferrarii, Medici & Philosophi Parmensis, *Zelotypia Ve-*
ritatis. Tum anno 1691 D. Joannis Bohnii, Medici & Philosophi
 apud nos excellentissimi, prælectio quædam Therapeutica. Et
 huic respondit Sbaralea, edita anno 1693 dissertatione secunda
 de humani corporis subtiliori inspectione. Obiit autem Mal-
 pighius sequente anno 1694, & reperta inter ejus opera posthuma,
 quæ primum Londini 1697 lucem viderunt, Responsio ad Epi-
 stolam Sbaraleæ, sed sylvestribus alienæ manus mixturis interpo-
 lata. Eodem tempore Petrus Regius, Patavus, & Antonius
 Franciscus Bertinus, Florentinus, partes Malpighii susceperant.
 Sbaraleæ autem Dissertatio secunda recusa Bononiæ anno 1701
 cum Appendice, in qua se purgavit penes Autores Bibliothecæ
 Anatomicæ, Danielem de Clerc & Jo. Jacobum Manget, sed &
 Petro Regio & Ant. Franc. Bertino satisfaciendum putavit. Se-
 cutumque est præterea Bononiæ anno 1704 opus Sbaraleæ pos-
 tremum, *Oculorum & Mentis Vigilia, ad distinguendum stu-*
dium Anatomicum, & ad praxin Medicam dirigendam. Sed
 vero statim sub finem anni 1705 emissæ est Epistola, quæ CL
 errores in istis Vigiliis ostenderet, Horatii de Florianis M. E. P.
 & huic præfixa altera Epistola in illud idem argumentum, Lucæ
 Terranozæ M. S. quorum alter se Malpighii discipulum, alter
 cultorem profitetur, ficto nomine uterque. Nostri autem A-
 nonymi observationes, disputationibus istis Anatomicis non im-
 morantur, sed morales tantum sunt, & modum disputandi re-
 spiciunt, atque uter prior Criticæ fines sit prætergressus & ca-
 nones morum, tum vero, quatenus & a quibus adversus eas-
 dem regulas fuerit peccatum. In genere autem monet, I dif-
 ferre inter se Calumniatorem, qui judicio morum non modo in-
 juriosus, sed & mendax sit; Satyricum, qui licet non mendax,
 injuriosus tamen esse possit, si vitiosi proferat nomen; & Criti-
 cum, qui proferat vitia & peccata non morum, sed ingenii. Sa-
 tyricum ergo, quoties errores scriptorum, rem literariam spe-
 ctantes; carpit, jam non suo, sed Critici potius munere fungi.
 Et hunc distare maxime a calumnia eo, quod nequaquam men-
 dax sit, si ve falsis opinionibus inhæreat, si ve a veris discedat:

I

distare

Rhetorum ostendit, tum earundem causas, solutiones, atque remedia manifestat. In dogmatibus ipsis secutus est præ omnibus Aristotelem, hinc Ciceronem, Quintilianum, Hermogenem, tandem & Vossium, Caussinum, Moguntinenses, Zeidlerum, Verulamum & quamplurimos alios; ita tamen ut libertate Philosophica usus etiam subinde ab eorum sententia recesserit.

DE MORALIBUS CRITICÆ REGULIS COMPENDIOSA MONITA, ad quorum normam veluti obiter exiguntur tum controversia prius agitata inter celeberrimos Viros, Marcellum Malpighium & Jo. Hieronymum Sbaraleam, tum quædam Epistola nuper a quibusdam illius Affectis adversus hunc divulgata.

Coloniz, typis Eymerici de Francal, 1706, 4.
plag. 22.

Quum non alia Critica literaria, quam quæ modestiæ finibus coercetur & moralis scientiæ legibus constantissime pareat, laudem mereatur, nostrisque, si alias unquam, temporibus necessaria Reipublicæ literariæ videantur genuinæ Criticæ, sive artis disceptandi præcepta, rudimenta quædam illius delineanda sibi sumpsit Au&tor libri hujus anonymus, sed amicus Editoris, F. Alamani Laurenti S. B. qui ipsum Petro Otthobono, S. R. E. Cardinali & Vice-Cancellario inscripsit. Cumque Theorica ejuscunque artis aptissime tunc tradatur, quando illam exempla comitantur, & praxis illustrat, post institutam de vario Criticæ abusu disputationem, examen controversiæ inter Marcellum Malpighium & Jo. Hieronymum Sbaraleam, Malpighiique affectas, secundum istas regulas morales instituitur; ita tamen, ut publica potius causa, quam privata, atque illa inprimis, agi videatur: re vera autem, ut pateat, Anonymum in Sbaralæ partem inclinasse. Ediderat hic anno 1687 Epistolam ad Amicum de recentiorum Medicorum studio, ut ostenderet subtiliorem Anatomem, Dendranatomen & Zootomen, aut parum aut nihil soli-

solidiori Medicinæ practicæ inservire. Excepit hanc anno 1690
 Jo. Pauli Ferrarii, Medici & Philosophi Parmensis, *Zelotypia Ve-*
risitatis. Tum anno 1691 D. Joannis Bohnii, Medici & Philosophi
 apud nos excellentissimi, prælectio quædam Therapeutica. Et
 huic respondit Sbaralea, edita anno 1693 dissertatione secunda
 de humani corporis subtiliori inspectione. Obiit autem Mal-
 pighius sequente anno 1694, & reperta inter ejus opera posthuma,
 quæ primum Londini 1697 lucem viderunt, Responsio ad Epi-
 stolam Sbaralæ, sed sylvestribus alienæ manus mixturis interpo-
 lata. Eodem tempore Petrus Regius, Patavus, & Antonius
 Franciscus Bertinus, Florentinus, partes Malpighii susceperant.
 Sbaralæ autem Dissertatio secunda recusa Bononiæ anno 1701
 cum Appendice, in qua se purgavit penes Autores Bibliothecæ
 Anatomicæ, Danielem de Clerc & Jo. Jacobum Manget, sed &
 Petro Regio & Ant. Franc. Bertino satisfaciendum putavit. Se-
 cutumque est præterea Bononiæ anno 1704 opus Sbaralæ pos-
 tremum, *Oculorum & Mentis Vigilia, ad distinguendum stu-*
dium Anatomicum, & ad praxin Medicam dirigendam. Sed
 vero statim sub finem anni 1705 emissa est Epistola, quæ CL
 errores in istis Vigiliis ostenderet, Horatii de Florianis M. E. P.
 & huic præfixa altera Epistola in illud idem argumentum, Lucæ
 Terranozæ M. S. quorum alter se Malpighii discipulum, alter
 cultorem profiteretur, ficto nomine uterque. Nostri autem A-
 nonymi observationes, disputationibus istis Anatomicis non im-
 morantur, sed morales tantum sunt, & modum disputandi re-
 spiciunt, atque uter prior Criticæ fines sit prætergressus & ca-
 nones morum, tum vero, quatenus & a quibus adversus eas-
 dem regulas fuerit peccatum. In genere autem monet, I dif-
 ferre inter se Calumniatorem, qui judicio morum non modo in-
 jurius, sed & mendax sit; Satyricum, qui licet non mendax,
 injurius tamen esse possit, si vitiosi proferat nomen; & Criti-
 cum, qui proferat vitia & peccata non morum, sed ingenii. Sa-
 tyricum ergo, quoties errores scriptorum, rem literariam spe-
 ctantes; carpit, jam non suo, sed Critici potius munere fungi.
 Et hunc distare maxime a calumnia eo, quod nequaquam men-
 dax sit, siue falsis opinionibus inhæreat, siue a veris discedat:

I

distare

Rhetorum ostendit, tum earundem causas, solutiones, atque remedia manifestat. In dogmatibus ipsis securus est præ omnibus Aristotelem, hinc Ciceronem, Quintilianum, Hermogenem, tandem & Vossium, Caufinum, Moguntinenses, Zeidlerum, Verulzum & quamplurimos alios; ita tamen ut libertate Philosophica usus etiam subinde ab eorum sententia recesserit.

DE MORALIBUS CRITICÆ REGULIS COMPENDIOSA MONITA, ad quorum normam veluti obiter exiguntur tum controversia prius agitata inter celeberrimos Viros, Marcellum Malpighium & Jo. Hieronymum Sbaraleam, tum quedam Epistola nuper a quibusdam illius Affectis adversus hunc divulgata.

Coloniz, typis Eymerici de Francal, 1706, 4.
plag. 22.

Quum non alia Critica literaria, quam quæ modestiæ finibus coercetur & moralis scientiæ legibus constantissime paret, laudem mereatur, nostrisque, si alias unquam, temporibus necessaria Reipublicæ literariæ videantur genuinæ Criticæ, sive artis disceptandi præcepta, rudimenta quædam illius delineanda sibi sumpsit Auctor libri hujus anonymus, sed amicus Editoris, F. Alamani Laurenti S. B. qui ipsum Petro Otthobono, S. R. E. Cardinali & Vice - Cancellario inscripsit. Cumque Theorica cujuscunque artis aptissime tunc tradatur, quando illam exempla comitantur, & praxis illustrat, post institutam de vario Criticæ abusu disputationem, examen controversiæ inter Marcellum Malpighium & Jo. Hieronymum Sbaraleam, Malpighiique affectas, secundum istas regulas morales instituitur; ita tamen, ut publica potius causa, quam privata, atque illa inprimis, agi videatur: re vera autem, ut pateat, Anonymum in Sbaralæ partem inclinasse. Ediderat hic anno 1687 Epistolam ad Amicum de recentiorum Medicorum studio, ut ostenderet subtiliorem Anatomem, Dendranatomen & Zootomen, aut parum aut nihil foli-

solidiori Medicinæ practicæ inservire. Excepit hanc anno 1690 Jo. Pauli Ferrarii, Medici & Philosophi Parmensis, *Zelotypia Veritatis*. Tum anno 1691 D. Joannis Bohnii, Medici & Philosophi apud nos excellentissimi, prælectio quædam Therapeutica. Et huic respondit Sbaralea, edita anno 1693 dissertatione secunda de humani corporis subtiliori inspectione. Obiit autem Malpighius sequente anno 1694, & reperta inter ejus opera posthuma, quæ primum Londini 1697 lucem viderunt, Responsio ad Epistolam Sbaraleæ, sed sylvestribus alienæ manus mixturis interpolata, Eodem tempore Petrus Rëgius, Patavus, & Antonius Franciscus Bertinus, Florentinus, partes Malpighii susceperant. Sbaraleæ autem Dissertatio secunda recusa Bononiæ anno 1701 cum Appendice, in qua se purgavit penes Autores Bibliothecæ Anatomicæ, Danielem de Clerc & Jo. Jacobum Manget, sed & Petro Regio & Ant. Franc. Bertino satisfaciendum putavit. Secutumque est præterea Bononiæ anno 1704 opus Sbaraleæ postremum, *Oculorum & Mentis Vigilia, ad distinguendum studium Anatomicum, & ad praxin Medicam dirigendam*. Sed vero statim sub finem anni 1705 emissa est Epistola, quæ CL errores in istis Vigiliis ostenderet, Horatii de Florianis M. E. P. & huic præfixa altera Epistola in illud idem argumentum, Lucæ Terranozæ M. S. quorum alter se Malpighii discipulum, alter cultorem profitetur, ficto nomine uterque. Nostri autem Anonymi observationes dissertationibus istis Anatomicis non immorantur, sed morales tantum sunt, & modum disputandi respiciunt, atque uter prior Criticæ fines sit prætergressus & canones morum, tum vero, quatenus & a quibus adversus easdem regulas fuerit peccatum. In genere autem monet, I disferre inter se Calumniatorem, qui judicio morum non modo injuriosus, sed & mendax sit; Satyricum, qui licet non mendax, injuriosus tamen esse possit, si vitiosi proferat nomen; & Criticum, qui proferat vitia & peccata non morum, sed ingenii. Satyricum ergo, quoties errores scriptorum, rem literariam spectantes, carpit, jam non suo, sed Critici potius munere fungi. Et hunc distare maxime a calumnia eo, quod nequaquam mendax sit, sive falsis opinionibus inhæreat, sive a veris discadat:

I. distare

C. 4.

C. 2.

3.

4.

5.

7.

distare etiam a Satyra, quod illi liceat eorum nomina proferre, quorum sententiis adversatur; quia non perstringat vitia morum, sed opinionum. Ideoque II ne leviter quidem laedi hic honorem scriptorum, quippe qui virtutibus morum maxime innotantur. Sicut enim honestissimi hominis decus non labefactetur ideo, quod de quapiam opinione ille non laudetur; ita etiam non labefactari ait, si quis opinionem istam ad Criticem revocet, utpote quæ non Honori, sed Laudi tantum adversatur, ei stillet, quæ virtutibus intellectus & fructibus doctrinæ jure debetur. Indecorum quidem aliquando censeri posse, aliquid particulare circa mores ignorasse: aliquid vero particulare circa literas nescivisse, nunquam inhonestum posse judicari. Unum Deum esse, in quem nulla omnino cadat ignorantia, quique supra omnem censuram sit constitutus. Desequere ergo III Criticam a suo officio tunc, cum in maledicta ac contumelias se effundit; propensosque ad hæc jurgia, sub signo Arietis ortos videri Petronio: illi enim habere dicuntur caput durum, frontem expudoratum, cornu acutum. Pravam vero hanc declinationem oriri, si quis vel a fine Criticæ, studio nimium veritatis, discedat, vel ultra materiam, specialiter Criticæ propriam, contendat. Monet ergo IV, ut Criticus solum errores intellectus attingat, non pravos mores voluntatis, & ad nihil aliud extra quæstionem se transferat. Atque adeo exhibenti oppositionem aliquam, licet injustam & infirmam, placide tamen materiam scientificam impugnantem, æque placide esse respondendum. Ac aliquando quidem modeste leniterque literariam controversiam exoriri; at vero in progressu sæpius peccari. Tunc enim fieri posse, ut convitii autor evadat tam ille, qui ad Criticam provocabat, quam qui provocabatur. Eum ergo V semper injuriosum provocantem fore, qui primus eruperit in injurias, etiam si in negotio ipso provocatus fuerit: sive id fiat in responsione injuriosa, sive in replicatione etiam injuriosa. Atque tunc veniam indulgendam videri offenso, si paria reddat offensori, & contumeliam propulset. Sed difficile esse, liquido ostendere post longum disputationis alicujus cursum, quinam ex disceptantibus primus ab hisce legibus abierit, atque adeo e-

vafertit primus provocans injuriofus? Sic in præfenti controverfa provocantem Criticum utique fuiffe Sbaraleam. In priori autem Differtatione fua nullibi Malpighium ne nominare quidem, & neque in illa, neque in pofteriore habendum pro provocante injuriofo. Nullibi enim quidquam inveniri, quod morales honeftæ cenfuræ limites pertumpat. Agi ibi de re fcientifica, nec præter ipfam fieri ullam digreffionem. Multoque minus in ipfo titulo Differtationis occurrere vocabulum contumeliofum. Malpighii autem poftthumam refponfionem magis contumeliam quam cenfuram referre, & verius dicendam injuriofam provocationem, five illa a defuncto dictata, five ab aliquo amicorum illius temere fuerit depravata. Simulter Terranovam altero ftatim Epiftolæ fuæ puncto ad moralem materiam descendere. Et contra perpetuo tenendum, librum *Vigiliarum* Sbaralex nullo pacto haberi poffe pro provocatone in ordine injuriofo: fed illum, acriter antea laceffitum, paulo liberiorrem poftea fe exhibuiffe. Curiofam imprimis rem effe, quomodo circa unicum locum Luciani *de refta fcribenda hiftoria*, ab isto primum allatum, de fraude Softrati, utorque contendentium a fufcepta quaftione potuerit plane defletere. Quæ omnia majori jucunditate ex Autore ipfo, erudito & facundo, petenda arbitramur.

C. 9.

II.

AN ACCOUNT OF DIVERS CHOICE

Remarks taken in a Journey, &c.

h. e.

EXPOSITIO VARIARUM SELECTARUM

Observationum, in itinere collectarum ab E. VERTARD, M. D.

RTARD, M. D.

Londini, apud S. Smith & B. Walford, 1701, in fol.

Alph. 4 pl. 4 & Tabb. æn. 2.

SELEctas exhibemus Obfervationes ad Geographiam, Hiftoriam, Politicam, Mathefin, Philofophiam, qua Moralem, qua Naturalem, pertinentes, quas Autor collegit in itinere per Belgium, Galliam, Italiam, Hispaniam, Siciliam atque Melitam facto. Ex his pauca fpeciminis loco in medium afferamus.

L 2

P. 8

P. 8 postquam Auctor Theatrum Anatomicum Academiae Lugdunensis, nec non alia rariora, quae ibidem adservantur, prolixè satis descriperat, meminit quoque Bibliothecae publicae, in qua magnam insignium MSS. Orientalium multitudinem sese oculis usurpasse testatur, quae Academiae a Josepho Scaligero & Jacobo Golio testamento legata fuerint. In iis extitisse egregium quendam tractatum ab Ahmedo Arabica lingua conscriptum, cujus titulus fuerit: *De Margaritis ex rore genitis*, eumque Professorem Veltmannum in sermonem Latinum vertere & cum publico communicare tum temporis in animo habuisse. Pagina subsequenti referuntur nonnulla, quae ad Historiam belli inter Hispanos atque Batavos intercedentis pertinent, ac imprimis de Lugduno Batavorum narratur, cives hujus urbis festum solemne anniversarium tertia die Octobris celebrare, ut memoriam conservent prodigiosae liberationis, quae A. 1574 ipsis divinitus fuit oblata. Nimirum civitas a Valdesio duce exercitus Hispaniei obsidebatur. Cum igitur civitatem per longum satis temporis intervallum magno animo a vi hostium defendissent cives, fame tandem compulsi carnibus equorum vescerantur. Hisce quoque ad unum consumatis, agmine facto ad domicilium Consulis Adriani de Verf contendunt, magnis utique clamoribus deditioem urbis efflagitantes, quod, si suis precibus locus non relinqueretur, sibi sine dubio brevi esset pereundum. Nihilominus tamen Consul magno & humanam propemodum sortem supergresso animo ipsos ad constantiam adhortabatur, postulans, ut se potius interficerent, suumque corpus inter se partirentur, atque eo facto sorte alium ex sua grege designarent, qui eadem deinde fata subiret. Hoc magni animi exemplum novum robur civibus ad incitas redactis addiderat, & paulo post parte muri oppidani sorte fortuna concubia & perobscura nocte in fossam cadente, obsessores tum hoc strepitu, tum clamore, ab obsessis edito, perterrefacti magna cum festinatione discessere, firmiter credentes, civitati a Principe Arausionensi auxilium esse illatum. Sunt, qui servant adhuc genus quoddam monetæ chartaceæ, cui durante obsidione iusto valore gaudenti ista verba erant inscripta: *Hac liberatis*
ergo,

Ugo, pugno pro patria. P. 45 & sqq. Problema Francisci Lini de Iride Latine & Anglice inferitur, in quo hæc sex quæstiones ex regulis opticis per Iridem artificialem luculenter admodum explicantur: 1 unde fiat hic, quod omnes pluvia guttulæ per aerem descendentes æqualiter a Sole illuminentur, nec omnes tamen appareant coloratæ? 2 unde oriatur forma illa circularis? 3 unde fiant hi colores tam vivaces tam diversi, cum nec in Sole illuminante, nec in ipsis guttulis illuminatis *ulla videatur causa tantæ diversitatis posse adsignari?* 4 unde contingat, quod quinque tantum colores ique eodem ordine dispositi conspiciantur? 5 unde accidat, quod descendente Sole ascendat Iris, eoque ascendente descendat? 6 cur centrum Solis Iridem efformantis, centrum oculi aspicientis & centrum Iridis efformatæ sint semper in eadem linea recta? P. 96 per Salonam Galliarum oppidum sese iter fecisse Auctor narrat, eamque dicit patriam fuisse Michaeli Nostradamo, cui propheticæ, quas scripsit, Centuriæ magnam inter Gallos lucem foveratæ fuerint. Ipsius sepulchro in adibus Franciscanis hæc verba addit fuisse inscripta:

D. M.

Clariss. ossa M. Nostradami unius omnium mortalium iudicio digni, cujus pene divino calamo totius Orbis, ex Astrorum influxu futuri eventus conscriberentur. Vixit An. 62 M. 6 D. 10. Obiit Salo M D LXVI. Quietem Posteris ne invidete. Anna Portia Gemella Salonis conjugis optimo V.F.

Refert inde Fratres huius ordinis varias de eo fabulas in medium attulisse & Auctori nostro multis verborum ambagibus persuadere voluisse, istum prophetam huius mundi pertasum hoc monimentum ædificandum curasse, eique semet ipsum vivum inclusisse, lampadem, atramentum atque chartamsecum habentem, simul vero diras poenas imprecatum fuisse ante præstitutum tempus, quod tum temporis nondum effluerat, sepulchrum istud sperienti. Huius vero rei veritatem ex publico monasterii archivo satis probari posse contendebant. P. 242 Florentiæ ait in Bibliotheca Laurentiana magnam servari multitudinem vetustissimorum MSS.

L 3

La

Latina, Græca, Hebræa, Italica lingua consignatorum, ex quibus ceu typis nondum impressis Auctor nominat tractatum Dioscoridis *περὶ ἀντιφάρμακων*; itidem insigne Græcum MS. opera Veterum continens, qui de Chirurgia scripserunt, nec non opera nonnulla Nicandri, Aphrodisæum *περὶ πυρετῶν* & fragmenta quædam Diodori Siculi. Verum dolet Noster, nemini licere Codices illos describere, ne raritatiliquid decedat, qua in re vix tamen fidem habere Auctori possumus. Eadem pagina mentionem inicit sepulchri doctissimi Pici Mirandulani, quod in templo S. Marci se vidisse testatur, cui sequens Distichon fuerit inscriptum:

*Joannes jacet hic Mirandula; cetera norunt
Et Tagus, & Ganges, forsitan & Antipodes.*

P. 174 meminit Catacombarum, quæ a Veteribus *Coemeteria, Arenaria & Concilia Martyrum* nuncupabantur. Inter eas reliquis palmam præripere dicit catacombam S. Cyriaci sive S. Laurentii, S. Agnetis, S. Calixti sive S. Sebastiani, & S. Pancratii. Hasce vero a Christianis fuisse excavatas, propterea sibi persuadere non potest, quod verosimile non videatur, Christianos tam immensam terræ vim effodere & asportare potuisse, ita ut res ea non fuerit divulgata. Nec minus eos falli autumat, qui asseruerunt, Romanos maximam civitatis suæ partem subruentes tantos sumtus stupendo huic operi impendisse, non alio fini quam ut municipia in hisce locis sepelirentur. Curiosa admodum sunt, quæ adfert p. 295 de Talismanis ab Ægyptiis sive, ut alii dicunt, a Chaldæis inventis. A Græcis adpellantur *γοιδεία* & *τὰ τῶν Ἀπολλωνίῳ τελέσματα*: sunt autem figuræ ex ligno, lapide vel metallo, prout phantasia artificis dicitaverit, conflata, qui eumprimis ad positum stellarum attendit, ut nimirum ab hisce celestibus corporibus influxum recipere valeant. Præterea plures aliæ superstitiosæ ceremoniæ in ipsis conficiendis peraguntur. Mystica enim verba pronuntiantur, obscuro & quos nemo intellectu adsequi valeat, characteres inscribuntur, qui vim miracula & stupenda opera peragendi ipsis impertiantur. Judaici Doctores contendunt, æneum serpentem hujus generis fuisse,

NEC

nec non, si Chronologiæ Samaritanæ fides sit habenda, aventa istam æneam, quam Romani in fastigio montis Garizim collocaverunt, quæ cum Sole vertebatur, & si Samarita adpropinquaret, exclamabat *Hebraus*, ita ut Romani hoc sigao admoniti accurrerent atque Samaritam occiderent.

Auctor noster non solum Europam, verum etiam magnam Regionum Orientalium partem peragravit. Inde accuratam factis descriptionem exhibet Candix, Ægypti, Maris rubri, Desertorum Arabiæ, Montis Horeb & montis Sinai, nec minus statum orarum Palæstinæ, Syriæ, Asiæ Minoris itidem, Hellesponti, Propontidis & Constantinopoleos, tandemque variarum Insularum in mari Ægeio sitarum luculenter exponit. Cum vero in iis plurima occurrant, quæ ab aliis quoque passim sunt commemorata, filum hic abrumpimus, ne nimia prolixitate Lectorum patientia abuti videamur.

A CONTINUATION OF SAMUEL PUFENDORF'S Introduction, &c.

h. e.

CONTINUATIO SAMUELIS PUFENDORFII Introductionis in historiam potentissimorum in Europa Regnorum & Statuum, usque ad Annum M DCC IV.

Lond. apud A. & J. Churchill & Richardum Basset, 1704, 8.
Const. 1 Alph. & plag. 17.

UT omnia, quæ ab Illustri Pufendorffio exarata prostant, ingenii monumenta, quacunque bonæ litteræ florent, maximo cum eruditorum plausu suscepta fuerunt; ita quoque in Anglia non defuere, qui isdem suum statuerunt pretium. Inde factum est, ut præstantiora hujus Viri scripta reliqua in linguam suam diligentissimo studio non solum transtulerint, sed etiam Introductionem, quam in historiam potentissimorum in Europa Regnorum adornavit, ab eo tempore, quo Vir illustris defuit, usque ad annum 1705 continuari curaverint. Hanc enim conti-
nua-

nuationem J. Crullius, Med, D. Regiæque Societatis & Collegii Medici Londinensis Socius, qui nomen suum in præmissa dedicatione proficitur, exoptatissimo successu perfecit, Pufendorfianæ methodo arctissime insistens. Paulo fusiustamen rerum in Anglia gestarum historiam perlecutus est. Existimabat enim, se rem præstiturum exteris imprimis vehementer gratam, si *Jacobi II* e patrio Regno expulsionem, quæ interim evenit & omnium memoratu maxime digna est, plenissime haberent enarratam. Et fatendum sane, nihil a Viro clarissimo fuisse prætermisum, quod ad ejus illustrationem aliquid adferre posse. Neq̄ hoc putat a Pufendorfiano instituto esse alienum, siquidem & Pufendorfius, quod Succæ Regi subjectus esset, integro volumine Regni hujus facta complexus sit, cum interim reliquorum Regnorum historis vix tot plagulas ab ipso videas impensas. Ceterum & illa ad calcem cujuslibet Capituli adjecit, quæ Principum rationes, quas ad sui conservationem sequi debeant, videbantur concernere. Nam licet Pufendorfius idem argumentum jam attigerit, magnaue ingenii luce excusserit, ab Auctore tamen nostro non penitus erat nunc negligendum, postquam totius Europæ conditionem, facta Hispaniarum cum Gallis unionem, mirum in modum immutatam deprehendisset.

*70. ALBERTI FABRICII BIBLIOTHECA
Latina, sive Notitia Auctorum Veterum Latinorum nova
hac editione sic recognita, ut novum opus videri
possit.*

Hamburgi, apud Benjaminum Schillerum, 1708, 8.

Alph. 2 plag. 12.

UNdecimus jam annus est, ex quo Bibliotheca hæc, sive veterum Auctorum Notitia, in Actis etiam nostris A. 1697 p. 109 recensita, primum prodiret: etsi vero tumultuarium tantummodo & inchoatum opus illud fateretur Auctor doctissimus, tantum tamen plausu liber excipiebatur, ut propter emolumentum, quod in rei literariæ studiosos redundare videbatur, Londini A. 1703 recuderetur, additis hinc inde, ut inscriptio ipsa præ se
ferat,

fest, præstantioribus auctorum veterum editionibus, a Fabricio nostro. omisis. Hinc forte ipse Auctor novum cœpit consilium operi suo manus denuo adinvenendi, quæque desiderabantur, atextere statuit, qui pertinaci tandem industria, studioq; indefesso illud conlectus est, ut & priorem & Londinensem quoque editionem longe post se reliquerit, ut plane novum opus videri possit. Nam cum in priori editione nonnullos scriptores veteres & eorum scripta intacta reliquisset, & præstantiores sæpe editiones omisset, ea omnia fideliter hic inseruit, dispunxit etiam multa, quæ curis posterioribus mutila & falsa deprehenderat. Opus vero ipsum in quatuor libros, & hos deinde in capita & paragraphos distinxit: prioribus tribus libris veteres auctores non ecclesiasticos ordine chronologico recenset, quorum ætatem, patriam & fata breviter carptimque enarrat: tum scripta, quæ ætatem nostram tulerant, accurate exponit, genuina a suppositis distinguit, nec deperdita omittit, quæ ex variis auctoribus cum summa cura collecta adducit: sequuntur Commentatores, veteres ac recentiores, & illos tum ex suo tum aliorum judicio interdum percenset: varias itidem operum editiones vetustissimas & præstantissimas observat, & Aldorum maxime, Stephanorum, Plantinorum rationem habet, non neglectis vilioribus: his addit varias versiones auctorum in alienas linguas factas. Ultimus hujus Bibliothecæ liber offert nobis veterum scriptorum fragmenta, collectiones Grammaticorum, Rhetorum aliorumque, non omisis Jctorum ac Medicorum scriptis. Denique scripta quædam supposita recenset, & nobiliorum typographorum commemoratione ac Indicibus plenissimis librum integrum absolvit. Ex qua brevi hujus Bibliothecæ recensione facile patet, Lectorem multum inde fructus ac emolumentum sibi posse jure meritoque promittere.

ELOGIUM JO. GODOFREDI HERRICHII.

Fit ferme hodie pro temporum nostrorum vel elegantia, vel fugiendorum aut sumtuum aut molestiarum studio, ut rerum circa beate defunctos, quorum in exequiis antiquioribus testatissima reddebatur memoria, nulla amplius fiat commemoratio.

M

tio.

tio. Interest autem rei literariæ, ne & omnis humanitatis & literarum inprimisque quum Latinarum, tum Græcarum consultissimus vir. Jo. Godofredus Herrichius, ante hos quatuor annos extinctus, & novis ceremoniis tumulatus, æterno tenebrarum atque obscuritatis situ atque squalore involvatur & occidat. Et natum quidem accepimus duodecimo die mensis Aprilis anno millesimo sexcentesimo vigesimo nono Carsdorffii, qui pagus est in agro Thuringiæ Friburgensi ad fluvium Unstrutam situs. Patrem habuit M. Petrum Herrichium, Con-Rectorem primum Portensem, Pastorem deinde Carsdorffensem, IV Non. Febr. A. 1657 defunctum. Mater vero fuit Catharina, Laurentii Hoffmanni, Pastoris dioceseos Friburgensis Balgstadiensis, filia. Ad studia literaria aptum deprehensum domi Pater ipse primum instruxit, cumque ob multiplicia negotia subinde ille impediretur, Joannes Sæuerus, ad Pastorum postea Stagensem promotus, cujus curæ fidæique, postquam munere Ecclesiastico fungi ille cœperat, subtractus ad Scholam Portensem accessit, exacto ibidem biennio, Halam venit, Virorum celeberrimorum, Gueinzii Rectoris & Caleni Con-Rectoris, doctrinam haustus. Ab hoc loco Lipsiam translatus civis Academicus factus est Rectore Magnifico, Joanne Michaelis, anno Christi millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo, commendatione Christiani Friderici Franckensteinii & L. Philippi Mulleri præcipue usus. Hinc post biennium domum avocatus est, partim quod, unde viveret, pater amplius suppeditare non poterat, partim ut vices ejus interdum in suggestu subiret. Et ita quidem his exercitationibus excultus est, ut dignus non Parenti solum, sed Antistiti tum etiam Friburgensi, M. Christophoro Dauderstudio, videretur, qui Parenti in munere Ecclesiastico adjungeretur. Sed maluit literis & sibi adhuc vivere. Hocque consilio primum Noribergam petebat; cumque per tempus ibi substitisset, Argentoratum anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto adiit, insertusque Albo Academico Rectore D. Melchiore Sebizio, quam ex informandis aliis collegit, stipe vixit, donec summæ celebritatis Theologus Danhawerus innotescens sibi scriptis, quæ edebat, describendis, locisque, quæ in iis allegabat, ex aliis, inprimisque Græ-

Græca lingua in Latinam vertendis adhibebat. Audiens vero A. 16;6 imbecillitate valetudinis affligi Parentem, Argentina relictâ in patriam rediit. Sed veniens quum virum ipsum ægotantem jam mortuum offendit, tum munus a Patre relictum alteri jam delatum. Ut haberet igitur, unde sustentaretur, quos humanioribus literis imbueret, quærebat, conscriptaque adeo a se & in scholis inferioribus & in Academiis carmina primum M. Pretinzio, qui tunc Serenissimi Administratoris Magdeburgici Sobolis masculini sexus illustri studiis literariis præfectus erat, eo sine obtulit. A quo summe reverendo Oleario, qui tunc Aulae dicti Administratoris a Sacris primarius erat, commendatus, cum ægotantem Lipsiæ D. Johannem Benedictum Carpzovium, Theologum, Patrem, inviseret, quærenti liberis tribus natu minoribus præceptorem, non commodiorem facile repertum iri, quam Herrichium, adfirmavit, reversusque etiam domum Herrichio, ut Lipsiam se conferret, auctor fuit. Qui, quantum potuit, festinans, ipsi quidem Carpzovio non amplius vivo sisti non potuit; summi tamen Theologi D. Martini Geieri, beatissimi Carpzovii Generi, consilio officio, quod quærebat, a vidua præfectus fuit. In qua functione quantam fidem & dexteritatem præstiterit, & innumera alia testimonio sunt, & summorum munerum amplitudo & mentorum præstantia, & fama inter eruditos diffusissima trium Carpzoviorum, qui ex cultura ejus prodierunt, demonstrant. Non fugit enim quemquam facile excellentia superioribus annis extinctorum Augusti Benedicti Carpzovii, Codicis Prof. Publ. in hac Academia, Consistorii Ecclesiastici, Curiae supremæ provincialis, Facultatis Juridicæ Assessoris, Academiæ Decemviri & Canonici Martisburgensis, Samuelis Benedicti Carpzovii, Serenissimo Regi & Electori Saxoniz in aula Dresdensi a concionibus primariis & consiliis Ecclesiasticis, & Friderici Benedicti Carpzovii, Polyhistoris famigeratissimi, & urbis hujus Ædilis spectatissimi. Nec defuerunt fidei dexteritatisque præmia. Nam inter medios labores Magisterii Philosophici insignia A. 1661 adeptus est; & postquam per septem annos commissos Carpzovios imbuendo idoneos studii Academicis fecit, a Nobilissimo hujus urbis Senatu Scholæ Ni-

colaitanz primum Con-Rector principio statim anni millesimi sex-
 cen. elimi sexagesimi quarti, & post elapsos duodecim annos an-
 no millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto Rector mense A-
 prili factus est; in qua administratione usque ad A. 1693 substi-
 tit, quo tempore ob ingravescentem ætatem a Nobilissimo Se-
 natu dimissus & rude donatus, alimentisque necessariis us-
 que ad vitæ finem sustentatus est. Obiit vero A. 1705 die vi-
 gesimo octavo Januarii post horam decimam matutinam, post-
 quam post longam satis virium imbecillitatem, quam sensit, sub-
 ito alvi profluvio, quod nullus Medicus compescere valuit, die
 vigesimo septimo Januarii correptus, altero, ut prædictum est,
 die animam, a summe Reverendo Viro D. Seligmanno, cujus cu-
 ris eam commiserat, sacro epulo pastam, calidissimisque precibus
 Deo commendatam, exhalavit. Et possent quidem ad commen-
 dandam Viri claritatem edecumatisima scripta allegari, queis ni-
 hil Musis acceptius, nihilque magis vel eruditione, vel elegantia
 cum Gratius Phœboque ipso contendere de victoria possit.
 Ex multis enim quid oda Græca ejus de herba Thee tersius & ni-
 tidius? quam dignam utique censuit Cl. Henr. Chr. Henn-
 nius, quam observationibus suis ad Jac. Tollii Epistolas Itin. p. 80
 sq. totam infereret. Quem Latinarum elegantiarum singularitate
 non in admirationem rapit Adonis ejus, seu disticha in Evangelia
 Dominicalia Beustii Jcti versibus Adonicis reddita? Quid ceteris
 carminibus seu Græcis, seu Latinis elaboratum magis? Quorum
 nonnulla vel colligere, vel ex manuscriptis in publicum edere
 nostrum aliquis meditatur, quem nisi bonus quisque juvet, di-
 gnus erit, qui, quicquid Pindo favet, adversum habeat & inten-
 sissimum. In primis apparet viri in tractandis Græcis literis in-
 telligentia ex explicatione marmoris ejusdem antiqui, quod Ro-
 ma Lipsiam transmissum erat ad explorandam sententiam eorum,
 qui hæc Eruditorum Acta colligunt. In quo intelligendo cum
 Lectorum oculis per ruditatem & oscitantiam sculptoris tempor-
 risque injuriam nebulæ offusæ essent, ita ut ne Itali quidem sa-
 tis caperent, Herrichius, dum vel transposita in suum locum re-
 posuit, vel voces probe separavit, vel paucas etiam literas, quæ
 perpetam incisæ aut mutilatæ erant, emendavit, & lectionem in-
 scri-

criptionis genuinam restituit, & sensum ejus satis planum ac perspicuum reddidit. Ipsa inscriptio exhibetur in Actis nostris A. 1696 mense Oct. p. 482, easque emendationes probatas fuisse Italis, speciatim doctissimo Jo. Pastritio, qui novam saltem versionem dedit, observatum nobis est in Actis A. 1698 p. 203. Ceterum Herrichium Tollius felicissimum vocat priscae Poeseos Graecae cultorem, quanquam hoc elogium longe esse infra illius merita & eruditionem fateatur Henninius l. c. p. 79.

HISTOIRE DU COMTE DE MANSFELD.

h. c.

HISTORIA COMITIS MANSFELDENSIS.

Luxemburgi, apud Andream Chevalier, 1707, in 12.

Constat 4½ plag.

BRevis hic exhibetur Petri Ernesti, Comitis Mansfeldensis, historia. Natus nimirum fuit Heros inclytus A. 1519 die 20 Julii, Patre Ernesto, Comite Mansfeldensi, & Matre Dorothea, Comite Solmensi. Simul ac aetas pateretur, in aulam Ferdinandi Romanorum Regis & post Caroli V Imperatoris concessit, a quo & dignitate Magistri Stabuli ornatus est. Hunc in expeditione Africana A. 1535 adversus Tunetanos suscepta noster annos natus sedecim secutus, post reditum ab eodem in Belgio militari muneri praefectus, multis expeditionibus bellicis, obsidionibus item atque praeliis summa cum laude interfuit, & temporis successu pluribus ab eodem Imperatore filioque Philippo II cumulus est honoribus. Cum A. 1569 Carolo IX Regi Galliae contra Protestantes cum copiis auxilio mitteretur, tam feliciter rem contra eos gessit, ut Rex cum *Corona sua Protectorem* salutaret. Ejus ope Provincia Luxemburgensis in Belgio sub Hispanorum dominio fuit conservata, unde in memoriam rarae fideitatis sequens in arcis Luxemburgensis introitu legitur inscriptio: *In Belgio omnia dum vastat civile bellum, Mansfeldus bello & pace fidus, perpetuus aquitaxis custos, aequissimi Regis Legatus, hanc Provinciam in fide continet, servatque illesam cum summo populi commodo & hilari securitate, unde Mansfeldi nomen apud gentem Luxemburgensem*

M 3

per

Per sacula clarum manebit. Anno 1592 & sequenti Gubernator fuit Belgii Hispanici ad adventum usque *Ernesti*, Archiducis Austriae. A. 1593 optabat cum *Mauritio*, Principe Arausionensi, acie congregari, qui castra munita egredi ausus non est. Cumque e buccinatore ad se misso noster quæreret: *cur Princeps praelium declinaret?* respondisse hic fertur: *Princeps meus aequae ac tu senior belli Dux fieri gessit.* Rudolphus II Imp. Rom. insignia Mansfeldi merita perpendens A. 1544 eum cum descendentibus utriusque sexus ad dignitatem Principis Imperii evexit. Decessit tandem Heros fortissimus Luxemburgi A. 1604, die 22 Maji, anno ætatis suæ 85, ubi sequens nactus est Epitaphium:

P. 76.

D. O. M.

QUI TUMULUM VIDES VIRUM COGITÄ
HIC ILLO MAJOR EST
PETRUS ERNESTUS

S. R. I. PRINCEPS

MANSFELDIAE COMES EQUES VELLERIS AUREI
EX EA STIRPE QUÆ ET SERIEM CÆSARUM AUXIT
AD ARMA ET IMPERIA NATUS
SUB CAROLO CÆS. PHILIPPO REGE ALBERTO ARCHID.
NUNC PRÆLIANDO NUNC REGENDO FELIX
EUROPÆ IN SE OCULOS CONVERTIT
CONDÆO PROFLIGATO TITULUM SERVATÆ GALLIÆ
A CAROLO IX ACCEPIT
ANTVÆRPIA CAPTA TANTÆ VICTORIÆ SOCIUS
A FARNESIO AGNITUS
HONORIS ADJUNGO SED MAXIMOS
PROVINCIAE LUXEMBURGENSI ANNIS LIX PRÆFUIT
EXERCITUS REGII MARESCHALLUS
CONTINUO FUIT
ETIAM SUMMUS BELGICÆ GUBERNATOR
POSTQVAM III VICES SUMMI GESSISSET
ANNIS NATUS LXXXV LUXEMBURGI
OBIIT VIII KALEND. JUNII
c15 l5 c 14
CAROLUS MANSFELDIUS F. PATERNO TUMULO
HANC MEMORIAM INSCRIPSIT.

Extra

Extruxerat idem non procul ab urbe Luxemburgensi magnificentum palatium, in cuius ingressu hæc aureis literis picta inscriptio hodie-
num conspicitur :

Petrus Ernestus Comes in Mansfeld, Gubernator Ducatus Lucemburgii & Comitatus Chiny: Eques aurei Velleris: Regii Exercitus Mareschalcus, Consilii Status Senator, postquam annos LVI ministerio in-
victorum & Augg. Principum D. Caroli V Cæsaris & Philippi Regis Catholici defervivisset. Cum jam inde a bello Africae ad Tunetum, quo primum militarat, omnibus pene in posterum expeditionibus, conflictibus, urbium expugnationibus interfuisset, indeque Belgio domesticis motibus turbato, constantem in omnem partem suam Cæsari ac Regi fidem comprobasset, ac varios amplissimarum dignitatum honores, belli atque pacis munia administrasset, ad supremam inde a Rege Catholico, totius Belgii Burgundiaeque praefecturam accersitus extitisset, hos fontes atque ædes excisa rupe, valle complanata D. O. M. Regi Domino suo, quibus immortales atque immensas agit gratias, suæque, quod precatur, senectutis tranquillitati D. D. anno MDXC.

A GENERAL TREATISE OF MONIES AND
Exchanges.

hoc est,

TRACTATUS GENERALIS DE MONETIS
& Cambiis.

Londini, apud S. & J. Priet, J. Nicholson & R. Smith, 1707, in 4.
Constat 5 Alph.

LE NEGOCE RENDU FACILE.

hoc est,

NEGOTIATIO FACILITATA, PER MONE-
RIUM DE CLAIRE-COMBE.

Lon-

Londini, apud Davidem Mortier, 1708, in 4.
 Constat Alph. 2 plag. 17.

L'ART DE BIEN TENIR LES LIVRES DE
 Compte.
 hoc est,

*ARS RATIONES EXPEDIENDI, AUTORE
 SAMUELE RICARDO.*

Amstelodami, apud Paulum Marret, 1709, in fol.
 Constat Alph. 2 plag. 14.

TRes hi libri Bibliothecam Mercatoris absolvere non immerito dicuntur : omnia enim continent, quæ ad mercaturam exercendam scitu necessaria existunt. *De Claire-Combe* parte prima operis sui Arithmeticam practicam ita explicat, ut multis continuo exemplis eandem illustret, quæ in re mercatoria occurrere solent. Parte altera eandem ad camb.a applicat, prout in Anglia, Baravia & Gallia usitata. Ea occasione de diversis quoque monetarum in memoratis regionibus generibus agit, & præcipuorum locorum mensuras ac pondera inter se confert. Idem hoc argumentum plenius persequitur Anonymus Anglus. Etenim ex Gallico sermone in Anglicum transtulit Tractatum alterius cujusdam Anonymi Galli de monetis & cambiis, ita tamen ut hinc inde eundem immutaverit. Præmisit elementa scientiæ cambiorum, quæ generalem ad cambia introductionem continent. Addit versionem legum de commerciis in Gallia latarum, nec non *Henrici* cujusdam Tabulas reductionis monetarum & cambiorum præcipuorum in Europa locorum, una cum Actis Parliamenti Anglicani de commerciis. Ex variis Autoribus congregit, quæ commercia præcipuarum regionum ac urbium concernunt, ita ut simul Geographiam mercatoriam exhibuisse dicendus sit. Exhibuit denique versionem Tractatus generalis de mensuris & ponderibus per universum orbem Christianum occurrentibus, a *Ricardo* Gallice conscripti. *Ricardo* explicare propositum est, quomodo libri rationum conficiantur, & rationes optime expediantur: id quod veluti anima mercaturæ haberi debet. Præmittit Indicem Alphabeticum terminorum inter Mercatores usitatorum, Lexicon adeo mercatorium exhibens.

* * *

ACTORUM
ERUDITORUM,

qua Lipsia publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. IV. Sect. III.

THE HISTORY OF THE REIGN OF
HENRY the Fifth, King of England, &c.

i. e.

*HISTORIA RERUM GESTARUM HENRICI V,
Regis Anglia, &c. Libri novem.*

Londini, apud S. & J. Spruit & rel. 1704, fol.

Alph. 4.

Tanta fuit Henrici V rerum domi forisque gestarum gloria, ut mirum sit utique tam paucos hactenus exstitisse, qui ejus vitam sigillatim descripserint. Nam præter Petrum Basserum, Henrici familiarem, quem Jo. Pitseus nonnihil commentatum testatur de Script. Angl. p. 618, unus fere pseudonymus, Titus Livius, Historiam hujus Regis scripsit, quam Henrico VI dedicavit, sed hactenus nondum editam, ut refert Wilh. Nicolson, Rev. Carleolensium hodie Episcopus, in Bibl. Angl. Vol. I p. 217. His nunc accedit Thomas Goodwin, edita ante paucos annos Henrici V vita, in qua concinnanda non vulgatos modo historicos præstantissimos, Gallos imprimis, qui res Caroli VI, qui coævus Henrici & æmulus fuit, describere, ut Monstreletum, Fabrum, Ursinum, le Bouvier & similes, verum & MSpta, ut illam Livii Historiam, Anonymi Historiam Angliæ; quæ ad tempora Henrici VI pertingit, tum archiva &

A

alia monumenta a Thoma Rymero, Historiographo Regio, Johanne Sotherby, aliisque liberaliter communicata, diligenter in-
consilium adhibuit. Ceterum non tam politam scribendi ra-
tionem, quam veritatis studium sectatus est, & ubi dissentien-
tes a se invicem historicos offendit, ipsa eorum verba transcri-
bere dignatus est, iudicio Lectoribus relicto. Nos pauca deli-
babimus.

- p. 2. Cum juvenis exiguam de se spem præbuisset Henricus, mores quippe minus pacatos prodens, dici non potest, quantum fuerit immutatus, cum primum se ad sceptrum vocatum sensit; siquidem pravos, quos antea habuerat, socios, jam summa-
quæque spe devorantes, cum exiguo viatico donasset, a se di-
misit decemque ab aula milliaribus abesse præcepit. Cumque
Regni Senatus paratam Regi fidem jurejurando ante coronatio-
nem solennem, qua Rex subditis obstringi solet, confirmandam
offerret, pronum subditorum erga se affectum laudavit, deque
sua vicissim in Regnum voluntate multa testatus, demum addidit,
se Deum precari, ut, si se improbum Regem aut injustum fu-
turum prævideat, protinus dignetur se rebus humanis eximere,
ne dilectis olim subditis calamitatem pariat. *Principio fere*
15 sq. regiminis Henrici A. 1413 Joanni Oldcastle, qui & Cobhami
nomen e familia uxoris adscivit, viri nobili prosapia & antiqua
pietate & fide, magnaque in aula auctoritate, ob hæresin mota
lis est a clero Anglicano. Is cum Wicleffitarum, sive eorum,
quos vulgo *Lollards* seu *ignavos* vocabant, caput quoddam cre-
deretur, publice accusatus est in Synodo, & quamvis causam
egregie S. Scripturæ præsidio tueretur, eo tamen prævalere cle-
26. ri artes, ut capite damnaretur, decreto insuper facto, ne quis au-
deret S. Biblia Anglice transferre. Et elapsus quidem est e
carcere Cobhamus, at cum rebellionis adversus Regem conicitatæ
nonnulli eum arguissent, post aliquot annos, largo proditoribus
præmio promisso, deprehensum A. 1418 e patibulo suspende-
32. runt, & subjecto igne cremarunt; de Arundellio vero, Archi-
Episcopo Cantuariensi, observatum est, eum paulo post recitatam
sententiam illam amisso protinus vocis usu expirasse. De Comite
39. Verovicensi, qui cum aliis ad Constantiense concilium legatus
fuit,

fuit, refertur, eum Constantiæ a Duce quodam provocatum, tam fortiter se gessisse in duello, ipso Duce occiso, ut & Sigismundus Imp. proprium ei ensen dono tradiderit, & conjux Imp. affectum testatura, symbolum Comitum, unum ex humeris cuiusdam, qui e familia illius erat, detractum propriis affixerit. Celebris est pugna ad Dagincurtum, Galliæ viculum, A. 1415 p. 84 1q. commissa, qua, superiores licet numero, Galli ingenti victoria superati sunt. Præclara hic Henricus ipse virtutis specimina edidit, Alenconii imprimis Ducis impetum fortissime sustinens; victoria vero moderate usus est, ita ut ad Deum, qui peccata Gallorum punire decrevisset, omnia referret, & pacem exinde non minus serio exoptaret. Gravissime quoque solatus est Aurelianensem, qui impatientius ferebat captivitatem, his verbis eum compellans: *Bono sis animo, mi Amice; neque enim tibi virtute præferendus sum, quod vicerim, sed voluit ita supremum Numen, quod cum peccata tua gentis provocaverint, te satis obstrepere haud convenit.* Inde ut Gallos Anglosque conciliaret, nihil omisit Sigismundus Imp. eoque iter in Galliam suscepit A. 1416, ubi perhonorifice exceptus, in publico Regni confessu, quem Parliamentum vocant, absente Rege, Regiam sellam occupavit. Quamquam minus placuit Carolo, Imperatorem in eadem celebritate iudicis quoque atque adeo Regis partes sibi sumpsisse. Nam cum duo in possessionem Belloquadri immitti cuperent, quorum alter, etsi jure haud inferior, nobilitate carebat, Sigismundus protinus hunc correpto gladio equitem creavit, moxque lata a Parlamento sententia Belloquadrum eidem adjudicatum est. Trajecit inde in Angliam, ubi a Comite Verovicensi tanta laetitia exceptus est, ut ipse Imperator apud Henricum prædicaret, si omnem humanitatem interire contingeret, posse eam ab hoc Comite repeti, ex quo factum, ut hic Pater urbanitatis (*the Father of Courtesy*) fuerit vulgo appellatus. Sed ipsi quoque Angli ab auctoritatis Cæsareæ exercitio metuisse sibi visi sunt: quippe appulsuro ad Doveræ castrum Cæsari Dux Glocestriæ, Regis germanus idemque arcis præfectus, una cum nobilibus pluribus, gladios monstrantibus vagina vacuos, obviam factus indicavit, *se dignum quidem Cæsari honorem nequaquam negaturos,*

A 2

si pa-

- fi pacis mediatorem induat, at si jure Casaris uti in Anglia gestiat, jura se sua & libertatem ense defendere paratos.* Ad hæc cum Cæsar, se pacem unam curare, respondisset, magna pompa deductus ad Regem, ei cor S. Georgii, qui summus Angliæ Patronus habetur, obtulit, & aurei vicissim Periscelidis ordine ornatus est, Rege primarium ubique locum occupante, quem Cæsari tamen in solennibus epulis sponte & ultro concessit. Multum deinde de pace inter utramque gentem concilianda laborabat Sigismundus, cumque se deludi a Gallis demum intellexisset, foedere cum
109. Henrico Angliæ Rege firmato, Caletum atque inde Constantiam rediit, quam Periscelidis symbolo torque (quem perpetuo
- 104, 145. fere in gratiam Anglorum gestabat) ornatus, mirantibus novitatem Germanis, ingressus est. Quæ deinde ultro citroque de pace Gallos inter & Anglos tentata fuerint, & qua ratione eademum A. 1420 coaluerit, ducta ab Henrico Catharina, Caroli VI filia, & Ludovico filio Regni Gallici hæreditate excluso, pluribus hic recensetur, atque inter alia observatur, nummos ab
294. Henrico in Normannia antè pacem factam cufos fuisse cum inscriptione: HENRICUS FRANCORUM REX, post pacem vero cum lemmate: HENRICUS REX ANGLIÆ ET HÆRES FRANCIAE.

MISCELLANEOUS TRACTS.

seu

TRACTATUS MISCELLANEI; AUCTORE
MICHAËLE GEDDES, J. U. D.
& Cancell. Eccl. Sarisbur.

Volumen III.

Londini, apud A. & J. Churchill, 1706, 8.

Alph. i pl. 14.

Quæ rerum miscellanearum nativa velut indoles est & conditio, ut varietate sua scita & docta tum delectent animum, tum erudiant: eam in *Geddesii*, Ecclesiæ Sarisburiensis Cancellarii, lucubrationibus variis tum quidem jam animadvertimus, cum Volumen alterum Tractatum ejus Miscellaneorum (M. Novembr. 1707 pag. 482) recenseremus. Nunc cum Voluminis

luminis quoque tertii synopsis quædam succincte sic adornanda, id sub initium significandum existimavimus, quod *Volumen hoc tertium*, Rev. *Gilberto Burneto*, Episcopo Sarisburiensi & Ordinis Periscelidis Cancellario, inscriptum, VII absolvatur *Dissertationibus*, ad res maxime sacras & lites Protestantium cum Ecclesia Romana spectantibus.

Et prima quidem Voluminis hujus *Dissertatio* multarum rerum Ecclesiasticarum ex uno fonte disceptatarum, farraginem sistit, ita ut tum cultum imaginum & Angelorum, Sanctorumque adorationem, juxta & dogma de Purgatorio & septem Sacramentis, tum transubstantiationem & surreptum plebi in S. cœna calicem, item missam privatam & Sacramenti adorationem, tum immissionem panis in os communicantis manu sacerdotis, hujusque in usu S. cœnæ non-communicationem, nec non confessionem auricularem, ejusmodi dogmata ritusve esse Gæddefius evincat, quæ sub initium Seculi VIII, cum Mauri rerum in Hispania potirentur, Ecclesiæ istius temporis Hispanæ, adeoque antiquissimæ, penitus & æque fuerint ignota, ac Papæ primatus & potestas suprema. Cui rei ut robur accedat, provocat Noster ubivis ad silentium illud constans & perpetuum, Conciliorum XL, quæ a primordiis Ecclesiæ Christianæ Hispanæ ad Seculum usque VIII ibi fuere celebrata; prout in secundi etiam Voluminis recensu antea næminimus. Hæc enim tantum abesse, ut ullius memoratorum modo dogmatum aut rituum uspiam mentionem faciant, ut potius, quod cultum speciatim imaginum attinet, Canon Vitus Concilii Eliberiensis hæc verbis expressissimis edicat: *Placuit, picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur et adoratur, in parietibus depingatur.* Confirmat præterea hoc argumentum silentio solenni Officii Mosarabici; item S. Isidori, Peresii, Cardinalis Bonæ, aliorumque testimoniis, qui, prædicta dogmata seculis octo primis Ecclesiæ Hispanæ prorsus incognita mansisse, uno omnes ore affirmant. Uti proinde in censu scriptorum profanorum silentium illud Herodoti aut Livii, aliorumque Auctorum, tum Græcorum tum Latinorum, argumento esset invicto & evidenti, quod cum ipsi in commemoratione prælii alicujus

nullam tormentorum bellicorum & pulveris pyrii mentionem injiciant, instrumenta idcirco ista bellica ipsorum ætate in usu nondum fuerint, nec cognita: sic ex silentio monumentorum vetustissimorum idem, concludit Noster, licet in Ecclesia Hispana de ritibus & dogmatibus sacris tuto colligere. Ac cum etiam laudatissima illa Hispaniæ Veteris Concilia gratiarum semper actionem adjectam habeant, ad Regem tum imperantem post Deum, solenni seculorum istorum more, directam; quod nempe ejus auctoritate & jussu congregati Ecclesiæ Doctores de rebus sacris & Ecclesiæ salute consultare potuerint ac decernere: inde quod parem & æqualem prorsus Britanniæ Principes hoc ævo imperantes potestatem Ecclesiasticam cum Hispaniæ Regibus antiquissimis obtineant, ultimo & appendicis velut loco ad primam in Volumine suo secundo Dissertationem Geddesius contendit.

Alterna Dissertatio methodos varias examinat, quibus Ecclesia Romana vulgum & populum suum intra terminos contineat & velut fascinet, ne in errorem fidei suæ & cultus corrupti agnitionem quocunque modo perveniant. Principio Pontificios sat multos perpetuo cum Judæis, Mahomedanis & Gentilibus præjudicium commune vulgo suo obrudere: quod fides & religio, quam patres & majores sui habuerint, & in qua ipsi nati fuerint & educati, tenaciter omnino tenenda fit & ad posteros usque omni nisu propaganda. Sed quia hæc via religionem Pontificiam sartam tectamque conservandi aliis incerta admodum videatur & lubrica, inde alios, & quidem ipsa Ecclesiæ Romanæ capita, hunc populum in potestate sua continendi modum inire: ut *primo* omnes ei dudum obfascinato vias præcludant, quibus vel aliqua saltim ratione ad cognitionem errorum suorum pervenire possit; *secundo* ut sub deformi valde facie religiones ipsi alias omnes repræsentent, has tum Atheismi tum Hæreseos graviter insimulando; *tertio* ut extrema ubivis vi populum illum suum intra religionis & regionis limites coerceant, quo Inquisitionis maxime sacræ fulmina & tormina spectant; & *quarto* ut per tot traditiones superstitiosas & miracula conficta ipsas etiam suorum cogitationes & conscientias

scientias captivas veluti teneant, vel levisſimam etiam de traditionum harum & miraculorum veritate dubitationem peccatum mortale eſſe diſcutendo. Ad primum modum cumprimis refert editum iſtud Eccleſiæ Romanæ catholicæ de Scriptura ſacra non legenda. Cui cum cæco penitus aſſenſu morem gerant Luſitani & Hiſpani; inde ipſi magno Schombergio, duci Luſitanorum & Anglorum optimo, cumprimis in Luſitaniam adpelleret, accidit, ut quæ in dormitorio navis ſuæ reliquerat Biblia Belgica, in menſa reſoſita, a telonario illico ad Inquiſitionis tribunal fuerint delata. Sollicitum admodum fuiſſe Ducem generoſiſſimum de Bibliorum ſuorum reſtitutione, maxime quod ea ex hæreditate Avi quondam ſui accepit. Sed ut Schombergius ipſum Inquiſitionis ſacræ Præſidem ea de re adiſſet; nequaquam tamen tum impetrare potuiſſe, ut librum innocuum recuperaret; ceu Schombergius ipſe aliquando ſe coram, ait Auctor noſter p. 5, non ſine lacrymis eſſet conqueſtus. Quo ipſo vero Luſitani novo exemplo confirmarent. Cardinalis Ximenii metum, *lectio Bibliorum, agentis, in lingua vulgari allata demum eſt ruinam & interitum univerſa religionis.* Præterea hoc Eccleſiam Romanam, Noſter pergit, ſtratagemate frequenter uti, ut ſicubi Proteſtantium Scriptor aliquis a ſui forte gregis Doctore viri eruditi nomine & honore tactus fuerit, eum ſtatim per Indicem Expurgatorium expungant, ut hoc modo apud gentes alias nullos plane viros doctos & eruditos inveniri, populo ſuo ignaro eo vel feliciter vel infeliciter perſuadeant. Ex perſuaſum imò idem ſibi habuiſſe ſummum aliquando in Hiſpania Prætoſem, qui cum Legatum Regis Angliæ in muſeo ſuo inter libros aliquot ſuos confidentem offenderet, ex eo plane attonitus quærebat: *Num vero etiam in Anglia libros haberent?* De altero & tertio modo nihil addimus. Quod autem quartum & ultimum modum concernit, vix præterire hoc loco poſſumus, quod cauſam illum Auctor eſſe moneat præcipuam, cur non vulgus ſaltem Eccleſiæ Romanæ, verum aliquando quoque, qui ſupra vulgum ſapere ſibi viſi, tot revelationibus Monialium & miraculis, tam ludicris & profanis, quam ſuperſtitioſe confectis, aſſentiantur. Nempe
quia

quia vulgus inter Pontificios, credulus satis, levissimam etiam de fide & miraculis dubitationem ad Procerum suorum nutum pro peccato mortali habeat, idcirco non mirum sibi amplius esse, ait Auctor, quod gens speciatim Hispana CHRISTUM, Servatorem nostrum sanctissimum, aliquando Monacham unam alteramve uxorem duxisse; aliquando vero charta lusoria cum Monialibus lusisse; item Monachas quasdam solo B. Virginis lacte per integros menses & annos sustentatas fuisse, minime dubitet, prout hæc quidem in Waddingi, Cardinalis Bonæ aliorumque scriptis, post Reformationem Ecclesiæ editis, & auctoritate Inquisitionis ipsius ac Superiorum comprobatis, totidem verbis legantur. Quod enim ad Christi cum Monialibus quibusdam coniubium attinet, Lucas Waddingus, Monachus Franciscanus, in Annalibus Ordinis sui tradit, quod CHRISTUS; sponsus celestis, tum A. 1514 *S. Clarem*, tum A. 1534 *Joannam a Sancta Cruce*, non modo fictitio, sed vere sibi desponsaverit. Cui traditioni illud simul etiam addit, S. Clarem post matrimonii sui consummationem se solo Virginis beatissimæ lacte aluisse; & Joannæ a Sancta Cruce sponsalia coram ipsa B. Virgine & Angelorum multitudine ingenti fuisse consummata. Verum ne quis excipiat, quod Ecclesiam Romanam figmentis hujus putidi & profani successu forte temporis puduerit: novam Noster historiam de alio Christi matrimonio dehinc memorat, quod ille multo post Ecclesiæ Reformationem cum *S. Rosa* contraxisset; ceu quidem Auctor Vitæ S. Rosæ, per Inquisitionem Hispanam adprobata, Capite undecimo habeat. Nempe ubi habitum vix ordinis tertii Dominicanorum S. Rosæ induerat, multa nocte amabili vir quidam vultu & divina resplendens luce, sed sub commentarii aut statuarii, quod mirum, forma ipsi apparebat: quem vero mox sponsum ipsum celestem esse, pulcherrimum inter filios hominum, S. Rosa divinabat. Non unas illico visio hæc mirabilis Rosæ nostræ cogitationes de matrimonio cum tanto sponso ineundo inspirabat, per amoris divini, ut volunt, sympathiam. Nec fallebat quoque Rosæ spem & cogitationes amoris plenissimas ipsius Sponsi divini amoris reciprocus, utpote qui non amplius per somnium aut visionem, sed

sed Rosæ vigilanti adparens eam sibi uxorem poscebat, his dilectam suam verbis affatus: *O Rosa, corculum meum! Totam quæso e mihi & in Sponsam quidem trade!* Non dubitabat Rosa, tanto sponso manum, os, cor, imo se totam illico tradere, ejusque alloquium perblandum atque benevolentissimum hoc inter amplexus tenerrimos responso venerabundo excipiebat: *O bone Jesu! Ecce ancillam Domini! Ecce servam & mancipium tuum! O Rex æternæ ac summe! Tua ego sum! Modo ut te quoque meum esse intelligam, effice: & ero ego tua in sempiternum!* Hæc dum Rosa non sine affectu effusissimo eloquebatur, B. Virgo Maria media adstabat inter sponsum sponsamque, atque felicitatem huic suam summam, perinde ut in nuptiis Cananæis, gratulatura, *Ecce, aiebat, Rosa! quanta gratia te Filius meus dilectus complectatur!* Atque hæc Geddesius ex Auctore Vitæ S. Rosæ tradit. Verum cum brevi tempore post Rosa guttur exadverso aere raucum seu catharrum contraxisset: sponsus cœlestis sui ratus officii, ut conjugis suæ afflictiones & molestias consolationis quadam amœnitate distingueret, hoc frequentius ipsi adparebat, illamque aliquando ad *lufum chartæ lusoria* invitabat. Non displicebat Rosæ sponsi consilium: quæ tamen prius, ut lucrum a lucraturo semper determinaretur, cum sponso suo cœlesti paciscebatur. Miscebantur invicem chartæ, distribuiebantur illæ, & cum lucrum demum ex lusu primo in Rosam redundaret, hæc inter gutturis sui rauci afflictiones & molestias probe gnara, *fructum dilecti sui esse dulcem palato*, juxta caput secundum Cantici, lenimentum dolori & edulcationem gutturis sibi ab eo in lucrum poscebat. Damnabat voti sui Rosam Dilectus ejus, sed cum hic lucrum ex altero lusa caperet, id quidem Sponsus cœlestis a Rosa, conjugis suæ amantissima, lucri loco reposcebat, ut patienter omnia ferret, ejusque patientia majora indesumeret incrementa. Efficiebat demum hæc lucri suavitas atque præstantia, ut S. Rosa noctis silentia prorsus infomnis, sed tamen quieta duceret. Proximo die accedebat Rosam S. Maria Olivera, non parum de eo sollicita, quod hæc in statu suo felicissimo se male haberet. Cui verò Rosa mysterio revelato hæc responsi loco dabat, quod

B

afflictio-

afflictiones & molestiæ gutturis sui tantum lusus fuissent & jocus peramœnus cum sponso cœlesti. Egregia sane somnia & lusus satis ludicri! Sed hujus fidei & auctoritatis sublestæ miracula plura Gëddefius hoc loco cumulat, quorum alia plane profana & impia; alia omni usu destituta & ludicra; alia vero pëssimum in religionem influxum habere demonstrat. Quorsum inter alia pertinet, quod de Viro Nobili memorat, qui cum delapsus ex equo, quo domum noctu petebat, crus dextrum fregisset; quod in salutem S. Uldarici bibere recusaverat medelam, ut traditum est, ulceti prius suo & dolori impetrare non poterat, quam ubi ad lipsanothecam S. Uldarici delatus solenni ritu voverat: *se haustum in Uldarici honorem facere nunquam detrectaturum.* Adstruit deinceps hanc miraculorum fidem sublestam & supersticiosam ipsius Lyrani, Acostræ, Wicelii, Schultingii, Guyeti & Melchioris Cani auctoritate, quorum postremus dolenter potius, quam contumeliose Libro undecimo Locorum suorum Theologicorum ingemiscat: „quod multo a Laertio severius Vitæ Philosophorum scriptæ sint, quam a Christianis Vitæ Sanctorum, quodque longe incorruptius & integrius Suetonius res Cæsarum tradiderit, quam exposuerint, Catholici, non res Imperatorum, sed Martyrum, Virginum, & Confessorum.„ Gemina his prorsus sunt, quæ apud Josephum Acostram, Jesuitam Hispanum & Indiæ Missionarium in libro de procuranda Indorum salute, Salamancæ A. 1589 edito, Libro II Cap. 8 leguntur: *Non solum signorum seu miraculorum vis nostris temporibus deest: verum pro iis etiam scelera ubique fervent.*

Dissertatione tertia Vitam describit Noster Mariæ de Jesu, Monachæ Hispanæ recentioris, anno quippe 1602 in Castellæ veteris utbe Agreda natæ, & A. 1665 denatæ, ac magnam inter suos famam vitæ sanctitate & miraculorum gloria indeptæ. Traditur nempe illa Vitam B. Virginis Mariæ plenius longo & luculentius ex singulari revelatione concinnasse, qua de re tamen multa inter Monachos Dominicanos & Franciscanos est disceptatio. Ipsi autem Mariæ nostræ Vitam conscripsit Josephus Zimenez Samaniego, Monachus Franciscanus; quam vero
 Legen-

Legendis plurimis & traditionibus sublevis scaterere Noster demonstrat.

Dissertatio quarta Historiam complectitur schismatum Ecclesie Romanæ, quam se aliquantum pleniorē reddidisse, ac ante eum Rev. Stillingfleetius fecerat, Geddesus monet. Et adornasse se hanc dicit eo consilio, ut Ecclesiam Romanam non pacis & unionis in Republica Christiana instrumentum esse, cœlitus, ut ipsa falso jactaret, demissum doceret; sed ut ex ipsa demonstraret potius eam titionis instar esse dolosæ, quæ dissensiones in fide atrocissimas & bella per orbem truculentissima inflammasset. Commemorabimus vero jam saltem ordinem & numerum horum schismatum ex Auctore nostro; ipsam quidem eorundem noticiam pleniorē cujusvis, cui placet, evolutioni relicturi. Nempe primum Ecclesie Romanæ schisma in Geddesii nostri censu est, quod inter Novatium & Cornelium exarsit, & per ducentos prope annos continuavit, ita quidem, ut Romæ Novatianus semper Episcopus sederet, usque dum Cœlestinus I sedem illam occupare. Alterum schisma ortum fuit inter Felicem & Liberium; prout tertium Ursicinum inter atque Damasum, ceu quidem Ammianus ipse Marcellinus, scriptor gentilis, testatur. Quartum schisma erupit inter Eulalianum & Bonifacium I, ejusque historiam ex Honorii, Imperatoris, & Symmachi, præfecti tum urbis Romæ, litteris Noster eruit. Quintum schisma, quod Symmachum inter & Laurentium natum est, multum ea tempestate Theodorico, Gothorum in Italia Regi, negotii facessivit. Sextum schisma Bonifacius & Dioscorius; septimum Silverius & Vigilius; & octavum Paulus atque Theophylactus concitarunt. Nonum schisma inter Eugenium & Zinzinum; & decimum inter Benedictum & Anastasium; nec non undecimum inter Formosum & Sergium non nullos in Ecclesia Romana motus dedere. At tamen gravius longe fuit schisma duodecimum inter Joannem XI, Leonem ac Benedictum, prout vel ex ipso Baronio constat: cui item schisma decimum tertium inter Benedictum VI & Bonifacium VII, ut & schisma decimum quartum inter Gregorium V & Johannem, quem Crescentius tuebatur, est jungendum. Deci-

num quintum schisma inter Benedictum IX., Sylvestrum, Johannem & Gratianum; decimum sextum inter Benedictum & Nicolaum; decimum septimum inter Alexandrum & Honorium; decimum octavum inter Gregorium VII seu Hildebrandum & Guibertum; & decimum nonum schisma inter Innocentium Monachum & Anacletum non sine magnis hinc inde motibus exarsit. Vigésimum porro schisma inter Gelasium & Gregorium, cognomine Burdonem; vigésimum item primum Victorem inter & Alexandrum; ac demum vigésimum secundum inter Johannem XXII & Nicolaum viguit, id quod demum vigésimum tertium schisma, omnium prope gravissimum, excepit, utpote quod ab A. 1377, postquam scilicet Pontifex summus Avinione in Gallia per septendecim annos sederat, Europam prope omnem per integros XL annos collisit. Unde & prolixiora paullo schismatis hujus notitiam Noster tradit. Ultimum denique locum in historia Geddesiana occupat schisma vigésimum quartum, quod natum est A. 1439 inter Felicem V & Eugenium IV, e Sabaudia Ducum familia. Forte tamen erunt, qui paullo mitius hac in re Geddesum cum Ecclesia Romana egisse censébunt: cum alii longe plura Ecclesiae Romanae schismata connumerent.

Dissertatio quinta Syllabum exhibet omnium in universum, quos Monachi habent, Ordinum in Ecclesia Romana, una cum eorundem Fundatoribus, horumque vita. Primum & antiquissimum Monachorum Benedictinorum Ordinem excitavit, juxta Geddesum nostrum, D. Benedictus, quem centum ab obitu S. Jeremiae annis primi, ut Fratres Catholici volunt, Monachi, anno nempe 480 post natum Christum in lucem editum Annales perhibent. Multa narrat in vita hujus de corvo quodam D. Benedicto admodum familiari, adeo ut Fratris semper nomine eum, quotidie ad se advolantem, D. Benedictus compellaverit. Ordinem vero ipsum ut antiquissimum, ita & opulentissimum omnium dicit. Alterum ordinem, Monachorum Cluniacensium, circa A. C. 900 fundavit Abbas Odo; cujus tamen institutum parum admodum ab instituto Benedictinorum differre Noster ait. Tertium ordinem constituunt

tunt Monachi Camaldulenses, cujus fundamenta circa A. 970 D. Romualdus jecit, (ceu nuper quoque in recensu Dissertationum Camaldulensium D. Grandi M. Febr. 1709 p. 49 meminimus;) cui quartum item Monachorum Vallis Umbrosæ statim subiungimus, quod eum Gilbertus, Romualdi discipulus instituerit. Habitu utuntur Camaldulenses albo; ut contra Benedictini, stricte sic dicti, nigro. Quintum Fratrum Carthusianorum ordinem circa finem Seculi XI per Brunonem, Ecclesiæ Remensis Canonicum, institutum Noster memorat, sed ita tamen, ut morum severitate, cui propria ipsum Instituta adstringunt, omnes alios ordines antecedit, ac prope inhumanus existat. Ordo sextus Monachorum Cisterciensium institutionem suam juxta nonnullos Abbati Roberto, juxta alios vero D. Bernardo, Monacho eruditissimo, circa Seculum XII acceptam refert; unde & Monachi hi ab aliis quandoque Bernardini vocantur. Ordini septimo Monachorum Cœlestinorum; & octavo Monachorum Montis Beatæ Virginis seu Montis Oliveti; nonono Monachorum, quos a fundatore vocant, Silvestrinorum; ut & alii cuidam Fratrum Humiliatorum, a Pio V Papa A. 1570 iterum abrogato, non multum Geddesius immoratur. Atque hi commemorati Ordines omnes, præter Carthusianum, Regulam D. Benedicti tenent. Qui vero jam sequuntur Ordines vel Regulæ S. Augustini, vel Regulæ S. Francisci, vel Regulæ S. Basilii sunt addicti, & simul Vota tria colunt monastica, præter Fratres Franciscanos. Ac Regulam quidem S. Augustini amplectuntur primo Canonici Regulares; secundo Monachi Præmonstratenses; tertio Monachi Dominicani, quorum ut amplissimus est ordo, ita & paullo ampliorem ejus historiam Noster inspergit; quarto Hermitæ seu Hieronymiani; quinto Servitæ; sexto Jesuati; septimo Crucigeri: octavo Fratres Boni Jesu; nono Trinitarii; decimo Eremitæ S. Augustini; undecimo Theatini; duodecimo Patres S. Oratorii; decimo tertio Paulistæ; & ultimo Monachi S. Antonii. Pertinent huc præterea ordines IV militares, ut Ordo Equitum Johannitarum seu Melitensium, Ordo Equitum S. Jacobi in Hispania, Ordo Equitum Teutonicorum & Ordo Equi-

tum S. Lazari; quod eidem Regulæ D. Augustini fidem & obsequium suum adstringere teneantur. Regulam tertiam monasticam, Sancti scilicet Francisci Assisii, A. 1182 nati, venerantur Fratres Franciscani, quorum alii Fratres de Observantia, alii Fratres Capuccini, alii Fratres Minimi vocantur; atque his per instituta propria mores mendicantium sunt injecti. Numerum vero Fratrum hujus ordinis ceteris longe superiorem & maximum semper extitisse Noster commonet, ita ut soli Fratres de Observantia aliquando 2203 cœnobia, ac 30696 Fratres in iis numeraverint. Regulæ monasticæ quartæ a S. Basilio concinnatæ soli Monachi Carmelitæ inhærent; qui tamen gloriam institutionis suæ non S. Basilio, cujus Regulam tenent, sed ipsi Prophetæ Eliæ, & restaurationem Johanni Baptistæ vindicant. Quod autem reliquos Monachos attinet, ut Grandimontanos in Gallia, & Fratres Discalceatos in Lusitania, de iis Auctor non satis sibi constare dicit, cui Regulæ sint addicti. Superest denique Ordo famigeratissimus Societatis Jesu; quem autem nulli memoratarum Regularum subjectum sed propriis institutis regi & contineri Noster monet. Originem hunc Ordinem suam, qui in tres familias abit, Novitiorum, Scholasticorum & Professorum, Ignatio Lojola debere, A. 1491 Guipuscoæ in Hispania nato, penes omnes constat; prout & vita ipsius, ab Auctore subjuncta, testatur. Subjicit vero idem syllabum quendam monasteriorum omnium & personarum hujus ordinis; quem quidem jam sub initium Seculi XVII confectum esse non dissimulat; sed ex quo tamen non difficili conjectura assequi forte liceret, quam in immensum nostra ætate numerus Jesuitarum, tot regionum & Principum, ut Noster putat, damno, excreverit. Nempe numerabat Societas Jesu, cum vix per annos centum floruisset, in una Italia Socios 3046, in Hispania & Lusitania 2853, in Gallia 1746, in Belgio utroque 1269, in Germania 1700, in Polonia 795, in India Orientali 660 & in India Occidentali 1106 Socios; ex quo calculo numerus 13175 Jesuitarum resultat. At ab eo tempore Societas Jesu ultra 12000 domus & cœnobia Sociorum suorum numeravit; ut adeo, quantum inde numerus Sociorum auctus fuerit, non difficilis admodum sit conjectura.

Differ-

Dissertatio sexta ideam continet historiarum de successione-
bus Gentium & Nationum, quæ Imperium Romanum sede sua
dejecerunt & deturbarunt, earumque regionibus, religione,
scientiis, numero, forma regiminis & causa succedendi. Et
primatum quidem hoc loco libere desert Geddesius genti Saxo-
num, Britannorum majoribus & antecessoribus, qui Chersonese
initio Cimbricum & Orientem Germaniæ ac oras Australes
maris Baltici inhabitaverunt & tum armis tum litteris, ad
Græcorum Latinorumve usque invidiam, floruerunt. Secun-
das Britannis suis ac Scotis vindicat, quos partim linguæ suæ
ortum primævum, partim imperii adeo felicitatis regimen Saxoni-
bus debere, tum auctoritate Taciti, tum argumentis complu-
rimis aliis non indocte demonstrat. His Gothorum, Vanda-
lorum, Suevorum & Francorum res subjunxit. Ac de-
mum quoque Longobardorum, Slavorum & Hunnorum in di-
stinctis capitibus meminit.

Dissertatio ultima seu septima inquisitionem exhibet per-
doctam Canonum Concilii Sardicenis, maxime vero eorum, qui
appellationes ad Curiam Romanam spectant. Et labor hic
Geddesii omnis eo redit, ut Canones hos supposititios esse, nec
statem ferre demonstrat.

יוסף בן גוריון

JOSEPHUS GORJONIDES, JUXTA VENETAM
editionem, ut & eam, qua Francofurti ad Mœnum typis
excusa est, Latine versus, & Notis illustratus a JO. FRI-
DERICO BREITHAUPTIO, Consil. Saxoni-
co; cum indicibus rerum & verborum.

Gothæ, apud Jacobum Mevium, 1707, in 4to.

Alph. 5 pl. 9.

Labore, quem Cl. Gagnerium in Anglia nuper suscepisse supra
meminimus, industrius Hebræarum literarum cultor Breithauptius
quoque perfunctus est, eo magis laudando, quod a Viro aliis
studiis consecrato proficiscatur. Neque Josephi tantum versionem
ipsi

tum S. Lazari; quod eidem Regulæ D. Augustini fidem & obsequium suum adstringere teneantur. Regulam tertiam monasticam, Sancti scilicet Francisci Assisii, A. 1182 nati, venerantur Fratres Franciscani, quorum alii Fratres de Observantia, alii Fratres Capuccini, alii Fratres Minimi vocantur; atque his per instituta propria mores mendicantium sunt injuncti. Numerum vero Fratrum hujus ordinis ceteris longe superiorem & maximum semper extitisse Noster commonet, ita ut soli Fratres de Observantia aliquando 2203 cœnobia, ac 30696 Fratres in iis numeraverint. Regulæ monasticæ quartæ a S. Basilio concinnatæ soli Monachi Carmelitæ inhærent; qui tamen gloriam institutionis suæ non S. Basilio, cujus Regulam tenent, sed ipsi Prophetæ Eliæ, & restaurationem Johanni Baptistæ vindicant. Quod autem reliquos Monachos attinet, ut Grandimontanos in Gallia, & Fratres Discalceatos in Lusitania, de iis Auctor non satis sibi constare dicit, cui Regulæ sint addicti. Superest denique Ordo famigeratissimus Societatis Jesu; quem autem nulli memoratarum Regularum subjectum sed propriis institutis regi & contineri Noster monet. Originem hunc Ordinem suam, qui in tres familias abit, Novitorum, Scholasticorum & Professorum, Ignatio Lojolæ debere, A. 1491 Guipuscoæ in Hispania nato, penes omnes constat; prout & vita ipsius, ab Auctore subjuncta, testatur. Subjicit vero idem syllabum quendam monasteriorum omnium & personarum hujus ordinis; quem quidem jam sub initium Seculi XVII confectum esse non dissimulat; sed ex quo tamen non difficili conjectura assequi forte liceret, quam in immensum nostra ætate numerus Jesuitarum, tot regionum & Principum, ut Noster putat, damno, excreverit. Nempe numerabat Societas Jesu, cum vix per annos centum floruisset, in una Italia Socios 3046, in Hispania & Lusitania 2853, in Gallia 1746, in Belgio utroque 1269, in Germania 1700, in Polonia 795, in India Orientali 660 & in India Occidentali 1106 Socios; ex quo calculo numerus 13175 Jesuitarum resultat. At ab eo tempore Societas Jesu ultra 12000 domus & cœnobia Sociorum suorum numeravit; ut adeo, quantum inde numerus Sociorum auctus fuerit, non difficilis admodum sit conjectura.

Differ-

Dissertatio sexta ideam continet historię de successioni-
bus Gentium & Nationum, quę Imperium Romanum sede sua
dejecerunt & deturbarunt, earumque regionibus, religione,
scientiis, numero, forma regiminis & causa succedendi. Et
primatum quidem hoc loco libere desert Geddesius genti Saxo-
nam, Britannorum majoribus & antecessoribus, qui Cherfone-
sum initio Cimbricum & Orientem Germaniæ ac oras Australes
maris Baltici inhabitaverunt & tum armis tum litteris, ad
Græcorum Latinorumve usque invidiam, floruerunt. Secun-
das Britannis suis ac Scotis vindicat, quos partim linguę suę
ortum primævum, partim imperii adeo felicitis regimen Saxoni-
bus debere, tum auctoritate Taciti, tum argumentis complu-
rimis aliis non indocte demonstrat. His Gothorum, Vanda-
lorum, Suevorum & Francorum res subjungit. Ac de-
mum quoque Longobardorum, Slavorum & Hunnorum in di-
stinctis capitibus meminit.

Dissertatio ultima seu septima inquisitionem exhibet per-
doctam Canonum Concilii Sardicenis, maxime vero eorum, qui
appellationes ad Curiam Romanam spectant. Et labor hic
Geddesii omnis eo redit, ut Canones hos supposititios esse, nec
statem ferre demonstrat.

יוסף בן גוריון

JOSEPHUS GORJONIDES, JUXTA VENETAM
editionem, ut & eam, qua Francofurti ad Moenum typis
excusa est, Latine versus, & Notis illustratus a JO. FRI-
DERICO BREITHAUPTIO, Consil. Saxoni-
co; cum indicibus rerum & verborum.

Gothę, apud Jacobum Mevium, 1707, in 4to.

Alph. 5 pl. 9.

Labore, quem Cl. Gagnerium in Anglia nuper suscepisse supra
meminimus, indulsitius Hebręarum literarum cultor Breithauptius
quoque perfunctus est, eo magis laudando, quod a Viro aliis
studiis consecrato proficiscamur. Neque Josephi tantum versionem
ipsi

ipsi debemus, sed & omnes Raschii in sacrum Codicem commentarii eodem Latinitate donati sunt, & bibliopolæ impensas, quibus typis imprimantur, expectant. Cl. Interpres in Præfatione controversiam discutere studet, utrum liber hic genuinus Flavii Josephi partus sit, an vero alio & incerto auctore prognatus. Adductis utriusque sententiæ auctoribus & argumentis, Munstero tandem, Flavium Josephum etiam hujus libri auctorem facienti, adstipulatur, concedens tamen, quod vel unius vel plurium interpolatorum Judaicorum labor intervenit. Exhibetur in hac editione non solum textus Hebraicus, Venetiis quondam & Francofurti excusus, cum locis discrepantibus ex collatione cum Constantinopol. exemplari observatis; sed etiam versio eo studio concinnata, ut presso pede quidem plerumque textui insisteret, postulante tamen styli ratione, quandoque sensum magis, quam verba exprimat. Præterea observandum, quod Cl. Interpres capitum distinctionem, quam in Veneto & Francofurtano exemplari offendimus, quamque Scriptores in allegationibus hæcenus secuti sunt, non retinuerit, sed novam partitionem substituerit, ea ratione motus, quod in Hebræis exemplaribus unus capitum ordo per singulos libros continuetur. Notæ tandem & animadversiones huic editioni subjectæ sunt, quibus textus obscuritatem tollere, sensumque planiorem reddere laboravit, quo sine Hegesippum, Josephum Græcum, Tacitum aliosque scriptores sæpius cum nostro contulit, & haud raro nomina propria corrupta ex illis integritati restituit.

*DE VOCUM CARNIS & SPIRITUS, CUM
de ipso Christo dicuntur, genuino sensu & usu Commentatio
Theologica studio M. JO. PHILIPPI STORRII,
Ecclesiæ Heilbrownsis Symmista & Gymnasii
Syscbolarcha.*

Ulmæ, apud Dan. Bartholomæi, 1706, in 4.

Constat plag. 12.

Cum

Cum pl. Reverendus Autor animadverteret, voces *carnis & Spiritus*, quæ in Scriptura S. frequentissime occurrunt, amplè admodum & diversæ significationis esse; atque in iis potissimum locis, in quibus de Christo usurpata leguntur, multum negotii interpretibus facessere, operæ pretium ipsi fuit, ejusmodi vocabulorum sensum genuinum magno studio eruere, qui in omnia illa loca, quibus vel *carnis* vel *spiritus Christi*, vel utriusque simul mentio injicitur, commode quadrare videatur. Quod institutum ut eo feliciter persequeretur, in eruditæ hujus commentationis *Sectiõne prima* singula Scripturæ loca, quæ *carnis & spiritus Christi* mentionem faciunt, affert, & quidem primum quæ de carne Christi solum loquuntur, sequenti ordine enarrat: Joh. I, 14, Heb. II, 14, 45, Eph. V, 30, Rom. IX, 5, Act. II, 30, I Joh. IV, 2, 3, 2 Joh. v. 7, Rom. VIII, 3, Col. I, 21 sq. I Petr. IV, 1, Heb. X, 20, Joh. VI, 51, Hebr. V, 7, hisque locis adductis monet Cl. Autor esse quidem & alia dicta, in quibus de carne Christi mentio quædam fiat, ut Luc. XXIV, 39 & 2 Cor. V, 16, verum ut in priori de parte illa humani corporis, quæ una cum ossibus illud constituit, sermonem esse manifestum sit: ita in posteriori τὸ κατὰ σὰρξ potius ad subjectum cognoscens, quam ad objectum cognatum referendum esse plane sibi persuadet, hoc sensu, non jam amplius sensu carnali quenquam, nec Salvatorem nostrum Christum ipsam cognovimus. Deinde loca, quæ de Spiritu Christi solum agunt, nempe Jo. III, 34, Act. X, 38, Luc. II, 40, IV, 18, IV, 1 & 14, Marc. II, 8, VII, 12, Luc. X, 21, Jo. XI, 33, XIII, 21, Hebr. IX, 14, I Cor. XV, 45 in medium adducit. Tandem loca Rom. I, 3 sq. I Tim. III, 16, I Petr. III, 18, in quibus caro & spiritus simul de Christo prædicantur & sibi invicem opponuntur, allegat. In *Sectiõne secunda* varias interpretum, tum Socinianorum & Arminianorum, tum Calvinianorum, tum Pontificiorum, tum Patrum primitivæ Ecclesiæ, tum Nostratium de his vocibus sententias in distinctis classibus recenset. In *Sectiõne tertia* suam mentem per certos aphorismos proponit atque confirmat. E quibus cum de mente laudati Autoris optime constare possit, rem non ingratam

C

B. L.

B. L. nos facturos confidimus, si eosdem hic exhibeamus. Hujus autem tenoris est Aphorismus I: Vox caro de Christo *Θεαρθρωτων* dicta, significat veram & perfectam humanam naturam, anima rationali & corpore organico, ut partibus essentialibus, constantem & a peccatis prorsus immunem. II: Caro notat veram illam humanam naturam, vere quidem existentem, non tamen per se, sed in persona filii Dei subsistentem, naturæque eius divinæ intime ad unum *ὁφισάμενον* unitam. III: Caro Christi notat humanam ejus naturam per unionem illam in communicationem divinæ Majestatis seu idiomatum divinorum subjectam. IV: Caro Christi notat humanam naturam divinæ personaliter quidem unitam & in communicationem Majestatis susceptam; sed ad infirmitates & obsequium usque ad mortem crucis propter nos exinanitam. V: Spiritus significat principium illud, cui omnia argumenta istius demonstrationis, definitionis & justificationis propter illam carnis exinanitionem necessariæ, proxime debentur. VI: Spiritus ille seu principium, cui argumenta demonstrationis, definitionis & justificationis debentur, est communis utrique naturæ Christi, humanæ pariter atque divinæ. VII: Spiritus ille itaque non tata divina natura in Christo est, quam Spiritus S. qui a Christo juxta divinam naturam procedit ab æterno; quove juxta carnem præter mensuram unctus fuit. VIII: Spiritus ille per gradus quosdam & juxta œconomiam statuum exinanitionis & exaltationis vim suam justificatricem, demonstrativam & declarativam distincte exeruit. IX: Spiritus ille inde a resurrectione Christi usque ad reditum ejus ad judicium Christum plenius justificare & demonstrare debuit. X: Quoties itaque in S. Scriptura de Christo caro & spiritus sibi opponuntur seu expresse seu interpretative; ut per carnem humana ejus natura cum assumpta per exinanitionem humilitate, ita per spiritum Spiritus S. qui a Christo juxta divinam naturam procedit ab æterno, juxta humanam vero ipsi præter mensuram datus fuit, intelligendus venit. In *Sectione quarta* aphorismos adductos ad loca singula, in quibus vel carnis vel spiritus Christi, vel utriusque simul Scriptura S. meminit, per brevem paraphrasin applicat. In *Sectione quinta* usum

usum dictorum in Theologia Christiana tribus capitibus exponit, quorum I de Christi summa et æterna deitate: II de Jesu Christi incarnatione, usum didactico-elencticum demonstrat: III usum pædevtico-epanorthoticum ostendit, & paraclesi huic scripto coronidem imponit.

THE NATURAL IMMORTALITY OF THE Soul &c.

h. e.

*NATURALIS ANIMÆ IMMORTALITAS AS-
serta & probata tam ex Scripturis, quam ex Patribus pri-
mitiva Ecclesie, a THOMA MILLES, Th. D.*

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, apud Antonium Peisley,
1707, in 8.

Constat 1 Alph. 11 plag.

Recenſuimus in Actis A. 1707 p. 207 & seqq. paradoxam *Dodwelli* de naturali Animæ mortalitate sententiam, & p. 212 atque seqq. *Samuelis Clarke* in eam censuram subjunximus. Eandem impugnat *Cl. Milles*, id potissimum agens, ut loca Patrum a *Dodwello* citata rite interpretetur, quod ab aliis ejus Antagonistis factum non sit. Explicat igitur *Justini Martyris, Irenæi, Athenagoræ, Tertulliani, Cypriani, Athanasii* de animæ immortalitate sententias, easque a perverſis *Dodwelli* interpretationibus vindicat. Monet autem in genere, Patrum autoritatem non valere, nisi quatenus analogiæ fidei & doctrinæ in Scripturis contentæ conformis. Eos ita explicandos esse, ut & singuli sibi met ipsis constent & omnes inter se consentiant. In rebus rationis & pure moralibus allegari haud quaquam debere. Evincit, quod per immortalitatem intellexerint 1 indefectibilitatem divinæ naturæ, 2 dependentiam immediatam a voluntate Dei, 3 impeditam separationem a Deo per peccatum. Quamvis autem sibi potissimum Patrum de animæ immortalitate dogmata illustranda proposuerit; reliqua tamen simul expendit argumenta, quæ *Dodwellus* ad dogmata sua stabilienda profert. Quare cum statum controversiæ exposuisset, in verum sensum locorum Gen. II, 7 & I Cor. C 2 XV inquit.

XV inquit, quibus ille abucitur. Istum vulgari ratione interpretatur, quod scilicet per *Spiraculum vite* infusio animæ immortalis intelligatur. In altero per *Corpus naturale* præsens indigari contendit, quod mens nostra nunc incolit; per *Spirituale* vero alterum illud, quo in resurrectione universali potiemur. Immortalitatem infidelium ad puniendum propriam *Dodwelli* hypothesin evertere arbitratur, quoniam per Spiritum in baptismo receptum animam immortalizari asserit. Cum enim animæ infidelium Spiritu divino careant; necesse omnino esse, ut alia via immortalizentur. Malas recenset consequentias, ex negata universalitate resurrectionis & iudicii resultantibus. Quod si enim credatur, non baptizatos a mortuis non resurgere; fore ait, ut non modo a Christianismo amplectendo arceantur homines, sed & mala, quæ poterunt, perpetrent, omnia sic pessundantur. Universalitatem iudicii extremi in Ecclesia semper defensionem fuisse probat, & eam tum ex principis rationis, tum ex Scriptura sacra corroborat. Rationem illius necessitatem colligere existimat, ubi bonorum ac malorum temporalium inæqualem inter homines distributionem trutinaverit: ex sacris paginis ea adducit loca, quæ ad hunc fidei articulum confirmandum adhiberi solent. Notionem itaque futuri iudicii *Dodwellianam* Scripturæ sacræ rationi & universali Ecclesiæ consensui adversam reputat. Quod si vero iudicii universalitas concedatur, hypothesin *Dodwelli* primariam de particulari quorundam per spiritum baptismalem immortalisatione tolli. Ceterum cum is asseruerit, quod *Plato* animam ex natura sua mortalem esse crediderit; ex ejus *Phadone* & *Timæo* prolixè contrarium docet. Explicat etiam genuinum sensum, quem *Philo* Judæus vocibus *ψυχη* & *πνεύμα* tribuit. Priore scilicet, ut apud *Platonem* denotari ait, alteram hominis partem essentialem: posteriore ipsam animæ rationalis essentiam exprimi. Carpit *Dodwellum*, quod ad confirmandam hypothesin suam potissimum adducat locum 1 Petr. I, 4, utpote maxime obscurum & interpretibus controversum. Ipse per *spiritus in carcere* intelligit omnes eorum animas, qui ante Christi adventum mortui, & iis Christum significasse credit opus redemptionis a se perfectum,

tam

tam ad piorum solatium, quam impiorum terrorem. Præterea in notiones inquirat, quas ethnici de inferno & tartaro habuerunt. Ostendit, Poetas omnes, æque ac Scripturam, Tartarum agnoscere locum supplicii omnium impiorum. Ex historia calamitatum *Jobi* satis liquere putat, ante adventum Christi Diabolum pro rebelli & traditore declaratum fuisse: ut non neget, sub novo foedere multo clarius id factum. Dum vero homines olim *ισάγγελος* fore dicuntur, nequaquam hoc intuitu Spiritus alicujus adscititii, sed animæ affirmari censet. Quæ ad explicandam Patrum superius laudatorum mentem adducit, recensere nimis prolixam foret. Suffecerit igitur adhuc notasse, quod in Præfatione multis sit in immaterialitate animæ adstruenda. Utitur primum argumento *Cartesianorum*, quod scilicet anima sit substantia cogitans, cogitationes autem a nulli vi aut proprietate materiæ cognita resultare queant. Vanam esse ait exceptionem, quod forsitan Deus materiæ vim cogitandi superaddiderit: neque enim Deum materiæ superaddere posse, quod proprietatibus ipsius essentialibus repugnet, cum id contradictionem involvat. Hanc repugnantiam monstraturus, supponit materiam ipsam statum suum mutare non posse: nullam certe habere vim ad motum inchoandum, nec ullam ad motum sistendum. Experientia autem constare urget, quod animæ talis vis actiones proprias inchoandi & sistendi competat, cum cogitationes nostras pro arbitrio in objecto defigere, in eodem retinere & ab eo ad aliud revocare valeamus. Deinde *Clarkianum*, in Actis A. 1707 p. 214 & 215 expositum, argumentum adducit & contra objectiones non neminis strenue defendit. Scilicet a singularitate conscientiæ indivisibilitatem principii cogitantis concludit. Quod si excipias, conscientiam pendere a systemate omnium partium percipientium; eam ibi esse debere regerit, ubi vis percipiendi existit. Si itaque hæc per plures partes æqualiter distributa, illam quoque similiter distribui debere. Prius probat, quia conceptu impossibile systema materiæ cogitantis ex partibus constans, quarum singulæ non habeant vim percipiendi & cogitandi. Laudem vero Autor publicis præconiis dignam meretur, quod raro de argumentis

Theologicis controvertentium exemplo modestæ litet stylique acerbiter omnem detestetur, nec *Dodwello* deneget virtutes, quas in eo agnoscit, tribuens ipsi animum a pietate minime alienum ac zelum pro religione insignem.

TRACTATUS DE POLITIA ECCLESIE ANGLICANA; cui accesserunt RICHARDI ZOUCH, LL. D. Descriptio Juris & Judicii Ecclesiastici, secundum Canones & Constitutiones Anglicanas, nec non Descriptio Juris & Judicii Temporalis secundum Consuetudines Feudales & Normannicas.

Londini, impensis R. Clavel, 1705, in 8.

Plag. 19.

D. Richardus Mocket, sub Jacobo Rege quondam Georgio Archiepiscopo Cantuariensi, a sacris domesticis & Collegii Omnium Animarum in Academia Oxoniensi Præfectus, tractatum hunc de Politia Ecclesiæ Anglicanæ Londini 1616. primum edidit, statimque 1618 dolore, ut creditur, ob ignominiam libris suis iniustam (qua de re confer A. Woodi Athenas Ox. T. Ip. 368) concepto obiit. Recusus est autem Londini 1683 & egregiis laudibus apud doctissimos semper ornatus, breviter utpote & dilucide leges Ecclesiasticas, uti in hoc regno Anglicano vim obtineant, explicans. Cum enim in Doctorum Juris Canonici scriptis ejusque corpore ipso multa occurrant ad Romanæ Ecclesiæ fastum, superstitionem, idolatriam strenue stabilendam, in hoc Regno illos duntaxat Canones vim ait obtinere, qui ante usitati fuerunt in curiis Ecclesiasticis Anglicanis, & qui nec juribus municipalibus Regni, nec nuperis constitutionibus Ecclesiasticis repugnant, neque privilegiis Regis incommodant. Agnoscere nimirum Ecclesiam Anglicanam auctoritatem supremam, id est, præminentiam super omnes Magistratus, ab omni temporalium pœnarum coactione liberam, solique Deo hac ratione subditam. Et eo refert Autor jus designandi Episcopos & conferendi beneficia, congregandi concilia, & stabiliendi illorum decreta. Quos autem, pergit, Regia Majestas in unum congregat, eosdem in Regni pacem & con-

c. 2 p. 12.

c. 3 p. 13.

p. 17. seqq.

& contra Regiam dignitatem delinquentes, iudicis civilis tribunali sistere potest, eosque deponere (inhibendo externum potestatis sacerdotalis intra suas ditiones exercitium) & in illos gladio animadvertere. Et hinc Regem Angliæ ab Episcopis electis & regio ejus assensu confirmatis homagii jusjurandum exigere, eique omnes Presbyteros juramentum fidelitatis præstare. Eundem de dogmatibus fidei, ritibus ac ceremoniis posse deliberare, eorumque veritatem ac æquitatem ad verbi divini statem una cum illarum rerum consultissimis expendere, atque tunc leges & edicta de iis condere. Vindicat etiam Regiæ Majestati jus definiendi lites circa res ecclesiasticas contentiosas & judiciales, adeoque super variis criminibus, postquam per plures subordinatas appellationes ad supremum ejus iudicium devolvuntur. Tunc enim constituere iudices delegatos per summum Angliæ Cancellarium sub magno sigillo. Sed & absque omni appellationum interstitio posse dirimere lites commemoratas, & reos carcere & multa pecuniaria castigare, per Commissarios quosdam ecclesiasticos, ad supplendam & corroborandam ordinariam jurisdictionem Episcoporum & Archidiaconorum, per universum Regnum protensa potestate constitutos. Atque eundem fere ordinem ab his Commissariis in iudiciorum suorum processibus observari, quem de Republica Hebræorum refert Sigonius Libro VI c. 7. Ad potestatem Archiepiscoporum vero pertinet etiam jus recipiendi appellationes, & ut iis rescribant interpositis ab Episcopis suis suffragiis, jus parro visitandi totam suam provinciam: quodque, qua Primates & primores, appellationes admittant ab interioribus iudiciis, etiam omisso medio, vacante quavis Archiepiscopalis suæ provincie sede Episcopali, & custodiam habeant ecclesiasticæ jurisdictionis ad eam spectantis. Uterque etiam Archiepiscopus approbat & insinuat testamenta, & concedit ab intestato succedentibus administrationes bonorum; quod idem de Episcopis perhibetur C. 5 p. 83. Quædam præterea privilegia propria sunt Archiepiscopi Cantuariensis; quia enim totius Angliæ Primas est, *litteras Tutorias* concedit, per quas ei, qui appellaverit, absque molestia interea ipsi exhibenda, Appellationem suam

C. 4 p. 29.

C. 5 p. 37
seqq.

suam prosequi liceat. Nostrates *Inhibitionem* appellant. Et ex his infert D. Mocket, Archiepiscopalem hanc in Anglia hierarchiam non tam a Papali factu fuisse derivatam, quam ab eo vindicatam & primævæ Ecclesiæ praxi restitutam. Similiter Episcopalem potestatem a primævæ Ecclesia in Romanam investam, & in ea ad nostra usque tempora permansisse, ac per impurissimos ejus cœtus canales limpidam tamen in nostras Ecclesias effluxisse, proxime a Romana, sed non primitus: alato in hanc rem loco Hieronymi in Epist. ad Titum, ab Hamondo & Blondello alibi excusso, & verbis præterea Brentii nostratis ex Homiliis, *non vetat habere Episcopos Ecclesia æternam dominationem, quam publicis & legitimis ordinationibus ac consensu Monarcharum possidens*. Sic enim, ait Noster, in Republica Anglicana Episcopi possessionibus suis atque honoribus, non aliqua a Christo delegatione, sed libera Principum donatione potiri. Ac posse Regi esse a secretioribus consiliis, constitui Eirenarchas, legatorum munere fungi ad externos Principes, (sicut Ambrosius bis Valentiniani legatus fuerit ad Maximum) eo fine ut melius coerceretur atheismus illorum, qui magis mundano timore quam amore spirituali, ad externa pietatis officia peragenda adiguntur. Modus visitationis Episcopalis, quæ cœta actus jurisdictionis voluntariæ quolibet triennio peragenda est, tum contra Ministros verbi, Oeconomos, Ludimagistros, Medicos, Chirugos, obstetrices; tum contra quoslibet Christianos, an delinquant in pietatem, justitiam, sobrietatem, recensetur satis ample Capite sexto. Ordo autem coercendi reos talis est: Episcopus imperat reo ab Oeconomis denunciato, ut ad purgandum se a crimine sibi objecto, die statuto ad judicii locum redeat, & secum afferat compurgatores quatuor, sex vel octo, (secundum judicis arbitrium) spectatæ probitatis viros, sibi vicinos, suamque vitam exploratam habentes, qui illum ab hoc delicto immunem esse juramento suo confirmant. Mandatum hoc per sex minimum dies ante illum terminum publice in Ecclesia notum omnibus suis parochianis facit illius Minister, indicans iis tum compurgatorum tum rei nomina diemque, ut exceptiones suas tempore constituto exhibeant.

C. 6 p. 55,
62 seqq.

hibeant. Quodsi deinde reus juraverit, se crimen intentam nequiquam commisisse, & compurgatores etiam juramentum credulitatis apposuerint, eum verum jurasse, subinde censetur insons; si autem reus nullos compurgatores queat comparare, aut ii legitimis exceptionibus expositi sint, sententia judicis reus decernitur, & si crimen fuerit publicum, totamque Ecclesiam offenderit, ad tempus excommunicatur, & per hanc excommunicationem humiliato demum infligitur publica pœnitentia: quæ cum magis fuerit solennis, his ritibus peragitur. Die aliquo Dominico pœnitentiam acturus, capite & pedibus nudus, linteo velamine candido a collo ad crura demisso indutus, albamque virgam manibus gestans, stat mœrens in porticu Ecclesiæ, illamque intrantium preces ad Deum, ut sibi ignoscat, humillime deposcit. Dein ipsam Ecclesiam ingressurus se humi prosternit, & inde elevatus adit templi medutullium: ubi in loco eminentiori & e regione Ministri sacra peragentis stans admonetur, quantum scelus admiserit, &c. Et cum perfecerit pœnitens ei præscripta, illique Minister peccatorum remissionem annuntiaverit, ipse totam congregationem per viscera Jesu Christi suppliciter rogat, ut sibi gravissimum scandalum condonare, & in ejus rei testimonium, una cum eo Dominicam Orationem alta voce recensere dignentur. Huncque præcipuum esse, licet non unicum, finem visitationis Episcopalis in Anglia, concludit Auctor. Ad contentiosam Jurisdictionem Episcoporum per superius dicta referuntur iterum cau- c. 7 p. 72.
sæ testamentariæ ex innata sua conditione. Nam etiam inter *Ethnicos* testamenta semper habita fuisse sancta & inviolata, tantoque magis sacra censenda esse Christianorum, qui in iis animam Deo, corpus sub spe beatæ resurrectionis loco sacro, bona egenis Christi membris legare soleant. Caput autem hoc extenditur etiam ad jura intestatorum, aut quasi intestatorum; (quod fit, cum nullus sit, qui onus executionis testamenti in se suscipere velit,) ad consequendam administrationem, aut contra temerarium administratorem. De Presbyteris & Diaco- c. 10. p. 91.
 nis etiam pauca notabimus. Nullibi nimirum in S. Scriptura cuiquam credentium, præterquam Apostolis & illorum successoribus,

D

bus,

C. 5 p. 37
seqq.

suam profequi liceat. Nostrates *Inhibitionem* appellant. Et ex his infert D. Mocket, Archiepiscopalem hanc in Anglia hierarchiam non tam a Papali factu fuisse derivatam, quam ab eo vindicatam & primævæ Ecclesiæ praxi restitutam. Similiter Episcopalem potestatem a primæva Ecclesia in Romanam investitam, & in ea ad nostra usque tempora permanuisse, ac per impurissimos ejus cœtus canales limpida tamen in nostras Ecclesias effluxisse, proxime a Romana, sed non primitus: alato in hanc rem loco Hieronymi in Epist. ad Titum, ab Hammondo & Blondello alibi excusso, & verbis præterea Brentii nostratis ex Homiliis, *non veat habere Episcopos Ecclesie æternam dominationem, quam publicis & legitimis ordinationibus ac consensu Monarcharum possidens*. Sic enim, ait Noster, in Republica Anglicana Episcopi possessionibus suis atque honoribus, non aliqua a Christo delegatione, sed libera Principum donatione potiri. Ac posse Regi esse a secretioribus consiliis, constitui Eirenarchas, legatorum munere fungi ad externos Principes, (sicut Ambrosius bis Valentiniani legatus fuerit ad Maximum) eo fine ut melius coerceretur atheismus illorum, qui magis mundano timore quam amore spiritali ad externa pietatis officia peragenda adiguntur. Modus visitationis Episcopalis, quæ cœu actus jurisdictionis voluntariæ quolibet triennio peragenda est, tum contra Ministros verbi, Oeconomos, Ludimagistros, Medicos, Chirurgo, obstetrices; tum contra quoslibet Christianos, an delinquant in pietatem, justitiam, sobrietatem, recensetur satis ample Capite sexto. Ordo autem coercendi reos talis est: Episcopus imperat reo ab Oeconomis denunciato, ut ad purgandum se a crimine sibi objecto, die statuto ad judicii locum redeat, & secum afferat compurgatores quatuor, sex vel octo, (secundum judicis arbitrium) spectatæ probitatis viros, sibi vicinos, suamque vitam exploratam habentes, qui illum ab hoc delicto immunem esse juramento suo confirmant. Mandatum hoc per sex minimum dies ante illum terminum publice in Ecclesia notum omnibus suis parochianis facit illius Minister, indicans iis tum compurgatorum tum rei nomina diemque, ut exceptiones suas tempore constituto exhibeant.

C. 6 p. 55,
62 seqq.

hibeant. Quodsi deinde reus juraverit, se crimen intentam neququam commisisse, & compurgatores etiam juramentum credulitatis apposuerint, eum verum jurasse, subinde censetur insons; si autem reus nullos compurgatores queat comparare, aut ii legitimis exceptionibus expositi sint, sententia judicis reus decernitur, & si crimen fuerit publicum, totamque Ecclesiam offenderit, ad tempus excommunicatur, & per hanc excommunicationem humiliatò demum infligitur publica pœnitentia: quæ cum magis fuerit solennis, his ritibus peragitur. Die aliquo Dominico pœnitentiam acturus, capite & pedibus nudus, linteo velamine candido a collo ad crura demisso indutus, albamque virgam manibus gestans, stat moerens in porticu Ecclesiæ, illamque intrantium preces ad Deum, ut sibi ignoscat, humillime deposcit. Dein ipsam Ecclesiam ingressurus se humi prosternit, & inde elevatus adit templi meditullium: ubi in loco eminentiori & e regione Ministri sacra peragentis stans admonetur, quantum scelus admiserit, &c. Et cum perfecerit pœnitens ei præscripta, illique Minister peccatorum remissionem annuntiaverit, ipse totam congregationem per viscera Jesu Christi suppliciter rogat, ut sibi gravissimum scandalum condonare, & in ejus rei testimonium, una cum eo Dominicam Orationem alta voce recensere dignentur. Huncque præcipuum esse, licet non unicum, finem visitationis Episcopalis in Anglia, concludit Auctor. Ad contentiosam Jurisdictionem Episcoporum per superius dicta referuntur iterum cau- c. 7 p. 72.
sæ testamentariæ ex innata sua conditione. Nam etiam inter Ethnicos testamenta semper habita fuisse sancta & inviolata, tantoque magis sacra censenda esse Christianorum, qui in iis animam Deo, corpus sub sp̄e beatæ resurrectionis loco sacrate, bona egenis Christi membris legare soleant. Caput autem hoc extenditur etiam ad jura intestatorum, aut quasi intestatorum; (quod fit, cum nullus sit, qui onus executionis testamenti in se suscipere velit,) ad consequendam administrationem, aut contra temerarium administratorem. De Presbyteris & Diaco- c. 10. p. 91.
nis etiam pauca notabimus. Nullibi nimirum in S. Scriptura cuiquam credentium, præterquam Apostolis & illorum successori-
bus,

D

bus,

bus, Episcopis & Presbyteris, specialem factam esse promissionem de efficaci per eum remissionis peccatorum denuntiatione, ne privatim quidem. Presbyterialis autem hujus potestatis clavium in Ecclesia propagandæ ministros per MD annos fuisse Episcopos. Et hanc venerandam antiquitatem imitari hodie Ecclesiam Anglicanam, ut soli Episcopi Presbyteros creent his verbis: *Accipite Spiritum S.* &c. licet una cum iis Decani, Præbendarii Cathedralium Ecclesiarum & Archidiaconi manus quoque imponant. Ad hunc autem Presbyterorum ordinem in eadem Ecclesia, gradum & velut præparationem esse ordinem Diaconorum, 1 Tim. III, 13. Nam primos illorum Diaconorum Actor VIII, & qui proximis seculis secuti, prædicasse quidem quandoque & baptizasse, si iis hoc ab Apostolis & Episcopis permissum fuerit, & hinc etiam Apostolos iis manus imposuisse adhibitis precibus, Act. VI. Veruntamen per Can. 19 Nicæni Concilii I non habuisse eos potestatem offerendi, seu elementa Eucharistica consecrandi, sed opem tantum ferendi Presbyteris in administranda Eucharistia, secundum Justinum Martyrem: quanquam Diaconi sæpe in N. T. Presbyterorum nomine intelligantur. Similiter membra vera & genuina Conciliorum generalium esse Ecclesiæ Pastores, Episcopos scilicet & Presbyteros, juxta primum Christianæ Ecclesiæ concilium, Act. XV & XVI, 4. In Provincialibus vero etiam Diaconos quandoque fuisse admissos. Et hinc in Ecclesia Anglicana ad Synodos Nationales & Provinciales duos demum Presbyteros ex singulis Dioccesibus etiam vocari, & quæ in iis deliberata ac definita sint, Regia autoritate censurata, imo nonnunquam, post Regiam confirmationem a suprema Curia Parlamenti, tanquam Regni leges, promulgari.

Duo libelli Richardi Zouch, Juris Civilis in Academia Oxoniensi quondam Professoris Regii, cum Elementis Jurisprudentiæ ejusdem A. 1636 in Anglia primum prodierunt: iniquum itaque putans Editor, illos in partibus transmarinis diutius insuper haberi & quasi neglectui expositos esse, hac vice eos simul procudi curavit. Ac de prioris argumento quidem satis jam dictum est ad Mocketum. Alter perpetuam exhibet colla-

collationem Juris Feudalis cum consuetudine Normanniæ. Specimen dabit unica sectio 6 Partis III, de *Cognitione per Duellum*. Secundus modus, inquit Autor, experiendi juxta Jus Feudale erat Duellum, in quo qui succubuit, idem etiam in causa cadebat. *Feud. lib. 2 t. 27*. In consuetudinario Normanniæ cust. c. 68 & 127 dicitur Vadiatio Duelli, in quo sic proceditur: pugiles in die duelli ante horam meridiei in curia comparere debent in tunicis, cum scutis & baculis cornutis armati, capillos super aures rotunde adæquatos habentes: cumque uterque eorum se Justituario obtulerit, Duelli verba per Justitarium debent recitari & deinde ad campum ducendi sunt pugnaturi. Et quatuor milites eligendi sunt, qui campum custodiant, omnesque alii federe debent in corona, & bannum Ducis proclamatur, ne quis sub pœna vitæ & membrorum, verbo vel facto, alicui pugilum auxilio vel impedimento sit. Tum pugiles, præstitis invicem juramentis de veritate causæ, & quod *forceries* non adhibeant, & peracta competenter oratione, pugnam ineunt; & si defensor se usque ad stellas de nocte in cœlo apparentes defendere poterit, victoriam consequitur.

*RELATIO DE DUOBUS ULCERIBUS SINUOSIS,
totum brachium dextrum occupantibus, JOANNIS
FAWLERI Chirurgi, ad D. GUILIELMUM
COCKBURN, Societatis Regiæ
Socium.*

Translata ex Transactionibus Anglicanis, N. 302,
A. 1707, S. 4.

Joannes Marsh, juvenis 16 annorum, sub declinatione febris continuæ tumorem nanciscebatur in brachio, cujus curam cuidam Chirurgo committebat. Cum autem duobus præterlapsis annis nulla sanationis spes affulgeret, ego accersitus dū reperiebam ulcera sinuosa in brachio dextro, uno circa musculum deltoidem ad juncturam fere usque ascendente, & ad cubitum descendente, & ad pollicem unum cum dimidio ascendente. Apertis sinibus os cariosum & separatum se offerebat,

D 2

quod

quod quinque pollices longum extrahebam. Tres septimanas post aliud fragmentum separabatur, duos pollices longum, quod medullam immediate contingebat. Hæc ulcæra intra novem mensium spatium succrescente firmissimo callo ita curabantur, ut 50 librarum pondus brachio tollere posset juvenis.

*OBSERVATIO ANATOMICA DE EXITU sanguinis venosi in Auriculis & Corde. Extracta ex Dissertatione Inaugurali die 15 Maji A. 1708 Lugduni Bata-
vorum ab ADAMO CHRISTIANO THE-
BESIO, Silesiensi, habita.*

PRæter hæctenus notos sanguinis venosi exitus, multo plures, tum in auricula, tum in corde, forte fortuna mihi occurrerunt. Cum enim in vera cava cordi imminente & fibris carneis insigniter roborata foveolæ multæ appareant, quæ nil nisi oscula sunt venularum, tum a tunicis ipsius cavæ, tum aliunde advenientium & in amplissimum alveum hiantium; suspicio inde mihi nata est, an non forsitan multa hujusmodi foramina in cordis & auricularum aditis figura illis prorsus similia eadem munia sustinerent. Quare ut certus fierem, aquam siphone in venam coronariam leniter immisi; tum vero ventriculo dextro æque ac sinistro aperto, vasisque discisis debite observatis, (ne liquor ab illis in sinus profiliens experimentum fallax redderet) ex foveis quamplurimis aquam copiose prodire conspexi, vasis ceteroquin & reliqua cordis substantia illæsis permanentibus. Nondum tamen experimento huic eodem successu in cujuscunque animalis corde sæpius repetito ita fidere audebam, ut nihil prorsus dubii superesset, suspicatus, venulas per trajectionem aquæ, utcunque lenem & cautam, aliquatenus tamen violentam, in iis locis posse rumpi; adeoque exhiberi phenomena, quæ maxime ambigua sint, nec unquam forsitan in corpore vivo contingant. Hinc satius fore duxi, ut, nulla liquoris transfusione prægressa, in corde integro in ipsa vasa cultro Anatomico inquirerem. Hunc in finem corda, ovinum bubulumque, quorum vasa minora facilius in oculos incurrunt, adhi-

adhibui. Et primo statim intuitu curatori intra ventericuli dextri scatebras animadverti; decurrere per superficiem gracilia quædam vascula, & ex furculis minoribus in truncum abire, qui in scrobiculum quendam aperitur. Harum orificiis cum applicarem tubum, flatus immixtus promptissime omnes ramificationes distendit, atque penitus circumiens, aliasque socias venulas penetrans ex per plurimis foveis, bullulis intactis, prorupit; ut inde dubitationi locus amplius non sit relictus. Hæc postmodum eadem cura in corde bubulo recens exacto & adhuc calido indagavi; eo quidem successu, ut venulas ejusmodi semper copiosius viderim, nec unquam cor frustra aperuerim.

Idem reperi in utraque auricula, & quod mirere, in ventericulo cordis sinistro. Ibi enim si pari ratione tubum cavernulæ cuidam apponas, flatus per venulas copiosissimus circumibit; & ne putemus, fieri ecchymosia a flatu fortius intruso, elevatamque membranam vasa mentiri, attendi debet sanguinis motus in venulis illis, si cor recens sit, & flatus progressio observetur, qui usque in venæ coronariæ ramos ampliores externos penetrat.

Ita vix unquam curiosus horum indagator frustra erit, si in cordis bubuli thalamo dextro circa radices trahi carniæ a septo ad oppositum parietem transversim protensæ foveolas perquirat, tubuloque caute applicato flatum immittat. Tum enim statim venulæ, quæ in illas aperiuntur, flatu turgidæ redduntur, quæ circa hæc loca in superficie decurrere adeoque oculis nostris clare patere semper deprehensæ sunt. Necessæ enim est, ut in thalamis æque ac auriculis foramina minora potius exuamur, quam majora, utpote minus cum aliis communicantia; quæ alioquin fovearum mutua inosculatio facit, ut flatus per magis patulos exitus prodeat, minoribus venularum osculis prætermisissis. Accedit & illud, quod sulci ampliores & profundiores venulas quoque profundius ex substantia cordis corrivantes recipiant, quæ licet flatum admittant, oculis tamen indagantis sese exhibere nequeunt.

Eadem ratione res succedit, si ramum venæ coronariæ majorem, potissimum illum, qui exterius per ventericulum fini-

quod quinque pollices longum extrahebam. Tres septimanas post aliud fragmentum separabatur, duos pollices longum, quod medullam immediate contingebat. Hæc ulcera intra novem mensium spatium succrescente firmissimo callo ita curabantur, ut 50 librarum pondus brachio tollere posset juvenis.

*OBSERVATIO ANATOMICA DE EXITU sanguinis venosi in Auriculis & Corde. Extracta ex Dissertatione Inaugurali die 15 Maji A. 1708 Lugduni Bata-
vorum ab ADAMO CHRISTIANO THE-
BESIO, Silesiensi, habita.*

PRæter hætenus notos sanguinis venosi exitus, multo plures, tum in auricula, tum in corde, forte fortuna mihi occurrerunt. Cum enim in vera cava cordi imminente & fibris carnis insigniter roborata foveolæ multæ appareant, quæ nil nisi oscula sunt venularum, tum a tunicis ipsius cavæ, tum aliunde advenientium & in amplissimum alveum hiantium; suspicio inde mihi nata est, an non forsân multa hujusmodi foramina in cordis & auricularum aditis figura illis prorsus similia eadem munia sustinerent. Quare ut certus fierem, aquam siphone in venam coronariam leniter immisi; tum vero ventriculo dextro æque ac sinistro aperto, vasisque discisis debite observatis, (ne liquor ab illis in sinus profiliens experimentum fallax redderet) ex foveis quamplurimis aquam copiose prodire conspexi, vasis ceteroquin & reliqua cordis substantia illæsis permanentibus. Nondum tamen experimento huic eodem successu in cujuscunque animalis corde sæpius repetito ita fidere audebam, ut nihil prorsus dubii superesset, suspicatus, venulas per trajectionem aquæ, utcunque lenem & cautam, aliquatenus tamen violentam, in iis locis posse rumpi; adeoque exhiberi phænomena, quæ maxime ambigua sint, nec unquam forsân in corpore vivo contingant. Hinc satius fore duxi, ut, nulla liquoris transfusione prægressa, in corde integro in ipsa vasa cultro Anatomico inquirerem. Hunc in finem corda, ovinum bubulumque, quorum vasa minora facilius in oculos incurrunt, adhi-

adhibui. Et primo statim intuitu curatori intra ventriculi dextræ scætebras animadverti; decurrere per superficiem gracilia quædam vascula, & ex furculis minoribus in truncum abire, qui in scrobiculum quendam aperitur. Harum orificiis cum applicarem tubum, flatus immissus promptissime omnes ramificationes distendit, atque penitus circumiens, aliasque socias venulas penetrans ex perplurimis foveis, bullulis factis, prorupit; ut inde dubitationi locus amplius non sit relictus. Hæc postmodum eadem cura in corde bubulo recens exsecto & adhuc calido indagavi; eo quidem successu, ut venulas ejusmodi semper copiosius viderim, nec unquam cor frustra aperuerim.

Idem reperi in utraque auricula, & quod mirere, in ventriculo cordis sinistro. Ibi enim si pari ratione tubum cavernulæ cuidam apponas, flatus per venulas copiosissimus circumibit; & ne putemus, fieri ecchymosia a flatu fortius intruso, elevatamque membranam vasâ mentiri, attendi debet sanguinis motus in venulis illis, si cor recens sit, & flatus progressio observetur, qui usque in venæ coronariæ ramos ampliores externos penetrat.

Ita vix unquam curiosus horum indagator frustra erit, si in cordis bubuli thalamo dextro circa radices trabi carniæ a septo ad oppositum parietem transversim protensæ foveolas perquirat, tubuloque caute applicato flatum immittat. Tum enim statim venulæ, quæ in illas aperiuntur, flatu turgidæ redduntur, quæ circa hæc loca in superficie decurrere adeoque oculis nostris clare patere semper deprehensæ sunt. Necesse enim est, ut in thalamis æque ac auriculis foramina minora potius exuatiamus, quam majora, utpote minus cum aliis communicantia; quæ alioquin fovearum mutua inosculatio facit, ut flatus per magis patulos exitus prodeat, minoribus venularum osculis prætermisissis. Accedit & illud, quod sulci ampliores & profundiores venulas quoque profundius ex substantia cordis corrivantes recipiant, quæ licet flatum admittant, oculis tamen indagantis sese exhibere nequeunt.

Eadem ratione res succedit, si ramum venæ coronariæ majorem, potissimum illum, qui exterius per ventriculum fini-

strum decurrit, & maxime omnium vicinus est dextro, multosque ab hoc ventriculo & septi convexitate ramos recipit, flatu distendamus: sic namque cordis septo patente ex plurimis ejus foveis copiosus flatus prodibit, bullasque formabit in sanguine ex venularum osculis flatu primum protruso & intra foramina hærente.

Denique liquores colorati, gluten solutum, ipsaque cera, aptata manu, ramis venarum aperturas & in utraque auricula & in ambobus cordis thalamis clare demonstrant. Ut non negandum sit, injectionibus violentioribus aliquando perrumpi vasa, qui tamen exitus liquoris immixti vi factus a genuino a quolibet facile distingui potest.

Hæc vero experimenta pari ratione in corde humano succedunt. Sic flatus venæ coronariæ immixtus, reliquis omnibus aditibus oclusis, promptissime per orificia illa in cor penetrat, illiusque ventriculos vesicæ in modum expandit; ipsa autem vasorum orificia a priori, cum vasculis ipsis sanguine plenis, quemadmodum in corde bubulo, hætenus in corde hominis inquirere nondum licuit.

Quæ cum ita sint, abunde putò nobis cum veritate convenire, si asseramus, multas esse venas & inter se & cum aliis venæ coronariæ ramis ad canalem communem comitantibus, copiosis anastomosis connexas, sanguinem in auricularum sinuumque cordis foveas deducentes.

Explicatio Figurarum.

TAB. II
Fig. I.

Fig. I. Cordis bubuli ventriculum dextrum apertum exhibet, cujus paries externus versus superiora reclinatus est.

- A. Venæ cavæ introitus.
- a. a. a. Valvulæ tricuspidales.
- B. Arteria pulmonaria.
- b. b. b. Valvulæ semilunares.
- C. C. Auricula dextra.
- c. Venæ coronariæ orificium alterum.
- D. Vasa coronaria externa, quorum vena per tubum immixtum flatu distenta apparet.

E. E. E.

Fig. 3.

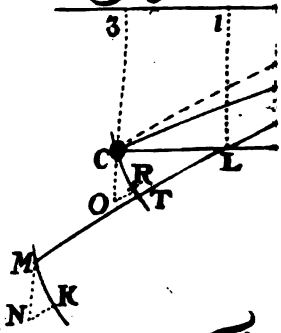

Fig.

Andre-Sohn sculp.

E. E. E. Foveæ in septo cordis, ex quibus flatus ramo venæ coronariæ externæ immiffus, bullulis factis, prodit, & venarum aperturam in foveis probat.

e. e. e. e. Venulæ ubique a foveis receptæ.

F. F. Venæ in foveolas circa radicem trabis transversæ se aperientes.

G. G. Trabs carnea disciffa.

Fig. II. Partem ventriculi sinistri cordis bubuli sistit.

A. A. A. A. Foveæ, in quas flatus immiffus tranfit in venæ hic se aperientes.

a. a. a. a. Venulæ flatu tumentes.

B. Venæ coronariæ externæ ramus, ad quem flatus simul per-tingit.

C. Arteriæ coronariæ ramus ad latus venæ situs.

Fig. 2.

MAGNÆ BRITANNIÆ NOTITIA: OR, THE present State of Great-Britain.

i. e.

*PRÆSENS STATUS MAGNÆ BRITANNIÆ,
cum variis observationibus de statu ejus antiquo; Auto-
re JOANNE CHAMBERLAYNE, Socio
Regiæ Societatis.*

Londini, apud Timotheum Goodwin & reliq. 1708, 8.

Alph. 2 pl. 5.

Nota satis & commendata omnibus est *Anglia Notitia*, ab Eduardo Chamberlayne anno primum 1669 edita, & postea sæpius recusa, subindeque ab Auctore ejusve filio Joanne aucta plurimum atque emendata. Sed hæcenus similis Scotiæ Notitia desiderabatur, quam cum nova illius editione, conjungi nunc hoc magis conveniebat, quo firmiori vinculo hæud ita pridem utrumque Regnum fuerat unitum. Præstitit hoc Joannes Chamberlain, qui Magnæ Britanniæ statum modernum ita duabus Partibus descripsit, ut altera Angliæ, altera Scotiæ statum traderet, quarum adeo illa nunc vicefima secunda, hæc

hæc prima vice prodit. Atque in illa quidem præter ea, quæ de re-
ditibus Regiis inserta sunt, hæctenus non omnibus comperta, pau-
ciora nunc addita invenias, in hac vero omnem industriam
posuit Autor, ut quam emendatissime prodiret. Itaque in ge-
nerali Scotiæ descriptione Jacobi Dalrymple editionem secundam
Britanniæ Camdenianæ, qua Scotiam spectat, in Insularum vici-
narum descriptione Martinium, in rebus Ecclesiæ Morthlandum,
in aliis alios secutus est. Præterea vero multum se debere fa-
tetur Jacobo & Davidi Dalrymple, Davidi Nairne, Jacobo An-
derfonio & Alexandro Cuninghamo, qui schedas suas accurate
perlustratas emendaverint & luculentissimis observationibus ex-
ornaverint. Ceterum dubium non est, quin hæc quoque libri
utilissimi pars, ubi denuo prelo subjicietur, supplementa habi-
tura sit plurima.

GLOSSOGRAPHIA ANGLICANA NOVA: OR,
a Dictionary, &c.

i. c.

*DICTIONARIUM, QUO VOCABULA DIFFICILIO-
ra, in idiomate Anglicano occurrentia, expli-
cantur.*

Londini, apud Danielelem Brown, 1707, 8, ch. maj.

Alph. 1 pl. 15.

DICTIONARIUM ANGLO-BRITANNICUM: OR,
a General English Dictionary, &c.

i. c.

*DICTIONARIUM ANGLICANUM GENERALE,
quo vocabula difficiliora, quæ ex aliis linguis derivantur,
tum ea, quæ ad Artes & Scientias, tum Liberales tum Me-
chanicas, spectant, perspicue explicantur; Autore
JOANNE KERSET.*

Londini, apud Jo. Phillips, 1708, 8, ch. maj.

Alph. 3 pl. 18.

Post

Post tot Dictionariorum realium spissa volumina, quæ Viri Cl. Blunt, Phillips, Cole, Harris aliique Anglice ediderunt, non desunt, qui Lectorum commoditati minora quoque condant. Duo hic producimus, quorum idem fere usus est; quamvis Kerſæus Anonymum articulorum numero, ut mole, aliquantum superaverit. Uterque Theologicos, Juridicos, Medicos, Philosophicos, Historicos, Heraldicos aliosque omnium fere artium & scientiarum terminos explicat; in Heraldicis tamen id habet præcipuum Anonymus, quod ipsas etiam figuras accurate repræsentet. Kerſæus vero magno imprimis studio antiquata vocabula, quæ in vetustis legibus, statutis, diplomatibus obveniunt, tum nomina propria virorum & foeminarum, & appellativa metallorum, plantarum & similibus, nec non nummos, pondera & mensuras, quæ in minoribus Dictionariis hæcenus non exstabant, explicat.

*CONTINUATIO ANNOTATIONIS SUPER
Animadversione in difficultatem Hugeniana de Centro
Oscillationis Demonstrationi oppositam, agens de diversis
centri oscillationis Hypothesibus pro variis motus
oscillatorii quantitibus.*

EX jam dictis de oscillationis centro (Sect. I p. 29 sqq.) satis liquet, mutua esse relationem velocitatis totalis v Pendulorum compositorum, hoc est, quantitatis motus omnibus eorum particulis minimis dispersitæ, & longitudinis z Pendulorum simplicium isochronorum. Fit namque (III) $z = (b f^2 \delta) : g v^2$ & consequenter (IV) $v = (b'^{1/2} f \delta) : g^{1/2} z^{1/2}$ ubi, sicut modo observatum est, exponuntur, per δ summa intervallorum δ quibus omnia Pendulorum elementa ab axe suspensionis distant, per g ejusdem axis a communi gravitatis centro distantia, & per b hujus centri descensus altitudo.

Porro ut centrum gravitatis fieret quoque centrum oscillationis; necesse foret z & g congruere, proindeque v superius notatam (IV) evadere $= (b'^{1/2} f \delta) : g$, talem videlicet singula vibratione, qualis exprimitur per radicem quadratam; ex altitudine descensus centri gravitatis ductam in rationem quam summa inter-

E

vallorum

hæc prima vice prodit. Atque in illa quidem præter ea, quæ de re-
ditibus Regiis inserta sunt, hæctenus non omnibus comperta, pau-
ciora nunc addita invenias, in hac vero omnem industriam
posuit Autor, ut quam emendatissime prodiret. Itaque in ge-
nerali Scotiæ descriptione Jacobi Dalrymple editionem secundam
Britanniæ Camdenianæ, qua Scotiam spectat, in Insularum vici-
narum descriptione Martinium, in rebus Ecclesiæ Morthlandum,
in aliis alios secutus est. Præterea vero multum se debere fa-
tetur Jacobo & Davidi Dalrymple, Davidi Nairne, Jacobo An-
derfonio & Alexandro Cuninghamo, qui schedas suas accurate
perlustratas emendaverint & luculentissimis observationibus ex-
ornaverint. Ceterum dubium non est, quin hæc quoque libri
utilissimi pars, ubi denuo prelo subjicietur, supplementa habi-
tura sit plurima.

GLOSSOGRAPHIA ANGLICANA NOVA: OR,
a Dictionary, &c.

i. e.

*DICTIONARIUM, QUO VOCABULA DIFFICILIO-
ra, in idiomate Anglicano occurrentia, expli-
cantur.*

Londini, apud Danielem Brown, 1707, 8, ch. maj.

Alph. 1 pl. 15.

DICTIONARIUM ANGLO-BRITANNICUM: OR,
a General English Dictionary, &c.

i. e.

*DICTIONARIUM ANGLICANUM GENERALE,
quo vocabula difficiliora, quæ ex aliis linguis derivantur,
tum ea, quæ ad Artes & Scientias, tum Liberales tum Me-
chanicas, spectant, perspicue explicantur; Autore
JOANNE KERSET.*

Londini, apud Jo. Phillips, 1708, 8, ch. maj.

Alph. 3 pl. 18.

Post

Post tot Dictionariorum realium spissa volumina, quæ Viri Cl. Blunt, Phillips, Cole, Harris aliique Anglice edidere, non desunt, qui Lectorum commoditati minora quoque condant. Duo hic producimus, quorum idem fere usus est; quamvis Kersæus Anonymum articulorum numero, ut mole, aliquantum superaverit. Uterque Theologicos, Juridicos, Medicos, Philosophicos, Historicos, Heraldicos aliosque omnium fere artium & scientiarum terminos explicat; in Heraldicis tamen id habet præcipuum Anonymus, quod ipsas etiam figuras accurate repræsentet. Kersæus vero magno imprimis studio antiquata vocabula, quæ in vetustis legibus, statutis, diplomatibus obveniunt, tum nomina propria virorum & foeminarum, & appellativa metallorum, plantarum & similibus, nec non nummos, pondera & mensuras, quæ in minoribus Dictionariis hæctenus non exstabant, explicat.

*CONTINUATIO ANNOTATIONIS SUPER
Animadversione in difficultatem Hugeniæ de Centro
Oscillationis Demonstrationi oppositam, agens de diversis
centri oscillationis Hypotesibus pro variis motus
oscillatorii quantitibus.*

EX jam dictis de oscillationis centro (Sect. I p. 29 sqq.) satis liquet, mutuam esse relationem velocitatis totalis v Pendulorum compositorum, hoc est, quantitatis motus omnibus eorum particulis minimis dispertitæ, & longitudinis z Pendulorum simplicium isochronorum. Fit namque (III) $z = (b f^2 \delta) : g v^2$ & consequenter (IV) $v = (b^{1/2} f \delta) : g^{1/2} z^{1/2}$ ubi, sicut modo observatum est, exponuntur, per $f \delta$ summa intervallorum δ quibus omnia Pendulorum elementa ab axe suspensionis distant, per g ejusdem axis a communi gravitatis centro distantia, & per b hujus centri descensus altitudo.

Porro ut centrum gravitatis fieret quoque centrum oscillationis; necesse foret z & g congruere, proindeque v superius notatam (IV) evadere $= (b^{1/2}, f \delta) : g$, talem videlicet singula vibratione, qualis exprimitur per radicem quadratam; ex altitudine descensus centri gravitatis ductam in rationem quam summa inter-

E

vallorum

TAB. II.
Fig. 5

vallorum inter axem agitationis & puncta omnia penduli habeat ad intervallum inter eundem axem & idem gravitatis centrum. Ex hac velocitatis totalis mensura consequens est in pendulis vere simplicibus centrum oscillationis idem esse punctum cum centro gravitatis. Sit AC (Fig. 5) virga longitudinis datae a , parte suprema circa axem DD libere mobilis, parte ima appensum pondus C sustinens. Intelligamus autem cum Hugenio, tum virgam ipsam tum pondus appensum, in particulas minimas æquales II, 22, 33, &c. divisa; quarum particularum numerus b in virga sit ad numerum c in pondere, sicut gravitas virgæ ad gravitatem ponderis. Summa intervallorum a particulis omnibus ad punctum suspensionis A est $=\frac{1}{2}ab$ (ea quam ponit celeb. ille Geom.) Gravitate enim per totam virgæ longitudinem AC æqualiter dispersita, singula particula II, 22, &c. valet $\frac{b}{a}$: Distantiis vero arithmetiis $A_1, A_2, A_3, \&c.$ adæquantibus simul triangulum rectangulum $\frac{1}{2}aa$, productum $(b:a) \frac{1}{2}aa$ exprimit aggregatum $A_{11} + A_{22} + A_{33} \&c.$ talium parallelarum distantiarum haud sensibili discrimine a præcisa dictorum intervallorum summa differens ob exilitatem virgæ. Quod spectat ad intervalla, quibus idem axis DD, a minimis particulis ponderis C abest; illorum summa intervallo a inter centrum ponderis C & punctum suspensionis A multiplici secundum numerum c particularum hoc pondus componentium censenda est æqualis; quum ipsius ponderis nec figuram, nec magnitudinem, sed solam gravitatem tanquam alicujus rectæ aa (Fig. 5) axi DD parallelæ considerare hic liceat. Itaque sd ibi est $=\frac{1}{2}ab + ac$. Atqui b semper potest assumi $=g$ quod intervallum nunc dicimus a : Ergo valor nostræ z supra notatus (III) hic evadit $=(\frac{1}{2}a^2b^2 + a^2bc + a^2c^2) : v^2$ pro longitudine penduli simplicis composito ex virga gravi & appenso pondere isochroni; qualiscunque ad definiendam velocitatis totalis v mensuram theoria centri oscillationis astruatur. At si virgæ inflexibilis CA nulla esset crassitudo, nullaque gravitas; tunc b evanesceret, centri oscillationis a puncto suspensionis distantia z fieret $=a^2c^2 : v^2$ & summa sd redigeretur ad ac . Adeo ut permanente $b=g=a$, velocitas totalis quam hic statuimus $=(b^{1/2}, sd) \cdot g$ efficeretur $=a^{1/2}, ac : a = ct' a$: Cujus quadra-

to in

to in locum v^2 in quantitate $a^2 c^2 : v^2$ subrogato, invenitur centri oscillationis distantia quaesita $z = a^2 c^2 : ac^2 = a = AC$, quae ideo ad centrum gravitatis C terminaretur.

Verum hinc facile animadvertitur theoriam ista duo centra adunantem non parum a naturali oscillationum systemate nulla pendula vere simplicia admittente, quodcumque illud sit, discrepare. Etenim summa $f^{\prime 1:2}$ radicum quadratarum ex altitudinibus a , unde elementa pendulorum oscillantium descendunt, & quibus celeritates horum elementorum vibrationes suas separate peragentium exprimuntur, est quantitas minor quam $(b^{\prime 1:2}, f\delta) : g$ summa celeritatum, quas in hac theoria eadem elementa conjuncte acquirere. In primo exemplorum, quae initio dissertationis nostrae prolata sunt, habemus primo $b = g = \frac{1}{2}a$ & $f\delta = \frac{1}{2}aa$: Igitur $(b^{\prime 1:2}, f\delta) : g$ fit $= \sqrt{\frac{1}{2}a} : 2a = a\sqrt{\frac{1}{2}}$. Secundo $b = \delta$: Ergo $f^{\prime 1:2} = f\delta^{\prime 1:2}$ est $= \frac{2}{3}a\sqrt{a} = a\sqrt{\frac{2}{3}}$ perspicue minori quam $a\sqrt{\frac{1}{2}} = a\sqrt{\frac{2}{4}}$. Ita ut necesse foret, in summa particularum, ex quibus pendula componuntur, plus motus produci, dum connexae oscillant, quam si separatae suas oscillationes agerent; remotis scilicet exterioribus impedimentis. Quasi vero id sola connexio efficeret; quae nihil gravitati, vi motrici corporum oscillantium, addere potest. Talis itaque theoria de centro oscillationis in rerum natura impossibilis censenda est. Quanto magis imaginarias dicemus eas, quae majorem adhuc motus oscillatorii quantitatem pendulis compositis attribuerent. Harum physice impossibilium numero adscribenda illa est, quae ex argumento sequenti diduci potest.

Breviorum pendulorum celeriores sunt oscillationes, longiorum vero lentiores. Si haec cum illis junguntur, necessarium fit, ut non nisi eodem tempore oscillent. Eorum igitur celeriores oscillationes retardarentur, dum accelerarentur lentiores. Tempus itaque, quo penduli compositi duraret oscillatio, medium esset inter tempora, quae illius elementa ad oscillandum seorsim impenderent; nempe exprimendum esset quotiente, quem summa exempli causa $f\delta^{\prime 1:2}$ radicum quadratarum ex intervallis δ ab axe suspensionis ad haec elementa ap daret divisa per ipsorum numerum infinitum $f\delta p$. Consequenter quadratum $f^2 \delta^{\prime 1:2} : f^2 \delta p$

hujusce mediū temporis exprimeret longitudinem $f^2 d : v^2$ penduli simplicis isochroni : Unde in ista theoria $v = (fd, fdp) : f d^{1:2}$, quæ motus oscillatoriū quantitas sic excederet quantitatem $f d^{1:2}$ ut centrum oscillationis altius centro gravitatis constitueret. In tertio Exemplorum nostrorum, idem est fdp atque $\frac{1}{2}ab$ triangulum isosceles ex sua basi b suspensum. Sunt præterea $fd = \frac{1}{8}aab$ & $f d^{1:2} = 4a^{3:2} b : 15 = (64ab^2 a) : 240$ qua expressione designatur summa celeritatum ab omnibus hujusce trianguli punctis separate acquirendarum. Ibi ergo fit $v = 5a^{3:2} b : 16 = 75 (ab^2 a) : 240$ qua scilicet quantitate exprimitur velocitas totalis ab iisdem punctis triangulum complementibus conjuncte acquirenda, tum manifeste major quam $(64ab^2 a) : 240$, tum determinans distantiam $f^2 d : v^2$ inter axem & centrum oscillationis $= \frac{9}{2} \frac{a}{b}$ evidenter minorem distantia $\frac{1}{2}a$ seu $\frac{7}{2} \frac{a}{b}$ inter eundem axem & centrum gravitatis. Quod naturaliter fieri non potest.

Rejectis igitur hujusmodi theoriis centri oscillationis, physice imaginariis ; aliæ quæ hoc centrum in pendulis compositis inferius centro gravitatis statuunt, considerandæ sunt solæ tanquam possibiles, inter quas naturalis ac veræ investigandæ est vel ratione vel experientia duce. Ejus autem generis notabiles mihi videntur duæ, prout in particulis æqualibus minimis mobilium oscillantium aut *vim* aut *velocitatem* attendere libet. Harum particulatum infinite exiguarum *velocitatem* dicimus quantitatem motus oscillatoriū cum qua æqualiter certum spatium certo tempore singula percurreret. Per *vim* intelligimus iterationem continuam hujus velocitatis, in hoc spatio, tempore determinato ; id est, productum velocitatis per spatium ; unitate particulam mobilem exprimente. Secundum primam istarum ambarum hypothesium *velocitas totalis* penduli libere circa axem suspensionis librati concipitur *æquari summa celeritatum*, quas omnia ejusdem penduli elementa separate circa eundem axem agitata, renixu aëris remoto, acquirerent ; iisque inter se connexis necessario distribui in ratione arcuum simul describendorum sive distantiarum ab axe communi. Secundum alteram hypothesim, *vis totalis* quam omnes particule penduli circa suspensionis axem proprio pondere librati ad percipiendum obicem habent, supponitur *æquari sum-*

ma

me virium cum quibus a causa gravitatis simul impulsæ concipiuntur; hisque motis distribui intelligitur in ratione quadratorum ex arcibus una descriptis sive ex distantis ab axe.

Imagineris duo pondera æqualia C & D (Fig. 3) quæ ex eodem puncto A ad inæqualia intervalle CA & DA suspendantur: Totque bina similia quot volueris circa communem diametrum ALM similiter posita intelligas, Si singulus conatus gravitatis singulorum istorum ponderum æqualium verticaliter deorsum urgentis designatur æqualibus lineolis ad horizontem perpendicularibus CO, DP, MN, &c; tunc obliquæ respectu horizontis impressiones quas in hæc pondera circum idem suspensionis punctum A duntaxat mobilia conatus ille facit, exprimentur per exiguos arcus inæquales CT, DV, MK, &c. qui radiis AC, AD, AM, &c. describuntur, comprehendunturque inter eos radios & ipsis parallelas rectas OT, PV, NK, &c. ductas e punctis O, P, N, &c. usque ad eosdem arcus quibus proinde normaliter occurrerent. Quum illi arcus radiis suis non sint proportionales; eorum alii, exempli causa CT, habentur majores, & alii, velut DV, minores quam qui in ratione eorundem radiorum sunt inter se similes, ut CR, DS, &c. Quoniam autem pondera C, D, &c. in eodem pendulo, cujus totidem elementa sunt, invariabili vinculo conjunguntur; non nisi simul moveri, & ideo non alios circulo- rum arcus quam radiis proportionales percurrere queunt. Istorum itaque ponderum inter se connexorum alia (C) velocius, alia (D) lentius quam similitudo arcuum describendorum (CR, DS) permittit, singulo instanti a gravitatis conatu oblique urgerentur. Illa ergo sic secum hæc in easdem partes mobilia traherent, ut fieret motus; hoc est in prima dictarum hypothesium, ut impressionum majores quod deesset minoribus conferrent, sicque celeritatum nascentium omnes defectus (VS) compensarentur omnibus excessibus (RT). Quamobrem pone $\sqrt{RT} = \sqrt{VS}$: Hinc (singulo RT existente = $CT - CR$, & singulo VS = $DS - DV$) colliges $\sqrt{CT - CR} = \sqrt{DS - DV}$ quod idem est ac $\sqrt{CT} - \sqrt{CR} = \sqrt{DS} - \sqrt{DV}$; ac tandem $\sqrt{CT} + \sqrt{DV} = \sqrt{DS} + \sqrt{CR}$, sive $\sqrt{CT + DV} = \sqrt{CR + DS}$ quod significat summam velocitatum a conjunctis pendali compositi CAD elementis acquisita-

TAB. II.
Fig. 3-

tum, quæ nascentes parvis arcibus CR, DS, &c. designari possunt, æqualem esse summæ celeritatum ab eisdem elementis sejunctis acquirendarum, quas nascentes exigui arcus CT, DV, &c. exprimere queunt. Expositis porro tum per rectam AM longitudine quaesita penduli simplicis dicto composito isochroni, tum per arcum MK velocitate ipsius nascente; datur ob isochronismum hæc analogia: Sicut AM ad MK, ita

$$\left. \begin{array}{l} \text{AC} \\ \text{AD} \\ \text{\&c.} \end{array} \right\} \text{ad} \left. \begin{array}{l} \text{CR} \\ \text{DS} \\ \text{\&c.} \end{array} \right\} \text{ita}$$

quoque $f(\text{AC} + \text{AD})$ ad $f(\text{CR} + \text{DS}) = f(\text{CT} + \text{DV})$ Ergo $\text{MK} = \text{AM}$, $f(\text{CT} + \text{DV}) : f(\text{AC} + \text{AD})$. At fieri potest, ut simplex illud pendulum, dum agitari incipit, ex altitudine z æquali rectæ AM descendat: tunc ipsi acquisita velocitas, secundum accelerationem lapsus Graviorum sensibili tempore, fieret $z^{1:2} = \sqrt{\text{AM}}$; tunc si elementa C, D, &c. penduli compositi separatim sensibili tempore oscillarent, nascentes eorum velocitates per exiguos arcus CT, DV, &c. expressæ sic gradibus accrescentibus auferentur, ut exponi possent per radices quadratas ex altitudinibus z unde hæc elementa conjuncta descendissent. Per consequens $f\delta$ significante $f(\text{CA} + \text{AD})$, erit $\text{MK} = z f\delta^{1:2} : f\delta = z^{1:2}$ & tandem $z = f^2 \delta : f^2 z^{1:2}$ longitudo AM penduli simplicis isochroni, quæ in prima hypothesium *possibilium* proponebatur invenienda, & quam majorem esse distantia AL centri gravitatis a puncto suspensionis A ostendere sequenti exemplo sufficiet.

TAB. II.
Fig. 4.

Esto Figura oscillans rectangulum HHGG e latere suo HH suspensum. Nominetur x singula recta abscissa Al (Fig. 4) secundum ejus longitudinem HG; y singula recta ordinata Id ad Al, etsi eadem ubique; a latus HG; b latus alterum HH. Integrali crescentium x nempe $\frac{1}{2}x^2$, ducto in constantem zy , obtinebitur summa variabilis Abscissarum Al, seu singulum segmentum Hd $= x^2 y'$, quod in Toto HG adæquat $\frac{1}{2}a^2 b' = f\delta$. Præterea integrali variabilium x , scilicet $\frac{2}{3}x^{3:2}$, multiplicato per eandem constantem zy , habebitur summa $\frac{4}{3}x^{3:2}y$ radicum quadratarum ex omnibus Al cujusque segmenti Hd crescens in rectangulo integro usque ad $\frac{2}{3}ab^2$ a exprimensque omnes radices quadratas $z^{1:2}$ altitudinum omnium Al, e quibus cuncta penduli elementa

ta C, D, &c. descenderent dum gravitatis centrum commune L ex altitudine tanta quanta est distantia AL delaberetur. Itaque $AM = f^2 d : f^2 s^{1:2}$ evadet $pa^2 b^2 : ra^3 b^2 = \frac{2}{1} \frac{a}{s}$, evidenter longior quam ipsa $AL = \frac{1}{2} a = \frac{1}{2} \frac{a}{s}$: Quod erat ostendendum. Idem in primo Exemplorum nostrorum deprehendes, ubi est AL etiam $= \frac{1}{2} a$ & $z = a^2 : 4v^2$, modo feceris secundum eandem hypothesim $f s^{1:2} = v = \frac{2}{3} a^{3:2}$; quandoquidem linea recta considerari potest ac si esset rectangulum minimæ latitudinis.

TAB. II.
Fig. 3.

Quod ad secundam de centro oscillationis hypothesim possibilem attinet: Quoniam Penduli particulae D, C, &c. (Fig. 3) a gravitate oblique urgentur cum celeritatibus, veluti DV, CT, &c, quarum alia est ratio, quam quæ datur distantiarum ab axe suspensionis DA, CA, &c; nec tamen ob invariabilem connexionem moveri queunt, quin circulorum arcus his distantis proportionales describant, hoc est, quin velocitates, sicuti DS, CR, &c. in ratione earundem distantiarum concipiant: Necessè videtur, ut si omnium impressionum a gravitate in istas particulas oblique factarum distributionem analogam circularibus spatiis simul conficiendis admittere aolis, contendas ex omnibus illis celeritatibus una tendentibus ad illas particulas transferendas per illa non proportionalia spatia oriri summam virium DV, DA, D; CT, CA, C; &c, quæ dum easdem particulas immutabili vinculo copulatas impellit; nequaquam eas conjunctim movere potest nisi ipso instanti convertatur in æqualem summam totidem aliarum virium D, AD, DS; C, AC, CR; &c, resultantem ex iisdem particulis simul movendis, ex iisdem radiis arcuum una describendorum, & ex aliis velocitatibus sed in ratione radiorum proportionalibus adæoque solis ad realem motum requisitis. Facies ergo in hoc syste-

$$\text{mate } \left. \begin{array}{l} \{CT, CA, C\} \\ + \\ \{DV, DA, D\} \\ + \text{ &c.} \end{array} \right\} = \left. \begin{array}{l} \{C, AC, CR\} \\ + \\ \{D, AD, DS\} \\ + \text{ &c.} \end{array} \right\} : \text{Suppositisque in Fi-}$$

gura tertia $MN = CO = DP = m$; $MR = n$; AC aut AD $= d$; AL $= \gamma$; 3.1 = 1.2 = λ ; AM $= z$; C aut D $= dp$; habebis primo (ex triangulis rectangulis similibus NKM & LIA) MN

$MN \left| \begin{array}{c} MK \\ n \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} AL \\ \gamma \end{array} \right| A_1 = n\gamma : m$; unde colliges $A_3 = A_1 +$
 $1.3. = (n\gamma : m) + \lambda$ & $A_2 = A_1 - 1.2. = (n\gamma : m)$
 $- \lambda$; secundo (ex triangulis rectangulis etiam similibus Δ_3
 C & CTO , aut $A_2 D$ & DVP) AC aut AD ad Δ_3 aut A_2
 δ $(n\gamma \pm m\lambda) : m$
 ita CO aut DP ad CT aut $DV = (n\gamma \pm m\lambda) : \delta$; tertio (ob iso-
 m
 chronismum) $AM : MK = AC$ aut $AD : CR$ aut $DS = n\delta : z$.

Ergo CT, CA, C ; aut DV, DA, D fit $= ((n\gamma \pm m\lambda) : \delta) \delta, dp$
 $= n\gamma dp \pm m\lambda dp$; & C, AC, CR ; aut D, AD, DS est $= dp, \delta,$
 $n\delta : z = \delta\delta dp, n : z$. In respectivis autem binis $+ m\lambda, - m\lambda,$
 quantitas m eadem constat, & ambæ variables λ coæquantur;

quare summa $\left\{ \begin{array}{l} CT, CA, C \\ + \\ DV, DA, D \\ + \\ \text{\&c.} \end{array} \right\}$ valet $fn\gamma dp + fm\lambda dp - fm\lambda dp$

$= f\gamma dp, n$. Insuper quum quantitas n sit constans, & z inco-
 gnita invariabilis in Figura oscillante proposita; summa

$\left\{ \begin{array}{l} C, AC, CR \\ + \\ D, AD, DS \\ + \\ \text{\&c.} \end{array} \right\}$ æquivalet ipsi $f\delta\delta dp, n : z$. Per consequens (ex

posito principio) $f\gamma dp, n = f\delta\delta dp, n : z$, tandemque $z = f\delta\delta dp$
 $: f\gamma dp = AM$ pro hac secunda hypothesi.

Ponatur nuncidem pendulum compositum ex ponderibus
 quotlibet dp ab axe per punctum A ducto ad intervalla δ suspen-
 sis, in sublime attrahi usque dum linea centri gravitatis AL ad li-
 neam verticalem certo angulo inclinetur, atque hinc dimitti; ita
 ut statim atque centrum L ex altitudine æquali ipsi rectæ AL (præ-
 cipue omnium similibus γ) delapsus erit, singula pondera dp
 communi vinculo dirupto (in aliqua videlicet obstacula impin-
 gendo) acquisitas celeritates $\delta v : f\delta$ singulis axis distantis (δ) pro-
 portionales sursum convertant; & quo usque possunt ascendant,
 nempe

sempe ad altitudines quadratis $\delta\delta v^2 : f^2 \delta$ harum celeritatum exprimendas. Summa omnium productorum ducendo ejusmodi altitudinem singulam in singulum pondus ascendens factorum erit $= f\delta\delta dp, v^2 : f^2 \delta$ aliter $= f\delta\delta dp, : z$, ubi $\delta\delta dp$ variabilis est, non vero $f^2 \delta, v^2$, qua quantitate significari longitudinem z penduli simplicis isochroni, dependenter a totali velocitate v penduli compositi, supra demonstravimus. Illa autem productorum summa (tertia Propos. Part. 3 Tract. de Horol. oscil.) æquivalet summe ponderum dp multiplicatae per altitudinem ascensus centri gravitatis ipsis communis. Unde consequens est eam altitudinem exprimi per $f\delta\delta dp : asdp$. Qua secundum Hugenium (Prop. 4 Part. 3 Tract. ejusdem) adæquata altitudini γ descensus centri gravitatis L , invenitur $f\delta\delta dp : sydp = z$; haud secus ac posito precedenti principio, quod sane non minus eget evidenti demonstratione quam Hugenianum. Etenim quænam inter generales motuum leges hætenus observata est, qua constet omnia pendulorum oscillantium elementa sic a gravitate circulariter impelli ac moveri, ut summa virium ad movendum tendentium cum velocitatibus non convenientibus necessarie commutetur in æqualem summam aliarum virium movendo impressarum cum velocitatibus requisitis? Fateamur ingenuè, quod de hac re sentiendum nobis videtur: Hypothesis apparet ista Hugenii theoria, quacunq; ex parte spectetur.

In illa porro longitudinem penduli simplicis isochroni majorem quam in altera theoria ante explicata reperiri, per exemplum rectanguli circa basin suam oscillantis modo allatum facile ninotescit. Singula segmenta ($Al, AL, \&c.$ TAB. I Fig. 5) rectæ hoc rectangulum suspensum bifariam secantis appellemus γ , quæ nominabamus x . Iis ordinatim sumtis æquales hic fiunt distantiz δ . Summa quadratorum ex omnibus γ , sive integrale cunctorum γ^2 est $= \frac{1}{3}\gamma^3$; quod in unaquaque portione crescente Hd hujusce rectanguli latitudinem $HH = b$ habentis, evadit $\frac{1}{3}\gamma^3 b$; & in ipso rectangulo toto $HHGG$ habente longitudinem HG seu maximam $\gamma = a$, migrat in $\frac{1}{3}a^3 b$ ($f\delta\delta dp$, elemento z seu singulo dp existente $= HH = b$). Præterea omnium productorum γ, b (γdp) summa indeterminata seu integrale cre-

R

scens

scens $\frac{1}{2} \gamma^2 b$ completer in $\frac{1}{2} a^2 b$ (fydp). Ibi ergo $sdap:fydp$
 fit $= 2a^3b:3a^2b = \frac{2}{3}a = \frac{2}{3}AM$, longior videlicet quam
 $\frac{1}{2}a = \frac{1}{2}AM$ alterius theoriae: quod erat ostendendum.

Ceterum non inficias imus ipso hypot. esis nomine theoria-
 m Hugensianam praestare alteri, quam possibilem quoque dixi-
 mus. Nam primo, si objectus aeris motum oscillatorium retar-
 dens attendatur; centrum oscillationis primaritarum theoriarum
 nimis evahit, quanquam inferiorem centro gravitatis locum ei af-
 signat; secunda vero, etsi usque adhuc incertum est an prae-
 cise nec neidem centrum collocet, atramen quatenus illud magis
 deprimat, propius accedere ad physicum systema censeri potest.
 Secundo calculus mathematicus usum habet tanto difficiliorem
 in prior hypothese, quanto in posteriore faciliorem. Haec enim
 posterior punctum proprietatis notae in figuris geometricis pro
 puncto quaesito assumit, centrum nempe percussionis pro centro
 oscillationis; supponitque cognitam esse eam summam quadrato-
 rum a distantis inter penduli particulas aequales minimas & su-
 sensionis axem interceptis, tum summam altitudinum, unde istae
 particulae minimae descenderent, si commune centrum earum
 ex altitudine suae ab eodem axe distantiae aequali delaberetur, id
 est, summam productorum talis distantiae in tales particulas du-
 ctas. In illa autem prior hypothese, praeterquam quod punctum
 quaesitum non aliunde notabile est, quantitates, quae cognitae su-
 ponuntur, sunt dictarum distantiarum ab axe suspensionis & qua-
 dratarum radicum ex dictis altitudinibus summae. At non so-
 lum summa infinita radicum quadratarum ex istis altitudinibus
 minus simplex in se est, quam summa infinita earundem altitudi-
 num; verum etiam haec distantiae, quando inter se inclinantur, sic
 evadunt irrationales, ut summa earum sit algebraice inexplicabilis,
 non item quadratorum ab ipsis summa.

Neuermehrte Welperische Gnomonica.

huc est,

WELPERI GNOMONICA AUCTION.

Nürnberg, apud Joh. Christoph. Weigelium, 1708, in fol.
 Constat 2 Alph. 16 plag. & 35 Tabb. zc.

Opera

OPeri huius Gnomonice, quod rerum ubertate & perspicuitate sese commendat, perficiendo Autores tres incubuerunt. Partem primam dudum conscripsit & publici juris fecit *Welperus*, in qua horologiorum in planis regularibus & verticalibus decli-

.....
 cum *Flamsteedio* jam anno 1679 communicavit. In ea globus I Jovem, globuli p, s, t & q satelites ejus repræsentant. Numeri rotis adscripti dentes determinant. Axis KL intra hebdomadam semel convertendus. Index in L affixus in circulo in 168 partes æquales diviso horas singulas hebdomadis monstrat. Reliqua nudus adspectus docet. Enimvero opusculum utilissimum in Gër-

hujusce mediæ temporis exprimeret longitudinem $f^2 d \cdot v^2$ penduli simplicis isochroni : Unde in ista theoria $v = (f d, f d p) : f d^{1:2}$, quæ motus oscillatoriæ quantitas sic excederet quantitatem $f d^{1:2}$ ut centrum oscillationis altius centro gravitatis constitueret. In tertio Exemplorum nostrorum, idem est $f d p$ atque $\frac{2}{3} ab$ triangulum isosceles ex sua basi b suspensum. Sunt præterea $f d = \frac{2}{3} aab$ & $f d^{1:2} = 4a^{2:2} b : 15 = (64 ab^2 a) : 240$ qua expressione designatur summa celeritatum ab omnibus hujusce trianguli punctis separate acquirendarum. Ibi ergo fit $v = 5a^{2:2} b : 16 = 75 (ab^2 a) : 240$ qua scilicet quantitate exprimitur velocitas totalis ab iisdem punctis triangulum complentibus conjuncte acquirenda, tum manifeste major quam $(64 ab^2 a) : 240$, tum determinans distantiam $f^2 d \cdot v^2$ inter axem & centrum oscillationis $= \frac{9}{2} \frac{2}{3} a$ evidenter minorem distantia $\frac{1}{3} a$ seu $\frac{7}{2} \frac{2}{3} a$ inter eundem axem & centrum gravitatis. Quod naturaliter fieri non potest.

Rejctis igitur hujusmodi theoriis centri oscillationis, physice imaginariis ; aliæ quæ hoc centrum in pendulis compositis inferius centro gravitatis statuunt, considerandæ sunt solæ tanquam possibiles, inter quas naturalis ac veræ investigandæ est vel ratione vel experientia duce. Ejus autem generis notabiles mihi videntur duæ, prout in particulis æqualibus minimis mobilium oscillantium aut *vim* aut *velocitatem* attendere libet. Harum particularum infinite exiguarum *velocitatem* dicimus quantitatem motus oscillatoriæ cum qua æquabiliter certum spatium certo tempore singula percurreret. Per *vim* intelligimus iterationem continuam hujus velocitatis, in hoc spatio, tempore determinato ; id est, productum velocitatis per spatium ; unitate particulam mobilem exprimente. Secundum primam istarum ambarum hypothesium *velocitas totalis* penduli libere circa axem suspensionis librati concipitur *æquari summam celeritarum*, quas omnia ejusdem penduli elementa separate circa eundem axem agitata, renixu aëris remoto, acquirerent ; iisque inter se connexis necessario distribui in ratione arcuum simul describendorum sive distantiarum ab axe communi. Secundum alteram hypothesim, *vis totalis* quam omnes particulæ penduli circa suspensionis axem proprio pondere librati ad percipiendum obicem habent, supponitur *æquari sum-*

ma virium cum quibus a causa gravitatis simul impulsæ concipiuntur; iisque motis distribui intelligitur in ratione quadratorum ex arcibus una descriptis sive ex distantis ab axe.

Imagineris duo pondera æqualia C & D (Fig. 3) quæ ex eodem puncto A ad inæqualia intervalla CA & DA suspendantur: Totque bina similia quot volueris circa communem diametrum ALM similiter posita intelligas, Si singulus conatus gravitatis singulum istorum ponderum æqualium verticaliter deorsum urgentis designatur æqualibus lineolis ad horizontem perpendicularibus CO, DP, MN, &c.; tunc obliquæ respectu horizontis impressiones quas in hæc pondera circum idem suspensionis punctum A duntaxat mobilia conatus ille facit, exprimentur per exiguos arcus inæquales CT, DV, MK, &c. qui radius AC, AD, AM, &c. describuntur, comprehendunturque inter eos radios & ipsis parallelas rectas OT, PV, NK, &c. ductas e punctis O, P, N, &c. usque ad eosdem arcus quibus proinde normaliter occurrerent. Quum illi arcus radiis suis non sint proportionales; eorum alii, exempli causa CT, habentur majores, & alii, velut DV, minores quam qui in ratione eorundem radiorum sunt inter se similes, ut CR, DS, &c. Quoniam autem pondera C, D, &c. in eodem pendulo, cujus totidem elementa sunt, invariabili vinculo conjunguntur; non nisi simul moveri, & ideo non alios circulo- rum arcus quam radiis proportionales percurrere queunt. Istorum itaque ponderum inter se connexorum alia (C) velocius, alia (D) lentius quam similitudo arcuum describendorum (CR, DS) permittit, singulo instanti a gravitatis conatu oblique urgerentur. Illa ergo sic secum hæc in easdem partes mobilia traherent, ut fieret motus; hoc est in prima dictarum hypothesium, ut impressionum majores quod deesset minoribus conferrent, sicque celeritatum nascentium omnes defectus (VS) compensarentur omnibus excessibus (RT). Quamobrem pone $\sqrt{RT} = \sqrt{VS}$: Hinc (singulo RT existente = $CT - CR$, & singulo VS = $DS - DV$) colliges $\sqrt{CT - CR} = \sqrt{DS - DV}$ quod idem est ac $\sqrt{CT} - \sqrt{CR} = \sqrt{DS} - \sqrt{DV}$; ac tandem $\sqrt{CT} + \sqrt{DV} = \sqrt{DS} + \sqrt{CR}$, sive $\sqrt{CT + DV} = \sqrt{CR + DS}$ quod significat summam velocitatum a conjunctis pendulis compositi CAD elementis acquisita-

hujusce mediū temporis exprimeret longitudinem $f^2 d \cdot v^2$ pendu-
 li simplicis isochroni : Unde in ista theoria $v = (fd, fdp) : f d^{1:2}$,
 quæ motus oscillatorii quantitas sic excederet quantitatem $f d^{1:2}$
 ut centrum oscillationis altius centro gravitatis constitueret. In
 tertio Exemplorum nostrorum, idem est $f dp$ atque $\frac{1}{2} ab$ triangu-
 lum isosceles ex sua basi b suspensum. Sunt præterea $fd = \frac{1}{8} aab$
 & $f d^{1:2} = 4a^{3:2} b : 15 = (64ab^2 a) : 240$ qua expressione desi-
 gnatur summa celeritatum ab omnibus hujusce trianguli punctis
 separate acquirendarum. Ibi ergo fit $v = 5a^{3:2} b : 16 = 75 (ab^2 a)$
 $: 240$ qua scilicet quantitate exprimitur velocitas totalis ab iisdem
 punctis triangulum complentibus conjuncte acquirenda, tum ma-
 nifeste major quam $(64ab^2 a) : 240$, tum determinans distantiam
 $f^2 d : v^2$ inter axem & centrum oscillationis $= \frac{64}{225} a$ evidenter mi-
 norem distantia $\frac{1}{3} a$ seu $\frac{7}{225} a$ inter eundem axem & centrum
 gravitatis. Quod naturaliter fieri non potest.

Rejectis igitur hujusmodi theoriis centri oscillationis, phy-
 sice imaginariis ; aliæ quæ hoc centrum in pendulis compositis
 inferius centro gravitatis statuunt, considerandæ sunt solæ tanquam
 possibiles, inter quas naturalis ac vera investigandæ est vel ratione
 vel experientia duce. Ejus autem generis notabiles mihi videntur
 duæ, prout in particulis æqualibus minimis mobilium oscillan-
 tum aut *vim* aut *velocitatem* attendere libet. Harum particula-
 rum infinite exiguarum *velocitatem* dicimus quantitatem motus
 oscillatorii cum qua æqualiter certum spatium certo tempore
 singula percurreret. Per *vim* intelligimus iterationem continu-
 am hujus velocitatis, in hoc spatio, tempore determinato ; id est,
 productum velocitatis per spatium ; unitate particulam mobilem
 exprimente. Secundum primam istarum ambarum hypothesium
velocitas totalis penduli libere circa axem suspensionis librati con-
 cipitur *æquari summa celeritatum*, quas omnia ejusdem penduli
 elementa separate circa eundem axem agitata, renixu aëris remo-
 to, acquirerent ; iisque inter se connexis necessario distribui in ra-
 tione arcuum simul describendorum sive distantiarum ab axe
 communi. Secundum alteram hypothesim, *vis totalis* quam
 omnes particule penduli circa suspensionis axem proprio ponde-
 re librati ad percipiendum obicem habeat, supponitur *æquari sum-*

ma

me virium cum quibus a causa gravitatis simul impulsæ concipiuntur; iisque motis distribui intelligitur in ratione quadratorum ex arcibus una descriptis sive ex distantis ab axe.

Imagineris duo pondera æqualia C & D (Fig. 3) quæ ex TAB. II. eodem puncto A ad inæqualia intervalla CA & DA suspendantur: Totque bina similia quot volueris circa communem diametrum ALM similiter posita intelligas, Si singulus conatus gravitatis singulum istorum ponderum æqualium verticaliter deorsum urgentis designatur æqualibus lineolis ad horizontem perpendicularibus CO, DP, MN, &c; tunc obliquæ respectu horizontis impressiones quas in hæc pondera circum idem suspensionis punctum A duntaxat mobilia conatus ille facit, exprimentur per exiguos arcus inæquales GT, DV, MK, &c. qui radiis AC, AD, AM, &c. describuntur, comprehendunturque inter eos radios & ipsi parallelas rectas OT, PV, NK, &c. ductas e punctis O, P, N, &c. usque ad eodem arcus quibus proinde normaliter occurrerent.

Quum illi arcus radiis suis non sint proportionales; eorum alii, exempli causa CT, habentur majores, & alii, velut DV, minores quam qui in ratione eorundem radiorum sunt inter se similes, ut CR, DS, &c. Quoniam autem pondera C, D, &c. in eodem pendulo, cujus totidem elementa sunt, invariabili vinculo conjunguntur; non nisi simul moveri, & ideo non alios circum arcus quam radiis proportionales percurrere queunt. Istorum itaque ponderum inter se connexorum alia (C) velocius, alia (D) lentius quam similitudo arcuum describendorum (CR, DS) permittit, singulo instanti a gravitatis conatu oblique urgerentur. Illa ergo sic secum hæc in easdem partes mobilia traherent, ut fieret motus; hoc est in prima dictarum hypothesium, ut impressionum majores quod deesset minoribus conferrent, sicque celeritatum nascentium omnes defectus (VS) compensarentur omnibus excessibus (RT). Quamobrem pone $f/RT = f/VS$: Hinc (singulo RT existente = $CT - CR$, & singulo $VS = DS - DV$) colliges $f(CT - CR) = f(DS - DV)$ quod idem est ac $fCT - fCR = fDS - fDV$; ac tandem $fCT + fDV = fDS + fCR$, sive $f(CT + DV) = f(CR + DS)$ quod significat summam velocitatum a conjunctis pendali compositi CAD elementis acquisita-

tum, quæ nascentes parvis arcibus CR, DS, &c. designari possunt, æqualem esse summæ celeritatum ab iisdem elementis se-junctis acquirendarum, quas nascentes exigui arcus CT, DV, &c. exprimere queunt. Expositis porro tum per rectam AM longitudine quæ sita penduli simplicis dicto compo sito isochroni, tum per arcum MK velocitate ipsius nascente; datur ob isochroni-

simum hæc analogia: Sicut AM ad MK, ita $\left\{ \begin{array}{l} AC \\ AD \\ \&c. \end{array} \right.$ ad $\left\{ \begin{array}{l} CR \\ DS, \text{ ita} \\ \&c. \end{array} \right.$

quoque. $f(AC + AD)$ ad $f(CR + DS) = f(CT + DV)$ Ergo $MK = AM$, $f(CT + DV) : f(AC + AD)$. At fieri potest, ut simplex illud pendulum, dum agitari incipit, ex altitudine z æquali rectæ AM descendat: tunc ipsi acquisita velocitas, secundum accelerationem lapsus Graviorum sensibili tempore, fieret $z'^{1:2} = \sqrt{AM}$; tunc si elementa C, D, &c. penduli compositi separatim sensibili tempore oscillarent, nascentes eorum velocitates per exiguos arcus CT, DV, &c. expressæ sic gradibus accrescentibus au-gerentur, ut exponi possent per radices quadratas ex altitudinibus e unde hæc elementa conjuncta descendissent. Per consequens $f\delta$ significante $f(CA + AD)$, erit $MK = z f e'^{1:2} : f\delta = z'^{1:2}$ & tandem $z = f^2 \delta : f^2 e'^{1:2}$ longitudo AM penduli simplicis isochroni, quæ in prima hypothesium *possibilium* proponebatur invenien-da, & quam majorem esse distantia AL centri gravitatis a puncto suspensionis A ostendere sequenti exemplo sufficiet.

TAB. II.
Fig. 4.

Esto Figura oscillans rectangulum HHGG e latere suo HH suspensum. Nominetur x singula recta abscissa Al (Fig. 4) secundum ejus longitudinem HG; y singula recta ordinata Id ad Al, etsi eadem ubique; a latus HG; b latus alterum HH. Integrali crescentium x nempe $\frac{1}{2}x^2$, ducto in constantem zy , obtinebitur summa variabilis Abscissarum Al, seu singulorum segmentum Hd $= x^2 y'$, quod in Toto HG adæquat $\frac{1}{2}a^2 b' = f\delta$. Præterea integrali variabilium \sqrt{x} , scilicet $\frac{2}{3}x^{3:2}$, multiplicato per eandem constantem zy , habebitur summa $\frac{4}{3}x^{3:2}y$ radicum quadratarum ex omnibus Al cujusque segmenti Hd crescens in rectangulo integro usque ad $\frac{2}{3}ab\sqrt{a}$ exprimensque omnes radices quadratas $e'^{1:2}$ altitudinum omnium Al, e quibus cuncta penduli elemen-
ta

ta C, D, &c. descenderent dum gravitatis centrum commune L ex altitudine tanta quanta est distantia AL delaberetur. Itaque $AM = \int^2 \delta : \int^2 \delta^{1:2}$ evadet $9a^2 b^2 : 16a^3 b^2 = \frac{9}{16} a$, evidenter longior quam ipsa $AL = \frac{1}{2} a = \frac{8}{16} a$: Quod erat ostendendum. Idem in primo Exemplorum nostrorum deprehendes, ubi est AL etiam $= \frac{1}{2} a$ & $= \int^2 \delta : 4v^2$, modo feceris secundum eandem hypothese-
 firm $\int \delta^{1:2} = v = \frac{1}{3} a^{3:2}$; quandoquidem linea recta considerari potest ac si esset rectangulum minimæ latitudinis.

TAB. II.
Fig. 3.

Quod ad secundam de centro oscillationis hypothese-
 bilem attinet: Quoniam Penduli particulae D, C, &c. (Fig. 3) a gravitate oblique urgentur cum celeritatibus, veluti DV, CT, &c, quarum alia est ratio, quam quæ datur distantiarum ab axe suspensionis DA, CA, &c; nec tamen ob invariabilem connexionem moveri queunt, quin circulorum arcus his distantijs proportionales describant, hoc est, quia velocitates, sicuti DS, CR, &c. in ratione earundem distantiarum concipiant: Necessè videtur, ut si omnium impressionum a gravitate in istas particulas oblique factarum distributionem analogam circularibus spatiis simul conficiendis admittere aolis, contendas ex omnibus illis celeritatibus una tendentibus ad illas particulas transferendas per illa non proportionalia spatia oriri summam virium DV, DA, D; CT, CA, C; &c, quæ dum easdem particulas immutabili vinculo copulatas impellit; nequaquam eas conjunctim movere potest nisi ipso instanti convertatur in æqualem summam totidem aliarum virium D, AD, DS; C, AC, CR; &c, resultantem ex hisdem particulis simul movendis, ex iisdem radiis arcuum una describendorum, & ex aliis velocitatibus sed in ratione radiorum proportionalibus adæque solis ad realem motum requisitis. Facies ergo in hoc syste-

$$\text{mate } \left. \begin{array}{l} \{CT, CA, C\} \\ + \\ \{DV, DA, D\} \\ + \text{ \&c.} \end{array} \right\} = \left. \begin{array}{l} \{C, AC, CR\} \\ + \\ \{D, AD, DS\} \\ + \text{ \&c.} \end{array} \right\} : \text{Suppositisque in-Fi-}$$

gura tertia $MN = CO = DP = m$; $MK = n$; AC aut AD $= \delta$; AL $= \gamma$; 3.1 $= 1.2 = \lambda$; AM $= z$; C aut D $= dp$; habebis primo (ex triangulis rectangulis similibus NKM & LIA)
 MN

$MN \left| \begin{array}{c} MK \\ n \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} AL \\ \gamma \end{array} \right| A_1 = n\gamma : m$; unde colliges $A_3 = A_1 +$
 $n \cdot 3. = (n\gamma : m) + \lambda$ & $A_2 = A_1 - 1.2. = (n\gamma : m)$
 $- \lambda$; secundo (ex triangulis rectangulis etiam similibus Δ_3
 C & CTO , aut $\Delta_2 D$ & DVP) AC aut AD ad A_3 aut A_2
 δ $(n\gamma \pm m\lambda) : m$
 ita CO aut DP ad CT aut $DV = (n\gamma \pm m\lambda) : \delta$; tertio (ob iso-
 m
 chronismum) $AM : MK = AC$ aut $AD : CR$ aut $DS = n\delta : z$.

Ergo CT, CA, C ; aut DV, DA, D fit $= ((n\gamma \pm m\lambda) : \delta) \delta, dp$
 $= n\gamma dp \pm m\lambda dp$; & C, AC, CR ; aut D, AD, DS est $= dp, \delta,$
 $n\delta : z = \delta\delta dp, n : z$. In respectivis autem binis $+ m\lambda, - m\lambda,$
 quantitas m eadem constat, & ambæ variables λ coæquantur;

quare summa $\left\{ \begin{array}{l} CT, CA, C \\ + \\ DV, DA, D \\ + \\ \text{\&c.} \end{array} \right\}$ valet $\int n\gamma dp + \int m\lambda dp - \int m\lambda dp$

$= \int \gamma dp, n$. Insuper quum quantitas n sit constans, & z inco-
 gnita invariabilis in Figura oscillante proposita; summa

$\left\{ \begin{array}{l} C, AC, CR \\ + \\ D, AD, DS \\ + \\ \text{\&c.} \end{array} \right\}$ æquivalet ipsi $\int \delta\delta dp, n : z$. Per consequens (ex

posito principio) $\int \gamma dp, n = \int \delta\delta dp, n : z$, tandemque $z = \int \delta\delta dp$
 $:\int \gamma dp = AM$ pro hac secunda hypothesisi.

Ponatur nunc idem pendulum compositum ex ponderibus
 quotlibet dp ab axe per punctum A ducto ad intervalla δ suspen-
 sis, in sublime attrahi usque dum linea centri gravitatis AL ad li-
 neam verticalem certo angulo inclinetur, atque hinc dimitti; ita
 ut statim atque centrum L ex altitudine æquali ipsi rectæ AL (præ-
 cipue omnium similibum γ) delapsum erit, singula pondera dp
 communi vinculo disrupto (in aliqua videlicet obstacula impin-
 gendo) acquisitas celeritates $\delta v : \delta$ singulis axis distantis (δ) pro-
 portionales sursum convertant; & quo usque possunt ascendant,
 nempe

sempe ad altitudines quadratis $\delta\delta v^2 \cdot f^2 \delta$ harum celeritatum exprimendas. Summa omnium productorum ducendo ejusmodi altitudinem singulam in singulum pondus ascendens factorum erit $= \int \delta\delta dp, v^2 : f^2 \delta$ aliter $= \int \delta\delta dp, : z$, ubi $\delta\delta dp$ variabilis est, non vero $f^2 \delta, v^2$, qua quantitate significari longitudinem z penduli simplicis isochroni, dependenter a totali velocitate v penduli compositi, supra demonstravimus. Illa autem productorum summa (tertia Propos. Part. 3 Tract. de Horol. oscil.) aequivalet summae ponderum dp multiplicatae per altitudinem ascensus centri gravitatis ipsis communis. Unde consequens est eam altitudinem exprimi per $\int \delta\delta dp : z dp$. Qua secundum Hugenium (Prop. 4 Part. 3 Tract. ejusdem) adaequata altitudini γ descensus centri gravitatis L , invenitur $\int \delta\delta dp : f \gamma dp = z$; haud secus ac posito praecedenti principio, quod sane non minus eget evidenti demonstratione quam Hugenianum. Etenim quanam inter generales motuum leges haecenus observata est, qua constet omnia pendulorum oscillantium elementa sic a gravitate circulariter impelli ac moveri, ut summa virium ad movendum tendentium cum velocitatibus non convenientibus necessarie commutetur in aequalem summam aliarum virium movendo impressarum cum velocitatibus requisitis? Fateamur ingenue, quod de hac re sentiendum a vobis videtur: Hypothesis apparet ista Hugenii theoria, quacumque ex parte spectetur.

In illa porro longitudinem penduli simplicis isochroni majorem quam in altera theoria ante explicata reperiri, per exemplum rectanguli circa basin suam oscillantis modo allatum facile ninteseit. Singula segmenta (AL, AL, &c. TAB. I Fig. 5) rectae hoc rectangulum suspensum bifariam secantis appellemus γ , quae nominabamus x . Iis ordinatim sumtis aequales hic fiunt distantiae δ . Summa quadratorum ex omnibus γ , sive integrale cunctorum γ^2 est $= \frac{1}{3} \gamma^3$; quod in unaquaque portione crescente Hd hujusce rectanguli latitudinem $HH = b$ habentis, evadit $\frac{1}{3} \gamma^3 b$; & in ipso rectangulo toto HHGG habente longitudinem HG seu maximam $\gamma = a$, migrat in $\frac{1}{3} a^3 b$ ($\int \delta\delta dp$, elemento z seu singulo dp existente $= HH = b$). Praeterea omnium productorum γ, b (γdp) summa indeterminata seu integrale cre-

F

scens

scens $\frac{1}{2} \gamma^2 b$ completur in $\frac{1}{2} a^2 b$ (fydp). Ibi ergo $sd dp: fy dp$
 sit $= 2a^2 b: 3a^2 b = \frac{2}{3} a = \frac{2}{3} \frac{1}{8} a = AM$, longior videlicet quam
 $\frac{2}{8} a = \frac{1}{4} a$ alterius theoriae: quod erat ostendendum.

Ceterum non inficias imus ipso hypotesis nomine theoriam Hugenianam praestare alteri, quam possibilem quoque dixerimus. Nam primo, si objectus aeris motum oscillatorium respondens attendatur; centrum oscillationis primarum theoriarum nimis exhit, quanquam inferiorem centro gravitatis locum ei assignat; secunda vero, etsi usque adhuc incertum est an praecise nec eodem centrum collocet, at tamen quatenus illud magis deprimat, propius accedere ad physicum systema censeri potest. Secundo calculus mathematicus usum habet tanto difficiliorem in priore hypothese, quanto in posteriore faciliorem. Hac enim posterior punctum proprietatis notae in figuris geometricis puncto quaesito assumit, centrum nempe percussionis pro centro oscillationis; supponitque cognitam esse cum summam quadratorum a distantis inter penduli particulas aequales minimas & suspensionis axem interceptis, tum summam altitudinum, unde istae particulae minimae descenderent, si commune centrum earum ex altitudine suae ab eodem axe distantiae aequali delaberetur, id est, summam productorum talis distantiae in tales particulas ducta. In illa autem priore hypothese, praeterquam quod punctum quaesitum non aliunde notabile est, quantitates, quae cognitae supponuntur, sunt dictarum distantiarum ab axe suspensionis & quadratarum radicum ex dictis altitudinibus summae. At non solum summa infinita radicum quadratarum ex istis altitudinibus minus simplex in se est, quam summa infinita eandem altitudinum; verum etiam haec distantiae, quando inter se inclinantur, sic evadunt irrationales, ut summa earum sit algebraice inexplicabilis, non item quadratarum ab ipsis summa.

Neuvermehrte Welferische Gnomonica.

huc est,

WELPER GONOMONICA AUCTION.

Nürnberg, apud Joh. Christoph. Weigelium, 1708, in fol.

Constat 2 Alph., 16 plag. & 35 Tabb. xx.

Opera

Openi huius Gnomonico, quod rerum ubertate & perficitate sese commendat, perficiendo Autores tres incubuerunt. Partem primam dudum conscripsit & publici juris fecit *Welperus*, in qua horologiorum in planis regularibus & verticalibus declinantibus describendorum præsertim explanavit. Promiserat equidem partem alteram de horologiis declinatis & methedo varia horarum genera aliasque motum Solis concernentia sciateris inscribendi: verustamen cum promisso non stetisset, *Johannes Christophorus Sturmus* non modo anno 1672 Norimbergæ in 4 partem primam recudi fecit, ad plenioram intelligentiam notis hinc inde illustratam, sed etiam alteram addidit promissis *Welperianis* satisficientem. Addidit anno 1681 partem tertiam de horologiis reflexis; de horologiis variorum corporum tam regularium, quam irregularium superficiebus inscriptis; de horologiis portatilibus passim obviis, tam particularibus, quam universalibus, tam demque de horologiis nocturnalibus agentem. Cum vero ab eo tempore *de la Hire* novam tradiderit methodum ex quibusdam umbris observatis horologia in plano quocunque Geometricè describendi, vulgo usitatis multo præstantiorem, aliamque invenit nuper *Picardus* per calculos Trigonometricos quæsitis satisficientem, de quarum ista in Actis A. 1683 p. 467, hac vero in Actis A. 1695 p. 129 dictum est; ideo Autor anonymus, cui novam editionem debemus, eam parte quarta auxit, in qua utramque clarissime dilucidat. Appendicis loco ob materiæ affinitatem addita est versio Tractatus Anglici de Automatis, Tom. III Supplement. pag. 168 & seqq. nobis commendati, & quidem editionis posterioris, quæ priore auctior Londini anno 1700 in 12 prodiiit. Inter illa augmenta referri quoque debet figura instrumentum motus satellitum Jovis representans, quod *Olaus Ræmerus* invenit, cum adhuc Parisiis degeret, cujusque descriptionem cum *Flamsteedio* jam anno 1679 communicavit. In ea globus I Jovem, globuli p, a, t & q satellites ejus representant. Numeri rotis adscripti dentes determinant. Axis KL intra hebdomadam semel convertendus, Index in L affixus in circulo in 168 partes æquales diviso horas singulas hebdomadis monstrat. Reliqua nudus adspectus docet. Enimvero opusculum utilissimum in Ger-

TAB. III.

manicum idioma transferri meruit, cum in hoc genere unicuique ferre existat. Quæ enim Guilielmus Oughtred in opusculis Mathematicis Oxonii 1677 in 8 editis p. 68 & seqq. sub titulo *Aromata* de hoc argumento primus concinne admodum proposuit, & *Jonas Moore* in Compendio Mathematico clarius postmodum explicavit; nimis adhuc imperfecta censenda sunt.

DE S. CLEMENTE PAPA ET MARTIRE,
ejusque Basilica in urbe Roma Libri duo; Auctore
PHILIPPO RONDININO, Faventino.

Romæ, excudebat Franciscus Gonzaga, 1706, 4-

Alph. 2 plag. 12 Tabb. æn. 4.

Reverendus Abbas Philippus Rondininus has ingenii sui primitias Clementi XI Pontifici, ceu frugum initia Sacerdoti offert, non sine spe fore, ut hæc Clementis Basilica, longævo nimis ætatis decursu jam confecta, sub Clementis XI beneficentia restitueretur & splendidior reddatur. Constitutum est doctissimo Autori varia Veterum monumenta sacra, quorum quædam propediem in Actis nostris sequentur, illustrare, & initium capit a S. Clemente ejusque Basilica in urbe Roma, quod opus duobus Libris absolvit. In Primi Libri capite I S. Clementis vita & martyrium summatim describitur, pluraque in dubium vocata pertractantur. Clementem igitur hunc post Petrum, Linum & Cletum ad apicem Pontificatus erectum fuisse, eundemque per annos 9 & menses 6 tenuisse statuit, atque illos errare putat, qui Linum & Cletum Chorepiscopos tantum constituunt. Dicit hunc Clementem Romæ ex veteri Senatorum propagine, imo Cæsarium genere ortum, atque a Petro baptizatum esse, & inter alia tempore Apostolici sui Præsulatus septem Notarios Romæ instituisse, quibus 7 regiones urbis diviserit, ut singuli res gestas Martyrum sollicitè per regiones suas describerent, unde etiam fundator Collegii Protonotariorum Participantium perhibeatur. Quod vero Barnabas Apostolus Romam profectus a Clemente in paternam domum hospitio exceptus fuerit, pro traditione nullius prorsus autoritatis habet Rondininus. In Capite II agit de scriptis, quæ sub Clementis nomine circumferuntur, ubi solas duas

ad

ad Corinthios Epistolas pro genuitis & veris agnoscit, est posterior Epistola non ab omnibus pro genuina habetur; Autorem Epitomes Clementi adscriptæ statuit cum Cotelerio esse Simeonem Metaphrastem; Constitutionum vero Apostolicarum libros aliaque opera Clementi immerito tribui fatetur. Cap. III Scriptores vitæ S. Clementis exhibet, quorum duos priores Johannem Rom. Eccles. Diaconum, & Paulum Regium Episcopum Viciazquensém, ex consensu gurgite Recognitionum omnia descripsisse, & Regium quidem commenta illa, quæ de Petro, de Clemente, aliisque circumferuntur, ut historicam veritatem exposuisse indignatur. Capite IV adducit Noster, quanto in honore S. Clementis Papæ solennitas ac memoria apud veteres & recentiores Pontifices habita sit, atque p. 44 pro insigni argumento ejusdem venerationis habet, quod hodiernus Papa ejus nomen assumerit, & eadem festiva die Pontificatus fastigium ascenderit. Caput V agit de inventione & translatione corporis S. Clementis Romam, ejusdemque depositione in Basilica ejus nomini sacra, quæ sub Hadriano II circa annum 860 facta asseritur. Dehinc Capite VI usque XVI Autor contra alteram translationem, quæ ex urbe Roma in insulam Piscariæ facta perhibetur, insurgit, ideoque Chronicon Piscariense vel Casauriense ab Andrea Duchesnio Tomo III rerum Francicarum pag. 546 seqq. & Ughello Tomo VI Italiæ sacræ p. 1291 seqq. nec non a Dacherio Tomo V Spicilegii p. 361 seqq. editum, ejusque autorem Johannem Berardum fusius refutat. Inter alia cum Baronio dolet, extitisse fallendi arte pentos homines, qui somnia & inania prorsus mendacia pro historica veritate ventilarunt, & historias fabellarum aspersione corripuerunt. Cujus generis nominat Chronica Dextrî, Luitprandi, Maximi, aliorumque falsò nomine ascriptorum, quæ male feriati cerebri ineptiis referta ecclesiasticam historiam nimis inquinare. Refellit pariter p. 75 Dacherium & Mabillonium, qui Berardi hoc Chronicon genuinum commendarunt, observans plura horum diplomata mendis & erroribus exundare, e contrario laudat Justum Fontaninum, acerrimum vindicem veterum diplomatum Regum Francorum. Pro coronidè Cap. XVII argumenta adducuntur, quibus S. Clementis corpus Romanæ huic Basilicæ

manicum idioma transferri meruit, cum in hoc genere unicu-
re existat. Quæ enim Guilielmus Oughtred in opusculis Ma-
thematicis Oxonii 1677 in 8 editis p. 68 & seqq. sub titulo *Auro-*
mata de hoc argumento primus concinne admodum proposuit,
& *Jonas Moore* in Compendio Mathematico clarius postmodum
explicavit; nimis adhuc imperfecta censenda sunt.

DE S. CLEMENTE PAPA ET MARTIRE,
ejusque Basilica in urbe Roma Libri duo; Auctore
PHILIPPO RONDININO, Faventino.

Romæ, excudebat Franciscus Gonzaga, 1706, 4.

Alph. 2 plag. 12 Tabb. æn. 4.

Reverendus Abbas Philippus Rondininus has ingenii sui pri-
mitias Clementi XI Pontifici, ceu frugum initia Sacerdoti of-
fert, non sine spe fore, ut hæc Clementis Basilica, longævo nimis
ætatis decursu jam confecta, sub Clementis XI beneficentia re-
stauratur & splendidior reddatur. Constitutum est doctissimo
Auctori varia Veterum monumenta sacra, quorum quædam pro-
pediem in Actis nostris sequentur, illustrare, & initium capit a S.
Clemente ejusque Basilica in urbe Roma, quod opus duobus Li-
bris absolvit. In Primi Libri capite I S. Clementis vita & mar-
tyrium summatim describitur, pluraque in dubium vocata pertra-
ctantur. Clementem igitur hunc post Petrum, Linum & Cle-
tum ad apicem Pontificatus evehctum fuisse, eundemque per an-
nos 9 & menses 6 tenuisse statuit, atque illos errare putat, qui Li-
num & Cletum Chorepiscopos tantum constituunt. Dicit hunc
Clementem Romæ ex veteri Senatorum propagine, imo Cæsa-
rum genere ortum, atque a Petro baptizatum esse, & inter alia
tempore Apostolici sui Præsulatus septem Notarios Romæ in-
stituisse, quibus 7 regiones urbis diviserit, ut singuli res gestas Mar-
tyrum sollicitè per regiones suas describerent, unde etiam funda-
tor Collegii Protonotariorum Participantium perhibeatur. Quod
vero Barnabas Apostolus Romam profectus a Clemente in pater-
nam domum hospitio exceptus fuerit, pro traditione nullius
prorsus autoritatis habet Rondininus. In Capite II agit de scri-
ptis, quæ sub Clementis nomine circumferuntur, ubi solas duas
ad

ad Corinthios Epistolas pro genuis & veris agnoscit, est posterior Epistola non ab omnibus pro genuina habetur; Autorem Epitomes Clementi adscriptæ statuit cum Cotelario esse Simeonem Metaphrastem; Constitutionum vero Apostolicarum librorum aliaque opera Clementi immerito tribui fatetur. Cap. III Scriptores vitæ S. Clementis exhibet, quorum duos priores Johannem Rom. Eccles. Diaconum, & Paulum Regium Episcopum Viciequensem, ex cosmo gurgite Recognitionum omnia descripsisse, & Regium quidem commenta illa, quæ de Petro, de Clemente, aliisque circumferuntur, ut historicam veritatem exposuisse indignatur. Capite IV adducit Noster, quanto in honore S. Clementis Papæ solennitas ac memoria apud veteres & recentiores Pontifices habita sit, atque p. 44 pro insigni argumento ejusdem venerationis habet, quod hodiernus Papa ejus nomen assumerit, & eadem festiva die Pontificatus fastigium ascenderit. Caput V agit de inventione & translatione corporis S. Clementis Romam, ejusdemque depositione in Basilica ejus nomini sacra, quæ sub Hadriano II circa annum 860 facta asseritur. Dehinc Capite VI usque XVI Autor contra alteram translationem, quæ ex urbe Roma in insulam Piscariæ facta perhibetur, insurgit, ideoque Chronicon Piscariense vel Casauriense ab Andrea Duchesnio Tomo III rerum Francicarum pag. 546 seqq. & Ughello Tomo VI Italiz sacræ p. 1291 seqq. nec non a Dacherio Tomo V Spicilegii p. 361 seqq. editum, ejusque autorem Johannem Berardum fufius refutat. Inter alia cum Baronio dolet, extitisse fallendi arte peritos homines, qui somnia & inania prorsus mendacia pro historica veritate ventilarunt, & historias fabellarum aspersione corripuerunt. Cujus generis nominat Chronica Dextræ, Luitprandi, Maximi, aliorumque falso nomine ascriptorum, quæ maleferiati cerebri ineptiis referta ecclesiasticam historiam nimis inquinare. Refellit pariter p. 75 Dacherium & Mabillonium, qui Berardi hoc Chronicon genuinum commendarunt, observans plura horum diplomata mendis & erroribus exundare, e contrario laudat Justum Fontaninum, acerrimum vindicem veterum diplomatum Regum Francorum. Pro coronidè Cap. XVII argumenta adducuntur, quibus S. Clementis corpus Romanæ huic Basilicæ

silicæ etiamnum adjudicatur, agiturque tandem Cap. XVIII de locis, ubi aliæ insigniores corporis S. Clementis partes adservantur.

Pergit Noster ad Librum II, in cujus Capite I expendit, unde S. Clementis ædes usitatiore vocabulo *Basilica* nuncupetur, & discrimen Basilicæ a templo vel ecclesia paucis explicat. Basilica itaque seu regia domus ante ævum Constantini Imper. erat pulcherrimum ædificium columnis & simulacris instructum ad exercenda judicia & negotiatorum mercatorumque conventus accommodatum, quod, postquam a gentilibus ad Christianos derivatum & in ecclesiam commutatum fuit, Basilicæ nomen retinuit. Et singulas quidem partes veterum Basilicarum huic S. Clementis Basilicæ consentaneas adhuc esse ulterius probat, cum ibi oblongam in medio obambulationem & tribunal videre liceat. Quamquam postea apud Christianos Græcos & Latinos mos invaluerit, ut ædes sacræ promiscue & templa & basilicæ dicerentur, hodie tamen Basilicæ vocabulum templis præsertim amplioribus tribui, & Martyrum ædibus frequentius convenire proficitur Noster, id quod iterum ad hanc Basilicam applicat, quia vivens S. Clemens ibi locorum habitaverit, eaque paterna ejus domus fuerit. Caput II situm hujus Basilicæ examinat. Sita est nempe in monte Coelio regionis secundæ in via Labicana, cum contra Anastasius Bibliothecarius in regione tertia Coeliomontana hunc situm perperam constituat. Quam sententiam suam probat ex Antiquitatibus Pyrrhi Ligorii, civis Neapolitani picturæ & architecturæ præstantia notissimi, cujus opera MSCta in 24 Tomos distributa in celeberrima Bibliotheca Ottoboniana asservantur, & ex Jacobi Laderchii dissertatione de SS. Marcellini & Petri Basilicis. Caput III agit de antiquitate hujus Basilicæ, ubi Autor incertam reliquit fundationem propter defectum testimoniorum apud Scriptores antiquitatum Romanarum, dissentit tamen ab Ugonio, Pancirolo & aliis, qui scribunt, hanc ædem ab ipso Clemente in sacrum usum conversam fuisse. Capite VI in judicium Celestii Pelagii discipuli, qui lusorie hærescos, quam professus est, errores hac in Basilica A. 417 damnasse perhibetur, Autor inquirat. Caput V est de titulo Clementis ejusque antiquitate. Caput VI alia vetera monumenta repræsentat, ubi in pretio habetur, quod Gregorius M. homilias

anias quasdam in illa habuerit, qui etiam grassante ejus temporis
 lue A. 1590 litanias septiformes, i. e. in 7 partes diviso populo, seu
 generales instituisse creditur, ad avertendam iram divinam, atque
 tunc ex Basilica S. Clementis omnes mulieres conjugatas ex-
 ire refertur ex Gregorio Turonensi Hist. Francorum Libr. X
 cap. I. Caput VII representat recentiora hujus Basilicæ moni-
 ments. Hic notatu digna occurrit electio Paschalis II Pontif. Max.
 A. 1090 in hac Basilica facta, quippe qui Rainerius Cardinalis
 antea dictus, invitus & fugiens in Pontificem electus fuit. Capite
 VIII Basilicæ S. Clementis munera a Pontificibus donata, nec non
 plures ejus restauratores ceteraque eidem collata beneficia recen-
 sentur. Cap. IX de descriptione exterioris & interioris Basilicæ,
 cum figuris æneis & commentario historico, agitur, ex quo capi-
 te tabulam sepulchralem Hieronymi Ghinucci p. 314 exhibere
 placet:

HIERONYMUS GHINUCCIUS

Stephani Patritii Senensis F.

A Julio II. Pont. Max. in sacro

Lateranen. concilio

Cum primis adhibitus,

Sub Leone X.

Ad Henricum Britannia Regem

Nuntius,

Episcopus Vigorien.

Camera Apostolica clericus,

Et Auditor generalis,

Ab Hadriano VI

Ad Melitensem ecclesiam,

Mox ad Ascuniam translatus,

A Paulo III Cardinalis creatus,

Apostolicis brevibus, reformanda curia,

Tridentino concilio convocando

Ordinandoque presertim:

Postremo ad pacem conciliandam

Inter Carolum Casarem

silicæ etiamnum adjudicatur, agiturque tandem Cap. XVIII de locis, ubi aliz insigniores corporis S. Clementis partes adservantur.

Pergit Noster ad Librum II, in cujus Capite I expendit, unde S. Clementis ædes usitatiore vocabulo *Basilica* nuncupetur, & discrimen Basilicæ a templo vel ecclesia paucis explicat. Basilica itaque seu regia domus ante ævum Constantini Imper. erat palcherrimum ædificium columnis & simulacris instructum ad exercenda judicia & negotiatorum mercatorumque conventus accommodatum, quod, postquam a gentilibus ad Christianos derivatum & in Ecclesiam commutatum fuit, Basilicæ nomen retinuit. Et singulas quidem partes veterum Basilicarum huic S. Clementis Basilicæ consentaneas adhuc esse ulterius probat, cum ibi oblongam in medio obambulationem & tribunal videre liceat. Quamquam postea apud Christianos Græcos & Latinos mos invaluerit, ut ædes sacræ promiscue & templa & basilicæ dicerentur, hodie tamen Basilicæ vocabulum templis præsertim amplioribus tribui, & Martyrum ædibus frequentius convenire profectus Noster, id quod iterum ad hanc Basilicam applicat, quia vivens S. Clemens ibi locorum habitaverit, eaque paterna ejus domus fuerit. Caput II situm hujus Basilicæ examinat. Sita est nempe in monte Coelio regionis secundæ in via Labicana, cum contra Anastasius Bibliothecarius in regione tertia Coeliomontana hunc situm perperam constituat. Quam sententiam suam probat ex Antiquitatibus Pyrrhi Ligorii, civis Neapolitani picturæ & architecturæ præstantia notissimi, cujus opera MSCta in 24 Tomos distributa in celeberrima Bibliotheca Ottoboniana asservantur, & ex Jacobi Laderchii dissertatione de SS. Marcellini & Petri Basilicis. Caput III agit de antiquitate hujus Basilicæ, ubi Autor incertam reliquit fundationem propter defectum testimoniorum apud Scriptores antiquitatum Romanarum, dissentit tamen ab Ugonio, Pancirolo & aliis, qui scribunt, hanc ædem ab ipso Clemente in sacrum usum conversam fuisse. Capite VI in judicium Celestii Pelagii discipuli, qui lusorie hæreses, quam profectus est, errores hac in Basilica A. 417 damnasse perhibetur, Autor inquit. Caput V est de titulo Clementis ejusque antiquitate. Caput VI alia vetera monumenta repræsentat, ubi in pretio habetur, quod Gregorius M. homilias

mias quasdam in illa habuerit, qui etiam grassante ejus temporis
 lue A. 1590 litanias septiformes, i. e. in 7 partes diviso populo, seu
 generales instituisse creditur, ad avertendam iram divinam, atque
 tunc ex Basilica S. Clementis omnes mulieres conjugatas ex-
 ille refertur ex Gregorio Turonensi Hist. Francorum Libr. X
 cap. 1. Caput VII representat recentiora hujus Basilicæ moni-
 menta. Hic notatu digna occurrit electio Paschalis II Pontif. Max.
 A. 1090 in hac Basilica facta, quippe qui Rainerius Cardinalis
 antea dictus, invitus & fugiens in Pontificem electus fuit. Capite
 VIII Basilicæ S. Clementis munera a Pontificibus donata, nec non
 plures ejus restauratores ceteraque eidem collata beneficia recen-
 sentur. Cap. IX de descriptione exterioris & interioris Basilicæ,
 cum figuris æneis & commentario historico, agitur, ex quo capi-
 te tabulam sepulchralem Hieronymi Ghinucci p. 314 exhibere
 placet:

HIERONYMUS GHINUCCIUS

Stephani Patritii Senensis F.

A Julio II. Pont. Max. in sacro

Lateranen. concilio

Cum primis adhibitus,

Sub Leone X.

Ad Henricum Britannie Regem

Nuntius,

Episcopus Vigorien.

Camera Apostolica clericus,

Et Auditor generalis,

Ab Hadriano VI

Ad Melitensem ecclesiam,

Mox ad Asteninam translatus,

A Paulo III Cardinalis creatus,

Apostolicis brevibus, reformanda curia,

Tridentino concilio convocando

Ordinandoque presertim:

Postremo ad pacem conciliandam

Inter Carolum Casarem

*Et Franciscum Gallia Regens
 E latere legatus,
 Post egregie tantis in rebus
 Novatam operam
 In ade
 Tituli sui
 H. S. E.
 Obiit ann. sal. M D X L I,
 Die III Julii.*

Capite X agitur de Sanctorum reliquiis, quæ in hac Basilica coluntur. Et denique apparet Cap. XI collectio chronologica omnium Cardinalium, qui S. Clementis Basilicæ titulares fuerunt, quorum dignitates & munera referuntur. Inter quos Cardinales Stanislaum Hosium videre licet, cujus cadaver in antiqua S. Mariæ trans Tiberim Basilica sepultum esse dicit adposito sequenti epitaphio:

D. O. M.

STANISLAO HOSIO, Polono, Sancta Romana ecclesia Cardinali, Varmienfi episcopo, Majori Penitentiario, vita sanctitatis, eruditionis & eloquentia gloria celeberrimo, Catholica fidei acerrimo propugnatori, qui quum antiqua probitas, & Episcopi vigilantia præstantiam in humilitate, charitate, castitate & beneficentia expressisset, hereticas sectas scriptis & consiliis sapientissime & ferventer oppugnasset, multis ab erroribus revocasset, gravissimisque legationibus pro pace ecclesie Dei, quum apud Carolum V & Ferdinandum Casarem, tum præcipue in sacro concilio Tridentino Pii IV Pontificis nomine felicissime perfunctus, Christiana Reipublica plurimum præfuisset, omnium virtutum laudibus & exemplis ad imitandum abundans, obdormivit in Domino nonis Augusti anno salutis M D L X X I X, ætatis sue L X X V I. Stanislaus Hosius patruo, & Stanislaus Rescius patrono beneficentissimo, exequutores testamenti posuere.

*

*

*

ACTORUM
ERUDITORUM,

quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. IV.

TRAITE DE LA PUISSANCE ECCLESIA-
stique & temporelle.

i. e.

TRACTATUS DE POTESTATE ECCLESIA-
stica & Temporalis.

Anno 1707, 8.

Alph. 2, pl. 3.

ETI civilis atque ecclesiastica societas, & ipsa structura, & fi-
ne, & mediis maximopere differant, quia tamen utraque
conjuncta est, & una sine altera commode esse nequit, sub-
inde circa utriusque limites, præsertim inter Romanæ ecclesiæ ad-
didos, acriter disputatum fuit, cujus rei exempla luculentissima
vel in Gallia deprehendere licet, quæ pro Ecclesiæ Regumque sio-
rum libertate contra Romanorum Pontificum ausus non semel
decertavit strenue: etsi magno se exponant periculo, qui in ista
descendunt certamina, ne aut Romani Pontificis, aut Galliarum Regis
sibi attrahant indignationem, prout uni plus, quam alteri placebat,
tribuisse videbantur. Quamvis vero nostra ætate Galliarum Regis
Pontificisque Romani res fuerint conjunctissimæ, hoc illius causam
contra Foderatos pro viribus, quam diu licuit, tuente & promo-
vente, neutiquam tamen id obtinere Pontifex Romanus potuit,
quo minus suæ libertatis juriumque, quæ Rex sibi vindicat, im-
memores Galliarum Antistites aliique viri docti illis, qui nullam occa-
sionem

tionem Romanæ aulae potentiam amplificandi prætermittunt, masculine se opponerent. Cujus rei documentum luculentissimum tractatus hicce *de ecclesiastica & temporali potestate* præbet, cujus Autorem celeberrimum Virum, Ludovicum Eliam du Pin, referunt, cui hoc munus jura Regis defendendi datum fuerit, cum lis quædam inter Galliæ Episcopos & Nuntium Pontificis nuper orta esset: eo quidem eventu, ut indignante licet Nuntio, adprobante Sorbona, connivente Rege, liber hicce in lucem emitteretur.

Fundamenti loco Autor ponit declarationem cleri Gallicani, in solemnâ ejus congregatione die 19 Martii 1682 editam. In qua cum quatuor propositionibus sententiam suam de ecclesiastica potestate comprehenderint, singulas Autor uberius sibi confirmandas sumit, subjuncta subinde ad objectiones dissentientium responsione. Prima propositio hæc erat: Beato Petro ejusque successoribus, Christi vicariis, ipsique Ecclesiæ rerum spiritualium & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium, a Deo traditam potestatem. Hanc propositionem ut confirmet doctissimus Autor, primo probandum sibi sumit, potestatem Ecclesiæ esse mere spirituales. Idque inde evincit, quod Christus Servator, ut mediator & caput Ecclesiæ spectatus, quam diu inter mortales vixit, temporalem sibi potestatem non vindicaverit. Talem itaque etiam Ecclesiæ eum non dedisse, inde concludit. Temporalis vero potestate quod usus Christus non fit, & ipsius Servatoris comprobatur testimonio, quo diserte profitetur, regnum suum non esse de hoc mundo, *Job XVIII, 36, 37*. Super quæ verba Chrysostomi quoque refert explicationem, eamque suo egregie inservire scopo ostendit. Nec verbis saltem hoc testatum esse Servatorem, docet, sed ipso quoque exemplo suo comprobasse. Subduxisse enim se eum non tantum hominum conspectui, cum essent, qui eum Regem creare vellent, *Job. VI, 14*; sed judicium in temporalibus, etsi rogatum, suscipere noluisse, *Luc. XII, 11*. Quæ hic a secus sentientibus excipiantur, parum ad rem facere. Dicta scilicet eos afferre Scripturæ & Patrum, quibus probetur, Christum esse orbis totius Regem, omniumque regnorum & bonorum temporalium dominum. Id enim vero neminem, nisi divinitatis Christi hostem, inficias ire, cum & qua Deus, & qua

Prop. I.

& quæ a homo, per unionis gratiam, Rex & dominus sit totius orbis. At eam, quæ ipsi ut Deo competit, potestatem, eum nequaquam transmississe in Ecclesiam; sed eam tantum, quam ut mediator & caput ecclesiæ habuerit, quæ mere sit spiritualis. Alterum, quod ad thesin suam confirmandam utitur, argumentum hoc est, quod potestas, quam ecclesiæ Christus Servator dederit, tantum circa res spirituales versetur. Hoc satis intelligi ex potestate Apostolis concessâ; quæ consistat in potestate prædicandi evangelium, & baptizandi omnes gentes, *Matth. XXVIII, 18*, in facultate ligandi & solvendi peccata, *Matth. XVI & XVIII*, in facultate celebrandi eucharistiam, item puniendi peccatores, & ea denique constituendi, quæ ad disciplinam ecclesiasticam pertinent. Ubi tamen quod ad poenam attinet, hanc in eo saltem consistere docet, ut impiis & impenitentibus indicetur, eos indignos esse nomine Christiano, nec bona spiritualia veris ecclesiæ membris competentia sibi vindicare posse. Idque formula ista: *pro ethnico & publicano aliquem habendum* indicari. Unde nequaquam sequatur, Ecclesiæ competere potestatem poenis civilibus homines afficiendi, aut temporalibus eos privandi bonis. Nec vero aliam tantum quam spirituales ecclesiæ potestatem dedisse Servatorem, sed ipsum quoque pariter ac Apostolos diserte docuisse, potestatem & jurisdictionem circa temporalia Ecclesiæ non competere. Atque hæc tertium est, quod Autor ad thesin suam comprobendam, utitur argumentum. Producit vero luculentissima Christi verba: *Scitis, eos, quos videmus imperare extraneis, in eos dominari, & eorum maximos quosque in eos maxime quomque potestatem obtinere: at in vobis non sic fiet &c. Marc. X, 42, Luc. XXII, 28.* His Christi Servatoris verbis duo nos condoceri, Autor observat: primum, Apostolos eorumque successores nec potestatem, nec jurisdictionem temporalem habere, tanquam Reges hujus seculi, multo minus in Reges hujus seculi: alterum, eam, qua gaudent, potestatem non esse potestatem dominationis & imperii, sed potestatem lenitatis & charitatis, quæ interna respiciat, sicut illa ad externa pertineat. Idem Petri quoque Apostoli confirmat testimonio *1 Pet. V, 2*, quæ verba id luculenter etiam docere contendit, quid Servator sibi voluerit ad Petrum dicens: *Pasce oves meas*, nihil scilicet

mites illis voluisse, quam ut potestatem imperandi Regibus, eosque cogendi, & si reluctarentur, bonis temporalibus eos privandi, Petro concederet. Hieronymum itaque non semel hocce Petri effato uti, ut evincat, nefas esse Episcopis dominationem quandam sibi vindicare. Hisce, quæ hæcenus attulit, Scripturæ dictis Pontificum etiam, Episcoporum & Patrum effata addit, quibus testantur, non aliam quam in res spirituales Ecclesiæ competere potestatem, quemadmodum Regum potestas tantum sit in temporalia, hasque ita comparatas esse potestates, ut neutra ab altera dependeat. Quibus eum in modum evictis, ulterius progreditur, Ecclesiamque potestatem habere cogendi membra sua, aut temporalibus poenis afficiendi, negat. Inauditum itaque in omni antiquitate esse asserit, ullam aliam contra quenquam poenam Ecclesiam exercuisse, præterquam excommunicationis & ejectionis ex ordine ecclesiastico. Sique consultum duceret, ut reluctantes in exilium mitterentur, aut bonis suis privarentur, implorasse eam semper auxilium magistratus civilis. Sed quod Ecclesiæ talis cogendi potestas non conveniat, inde rursus probat, quod a Christo ejusmodi potestatem non acceperit: hanc demum quippe in immorigeros, in quibus corrigendis spes omnis evanuerat, decernente sententiam, habendos eos ut publicanos & ethnicos. Quod pluribus etiam ejusdem commatis argumentis comprobatur. Hinc vero &, quod ultimo loco adducit, intelligere licet, effectum excommunicationis & reliquarum censurarum ecclesiasticarum non consistere in privatione bonorum temporalium, sed in privatione bonorum spiritualium. In quo comprobando asserto itidem prolixus est, non temere quidquam ex antiquitate ecclesiastica prætermissis, quod ad illam faciat causam. Ad principem vero, quam primo loco posuit, propositionem stabiliendam hoc porro facit, ut demonstrat, potestatem regiam sua natura independentem esse a spirituali. Hoc ut evincat, primo id probandum sibi sumit, potestatem regiam immediate a Deo esse constitutam, & ab omni alia potestate esse independentem. Quod cum ex ipsa notum sit ratione, Scripturæ tamen etiam dictis luculenter comprobatur, loca notissima, quæ de magistratu civili agunt, *Rom. XIII, 1*, *1 Pet. II, 13*, *Sap. VI, 4* & seq. aliaque afferens, & canonum quoque, quos vo-

cant

cant, Apostolicorum, Justini Martyris, Irenæi, Theophili Antiocheni, Dionysii Alexandrini, aliorumque Ecclesiæ Patrum auctoritate idem confirmans. Deinde & illud asserit, solum Deum Reges, si peccaverint, punire pœna temporali posse. Id autem verum, inquit, non esset, si Ecclesiæ Reges dignitate privare Regia posset, qua gravior Regibus pœna cogitari nequeat, qui vitam potius quam imperium dimittere parati sint. Solum vero Deum Reges hac ratione punire posse, positum putat extra controversiam, idque præstantissimos etiam Ecclesiæ Patres, quorum testimonia adfert, verbis *Psalmi L: Tibi soli peccavi*, comprobare. Nec hic subsistit Auctor doctissimus. Ulterius contendit, nefas esse Christianis Principibus potestate sua ab utentibus resistere, aut capere in eos arma, patienti contra, quæ inique ab iis in nos statuuntur, animo ferenda. Hoc Samuelem indicare, dum jus Regium exponit *1 Reg. VIII*. Quo nomine licet modus agendi Regibus proprius indicetur, hoc sensu tamen & jus dici, quod quoad subditos effectum juris habeat, quod illis Regibus ita se gerentibus non licet resistere: adeoque & addere Samuelem, si incommoda oneraque regiarum potestatis senserint, ad Deum eos se recepturos, cum illis scilicet licitum non sit huic potestati se opponere. Hinc itaque Israelitas hujus rei certos Regibus suis etsi impiis ac idololatris nunquam obsequium detrectasse, & a rebellionem maximopere abhorruisse. Idem Christum Servatorem docuisse pronuntians: *Reddite ergo, quæ sunt Cæsari, Cæsari, & Deo, quæ sunt Dei, Matth. XXII, 21*. Quibus haud obscure significaverit verbis, obtemperandum esse Principibus, etsi mala quævis ab iis nobis sint perpetienda. Consentire Paulum, *Rom. XIII: Reddite omnibus debita, cui vestigal, vestigal; cui timorem, timorem, &c.* Et iterum: *itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*. Idem denique ex praxi veterum Christianorum constare, qui licet Romanos Imperatores atrocissimos religionis suæ inimicos experti sint, nunquam tamen vim illis aut arma opposuerint. Jure itaque dicere Tertullianum *ad Scapulam: circa majestatem Imperatoris infamamur, tamen nunquam Albiniani, vel Nigriniani, vel Casiani inveniri poterunt Christiani*. Si quis excipiat, in Imperatores Principesque ethnicos Ecclesiam nullam habuisse potestatem,

tem, eo quod non essent baptizati, nec membra Ecclesiae: ~~Scilicet~~ autem comparatum esse cum illis, qui nomen profiteantur Christianum: respondet, veteres Christianos non ethnicis modo Imperatoribus, sed & illis, qui a Christiana religione defecissent, ut Juliano Apostata, aut qui haeresi quadam infecti, ad vexandos orthodoxos animum inducebant suum, nunquam ullam vim opposuisse. Immo nec hoc sibi fas esse agnovisse, quod Gregorii Nazianzeni, Ambrosii, aliorumque testimoniis comprobatur. Ultimo denique loco, ad independentiam Regiae potestatis a potestate spirituali demonstrandam, & hoc urget, quod omnes omnino cives, nemine excepto, ne quidem sub specie religionis in rebus civilibus & temporalibus obedire summis imperantibus debeant. Christum ipsum Servatorem omnibus hic praevisse exemplum, solvendo pro se & discipulis suis tributum, *Matth. XVII*, idemque ut & nos faceremus, nos edocuisse, *Matth. XXII*, 2. Paulum diserte id confirmare, docendo, omnes Christianos subjectos esse potestati, ubi per *potestatem* neutiquam ecclesiastica, sed civilis intelligenda sit, cum de ea loquatur Paulus potestate, quae portet gladium, quae de ecclesiastica dici nequeat. Idem etiam ex antiquitate ecclesiastica productis in medium conciliorum decretis, Pontificumque & Patrum testimoniis, confirmatur. Ut reliqua quae ad primam Cleri Gallicani propositionem, qua spiritualium, non autem civilium aut temporalium rerum potestatem Pontifici Romano concessam, asseritur, ulterius stabiliendam, Autor doctissimus in medium affert, in compendium mittamus: opinionem illorum qui contendunt exui dignitate sua & imperio Reges a Pontificibus posse, novam adeoque falsam esse pronuntiat.

Artic. III.

Novam esse opinionem juxta Autorem cognoscitur, cum nullum ejus in antiquitate deprehenditur vestigium; immo principia illi contraria offenduntur: deinde, cum magni animorum extiterunt motus, cum ista opinio primum in scenam prodit: porro, cum primus auctor & inventor istius opinionis & tempus, quando enata est, demonstrari potest: ulterius cum non recepta, sed rejecta a magna Ecclesiae parte & impugnata est opinio: & denique quando illi, qui opinionem istam defendunt, inter se non conveniunt, & principia sua & systema subinde mutare coguntur,
 ut

ut eam tueri queant. Hæc omnia in istam, quam impugnandam sibi furasit, opinionem quadrare ostendit, speciatim originem ejus **Artic. IV ad IX.** a Gregorio VII Romano Pontifice derivat. Pari quoque ratione opinionem istam & Ecclesiæ & Reipublicæ esse noxiam probat, Clerique Gallicani, ut & Facultatis Theologicæ Parisiensis, de potestate Regis circa temporalia sententiam edisserit: constitutiones porro Statuum Regni & decreta supremæ Curie Parisiensis, ad Regum circa temporalia potestatem defendendam condita, adfert; non minus & veterum Galliarum Theologorum de eodem argumento sententiam: tandemque & aliarum gentium de independentia Regum & Rerumpublicarum a potestate ecclesiastica, in temporalibus scita subjungit.

Non satis autem causæ suæ se consuluisse Autor existimat, nisi ad objectiones quoque secus sentientium responderet. Non minori hoc facit industria, quam qua sententiam, quam defendit, stabiliunt. Quæ ex Scriptura Sacra isti afferunt, tam jejuna sunt, tam violenter ad hoc, quod volunt, probandum contorta, ut ea vix digna recte Autor judicet, in quibus dissolvendis multum collocet operæ. Hinc merito explodit lepidissima illa argumenta, quibus Bonifacius VIII Pontifex in decretali *unam sanctam causæ* tam desperatæ patrocinari aggressus est. Scilicet, unam tantum in terris esse potestatem, inde probare annititur, quia *Genes. I.*, extet *in principio*, non *in principiu*. Materialem pariter ac spiritualem gladium ecclesiæ competere, inde evincit, quod Christus Apostolis dicentibus: *ecce! duo gladii!* responderit: *satis est.* Sed qui præ reliquis ex sententiæ istius patronis sapere videri volunt, missis istis ineptiis. ea Scripturæ oracula urgent, in quibus Petro potestas clavium cœli, ligandi & solvendi, pascendique oves concessa dicitur, item ea, in quibus Christo Servatori potestas in omnes creaturas tribuitur. Ad quæ quid Autor respondeat, cum quilibet facile conjectura assequi queat, non est, ut illud repetamus. Nota porro sunt exempla Veteris Testamenti, quibus Romani Pontifices circa temporalia potestatem probare nonnulli satagunt, ad quæ etiam Noster respondet. **Artic. II.**

Cum primis autem latissimus in antiquitates ecclesiasticas, historicarumque monumenta se diffusandi illi aperitur campus, **Artic. III.** cum

cum ad exempla Imperatorum Regumque Christianorum, in quos potestatem temporalem exercuisse Romani Pontifices dicuntur, illi respondendum est. Hinc de excommunicatione Theodosii Imperatoris, de Anastasio, de privilegio S. Medardi Sueffionensis, & aliis, quæ Gregorio I Pontifici tribuuntur, de depositione Vambæ Hispaniæ Regis, de Sergio Papa & Justiniano II Imperatore, de Gregorio II & Leone Isaurico, de fabulis, quæ de Rege Yvetotensi & quodam Britanniarum Minoris Rege circumferuntur, de Childerico Franciæ Rege, quem a Zacharia Pontifice regia dignitate exutum ferunt, de translatione Imperii Occidentalis a Græcis ad Francos, de Ludovici Pii & Lotharii depositione, de institutione VII Electorum Imperii Germanici, de Henrico IV, Ottone IV, Friderico II & Ludovico Bavaro, Imperatoribus Germanicis, quos Imperatoria dignitate privare Romani Præsules conati sunt, prolixè & erudite dissertit. Ea, quæ Romani quidem Pontifices contra Galliæ Reges quandoque tentarunt, ut & auctoritatem, quam in Angliæ Reges sibi vindicarunt, seorsim expandit. Hinc ad canonem IV Concilii IV Lateranensis, item ad canones Concilii Constantiensis, & denique ad auctoritates Theologorum & Canonistarum recentiorum respondet. Nec desunt Auctori, quæ ad decretum Facultatis Theologicæ Parisiensis, quod tempore Henrici III Regis factum dicitur, itemque ad orationem Perronii Cardinalis, ad censuram libri de *libertatibus ecclesiæ Gallicanæ*, & denique ad ea, quæ post Cleri Gallicani declarationem, A. 1682 factam, gesta sunt, referunt. Quibus omnibus finem tandem imponit, ratiocinationes sub examen revocando, quibus nonnulli utuntur ad probandum, indirectam quandam potestatem in temporalia Regum Romanis Pontificibus competere.

Art. IV.

Art. V ad IX.

Prop. II.

Altera Cleri Gallicani propositio confirmat decreta Concilii Constantiensis, quibus Romanum Pontificem Concilii generalibus inferiorem esse, sancitur. Eamque Cleri Gallicani sententiam Auctor postro confirmaturus, prius inde probat, Concilium Generale legitime convocatum supra Pontificem esse, quia Concilium ejusmodi repræsentet Ecclesiam universalem, quæ extra controversiam sit supra Pontificem. Ad Ecclesiam enim non ad Petram aut Pontificem pertinere istas promissiones, quod falli & de-

fice-

ficere nequeat; *Matth. XVI Tu es Petrus, & super hanc petram fundabo ecclesiam meam, & porta inferorum non prevalebunt contra eam.* Ecclesiam, quam Apostoli representaverint, non solum Petro claves, hoc est, omnem potestatem spiritualem dedisse Christum *Matth. XVIII, 18*; Ecclesie, non Petro, facultatem judicandi & excommunicandi concessam, *ib. vers. 17.* Quæ cum ex Scriptura S. luculenter comprobasset Autor, per traditionem etiam confirmat. Idem porro evincit ex infallibilitate & universalitate Concilii generalis; ex modo, quo controversiæ in ejusmodi Conciliis decidentur; ex perpetua Ecclesie praxi; ex modo, quo Romani Pontifices a tempore Apostolorum usque ad nostram ætatem hæc in re se gesserint; ex gradibus jurisdictionis ecclesiasticæ in veteri Ecclesia receptis, dum nunquam a Concilio generali ad Pontificem, bene ausens a Pontifice ad Concilium generale provocatum sit; ex ipsa Pontificum confessione, affirmantium se ad decreta Conciliorum generalis recipienda hæcque obtemperanda esse obligatos, nec in sua positum esse potestate, ea abrogare, aut pro lubitu mutare; ex Pontificum exemplis, qui a Conciliis judicati, damnati, Pontificali dignitate privati sint; ex eo, quod decisiones Conciliorum generalium ab universa Ecclesia receptæ sint, ubi simul illis, qui decreta Concilii Constantiensis & Basiliensis eludere conantur, occurrit; porro ex praxi Ecclesie provocandi a judicio Papæ ad judicium Concilii generalis; ex determinationibus & declarationibus variarum Academicarum & Facultatum Theologicarum: quibus denique testimonia maxime celeberrima & præstantissima Theologorum & Canonistarum, item loca quædam juris Canonici & hujus glossæ; tandem & rationes varias subjicit, quibus ostendit, conveniens quoque esse, ut major Concilii generalis quam Pontificis sit auctoritas, & ut hic illius se decretis submittat. Sed nec his objectiones secus sentientium prætermittit, quibus secundam hæc Cleri Gallicani propositionem impugnant, immo accurate ad singulas respondet. Et sane, quæ ex dictis quibusdam Scripturæ, nihil minus quam quod volunt, probantibus, ex nomine Doctorum, Pastorum, Episcopi, & Capitis ecclesie, petunt argumenta, ita comperata sunt, ut sua se fertilitate statim prodant. Quæ vero de provocacionibus a judicio Conciliorum ad judicium Pontificum,

cum ad exempla Imperatorum Regumque Christianorum, in quos potestatem temporalem exercuisse Romani Pontifices dicuntur, illi respondendum est. Hinc de excommunicatione Theodosii Imperatoris, de Anastasio, de privilegio S. Medardi Suessionensis, & aliis, quæ Gregorio I Pontifici tribuuntur, de depositione Vambæ Hispaniæ Regis, de Sergio Papa & Justiniano II Imperatore, de Gregorio II & Leone Isaurico, de fabulis, quæ de Rege Yvetotensi & quodam Britanniarum Minoris Rege circumferuntur, de Childerico Franciæ Rege, quem a Zacharia Pontifice regia dignitate exutum fecerunt, de translatione Imperii Occidentalis a Græcis ad Francos, de Ludovici Pii & Lotharii depositione, de institutione VII Electorum Imperii Germanici, de Henrico IV, Ottone IV, Friderico II & Ludovico Bavaro, Imperatoribus Germanicis, quos Imperatoria dignitate privare Romani Præfules conati sunt, prolixè & erudite dissertuit. Ea, quæ Romani quidem Pontifices contra Galliæ Reges quandoque tentarunt, ut & auctoritatem, quam in Angliæ Reges sibi vindicarunt, seorsim expandit. Hinc ad canonem IV Concilii IV Lateranensis, item ad canones Concilii Constantiensis, & denique ad auctoritates Theologorum & Canonistarum recentiorum respondet. Nec desunt Auctori, quæ ad decretum Facultatis Theologiæ Parisiensis, quod tempore Henrici III Regis factum dicitur, itemque ad orationem Perronii Cardinalis, ad censuram libri *de libertatibus ecclesiæ Gallicanæ*, & denique ad ea, quæ post Cleri Gallicani declarationem, A. 1682 factam, gesta sunt, referunt. Quibus omnibus finem tandem imponit, ratiocinationes sub examen revocando, quibus nonnulli utuntur ad probandum, indirectam quandam potestatem in temporalia Regum Romanis Pontificibus competere.

Art. IV.

Art. V ad IX.

Prop. II.

Altera Cleri Gallicani propositio confirmat decreta Concilii Constantiensis, quibus Romanum Pontificem Conciliis generalibus inferiorem esse, sancitur. Eamque Cleri Gallicani sententiam Auctor porro confirmaturus, prius inde probat, Concilium Generale legitime convocatum supra Pontificem esse, quia Concilium ejusmodi repræsentet Ecclesiam universalem, quæ extra controversiam sit supra Pontificem. Ad Ecclesiam enim non ad Petrum aut Pontificem pertinere istas promissiones, quod falli & de-

fice-

ficere nequeat; *Matthi XVI Tu es Petrus, & super hanc petram fundabo ecclesiam meam, & porta inferorum non prevalebunt contra eam.* Ecclesiam, quam Apostoli representaverint, non solum Petro claves, hoc est, omnem potestatem spiritualem dedisse Christum *Matthi XVII, 18*; Ecclesiam, non Petro, facultatem judicandi & excommunicandi concessam, *ib. vers. 17.* Quæ cum ex Scriptura Solutè comprobasset Autor, per traditionem etiam confirmat. Idem porro evincit ex infallibilitate & universalitate Concilii generalis; ex modo, quo controversiæ in ejusmodi Conciliis decidentur; ex perpetua Ecclesiam praxi; ex modo, quo Romani Pontifices a tempore Apostolorum usque ad nostram ætatem hæc in re se gesserint; ex gradibus jurisdictionis ecclesiasticæ in veteri Ecclesiam receptis, dum nunquam a Concilio generali ad Pontificem, bene autem a Pontifice ad Concilium generale provocatum sit; ex ipsa Pontificum confessione, affirmantium se ad decreta Conciliorum generalis recipienda illisque obtemperandum esse obligatos, nec in sua positum esse potestate, ea abrogare, aut pro lubitu mutare; ex Pontificum exemplis, qui a Conciliis judicati, damnati, Pontificali dignitate privati sunt; ex eo, quod decisiones Conciliorum generalium ab universa Ecclesia receptæ sint, ubi simul illis, qui decreta Concilii Constantiensis & Basiliensis eludere conantur, occurrit; porro ex praxi Ecclesiam provocandi a judicio Papæ ad judicium Concilii generalis; ex determinationibus & declarationibus variarum Academicarum & Facultatum Theologicarum: quibus denique testimonia maxime celeberrima & præstantissima Theologorum & Canonistarum, item loca quædam iuris Canonici & hujus glossæ; tandem & rationes varias subjicit, quibus ostendit, conveniens quoque esse, ut major Concilii generalis quam Pontificis sit auctoritas, & ut hic illius se decretis submittat. Sed nec his objectiones secus sentientium prætermittit, quibus secundam hæc Cleri Gallicani propositionem impugnant, immo accurate ad singulas respondet. Et sane, quæ ex dictis quibusdam Scripturæ, nihil minus quam quod volunt, probantibus, ex nomine Doctoris, Pastoris, Episcopi, & Capitis ecclesiam, petunt argumenta, ita comparata sunt, ut sua se inutilitate statim prodant. Quæ vero de provocationibus a judicio Conciliorum ad judicium Pontificum,

eum, de potestate, quam Papæ vindicant, convocandi & confirmandi Concilia, & iis præsidendi, & quæ reliqua sunt ejusdem commatis, ab iis in medium afferuntur, accurate hinc sub examen vocantur ab Autore, & confutantur quam solidissime.

Prop. III.

Priusquam ad tertiam Propositionem accedat, in antecessum monet, quæ pro libertate Ecclesiæ Gallicanæ disputantur, neutiquam unitati Ecclesiæ obstare: qua occasione simul, in quo vera Ecclesiæ unitas consistat, ex Cypriano præcipue explicat. Duo autem tertia hæc Cleri Gallicani propositio complectitur capita, quorum alterum: potestatem Romani Pontificis non esse absolutam nec illimitatam, ejusque exercitium per canones Conciliorum generalium circumscribi; alterum: Ecclesiam Gallicanam semper canonum ecclesiasticorum regula fuisse gubernatam, eamque semper illorum se masculè opposuisse conatibus, qui aliam regiminis normam regulamve introducere in animum induxerint, & hanc præcipue esse Ecclesiæ Gallicanæ libertatem. Utrumque caput cum prolixius exposuisset, & confirmasset Autor exemplis, jura & libertatem Ecclesiæ antiquæ universalis, quæ a deo & Ecclesiæ Gallicanæ competant, ulterius rem omnem corroborat. Primo itaque Episcopis omnibus ac singulis facultatem judicium ferendi in rebus ad fidem & doctrinam spectantibus competere asserit. Non solum sane Petrum ad prædicandum Evangelium missum, missos etiam & reliquos Apostolos: *sicut me misi vivens Pater, & ego mitto vos.* Omnibus etiam Apostolis dictum esse: *euntes docete omnes gentes.* Nec Petrum in primitiva Ecclesia facultatem decidendi controversias sibi soli arrogasse: litem potius tum exortam omnium Apostolorum nomine decisam: *visum est Spiritui S. & nobis.* Eodem modo post Apostolorum tempora se habuisse, eundo per historiæ ecclesiasticæ uberrimos campos, luculenter ostendit. Sic Gallicanam Ecclesiam potestatem de rebus fidei judicandi exercuisse, Eusebii inter alia testimonio comprobatur, qui iudicii, a Christianis in Gallia contra Montanum ejusque sectatores lati, meminit *Hist. Eccles. Lib. V. cap. III.* Quod, & multis aliis historiarum monumentis comprobatur. Sic & in rebus ad disciplinam ecclesiasticam spectantibus, judicandi potestatem eos habuisse, pari ratione evincit. Eodem pertinet, quod Episcopi

scopi de Episcopis judicare potuerint, ipsi non aliter quam secundum canones Ecclesiasticos judicari potuerint debuerintque. Limitatam præterea Pontificis potestatem & hoc indicat, quod Episcopi munus in alterius Episcopi Dioecesi subire nequeat, quod Ecclesiasticorum itidem canonum auctoritate historiarumque monumentis fide dignis extra dubium ponit. Addit; & hoc, decreta Pontificum vi omni obligandi destitui & effectu carere, nisi recepta & adprobata sint ab Episcopis; causam etiam ejus, qui in iudiciis personalibus ad Pontificem provocaverit, ad iudicem loci, in quo crimen admissum, remitti, hoc saltem per Concilii Sardicenis decretum Pontifici concessio, ut Legatum mittere possit, qui reliquis iudiciis in loco delicti rem cognituris adjungatur: Pontificem denique privilegia & exemptiones, sine consensu Episcoporum & Regis permissione, impertire non posse, & quæ reliqua sunt ejusdem generis, quæ limitatam multis modis & circumscriptam Romani Antistitis potestatem arguunt. De infallibilitate Romani Prop. IV. Pontificis ultima agit cleri Gallicani Propositio, hanc ei diserte denegans, dum *judicium ejus irreformabile esse*, negat, *nisi Ecclesia consensus accesserit*. Infallibilitatem itaque Pontificis in questionibus fidei iisdem fere argumentis impugnat Autor doctissimus, quibus eam nostræ Ecclesiæ Doctores impugnare solent, qui adeo huncce ejus in re tanti momenti consensum grato accipient animo. Primum ex Scriptura Sacra depromptum est argumentum. Enimvero cum ipsum Petrum Apostolum subinde cespitasse, & neutiquam infallibilem fuisse constet, frustra successores Petri aliquid sibi asserere, recte contendit, quod ipsi Petro non fuit concessum. Alterum ex veteris Ecclesiæ disciplina desumptum est argumentum. Controversias enim circa fidem exortas ab Episcopis in Synodis provincialibus sæpius fuisse dijudicatas, nec consultum Pontificem, immo Pontificum scita non sine examine fuisse admitta: quæ secus fieri debuissent, si credidissent eo tempore, infallibilem esse Romanum Pontificem. Urget præterea exempla Pontificum, qui in suis decretis a veritatis deflexerunt tramite: item contradictiones, quæ in quibusdam Pontificum decretis inveniuntur: immo confessiones ipsorum Pontificum, qui se minime infallibiles esse agnoverint: quibus denique Concilio-

rum decreta, de laudationes Facultatum & Academiarum super hac questione, & sententias veterum & insignium ex variis gentibus Theologorum addit, subjuncta ad objectiones fecus sententiarum responsione solida & luculenta.

POEMA TOGRAI CUM VERSIONE LATINA Jacobi Golii hactenus inedita, quam ex MSto Goliasso Praefatione & Notis auctam edidit MATTHIAS ANCHERSEN.

Trajecti ad Rhenum, apud Gulielmum Broedelet, 1707, 8.

Constat 4 & $\frac{1}{2}$ plag.

CArmen hoc, quod ab Erpenio quondam, & deinde a Pocockio versione Latina & vocalibus instructum & editum est, Cl. *Ancherfen*, nunc Philosophiae in Academia Hafniensi Professor, suffragio celeberrimi Relandi cum versione *Golii*, in instructissima Relandi Bibliotheca asservata & hactenus inedita, denuo, sed sine vocalibus, in lucem emisit, manium Golianorum reverentia adductus. Sed durum fatum, quod nobis haud tacendum, experta est hæc editio, quandoquidem exemplaria, quæ Cl. Editor omnia, exceptis tantum quinque aut sex adhuc exstantibus, navi Hafniam destinaverat, in mari periere. Auctorem carminis *Tograi* anno Hegiræ 513 a Sultan Mahmoud capite plexum, prolixius ex *Herbelotii* Bibliotheca p. 1027 col. 1; genus vero carminis Persis Lamicum dicit, quia omnes versus in Lam vel L exeunt, ex *Samuelis Clerici* Profodia Arabica p. 62 descripsit & explicuit. In *Notis* observat Cl. Editor, Autorem minus recte *Abu-Ismael* pronunciat, quia in quinque nominibus, quæ inter & numeratur, auctoritate Grammatici Arabis in *Zjarumia* nota chafidæ, i. e. Genitivi est, quod Erpenius quoque L. III p. m. 142 observavit. Quare in *Historia Dynastiarum* a Pocockio edita super textum *Abi-Phanji* nomen legitur, quamvis in titulo, fortasse ex errore, *Abul Phangius* appelletur. Vocem *Togra*, a qua Autor nomen accepit, formam characterum majusculorum, teste *Herbelotio* l. c. denotare, eamque in *Tractatu* pacis inter Turcicum Imperatorem & Henricum IV Regem Galliarum facti, Parisiusque

siq̄ue A. 1624 Turcica & Galliae impressio, nec non in Epistola Morad Chan, A. 1633 ad Praepotentes ordines Belgicos scripta, inque Bibliotheca M&Storum Rotundiana servata, expressam & delineatam esse, Noster indicavit. Deinde ad versum XXI vocem **كسلا** a Golio *nigredo* versam annotatur, quod ea proprie stibium significet, quo Orientales mulieres oculos augustiores facere sunt solite. Ex quo verba *Ezech.* XXIII, 40 **קנע תלת** commodè cum LXX *καὶ ἐτιβίξεν τὰς ὀφθαλμούς σου*, & Kimchio vertimus: *Stibio ornasti oculos tuos*. Magnos porro oculos ab Orientalibus pro pucherimis esse habitos, vel ex eo cognoscimus, quod Mohammed finis in Paradiso **كسلا** *μεγαλοφθαλμῶν* promiserit, & Homero *Iliad.* a. v. 551 *βουῶπις βοῦς ὀφθαλμὸς* appellatur, quam vocem brevium Scholiorum Autor *ὀφθαλμῶν*, καὶ interpretatur. Reliquæ notæ variantes plerumque lectiones, ex Espenii & Pocockii exemplaribus collectas, & cum Goliano comparatas, exhibent non contemnendas, non omisiss, quas ipse Golius adscripserat, annotationibus. Sic ad vers. XXV: *Sanabitur sauciatus hastis in tabernaculis ipsorum haustus vel amo e lacu vini & mellis*: Golius enotaverat, per lacum vini & mellis saaves amicæ voces intelligi, uti *Cant.* IV, 11 *Evum destillat labra tua, sponsa, mel & lac sub lingua tua*. Ceterum nulli dubitamus hanc editionem Philarabibus vel ideo fore gratam, quod præter variantes lectiones novam quoque Goli versionem habeat.

D. JUSTI CHRISTOPHORI SCHOMERI
Theologia Moralis sibi constans. Accessit Prefatio nova,
cum Programmato D. Fechtii, Epistolis Pufendorffii,
Seckendorffii & reliq.

Rostochii & Lipsiæ, 1707, 8.

1 Alph. plag. 6.

Theologiae Moralis specimen, quod B. Autor anno 1690 in lucem emisit, perplacuit Eruditis, & nos, cum in his Actis A. 1691 mense Junio illud recenseremus, optavimus, Virum solidæ eruditione & judicandi facultate instructum telam, quam exorsus

erat, valde utilem pertexere. A nemine enim hanc doctrinam solum explicari posse credebamus, quam a Schomero, quod ea instructus erat juris scientia, quæ ad studium hoc rite tractandum, animumque ad ejusmodi meditationes præparandum requiritur. Hunc etiam in finem Autor noster doctissimus Theologicis institutionibus studium Juris addiderat, tantamque illius cognitionem sibi compararat, ut de difficillimis quæstionibus cum summis Juris graviter sæpe serioque disserteret & multiplicem juris usum cum in Theologia, tum in foro Ecclesiastico, cui magna auctoritate præfuit, ostenderet. His subsidiis instructus specimen illud Theologiæ Moralis, quinque Disputationes vel tot capita complexum, edidit, quo quasi prodromo aliquo Eruditorum judicia voluit experiri, iisque misit, quorum imprimis scire sententiam desiderabat. Inter quos præcipui fuere Duumviri illustres, Pufendorfius, Seckendorffiusque, quorum uterque rescriptis ad Autorem literis, quæ huic editioni præmissæ sunt, applaudit. Et quamvis in constituendo Juris Naturalis fundamento a Pufendorffio modeste dissentiret Schomerus, tantum tamen absuit, ut illi Schomerianum specimen displiceret, ut Autorem potius expressis verbis non tantum hortaretur, ut absolveret opus, ad eum, quem designarat, modum, sed Amico etiam in aurem quasi dixisse feratur, se etsi publice hoc declarare commode non posset, convictum tamen esse in conscientia, seque principia Schomeri tanquam firmiora & magis sufficientia suis præferre. De continuatione operis B. Autor, quoad vixit, cogitavit, sed præmatura abreptus morte non perfecit, opusculumque imperfectum reliquit. Quoniam tamen primus vera honestatis principia reduxit, modumque idoneum Theologiæ Moralis systema elaborandi aliis ostendit, suppressi non debuit, cum præsertim Editio prior, venditis a typographo studiosæ juventuti exemplaribus, ad Bibliopolas multorumque Eruditorum manus non pervenerit. In hac igitur editione, præter tres alias Disputationes, ab ipso Autore divulgatas, & conscriptam novam nunc editam, accessit quaecunque operis Supplementum, ex Collegio ejus MSto desumptum, nec non Præfatio nova, in qua hæc aliaque, quæ nos pro instituto nostro breviter strictimque recensuimus, uberius exponuntur.

NICO-

NICOLAI BERNOULLI, BASILEENSIS,
 Phil. & Jur. Utr. D. Specimina Artis conjectandi, ad
 quaestiones Juris applicatae.

ARtem conjectandi ipsis Dn. Patruī p. m. verbis in Tractatu de Arte conjectandi (inedito quidem adhuc, sed brevi, ut speramus, in lucem prodituro) Part. 4 c. 2 ita definire lubet, quod sit *Ars metiendi, quam fieri potest exactissime, probabilitates rerum eo sine, ut in judiciis & actionibus nostris semper eligere vel sequi possimus id, quod melius, satius, tutius aut consultius fuerit deprehensum.* Fundamentum totius hujus artis, quo in metiendis probabilitatibus perpetuo niti debemus, in hac universali consistit regula, quam demonstrant *Hugenius* in eleganti Diatriba de ratiociniis in alex. ludo, *Prop. 1, 2 & 3* & Patruus meus in Annotationibus ad easdem propositiones: *Multiplicetur id quod singulis casibus evenit per numerum casuum, quibus unumquodque evenire deprehenditur, summaque productorum dividatur per summam omnium casuum, quotiens ostendet, quid probabiliter eventurum sit, seu denotabit valorem expectationis, seu gradum probabilitatis quaesita.* Eam ad quaestiones Juris applicaturi primum ostendemus, quomodo per conjecturas determinetur, quot annos adhuc cujuslibet aetatis homo probabiliter sit victurus. Refert Cl. Patruus p. m. in Dissertatione de Conversione & Oppositione Enunciationum annexo 31 ex Ephemeridibus Erud. Gall. A. 1666, Num. 31, observatum fuisse ex collatione plurium Catalogorum demortuorum, quales Parisiis & Londini menstruatim vel hebdomatim distribui solent, quod ex centum infantibus, eodem tempore natis, elapso sexennio superstites remaneant 64 elapsis annis XVI 40, annis XXVI 25, annis XXXVI 16, annis XLVI 10, annis LVI 6, annis LXVI 3, annis LXXVI 1, annis LXXXVI 0. Quo posito, si agatur de aestimanda vita alicujus infantis recens nati, ita ratiocinandum erit: infans hic recens natus comprehenditur vel inter illos 36, qui intra primum sexennium moriuntur, vel inter illos 24, qui moriuntur inter annum sextum & decimum sextum &c. Ergo 36 sunt casus, ut moriatur intra primum sexennium, h. e. ut probabiliter adhuc vivat tres annos; 24 alii casus, ut moriatur intra

tra

tarantum sextum & decimum sextum, h. e. ut probabiliter adha-
 vivat 11 annos &c. Unde per regulam generalem traditam in-
 fantis nostri expectatio valet $(36, 3 + 24, 11 + 15, 21 + 9, 31 + 6,$
 $41 + 4, 51 + 3, 61 + 2, 71 + 1, 81)$: $100 = 1822$: $100 = 18$
 $\frac{2}{3}$ ann. Pariter ejus, qui est annorum sexaginta sex, ætas proba-
 biliter futura $(2, 5 + 1, 15)$: $3 = 25$: $3 = 8\frac{2}{3}$ ann. Aliter & qui-
 dem brevius easdem ætates ordine retrogrado sic invenimus: ille,
 qui 66 est annorum, duos habet casus, ut moriatur intra 10 annos,
 & unum, ut perveniat ad annum 76. Ergo ejus expectatio va-
 let $(2, 5 + 1, 15)$: $3 = 25$: $3 = 8\frac{2}{3}$ ann. Similiter infantis recens
 nati expectatio est $(36, 3 + 6 + 6 + 20 \frac{2}{3})$: $100 = 1822$: 100
 $= 18\frac{1}{3}$ ann. Eodem modo determinabitur vita ejus, qui est
 ætatis intermediæ inter annos 0. 6. 16. 26 &c. e gr. Si fuerit 20
 annorum, expectatio ejus erit $(9, 3 + 9, 11 + 6, 21 + 4, 31 + 3,$
 $41 + 2, 51 + 1, 61)$: $34 = 662$: $34 = 19\frac{1}{2}$. Non autem
 unius tantum hominis ætas media hoc modo probabiliter deter-
 minari potest, sed & duorum, trium, pluriumve h. e. ætas media
 diutissime viventis duorum, trium, quatuor &c. ejusdem aut di-
 versæ ætatis hominum. Sed antequam hanc ætatem supputare
 possimus, præmittenda est solutio sequentis problematis. Data
 meta a annorum vitæ longissimæ, intra quam aliquot homines nu-
 mero b singulis momentis æquali facilitate mori possunt, queritur,
 ad quot annos longissime victurus probabiliter pertingere queat?
 R. ad ba: $(b + 1)$ annos, h. e. si sint personæ 1, erit ætas quaesita $\frac{1}{2}a$;
 si 2, $\frac{2}{3}a$; si 3, $\frac{3}{4}a$; si 4, $\frac{4}{5}a$ &c. Nam si dividatur tempus a in in-
 numeras partes æquales seu momenta m, quorum numerus sit n
 infinitus, ita ut nm sit = a, & moriatur diutissime vivens ultimo
 momento, morientur ceteri eodem momento vel aliquo præce-
 dentium & quidem tot casibus, quot nulliones, uniones, biniones,
 terniones &c. continentur in rebus n, prout ceteri illi sunt vel 0,
 vel 1, vel 2, vel 3 &c. nempe vel 1, vel n, vel $(n, n + 1)$: 2, vel
 $(n, n + 1, n + 2)$: 2, 3 &c. casibus, unde productum ex numero
 casuum in numerum momentorum, quæ expectat diutissime vi-
 vens, si mori supponatur ultimo momento, erit 1. nm, n. nm,
 $(\frac{n, n + 1}{2}) nm$, $(\frac{n, n + 1, n + 2}{2, 3}) nm$ &c. & summa omnium pro-

probabilissimum dividit per summam omnium casuum, i. e. totalem expectationis diutissime viventis, qui singulis momentis aequae morti obnoxius supponitur, $sm : n, sn : (n, n+1), sn, n+1 : nm :$

$$(n, n+1, n+2), (n, n+1, n+2) nm : (n, n+1, n+2, n+3) \&c.$$

$\frac{2}{3}, \frac{3}{4}, \dots, \frac{2,3}{2,3,4}$

seu quia $n = \frac{1}{2}n^2$, $sm : n, sn : \frac{1}{2}nm, \frac{1}{2}n^2m : \frac{1}{2}n^2, \frac{1}{2}n^3m : \frac{1}{2}n^2, \frac{1}{2}n^3 \&c.$ h. e. $\frac{1}{2}nm, \frac{1}{3}nm, \frac{1}{4}nm, \frac{1}{5}nm \&c. =$ (quia $nm = a$) $\frac{1}{2}a, \frac{1}{3}a, \frac{1}{4}a, \frac{1}{5}a \&c.$ Idem Geometrice quoque sic inveniri potest, si construat curvatale nature, ut abscissis x exprimentibus tempus, intra quod dati homines moriuntur, applicatæ y represententur numerus casuum, quibus dicto tempore mori possunt, denotabit distantia centri gravitatis hujus curvæ a vertice i. e. $xydx : ydx$ numerum annorum quesitum. Est enim mutue convenientia inter valorem expectationis & centrum gravitatis. Hinc in nostro casu, ubi applicatæ semper deprehenduntur esse abscissarum potestates, quarum exponents unitate minor est

numero personarum, erit (posito $y = x^{b-1}$) $xydx : ydx$ h. e. ætas probabilissima diutissime viventis $= \int x^b dx : \int x^{b-1} dx = (1 : b+1) x^{b+1} : (1 : b) x^b = bx : b+1$ seu (posito $x = a$) $ba : b+1$. Quod si jam ætatem probabilem duorum e. gr. recens natorum A & B supputare velimus, patet vel utrumque A & B moriturum esse intra primum sexennium (quo casu ætas media diutissime viventis per modo ostensa erit $\frac{2}{3}6$ h. e. 4 ann.) vel A moriturum inter annum 6 & 16 & B intra 6 annos, aut vicissim B inter annum 6 & 16 & A intra annos 6 (quibus duobus casibus ætas diutissime viventis est $6 + \frac{1}{2}10 = 11$ ann.) vel utrumque A & B moriturum intra ann. 6 & 16 (quo casu ætas diutissime viventis est $6 + \frac{2}{3}10 = 12\frac{2}{3}$ ann.) vel A moriturum inter annum 16 & 26 & B intra annos 16, aut vicissim B inter annos 16 & 26, & A intra annos 16. (quibus casibus ætas diutissime viventis est $16 + \frac{1}{2}10 = 21$ ann.) vel utrumque moriturum inter annum 16 & 26 (quo casu ætas diutissime viventis est $16 + \frac{2}{3}10 = 21\frac{2}{3}$ ann.) & ita poro. Sunt autem 36 - 36 casus, ut uterque moriatur primo sexennio, 36 - 24 casus ut A moriatur inter ann. 6 & 16 & B intra annos

tas annum sextum & decimum sextum, h. e. ut probabiliter adhaerere vivat 11 annos &c. Unde per regulam generalem traditam infantis nostri expectatio valet $(36, 3 + 24, 11 + 15, 21 + 9, 31 + 6, 41 + 4, 51 + 3, 61 + 2, 71 + 1, 81)$: $100 = 1822$: $100 = 18 \frac{2}{5}$ ann. Pariter ejus, qui est annorum sexaginta sex, ætas probabiliter futura $(2, 5 + 1, 15)$: $3 = 25$: $3 = 8 \frac{2}{3}$ ann. Aliter & quidem brevius easdem ætates ordine retrogrado sic invenimus: ille, qui 66 est annorum, duos habet casus, ut moriatur intra 10 annos, & unum, ut perveniat ad annum 76. Ergo ejus expectatio valet $(2, 5 + 1, 15)$: $3 = 25$: $3 = 8 \frac{2}{3}$ ann. Similiter infantis recens nati expectatio est $(36, 3 + 64, 6 + 20 \frac{2}{5})$: $100 = 1822$: $100 = 18 \frac{2}{5}$ ann. Eodem modo determinabitur vita ejus, qui est ætatis intermediæ inter annos 0, 6, 16, 26 &c. e gr. Si fuerit 20 annorum, expectatio ejus erit $(9, 3 + 9, 11 + 6, 21 + 4, 31 + 3, 41 + 2, 51 + 1, 61)$: $34 = 662$: $34 = 19 \frac{1}{2}$. Non autem unius tantum hominis ætas media hoc modo probabiliter determinari potest, sed & duorum, trium, pluriumve h. e. ætas media diutissime viventis duorum, trium, quatuor &c. ejusdem aut diversæ ætatis hominum. Sed antequam hanc ætatem supputare possimus, præmittenda est solutio sequentis problematis. Data ætas a annorum vitæ longissimæ, intra quam aliquot homines numero b singulis momentis æquali facilitate mori possunt, quaeritur, ad quot annos longissime victurus probabiliter pertingere queat? R. ad ba : $(b + 1)$ annos, h. e. si sint personæ 1, erit ætas quaesita $\frac{1}{2}a$; si 2, $\frac{2}{3}a$; si 3, $\frac{3}{4}a$; si 4, $\frac{4}{5}a$ &c. Nam si dividatur tempus a in innumeratas partes æquales seu momenta m, quorum numerus sit n infinitus, ita ut nm sit = a, & moriatur diutissime vivens ultimo momento, morientur ceteri eodem momento vel aliquo præcedentium & quidem tot casibus, quot nulliones, uniones, biniones, terniones &c. continentur in rebus n, prout ceteri illi sunt vel 0, vel 1, vel 2, vel 3 &c. nempe vel 1, vel n, vel $(n, n + 1)$: 2, vel $(n, n + 1, n + 2)$: 2, 3 &c. casibus, unde productum ex numero casuum in numerum momentorum, quæ expectat diutissime vivens, si mori supponatur ultimo momento, erit 1. nm, n. nm, $(n, n + 1)$ nm, $(n, n + 1, n + 2)$ nm &c. & summa omnium pro-

2

2, 3

pro-

probabilissimè diutissimè viventis, qui singulis momentis æque morti obnoxius supponitur, sum: n , fin. nm: $(n, n+1)$, fin. $n+1$ nm:

$$(n, n+1, n+2), \text{ fin. } n+1, n+2 \text{ nm: } (n, n+1, n+2, n+3) \&c.$$

$$2, 5 \quad 2, 3 \quad 2, 3, 4$$

seu quia $n = 0$, fin. nm: n , fin. nm: $\frac{1}{2}nm$, $\frac{1}{2}n^2m$: $\frac{1}{6}n^3$, $\frac{1}{6}n^3m$: $\frac{1}{24}n^4$ &c. h. e. $\frac{1}{2}nm$, $\frac{1}{6}nm$, $\frac{1}{24}nm$, $\frac{1}{120}nm$ &c. = (quia $nm = a$) $\frac{1}{2}a$, $\frac{1}{6}a$, $\frac{1}{24}a$, $\frac{1}{120}a$ &c. Idem Geometricè quoque sic inveniri potest, si construat̄ curvatalis nature, ut abscissis x exprimentibus tempus, intra quod dati homines moriuntur, applicatæ y representent̄ numeros casuum, quibus dicto tempore mori possunt, denotabit̄ distantia centri gravitatis hujus curvæ a vertice i. e. $xydx$: $fydx$ numerum annorum quæsitum. Est enim mutua convenientia inter valorem expectationis & centrum gravitatis. Hinc in nostro casu, ubi applicatæ semper deprehenduntur esse abscissarum potestates, quarum exponents unitate minor est

numero personarum, erit (posito $y = x^{b-1}$) $xydx$: $fydx$ h. e. ætas probabilissimè diutissimè viventis = $\int x^b dx$: $\int x^{b-1} dx = (1: b+1) x^{b+1}$: $(1: bx^b) = bx$: $b+1$ seu (posito $x = a$) ba : $b+1$. Quod si jam ætatem probabilem duorum e. gr. recens natorum A & B supputare velimus, patet vel utrumque A & B moriturum esse intra primum sexennium (quo casu ætas mediè diutissimè viventis per modo ostensa erit $\frac{2}{3}6$ h. e. 4 ann.) vel A moriturum inter annos 6 & 16 & B intra 6 annos, aut vicissim B inter annos 6 & 16 & A intra annos 6 (quibus duobus casibus ætas diutissimè viventis est $6 + \frac{1}{2}10 = 11$ ann.) vel utrumque A & B moriturum intra ann. 6 & 16 (quo casu ætas diutissimè viventis est $6 + \frac{1}{3}10 = 12\frac{2}{3}$ ann.) vel A moriturum inter annum 16 & 26 & B intra annos 16, aut vicissim B inter annos 16 & 26, & A intra annos 16 (quibus casibus ætas diutissimè viventis est $16 + \frac{1}{2}10 = 21$ ann.) vel utrumque moriturum inter annum 16 & 26 (quo casu ætas diutissimè viventis est $16 + \frac{1}{3}10 = 21\frac{2}{3}$ ann.) & ita porç. Sunt autem 36-36 casus, ut uterque moriatur primo sexennio, 36-24 casus ut A moriatur inter ann. 6 & 16 & B intra annos

tar annum sextum & decimum sextum, h. e. ut probabiliter addita
 vivas 11 annos &c. Unde per regulam generalem traditam in-
 fantis nostri expectatio valet $(36, 3 + 24, 11 + 15, 21 + 9, 31 + 6,$
 $41 + 4, 51 + 3, 61 + 2, 71 + 1, 81): 100 = 1822: 100 = 18$
 $\frac{2}{5}$ ann. Pariter ejus, qui est annorum sexaginta sex, ætas proba-
 biliter futura $(2, 5 + 1, 15): 3 = 25: 3 = 8\frac{2}{3}$ ann. Aliter & qui-
 dem brevius easdem ætates ordine retrogrado sic invenimus: ille,
 qui 66 est annorum, duos habet casus, ut moriatur intra 10 annos,
 & unum, ut perveniat ad annum 76. Ergo ejus expectatio va-
 let $(2, 5 + 1, 15): 3 = 25: 3 = 8\frac{2}{3}$ ann. Similiter infantis recens-
 nati expectatio est $(36, 3 + 64, 6 + 20 \frac{2}{5}): 100 = 1822: 100$
 $= 18\frac{2}{5}$ ann. Eodem modo determinabitur vita ejus, qui est
 ætatis intermediæ inter annos 0. 6. 16. 26 &c. e gr. Si fuerit 20
 annorum, expectatio ejus erit $(9, 3 + 9, 11 + 6, 21 + 4, 31 + 3,$
 $41 + 2, 51 + 1, 61): 34 = 662: 34 = 19\frac{1}{2}$. Non autem
 unius tantum hominis ætas media hoc modo probabiliter deter-
 minari potest, sed & duorum, trium, pluriumve h. e. ætas media
 diutissime viventis duorum, trium, quatuor &c. ejusdem aut di-
 versæ ætatis hominum. Sed antequam hanc ætatem supputare
 possimus, præmittenda est solutio sequentis problematis. Data
 meta a annorum vitæ longissimæ, intra quam aliquot homines nu-
 mero b singulis momentis æquali facilitate mori possunt, quaeritur,
 ad quot annos longissime victurus probabiliter pertingere queat?
 R. ad ba: $(b + 1)$ annos, h. e. si sint personæ 1, erit ætas quaesita $\frac{1}{2}a$;
 si 2, $\frac{2}{3}a$; si 3, $\frac{3}{4}a$; si 4, $\frac{4}{5}a$ &c. Nam si dividatur tempus a in in-
 numeras partes æquales seu momenta m, quorum numerus sit a
 infinitus, ita ut nm sit = a, & moriatur diutissime vivens ultimo
 momento, morientur ceteri eodem momento vel aliquo præce-
 dentium & quidem tot casibus, quot nulliones, uniones, biniones,
 terniones &c. continentur in rebus n, prout ceteri illi sunt vel 0,
 vel 1, vel 2, vel 3 &c. nempe vel 1, vel n, vel $(n, n + 1): 2$, vel
 $(n, n + 1, n + 2): 2, 3$ &c. casibus, unde productum ex numero
 casuum in numerum momentorum, quæ expectat diutissime vi-
 vens, si mori supponatur ultimo momento, erit 1. nm, n. nm,
 $\frac{(n, n + 1) nm}{2}$, $\frac{(n, n + 1, n + 2) nm}{2, 3}$ &c. & summa omnium
 pro-

probabilissimum diuissimum per summam omnium casuum, i. e. totalia
 expectatis diuissimè viventis, qui singulis momentis æque morti
 obnoxius supponitur, $sum : n$, $su. nm : (n, n+1)$, $su. n+1 nm :$

$$(n, n+1, n+2), (n, n+1, n+2 nm : (n, n+1, n+2, n+3) \&c.$$

seu quia $n = \infty$, $sum : n$, $sum : \frac{1}{2}nm$, $sum : \frac{1}{3}n^2m$, $sum : \frac{1}{4}n^3m$,
 $sum : \frac{1}{5}n^4m$ &c. h. e. $\frac{1}{2}nm$, $\frac{1}{3}nm$, $\frac{1}{4}nm$, $\frac{1}{5}nm$ &c. = (quia
 $nm = a$) $\frac{1}{2}a$, $\frac{1}{3}a$, $\frac{1}{4}a$, $\frac{1}{5}a$ &c. Idem Geometricè quoque sic in-

ueniri potest, si construatür curvæ talis naturæ, ut abscissis x expri-

mentibus tempus, intra quod dati homines moriuntur, applicatæ
 y represententur numerus casuum, quibus dicto tempore mori
 possunt, denotabit distantia centri gravitatis hujus curvæ a vertice
 i. e. $fydx : fxdx$ numerum annorum quæsitum. Est enim mu-

tua convenientia inter valorem expectationis & centrum gravita-

tis. Hinc in nostro casu, ubi applicatæ semper deprehenduntur
 effectus abscissarum potestates, quarum exponents unitate minor est

numero personarum, erit (posito $y = x^{b-1}$) $fydx : fxdx$ h. e.
 ætas probabilissima diuissimè viventis = $fx^b dx : fx^{b-1} dx =$

$(1 : b+1) x^{b+1} : (1 : bx^b) = bx : b+1$ seu (posito $x = a$) $ba :$
 $b+1$. Quod si jam ætatem probabilem duorum e. gr. recens

natorum A & B supputare velimus, patet vel utrumque A & B
 moriturum esse intra primum sexennium (quo casu ætas media
 diuissimè viventis per modo ostensa erit $\frac{2}{3}6$ h. e. 4 ann.) vel A

moriturum inter annum 6 & 16 & B intra 6 annos, aut vicissim B
 inter annum 6 & 16 & A intra annos 6 (quibus duobus casibus
 ætas diuissimè viventis est $6 + \frac{1}{2}10 = 11$ ann.) vel utrumque A & B

moriturum intra ann. 6 & 16 (quo casu ætas diuissimè viventis
 est $6 + \frac{1}{3}10 = 12\frac{2}{3}$ ann.) vel A moriturum inter annum 16 & 26
 & B intra annos 16, aut vicissim B inter annos 16 & 26, & A intra
 annos 16 (quibus casibus ætas diuissimè viventis est $16 + \frac{1}{2}10 =$
 21 ann.) vel utrumque moriturum inter annum 16 & 26 (quo
 casu ætas diuissimè viventis est $16 + \frac{1}{3}10 = 21\frac{2}{3}$ ann.) & ita por-

ro. Sunt autem 36 - 36 casus, ut uterque moriatur primo sexen-

nos 6, totidemque ut B moriatur inter ann. 6 & 16, & A dicitur nos 6, 24 - 24 casus ut uterque moriatur inter annum 6 & 16, $(36 + 24) 15 = 60 - 15$ casus, ut A moriatur inter annum 16 & 26 & B intra 16 annos, totidemque ut B moriatur inter annum 16 & 26 & A intra 16 annos, 15 - 15 casus ut uterque moriatur inter annum 16 & 26 &c. quare expectatio diutissime viventis erit $= (36, 36) 4 + (2, 36 - 24) 11 + (24, 24) 12 + (2, 60, 15) 21 + (15, 15) 22 + (2, 75, 9) 31 + (9, 9) 32 + (2, 84, 6) 41 + (6, 6) 42 + (2, 90, 4) 51 + (4, 4) 52 + (2, 94, 3) 61 + (3, 3) 62 + (2, 97, 2) 71 + (2, 2) 72 + (2, 99, 1) 81 + (1, 1) 82$ divis, per 100. 100 $= 278238 : 10000 = 27 \frac{4135}{5000}$.

Si jam ex solo temporis lapsu judici absentem pro mortuo declarare liceat, satis probabile esse existimo, ut quis sit mortuus, si duplo probabilis sit eum esse mortuum quam vivum, tunc enim probabilitas semissem certitudinis notabiliter sexta scilicet certitudinis parte excedit. Tunc autem illud duplo probabilis est, quando tot anni elapsi sunt, ut ex pluribus ejusdem aetatis hominibus numerus eorum, qui intra hos annos decefferunt, duplo major sit quam numerus eorum, qui adhuc superstites sunt. Sic ad inveniendum quo tempore duplo probabilis sit, ut infans e. gr. recens natus, sit mortuus quam ut vivat, quaero, intra quot annos ex centum infantibus decedant 67, ita ut superstites remaneant tantum 33, & invenio annos 20 $\frac{2}{3}$. Ex centum enim infantibus intra 16 annos moriuntur 60 & sequente decennio 15. Unde ad habendum tempus, intra quod moriuntur 67 per regulam triam sic dico: Quindecim moriuntur intra 10 annos, ergo septem moriuntur intra annos 4 $\frac{2}{3}$, qui additi ad 16 annos faciunt 20 $\frac{2}{3}$.

In emtione spei aut aleae, spes etsi incerta sit, nihilominus certo valore & pretio aestimari potest per regulam superius indicatam. E. gr. Si quis ab aliquo emat jus per annum exercendi piscationem in flumine, valor spei determinabitur, si numerus piscium ab aliquot retro annis in illo flumine captorum dividatur per numerum annorum, nam quotiens dabit numerum piscium, qui probabiliter hoc anno capiuntur, adeoque justum pretium in hac emtione erit illud, quod aliis pro tot piscibus solvendum esset. Emtionis spei praecipua & hodie maxime usitata species est *amio annorum* red-

reditus ad vitam, qua pro certo pectio statim exoluto emuntur pensiones annuae praestande ad dies vitae vel emtoris, vel venditoris, vel alienus tertii. Verus atque genuinus reditus vitales affirmandi modus hic est. Primo patet, quod, quia fors seu pretium datum repati nequit, pensiones annuae excedere debeant usuras ordinarias, quae alius pro eadem sorte solverentur, si census esset reddibilis; secundo aequum est, ut id quod singulis annis ultra usuram convenientem solvitur, sorti imputetur, quo fit, ut fors singulis annis imminuatur & tandem plane exhauriatur, sed hoc, ut aequalis inter emtorem & venditorem intercedat conditio, necessario contingere debet post tot annos, quot ille, ad cujus vitam reditus constituitur, victurus praesumitur. Ad inveniendam igitur rationem inter pretium & annuas pensiones ponatur fors seu pretium = s, pensio annua = p, numerus annorum, quos quilibet victurus praesumitur & quos supra invenire docuimus = n, si- que ratio sortis ad sortem auctam usura primi anni ut 1 ad m, ita ut fors cum usura primi anni sit sm. De hac si detrahatur p pensio primi anni, relinquitur sm - p pro quantitate sortis post primum annum. Hinc ad inveniendum, quanam sit fors post secundum annum, faciendum est ut 1 ad m ita sm - p ad smm - pm sortem auctam usurae secundi anni: ex qua iterum detrahi debet pensio annua, ut habeatur smm - pm - p pro quantitate sortis, quae est post annum secundum. Rursus multiplicando per m & subtrahendo p habetur sm² - pm² - pm - p pro sorte post tertium annum. Similiter fors post quartum annum erit sm³ - pm³ - pm² - pm - p, post quintum sm⁴ - pm⁴ - pm³ - pm² - pm - p; post ultimum seu n annum smⁿ - pmⁿ - pmⁿ⁻² - pmⁿ⁻³ . . . - p, quae quia debet esse = 0, erit smⁿ = p + pm + pm² + pm³ . . . + pmⁿ⁻¹ = (quia haec series est progressio Geometrica) (pmⁿ - p) : (m - 1). Unde dividendo utrinque per mⁿ : (m - 1) proveniet S(m - 1) = p - p : mⁿ & aequatione in analogiam versa p : s = m - 1 : (1 - 1 : mⁿ) = (substituto valore ipsius m = 105 : 100 & m - 1 = 5. 100 = 1 : 20, hodie enim regulariter permittuntur usurae duntaxat quincunces) $\frac{1}{20} : \frac{100}{105} = 1.20 (1 - \frac{100}{105})$: quod indicat pensionem annuam ad pretium debere esse in ratione,

X 2

unius

unius ad 20 (1 — $\frac{1}{20}$): quæ ratio plane determinabitur: si pro n porro substituetur numerus annorum, quos emtor victurus intelligitur. Valor autem hujus expressionis invenitur facillime ope Logarithmorum: cujuscunque enim numeri ad potestatem, cujus index = n, elevati Logarithmus habetur multiplicando Logarithmum ipsius numeri per n. Verum dum hæc scribo, animadverto valorem horum reddituum non recte estimari supponendo redditum duraturum esse tot annos, quot quis probabiliter victurus præsumitur; quis enim pretia non in eadem proportionem crescunt cum annis, ideo pretium justum redditus vitalitii empti ad vitam unius, qui intra decennium e. gr. certo moriturus est, at singulis hujus decennii annis æquali facilitate mori potest, non idem esse debet cum pretio redditus temporalis ad quinque annos, licet vita probabilis hujus hominis sint quinque anni, sed medium Arithmeticum inter singula pretia, quibus emuntur redditus temporales, unius, duorum, trium &c. annorum usque ad decem. Ut igitur verum habeatur sedituum vitalium pretium oportet invenire pretia in singulos annos, quos quilibet homo vivere potest, eademque per singulos facilitatis casus multiplicare & summam omnium productorum per numerum omnium casuum dividere: in quem finem sequentem construxi Tabellam, quæ continet pretia reddituum temporalium in singulos annos ab uno usque ad centum, ubi facillioris calculi gratia fractiones reduxi ad decimales, ita ut posita pensione annua = 1.000 pretium redditus per decem e. gr. annos solvendi sint 7.723 h. e. in ratione unius ad 7 $\frac{723}{1000}$ sive 1000 ad 7723.

An.	Pret.	A.	Pret.	A.	Pret.	A.	Pret.	A.	Pret.
1	0. 952	21	12. 821	41	17. 294	61	18. 980	81	19. 616
2	1. 868	22	13. 162	42	17. 423	62	19. 029	82	19. 634
3	2. 729	23	13. 490	43	17. 546	63	19. 075	83	19. 651
4	3. 553	24	14. 798	44	17. 663	64	19. 119	84	19. 668
5	4. 326	25	14. 093	45	17. 774	65	19. 161	85	19. 684
6	5. 075	26	14. 376	46	17. 880	66	19. 201	86	19. 699
7	5. 787	27	14. 642	47	17. 981	67	19. 239	87	19. 713
8	6. 459	28	14. 898	48	18. 077	68	19. 275	88	19. 727
9	7. 105	29	15. 141	49	18. 169	69	19. 310	89	19. 740

An.

Ann.	Pret.	A.	Pret.	A.	Pret.	A.	Pret.	A.	Pret.
10	7.723	30	15.373	50	18.256	70	19.343	90	19.752
11	8.304	31	15.593	51	18.339	71	19.374	91	19.764
12	8.864	32	16.803	52	18.418	72	19.404	92	19.778
13	9.396	33	16.082	53	18.493	73	19.432	93	19.786
14	9.899	34	16.193	54	18.565	74	19.459	94	19.796
15	10.380	35	16.374	55	18.634	75	19.485	95	19.806
16	10.838	36	16.547	56	18.699	76	19.509	96	19.815
17	11.274	37	16.712	57	18.761	77	19.533	97	19.824
18	11.691	38	16.868	58	18.819	78	19.555	98	19.832
19	12.085	39	17.017	59	18.876	79	19.576	99	19.840
20	12.461	40	17.159	60	18.929	80	19.596	100	19.848

Hujus Tabellæ beneficio iuveni, pensione annua existente 1.000, reditus ad vitam ejus, qui est

annorum	0	6	16	26	36	46	56
reditus vitales	9.420	10.600	10.593	10.576	10.164	9.457	8.148
valere,							

Etiam ex superioribus liquet 15 esse e. gr. casus, ut juvenis 16 annorum moriatur primo decennio, 9 ut secundo, 6 ut tertio, 4 ut quarto, 3 ut quinto, 2 ut sexto, & 1 ut septimo. Si moriturus esset primo decennio, pretium justum esset 4.558 (Sumitur enim medium Arithmeticum inter decem primos hujus Tabellæ numeros, h. e. inter singula pretia pro reditu unius, duorum, trium &c. 10 annorum, quia *per hypothesin* juvenis noster singulis decenniis annis æque facile morti obnoxius est.) Si moriturus esset secundo decennio, pretium esset 10.519, quod item est medium Arithmeticum inter Pretia pro reditu ad 11, 12, 13 - - - 20 annos. Similiter si moriturus esset tertio decennio, pretium esset 14.179; si quarto, 16.427; si quinto, 17.806; si sexto 18.653 & denique si septimo 19.173. Ergo per generalem nostram regulam valor hujus reditus est = (15, 4.558 + 9, 10.519 + 6, 14.179 + 4, 16.427 + 3, 17.806 + 2, 18.653 + 1, 19, 19.173) : 40 = (423.720) : 40 = 10.593.

Est & alia species contractus vitalitii, quæ cum reditibus vitalibus magnam habet affinitatem, illa scilicet conventio, Italice

hodiernum usitata, quia Pater cui recens nata est filia cum alio ita contrahit, ut ille pretio statim accepto ejus quadruplum vel quintuplum (quod deinde filiae in dotem cedit) restituat, si contigerit, filiam pervenire ad aetatem nubilem puta 16 annorum, totum autem retineat, si infra hanc aetatem moriatur. In hac igitur conventionem quantur, quantum debeat esse illud, quod dicto tempore restitui oportet. Nos illud ita determinamus. Ponamus pecuniam erogatam esse m , illamque post annum valere m , hinc illa post duos annos valebit m^2 , post tres m^3 , post sedecim m^{16} . Itaque si filia certo ad 16 annos perventura esset, ipsi solvi deberet m^{16} . Sed quia contingere potest illam infra hanc aetatem mori, ideo aequum est plus restitui quam m^{16} , ut haec incertitudo iterum cum alio lucro compensetur. Vocemus igitur, quod restitui debet x , eruntque 40 casus ad obtinendum x & 60 ad 0. Sunt enim (ut apparet ex superioribus) 40 casus, ut quis perveniat ad annum decimum sextum, & 60, ut moriatur intra 16 annos, proinde expectatio ejus, qui hoc modo contrahit, est $(40x + 60, 0)$: $100 = \frac{2}{3}x$, & quia haec expectatio tantundem valere debet ac illud quod valet pretium erogatum post 16 annos h. e. m^{16} ; idcirco habebitur $\frac{2}{3}x = m^{16}$ & $x = \frac{3}{2}m^{16} =$ (posito $m = 105$: 100, quia usurae legitima sunt quincuntes) $\frac{3}{2} \cdot 105^{16} : 100$, quae quantitas, per Logarithmos facile habetur, nam Logarithmus ipsius 105^{16} : 100 est sedecuplus Logarithmi ipsius 105 : 100. Multiplicato igitur Logarithmo hujus numeri i. e. 0. 0211893 per 16, proveniet Logarithmus 0. 3390288, cujus numerus quam proxime est 2. 183, qui porro multiplicatus per $\frac{3}{2}$ dat 5. 457 pro eo, quod filiae post 16 annos restitui debet & quod, ut apparet plus est quam quintuplum pecuniae ab initio erogatae.

In contractu assecurationis quomodo periculum aestimari possit, ex sequentis casus resolutione patebit. Institutor nunciat mercatori tres naves A, B, C solvissse e portu mercibus onustas & tertiam quidem C 100 sarcinis, ex quibus tres signatae N°. 1. N°. 2. N°. 3 pertineant ad mercatorem capiatq; sarcina N°. 1 pro 1000, N°. 2 pro 2000, N°. 3 pro 2400 florenis merces. Aliquamdu post nunciatur illi, unam illarum 3 navium naufragio periisse, nec nisi 20 sarcinas fluxibus ereptas fuisse. Mercator timidus incertitudinis impatiens, utrum

utrum iustura se quoque tetigerit, mavult quod sibi superest spei liberi vendere, quam inter spem & metum diutius versari. Quæritur, quanti sit æstimandum illud, quod jure & rationabiliter sperare possit. R. 3960 florenis. Nam si navis illa, quæ naufragium passa esset, fuisset tertia C, quæ merces nostri mercatoris venit, expectare possit mercator, quia ex 100 Sarcinis duntaxat 10, i. e. quinta pars salvata sunt, non nisi quintam partem suarum mercium, id est, 1080. Quia autem infortunium, si solus navium numerus spectetur, singulis tribus A, B & C æque facile accidere poterit, ideo duo sunt casus, ut omnes merces salvatæ sint, unus ut quinta tantum pars, adeoque expectatio mercatoris valet $(2, 5400 + 1, 1080) : 3 = 11880 : 3 = 3960$.

Hinc etiam patet, quomodo determinari debet quantitas usurarum in fœnore nautico. Quanti enim æstimari debet periculum, quod sustinet creditor pecuniæ trajectitiæ, tanto usuras ordinarias superare debent usuræ nauticæ. Sit fors seu quantitas pecuniæ trajectitiæ = a, usura mensuris ordinariis = b, nauticæ = x, numerus mensurum, quibus navis navigat = n, numerus casuum, quibus navis salva in portum venit = p & numerus casuum quibus contrarium accedit = q, sive quod ex p + q navibus numerus eorum, quæ salvantur, sit = p & numerus earum, quæ pereunt, = q. Quia igitur p casus sunt, ut creditor accipiat totam sortem a una cum usuris nauticis, quæ singulis mensibus sunt x adeoque n mensibus consiciunt nx, & q casus ut nihil accipiat, ideo erit ejus expectatio = $(p(a + nx) + q, 0) : p + q = (pa + pnx) : p + q$. Hæc autem expectatio tantundem valere debet ac illud, quod accepturus fuisset creditor, si pecuniam suam sub usuris ordinariis credidisset, proinde habetur $(pa + pnx) : p + q = a + nb$, consequenter $x = (qa + pnb + qn) : pn$. E. gr. sit p : q = 9 : 1, a = 1200, b = 5, erit x = 1350 : 27 = 50.

Celebres admodum sunt hodie sponsones *Genuesis*, quæ publice instituantur occasione electionum singulis annis *Genæ* factarum, ubi ex 100 Senatoribus sorte eliguntur quinque, qui eo anno principalioribus funguntur muneribus. Solent igitur mercatores opulenti cum aliis concertationem inire hac lege, ut, quicunque

hodiernum usitata, qua Pater cui recens nata est filia cum alio ita contrahit, ut ille pretio statim accepto ejus quadruplum vel quintuplum (quod deinde filiae in dotem cedit) restituat, si contigerit, filiam pervenire ad aetatem nubilem puta 16 annorum, totum autem retineat, si infra hanc aetatem moriatur. In hac igitur conventionem quaeritur, quantum debeat esse illud, quod dicto tempore restitui oportet. Nos illud ita determinamus. Ponamus pecuniam erogata esse m , illamque post annos n valere m' , hinc illa post duos annos valebit m^2 , post tres m^3 , post sedecim m^{16} . Itaque si filia certo ad 16 annos perventura esset, ipsi solvi deberet m^{16} . Sed quia contingere potest illam infra hanc aetatem mori, ideo aequum est plus restitui quam m^{16} , ut haec incertitudo iterum cum alio lucro compensetur. Vocemus igitur, quod restitui debet x , eruntque 40 casus ad obtinendum x & 60 ad 0. Sunt enim (ut apparet ex superioribus) 40 casus, ut quis perveniat ad annum decimum sextum, & 60, ut moriatur intra 16 annos, proinde expectatio ejus, qui hoc modo contrahit, est $(40x + 60, 0)$: $100 = \frac{4}{5}x$, & quia haec expectatio tantumdem valere debet ac illud quod valet pretium erogatum post 16 annos h. e. m^{16} , idcirco habebitur $\frac{4}{5}x = m^{16}$ & $x = \frac{5}{4}m^{16} =$ (posito $m = 105$: 100, quia usurae legitimae sunt quincunces) $\frac{5}{4}, 105^{16}$: 100, quae quantitas, per Logarithmos facile habetur, nam Logarithmus ipsius 105^{16} : 100 est sedecuplus Logarithmi ipsius 105 : 100. Multiplicato igitur Logarithmo hujus numeri i. e. 0. 0211893 per 16, proveniet Logarithmus 0. 3390288, cujus numerus quam proxime est 2. 183, qui porro multiplicatus per $\frac{5}{4}$ dat 5. 457 pro eo, quod filiae post 16 annos restitui debet & quod, ut apparet plus est quam quintuplum pecuniae ab initio erogatae.

In contractu asecurationis quomodo periculum estimari possit, ex sequentis casus resolutione patebit. Insitutor nunciat mercatori tres naves A, B, C solvise e portu mercibus onustas & tertiam quidem C 100 sarcinis, ex quibus tres signatae N°. 1. N°. 2. N°. 3 pertineant ad mercatorem capiatq; sarcina N°. 1 pro 1000, N°. 2 pro 2000, N°. 3 pro 2400 florenis merces. Aliquamd u post nunciatur illi, unam illarum 3 navium naufragio perisse, nec nisi 20 sarcinas fluctibus ereptas fuisse. Mercator timidus incertitudinis impatiens, utrum

utrum iudicium se quoque tetigerit, mavult quod sibi superest spei liberi vendere, quam inter spem & metum diutius versari. Quæritur, quanti sit æstimandum illud, quod iure & rationabiliter sperare possit. R. 3960 florenis. Nam si navis illa, quæ naufragium passa esset, fuisset tertia C, quæ merces nostri mercatoris ve-
xit, expectare possit mercator, quia ex 100 Sarcinis duntaxat 20, i. e. quinta pars salvatæ sunt, non nisi quintam partem suarum mercium, id est, 1080. Quia autem infortunium, si solus navium numerus spectetur, singulis tribus A, B & C æque facile accidere poterit, ideo duo sunt casus, ut omnes merces salvatæ sint, unus ut quinta tantum pars, adeoque expectatio mercatoris valet $(2, 5400 + 1, 1080.) : 3 = 11880 : 3 = 3960.$

Hinc etiam patet, quomodo determinari debeat quantitas usurarum in fœnore nautico. Quanti enim æstimari debet periculum, quod sustinet creditor pecuniæ trajectitiæ, tanto usuras ordinarias superare debent usuræ nauticæ. Sit fors seu quantitas pecuniæ trajectitiæ = a, usura mensuris ordinariis = b, nauticæ = x, numerus mensurum, quibus navis navigat = n, numerus casuum, quibus navis salva in portum venit = p & numerus casuum quibus contrarium accedit = q, sive quod ex p + q navibus numerus eorum, quæ salvantur, sit = p & numerus earum, quæ pereunt, = q. Quia igitur p casus sunt, ut creditor accipiat totam sortem a una cum usuris nauticis, quæ singulis mensibus sunt x adeoque n mensibus consiciunt nx, & q casus ut nihil accipiat, ideo erit ejus expectatio = $(p(a + nx) + q, 0) : p + q = (pa + pnx) : p + q.$ Hæc autem expectatio tantundem valere debet ac illud, quod accepturus fuisset creditor, si pecuniam suam sub usuris ordinariis credidisset, proinde habetur $(pa + pnx) : p + q = a + nb,$ consequenter $x = (qa + pnb + qn b) : pn.$ E. gr. sit p : q = 9 : 1, a = 1200, b = 5, erit x = 1350 : 27 = 50.

Celebres admodum sunt hodie sponsones *Gennevses*, quæ publice instituantur occasione electionum singulis annis *Genna factarum*, ubi ex 100 Senatoribus sorte eliguntur quinque, qui eo anno principalioribus funguntur muneribus. Solent igitur mercatores opulenti cum aliis concertationem inire hac lege, ut, quicumque

hodiernum usitata, qua Pater cui recens nata est filia cum alio ita contrahit, ut ille pretio statim accepto ejus quadruplam vel quintuplum (quod deinde filiae in dotem cedit) restituat, si contigerit, filiam pervenire ad aetatem nubilem puta 16 annorum, totum autem retineat, si infra hanc aetatem moriatur. In hac igitur conventionem quantur, quantum debeat esse illud, quod dicto tempore restitui oportet. Nos illud ita determinamus. Ponamus pecuniam erogata esse $\equiv 1$, illamque post annum valere m , hinc illa post duos annos valebit m^2 , post tres m^3 , post sedecim m^{16} . Itaque si filia certo ad 16 annos perventura esset, ipsi solvi deberet m^{16} . Sed quia contingere potest illam infra hanc aetatem mori, ideo aequum est plus restitui quam m^{16} , ut hac incertitudo iterum cum alio lucro compensetur. Vocemus igitur, quod restitui debet x , eruntque 40 casus ad obtinendum x & 60 ad 0. Sunt enim (ut apparet ex superioribus) 40 casus, ut quis perveniat ad annum decimum sextum, & 60, ut moriatur infra 16 annos, proinde expectatio ejus, qui hoc modo contrahit, est $(40x + 60, 0)$: $100 \equiv \frac{2}{3}x$, & quia haec expectatio tantumdem valere debet ac illud quod valet pretium erogatum post 16 annos h. e. m^{16} , idcirco habebitur $\frac{2}{3}x \equiv m^{16}$ & $x \equiv \frac{3}{2}m^{16} \equiv$ (posito $m \equiv 105$: 100, quia usurae legitima sunt quincuntes) $\frac{3}{2} \cdot 105^{16}$: 100, quae quantitas, per Logarithmos facile habetur, nam Logarithmus ipsius 105^{16} : 100 est sedecuplus Logarithmi ipsius 105 : 100. Multiplicato igitur Logarithmo hujus numeri i. e. 0. 0211893 per 16, proveniet Logarithmus 0. 3390288, cujus numerus quam proxime est 2. 183, qui porro multiplicatus per $\frac{3}{2}$ dat 5. 457 pro eo, quod filiae post 16 annos restitui debet & quod, ut apparet plus est quam quintuplum pecuniae ab initio erogatae.

In contractu asecurationis quomodo periculum aestimari possit, ex sequentis casus resolutione patebit. Inflictor nunciat mercatori tres naves A, B, C solvissse e portu mercibus onustas & tertiam quidem C 100 sarcinis, ex quibus tres signatae N°. 1. N°. 2. N°. 3 pertineant ad mercatorem capiatq; sarcina N°. 1 pro 1000, N°. 2 pro 2000, N°. 3 pro 2400 florenis merces. Aliquamd u post nunciatur illi, unam illarum 3 navium naufragio periisse, nec nisi 20 sarcinas fluctibus ereptas fuisse. Mercator timidus incertitudinis impatiens, utrum

circum jactura & quoque tetigerit, mavult quod sibi superest speci-
 ulteri vendere, quam inter spem & metum diutius versari. Qua-
 ritur, quanti sit aestimandum illud, quod jure & rationabiliter spe-
 rare possit. R. 3960 florenis. Nam si navis illa, quae naufragium
 passa esset, fuisset testia C, quae merces nostri mercatoris ve-
 xit, expectare posset mercator, quia ex 100 Sarcinis duntaxat 10,
 i. e. quinta pars salvatae sunt, non nisi quintam partem suarum
 mercium, id est, 1080. Quia autem infortunium, si solus
 navium numerus spectetur, singulis tribus A, B & C aequae fa-
 cile accidere poterit, ideo duo sunt casus, ut omnes merces salva-
 tae sint, unus ut quinta tantum pars, adeoque expectatio mercato-
 ris valet $(2,5400 + 1,1080) : 3 = 11880 : 3 = 3960$.

Hinc etiam patet, quomodo determinari debeat quantitas
 usurarum in foenore nautico. Quanti enim aestimari debet peri-
 culum, quod sustinet creditor pecuniae trajectitiae, tanto usuras or-
 dinarias superare debeat usurae nauticae. Sit fors seu quantitas pe-
 cuniae trajectitiae = a, usura mensurae ordinariae = b, nauticae
 = x, numerus mensium, quibus navis navigat = n, numerus ca-
 sum, quibus navis salva in portum venit = p & numerus casuum
 quibus contrarium accedit = q, sive quod ex p + q navibus nu-
 merus eorum, quae salvantur, sit = p & numerus earum, quae
 pereunt, = q. Quia igitur p casus sunt, ut creditor accipiat to-
 tam sortem a una cum usuris nauticis, quae singulis mensibus sunt
 x adeoque n mensibus consociunt nx, & q casus ut nihil acci-
 piat, ideo erit ejus expectatio = $(p(a + nx) + q, 0) : p + q$
 = $(pa + pnx) : p + q$. Haec autem expectatio tantundem
 valere debet ac illud, quod accepturus fuisset creditor, si pecuniam
 foam sub usuris ordinariis credidisset, proinde habetur $(pa + pa$
 $x) : p + q = a + nb$, consequenter $x = (qa + pnb + qn$
 $b) : pu$. E. gr. sit p : q = 9 : 1, a = 1200, b = 5, erit x =
 1350 : 27 = 50.

Celebres admodum sunt hodie sponiones *Genevenses*, quae
 publice instituantur occasione electionum singulis annis *Genavae* fa-
 ctarum, ubi ex 100 Senatoribus sorte eliguntur quinque, qui eo
 anno principalioribus funguntur muneribus. Solent igitur merca-
 tores opulenti cum aliis concertationem inire hac lege, ut, quicun-
 que

cunque certare voluerit, symbolum quantum velit exponat, & quinque ex illis 100 nominet, & si postmodum fors tulerit, at unus ex nominatis electus fuerit, recepturus sit certam pecuniarum summam, de quo conventum fuit; si duo, majorem &c. si nullus, soluti symboli jacturam faciat. Queritur, quantum primum cuique casui debeat statui, ut æqua sorte contendatur? Sit symbolum $= a$, premium statuendum, si unus eligatur, $= t$, si duo $= u$, si tres $= x$, si quatuor $= y$, si quinque z . Ponatur numerus casuum, quibus quinque eliguntur, $= b$, quibus quatuor $= c$, quibus tres $= d$, quibus duo $= e$, quibus unus $= f$, quibus nullus $= g$. Ergo b casus sunt, ut quis æquirat z , c casus ut y , d casus ut x , e casus ut u , f casus ut t & g casus ut nihil: quare expectatio valebit $(bz + cy + dx + eu + ft + go)$; $b + c + d + e + f + g$, quæ equalis esse debet symbolo a . Unde habetur æquatio $bz + cy + dx + eu + ft = ba + ca + da + ea + fa + ga$. Ergo cum problema sit indeterminatum, possunt quidem quatuor sumi ad libitum, verum quia naturæ rei conveniens est, ut præmia numeris casuum reciproce proportionentur, h. e. qua ratione casus sunt pauciores, ea præmia exhibeantur lautiora, hinc loco z, y &c. ponamus unam tantum incognitam z , reliquis illi proportionatis existentibus $bz : c, bz : d, bz : e, bz : f$. Unde æquatio foret talis $sbz = ba + ca + da + ea + fa + ga$, seu $z = (b + c + d + e + f + g) a : sb = (si ponatur $b + c + d + e + f + g = h)$ $sh : sb$. Unde $y = ha : sc, x = ha : sd, u = ha : se$ & $t = ha : sf$. Si jam symbolum sit unus aureus & pro litteris b, c, d &c. substituuntur ipsarum valores, qui per notas combinationum regulas hi reperiuntur, nempe $b = 1, c = 475, d = 44650, e = 1984150, f = 15917725, g = 57940519, h = 75287520$, invenientur præmia $z = 15057504$ aur. $y = 31700 \frac{4}{3}, x = 387 \frac{5227}{23}, u = 10 \frac{808002}{92073}$ & $t = 15057504 \frac{4}{3}$ unius aurei. Liquec hinc, quantum fraudem committant mercatores Genoveses, dum regulariter pro uno aaseo non nisi 10000 aureos promittunt, si quinque; 1500, si quatuor; 300, si tres; 10, si duo, & unum, si unus ex nominatis electus fuerit. Licet enim hoc postremo casu u , qui cum mercatoribus dicto modo concertant, aliquid lucri habeant, multum$

to tamen majus est damnum, quod reliquis quatuor casibus patiuntur: quod clarius patebit, si queramus ipsorum expectationem. Est autem illa $= (1, 10000 + 475, 1500 + 44650, 300 + 1384150, 10 + 15917725, 1 + 57940519, 0) : 75287520 = 43876725 : 75287520 = 2925115 : 5019168$ unius aurei. Sed expectare deberent tantum, quantum deposuerunt, h. e. unum aureum. Ergo mercatores Genuenses singulos concertatores defraudant 2094053: 5019168 partibus unius aurei.

Quod si ad l. 3 ff. *si pars hered. petat.* queratur, de gravida, quot probabiliter infantes sit enixura, tenendum est, ubi inter 1000 e. gr. gravida una forte fuerit, quæ duos pariat, unam etiam ad minimum futuram, quæ abortum vel mortuum partum edit, ideoque si de gravida conjiciendum sit, quot infantes illa sit editura, habebimus unum casum ut duo, 998 ut unus, & unum ut nullus nascatur. Proinde expectatio erit $(1, 2 + 998, 1 + 1, 0) : 1000 = 1000 : 1000 = 1$.

Regulam denique tradimus supputandi, quanta sit probabilitas, ut quis veritatem dicat, vel non dicat, sequentem: Divide numerum vicium, quibus vere loqui deprehensus fuerit, per summam illarum viciumque, quibus mentiri fuit observatus, & habebis gradum fidei: aut si nonnulli probatæ fidei homines ipsi testimonium præbeant veritatis, alii non minus probatæ fidei ipsum perfidiæ insimulent, divide numerum illorum per summam amborum. Simili modo si quis sit in suspitione alicujus criminis & contra eum militent aliquot circumstantiæ aut indicia, ex quibus tamen singulis probari nequit, crimen esse commissum, poterimus invenire, quanta sit probabilitas, ut quis sit nocens vel innocens. Nam si e. gr. in singulis circumstantiis duplo probabilius sit, ut quis sit innocens, quam nocens, & primo nullum contra reum adesset indicium, innocentia ejus poneretur extra dubium, h. e. valeret 1. Si vero unum adsit indicium, innocentia minus valebit quam 1 & quidem (quia duo sunt casus ut crimen commissum non sit, & unus ut sit) $(2, 1 + 1, 0) : 3 = \frac{2}{3}$. Si jam accedat secundum indicium, erunt duo casus ut hoc indicium sit falsum, h. e. ut remaneat tantum unum indicium, quo casu innocentia, ut modo invenimus, valet $\frac{2}{3}$, & unus casus ut sit verum, h. e. ut cri-

crimen sit commissum, adeoque innocentia valebit $(2, \frac{2}{3}, \frac{1}{3}, 0)$
 $:3 = \frac{2}{3}$. Sic si tria adessent indicia, innocentia valeret $(2, \frac{2}{3}, \frac{1}{3}, 1, 0)$
 $:3 = 8:27$; si quatuor $(2, \frac{2}{3}, \frac{1}{3}, 1, 0)$: $3 = 16:81$ & ita por-
 ro. Unde perspicuum est, innocentiam continuo decrescere in
 proportione Geometrica & semper æquari fractioni $\frac{2}{3}$ elevatæ ad
 eam potestatem, cujus index est æqualis numero indiciorum, adeo
 ut si 10 e. gr. contra aliquem essent indicia, ejus innocentia vale-
 ret $\frac{2}{3}, 10 = 1024:59049$, quæ tam exigua est, ut moraliter fere
 certum sit, crimen esse commissum.

*INGENUA IN CONTROVERSIAS EVANGE-
 licorum, i. e. Lutheranorum ac Reformatorum, inter se
 Inquisitio; Autore SAMUELE STRIMESIO, Doctore
 Theologo & Ecclesie Primario in Universitate &
 Ecclesia Francofurtanis.*

Frankofurti ad Viadrum, impensis Jer. Schrey & J. C. Hartmann,
 1708 in 8.

Constat 3 Alph. 5 plag.

Altor summe Reverendus in præfatione Pacifico-Apologe-
 tica de illis conqueritur, qui unionem a nonnullis Theolo-
 gis commendatam & tentatam acriter impugnant pacisque consi-
 lia spernentes odia irreconciliabilia suorum animis ingenerare stu-
 dent. Ipse pro virili inveterata quidem, sed inania Protestantium
 odia abolere conatus est, dum A. 1687 thematibus *Comradi Bergii*,
 Antecessoris sui, tractatulum de pace Ecclesiastica per modum
 præfationis præmisit, jussu superiori mox in vernaculam transla-
 tum & 1639 in Batavia recusum; Criticæ suæ Concionatoricæ (de
 qua diximus in Actis A. 1700 p. 313) stricturas quasdam suasio-
 nesque pacificas hinc inde inseruit; epistolam Irenicam ad *Danie-
 lem Severinum Scultetum* Theologum Hamburgensem, exaravit
 & anno 1703 duplex scriptum Irenicum edidit, quorum alterum
 consensum Lutheranorum & Reformatorum in fidei fundamento
 dogmatice exponit, alterum unionem per *Sandomiriensis* consen-
 sus exemplum paradigmaticè commendat, accedente mox scripto
 tertio de natura ac indole unionis ineundæ. (vid. Act. A. 1705. p. 139)

Ultut

Utut vero non diffiteatur, uno plures Theologos Lutheranos pios ipsius labores non improbasse, nec tamen sequiora quorundam iudicia effugit. Et quanquam exemplo Salvatoris maledicentibus maledicere recuset, modeste tamen palmariis ipsorum objectionibus respondet. Objicitur ipsi, 1 quod consensum Reformatorum & Lutheranorum in Sacra Coena falso perhibeat: 2 quod *ἀνθρωποφαγίαν* & *αἱμαπόσιον* Lutheranis affingat: 3 quod *Nerose* crudelior sit, dum *Sendomiriensem* Evangelicorum consensum in exemplum imitationis proponit. Assertum de consensu in Sacra Coena nihil vitii habere respondet, cum non modo ex scriptis Theologorum Reformatorum tam veterum quam recentiorum, sed & ex confessionibus, *Anglicana, Gallica, Marchica, Thorumensi* constet, Reformatos ipsius corporis Christi, non nudae virtutis & efficaciae ejus, realem ac substantialem praesentiam, communicantium fidem antegressam, utut spiritualem & supernaturalem, non corporalem & dimensionalem admittant, nec panem atque vinum pro signis nude significantibus, sed simul exhibentibus habeant. Hisce autem minime obstare, quod corpus Christi in caelo ad dexteram Patris esse affirmant, cum sessio ad dexteram Patris praesentiam dimensionalem & corporalem importet sitque de corpore glorificato intelligenda, in Sacra Coena vero corpus Christi crucifixum praesens existat, ut ex prima ipsius institutione apparet, in qua nondum erat glorificatum. Licet porro in dissertatione de Sacra Coena ostenderit oralem & corporalem manducationem (quam vulgo Lutherani defendunt) a Christo institui non potuisse, quoniam *ἀνθρωποφαγία* & *αἱμαπόσιον* Deo in sacris abominabilis inde sequitur, nequaquam tamen eandem Lutheranis a se tribui. Quis enim nisi male sanus alteri errores affinget, quos ex ipsius hypothesebus deducere valet? Errores manifesti ex aliorum hypothesebus eliciuntur, ut earundem falsitas in aprico ponatur: nequaquam pro opinionibus ab Antagonista admissis recte venditantur. Quod denique Synodum *Sendomiriensem* concernit, se tum, quando eam laudabat, ignorasse profitetur, quae *Hartknobius* in Historia Ecclesiastica de viro quodam eidem parum prudenter & Christiane contradicente & Lutheranorum pariter ac Reformatorum consensu

pœnas promeritas luente recenset. Nec factum hoc accidentale laudibus Synodi quicquam putat derogare.

Opus ipsum in duas partes dispescit, quarum altera dis-sensum Evangelicorum præterfundamentalem, altera consen-sum fundamentalem exponit. Prior annotationibus in *Fri-derici Spanhemii* Elenchum controversiarum cum Lutheranis Anno 1694 Amstelodami iterato editam & cum istis nunc recusam absolvitur. Unde facile judicabit, quænam a No-stro proferantur, qui illum perspectum habet. Præmissa scilicet Reformationis historia in compendio de Augustana Confessione multis agit & *Melanchthonianam* editionem vindicat, *Cbytrao*, *Selneccero*, *Brentio*, Theologis *Altenburgensibus*, *Gryphwaldensibus* & *Luthero* Tomo Germanico Jenensi VII fol. 447 col-lat. cum fol. 448 b, ipsisque Statibus Imperii in conventibus *Wormatiensi*, *Ratisbonensi*, *Francofurteni* & *Naumburgico* approba-tam atque Confessioni invariatae seu primæ, quæ *Carolo V* Impe-ratori exhibita, prorsus convenientem ipsorum Lutheranorum ju-dicio. Inter socios ejus refert quoque Reformatos, Electores in-primis *Brandenburgicos*, cum suis Theologis, propterea quod ipse *Johannes Sigismundus*, qui primus ex illis religionem Reforma-tam profitebatur, ejusque successores etiam per statuta Facultatis Theologicæ *Francofurtensis* Theologos suos solenni juramento ad Augustanam Confessionem *Carolo V* A. 1530 exhibitam & deinceps fusius expositam, ceu ad præcipuum Regionum *Brandenburgicarum* librum symbolicum serio severeque obligaverunt: quo intellecto *Christianus Walther*, nunc Theologiæ in Academia *Regiomontana* Professor, anno 1703 impetrato Rescripto Regio, quod una cum juramenti formula exhibetur, sub Decanatu Auto-ris *Francofurti* in Doctorem Theologiæ promovit, Lutheranus sub Reformato. Ostendit tamen, quo sensu quidam præ reliquis Confessionis Augustanæ focii dici affectent. Explicat distinctio-nem doctrinarum Christianarum in fundamentales & fundamen-tatas. Istæ sensu Scripturæ acceptæ cum sint doctrinæ de Christo unico Salvatore Deo & homine 1 Cor. III, 11, sensu Theologico doctrinæ tam ad fidem Christianam constituendam, quam ad ejus finem animarum salutem consequendam necessariæ; Protestan-tes,

tes, quos in iis consentire constat, fundamentaliter consentire atque adeo omnem dissensum præterfundamentalem esse concludit, cujus ortum & progressum tradit. Molimina pro consociatione Lutheranorum & Reformatorum tum ipso Reformationis seculo in conventu *Marpurgensi*, *Wittebergensi*, *Francofurtensi*, *Heidelbergensi* & *Sandomiriensi*, tum superiore in *Lipsiaco* & *Cassellano* recenset. Agit etiam de decreto ordinum Evangelicorum *Francofurtano* anni 1634 & de curis pacificis *Friderici Wilhelmi M. Electoris Brandenburgici*, nec non Potentissimi *Borussie* Regis, cujus ad Episcopum suum A. 1703 datum Rescriptum exhibet. Inter obices consociationis Ecclesiasticæ refert diabolium hominumque pravitatem atque errores. Pravitati accenset fastum, nimiam in sacris curiositatem ex isto ortam, rerumque carnalium & mundanarum cupiditatem. Ex hisce fontibus tanquam rivulos derivat, quod 1 quivis error in hæresin vertatur, 2 charitatis iudicio locus nullus relinquatur, 3 suo quilibet sensu abundare velit, 4 adiaphoris Ecclesiasticis pertinaciter inhæreatur. Consociationis istius limites non nisi ad doctrinas fundamentales materialiter extendit; formaliter vero, seu quatenus ipsum consociationis actum designant, consideratis duos gradus assignat, quorum alter ad tolerantiam duntaxat procedit, alter ad perfectam unionem exporrigitur. Hisce absolutis ipsum dissensum præterfundamentalem expositurus controversias, quæ Evangelicis intercedant, in classes distinguit, & primos eorum Autores nominat, *Johannem Brentium* scilicet ubiquitatis corporis Christi, *Jacobum Andrea* oralis corporis Christi manducationis, & *Agidium Hunnium* prædestinationis ex prævisa fide, primos inter Protestantes assertores. Singulas illas controversias ad ductum *Spanhemii* seorsim expendit; incipiens a coena Domini, tanquam schismatis fonte. Stabilito sensu verborum institutionis *hoc est corpus meum* improprio, quod disparata de disparatis proprie prædicari nequeant, nec signatum de signo etiam exhibitivo, ubi materialiter differunt, in consubstantiationem tam crassiolem, quam subtiliorem, & transsubstantiationem cum Historice, tum Theologice inquirat, atque ex *Joh. VI* & *1 Cor. X* & *XI* omniumque Seculorum Historia Ecclesiastica veritatem sententiæ Reformatæ de vera & realissima,

sed spirituali corporis Christi in sacra coena praesentia corroborare conatur. Quamobrem & manducationem nonnisi spirituales concedit, oralem vero impugnat, & a natura corporis Christi manducandi, & a natura de jure manducantium, & denique a natura manducationis ipsius oralis desumptis argumentis. Inde ulterius probat, indignos nullo modo corporis Christi participes fieri, quia sumto pane in Judam intravit diabolus Joh. XIII, 37, nullam cum Christi corpore communionem habens 2 Cor. VI, & impii communionem cum diabolo habentes 1 Joh. I, 6, III, 6, 8, 9 omni communionis cum Christo possibilitate excluduntur 1 Corinth. X, 21, indigne denique manducantes sibi iudicium edunt & bibunt 1 Cor. XI, 29, 30, 31, caro autem Christi vivificat Joh. VI, 53, 54, 56 & sanguis a peccato purgat 1 Joh. I, 7. Addit argumenta alia ex Patribus & rei manducandae natura petita. De controversiis ad articulos de providentia Dei, praedestinatione & annexis capitibus spectantibus dum differit, oppido largitur, & olim, & hodiernum quosdam Reformatos istiusmodi interdum expressionibus uti, ex quibus durior illa thesis per legitimam consequentiam inferatur, quod Deus sit autor peccati, non tamen ipsis hunc errorem imputandum esse: praesertim cum ipsi etiam Lutheri similes, immo duriores locutiones subinde exciderint. Juxta leges itaque charitatis judicans formulas ipsorum loquendi duriores emollit. Enimvero ne diutius his recensendis immoremur, quam instituti nostri fert ratio, missis iis, quae de voluntate Dei universali homines salvandi, de decreto electionis secundum praescientiam, de reprobationis decreto oppositae ad nudam praescientiam, de gratiae convertentis operatione, de perseverantia aut defectione vere fidelium, de communicatione idiomaticum, de ubiuitate carnis Christi, de baptismo, de ritibus non plane adiaphoris, de exorcismo baptismatis infantum, & de fractione panis in coena disquiruntur, ad Partem secundam progredimur, cujus Autor tres constituit sectiones, positivam, oppositivam & paræneticam. In positiva exponit, quinam jure *Evangelicorum* nomine veniant, illi scilicet qui Ecclesiae vel Lutheranae vel Reformatae sincere & citra hypocrisin addicti harumque Ecclesiarum confessionibus publica confessione adherent, & inter

tolerantiam eorundem Ecclesiasticam & unionem hoc discrimen assignat, quod ista a tolerantia civili Paci religioſæ *Paſſavienſi* & Inſtrumento Pacis *Oſnabrugenſis* diſtinguenda in eo vertatur, ut utraque Eccleſia particularis alteram non minus ac ſemet unius Catholice, eandem qua ſubſtantiam veram fidem Chriſtianam citra omnem ejus vel alterationem vel augmentationem ſubſtantialem profitentis, Eccleſiæ partem genuinam agnoſcat; hæc vero præcipit, ut abolitis libris ſymbolicis propriis, poſt Sacram Scripturam Canonicam, in ſolis Symbolis Eccleſiæ Chriſtianæ Catholicis & una præterea Evangelicis Lutheranis Reformatisque communi Auguſtana Confeſſione invariata qua doctrinas acquieſcatur & in unam eandemque Eccleſiam, emendatis quoque ab omni ſuperſtitione ac neceſſitatis opinione utrinque ceremoniis, concedatur. Utriusque fundamentum conſenſum Evangelicorum in fundamentalibus fidei articulis omnibus agnoſcit: quem demonſtraturus monet, eorundem characterem eſſe neceſſitatem ad ſalutem vel per modum nudi præcepti, vel per modum medii, talem vero neceſſitatem, quæ a Deo ipſo in Scripturis S. ſive explicite ſive implicite enunciatur. Illum vero ad quatuor gradus reducit, quod nempe 1 utraque Eccleſia unum idemque omnium ad ſalutem neceſſariorum principium cognoscendi adæquatam & unicum Scripturam ſacram admittat, 2 in elementis religionis Chriſtianæ conveniat, 3 in invariata Auguſtana Confeſſione, ejus etiam articulo decimo, & 4 in ipſa *Bergeniſi* Concordiæ formula, qua tres poſiſimum controverſos de S. Coena, Perſona Chriſti & Prædeſtinatione articulos, clariſſime conſpiret. Hæc omnia in peculiari opere, de quo in Actis A. 1705 diximus, jam pluribus expoſita, nunc de novo confirmantur & contra exceptiones Antagoniſtæ vindicantur. Sectio oppoſitiva in duos articulos abit, quorum prior *Nicolai Hunni* *διάρτυς* ſive Theologicam, in qua diſſenſum fidei fundamentalem inter Reformatos & Lutheranos evincere ſtudet, atque Viri ſumme Reverendi Dn. D. *Wernsdorffii* brevem conſiderationem in Autoris librum modo laudatum; poſterior vero *Johannis Hülſemanni* Calviniſmum irreconciliabilem & Venerandi Præſulis noſtri Dn. *Irtigii* Dedicacionem Hiſtoriæ Synodorum Reformatarum Gallicarum præfixam examinat. In Se-

ctio-

sed spirituali corporis Christi in sacra coena praesentia corroborare conatur. Quamobrem & manducationem nonnisi spirituales concedit, oralem vero impugnat, & a natura corporis Christi manducandi, & a natura de jure manducantium, & denique a natura manducationis ipsius oralis desumptis argumentis. Inde ulterius probat, indignos nullo modo corporis Christi participes fieri, quia sumto pane in Judam intravit diabolus Joh. XIII, 37, nullam cum Christi corpore communionem habens 2 Cor. VI, & impii communionem cum diabolo habentes 1 Joh. I, 6, III, 6, 8, 9 omni communionis cum Christo possibilitate excluduntur 1 Corinth. X, 21, indigne denique manducantes sibi iudicium edunt & bibunt 1 Cor. XI, 29, 30, 31, caro autem Christi vivificat Joh. VI, 53, 54, 56 & sanguis a peccato purgat 1 Joh. I, 7. Addit argumenta alia ex Paribus & rei manducandae natura petita. De controversiis ad articulos de providentia Dei, praedestinatione & annexis capitibus spectantibus dum differit, oppido largitur, & olim, & hodiernum quosdam Reformatos istiusmodi interdum expressionibus uti, ex quibus durior illa thesis per legitimam consequentiam inferatur, quod Deus sit autor peccati, non tamen ipsis hunc errorem imputandum esse: praesertim cum ipsi etiam Lutheri similes, immo duriores locutiones subinde exciderint. Juxta leges itaque charitatis judicans formulas ipsorum loquendi duriores emollit. Enimvero ne diutius his recensendis immoremur, quam instituti nostri fert ratio, missis iis, quae de voluntate Dei universali homines salvandi, de decreto electionis secundum praescientiam, de reprobationis decreto oppositae ad nudam praescientiam, de gratiae convertentis operatione, de perseverantia aut defectione vere fidelium, de communicatione idioma-tum, de ubi-quitate carnis Christi, de baptismo, de ritibus non plane adiaphoris, de exorcismo baptismatis infantum, & de fractione panis in coena disquiruntur, ad Partem secundam progredimur, cujus Autor tres constituit sectiones, positivam, oppositivam & paraneiticam. In positiva exponit, quinam jure *Evangelicorum* nomine veniant, illi scilicet qui Ecclesiae vel Lutheranae vel Reformatae sincere & citra hypocrisim addicti harumque Ecclesiarum confessionibus publica confessione adherent, & inter

sole-

tolerantiam eorundem Ecclesiasticam & unionem hoc discrimen assignat, quod ista a tolerantia civili Pacis religiosæ *Passaviensis* & Instramento Pacis *Osnabrugensis* distinguenda in eo vertatur, ut utraque Ecclesia particularis alteram non minus ac semet unius Catholicæ, eandem qua substantiam veram fidem Christianam citra omnem ejus vel alterationem vel augmentationem substantialem profitentis, Ecclesiæ partem genuinam agnoscat; hæc vero præcipit, ut abolitis libris symbolicis propriis, post Sacram Scripturam Canonicam, in solis Symbolis Ecclesiæ Christianæ Catholicæ & una præterea Evangelicis Lutheranis Reformatisque communi Augustana Confessione invariata qua doctrinas acquiescatur & in unam eandemque Ecclesiam, emendatis quoque ab omni superstitione ac necessitatis opinione utrinque ceremoniis, concedatur. Utriusque fundamentum consensum Evangelicorum in fundamentalibus fidei articulis omnibus agnoscit: quem demonstraturus monet, eorundem characterem esse necessitatem ad salutem vel per modum nudi præcepti, vel per modum medii, talem vero necessitatem, quæ a Deo ipso in Scripturis S. sive explicite sive implicite enuncietur. Illum vero ad quatuor gradus reducit, quod nempe 1 utraque Ecclesia unum idemque omnium ad salutem necessarium principium cognoscendi adæquatum & unicum Scripturam sacram admittat, 2 in elementis religionis Christianæ conveniat, 3 in invariata Augustana Confessione, ejus etiam articulo decimo, & 4 in ipsa *Bergensi* Concordiæ formula, qua tres potissimum controversos de S. Coena, Persona Christi & Prædestinatione articulos, clarissime conspiret. Hæc omnia in peculiari opere, de quo in Actis A. 1705 diximus, jam pluribus exposita, nunc de novo confirmantur & contra exceptiones Antagonistæ vindicantur. Sectio oppositiva in duos articulos abit, quorum prior *Nicolai Hunnii diælogus* Theologicam, in qua dissensum fidei fundamentalem inter Reformatos & Lutheranos evincere studet, atque Viri summe Reverendi Dn. D. *Wernsdorffii* brevem considerationem in Autoris librum modo laudatum; posterior vero *Johannis Hülsemanni* Calvinismum Irreconciliabilem & Venerandi Præfulis nostri Dn. *Itzigii* Dedicationem Historiæ Synodorum Reformatarum Gallicarum præfixam examinat. In Se-

ctio-

sed spirituali corporis Christi in sacra coena praesentia corroborare conatur. Quamobrem & manducationem nonnisi spirituales concedit, oralem vero impugnat, & a natura corporis Christi manducandi, & a natura de jure manducantium, & denique a natura manducationis ipsius oralis desumptis argumentis. Inde ulterius probat, indignos nullo modo corporis Christi participes fieri, quia sumto pane in Judam intravit diabolus Joh. XIII, 37, nullam cum Christi corpore communionem habens 2 Cor. VI, & impij communionem cum diabolo habentes 1 Joh. I, 6, III, 6, 8, 9 omni communionis cum Christo possibilitate excluduntur 1 Corinth. X, 21, indigne denique manducantes sibi iudicium edunt & bibunt 1 Cor. XI, 29, 30, 31, caro autem Christi vivificat Joh. VI, 53, 54, 56 & sanguis a peccato purgat 1 Joh. I, 7. Addit argumenta alia ex Patribus & rei manducandae natura petita. De controversiis ad articulos de providentia Dei, praedestinatione & annexis capitibus spectantibus dum differit, oppido largitur, & olim, & hodiernum quosdam Reformatos istiusmodi interdum expressionibus uti, ex quibus durior illa thesis per legitimam consequentiam inferatur, quod Deus sit autor peccati, non tamen ipsis hunc errorem imputandum esse: praesertim cum ipsi etiam Lutheri similes, immo duriores locutiones subinde exciderint. Juxta leges itaque charitatis judicans formulas ipsorum loquendi duriores emollit. Enimvero ne diutius his recensendis immoremur, quam instituti nostri fert ratio, missis iis, quae de voluntate Dei universali homines salvandi, de decreto electionis secundum praescientiam, de reprobationis decreto oppositae ad nudam praescientiam, de gratiae convertentis operatione, de perseverantia aut defectione vere fidelium, de communicatione idioma-tum, de ubi-quitate carnis Christi, de baptismo, de ritibus non plane adiaphoris, de exorcismo baptismatis infantum, & de fractione panis in coena disquiruntur, ad Partem secundam progredimur, cujus Autor tres constituit sectiones, positivam, oppositivam & paraneiticam. In positiva exponit, quinam jure *Evangelicorum* nomine veniant, illi scilicet qui Ecclesiae vel Lutheranae vel Reformatae sincere & citra hypocrisim addicti harumque Ecclesiarum confessionibus publica confessione adherent, & inter

sole-

tolerantiam eorundem Ecclesiasticam & unionem hoc discrimen assignat, quod ista a tolerantia civili Paci religioſæ *Paſſavienſi* & Inſtrumento Pacis *Oſnabrugenſis* diſtinguenda in eo vertatur, ut utraque Eccleſia particularis alteram non minus ac ſemet unius Catholice, eandem qua ſubſtantiam veram fidem Chriſtianam citra omnem ejus vel alterationem vel augmentationem ſubſtantialem profitentis, Eccleſiæ partem genuinam agnoſcat; hæc vero præcipit, ut abolitis libris ſymbolicis propriis, poſt Sacram Scripturam Canonicam, in ſolis Symbolis Eccleſiæ Chriſtianæ Catholicis & una præterea Evangelicis Lutheranis Reformatiſque communi Auguſtana Confeſſione invariata qua doctrinas acquieſcatur & in unam eandemque Eccleſiam, emendatis quoque ab omni ſuperſtitione ac neceſſitatis opinione utrinque ceremoniis, concedatur. Utriuſque fundamentum conſenſum Evangelicorum in fundamentalibus fidei articulis omnibus agnoſcit: quem demonſtraturus monet, eorundem characterem eſſe neceſſitatem ad ſalutem vel per modum nudi præcepti, vel per modum mediæ, talem vero neceſſitatem, quæ a Deo ipſo in Scripturis S. ſive explicite ſive implicite enuncietur. Illud vero ad quatuor gradus reducit, quod nempe 1 utraque Eccleſia unum idemque omnium ad ſalutem neceſſariorum principium cognoscendi adæquatam & unicum Scripturam ſacram admittat, 2 in elementis religionis Chriſtianæ conveniat, 3 in invariata Auguſtana Confeſſione, ejus etiam articulo decimo, & 4 in ipſa *Bergenſi* Concordiæ formula, quæ tres poſiſſimum controverſos de S. Coena, Perſona Chriſti & Prædeſtinatione articulos, clariffime conſpiret. Hæc omnia in peculiari opere, de quo in Actis A. 1705 diximus, jam pluribus expoſita, nunc de novo confirmantur & contra exceptiones Antagoniſtæ vindicantur. Sectio oppoſitiva in duos articulos abit, quorum prior *Nicolai Humii diaconi* Theologicam, in qua diſſenſum fidei fundamentalem inter Reformatos & Lutheranos evincere ſtudet, atque Viri ſumme Reverendi Dn. D. *Wernsdorffii* brevem conſiderationem in Autoris librum modo laudatum; poſterior vero *Johannis Hülſemanni* Calviniſmum irreconciliabilem & Venerandi Præfulis noſtri Dn. *Irrigii* Dedicatorem Hiſtoriæ Synodorum Reformatarum Gallicarum præfixam examinat. In Sectio-

ctione denique parænetica Protestantes, quos in fundamento fidei consentire demonstravit & contra objectiones vindicavit, non modo ad tolerantiam mutuum, verum etiam ad unionem Ecclesiasticam adhortatur. Utitur autem argumentis causæ hujus intrinsecis, controversiarum scilicet inter Protestantes residuarum paucitate & exilitate; reverentia Reformatorum erga clariora S. Scripturæ loca, quibus dissensus eorum a Lutheranis unice nitatur, alioquin citra omnem tergiversationem in ipsorum castra transitorum; imbecillitate (quæ videtur) dissensus Lutheranorum a Reformatis, nixi scilicet locorum quorundam Scripturæ S. novitia *διασπυνεία*, Librorum Symbolicorum, præsertim Formulæ Concordiæ *Bergensis*, nimia veneratione, & consequentiarum certi generis imputatione; fraterni amoris inter Christianos fundamentaliter consentientes præstantia ac necessitate; schismatis summa turpitudine; indefessis Reformatorum precibus & ad pacem unionemque Ecclesiasticam invitationibus & modo unionis perquam facile absolvendæ. Monet autem ab unionem Pontificios esse excludendos, quamdiu Concilii *Tridentini* anathemata adversus Protestantes vibrant. Ad ipsam unionem non esse grassandum, nec per præmittendam universalem dogmatum controversorum compositionem, nec per impetrandam prius universalem morum emendationem, nec per alterutrius partis ad alteram transitum, dum quæ sub iudice lis est decidatur: sed in consensum dissensumque Protestantium secundum conscientiam esse inquirendum; amori fraterno, obtenti consensu fundamentalis comiti indivulso & dissensus residui recte componendi medio optimo, locum dandum; dissensum præterfundamentalem vel actu componendum, vel saltem tolerandum; de ritibus Ecclesiasticis regulas ex Nostris a Magnifico *Rechenbergio* nostro, ex Reformatis a *Spanhemio* traditas observandas, utque hæc omnia ex voto succedant, Deum precibus indefessis implorandum & a summis Magistratibus Protestantium efflagitandum, ut ex Politicis pariter atque Theologis, tam piis & prudentibus, quam doctis & in Scriptura S. probe versatis, consilia cogant.

HISTO-

SUPPLEMENTA Tom. IV Sect. IV. 177
HISTORICAL COLLECTIONS OF THE
Inhabitans of Great Britain, &c.

seu
COLLECTANEA HISTORICA DE HABITATORIBUS *M. Britannia*, eorumque origine, conversione & factis aliis usque ad Normannorum victorias.

Londini, apud Jo. Wyat, 1706, 8.

Alph. 1 pl. 7.

Certitudinem rerum gestarum, veritatemque rerum memoratarum percontaturis vix feliciter licet progredi, quam si illæ ab origine sua prima repetantur, & ipsæ evolvantur avtographa, ex quibus recentior ætas rerum gestarum memoriam excerpfit & compilavit. Quam viam dum Autor Collectaneorum horum anonymus omni fide & integritate est ingressus: id a nobis initio significandum esse duximus, quod ea maximam partem ex Julio Casare, Tacito, Beda, Usserio, Stillingfleeto & Lloydio sint deprompta, quorum testimonia vel propriis ipsorum verbis relata, vel certe bona fide in linguam Anglicanam translata singulis fere paginis leguntur. Ipsa autem habitatorum Magnæ Britannia primorum historia discursu continuo ad Normannorum usque expugnationem est per-texta, hac quidem rerum serie servata, ut capite I de *Britannis*, capite II de *Pictis*, capite III de *Romanis*, capite IV de *Scotis*, capite V de *Saxonibus*, capite VI de *Danis*, & capite VII de *Normannis* agatur.

Nobis jam pro instituti nostri ratione sufficiet observationes quasdam miscellaneas, ut forte sese legentibus nobis in his Collectaneis obtulerunt, indicasse. Nimirum dum originem Britannorum primam sub initium capitis I Autor noster eruit, Camdenum, scriptorem rerum Britannicarum vetustissimum Britannia habitatores primos a *Gomero*, filio Japheti natu majori, ejusque posteris, qui mutato deinceps aliquantulum nomine Cimbri dicti sint, deducere observat. Et hanc Camdeni sententiam tum ex eo stabilire contendit, quod posteri Gomeri jussi fuerint divinitus Gen. X, 5 infulas

Z

gen-

gentilium in terras suas, unusquisque juxta linguam & familiam suam dividere; tum etiam ex eo, quod mas Britannis priscis *Kumero*, foemina vero *Kumera* & lingua *Kumerares* dicta fuerint, a Gomeris vel Cimbris, qui ex Holsatia & Jutia sedes illuc suas transtulerant. At quod nomen Britanniae concernit, illud a vocibus Britannorum priscis *Briib*, pictus, & *Tania*, regio derivat, quod Britanni primævi corpora sua nuda colore coeruleo pingere, & figuris variis distinguere, ut Cæsar, Solinus, Plinius, alique tradunt. Capite II Autor p. 14 ex Camdeno & Tacito ostendit, quod Picti cum Britannis iidem antiquis temporibus populi fuerint, non legibus aut lingua, sed sedibus saltem distincti, quod Picti partem insulæ hujus beatissimæ septentrionalem habitarent. Primam autem nominis Pictorum, quod centum demum post Severi temporibus in usu esse coepit, mentionem inveniri ait in Eumenii Panegyrico ad Constantium, qui istud inter Britannos & Pictos discrimen adnotasset, quod Britanni rudes magis moribus fuissent & velut barbari, Picti contra civiles magis, armisque potentes, & ex Germania oriundi. Quod autem Picti Caledoniam seu partem Britanniae septentrionalem habitaverint, illud p. 51 ex Usserio fusius probatur. Capite III p. 55 & 56 narrationes fabulosas de Romanorum a Trojanis, & Britannorum a Bruto descensu explodit. Post Julii Cæsaris expeditiones in Britanniam binas ex ipsius commentariis de Bello Gallico enarrat; & paullo post Britanniae statum sub Augusti, Tiberii, Caligulae, Claudii & Neronis imperio Romano delineat. Hoc factò, aliisque additis, p. 110 totus in eo est, ut Stillingfleeti sententiam, ex Gilda hausitam, confirmet, qua ipsum D. Paulum Apostolum prima Ecclesiae apud Britannos Christianae fundamenta jecisse ille contendit. Primum enim extra controversiam apud omnes ex Gal. II, 7 positum esse Auctorem monet, quod Petro Apostolo Evangelium circumcisionis in Oriente apud Judæos, at D. Paulo Evangelium præputii in Occidente fuerit demandatum. Jam vero Britannos ante fatalem cladem suam, a Suetonio Paulino acceptam, Evangelio Christi fuisse illuminatos. Secundò Theodoretum Scriptorem Ecclesiasticum, tanta eruditione, quanto judicio pollentem, expressis verbis mentionem facere Tomo IV, Serm. 9 Britannorum inter gentes illas, quæ per

Apo-

Apostolos ad Christum fuerint conversæ. Et Tom. I in Psal. 116 eundem Patrem addere, quod D. Paulus salutem intulerit insulis in Oceano sitis. Quem locum Eusebius satis illustret, quando Apostolos quosdam Oceanum trajecisse testetur *Ἰππίας καλε- μίνας ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΣ ἡσας*. Tertio Hieronymum in Amosi caput V testimonium perhibere, quod D. Paulus, post prædicationem Evangelii in Hispania, ab uno Oceano in alterum transfretaverit, Solis justitiæ motum & cursum imitaturus, de quo dictum est, quod ab una extremitate coeli ad alteram transcurrat; & quod ita solers quoque fuerit Paulus in prædicando evangelio ad extremitatem usque orbis habitabilis. Quod testimonium suum Hieronymus ipse magis dilucidavit libro de scriptoribus Ecclesiasticis, quo D. Paulum post custodiam suam Evangelium annunciasse asserat in partibus orbis occidentalibus. Sed per has partes insulas speciatim Britannicas ab Hieronymo subinnui, Clementis Romani autoritate in Epistola ad Corinthios evincere Noster studet. Quarto Paulum otii opportunitatisque satis habuisse ad Evangelium Britannis annunciandum, cum a primis vinculis suis Romæ anno quinto imperii Neronis liberatus, & ante annum imperii Neronis decimum quartam martyrium non passus fuerit. Creditu proin vix esse possibile, quod spatio illo interjecto annorum integrorum novem Paulus omne tempus in Hispania & Gallia consumserit; quin potius verosimile videri, quod excucurrerit simul vi Apostolatus sui ad Britannos, ad quos eum non una causa pertrahebat. Nam ut taceamus magnum Romanorum ea tempestate cum Britannis commercium, quo non solum arma sed litteras quoque & viros quoslibet bonos in Britanniam mittebant, quod quintum Autoris nostri argumentum est, sexto cum primis urget, quod verosimile sibi admodum videatur, tum Pomponiam Græcinam A. Plautio, sub Claudio in Britannia militanti, tum Claudiam Britannam Pudenti Romano nuptam D. Apostolum, ut ad Britannos iret, impulisse: cum is honorificam satis Pudentis & Claudie 2 Timoth. IV, 21 mentionem injiciat. Sed num his argumentis Stillingsfleeti sui sententiam satis Autor corroboraverit, alii dispuant, P. 142. addit, quod Romani per 500 fere annos Britanniam

gentilium in terras suas, unusquisque juxta linguam & familiam suam dividere; tum etiam ex eo, quod mas Britannis priscis *Kumero*, foemina vero *Kumera* & lingua *Kumeraves* dicta fuerint, a Gomeris vel Cimbetis, qui ex Holfatia & Jutia sedes illuc suas transtulerant. At quod nomen Britanniae concernit, illud a vocibus Britannorum priscis *Briib*, pictus, & *Tania*, regio derivat, quod Britanni primævi corpora sua nuda colore coeruleo pingerent, & figuris variis distinguerent, ut Cæsar, Solinus, Plinius, alique tradunt. Capite II Auror p. 14 ex Camdeno & Tacito ostendit, quod Picti cum Britannis iidem antiquis temporibus populi fuerint, non legibus aut lingua, sed sedibus saltem distincti, quod Picti partem insulæ hujus beatissimæ septentrionalem habitarent. Primam autem nominis Pictorum, quod centum demum post Severi tempora annis in usu esse coepit, mentionem inveniri ait in Eumenii Panegyrico ad Constantium, qui istud inter Britannos & Pictos discrimen adnotasset, quod Britanni rudes magis moribus fuissent & velut barbari, Picti contra civiles magis, armisque potentes, & ex Germania oriundi. Quod autem Picti Caledoniam seu partem Britanniae septentrionalem habitaverint, illud p. 51 ex Usserio fusius probatur. Capite III p. 55 & 56 narrationes fabulosas de Romanorum a Trojanis, & Britannorum a Bruto descensu explodit. Post Julii Cæsaris expeditiones in Britanniam binas ex ipsius commentariis de Bello Gallico enarrat; & paullo post Britanniae statum sub Augusti, Tiberii, Caligulae, Claudii & Neronis imperio Romano delineat. Hoc factò, aliisque additis, p. 110 totus in eo est, ut Stillingfleeti sententiam, ex Gilda haustam, confirmet, qua ipsum D. Paulum Apostolum prima Ecclesiae apud Britannos Christianae fundamenta jecisse ille contendit. Primum enim extra controversiam apud omnes ex Gal. II, 7 positum esse Auctor monet, quod Petro Apostolo Evangelium circumcissionis in Oriente apud Judæos, at D. Paulo Evangelium præputii in Occidente fuerit demandatum. Jam vero Britannos ante fatalem cladem suam, a Suetonio Paulino acceptam, Evangelio Christi fuisse illuminatos. Secundo Theodoretum Scriptorem Ecclesiasticum, tanta eruditione, quanto judicio pollentem, expressis verbis mentionem facere Tomo IV, Serm. 9 Britannorum inter gentes illas, quæ per

Apo-

Apostolos ad Christum fuerint conversæ. Et Tom. I in Psal. 116 eundem Patrem addere, quod D. Paulus salutem intulerit insulis in Oceano sitis. Quem locum Eusebius satis illustret, quando Apostolos quosdam Oceanum trajecisse testetur *Ἰν-τας καλυσ- μίνας ΕΡΕΤΤΑΝΙΚΑΕ νήσους*. Tertio Hieronymum in Amosi caput V testimonium perhibere, quod D. Paulus, post prædicationem Evangelii in Hispania, ab uno Oceano in alterum transfretaverit, Solis justitiæ motum & cursum imitaturus, de quo dictum est, quod ab una extremitate cœli ad alteram transcurrat; & quod ita solers quoque fuerit Paulus in prædicando evangelio ad extremitatem usque orbis habitabilis. Quod testimonium suum Hieronymus ipse magis dilucidavit libro de scriptoribus Ecclesiasticis, quo D. Paulum post custodiam suam Evangelium annunciasse asserat in partibus orbis occidentalibus. Sed per has partes insulas speciatim Britannicas ab Hieronymo subinui, Clementis Romani autoritate in Epistola ad Corinthios evincere Noster studet. Quarto Paulum otii opportunitatisque satis habuisse ad Evangelium Britannis annunciandum, cum a primis vinculis suis Romæ anno quinto imperii Neronis liberatus, & ante annum imperii Neronis decimum quartum martyrium non passus fuerit. Creditu proin vix esse possibile, quod spatio illo interjecto annorum integrorum novem Paulus omne tempus in Hispania & Gallia consumserit; quin potius verosimile videri, quod excurrerit simul vi Apostolatus sui ad Britannos, ad quos eum non una causa pertrahebat. Nam ut taceamus magnum Romanorum ea tempestate cum Britannis commercium, quo non solum arma sed litteras quoque & viros quoslibet bonos in Britanniam mittebant, quod quantum Autoris nostri argumentum est, sexto cum primis urget, quod verosimile sibi admodum videatur, tum Pomponiam Græcinam A. Plautio, sub Claudio in Britannia militanti, tum Claudiam Britannam Pudenti Romano nuptam D. Apostolum, ut ad Britannos iret, impulisse: cum is honorificam satis Pudenti & Claudiæ 2 Timoth. IV, 21 mentionem injiciat. Sed num his argumentis Stillingfleeti sui sententiam satis Autor corroboraverit, alii dispiciant. P. 142. addit, quod Romani per 500 fere annos Britanniam

tenuerint, eamque præ aliis gentibus habitabilem incolique plenam reddiderint. Capite IV p. 144 autoritate Lloydii, Episcopi, docet, quod Scoti, Straboni alioquin etiam Scythæ dicti, prius Hiberniam habitaverint, quam in Britannia sedes sibi eligerent; & p. 160 domicilium Scotorum in Albania primum ex Ulferio & Lloydio indicat. P. 171 conversionem Pictorum Australium ex Ulferio, & p. 128 Pictorum Borealium conversionem ex Beda refert. Capite V p. 186 norsem Saxonum, qui A. 449 juxta Bedam in Britanniam venere, a voce *Sachs*, sicam seu gladium breviorum notante, cum Stillinflecto derivat, hancque derivationem tum nomine *Quiritum* a quiris, hasta, & Scytharum a voce Saxonum prisca *schieten*, tum Rhythmo veteri apud Engelhusium in Chronico firmat:

Quippe brevis gladius apud illos *Saxa* vocatur,

Unde sibi nomen *Saxo* traxisse putatur.

Pag. 193 Provincias distinctas in tabula velut exhibet, quas Jutæ, Saxones & Angli in Britannia olim tenuerunt, & simul novam Stillinflecti sententiam excutit, ex Reinero Reinuccio haustam, qua Saxones cis Albim olim habitasse, & sedes suas ad Rheni usque terminos extendisse ille contendit. Paulo post vero historiam Regum Saxonum in Britannia ex Beda, Annalibus Saxonum, aliisque documentis enarrat. Tum se ad historiam rerum Ecclesiasticarum sub Saxonibus proluxa tractatione convertit, & inter cetera Augustini, missionarii & primi Cantuariensium Archiepiscopi, & Melliti atque Justi, Episcoporum, res gestas, Sigeberti item Regis Saxonici, per Finanum Episcopum, baptismum, nec non lites Britannorum acerrimas de Paschate tempore Regis Oswi memorat. Capite demum VI Danorum, & capite VII Normannorum res gestas in Britannia tum qua statum civilem, tum qua statum ecclesiasticum, ex Scriptoribus vetustissimis fideque dignissimis enucleat.

ATENE ATTICA, &c.

i. e.

*ATHENÆ ATTICÆ, DESCRIPTÆ A SUIJ
inde initis ad deditionem usque Venetis factam A. 1687.*

Opus

Opus quadripartitum, nummis, iconibus, delineationibusque ari incisus distinctum; Autore FRANCISCO FANELLO, Jcto & Advocato Veneto.

Venetis, apud Antonium Bartolum, 1707, 4.

Alphab. 2 plag. $3\frac{1}{2}$ & Fig. æn. 16.

Non lusurum se operam putavit Cl. Autor, si post *Caroli Sigonii, Ilbonis Emmii, Job. Meursii* aliorumque doctissimorum hominum de veteri Athenarum statu lucubrationes, suas etiam in publicum emitteret; mediam itidem celebratissimæ urbis ætatem, qualemque nunc peregrinantibus se sinit, exponeret: ratus, id simul ex dignitate fore Serenissimæ Venetorum Reipublicæ, quæ post ducentos & viginti quatuor annos, quibus Ottomannorum tyrannidi patuerat misera civitas, eandem virtute Ducis sui incluti *Francisci Morosini* Libertati & Religioni restituit. Opus ipsum in quatuor Libros dispescitur, quorum *primus* fata urbis ab initio inde, quod rejectis aliorum fabulosis sententiis ad *Cecropem* Ægyptium A. M. 2454 refert, usq; ad *Periclis* mortem persequitur: *secundus* variam illius fortunam ad tempora usq; *Mithridatis*, Ponti Regis, exponit; a quibus *tertius* exordiens rem prioribus quadringentis quinquaginta paragraphis ad *Irenes* & *Nicephori* Imperium usque continuat. Sed illa quidem omnia, ex variis scriptoribus, etsi non classicis semper, petita, cum de suo, si ordinem excipias, vix quidquam Autorem deprehendamus contulisse, recensione non indigent. Post *Nicephori* tempora ad decursum usque Sec. XII parcam admodum rerum Atheniensium notitiam ad nos pervenisse, *Fanelus* indicat, nisi quod post Cruciatas expeditiones a Principibus nonnullis & liberis Civitatibus in Occidente suasu Præfulum Romanorum adversus infideles institutas, Athenas etiam illorum imperiis aliquandiu paruisse, historiz illius ævi memorent. Primum illorum fuisse *Baldwinum*, Flandriæ Comitem, circa A. 1204. & paucis annis interjectis *Venetos*, post hos *Catalanos* Duce suo *Roncerio*, qui Coloniam quoq; eo deduxerint, unde factum, ut Arragones deinde titulum & insignia Atheniensium sibi vindicariat. Anno demum 1349 evenisse, ut Ladis-

p. 1.

3.

265.

269.

278, 286.

288.

latum

p. 290 seq.

laus Hungariae & Neapolis Rex, qui cum foederatis, Pontifice Romano, Rege Galliarum, Rebuspublicis, Veneta, Genuensi & Florentina bonam partem Graeciae subegerat, ob navatam in illa expeditione egregie operam, Nerio Acciajolo ex posteris *Angeli* fratris *Iustiniani* in Oriente Imp. & illa aetate militaribus artibus eximio, Ducatum Atticum (a Constantino M. hac nominis praerogativa insignitum) beneficii loco in Cajetenſi civitate concederet. Non ingratum erit, quaedam ex Investiturae literis, quas integras exhibet *Fanellus*, hic adscribere: *Sane attendentes*, inquit *Ladislaus*, *constantis fidelitatis & grandium & utilium servitorum Viri Magnifici Nerii de Acciajolis Militis Consilarii, & fidelis nostri dilecti; nec non sumptus & labores varios, quos subit in acquisitione Ducatus Athenarum, illiusque revocatione de manibus nonnullorum Emulorum nostrorum, qui dictum Ducatum contra nos occupatum tenebant, eidem Nerio, ac suis heredibus in perpetuum Civitatem & Ducatum praedictum Athenarum cum Terris, Castris, Fortalitiis, Casalibus, Villis, omnibus vasallis, juribus & pertinentiis omnibus ad dictum Ducatum spectantibus, per patens privilegium nostrum concessimus, ipsumque Nerium in Ducem Athenarum praefecimus per seriem dicti nostri privilegii haec & alia plenius continentis. Noviter autem considerantes, quod idem Nerius legitimus masculis praesentialiter caret liberis, nec volentes, quod praemissa per nos sibi facta concessio, sicut plerumque solet accidere, ad personas extraneas derivetur, inducentibus praesertim nos ad id meritum constantis devotionis ac fidei tam dicti Nerii, quam Viri Magnifici Donati de Acciajolis de Florentia militis praedicti Nerii fratris, nostrique similiter Consilarii & fidelis dilecti, ac gradibus utilibus, & fructuosis servitiis, quae suntres ipsi Clar. Mem. Domino Regi Carolo Tertio Reverendo Domino Genitori nostro, dum viveret, & nobis etiam fideliter & utiliter praestiterunt & haecenus quoque praestare fructuose ac quotidie non desistunt &c. concedimus, quod in casu, quod Nerius idem absque legitimis filiis masculis ex suo corpore derelictis ab hac vita decederet, etiamsi legitima filia femina ex eo superesset, praefatus Donatus frater suus, vel ipsius Donati filii legitimi masculi sexus, qui tunc superstites fuerint, aetate & gradus inter eos pra-*

roga-

negativa servata, ac majori nam minori Pralato succedant, & succedere debeant eidem Nerio in dictis Ducatu & Civitate Athenarum cum terris, castris, omnibus vasallibus, juribus, pertinentiis de dicta nostra scientia & cum consensu ac autoritate, quibus supra; nostraque potestatis plenitudine aptos reddimus habiles & capaces, lege seu constitutione, consuetudine, Capitulis & Rescriptis quibuscunque contrariis nullatenus obstisuris. Filia vero predicta, si qua tunc ex dicto Nerio superessent, vel in Capillo persisterint, quas ex nunc in casu obitus dicti Nerii, sine legitimis masculis decedentis, si quidem dictus Donatus, vel ejus legitimi filii masculi superstites fuerint, a compendio dicta successionis excludimus per dictum Donatum, vel prefatos suos filios de Parmgio debeant maritari. Volumus autem & presentibus declaramus, quod tempore obitus dicti Nerii sine prefatis legitimis filiis masculis, si quando beneplaciti Dei fuerit, decedentis, prefatus Donatus, vel ejus filium primogenitum, aut primogeniti filium, qui tunc superstes fuerit, venire ad nostram Curiam teneatur, & debeat denunciare in eadem Curia obitum dicti Nerii, Legiumque pro dictis Ducatu, Civitate, terris, castris & bonis prestare in manibus nostris homagium & fidelitatis debita juramentum, nec non relevium propter ea Curia nostra debitum eidem Curia solvere, & alia adimplere, ad qua forsitan teneretur, & tunc sibi concessione vel investitura dictorum Ducatus, Civitatis, terrarum, castrorum & bonorum, aut aliter, prout expediens fuerit opportune nostra littera cum clausulis & declarationibus debitis concedantur. Nerio sine prole extincto successor ab Atheniensium populo datus Antonius Nerius, filius illius naturalis, quem deinceps quatuor ex eadem stirpe Acciajolorum exceperunt, quorum ultimo infidus Mahumeti II occiso, Athenæ Turcici Imperii accessio factæ sunt. Tametsi autem non multo post Venetorum auxilio a jugo hoc liberarentur, mox tamen eidem rursus subjectæ in ea servitute permanserunt, donec superioris Seculi anno octogesimo septimo fortissima Venetorum manu in hanc, qua adhuc gaudent, libertatem denuo restituerentur. Liber quartus totus Topographicus est. Situ Athenarum sollicite satis descripto, Antor adificiorum publicorum privatorumque ruita peragatur, quidque ex illis Barbarorum temporisque

porisque furor reliquerint nobis, studiose observat. Comparant hic armamentarium Lycurgi, templum Minervæ, Erechtei, alterum item Minervæ & Pandoræ Nymphæ sacrum, Theatrum Bacchi, Porticus Eumenis, Edes Apollini & Panis dicata, Palatium Adriani, Templum Dianæ, Stadium, Cereris fanum, itemque Jovis Olympii. Commemoratur etiam Columna Adriani, in qua, velut in albo, decreta, ordinationes & forma processus circa materias tributorum, ex olei confectioe quondam pendi solitorum, & commerciorum Atheniensium, Græce descripta leguntur. Inscriptio legis illius publicæ his literis concepta est:

K. A. Θ. ΑΔΡΙΑΝΟΥ

quas plerique interpretati sunt, *Edictum legitimam Divi Adriani*. Neque falsus est Clarissimus Autor, qui ex tabula illa oppido multa ad œconomicam Romanorum prudentiam Athenis adhibitam, privilegia item Proconsulum autoritatemque Magistratum spectantia, colligi posse existimat.

SPECIMEN LECTIIONUM ANTIQUARUM Francicarum ex Otfridi Monachi Wizarburgensis libris Evangeliorum, atque aliis Ecclesia Christiana Germanica veteris monumentis antiquissimis, collectum, cum interpretatione Latina; cura & studio DIETERICI van STADE, Consistorii Regii, quod Stada est, per Ducatus Brema & Verda, Secretarii.

Stadæ, impensis Henrici Brummeri, 1708, 4,

Const. plag. 9.

Quid ex hoc libro sibi polliceri Lector debeat, ipsa inscriptio satis edocet; Specimen namque exhibete voluit Autor doctissimi linguæ veteris Theotisor, in quam commentarium adornavit, ut varia eruditorum provocaret iudicia, atque ita disceret, quid sibi in editione integri codicis Evangeliorum Otfridi potissimum agendum esset: hanc enim moliri se profitetur, ex optima codice manuscripto augustissimæ Bibliothecæ Vindobonensis, si modo doctorum favor annuat, & benigna sanitatis aura adspiret seni ætate parte confecto & septuaginta annis majori. In his

hic autem, quæ hic exhibemus, antiquitatis Theoticæ fragmentis ad præfatus, ut textus quam maxime emendatus ad authenticos libros exprimeretur, atque illi subjungeretur Latina Autoris interpretatio, non quidem ad Latinæ elegantiz regulas composita, sed ad verbum præfatus translata, ut proprietatem linguæ veteris Lector assequeretur. Quæ in re Francisci Junii consilium est secutus, qui in præfatione ad Glossarium Gothicum veterem horrentis seculi versionem recentibus, quamvis cultioribus, prætulit. Accentus in textu studio omisit, etsi jam ante Lambecius illud ægre tulerit & Flacio idem facienti in sua editione Evangeliorum Otfridi exprobraverit in Commentariis de Bibl. Vindob. Causam pro se allegat doctissimus Stadius, quod res majoris sit impendii, quam fructus, quem inde Lector capiat, qui commode accentibus carere possit, si modo sit in hisce literis exercitatus; & nec ipsum sat felicem fuisse Lambecium monet in evolvendo genuino sensu in supplementis a se exhibitis & expositis, quamvis ante oculos accentus habuerit, quos sæpius incongrue & minus recte adscripserit. Autoris vero institutum hoc jam ante suo exemplo probarunt præter Flacium Junius, Loccenius, Casp. Comenius, Schilterus & fere omnes, qui aliquid ex Otfridi Fragmentis suis operibus inseruerunt, & tamen accentuum nullam habuerunt rationem. Et cum accentus tanti faciat Lambecius, id tamen non advertit, formam eorum non omnibus eandem esse, sed ad tonum syllabarum vel acui vel circumflexi diversis figuris additis. Quæ quidem quamvis sine jactura possint negligi, Cl. Autor tamen in edendo toto Otfridiano corpore Evangeliorum apponere non repugnabit, si quis sumtus in hanc rem facturus sit; quo sane in initium non levem apud Lectorem non adeo exercitatum gratiam credimus. Præterea a Lambecio & aliis in eo quoque sbitum est, quod non eundem rhythmum sed duos uni semper lineæ incluserint, ut ita integrum tetraftichum duabus lineis absolvatur, quarum prior ab onomastica Ludovici Regis littera incipit, & posterior eadem finitur, quod data opera fecisse Poetam non est dubium, quoniam peculiare in eo posuit artificium, quod negligi aut contemni ab editoribus non debuerit; ex quo elinet poeseos ejus temporis ratio. Otfridianis laciniis alia tandem nonnulla antiquitatis Francicæ monumenta adjecta sunt ab Autore,

co anno, ut cum primis religionis Christianæ fundamenta Frehero, Boxhornio & aliis publicatis conferri possint, usque jungi. Sunt vero, quæ in hisce præmetiis, ut vocat, Lectoris iudicio exponuntur: I *Ostfridi præfatio ad Ludovicum Regem*, cujus partem Lambecius descripsit: II *eiusdem Ostfridi dedicatio ad Salomonem Episcopum Constantiensem*: III *eiusdem præfatio libri tertii Evangeliorum*: IV *Symbolum Apostolicum ex codice MSco Bibliothecæ Vindobonensis, continente paraphrasin Psalmorum profaicam, lingua antiqua Francica*, hæc tamen, quantum constat, ineditum: V *Oratio Dominica cum Ostfridi, Wizaamburgensis Monachi, antiqua Theotisca paraphrasi*, producta a Lambecio. VI *Abrenunciatio diaboli operumq; ejus, & brevis confessio fidei, veteri lingua Theotisca, cum indiculo superstitionum & paganarum, a quibus populum Episcoporum sollicitudine revocandum synodus Liptinensis statuit, Parte I Can. 5, quo vix ullum antiquitatis Germanicæ monumentum vetustius extat, annos enim superat DCCCCL, ut dicto concilio Liptinensi anni DCCXLIII subjunguntur; (indiculum quidem superstitionum omisit Autor, cum feliciter illæ ignorentur, quamvis ad historicam ejus temporis morum inter novos Christianos cognitionem faciant; est vero ipsa Renunciatio exscripta ad exemplar Romæ editum a Luca Holstenio:)* VII *Verba institutionis & promissionis baptismi ex Ostfridi Evangel. L. V C. XVI*: VIII *Verba institutionis Sacrae Cænae ex ejusdem Evangel. L. IV C. X*: IX *Formula sacra confessionis priscae, Germanica lingua, extans in pervetusto codice MSco, qui a Pontifice Hadriano I Carolo M. ad petitionem ipsius dono missus est, quæ adeo confessione, mutatis mutandis, ipsum Carolum M. usum esse minime dubitat, Lambecius; huic in fine mutilæ Autor apponit clausulam ex confessione veteri, quam Flacius suæ editioni Evangeliorum Ostfridi præmisit, & Goldastus Rerum Alem. L. II p. 15 inseruit*: X *comparat Exhortatio ad plebem Christianam, quam Hottinigerus Hist. Eccles. N. T. inseruit, & minimum ad ætatem Friderici III retulit, cui contradicit Autor noster, qui eam ad ætatem Bonifacii, Germanorum Apostoli dicti, rejicit*: XI *Psalmus XLI ex Ostfridi paraphrasi Psalmorum Theotisca profaica in Bibliothecæ Vindob. extante*: XII *agmen antiquorum monumentorum claudunt*

Rhy-

Hythrida maximus Christi, quas Jo. Cour. Dietericus Antiquum. Bibl. V. T. p. 21 producit ex Auseria in adiri ludo scenico, ex bibliotheca Com. Bachmanni poeta, digni ipsi visi, qui legantur, ex quibus patet veterum quosdam duxisse, Virgilium sine Christo fuisse Christianum & Ecloga quarta Christo genethliacum non solum poetice, sed & propheticè scripsisse. Ex adnotationibus ad hæc monumenta antiquitatis Germanicæ linguæ nunc decerpere quædam instituti nostri ratio postulat, ut tutius de Autoris diligentia iudicium ferre Lectori liceat. In præfatione ad Ludovicum Regem tetraesticho 30 occurrit vox *frono*, ad quam notat Stadius faminitatem significare & iustitiam quæ Deo convenit placetque, unde *fron*, *fronig* sanctus: radix vocis est *fro* Dominus, unde & apud Ulphilam *fruuja*, vel, secundum veram pronounciationem, *froja* dominari, & hinc derivatur etiam Germanicum *frau*, quatenus dominam notat, cum diversæ sit originis, quando uxoris notio est: *fronaltar*, altare Domini, & *fronleichnam*, corpus Domini, ab eadem quoque radice sunt. Tetraest. 38 est *Lokomo* per synalophen pro *Lokoimo*, medere ipsi, a *Leik*, *lek* medicus, & *leikinon* mederi, cuius verbi occasione adducit locum ex Otrifid. L. V c. XX §. 38: *Ir eigut ouh thuruh Got. Siuchi in mir gilochot*, & ad verbum *eigut* observat in gratiam ejus, qui Grammaticam Francicam forte conscripturus esset, quod præterita apud Francos non solum per verbum auxiliare *haben* habere formentur, sed etiam per *eigan*, quod eandem vim habet. Quod quoniam non observasse doctissimum Hægesium in Grammatica Franco Theotisca Autor vidit, ab instituto suo non desistit Isagen Grammaticam Franco-Theotiscam Otrifido suo addere, ut ejus carmina correctius legi & intelligi queant, quod laudatissimum propositum ut prospiciam perficit, optamus. In præfatione ad Salomonem Episcopum legitur: *Ni thæz mino dohei*, ubi *dohei* vertitur per idoneitatem, & derivatur a *dugan*, prodesse, utile esse. Et tetraest. 8 *Iz datun gomahaiti*, i. e. hoc faciebat humanitas, origo vocis postremæ est *gomo* vel *gomman*, vir, homo. In Præfatione ad Librum III Evangeliorum tetraest. 8 *Hornigibruader beile*, *hornigibruader* est leprosus, & vox composita ex *berond* cura & *brut* divisio. In symbolo Apostolico observat Autor ad

apre heiligen gemeinskame literam k, quæ postrema voci k inferta, & alias abest, profectam esse a patrum sanctimonia, ad vitandam scandalum, cum verbum *gemeinsamen*, ut ex Bibliis antiquissimis Germanicis typis exscriptis patet, notet impuris libidinibus commiseri & pollui, quæra sensum evitare addita litera conati sunt. In Oratione Domnica Otridi occurrunt *Luabzila* vel *Lazbila*, quod parvum est, uti *micbila* magna: *buabe* ludibrium valet, vel illusionem, unde forte öven adhuc usitatum. In abrenunciatione Diaboli, quæ annos 10000L superat, existant *Vuoden end Saxnote* ubi *Vuoden* est *Wodanus* & *Saxnote* *Saxorum* *Odinus*, nota idola. In formula *prificæ* Confessionis, *in huare* interpretatur *Lambecius in huren*: sed observat *Noster*, *huaron* olim non fuisse scortari simpliciter, sed præcipue adulterium committere, unde etiam *in adulterii* vertit. In eadem vox apparet *gilofeda* a *gilofan*, audire, & *lofan* quod Otrido familiare est, & auscultare significat, & ab ea trahitur Germanorum *lauschen*. Iterum in illa confessione: *gab nob stexzi nob beidi*, ubi *stexzi*, quod idem cum *Tatiaki* interpretis *blezza*, i. e. quod nunc ajunt *ein stück tuchs leimen oder wölten*, & radix vocis est Danicum *flecke*, findere, quod Suetis *flää*, deglubere, *Islandis flaka*, discindere. Inter Germanos etiam nunc *stök* *pannus* & *ein staischen* usitate voces. Plura sunt, quæ merobantur adverti; sed revocat nos brevitatis studium, unde nihil ulterius addimus, quæm ut doctissimo Autori quævis exoptemus subsidia; ut integrum Otridi Evangeliorum codicem edat, cui in versione Latine locum adjungere constituit Glossarium Francicum; quod maximi usus fore nulli dubitamus.

CHOREGRAPHIE, OU L' ART D'ECRIRE

la Dance par caracteres, figures & signes demonstratifs, &c.

hoc est:

CHOREGRAPHIA, SEU ARS SALTATIONES per caracteres, figuras & signa demonstrativa expressi-

primæ, quorum ope omnis generis saltationes sine Magistro sibi quis familiares reddere valet; Autore

Dn. FEUILLET.

Parisius, apud Autorem & Michaelem Brunet, 1701, fol.

Constat plag. 14 $\frac{1}{2}$.

Quamquam dudum lucem publicam adspexerit opus ingeniosissimum, tanto majore tamen jure a nobis recenseri meretur, quanto minus hactenus eruditissimis innotuerit, quorum attentionem quin mereatur dubitandum non est. Per characteres Autor exprimere docet, quicquid ad saltationis quodlibet generis adæquate concipiendum requiritur: id quod cum egregie præstet, artem characteristicam multum illustrasse censendus. Est autem Ars characteristicæ Artis ratiocinandi pars minime infima, quæ notionum rerum, consequenter res ipsas, de quibus nos ratiocinari contingit, per characteres commodos exprimere docet, hactenus quidem parum exulta, sed digna quæ præ aliis eruditionis partibus excolatur. Profecto enim ubi Ars characteristicæ absoluta fuerit, omnis veritatum inventio seu ex notionibus primis deductio in artificium characteres juxta certas leges tam signis quam notionibus ipsis conformes combinandi resolvetur. Illa igitur hanc planam, facilem atque certam reddit & a prolixis sæpiusque tantum non intolerabilibus intellectus meditationibus nos liberat. Enimvero artem aliquam per characteres explicaturus, primo omnium loco adæquatam objecti sui notionem formet opus est: quod qua ratione præstetur, ex his colligere licebit, quæ de notionum differentiis in Actis A. 1684 p. 537 & 538 tradidit illustris *Leibnitius*. Hinc singulorum, quæ notionem ingrediuntur, eligendi sunt characteres commodi. Censentur autem commodi, qui & memoriæ facile infiguntur, & scribendi difficultatem haud facessunt, & rerum, quas denotant, relationes ad alios eandem notionem ingredientiæ una exprimunt. Et, si quæ notionem ex aliis simplicioribus componuntur, signa etiam earundem ex signis simpliciorum componi debeat. Has leges strictissime observatas ab Autore animadvertimus: Artem enim saltandi adæquate concipiens singula sollicitè distinguit, quæ saltantibus observanda sunt, & per signa commoda representat. Theatrum e. gr. in quo saltatur, per parallelogrammum rectangulum

stere beiligen gemeinskame literam k, quæ postremæ voci *stæ* inserta, & alias abest, profectam esse a patrum sanctimonia, ad vitandum scandulum, cum verbum *gemeinsamen*, ut ex Bibliis antiquissimis Germanicis typis exscriptis patet, notet impuris libidinibus commiseri & pollui, quæ sensum evitare addita litera conati sunt. In Oratione Dominica Otridi occurrunt *Luzzbila* vel *Lazbila*, quod parvum est, uti *micbila* magna: *bnebe* ludibrium valet, vel illusionem, unde forte *öven* adhuc usitatum. In abrenunciatione Diaboli, quæ annos 100000L superat, existant *Vuoden end Saxnote* ubi *Vuoden* est Wodanus & *Saxnote* Saxonum Odinus, nota idola. In formula prisæ Confessionis, *in buare* interpretatur Lambecius *in buren*: sed observat Noster, *buaron* olim non fuisse scortari simpliciter, sed præcipue adulterium committere, unde etiam *in adulteriis* vertit. In eadem vox apparet *gilofeda* a *gilosan*, audire, & *losan* quod Otrido familiare est, & auscultare significat, & ab ea trahitur Germanorum *lauschen*. Iterum in illa confessione: *gab nob flezzi nob beidi*, ubi *flezzi*, quod idem cum Tatiani interpretis *blezza*, i. e. quod nunc ajunt *ein sück uchs leinen oder wöllen*, & radix vocis est Danicum *flecke*, findere, quod Suecis *flää*, deglubere, Islandis *flaka*, discindere. Inter Germanos etiam nunc *stöck* panis & *ein statfchen* usitatæ voces. Plura sunt, quæ mererentur adverti; sed revocat nos brevitatis studium, unde nihil ulterius addimus, quam ut doctissimo Autori quævis exoptemus subsidia; ut integrum Otridi Evangeliorum codicem edat, cui in versionis Latinæ locum adjungere constituit Glossarium Francicum; quod maximi usus fore nulli dubitamus.

CHOREGRAPHIE, OU L'ART D'ECRIRE

la Dance par caracteres, figures & signes demonstratifs, &c.

hoc est:

CHOREGRAPHIA, SEU ARS SALTATIONES per caracteres, figuras & signa demonstrativa expressi-

primæ, quorum ope omnis generis saltationes sine Magistro sibi quis familiares reddere vales; Autore

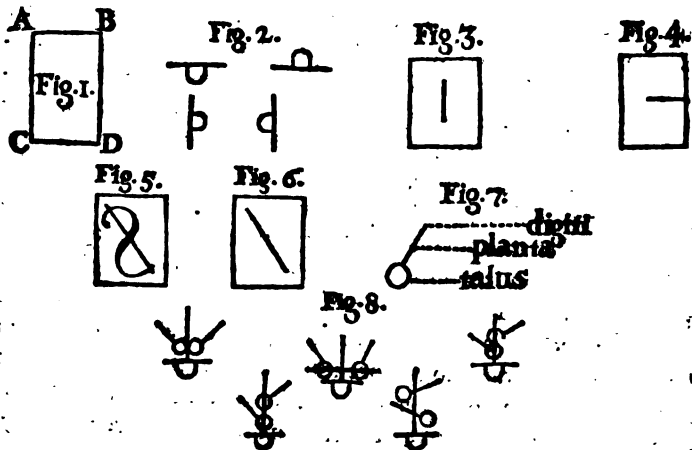
Dn. FEUILLET.

Parisius, apud Autorem & Michaelem Brunet, 1701, fol.

Constat plag. 14 $\frac{1}{2}$.

Quanquam dudum lucem publicam adspexerit opus ingeniosissimum, tanto majore tamen jure a nobis recenseri meretur; quanto minus hactenus eruditissimis innotuerit, quorum attentionem quin mereatur dubitandum non est. Per characteres Autor exprimere docet, quicquid ad saltationis quodlibet genus adæquate concipiendum requiritur: id quod cum egregie præstet, artem characteristicam multum illustrasse censendus. Est autem Ars: characteristicam Artis ratiocinandi pars minime infima, quæ notionum rerum, consequenter res ipsas, de quibus nos ratiocinari contingit, per characteres commodos exprimere docet, hactenus quidem parum excolta, sed digna quæ præ aliis eruditionis partibus excolatur. Profecto enim ubi Ars characteristicam absoluta fuerit, omnis veritatum inventio seu ex notionibus primis deductio in artificium characteres juxta certas leges tam signis quam notionibus ipsis conformes combinandi resolvitur. Illa igitur hanc planam, facilem atque certam reddit & a prolixis sæpiusque tantum non intolerabilibus intellectus meditationibus nos liberat. Enimvero artem aliquam per characteres explicaturus, primo omnium loco adæquatam objecti sui notionem formet opus est: quod qua ratione præstetur, ex iis colligere licebit, quæ de notionum differentis in Actis A. 1684 p. 537 & 538 tradidit illustris *Leibnitius*. Hinc singulorum, quæ notionem ingrediuntur, eligendi sunt characteres commodi Censentur autem commodi, qui & memoriæ facile infiguntur, & scribendi difficultatem haud facessunt, & rerum, quas denotant, relationes ad alios eandem notionem ingredientibus una exprimunt. Et, si quæ notionem ex aliis simplicioribus componuntur, signa etiam earundem ex signis simplicioribus componi debent. Has leges strictissime observatas ab Autore animadvertimus: Artem enim saltandi adæquate concipiens singula sollicitè distinguit, quæ saltantibus observanda sunt, & per signa commoda representat. Theatrum e. gr. in quo saltatur, per parallelogrammum rectangulum

gulum (1) ABCD indicat, cum hinc ordinaria ipsius figura existat. Et quoniam pagina libri eandem figuram habent, latera ejus commode illius parallelogrammi termini finguntur, ut delineatione toties per librum repetenda opus non sit. Jam cum saltantis facies nuac huic nunc alii Theatri lateri obvertatur; peculiaribus signis relationem ad Theatri signum involventibus faciei ad illud sitam exprimit. Corpus scilicet per semicirculum, diametro utriusque producta ac lateri chartæ, latus Theatri, cui facies obversa, representanti, parallela, designat. (2) Similiter lineas distinguit, per quas saltator incedit. Sunt enim vel rectæ (3), vel diametrales (4), vel circulares (5), vel obliquæ (6). Circellus cum lineola talum; plantam & digitos pedis refert (7) & combinatio hujus characteris cum secundo pedum legitimis numero quinque collocationes prodit (8). Similia signa pro reliquis constituit, quæ ullo modo notionem saltationis ingrediuntur aut ad eam referuntur, ita ut ne minimum quidem omittatur. Theoriam ad praxin felicissime applicavit in tribus peculiaribus saltationum collectionibus, quæ partim A. 1700, partim 1704 in 4 æri incisa prodierunt. Ut ut enim & titulus editionem Choreographiæ ad annum 1701 referat, ex sine tamen libri apparet, quod jam A. 1700 lucem publicam adspexerit.

ODES

i. e.

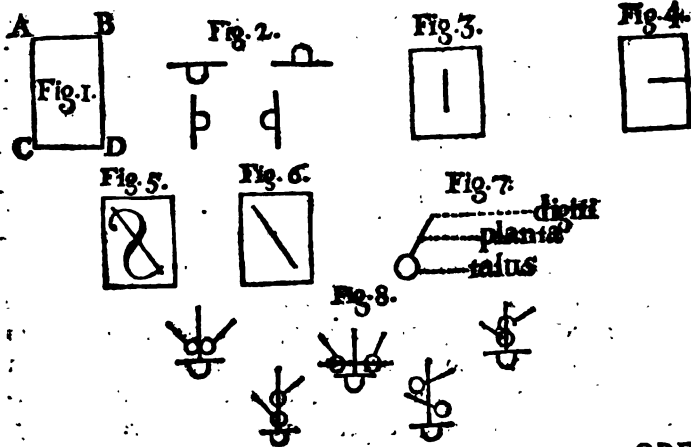
ODE, CUM DISSERTATIONE DE POESIS,
Speciatim Lyrica, Autore DE LA MOTTE.

Paris, apud Gregorium Du Puis, 1709, 2.

Alph., 1.

AUtor Cl. qui hodie in Lyrico carmine plurimum apud Gallos excellit, alteram suam Odarum editionem (primam Amstel. 1707 excusam vidimus) duplo forme auctiorem nobis dedit. Ut vero de ipsis Odis, quae maximam partem moderni Galliarum Regis laudes amoresque Aulae Gallicanae continent, nihil dicamus, aliqua saltem nunc e praemissa Dissertatione delibabimus. Aliam nimirum Auctora communi viam Poeseos commendandae ingreditur, quam solam putat mediam, & vituperatores ejus & laudatores ab illa deterrisse judicans, illos quidem, dum vitia, hos, dum virtutes per carmina excitates arti huius tribuunt. Utrumque hoc a Poeta pendere existimat: Poeseos rhythmici, fictionis & figurarum jucunditate abfolvi. Nec anquam Poetas vel Epicos, vel Tragicos, vel Comicos, alium quam placendi scopum per imitationem sibi habuisse propositum, quicquid aliter de diversa diversis modis instruendi intentione dicant. Imaginandi vim, quam ut aliis aliis placeret, fecerit, diversas Poeseos species produxisse, ut vitae agrestis jucunditatem Pastoralia, & sic porro. Hinc munto quasi itinere ad Odas pergit, quarum quidem argumentum peculiare Deorum laudes esse vel Heroum negat, omnem materiam Odis aptam affirmans, exemploque demonstrans Horatii. Nihil eas habere singulare nisi numerum certum adque rhythmum pro linguarum varietate varium. Hoc vero illis commune cum Epico carmine dicit, quod audacior esse possit Poeta, utpote loquens ipse, cum, quando alios inducat, ex hominum consuetudine sit scribendum. Enthusiasmum, quem vocat, Poeticam in Odis uti per universam Poeseos regnare, cujus scilicet ope censeat imaginatrix Poetae vis; qua tamen, cavendum ipsi, ne abripiatur, cum ebrietatem velut quandam inducat animo, plurimisque immergat tenebris lectorem. Quod si illo recte utaris, jun-

gulum (1) ABCD indicat, cum hanc ordinaria ipsius figura existat. Et quoniam paginae libri eandem figuram habent, latera ejus commode illius parallelogrammi termini finguntur, ut delineatione toties per librum repetenda opus non sit. Jam cum saltantis facies nunc huic nunc alii Theatri lateri obvertatur; peculiaribus signis relationem ad Theatri signum involventibus faciei ad illud signum exprimit. Corpus scilicet per semicirculum, diametro utriusque producta ac lateri chartae, latus Theatri, cui facies obversa, representanti, parallela, designat. (2) Similiter lineas distinguit, per quas saltator incedit. Sunt enim vel rectae (3), vel diametrales (4), vel circulares (5), vel obliquae (6). Circellus cum lineola talum, plantam & digitos pedis refert (7) & combinatio hujus characteris cum secundo pedum legitimas numero quinque collocationes prodit (8). Similia signa pro reliquis constituit, quae ullo modo notionem saltationis ingrediuntur aut ad eam referuntur, ita ut ne minimum quidem omittatur. Theoriam ad praxin felicissime applicavit in tribus peculiaribus saltationum collectionibus, quae partim A. 1700, partim 1704 in 4 aeri incisa prodierunt. Ut ut enim & titulus editionem Choreographiae ad annum 1701 referat, ex fine tamen libri apparet, quod jam A. 1700 lucem publicam adspexerit.

ODES

ODES DE MR. DE LA MOTTE.

i. e.

ODE, CUM DISSERTATIONE DE POESI,
Speciatim Lyrica, Autore DE LA MOTTE.

Paris, apud Gregorium Du Puis, 1709, n.

Alph., 1.

Autor Cl. qui hodie in Lyrico carmine plurimum apud Gallos excellit, alteram nunc Odarum editionem (primum Amstel. 1707 extantem videmus) stuporæ forme auctiorem nobis dedit. Ut vero de ipsa Odis, quæ maximam partem moderni Galliarum Regis laudes amoresque Aulae Gallicanae continent, nihil dicamus, aliqua saltem nunc e præmissa Dissertatione delibabimus. Aliam nimirum Autor a communi viam Poeseos commendandæ ingreditur, quam solam patat mediam, & vituperatores ejus se laudatores ab illa detrectasse judicant, illos quidem, dum vitia, hos, dum virtutes per carmina excultas arti huic tribuunt. Utrumque hoc a Poeta pendere existimat: Poësi rhythmici, fictionis & figurarum jucunditate absolvi. Nec anquam Poetas vel Epicos, vel Tragicos, vel Comicos, alium quam placendi scopum per imitationem sibi habuisse propositum, quicquid alii de diversis diversis modis instruendi intentione dicunt. Imaginandi vim, quæ ut aliis aliis placeret, fecerit, diversas Poeseos species produxisse, ut vitæ agrestis jucunditatem Pastoralia, & sic porro. Hinc munto quasi itinere ad Odas pergit, quarum quidem argumentum peculiare Deorum laudes esse vel Heroum negat, omnem materiam Odis aptam affirmans, exemploque demonstrans Horatii. Nihil eas habere singulare nisi numerum certum adque rhythmum pro linguarum varietate varium. Hoc vero illis commune cum Epico carmine dicit, quod audacior esse possit Poeta, utpote loquens ipse, cum, quando alios inducat, ex hominum consuetudine sit scribendum. Enthusiasmum, quem vocant, Poeticum in Odis uti per universam Poësin regnare, cujus scilicet opè cælet imaginatrix Poetæ vis; quæ tamen, cavendum ipsi, ne abripiatur, cum ebrietatem velut quandam inducat animo, plurimisque immergat tenebris lectorem. Quod si illo recte utaris,

jun-

sublimes fieri odas, nec semper servari, qui Grammatico nexu jungatur, ordinem, licet res ipsæ cohaereant semper & ad argumentum suum se referant. Hinc neque opus esse, ut Odarum exordia sint nimis simplicia, quod in Epico utpote iusto prolixiorique poemate requiratur. Sublimitatem vero, quam exemplis hucusque illustratam potius, quam iusta definitione expositam putat, absolvi, si veritatem (sive res ita facta sit, sive verum imiteris) & novitatem eleganter & breviter ita unias, ut animum nostrum plane percollant. Per novitatem, quod forte quis scire desideret, vel rem plane novam, vel novum dicendi describendique modum intelligit. His quaedam subjungit de Anacreonte, Pindaro & Horatio, quorum prior totus voluptati, alter totus virtuti deditus, uterque pro eo, in quod ferebatur, scribebat, Horatius autem utrumque cum arte, qua primus inter Romanos pollebat, conjungit. Denique de Ronsardo panca & Malherba Gallis, de suis etiam Odis monet, in quibus cum & Anacreontem imiretur & Pindarum, Horatiumque traducat, id se indicat observasse, ut singulis strophis suis absolvatur sensus, quod ne Flaccum quidem fecisse ostendit. Illud hic non addere non possumus, si eam, quam Autor, Poeseos rationem judices, multos jam evanescere, qui adhuc dum iudicant sunt, Poetarum defectus, nec taxandum amplius Homerum, quod parum virtutis plerique Heroes ipsius habeant, cum imitari solum, non ad decorum instituere voluerit.

EBERHARDI RUDOLPHI ROTHII, GYMNASII

Ulm. Rect. Log. & Histor. Prof. Publ. Historia Universalis Pragmatica, I Civilis, II Ecclesiastica, III Litteraria ab Orbe condito usq; ad annum presentem MDCCVX.

Ulmæ, impensis Georgii V Vilhelmi Kühnii, 1706, 8.

Alph 2 plig. 19.

Elegantissimum hic Historiæ universalis Compendium exhibemus, summa diligentia erotamatica quidem methodo conscriptum. In eo illustriorum Imperiorum incrementa, & eversiones, Imperatorum rogata, bella, eorumque cause, (quare pragmaticam historiæ vocat Autor) tum inventa, urbium origines, prodigia, ostenta, Ecclesiæ Doctores, dogmata, ceremoniæ, hæreses, concilia, persecutiones, itemque Scholarum, artium, linguarum fata, viri pariter & feminæ eruditæ, Bibliothecæ aliaque secundum ordinem Seculorum apte & concinne recensentur.

§ (193) §
ACTORUM
ERUDITORUM,

quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. V.

ALBI TIBULLI, EQUITIS ROM. QUÆ
extant, ad fidem veterum membranarum sedulo castiga-
ta; accedunt Notæ cum variarum Lectionum libello,
& terni Indices.

Amstelædami, ex officina Wetsteniana, 1708, 4.

Alph. 3.

Tandem exhibemus, quod dudum optavimus, Albii Tibulli quæ extant, sollicita cura studioque acri notis uberimis atque accuratissimis Viri in his literis atque universa elegantiori literatura versatissimi Jani Brouckhusii, dum viveret, expolita. Cujus cum spem fecisset in suis *Propertianis*, quæ his Actis A. 1702 p. 296 retulimus, Davidis Hoogstratani, aliorumq; Virorum doctissimorum & Poeticæ facundiæ gloria florentissimorum, quotidianis hortatibus admonitus datam tandem fidem liberavit, susceptumq; laborem felicissime perfecit. Nam cum nihil omitteret eorum, quæ ad ornandum Tibullum pertinerent, tres libros manu exaratos consuluit, quos ipse possidebat, nec non varias Lectiones e Codicibus Romanis a Justo Lipsio collectas & manu Jani Douza patris ad marginem editionis Plantinianæ adscriptas, tum principem editionem Venetiis procuratam A. 1475, & variantis scripturæ excerpta, præcipue ab Achille Statio & Jano Gebhardo prodita, binosq; Codices ultro a Joh. de Witt oblatos, Heiniana item omnia, & Recognitiones Antonii Perreji, Colbertini Codicis variantes Lectiones, excerpta ab Antonio Cle-

Bb

mentio

mentio collecta ex editione, quæ Regii Lepidi prodit A. 1481, itemque ex editione Brixienſi A. 1486, ad cujus oras doctæ manus diuerſas lectiones e codice MS. excerptas adleverat, varias deniq; lectiones e codice Guilielmi Laudi, Archiepiſcopi Cantuarienſis. deſcriptas, nec non variantes in Tibullo Lectiones e libris ſcriptis excerptas & Oxonio a Johanne Ulrico Mennerotransmiſſas adhibuit. Præterea nihil omittit, quod ad illuſtrandum hunc Poetam pertineat. Quare operæ pretium fuerit nonnulla a Broukhuſio pncre obſervata hoc loco decerpere. Ipſius nominis Albi & gentis Albiæ antiquitates p. 1 curioſe rimatur, & genuinum Autoris ſui prænomen *Aulum* fuiſſe, in libro autem illo unico, unde ceteri in Italia traduces prodierint, literam ſingularem A. quæ id notarit, aut vetuſtate excaſam, aut a librariis harum rerum incurioſis tanquam haut neceſſariam neglectam fuiſſe exiſtimat, aut literam A. prænomen *Auſi* ſignantem ab inſequenti comparis naturæ elemento abſorptam eſſe, vel potius in unum e duobus eodem errore, quo ex *A. Gellius Agellius*, e *T. Ampius Tampius*, e *S. Vettius Svettius* apud Ciceronem, e *Pennius P. Ennius* apud Feſtum, e *C. Aelius Calius* apud Macrobium factus ſit, coaluiſſe divinando conjicit. Quæ porro de rebus, deque vita Poetæ noſtri, imprimis autem de anno, quo natus ſit, e Petro Crinito & Lilio Gyraldo perhibeantur, pleraque incerta vel aperte falſa eſſe monet, & ſaniora e Jani Douzæ diſſertatione, qua veram elegiæ Romanæ ætatem conſtabilivit, docet, & tum ipſo opere v. g. p. 335 n. 17 & p. 368 n. 121 iſta firmat, tum ipſam Douzæ diſſertationem ſub finem commentationum harum excudendam curavit. Vitam quoque Poetæ, quam e ſcriptis libris primus ſibi protuliſſe viſus, ſed falſo, fuerat Joſ. Scaliger, in quatuor MSS. ab ſe inventam & Scaligeriana hic illic accuratorem p. 2 brevibus exhibet. At ipſum Autoris ſui contextum, quantum fieri humana opera poteſt, emendatiſſimum emaculatiſſimumque exhibet, conjecturis admodum parcis nec niſi certiffimis & quæ ſe facile vel moroſiffimis Timonibus probent, indulget. Sic p. 32 n. 3 *perfuſum* tempora Bacchum pro eo quod plerique libri *percuſſum* habent, ponit, & tum Codicum quorundam autoritate, tam rationibus roborat, p. 33 n. 6 pro

janus

janua *forma* reponit *fulca*, p. 355 n. 32, ubi iudicio ductus pro majus decus ipse *futurus* legit majus decus ipse *futuris*, aliorumq; ineptias mascule rejicit, p. 43 n. 44 unicum Codicem secutus, pro *fluminis* rapidi substituit *fulminis*, & contra omnes reliquos Codices probat. Certe quidem probationis ingenioso ac solidissimo genere etiam adversus aliorum Interpretum lectionem & interpretationem utitur, quod e sexcentis vel ea, quæ p. 10 n. 18 de *Deo agricola* i. e. Vertumno contra Barthium & Pricæum, p. 16 n. 37 de *tecto stramineo* contra Nic. Heinsium dicuntur, Lectorem benevolum docebunt. Quod eo usque proprium sibi servat elegantissimus Brouckhusius, ut sæpe occasione lectionis Autoris sui detectæ plurium Autorum aliorum corrupta loca, v. g. *Nemesiani* p. 15 n. 61 in fine, *Pompeji Festi* p. 361 n. 64 in fine, aliisque pluribus erudite restituat, restitutaque selectissimis observationibus physicis, politicis, antiquariis illustret, qualia sunt, quæ p. 18 n. 42 de *somno e fluvii vel pluvie cadentis strepitu conciliando*, de *nocturnarum vigiliarum distributione* p. 19 n. 46 & p. 27 n. 77 de lectione *juncta præcordia* perhibentur. Adeo sæpe Brouckhusius in tenui grammaticoque negotio meditationes haud vulgaris sapientix v. g. de *antiquorum frugalitate, moderati- one ac fortitudine* p. 20. n. 47, de *descensu telluris in aera* p. 354 n. 19, *aerisque a terris ascensu* p. 354 n. 21, de eo, quod *sapientia meditatio sui studiosis præstet*, p. 31 n. 91 interponit, castissimæque Philosophiæ ac vitæ durissimæ exempla v. g. de *vitæ rusticæ innocentia* proponit, præcepta v. g. de *mentis in utraque fortuna æqualitate* p. 31 n. 19 inculcat. In eo fere totus est, ut Autorem suum explicet, ejus $\Phi\epsilon\acute{\alpha}\sigma\iota\nu$ ac styli rationem declaret, & explanationem suam ex ipsius Autoris quamplurimis locis declaratam ac firmatam adversus alios, v. g. p. 19 n. 47, sed singulari tamen modestia, raraque inter Criticos humanitate, quod patet e p. 370 n. 134, tueatur. Huc pertinet cumulatissima $\Phi\epsilon\acute{\alpha}\sigma\epsilon\omega\varsigma$ aliorum Autorum cum Tibulliana comparatio, cujus e frequentissimis exemplis gustum sis capias e nota 4 p. 4, ubi *lucentem agricolarum focum*, p. 10 n. 17, ubi *novum annum*, p. 11. n. 19, ubi *spicem coronam*, p. 22 n. 55 & 57, ubi *vincula amantium & laudationes militum* describit. Huc referenda inprimis illa loca, ubi vocum

significationem Tibullianam e solertissima synonymorum Tibullianorum, Ovidianorum ac Propertianorum collatione declarat, ut vel ex inspectione unica notæ 77 p. 27 luculenter patebit. His denique: & illa accensenda, in quibus significationem dictionis vel phrasis alicujus singularem exponit. Ita enim, quid Tibullo sit *descendere lecto*, p. 36 n. 19, quid *seculum*, quid *atas*, p. 357 n. 50, quæ sit emphasis vocis *incultus*, p. 359 n. 59, quid *inceptus liquor*, p. 374 n. 155, *uterg; orbis*, p. 375 n. 176, quæ vocis *largita* passiva p. 369, 129 vocis *properare* activa sit significatio, plurimis & Tibulli & aliorum optimorum Auctorum dictis docet. Quod quidem dum agit, aliorum frequenter Commentatorum errores notat, & *Scaligeri* primam Elegiam tempore postremam edicentis, & 6 versus Elegiæ primæ inde a v. 67 hypothetice explicantis p. 25 n. 67, sententiam, *Barthii* judicium aurium p. 14 n. 18, & lectionem p. 358 n. 57, alibiq; sæpissime, *Caroli Sigonii* ignorantiam p. 37 n. 21, *Pontani* sinistram liberalitatem p. 39 n. 24, *Douza* falsam allusionem p. 42 n. 41, *Papinii* aliorumq; confusionem Icarii & Icaro p. 351 n. 10, infelicem interpretandi conatum *Achillii*, *Turnebi*, *Cillenii* p. 355 n. 30, *Alciati*, *Boccatii*, *Jul. Casaris Capuccii* aliorumq; circa formam Sirenibus adsignandam errores p. 361 n. 69, *Passeratii* judicium de Ulyssis erroribus p. 364 n. 79, *Lambini* interpretationem p. 376 n. 176 & p. 380 n. 205, *Scaligeri*, *Dacerii* multorumque aliorum maledicentiam in Tibullum p. 377 n. 182, *Servii* propero pro neutro habentis, p. 381 col. 2, & *Varronis* campum a capiendo derivantis, p. 381 n. 207, opinionem sub accuratam censuram vocat, atque singulari animi modestatione ita castigat, ut tamen alibi tum his ipsis tum aliis Eruditis laudem, quam meruere, plena manu tribuat, & sana ac justa de ipsis iudicia interponat. Sic *Jovianum Pontanum* virum perfectissimum p. 4 n. 3, ac præclarum scriptorem p. 6 n. 5 circa finem, *Stephanum Vinandum Pighium* virum inter primos Belgarum eruditos p. 5 n. 5, *Catullam* delicatissimum Romanæ Veneris pulchrum p. 9 n. 17, *Grotium* summum Batavici nominis decus p. 18 n. 40, *Heinsium* felicissimum Poetarum Latinorum sospitorem p. 18 n. 42, *Franciscum Marium Molsam* recentem Poetam nitidissimum p. 21 n. 47 in fine, *Joannem Lævinejum* hominem noti

jacente

jacente aure p. 21 n. 51, *Angelum Politianum* virum supra seculum suum eruditum p. 24 n. 57, *Wallium* Poetam omnium Jesuitarum longe cultissimum p. 26 n. 74, *Jacobum Sammarinum* eximium & inter primos reponendum p. 26 n. 74, *Jo. Franc. Saracenum* elegantissimi inter Gallos & oris & ingenii Scriptorem, ejusque aureum de amore dialogum p. 29 n. 85, *Horatium* beatissimum lyræ Latinæ moderatorem p. 29 n. 88, *Macrobium* Æsopicam corniculam ex aliorum pannis suis contextentem centones p. 33 n. 3, *Petrum Corn. Hoofd* virum, quo nil quicquam perfectius ex urbe Amstelodamensi unquam prodierit, p. 37 n. 20, *Jani Casperii Gevartii* lectiones Papinianas opus elegantioris doctrinæ plenissimum p. 48 n. 47, illustrissimum *Spanheimium* virum sine exemplo eruditum, cujus nec virtutes nec ingenium capere potest iners hujus seculi livor, passim, & *Passeratium* amœni hominem & elegantis ingenii p. 358 n. 51 appellat, & cujuslibet merita ac vitia ingenuo candore prodit. Plurimas alias selectissimas observationes ad Grammaticam & antiquitatem Græcam ac Latinam pertinentes satura lance offerunt hi commentarii. Ad Grammaticam omnino referenda ea, quæ proprie a Tibullo dicta Brouckhusius commemorat, quorumq; observatio indoli linguæ percipiendæ plurimum prodest: quare ex ingenti numero aliqua saltem hic excerpemus. Sic *paupertas* proprie fortunam mediocrem, cui nihil deest, p. 3 n. 3, *destituere* istorum actum, qui non exsolvunt promissa, atque etiam malo maculant, quos induxerunt, p. 6 col. a in fine, *fruges*, quicquid ex fructu terræ in alimoniam vertitur, p. 6 n. 5, *floridum* quo sensu ad homines transferatur, cum *floræum*, quicquid e floribus fiat, significet, p. 9 n. 16, *ponere* certam ac stabilem sedem assignare p. 12 n. 21, *felix ager* copiosum, divitem, opulentum pauperique oppositum p. 12 n. 23, *detinere* longius solito tenere p. 17 n. 40, *cupidus* appetentem res alienæ, non ut rem illam quoquo modo partam conservet, sed ut suis inde libidinibus morem gerat, perdat, profundat, p. 30 n. 90, *verberare* omnem impetum vehementem ad varias res allatum p. 34 n. 7, *perfundere* majus quid ac diffundere (infundere autem barbare dici) p. 32 n. 3, *præmia* idem quod præda in re bellica p. 39 n. 26, *grassari* corpora ferro vulnerare p. 40

n. 22, *elicere* magicæ arti proprium actum p. 41 n. 45, *stridere* ac *stridorem edere* sagarum ac umbrarum vocem, proprio abominandæ artis sensu, *solvere* magicis artibus amore liberare p. 51 *devoti ac defixi* eos, quibus alieno scelere periisset mascula virtus (quod Gallis dicitur *noner l'eguilleste*) p. 111 n. 5, *rudere* sacrorum actum p. 206 n. 2, *doma ferre* sacrificiorum oblationem p. 351 n. 8, *munem* solemnimore sacrificia, ibidem, *diversi* in contrarias partes abeuntes p. 356 n. 45, *mos* naturam rei & affectionem p. 363 n. 73, *erumpere* elegantissimo castæ antiquitatis usu active fontium ortum p. 365 n. 86, *struere* actum sacrum sacrificio: ut in ara disponendorum p. 370 n. 134, *radere* aquarum ad ripas decursum, uti & *stringere*, *mordere*, *lambrere*, p. 372 n. 142, *seges* terram satam partus maturos suo tempore edentem p. 375 n. 172, *nitere* rem lautam aut exultas opes p. 378 n. 183, *subsistere* parvam esse alicui rei sustinendæ p. 379 n. 195, *pecus*, antiquis non solum armentum bucerum, sed omne animal præter hominem. p. 382 n. 208, *texere* cum compositis contexere, detexere, intexere, pertexere, retexere, elegantissima translatione Musarum eruditos labores notare, (ut sexcenta alia taceamus,) Bronckhusio nostro perhibentur, aliaque multa adjiciuntur, quæ ut frustra in Lexicis requiras, ita ad Latinæ linguæ genium atque Etymologiam Grammaticam declarandam ingens momentum habent. In orthographia etiam Latina quædam v. g. de descriptione *quai* pro cui p. 204 n. 64, *Histrus* pro *Istrus* p. 373 n. 146, (ubi Cassiodori lib. de orthographia c. 9 observationem sequendam ducit: I vel V sequente S, post quam erit P vel T cum aspiratione proferuntur, ut Hispania, Hispo, hispidus, historia, histrio, hister &c.) & p. 360 n. 64, ubi pro ridicula quorundam scriptione vocis *Cimmeriōw* in Tibullo Libr. IV carm. 1. v. 64, & *chalybiōw* apud Catullum carm. 63 v. 48 Cymæriorum & chalybum reponit. In Profodja litteram *M* crebro *per se ante vocalem fluxæ* neque absorberi p. 103 n. 33 & 360 n. 64, *gerundia* in *O temere*, a nonnullis corrigi, frustra ad Nasonem provocari, p. 340 n. 3, versuum autem Tibullianorum rationem ex ipso Tibullo censendam ac metiendam, p. 31 n. 92 contra Gebhardum statuit, atque idiotismos quos-

quosdam sui Poetæ v. g. quod particulam *que* cum verbis jun-
gere amet p. 21 n. 51, alios alibi notat.

Ad antiquitates Græcas illustrandas illa faciunt, quod p. 43
n. 43 *choragium mimicalorum Theſſalorum*, quibus pleni veterum
Scriptorum libri sunt, ſingulari opera declarat; proverbium, cui
Antiphata inhumani hominis feritas originem dedit, p. 359 n. 59
explicans Autorem ejus indicat; *Jovis currum* propter alas, quas
ipſi Poetæ tribuunt, non propter quadrigas, quod volebat Paſſe-
ratus, *levem* Tibullo Lib. IV. carm. I v. 130 dici evincit; *Home-
rum Meletis amnis filium* antiquitati creditum, adducto in eam
rem Amaſſrianorum numo, in cujus una facie Homerus dia-
dematus ac bene barbatus, in altera flavius Meles urnæ innixus
cum lyra ſupra genu dextrum erecta, p. 380 n. 200 oſſendit; &
in *Geographia Græca Pyli ac Ithaces* deſcriptionem p. 356 n. 48
contra Servii errorem munit, ac *Cimmeriorum* urbis ſedem, quam
errabundus Ulyſſes attigit, & de qua tantæ inter Homerii Inter-
pretes controverſiæ ſunt, clarius deſcribit. Quorum & veter-
um Græcorum conſuetudinem *abſis*, ſi quando ipſis male eſſent
precati, ſatisfaciendi, qua illis *preſentibus optabant in caput
ſuum ut recideret, quicquid mali in ipſos dixiſſent*: ac hodie *Sa-
mparum Perſicorum ſeſe devovendi ritum*, quem p. 35 n. 12 com-
memorat, referre licebit.

In Latinis antiquitatibus declarandis longe etiam uberior eſt
Brouckhuſius, e quibus, ne copia ipſa Lectorem obruat, paucula
hæc notaſſe ſufficiet. *Bella quidem ab Auguſto Meſſala opera
geſta* p. 367 n. 107, *Romanorum paupertatem* in ſacris etiam ſu-
is declaratam, deinceps vero, creſcentibus publice ac privatim
divitiis, in immenſam luxuriam degenerantem, ita tamen ut in ſa-
cris antiquæ frugalitatis memoria & veneratio remaneret, p. 15
n. 30, *morem Romanum de boſſium exuviis oſtendendis*, ex ultima
antiquitate deductum p. 21, n. 54, *caſtrenſium laudationum ſo-
lemnia* p. 23 n. 57, *actei bipartite agminisque quadrati ratio-
nem* p. 366 n. 103, *manium evocandorum*, contra quam apud
Græcos fiebat, *ritus deſeſtationem Romanorum* p. 44 n. 45, *Bac-
chi formam* & imaginem, inque ea depingenda pueriles artifi-
cum noſtrorum errores, p. 239 n. 35, *expiandi ritum* & purgamen-
torum

torum ad flumen deferendorum apud Græcos & Romanos consuetudinem, *nata*q; *inde stultam apud Christianos quosdam opinionem*, qua calamitates imminentis anni averti ac derivari lustratione fluviali ac deinceps omnia lætiora succedere credebant, p. 391 n. 8, *auri usum* in Romanorum sacrificiis p. 353 n. 15, *anni aperiundi*, inito primum honore consulari *ceremonias*, p. 368 n. 121 &c. &c. elegantissime describit, & plurimos Antiquitatibus Romanis illustrandis maximopere idoneos Autores adducit. Rei etiam historięque literarię ornandę haut paucas ubique observationes inspergit, librorum editorum edendorumve memoriam injicit, & accurata de iis judicia interponit. Ita *Hieronymum Amalibeum* nitidissimum Poetam, & plus verę glorię uno perpusillo carminum libello, quam multis ac magnis multi ansorum nepotes, meritum dicit, & ob eam causam præclari hujus viri monumenta pauculis abhinc annis novo ab se cultu recentata p. 53 n. 63 commemorat, *T. Valgium Rufum*, tantum Poetam, ut de illo præclarissime & magnificentissime Tibullus L. IV c. 1 v. 179 sq. senserit, multa scripsisse, quę omnia interierint; illum autem cum *Valgio Saturnino Rufe* consulari, id quod a multis magni nominis Scriptoribus factum sit, non confundendum esse, p. 376 n. 180 monet. *Hoogstratani* felici industrię brevi nos *Fragmenta veterum Poetarum*, Jani Douze & aliorum Virorum doctorum egregiis observationibus examussum illustrata debituros, p. 381 n. 205 spondet. Occasione distichi in Elegiam II. lib. I post versum 24 intrusi, *Joannis Aurispa*, a quo illud intrusum dicitur, vitam & scripta, quorum alibi raro descriptionem invenias, recenset, illumque maximis laudibus ab Antonio Panormita, in *Hermaphrodito*, libello nunquam edito nec unquam edendo, efferri, a *Francisco Philelpho* autem, viro suę ætatis doctissimo, vix pro semidocto homine haberi, aliquanto tamen mitius a *Lilio Gyraldo* tractari commemorat, & plura passim non ad Eruditorum modo historiam, sed & quascunque artes & disciplinas illustrandas pertinentia inspergit, quorum vel cujuslibet pagellę conspectus ac perlustratio luculenta exempla suppeditabit, quę nec capere omnia hæc recensio, nec prætermittere tamen penitus potest; quare hæc pauca sufficiant.

Quo-

Quomodo scilicet *Achillis umbram castis precibus & sacrificiis sine sanguine eliquerit Apollonius*, docet p. 46 n. 45, qua doctissima nota uniuersum illum *umbras eliciendi ritum ex omnibus fere, qui ipsum attigerunt*, Autoribus pulcherrime illustrat: inque aliis antecedentibus & consequentibus totam omnino veterum doctrinam de magicis incantamentis declarat. Speciatim in magia omnique medicina *despuendi usum* p. 50 n. 54 ostendit. *Originem miraculorum Lapponicorum*, quæ tam sitienter apud plebem imperitam audiuntur, inde a *fabulosa Æoli historia* p. 359 n. 58 deducit. *Ligna aris imposita ultero arfisse*, illudque prodigium Seleuco sacrificanti Regnum portendisse, e Pausania p. 370 n. 134 commemorat. *Præsagientis animi virtutem*, qua is quasi vaticinio illum Messalæ triumphum auguratus sit, quem ille quarto anno post de subactis Aquitanis egerit, in Tibullo p. 370 n. 137 laudat. *Persarum Reges e solo amne Choaspe omni tempore locoque bibisse* p. 371 n. 140 observat. *Sæuam homines ægrotos ac senes comedendi Padaorum ritum* p. 373 n. 144 ex Herodoto notat. *De equorum studio ac disciplina equestri* p. 382 n. 207, & denique *de Siamensium Indorum Pythagorico de anima transitione philosophandi more* p. 381 n. 207 erudite agit.

Quod ad *Librum quarum Tibullianorum carminum* attinet, complectitur is *Panegyricum ad Messalam*, & parvula quædam, sed non inelegantia *Poemata*: qui totus liber utrum Auctorem habeat Tibullum, ambigi posse arbitratur. Panegyricum quidem, quanquam sit Latinus, tamen jejuna sua macritudine imensum quantum abhorreere ab illo cultu & nitore Albiano, cum Mureto aliisque Eruditis censet, Daceriique iudicium, qui Tibulli inimitandam in Elegiis suauitatem quam admiretur, simul & summam in Epico carmine maiestatem Animadv. ad Horat. Lib. I Epist. IV laudet, merito requirit; ipsumque, quem suæ hujus sententiæ fundum habere se dicat, Domitii Marci mentem parum percepisse ostendit, cum postremus ejus Epigrammatis versiculus ad Virgilium, hautquaquam ad Tibullum referri debeat. Cum tamen in hoc carmine multa restituerit *Josephus Scaliger*, quædam & aliorum hominum industria in melius mutarit, Brouckhusius illorum vestigia premens, id quod suarum est

partium, strenue agit, & quanquam, quæ est Viri singularis modestia, nihil hic præclarum polliceri audeat, re tamen ipsa multas elegantissimas observationes exhibet. Quæ Panegyricum excipiunt exigua Poemata, ea non esse Tibulli, vel ipsam dictionem arguere; Autorem tamen Tibulli studiosum fuisse, neque infeliciter ejus vestigia pressisse, faretur. Arguta quidem illa & candida & venusta atque etiam hic illic ipsis Tibullianis lacriosa, multumque Nasoniani & genii & leporis habere agnoscit, Sulpiciaque propterea illi, quæ sub Domitiano floruit, Caleni uxori, quippe quæ Martiali, Sidonio Apollinari, ac Juvenalis Scholiasta testibus amores scripserit, tribuenda esse, cum imitationes minimè occultæ ætatem Augustea inferiorem facile prodant, existimat. Interim quæ & ad istorum illustrationem pertinent, ingenuo studio manuque profus liberali adfert, nihilque omnino prætermittit, quod ad Autorem hunc ornandum expoliendumque requiri a quoquam possit. Huc enim cartæ mundissima puritas, splendidus typi nitor, & pulcherrima iconum ac numorum variorum elegantia suo referri merito debent. *Spei* quidem *publicæ ac rusticæ* p. 5, *Numinum ruralium* p. 13, *Prætorii Cæsariani denarii* p. 56, *Sistri Ægyptiaci* p. 59, *Idææ currus* p. 91, *Fortuna* p. 119, *Cereris ac Pacis* p. 205, *Bacchi* p. 207, 239 & 340, *Somni* 226, *Satyri ac fistularum & tibiarum ejus* 256, *Copia cum cornu suo* p. 282. *Apollinis comati* p. 318, *denarii Petronii Turpiliani ac Sirenis* p. 362, *Homeri* denique *imagines nitidissimæ* p. 380 exhibentur. Variarum lectionum libellus eo consilio ad calcem notarum est adjectus, ne tanta variantis scripturæ farrago notis immixta fastidium delicatioribus hominibus adferret, & haberent tamen illi, qui in hoc Scriptore vel exponendo vel emendando operam porro aliquam ponere ingeniumque experiri suum vellent, necessariam suppellectilem. His accedunt ob suam præstantiam *Nicolai Heinssii Nota* in Tibullum & quædam ex ejusdem Adversariis. *Jani Doussæ Nordovicis Schediasma succidaneum* ad declarandam & contra communem Chronologorum errorem vindicandam Tibulli ætatem, qua is inter omnes Elegiarum Scriptores, si Gallum excipias, antiquissimus perhibetur, adjectum est. Triplici tandem

dein pulcherrimus hic labor *Indice* finitur, quorum primus omnes & singulas Tibulli voces, secundus Autores, qui in notis ad Tibullum laudantur, illustrantur, corriguntur, notantur, tertius denique res & verba, quæ in notis ad Tibullum explicantur, complectitur.

DELLA PERFETTA POESIA ITALIANA, &c.

i. e.

POESIS ITALICA UNIVERSA EXPLICATA & demonstrata una cum variis observationibus; Autore LUDOVICO ANTONIO MURATORIO, Ducis Mutinae Bibliotbecario.

Tomii duo.

Mutinae, e typographia Bartholomæi Soliani, 1706, 4, ch. aug. Alph. 6.

DOctissimus Muratorius præmissa Poeseos laude, de multitudine eorum, qui Poeseos præcepta obtrudunt, & excellentium Poetarum defectu conqueritur, novumque arti accendi posse lumen asserit. Hinc originem poeseos vulgaris Italicæ (rhythmicam appellant) indagaturus, eruditos, post mutatum jam tum Latinum in vulgare Italicum idioma, ad seculum tamen duodecimum usque Latinos versus composuisse, postea vero Poetas Siculos, in gratiam sexus sequioris, Latini idiomatis ignari, carmina amatoria Italica composuisse, Petrarchæ imprimis testimonio probat. Quamvis itaque Siculis inventionis laudem non denegat, iis tamen mox seculo XIII reliquos Italos, qui elegantiori sermone utebantur, palmam præripuisse docet. Adductis porro sæculi XIV, XV & XVI Poetis vitia eorum notat, & imprimis in Marino ejusque æmulis argutiarum excessum, quo plerique Itali laborabant, reprehendit. Artem porro poeticam duplici modo considerat, partim in se & quatenus est ars, quæ delectat, partim quatenus Politicæ & Philosophiæ Morali inservit, eoque prodest. Sic enim poemate Heroico duces ad gloriam excitari; Tragœdiis

P. 8, 9.

29.

- P. 44. diis Principum superbiam frænari, Comædiis mores populi castigari existimat, adeoq; Poetam, qui rerum naturam imitari, h. e. delectare non didicit, contra primum, & qui minus prodest, contra secundum finem peccare, optime judicat. Ut vero doceat, quid in poetâ placeat, quidve displiceat, boni & mali gustus (*Gusto*) vocabulo utitur, bonumque in fecundum & sterilem distinguit. Fecundum appellat eorum gustum, qui non modo de aliorum poematibus recte judicant, sed etiam secundum artis regulas ipsi versus componunt. Sterili vero gustu eos esse præditos dicit, qui tantum de aliorum carminibus censent, nulla ipsi pangunt. Utrum de bono gustu præcepta tradi queant, multis hætenus dubium visum est; Noster vero rursus inter gustum sensitivum & intellectualem distinguit, & hunc quidem utique regulas admittere affirmat, illum negat. Atque intellectualis quidem, quem vocat, gustus pariter ipsi duplex est, universalis alter, alter particularis. Universalis est, qui particulares omnes complectitur; particularis vero, qui in singulis hominibus reperitur, quorum hic ex. gr. Homerum & Virgilium, ille Lucanum & Ovidium &c. laudat. Cum vero paucissimi gustu illo universali sint præditi, hinc diversa ut plurimum de iisdem poematibus judicia oriri censet. Transit postea ad τὸ καλὸν seu pulchrum poeticum (*Bello Poetico*) quod in novitate mirabili & delectabili consistere existimat, Aristotelem secutus, qui L. I cap. II Rhetor. καὶ τὸ μαυθαίνεν καὶ τὸ θαυμάζειν ἡδὺ appellat: quare Poetæ duo observanda censet, primum ut res novas. peregrinas & admirabiles inveniat; deinde ut res notas, quæ neque peregrinæ, neque admirabiles sunt, vestitu novo, mirabili & peregrino ita exornet, ut mens Lectoris voluptate quadam afficiatur. Hoc versu Maggii Dei immensitatem describentis illustrat:

78.

Dell' ampio mondo in ogni parte e Dio

E ne son cinto, e pieni i nostri cuori.

Quamvis enim homines Dei omnipræsentiam agnoscant, non semper tamen advertunt, quod corda nostra circumdet quasi & impleat; sed eum potius supremum cælum inhabitare, ex eoque in terram prospicere sibi persuadent. Idem pulchrum Sanctus Apollolus in Arati versu τῆ γὰρ καὶ γένος ἰσμεν animadvertit; &

oratio.

orationi ad Areopagitas habitæ, teste Luca, inseruit. Ceterum cum non omnes eo ingenio instructi sint, ut novas res queant invenire, iis in id nitendum dicit, ut antiquas novo & jucundo habitu indatas producant. Imprimis vero actiones, casus, personas, omnesque alias res, in *αἰμίη* sua Lectorum oculis repræsentatas, pulchras & delectabiles fieri judicat; sive enim res rarissimas, pulcherrimas, maximas, sive deformissimas, vilissimas, maxime ridiculas describat Poeta, utroque modo placere. Cum vero in his verisimilitudo potissimum respicienda sit, Autor Cl. de vero poetico, seu verosimili agit, præcipique, ut Poeta res possibiles fingat, nec imperiti pictoris instar delphinum sylvis appingat, fluctibus aprum. Addit tamen, licere etiam Poetæ, cum risum excitare cupit, ea fingere, quæ vero sunt dissimilia. De pulchro artificiali (*Bello dell' Artificio*) quod ex rei expressione, sive repræsentatione elucet, acturus, vivam metaphoram, ingeniosam allegoriam, gratam figuram, verborum ordinem, descriptionis evidentiam, & his similia commendat. Sic sententiam illam: *flumina in principio paucas aquas trahere, deinde vero augeri & tandem litus percurrere*, ornatius pronuntiare velis, dixeris forte: *flumina in istis veracunda, progressu immodico, ac legum omnium experie procedere*. Hoc non solum Franciscum de Lementè, Ariostum, Homerum aliosque, sed & sacros scriptores, Mosen, Prophetas, Joham, Davidem, Salomonem observasse, prolixè ostendit, & imprimis potentæ divinæ descriptionem, quæ Psalmo CIII occurrit, admiratur: *qui respicit terram, & facit eam tremere*; nulla enim meliori imagine majestatem divinam exprimi putat, quam si dicamus, quod Deus solo aspectu terram tremore concutiat. Duplex autem phantasiæ in Poeta officium esse, Noster docet, primum, ut argumentum, quod selegit, vividissimis coloribus depingat, eoque quæ vulgo in vita communi usu veniunt, diligenter animadvertat; alterum, ut res veras verbis tropicis, imaginibus in sensu directo falsis, sed vivis exprimat, ut, si dicendum sit: *Heroem aliquem semper vincere*, dicas: *victoriam semper Herois vestigia sequi*. His fufius diductis, progreditur ad furorem poeticum, quem non pro aliquo enthusiasmo, vel divina inspiratione, quod cum veteribus Plato quondam voluit; sed tantum

P. 93.

137.

189.

212.

pro singulari phantasiæ agitatione, quæ mens extraordinaria & mirabilia concipit, venditat. Etenim si phantasiam consideres, quatenus cum corpore commercium habet, deberi aliquid cibo & potui, imprimis vino, tum & febres aliosque morbos & imprimis melancholiam vim in eam exferere; quoad autem cum anima conspirat, dolore, amore, ira eandem quoque agitari, existimat. Et quamvis vinum imprimis Poetis nonnulli commendent, quos inter Martialis:

Possum nil ego sobrius: bibenti

Succurrunt mihi quindecim poeta;

p. 220. alias tamen phantasiæ excitandi rationes Noster adducit aptiores, quales sunt affectus, quos commotiones mentis vocant. Suadet itaque, ut vel res sublimes, vel vilissimas, vel ridiculas, vel terribiles &c. verbo illas omnes, quæ argumentum nostrum expriment, phantasiæ exacte proponamus, eamque commoveamus. Sic enim furorem poeticum arte acquisivisse Virgilium, Horatium aliosque existimat. Phantasiam sequitur intellectus, qui illam regere, & vagantem reducere debet, ne, uti in melancholia, ebrietate, phrenitide fieri solet, turpiter excedat. Ceterum raptum poeticam nihil aliud esse censeat, quam laudabilem phantasiæ excessum, qualem in illo Horatii observat, nominis sui æternitatem sibi augurantis:

Non usitam nec tenui ferar

Penna: biformis per liquidum aspera

Vates: neque in terris morabor

Longius, invidiaque major

Urbes relinquam &c.

In Libro secundo agit de his, quæ ad ingenium & iudicium spectant. Hic ubi de metaphoris loquitur, Emanuelem Thesaurum adducit, qui prolixè hoc argumentum persecutus sit; advertit tamen, nequaquam probandas omnes ejus metaphoras, v. g. quod sanguinis guttæ Christo in horto excussæ fuerint globi, summo mundi, sub quorum onere divinus Atlas genuerit, quod spes sint alatae Amazones, buccinæ volantes, viva sagittarum pharetra, quod philomela sit organum sine tubis, &c. Docet præterea, quomodo imagines formandæ sint, & reprehendit eos, qui similia

nirais

nimis extendunt, uti in illo Lemenii juventutem cum floribus comparantis:

Ite, volate

A quel labbro, à quel seno, Api ingegnose;

Per fabbricar dolcezza, ite, svenate

Di quel sen, di quel labbro e Gigli, e Rose.

p. 366.

De affectationis vitio ubi agit, cum Seneca declamatorem ridet, qui Alexandro transitum maris disuasurus, *frendit Oceanus*, ait, *quasi indignetur, quod terras relinquant*. Diviso deinde ingenio in musicum, amatorium, & philosophicum, media suggerit ingenium firmantia, consulitque, ut cum autores, qui præcepta tradunt, Aristotelem, Ciceronem, Quintilianum, Dionysium Halicarnasæum, Longinum, Hermogenem, tum Poetas ipsos, quales sunt Homerus, Pindarus, Sophocles, Euripides, Anacreon, Theocritus, Virgilius & reliqui, legamus. Porro de styli oratorii & poetici discrimine acturus, hunc in maturum & floridum distinguit & utrumque suos semper admiratores habuisse ostendit. Qua occasione de Andrea Navagero narrat, quod stylo Catulli illectus, in die natali suo, quem cum amicis celebrabat, omnes Martialis libros combusserit, *se Musis sacrificium oblaturum* dicens. Ad vitia styli refert omnia anxie conquisita ornamenta, antitheta, metaphoras oppositas, æquivoca, paranomasias, allusiones & similia; & reprehendit Theſaurum, qui antitheta a Persio doctam figuram appellata fuisse crediderit, cum potius Satyricus lusus illos riserit, ubi scribit:

Fures, ait Pedio. Pedius quid? Crimina rasis

Librat in Antithetis. Doctas posuisse figuras

Laudatur. Bellum hoc, hoc bellum &c.

477.

553

Denique sub finem hujus libri optat, ut Poetæ excellentiores fontes poematum suorum indicent, & quomodo in cogitationes illas, devenerint, & phantasiâ excitaverint, & qua via phantasia & intellectus in tractatione argumenti incesserint, demonstraret.

575.

In tertio Libro tum de contentu & defectibus poeseos, tum de ipsa lingua Italica differit. Contemptus originem e cholericum vel melancholicum temperamento, quæ etiam optimos Poetas nonnunquam ad pejora incitant, deducit. Unde Itali vulgo: *Un poeta irritato è una gran bestia*, & Maggius alicubi in poematibus suis:

13, 14.

Par-

Parmi, che udissi dire infer da gli Avoli,

Che Nobili, Fantastici, e Poeti

Trattata colle brusche son Diavoli.

- P. 23. Cui accedit, quod multi Poetæ res minus probandas laudent, & amoris deliria decantent, eoque Reipublicæ perniciem inferant. Accusat deinde Poetarum ignorantiam, partim eorum, qui a versibus Musis nati, dotibusque ingenii & phantasie minus instructi, ad cœcumen accedunt, partim eorum, qui a natura quidem satis instructi studium omne negligunt, partim denique illorum, qui tempori inservientes e.g. dramata musica, apud Italos hodie frequentissima, vel invita Minerva componere student. Quæ occasione notat, quod circa finem sæculi decimi sexti dramata in theatris a Musicis decantari primum cœperint, primumque eorum autorem nequaquam Octavium Rinuccinum, ut Bailletus Janum Nicium Erythræum secutus tradit, sed potius Horatium Vecchium, Mutinensem, fuisse, an. 1605 mortuum, ex ipsa inscriptione sepulchrali, quæ Mutinæ in monasterio Carmelitarum existat, confirmat. Horum deinde dramatum (*Opem* vocant) defectus detegens, musicam, quæ decantantur, taxat, quæ nostris temporibus effoeminata, & impudicis modis fracta, auditoribus lascivum quid & molle inspiret, multorum vitiorum incitamentum. Nec ipsi placent Comici, qui hoc tantum agunt, ut risum excitent, malos vero mores & consuetudines non tam corrigunt, quam verbis & gestibus spectatoribus insinuant. Quo nomine Molerium Reipublicæ & Ecclesiæ maxime noxium accusat, e cujus schola homines multis fraudibus, machinis, artibus, amorum imprimis, instructi redeant, suamque sententiam Bailleti testimonio comprobant, qui in *Jud. Erud.* Tomo IV ejus imprimis Comœdiam *le Tartuffe* omnium perniciosissimam vocat. In Lyricis quoque desiderat, quod tantum lusus & amores sibi tractandos sumant; Dei vero & virtutis amorem plane insultum negligant.
33. Ceterum ipsam Italicam linguam, cujus accurata peritia Poetæ Italo maxime necessaria, in vulgarem & grammaticam, atque illam iterum, Dantis judicio, in tredecim diversos loquendi modos dispefcit. Grammaticam vero eam appellat, quæ vera & excellentior ab optimis scriptoribus in diversis Italiæ provinciis recepta
- 69.
- 96.

pta

pta est. Et quamvis Florentinis eam laudem non eripiat, quod præ reliquis vulgaribus, quam proxime ad veram illam accedant, P. 107. eostamen opus adhuc habere censet, ut, si puræ orationis laudem consequi velint, subinde perpurgentur; Dictionarium vero ab Academicis (*della Crusca*) Florentinis collectum merito deprædicat. Ut deniq; Italicæ linguæ gravitatem contra obtrectatorem Gallum tueatur, diminutiva, quibus hæc lingua abundat, non in referia verum joci causa adhiberi probat. Nec Gallicæ linguæ, eo quod naturalem in locandis vocabulis ordinem observat, palmam concedendam, sed Italicam, vocum transpositione Græcam & Latinam imitantem, ad harum quoque laudem accedere contendit. Quarto demum Libro optimorum Poetarum Italorum, Petrarclæ, Dantis, Tassi, Guarini, Marini, Bentivoglii, Testi, tum Coppetta, Pastorini, Urbi, Constantii, Sacci, Bedorii, Nozzolini, Aquilæ, Manfredi, Vaccarii, Martelli, Gigli, Cini, selectissima quædam poemata Cl. Autor collegit, & quæ hic illic præcipue admiratione digna, additis notis accurate animadvertit, ut vel hoc solo nomine opus hoc Poeseos studiosis non possit non esse commendatissimum. Sic, ne hic quoque specimen, quamvis exiguum, desit, Noster ob nativam pulcritudinem puritatemque carminis & clausulam, quæ ipso sono rem videtur repræsentare, commendat hos Francisci de Lemene versiculos:

*Di se stessa invaghita, e del suo belio
 Si specchiava la Rosa
 In un limpido e rapido Ruscello.
 Quando d' ogni sua foglia
 Un Aura impetuosa
 La bella Rosa spoglia.
 Cascar nel Rio le foglie; il Rio fuggendo
 Se le porta correndo:
 E così la Belrà
 Rapidissimamente, oh Dio, sen va.*

Dd

MONA-

ACTORUM ERUDITORUM
 MONASTERII SANCTÆ MARIÆ ET
 Sanctorum Johannis & Pauli de Casamario brevis Histo-
 ria, studio & opéra PHILIPPI RONDININI, Fa-
 ventini, digesta & illustrata.

Romæ, excudebat Franciscus Gonzaga, 1707, 4.

Alph. 1 plag. 1 & Tab. zn. 4.

QUO se enixius commendet clarissimus Rondininus Aula Romanæ, dirigit jam, post Pontificem Maximum cui primum, & Cardinalem Paulutium, cui secundum tractatum inscripserat, (de quibus v. Acta A. 1709 p. 377 & Suppl. T. IV. Sect. 3 p. 140.) tertii sui tractatus dedicationem ad Illustrissimum & Reverendissimum Præfulem, Hannibalem Albanum, Clementis XI Fratris Filium virtutesque hujus Pontificis iterum extollit ea occasione, qua A. 1690 tunc temporis Cardinalis Johannes Franciscus Albanus ab Alexandro VIII monasterii Casamarii Commendatarius susceptus fuit, cui coenobio adhuc præest. Congessit Autor in ordinem hujus monasterii historiam ex variis monumentis editis, imprimis autem præsidio ipsi fuerunt duo codices MSS. alter antiquis literis in membrana exaratus, in quo quam plurima Pontificum, Imperatorum, Regumque diplomata & privilegia, aliaque pro isto monasterio exscripta sunt instrumenta, alter complectitur Acta visitationis Abbatiae, quam jubente Johanne Francisco Albanot. Cardinali, hodie Pontifice Max. habuit A. 1691 Johannes Christophorus Batellus, Pontificii cubiculi a Secretis, domesticus Bibliothecarius, & Latinis epistolis scribendis præfectus.

Ex capitibus XIII, quibus conscripta est præsens historia, ut paucula seligamus, in signe hoc & antiquissimum Casamarii coenobium in agro Verulano a civitate tribus passuum millibus situm est, & Casamarii nomine dictum fertur, quia in loco extructum est, ubi olim Caji Marii Arpinatis Romani Consulis domum in delitiis sterisse nonnulli prodiderunt. Quæm locum tempore Gentilismi Marti sacrum, ejusque simulacrum, & prænobili templo religiosum fuisse, apud autores, qui de hoc monasterio scripserunt, legere licet. Exordium monasterii ad A. 1036 Noster cum Baronio refert, & seculo circiter elapso Eugenii

genii III Pontificis opera Cisterciense institutum arripuisse, regulamque S. Bernardi Abbatis amplexum fuisse, opinio est. Inter Abbates Casamarii ex Ughello & aliis scriptoribus desumptos eminet p. 14 Alachrinus ab Honorio II in Teutoniam missus, qui S. Dominico Ordinis Prædicatorum fundatori ex intima familiaritate inter alia testatus scribitur, se nunquam a Deo in hac vita aliquid petiisse, quod non juxta votum consecutus fuerit, sed eidem simul prohibuisse, ne hoc secretum, quamdiu Alachrinus victurus sit, revelet. Caput IV integrum de cœnobio S. Dominici Sorani Casamarii monasterio adjuncto, ejusque ecclesia agit, in cujus cœnobii situ Marci Tullii Ciceronis domum olim fuisse exstructam, Rondininus cum Clavelló lib. 6 de veteri Arpino animadvertit. Caput VII exhibet elenchum ecclesiarum, quæ huic monasterio subditæ sunt, & quidem XV ex Batelli actis adducuntur, quæ licet destructæ sint ac collapsæ, pleræque tamen earum a Commendatario possidentur, servatæ autem hodie supersunt novem. Longe magis excellunt Cap. VIII bona & jura monasterii, ita ut Commendatarius quotannis ultra 3500 aureos accipiat, nam post longam seriem domorum, prædiolorum, vinearum, olivetorum etiam in Dioecesi Agrigentina ad hocce monasterium spectat dominium directum oppidi *Priiti*, quod 7000 incolis circiter habitatur, & satis pingui ac fertili territorio fruitur. Pag. 107 compertum se habere ait Rondininus, quod nemo hactenus exploraverit, nempe Nicolæum a Schomberg, Capuanum Archiepiscopum, Theodorici Nobilis Misnensis filium, a Leone X Casamarii monasterio Abbatem præfixum fuisse, cujus quidem nullam mentionem fecerit Eugenius Caracciolus in Neapoli sacra. Refert de hoc Nicolao Schomberg, quod ab iuente adolescentia Romam profectus A. 1490 Florentiæ in cœnobio S. Marci Prædicatorum ordini nomen dederit, literis autem optime eruditus priora ordinis munera obiverit, & in gravissimis Romanæ ecclesiæ rebus cum laude adhibitus, deque illa admodum meritis a Leone X Pontifice Capuana infula decoratus fuerit: Deinde Clementi VII fidus comes & intimus Consiliarius tum in prosperis tum in adversis factus, ab illo ad Franciscum I Galliarum Regem pro pace cum Carolo V Imper. in eunda Legatus con-

stitutus fuerit & admirabili dexteritate indignatos Principes compo-
 posuerit : reversus post ad Urbem tantæ fuerit existimationis &
 famæ, ut, Clemente rebus humanis exempto, parum abfuerit,
 quin nondum Cardinalis ad Pontificatum assumeretur : a Paulo
 III autem Schombergius mox purpura donatus, qua compa-
 rata duos tantum annos supervixerit, & Romæ in cœnobio S.
 Mariæ supra Minervam mortalitatem expleverit, cujus corpori
 ante fores ecclesiæ humili loco terræ dato hæc in marmore sup-
 posita legitur inscriptio :

*Nicolaus a Schomberg,
 Theodorici filius,
 Ex Suevis Misnensibus
 oriundus,
 Sanctæ Romane ecclesiæ
 Tituli Sancti Sixti
 Presbyter Cardinalis,
 Cognomento Capuanus,
 Sacri Ordinis Prædicatorum,
 Vixit annos LXV
 Dies XXIX.
 Obiit anno Christi
 M D XXXVII
 V. idus Septembris.*

Obiter notamus, inscriptionem hanc pleniorẽ exhiberi a
 Ciaconio in *Historia Pontific. & Cardinalium* Tom. 3 p. 568,
 his præmissis verbis : *Hoc vili, quem a tergo Lector habes, tumulo
 conditus est is, in quo mira rerum peritia, Catholica doctrina at-
 que Religio fuit, NICOLAUS A SCHOMBERG, natione Sue-
 vus, Ordinis Prædicatorum, Cardinalis Capuanus a PAULO
 TERTIO Pontifice Maximo creatus, quem nobilem genere ipsa
 nobiliorem dedit virtus, qui tanto majori laude post mortem ef-
 ferendus est, quanto ipse moriturus eam fugere curavit.*
 Accedit huic Historiæ appendix continens Acta vetera pro Cal-
 marii monasterio nunc primum vulgata, doletque Rondininus,
 quod adversa valetudine affectus studia intermittere & sanitati
 reparandæ vacare cogatur, alias plura in compendium redegisset,
 & notis chronologicis illustrasset.

HISTO-

HISTOIRE DU CAS DE CONSCIENCE, &c.

i. e.

HISTORIA CASUS CONSCIENTIÆ, A
XL Doctõribus Paris. soluti, Pontifice illam Decisio-
nem damnante.

Tomi II.

Nancii, apud Josephum Nicolai, 1705, 12. ch. aug.

Alph. 2 plag. 7.

NON semel dictum nobis est de celebri Conscientiæ casu, quo Crypto-Janseniani Galli, præsertim Parisienses, detecti creduntur; hujus Historiam plenissime nobis dedit Anonymus Autor, cujus librum nunc recensemus. Ac in Præfatione quidem Tomi I rem illam velut ab ovo orditur, narrans inter alia, multos extitisse in Gallia, qui Formulam damnati Jansenii, a Pontificibus præscriptam, non alio animo susceperint suaque subscriptione probaverint, quam ut suam erga Ecclesiæ Præsides reverentiam testarentur, Ecclesiam vero in quæstionibus facti falli posse crederent, hosque velut medios inter hostes Jansenii ejusque defensores A. Arnaldum aliosque fuisse. Tali animo fuisse hominem, de quo in dicto Casu Conscientiæ quæsitum fuerit, num ad Eucharistiam admitti debeat? neque alio animo admissionem ejus suavisse XL Doctores Parisinos: horumque sententiam Decreto Pontificis, A. 1694 promulgato, & Episcoporum Gallicorum sancitis niti, juxta quæ nemini dogmata damnata improbanti, atque de cetero reverentiam Ecclesiæ exhibenti, Jansenianus imputari debeat.

Tomo I hujus libri ipse Casus Conscientiæ ex gemina editione cum responsione XL Doctorum exstat. Sequuntur schedæ, contra eundem, paulo post quam in publicum prodiit, editæ ab Anonymis, quales sunt: *Attentatum contra Decretum Episcoporum Gall. Colloquium inter Doctorem Sorbonicum veteranum & novitium, Dialogus Sorbonista & Ubiquista*, (quo nomine Parisiis veniunt Doctores, nec ad Sorbonam, nec ad Navarram adscripti,) *Colloquium Episcopi cum Natali Alexandro, Attentatum*

stitutus fuerit & admirabili dexteritate indignatos Principes com-
posuerit: reversus post ad Urbem tantæ fuerit existimationis &
famæ, ut, Clemente rebus humanis exempto, parum abfuerit,
quin nondum Cardinalis ad Pontificatum assumeretur: a Paulo
III autem Schombergius mox purpura donatus, qua compa-
rata duos tantum annos supervixerit, & Romæ in cœnobio S.
Mariæ supra Minervam mortalitatem expleverit, cujus corpori
ante fores ecclesiæ humili loco terræ dato hæc in marmore sup-
posita legitur inscriptio:

*Nicolaus a Schomberg,
Theodorici filius,
Ex Suevis Misnensibus
ortundus,
Sanctæ Romanæ ecclesiæ
Tituli Sancti Sixti
Presbyter Cardinalis,
Cognomento Capuanus,
Sacri Ordinis Prædicatorum,
Vixit annos LXV
Dies XXIX.
Obiit anno Christi
M D XXXVII
V. idus Septembris.*

Obiter notamus, inscriptionem hanc pleniorẽ exhiberi a
Ciaconio in *Historia Pontific. & Cardinalium Tom. 3 p. 568*,
his præmissis verbis: *Hoc vili, quem a tergo Lector habes, cumulo
conditus est is, in quo mira rerum peritia, Catholica doctrina at-
que Religio fuit, NICOLAUS A SCHOMBERG, natione Sue-
vus, Ordinis Prædicatorum, Cardinalis Capuanus a PAULO
TERTIO Pontifice Maximo creatus, quem nobilem genere ipsa
nobiliorẽ dedis virtus, qui tanto majori laude post mortem ef-
ferendus est, quanto ipse moriturus eam fugere curavit.*
Accedit huic Historiæ appendix continens Acta vetera pro Cas-
marii monasterio nunc primum vulgata, doletque Rondininus,
quod adversa valetudine affectus studia intermittere & sanitati
reparandæ vacare cogatur, alias plura in compendium redegisset,
& notis chronologicis illustrasset.

HISTO-

HISTOIRE DU CAS DE CONSCIENCE, &c.

i. e.

**HISTORIA CASUS CONSCIENTIÆ, A
XL Doctõribus Paris. soluti, Pontifice illam Decisio-
nem damnante.**

Tomi II.

Nancii, apud Josephum Nicolai, 1705, 12. ch. aug.

Alph. 2 plag. 7.

NON semel dictum nobis est de celebri Conscientiæ casu, quo Crypto-Janseniani Galli, præsertim Parisienses, detestati creduntur; hujus Historiam plenissime nobis dedit Anonymus Autor, cujus librum nunc recensemus. Ac in Præfatione quidem Tomi I rem illam velut ab ovo orditur, narrans inter alia, multos extitisse in Gallia, qui Formulam damnati Jansenii, a Pontificibus præscriptam, non alio animo susceperint suaque subscriptione probaverint, quam ut suam erga Ecclesiæ Præsides reverentiam testarentur, Ecclesiam vero in quæstionibus facti falli posse crederent, hosque velut medios inter hostes Jansenii ejusque defensores A. Arnaldum aliosque fuisse. Tali animo fuisse hominem, de quo in dicto Casu Conscientiæ quæsitum fuerit, num ad Eucharistiam admitti debeat? neque alio animo admissionem ejus suavisse XL Doctores Parisinos: horumque sententiam Decreto Pontificis, A. 1694 promulgato, & Episcoporum Gallicorum sancitis niti, juxta quæ nemini dogmata damnata improbanti, atque de cetero reverentiam Ecclesiæ exhibenti, Jansenismus imputari debeat.

Tomo I hujus libri ipse Casus Conscientiæ ex gemina editione cum responsione XL Doctõrum exstat. Sequuntur schedæ, contra eundem, paulo post quam in publicum prodiit, editæ ab Anonymis, quales sunt: *Assensatum contra Decretum Episcoporum Gall. Colloquium inter Doctõrem Sorbonicum veteranum & novitium, Dialogus Sorbonista & Ubiquista*, (quo nomine Parisiis veniunt Doctores, nec ad Sorbonam, nec ad Navarram adscripti,) *Colloquium Episcopi cum Natali Alexandro, Assensa-*

D d 3

tum

tum XL Doctorum. Hæc scripta excipit *Apologia XL Doctorum*, ipsaque successuum hujus negotii Historia continuatur; ac cum primis recantatio celeberrimi Nat. Alexandri recitatur, alij etiam Viri literis, & deprecatione ad Pontificem scripta. Hinc narrat Autor, quo pacto maxima pars Doctorum palinodiam cecinerit, Dupinius vero, Petitpied & Gueftonius duriter habiti & in exilium missi fuerint; affert Autor non solum horum Epistolas aliaque hujus momenti, verum & Pontificis Regisque Decreta contra Casus Consc. defensores promulgata, una cum scripto, in quo Decreto Pontificis vitia contra jus divinum humanumque commissa imputantur. Adductæ sunt Censuræ Cardinalis Noallii, Episcopi Aptensis, Constantini, Claromontensis, Pictaviensis, Archiepiscopi Auscitani, Episcopi Sarlatensis & Vensiensis in Casum Conscientiæ vibratæ, cum responsionibus ad plerasque, nec non judicium Facultatis Theol. Lovaniensis de hoc ipso negotio.

Tomo II continentur scripta quædam pro Casu Conscientiæ vulgata, cum primis prolixa Epistola Episcopi ad Episcopum sequuntur Censuræ Episcopi Camutenfis, Noviodunensis, Cenomanensis, Andegavensis, Viennensis, Massiliensis & Rupellensis, Archiepiscopi Arelatensis & Mechliniensis, nec non Episcopi Leodiensis atq; Facultatis Theologicæ Duacensis contra Casum Conscientiæ, magnam partem cum notis contrariis: denique Archiepiscopi Cameracensis scripta quædam, in quibus conatur magno studio evincere, quod damnatæ a Papa propositiones in Jansenii Augustino existant, & quod Pontificis decisioni hujus controversiæ sine ulla exceptione fides divina debeatur.

Ut unum alterumque hujus operis specimen habeatur, sequentia enotare juvat. Autor Epistolæ Episcopi ad Episcopum comparat controversiam de damnatis Origenis libris cū Janseniana, affirmatq; multis argumentis, licuisse semper in Ecclesia etiam contra Conciliorum & Episcoporum condemnationes Origenem defendere, T. II. p. 204 seq. Ex veteri Ecclesiæ stylo ostenditur, non leve discrimen fuisse inter causas speciales, pure sic dictas, & causas Conciliorum speciales, p. 227. Exstat inter alia T. II p. 332 seq. index librorum ab Archiepiscopo Mechliniensi recens damnatorum, inter quos sunt,

sunt, (ut Historiæ literariæ causa istud addamus) in causa Coddeana Petri Coddei Apologia Magna lingua Belgarum conscripta, Jo. Palæoxisti Apologia pro Clero Ecclesiæ Batavorum, in causa novæ Translationis Novi Testamenti, Capistrum ab Etnbricensi Interprete Declamatori dono missum, Tonitru contra translationem istam murmurans repressum, in causa Janseniana Apologia Epistolarum Provincialium Montaltii, Fides Theologorum Belgarum asserta contra M. Steyartum, Vincentii Palzophili Gratia triumphans de novis liberi arbitrii inflatoribus, Dilemmata Theologica Molinistis proposita, Discordiæ Jansenianæ Enarrator, Via pacis, sive status controversiæ inter Theologos Lovanienses, denique Tractatus Historico-Theologicus, quo examinatur, quid censendum sit de indulgentia ab ipso Christo S. Francisco in Ecclesia vulgo de Portiuncula dicta, ut circumfertur, concessa, A. 1697 edita.

HISTOIRE DES DEMESLEZ &c.

i. c.

HISTORIA RERUM INTER GALLIÆ REGEM Romanumque Pontificem in Corsorum militum causa actarum; Autore REGNERO

DESMARAIS.

Anno 1707, in 4.

Alph. 2 plag. II.

Argumenta librorum edendorum non singula singulis temporibus apta, quorum varia conditione illa premuntur, hæc provehuntur summopere. Diversi quid huic libro videtur accidisse, quem alieno tempore, quo Pontifex a Gallis non debebat offendi, prodiisse tamen in Gallia, quamvis loco haud indicato mireris. Neque vero poeniteat editum esse librum, qui juvet multum in re incerta, nec inter parum fidos ejusdem auctores suspendi fidem nostram patiat. Prolixe rem gestam & cum omni ambitu exponit Maresius, & cum negotiis se ipsum interfuisse singulaque manibus suis tractasse monumenta testetur, quid magis ad fidem historicam requiras? Exhibitis præsertim sub libri calcem testimoniis authenticis longioribus, insertis ipsi Tractatui brevioribus. Rem

omnem,

omnem, sicut gستا est, breviter ponemus ob oculos. Alexander VII Pontifex jam a Pacis Westphalicæ tempore, cui Innocentii X nomine interfuerat, male erga Gallos fuit affectus, quod odium augebatur, cum excludi eundem Galli ab electione in Pontificem cuperent. Mazarino tamen mortuo, Rex Galliarum conciliare sibi Alexandrum capiens, Ducem Crequium legatum Romam destinabat. Qui cum accederet urbem, dicereturque insultandi potius causa venire, quam discordias componendi, neque adeo nimis esset acceptus, nihil non fiebat, quo mutua simultatum testimonia ederentur. Alimentum illæ non parvum ex intemperata Gallorum in secundis lascivia capiebant, insultantium scilicet militibus Pontificis quavis occasione, ita ut Marius Chisius, præfectus militaris rei, & Cardinalis Imperialis, præfectus Urbis, acceptas juberent tandem ulcisci injurias. Hinc factum, ut d. 20 Aug. A. 1662 Corsi irritati quosdam Gallos ad domum usque Legati persequerentur, ejus familiam in se irruentem sclopetorum ictibus propulsarent, ipsum Legatum per fenestram peterent, uxorem cum domum redeuntem adoriremur, aditusque palatii Farnesiani omnes intercluderent. Legatus hoc postero statim die Regi suo nuntiabat, nec a quoquam adduci poterat, ut per se rem transigi pateretur. Quin cum moras ex moris necerent Pontificii, & magis magisque infensos ipsi se præberent, Roma penitus cum familia & Gallicarum partium Cardinalibus in Etruriæ fines concedebat. Cum ad Regem res perferretur, graviter sic accepta injuria commovebatur, maxime cum compensationem omnem Pontificii eluderent, qui & jusserant facinus & impunitum volebant, dimissis illis, quorum insignis præ aliis erat noxa. Nuntius itaque Pontificis aula primo, dein Regno quoque jussus excedit, neque postea literas a Pontifice ullas Rex volebat accipere, omnia se Crequio commississe dicens. Hinc incipiebantur, rumpebantur, resumebantur rursus tractationes de conciliatione aliquoties cum abiisset etiam Crequius in patriam, neque tamen prius scindebantur moræ, quam, missis in speciem bellis a Rege Galliarum militibus, Pisæ convenirent de modo injuriam resarciendi. Pollicebatur scilicet Pontifex, se Cardinalem Chisium Nuntium nomine missurum esse ad deprecandam apud Regem noxam, verbis de quibus inter Pontificis & Régis ministros convenerat; 2 Coma clen-

sis ca-

sis castri loco, (quod restitui Mutinensi Duci voluerat Rex) numerandam quidem certam pecuniaz summam, adeoque preensiones Pontificis & Ducis vicissim abolendas. 3 Marium Chisium scripto publice testaturum, sibi cum commisso facinore nihil fuisse negotii, & exulaturum eundem tam diu Roma, donec a Rege veniam Cardinalis Chisus impetrasset. 4 Cardinalem Imperialem veniam Regis in Gallia coram petiturum. 5 Corsos se in perpetuum servitio Pontificis atque Ecclesiae ineptos judicaturum, idque in loco facinoris commissa erecta Pyramide testaturum. 6 Crequium uxoremque ejus Romam redeuntes magnifice excipiendos. 7 Castrensem ducatum & Roncilionis Comitatum Duci Parmensi restituendum, numerata certa pecuniaz summa vel una vel pluribus vicibus, ita tamen ut octo annorum spatio fors integra detur. Hoc tamen minime factum est, impediens Pontificis A. 1667 & 1672, cum Dux Parmensis aliquam pecuniaz constitutur partem vellet numerare, ut adeo, quicquid etiam ille moverit, Petro tamen istae regiones sint vindicatae. Pyramis in Corsorum infamiam erecta quidem sub Alexandro III, sed in Clementis IX gratiam Rege permittente rursus diruta.

CHRISTIANI GRYPHII RUNTZER ENT-
wurf der geist-und weltlichen Ritter-Orden.

h. e.

ORDINUM EQUESTRIUM TAM SACRO-
rum quam Secularium Compendiaria descriptio; Au-
tore CHRISTIANO GRYPHIO.

Lipsiae & Vratislaviae, apud Christ. Bauchium, 1709, 8.

Constat 1 Alph. 8 plag.

Christianus Gryphius, Rector olim, Professor & Bibliotheca-
rius Vratislavienses Magdalencus, vñ év айлоис; quem
Autorem praesens liber agnoscit, illum jam anno seculi elapsi
nonagesimo quarto, in gratiam Mæcenatis cujusdam Silesii,
composuit, & anno MDCXCVII Lipsiae, sine tamen nominis
praefigendi mentione, prelo subjecit: quo facto in Tenzelii Col-
locatus

Ec

loquii Menstruis statim recensitus, & quid notari vel addi debeat, sine ullo erga Autorem incognitum favore, candide monitum; a nostris vero Collegis ejusdem recensio neglecta fuit, ne crambem bis coctam Lectoribus curiosis apponeremus. Sicut autem in argumento præsertim historico posteriores cogitationes semper meliores sunt: ita beatus iste Vir amicorum multorum monitis excitatus, novam ejus libri editionem moliri, & recentiorum Ordinum equestrium, quorum statuta & regulæ ex voluminibus publicæ luci nondum expositis nequiquam antea haurire vel addiscere potuit, descriptiones per litteras undecunque nancisci sategit. Jamque in altera hac editione procuranda occupabatur, cum ecce d. 6 Martii anni MDCCVI insperato apoplexiæ ictu e vivis discessit, opusque adfectum Genero perficiendum reliquit, qui tamen ipse brevi post fœcerum præmatura morte ad inferos secutus est. Unde spes omnis repetitæ impressionis decollasset, nisi Cl. Vir M. Christianus Stieffius, ejusdem Gymnasii Magdalenei Prorektor, Gryphio, dum viveret, conjunctissimus, Præceptoris quondam sui vices in se suscepisset. Certe huic variorum Ordinum, quos B. Gryphius in prima libri editione plane silentio præterierat, memorias non tantum ipsi contextui subinde insertas debemus; sed novam is insuper Præfationem opusculo præfixit, inque ea de Equitibus Hospitalariis S. Crucis cum rubea stella (quorum supremus Magister Pragæ, alter autem ab illo Vratislaviæ ad D. Matthiæ residet) de Equitibus Apocalyptiis, de Ordine quodam Tabulæ Rotundæ apud Procures Bituricenses seculo XV florente, de Societatibus quibusdam stelliferis, de Ordine S. Marci Veneto, jure quasi hæreditario in primogenitum familiæ Maurocenæ collato, de restitutis per Serenissimum Electorem Palatinum S. Huberti Equitibus, de Ordine Amoris Proximi ab Augustissima Elisabetha Christiana, Guelpherbytana Principe, brevi ante iter in Hispaniam destinatum confictæ, aliisque Societatibus Equestribus non proleteria memoravit.

Libellus ipse in duas sectiones subdividitur, quarum prima *sacros*, altera *seculares* Ordines continet. Prior paragraphis sive segmentis XLVIII quinquaginta & quod excedit sacrorum Equi-

Equitum genera describit, ita quidem, ut & anni ac causæ hujus institutionis oculis subjiciantur, & si quæ dubia movenda fuerint, ea ex probatissimis ejusque gentis ac seculi autoribus dilucidentur. *Aliena* scilicet paragraphis LXXV seculares Ordines ita delineat, ut & Fœminarum societates quædam equestres, & obvii inter barbaros Equites, & ridiculus aliquis podagrici Velleris Ordo, a Georgio Fleisnero lepide excogitatus, compareat.

Ceterum opusculum istud tum brevitate & concinna descriptionis methodo, tum observationibus selectissimis sese commendat. Certe quæ de Equitibus Constantinianis, Melitenis, Templariis, Marianis, Remigianis, Calatranis, S. Jesu Romanis, Angelicis Mantuanis inter *Sacros*; tum de ordine Tabulæ Rotundæ Anglicano, Ensis in Cypro Insula, Cygni apud Clivenses, Stultitia, seu Republica Babinensi apud Polonos, Fraternitate S. Christophori apud Carinthios, Spiritus S. apud Gallos, aliisque *secularibus* narrantur, haud ubivis obvia sunt; ea vero, quæ de Ordine Equestri Immaculatæ virginis Mariæ apud Polonos, Calvaria apud Principes Olsnenses in Silesia, Cervi Aurei apud Principes Ligio-Brigenfes in Silesia, D. Andreæ apud Moscos, Aquilæ Nigræ apud Borussos, Nobilissimæ Passionis apud Leucopetra-Querfurtanos, atque Aquilæ Candidæ apud Polonos proferuntur, frustra fortasse alibi quaesieris. Laudem quoque meretur illud doctissimi Autoris nostri institutum, quo singulis fere Ordinibus scriptores, ex quibus sua hausit, & cordata de illorum vel fide vel autoritate judicia inseruit, atque adeo Lectorem harum rerum avidum ad fontes quasi deduxit, quos evolvere, nec omnibus hujus argumenti compilatoribus statim fidere tutissimum existimavit. Quæ cum ita sint, bene de re litteraria merebuntur hæredes Gryphiani, si alia Clarissimi Polyhistoris Schediasmata historica publico eruditi Orbis conspectui non inviderint; & illi etiam, qui de uno vel altero equestri Ordine certiora noverint, suasque observationes vel additamenta ad Librarium dimittere voluerint, insignes ab Editore, tertiam aliquando auctioremque editionem meditaturus, gratiæ habebuntur. Denique nuntiamus hac occasione, Lipsiæ nunc sub prelo esse Gryphii hujus Scriptores Historicos Seculi XVII, quos proxime in lucem prodituros speramus.

ACTORUM ERUDITORUM
 TRAITÉ DU SECRÉT DE LA CON-
 fession.

i. e.

TRACTATUS DE ARCANO CONFES-
 sionis.

Parisiis, apud Nicolaum Simart, 1708, 12.

Plag. 18.

DOctoris Sorbonici anonymi factus hic est, quem, ob corruptelas non exiguas, circa Exomologeseos negotium ortas, neglectumque in Gallia passim Arcani exomologetici studium, & quod nihil adeo de re ista meditato scriptum sit, se in lucem exposuisse publicam scribit in Praefatione, monens nonnihil de Confessionis sanctitate contra Protestantes, ut ait, deque veteris Ecclesiae, cum primis Leonis M. studio sancti circa Exomologesein silentii. Quibus expositis, recitat Historiam Exomologetae nuper a Monachis oppressi, qui foeminas, quotquot confessiones apud illum ediderant, ut de arcano sollicitati in Confessione pudoris illum prope accusarent, cum iudicio Facultatis Theologicae Parisinae, factum illud improbantis.

Postquam Autor Capitibus primis generatim de arcanis concreditibus eorumque occultatione copiose egisset, quarto Capite de Exomologesei sigillatim loquitur, ratus, eam sine sigillo, sive Arcano Confessionis inutilem & cassam futuram, monetque, in veteri Ecclesia, maxime Africana, disciplinae severioris tenacissima, tantam hujus curam fuisse, ut nec crimina maxime enormia, non aliunde, quam ex confessione, nota punita fuerint. Hinc ipsum Arcanum confessionis, tanquam soli Deo per Ministrum concreditum, omnibus modis sanctum esse monet, adeo ut nullum jus, nulla vis hominum ad illud revelandum adigere possit, ipseque Minister Confessionem audiens data velut opera illud ignorare & ne ad ipsam quidem fraternam correctionem exercendam occasionem inde petere debeat. Speciatim C. XIII, XIV, XV disputat contra Ultramontanos, quos vocat, sive Italos Theologos, qui ex Bulla Gregoriana denuntiationem criminum, quae ex Confessione rescivimus, poscunt; ac primum
 conferre

conferre illorum argumenta cum contrariis videtur, conciliationem velut instituturas, paulo post vero, ubi emollitam eorum sententiam examinasset, totus in adversas partes transit, legem negantem de arcano Confessionis non detegendo affirmanti de denunciando praeferens. Inter alia p. 158 observat, Franciscum Salefi um, inter sanctos Romanenses relatum, docuisse, quod confitens socium criminis Ministro Confessionis nominare non debeat, imo ne quidem alia ratione in notitiam aliorum perducere jure possit. Alio tamen modo tractandos putat facinorosos in carcere detentos, quos Minister Confessionis ad crimina criminumque socios manifestandos in ipsa confessione impellere possit, Toletio consentiente. Tum foeminarum maxime denuntiatio- nes de sollicitato a Ministro Confessionis pudore examinat, & omnem fere fidem illis detrahit. Optimam vero libri partem merito dixeris capita ultima, in quibus subtilioris prudentiae consilia & regulæ Ministro Confessionis suppeditantur, quibus imprimis erga foeminas uti debeat. Apposuit Autor censuram ab Episcopo Atrebatensi A. 1708 die 21 Januarii latam contra libellum de Arcano Confessionis, qua doctrina Dioeceseos Atrebatensis contineri dicebatur, Arcano isti valde adversam, cujus errores p. 323 seq. recitantur.

JOHANNIS GODOFREDI GRUHLMANNI,
*Medicinae Doctoris & Practici, Specimen Medicum
 de Novo contra Oculorum Caliginem Remedio,
 Herniaria scilicet ocularia.*

Jenz, sumptibus Henrici Christophori Crockeri, 1706, 4.

Plag. 3 cum figura ænea.

CUM Herniariam a nemine Autorum contra oculorum caliginem adhibitam, hanc vero medelam non rationibus tantum fundatam, sed observationibus quoque comprobata non verit Clariss. Gruhlmannus, eandem senibus æque ac juvenibus, visionem lectione scriptorum subtiliore charactere impressorum diu noctuque debilitantibus, in hoc Specimine commendare sustinuit. Quemadmodum autem oculorum caligo, illam visus di-

minutionem, quæ citra manifestam oculorum alterationem accidit, denotans, ab influxu spirituum ad nervos opticos a materia viscida obstructos denegato sæpe dependet; ita berniaria, quæ alias mucilaginosæ in ventriculo & intestinali retentæ visciditati, crudæque crassitie incidendæ admodum ab Autoribus commendari solet, egregiam præstare operam, non solum auguratur Noster, verum etiam ex adjectis observationibus propriam allegat experientiam. Hanc enim particulis terreis & acribus abundare, sapor docet. Pulverem scilicet ejus pani butyro illito adspersit, ac mane & vespere propinat, vel extrahit ex ea cum spiritu vini per infusionem & digestionem essentiam, singulis aurois in jusculo vel aqua ejusdem destillata exhibendam; quin imo pulverem ejus cum radice helenii, herba verberis, euphrasie, betonicæ, chelidonii majoris, majoranæ, rutæ, addito saccharo in formam trageæ non minori cum successu redigit.

TABLEAU DE LA COUR DE ROME.

h. c.

*CONSPECTUS AULÆ ROMANÆ, IN SEX
Partes divisus: Autore J. A. Domestico Innocen-
tii XI Pontific. Rom.*

Hagæ Comitum, apud Carolum Delum, 1707, 12.

Constat 1 Alph.

ET si conspectus hic Aulæ Romanæ nequiquam primus existat, Autor tamen doctissimus haud inutilem laborem posuit, qui se consignasse testatur ea, quæ alibi non facile sunt obvia. Repræsentat vero Aulæ Papalis ortum ac præsentem statum, detegit artes ac machinas ejusdem secretissimas, ut & media propositum consequendi; ostendit, qua ratione Episcopus Romanus tantam dignitatem majestatemque sit consecutus; factum quoque, pompam & magnificentiam Cleri Romani, divitiasque Status Ecclesiastici immensas & modos easdem indices augendi exhibet; describit vires, autoritatem, jura Pontificum eorumque fundamenta; docet, qualis sit Romæ justitiæ administratio, qui numerus mini-
stro-

strorum, quæ ceremoniarum circa religionem & alia, quæ arcanæ
 Conclavis in qua novus Papa eligitur, qui status Sede Apostolica
 vacante, qui modus recipiendi Legatos Regios, mittendiq; Nun-
 tios & Legatos ad Principes externos, quæ dignitates, aliaque fere
 innumera ad Curiam Romanam pertinentia, ex quibus pauca
 quædam cum Lectore cupido communicabimus. Dum Autor de
 vero Aulæ Romanæ caractere agit, omnes ibi dignitates & of-
 ficia dispensari inter viros Papæ faventes observat, eundem sibi
 consiliare amicos & clientes, inire foedera & comparare opes, at-
 que hinc Sixtum IV, Pont. Max. dixisse: *Quamdiu instructus esse-
 manu atque calamo, nunquam sibi defuissam pecuniam.* Illum
 Cardinalem vocari *Papabilem*, qui eligi potest Papa; excludi au-
 tem illos ab hac sorte, quibus est, ut Romæ loquuntur, *peccatum
 originale*, hoc est, qui nati sunt subditi Regis alicujus aut Reip. cui
 cum aliis Statibus est contentio, vel qui ad Cardinalitiam dignita-
 tem pervenere commendatione Regum Franciæ aut Hispaniæ ho-
 rumque fautorum. Purpurati Patres, qui electioni novi Pontificis
 interesse cupiunt, hoc præstare solent juramentum: *Testor Chri-
 stum Dominum, qui me judicaturus est, eligere, quem secundum
 Deum judico eligere debere; Et quod idem in Accessu præstabo,* Papa
 electo, chorus Musicus canit: *Ecce sacerdos magnus &c.* Cardi-
 nale quodam interim populo electionem factam publice his verbis
 indicante: *Annuntio vobis gaudium magnum, habemus Pa-
 pam, Eminentissimum Cardinalem N. N. qui sibi nomen imposuit
 N. N. Pag. 83 seq.* consignavit Autor omnes Ecclesiæ Romanæ
 Archiepiscopos atq; Episcopos, & p. 108 sq. annuos Papæ redditus,
 quos conficere ait 3901461 Joachimicos. Atque illud quidem
 vestigal, quod pro vino solvi consuevit, *Vestigal Studiorum* vo-
 cari ait, quia inde collecta pecunia impenditur ad salaria Lecto-
 rum aliorumque Officialium in Collegio Sapientiæ, ampla Bi-
 bliotheca instructo. In Collegii istius introitu leguntur verba:
*Omnibus Gentibus apertum, & in Bibliothecæ foribus: Patet
 omnibus.* Quot porro Roma gaudeat incolis, quotque Papa
 subditis, operose evincit Autor noster p. 147 seq. & p. 151 seq.
 adducit familias Romanas nobilissimas. Cursores Apostolicos,
 ad Consistorium secretum Cardinales invitantes, proluxa veste vi-
 olacea

P. 9

18

42

65.

142.

268

- P. 376. olacea indutos, baculo argenteo conspicuos, flexis genibus Cardinales ita compellere testatur: *Eminentissime Domine, crastina die hora quindecima erit consistorium secretum in Palatio Apostolico.* Sixtus V Pont. Rom. Tribunal Congregationis Sancti Officii vel Inquisitionis tantis auxisse fertur Privilegiis atque divitiis, ut apud Romanos in proverbium illo tempore abierit: *Il sommo Pontifice Sixto non la pardonnarebb' à Christo,* h. e. *Sixtus summus Pontifex ipsi Christo non parceret, scil. si minus esset Pontificius.* In Paparum inaugurationibus Cardinalis quidam accendit tribus distinctis vicibus fasciculum stupæ, exclamans: *Pateat sancte, sic transit gloria mundi.* Cardinalis Diaconus, pallium Pontificis Maximi humeris imponens, ita fatur: *Accipe Pallium, sanctam plenitudinem Pontificalis Officii, ad honorem omnipotentis Dei & gloriosissime Virginis Mariae ejus Matris, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.* Idem Cardinalis Papæ caput ornat tiara his verbis: *Accipe Tiaram, tribus coronis ornatam, & scias, te esse Patrem Principum & Regum, Rectorem Orbis, in terra Vicarium Salvatoris nostri Jesu Christi, cui est honor & gloria, in secula seculorum, Amen.* Qua virtute polleat, ex Pontificiorum mente, ita dictus *Agnus Dei*, innuunt versiculi, tunc temporis compositi, cum Papa Urbanus V Imperatori Græco tres *Agnos Dei* mitteret, qui ita se habent:

„ Balzatum & Cera munda, cum Chrismate in unda
 „ Conficiunt Agnum, quod munus dō tibi magnum,
 „ Fonte velut natum, per mystica sanctificatum,
 „ Fulgura defursum depellit, & omne malignum,
 „ Peccatum frangit, ut Christi sanguis, & angit;
 „ Prægnans servatur simul, & partu liberatur;
 „ Dona parat dignis, virtutem destruit ignis;
 „ Portatus munde de fluctibus eripit undæ,
 „ Parsque minor tantum valet, integrâ quantum.

Plura suppetent evoluturis ipsum, quem recensuimus, librum, qui quō in censu ponendus sit, vel ex his facile intelligitur:

APICII

*APICII COELII DE OPSONIIS ET CONDI-
mentis, sive Arte Coquinaria Libri decem; cum Anno-
tationibus MARTINI LISTER, e Medicis domesticis Se-
reniss. Regina ANNÆ, & Notis selectioribus integris,
Hummelbergii, Barthii, Reinesii, A. van der Linden
& aliorum, ut & variarum lectionum libello. Editio
secunda, longe auctior atque emen-
datior.*

Amstelodami, apud Janfonio Waesbergios, 1709, 8,
Alph. 1.

ANte quadriennium nitidam hujus libri editionem Londini e-
vulgaverat Vir Cl. Martinus Listerus; sed, ut videtur, in solum
Regiæ familiæ usum CXX tantum ejus exempla sunt impressa, quæ
per paucissimorum manus distribui potuerunt. Ut igitur publi-
co eruditorum desiderio, quo optabant doctissimi Viri in desperi-
tum pene opus annotationes, satisfaceret, curavit Vir publici com-
modi studiosissimus Theodorus Janfonius ab Almelooven, & ve-
nia a Listero (cui etiam hanc suam novam editionem dedicavit)
impetrata, revidi opus curavit, ita quidem, ut non omnino nul-
lis ex suo penu depromptis accessionibus prodierit, sed ornatum
nonnullorum, quæ in Listeri manus non inciderant, interpreta-
tionibus, & longe uberiore Indice instructum, & adjecto varia-
rum lectionum libello, a Jo. Alb. Fabricio, quem digno elogio
mactat, accepto, quem absoluta sua editione demum extare rescivi-
vit. Ante vero has novissimas editiones prima vice typis excu-
sus est Apicius Venetiis apud Joannem de Cereto de Tridino 1504
in 4 (annum 1503 indicat celeberrimus Fabricius in Bibliotheca
Latina.) Post hanc ex MSto codice in insula Megalona prope
Montem Pessulanum invento & pene detricto, cum alio, ex que
Veneta editio exscripta fuerat, æque corrupto, collato, secundum
emisit Albanus Torinus Basil, 1541 in 4, de qua editione is pro-
fitetur in Dedicatione, quod pleraque menda sua opera satis tu-
multuaria, nullo saepe suffragante exemplari, sustulerit, adeo ut
Ff citra

citra offensam sineque tædio a studiosis omnibus & legi & maxima ex parte intelligi possit. Propter eam vero in Critica temeritatem a Cl. Listero suo merito vapulat, qui majori laude dignum Gabr. Humelbergium censet, anno post 1542, 4 Tiguri cum plenioribus adnotationibus Apicium edentem, & Barthii notat præcipientiam, qui in Adversariis de Humelbergio ne quidem visò male judicaverat, ut revocare sententiam postea cogeretur. Et quia Humelbergii in crisi modestiam agnoscit Listerus, qui nihil in textum ipsum de suo intulerit, quod Torinus magno Auctoris malo fecerat, hinc eum in sua hac editione sequitur, & Lugdunensibus exprobrat, quod in agendo præcipientes Torinum expresserint, cum tutius sit corruptum legere scriptorem veterem quam a novo Critico temere immutatum. Quod vero adeo in universum vitiosi sint Apicii libri, ex eo derivatur, quod argumentum ad culinam pertinens fautores non alios nactum sit quam vilissimæ sortis mancipia, quæ in culinis habitant, quæ hæc arcana suæ artis ita conservasse videntur, ut satis haberent, artis præcepta, neglecta dictionis & verborum puritate, tenere. Et cum præterea hi libri mediis fere Romani Imperii temporibus consarcinati sint, quibus jam ista Latini sermonis elegantia obtrita fuit, & dedecori sibi esse putarent sequioris ætatis Eruditi operam suam talibus gulæ incitamenti addicere, manum abstinentur ab opere, usque dum tandem aliqui rectius judicare docti infamiam detergerent, atque ostenderent, non postremum Medici officium esse, gulæ leges scribere, & ea suppeditare ad quotidianum victum, quæ destructum ventriculi robur restaurent, quæque ad appetitum ciendum ita faciant, ne labefactetur ciborum concoctio: quale quid præ ceteris in animo videatur habuisse Cœlius, in quo Autore multa occurrant, quæ leviter attinguntur, tanquam satis cognita in vulgus, a Romanis scriptoribus, Poetis præcipue, & illis quidem, qui Romanorum in victu intemperantiam reprehendendi materiam susceperunt, eoque ab imperitiis Artis Culinariæ sæpius pervertuntur. Inquiri vero imprimis Cl. Listerus, quis verus hujus opusculi Autor sit. Duos claros Apicios commemorant veteres, alterum sub libera Reipublica, alterum sub Tiberio florentem, cujus Plinius meminit; de tertio enim,

enim, de quo Athenæus, Autor hæsitat. Cum vero Plinius de Apicio suo affirmet, ad omnem luxum ingenio fuisse mirum, & pleraque fercula, quæ in opere hoc describuntur, Apiciana sint, conjectura est, hæc librò nomen fecisse, ut diceretur Apicius ab argumento, quod contineret, proverbiali quasi usu, quo Deliciarum magistri ita appellati sunt. Huic suum nomen postea Cœlius compilator addidit, atque ita Cœli Apicium dixit. Hunc autem Cœlium forte fuisse aliquem ex Africa libertum, fidem facit stylus & scribendi genus, ut cum pro garo liquamen usurpat, quod a nullo Latinorum factum esse observatum fuit, siquidem & Cœlius Aurelianus Chron. II, 1 liquamen pro garo vulgo suo Africano dici, disertè asserat. Ad ipsa condimenta Apicii quod attinet, corrasa sunt, cum ex Latinis, tum & Græcis scriptoribus, potissimum Medicis: quod indicant Græca & Latina nomina. Medicos vero præcipue autores habere, ex eo partim colligitur, quod in plerisque ponderis & mensuræ exacta habeatur ratio, & illa propriis Medicorum describantur nominibus, ut libræ, uncia, drachmæ, scrupuli, ligulæ, pugni, sextarii, & reliqua: partim ex eo cognoscitur, quod plurima inusitata sed salubria occurrant condimenta, quæ sanitati conducunt, & concoctionem adjuvant, quæque inter victum quotidianum adhiberi veteribus præscripserunt Medici. Quod vero aliqua sint condimenta, a quibus plane abhorreere videntur nostri, quæque adeo in veterum mensis quoque locum non invenerint, sed a Cœlio vel quocunque alio conficta credantur, vix verosimile videtur, quoniam de iis & Plinii & Dioscoridis & plurium apud Athenæum extant testimonia, & si quæ sunt, quæ respuant aliquæ gentes, aliis tamen forte in usu sunt. Sic enim illi in condiendis opsoniis multo majorem adhibuerunt diligentiam, quam simplicior ætas nostra, quod in tanto luxu & ingluvie stomacho succurrere novis condimentis opus haberent: postquam vero res Romanorum conciderunt, & imperium ad barbaras e Septentrione provocatas Gentes devolutum est, qui lacte, caseo & ferina carne alerentur, hæc condimentorum faciendorum ars tuto ignorata est, cum propter parsimoniam in simplici victu & durum vitæ genus appetitum destructum & concoctionem depravatam restituere opus non esset.

Conservantur interim merito hæc antiquitatis monumenta, quoniam Medicinæ non contemnenda pars sunt, & ab ætate pretium habent. De notis suis quamvis id testetur Listerus, & non agere velle criticum, quia libris omnibus manuscriptis destitutus sit; id tamen in opere ipso deprehendet Lector, plurima obscura & corrupta eam evoluisse & restituisse, adeo felici conatu, ut ad intelligendum rectius & Autorem hunc, & multa aliorum veterum loca, non parum lucis adferat.

JOHANNIS PHILIPPI BURGGRAFII
Doct. Med. Darmst. *LIBITINA OVANS FATIS
HYGIEÆ, seu de Medica Artis æque ac Medicarum
fatis Dissertatio Epistolica ad D. Frider.
Hoffmannum P. P. Hallensem.*

Francofurti ad Mœnum, impensis Joh. Dav. Zunneri, 1701, 8.
Plag. 6.

Quamquam Medicina mundo ferme ævæ præcis temporibus rudis omnino esset, paucarumque herbarum experientia constaret, assidua tamen frugalitatis consuetudine hominibus annorum numero egregie proficientibus, reliquarum artium more in progressu subtilitate crevit, majoraque incrementa cepit, cum varii undique morbi miseris contererent; qua re contigit, ut de sua ipsorum salute solliciti posteri circa omnis generis ægritudinum medelam essent occupatiora. Horum vero qui caput altius extulerit, & huc usque viva vasa tanquam per manus a primævis Patribus origini propinquioribus traditam Medicinæ peritiâ propriis inventis amplificaverit, Deus an homo? in ambiguo est; siquidem Prometheus fabulæ, Egyptii suum cum Iside Oroq; Aegyptii aut Serapim, Græci Apollinem ejusq; filium *Ἐκκλησιον* extollunt, Esculapiq; coætaneum Chironem Centaurum Thessalum, filios Podalirium & Machaonem extitisse ferant. Quoniam autem Medica horum solertia non æque internos profligare morbos, quam vulnera, externis; causis oriundos morbos persanare commoda erat, hæc vero in ætate

medendi methodus casibus atque affectibus agrorum rarioribus perum sufficiebat, cogente necessitate major experimentorum cumulus succrevit. Nam quisque cuique per compita jacenti viisque publicis, quod noverat remedium aut sibi olim aut aliis profuisse, sine invidia indicavit; quibus accedebant remedia casu inventa vel revelatione demonica per somnium demonstrata; cuncta votivistabulis in templis notata. Sicque a Podalirio atque Machaone computationem instituere si velimus, septem secula, quibus nullos omnino, qui nobis saltem constent, eximios progressus Ars salutifera fecit, abierunt; donec magnus ille Hippocrates Couis felici satis fidere natus fuerit, qui magno molimine faustoque successu ad altius evexit Medicinam fastigium. Is quando & ubi natus fuerit, quid gloriose gesserit, quid novi invenerit, in quo laudandus, in quo vituperandus sit, qua morte & ubi diem obierit, prolixius hic recensetur; quam methodum pariter in plerorumque, qui commemorantur, Medicorum vitæ curricula pertexendis observavit Autor Clarissimus. Emenso seculi ferme post Hippocratem spatio in clarescere coepit Aristoteles Stagirita, quem insecuti sunt Theophrastus Eresius, Erasistratus Chius atque Herophilus Chalcedonius. Antequam vero Medici post Christum natum florentes commemorentur, sectarum Empiricæ, Methodicæ & Dogmaticæ ortus & progressus delineatur, quarum Empiricam, priscam scilicet, reliquis anteponit Noster. Tum Medicorum post Christi nativitatem maxime famigeratorum vel nomina vel vitæ curricula juxta seculorum seriem traduntur; ita ut inter seculi XVII clarissimos numerentur Helmontius, Willisus, Sylvius & Takenius. De nostri ævi Medicis quid judicet Autor, sequentia ipsius docent verba, quæ pag. 68 leguntur: *Hi fere Autores illi sunt, quorum partim ingenio, partim vero arrogantia, si loqui ita decet, novum Medicina lumen, aut quandam quasi, hoc nostro maxime seculo, confusionem accessisse autumant. Unum vel alterum experimentum sufficit hodie, ut Monarchicam potestatem in Medicina, tot difficultatibus confusa, quis ambiat; si hujus certe phænomeni aut illius rei in natura æque ac arte rationes causasve Chymia usu paulo elegantius explicare poterit, uno insigni merito ad principatum medendi adspicere*

mare valebis; ita nostrorum hominum mores comparati sunt, ut novissima quaeque nescio quam elegantiam pra se ferentia avidissime arripiant & amplectantur, ipsa novitate parum certum vulgi gratiam studiose captantes, cum quandoque omnia ipsorum roboris exigium obtineant. Denique Medicorum quorundam, qui suo tempore tanti morborum Hercules mirabili fato occubere, eventus enarrantur.

DE IMPERIO SOLIS AC LUNÆ IN CORPORA humana, & Morbis inde oriundis; Autore RICHARDO MEAD, Med. Doct. Societ. Reg. Soc. & in Nefocomio Divi Thome Lond. Medico.

Londini, impensis Raphaelis Smith, 1704, 8.

Constat 15 plagulis dimidiatis.

Difficillimam in presenti tractatu quaestionem, de quarundam ægitudinum circuitibus, explicare instituit Clariss. Mead, qui suo de Venenorum Natura in Actis nostris A. 1704. Mense Februario pag. 131 recensito libro Orbis erudito jam dum se commendaverat. Scilicet in eo totus est, ut tribus in Capitibus ostendat, Solis Lunæque cursum præter mutationes, quas anni tempora & tempestates hinc oriundæ inducunt, pro variis eorum stationibus varie corpora nostra afficere; deinde inquiret, quanam morbi, quæve in morbis symptomata inde trahant originem, & quantum denique ad Medicinam rectè faciendam conferant hujusmodi ratiocinia. Supponit igitur, aerem terram nostram ambientem esse fluidum subtile, virtute elastica præditum, cujus inferiora a superioribus premantur, vim vero cujuscunque partis undique in orbem æqualiter se diffundere, hincque fieri, ut si externa quælibet causa gravitatem hujus elementi in quovis loco minuat, ea simul efficiat, ut riant confessim in eam sedem ab omni parte circumfusos æther, usque dum restituatur in toto ambiente æquilibrium. Hujusmodi quivis impetus ventum faciet. Reperitur autem est Antorum observatio, status coeli maxime ventosus incidere in Equinoctium

ver-

vernum & autumnale. Notum quin etiam est, pacatum alioquin aerem ventorum vi plus minus agitari plerumque meridie & media nocte, hoc est, Sole ad Meridianum coeli fastigium aut subter coeli ima & Meridiano contraria accedente. Idem pariter contingere, cum intumescit maxime maris æstus, hoc est, Luna summum coeli verticem aut huic oppositum locum tenente; novam deniq; plenamq; Lunam tempestates coeli commutare coortis ventis. Inquirendum igitur erit, num suppetat universalis quædam causa, quæ pressionem aeris enumeratis modo temporibus immutet, & ventos aliaque phænomena recurrere faciat. Ubi ex Newtonianis principiis ulterius supponit Clariss. Autor, a conjunctis aut separatis Solis Lunæque viribus omnes æstuum varietates oriri, & quoniam memoratæ jam aeris mutationes iisdem eveniunt temporibus, quibus contingunt maris fluxus, atque aquæ Oceani non minus quam nos ambiens æther corpora sunt fluida, iisdem motus legibus magna ex parte subjecta, utrorumque eadem esse causas judicat. Quemadmodum igitur intumescit mare, sic bis semper vicenis quinisque horis attolli debet ad insignem altitudinem nos ambiens aer ab attractione Lunæ ad Meridianum coeli fastigium accedentis, ita ut pro sphericali spheroidem figuram induat. Eadem pariter necessario sequitur atheris intumescencia, quoties Sol ad loci cujusvis Meridianum aut supra aut infra horizontem pervenit. Fit etiam hæc maxima, quando Luna nova vel plena est; a conjunctis nimirum utriusque astri viribus; minima vero, quando ea dimidia est, quatenus nempe in contrarias partes trahentibus eo tempore sideribus sola virium, quibus alterum alteri præpollat, differentia effectum parit; mediocris denique tempore, quod inter dimidios Lunæ orbes & novam plenamve Lunam medium est. Præter hæc altius solito se attollit aer circa duo Æquinoctia, quoniam cum Æquinoctialis linea illi globi terrestris circulo adversa respondet, diametrum habet maximam & utrumque sidus, dum in illa versatur, terræ est vicinior. Præterquam quod agitatio fluidi spheroidis in majori orbe se revolventis major fit, & vis in super centrifuga a diurno telluris motu orta effectum habet eo loci longe maximum. Virtus acquirent hæc causæ a nova ple-

plenave hisce temporibus Luna ob dictam rationem; continget vero circa dimidios sideris orbes his mensibus minima attractio, quoniam Luna tunc temporis ab Aequatore maxime declinat. Variæ denique Lunæ in perigæo & apogæo distantie efficiunt, ut hæc mutationes paulum antecedant Aequinoctium vernum, autumnale vero subsequantur. Omnia hisce contraria eveniant, necesse est, cum in fossilibus circulis hærent duo sidera. Denique in iisdem parallelis, ubi Lunæ declinatio est illum cæli polum versus, qui altissimus insurgit, validissima est attractio, cum illa ad ejus loci Meridianum verticem accedit, minima vero, ubi pervenit ad Meridianum loci oppositi. Quod fecit contingit in parallelis his adversis. Causa est in sphaeroidis terræ ætherisq; figura. Porro autem ab aliis etiam fontibus trahunt originem venti, usque inter se adeo diversis, ut incerta temporis locique ratione horum effecta subsequi necesse sit. Quorum præcipui sunt: 1 vapores elastici vi ignis subterranei e terræ visceribus erumpentes & in æthere a quibuscunq; causis densati; 2 effluviolum e variis corporibus concursus ejus naturæ, ut rarefactiones fermentationesque excitet; 3 Montes incendio evomentes & terræ motus, quæ aeris fluxus ad distitas usq; regiones propagant; 4 Cometarum aliorumq; siderum vires, quæ Solis Lunæque imperium varie turbant. Ut autem intelligatur, quibus de causis hi, qui intumescente maris æstu nova plensque Luna & tempore Aequinoctiali contingunt, ætheris motus corporis animalis fabricam immutent, tenendum est, animantia quo spiritum suo commodo & sine labore ducant, aere indigere ad certum modum gravi, qua imminuta gravitate minor solito in thoracem haurietur ætheris portio, quæ cum minorum sit virium ad sanguinem subigendum, illiusque impetum promovendum, tardius conficiet circum suum hic liquor: unde parciore erit fluidi nervi secretio: deinde virtute elastica præditus debet esse aer, dum enim hic in expiratione redditur, pellitur in extremos asperæ arteriæ ramos, ubi concessa obdemptam incumbentem pressionem, explicandi se libertate, illiduntur quaquaversus particulæ elasticæ, in vesicularum latera, & coarctatis hoc modo sanguinis canaliculis, motui magis aptum reddunt vitale fluidum. Idcirco quæ hanc aeris fa-

cult-

culatam insinuant, turbabunt simul compagis animalis motus memoratæ causæ. Postremo inclusam continent liquores omnes in corpore nostro auram quandam elasticam, quæ viticulis suis soluta vires suas exercet in omnes partes. Quorum impetum, dum in canalibus suis fluunt, reprimit superficiem corporis ambiens aer. Imminuta igitur hujus pressione facultatem habet se protinus expandendi internus æther, pro ratione dempti de externo elemento ponderis. Hinc fermentescentibus humoribus imitantur minimarum partium cohesiones & nexus, & ultra modum tensi rumpuntur subinde minutissimi canaliculi. His sic expositis, dispicit Clarissimus Autor Cap. II, quas præcipue corporis nostri actiones lædant periodicæ hæc liquorum in canalibus suis turgescentiæ: quæ in rem epilepsiæ, vertigines, affectiones hysterica, paralytes, membrorum tremores, hæmorrhagiæ viriles, sanguinis spurta, fluores albi, gonorrhææ, renum dolores, asthma ta &c. periodica allegantur. Ad usum denique, quem in medendo præbet hæc disquisitio, Cap. III transit; & is quidem non foret nullus, si ad prædictiones accessionum & eventuum in morbis solummodo spectaret; verum majus hinc emolumentum in cura est expectandum. Satis scilicet constare putat, morbos omnes, quorum circuitus Lunæ periodis respondent, esse a plenitudine oriundos. Cum enim actio Lunaris per solam vasorum distensionem effectum sortiatur, liquet, illam plenitudinem tantum augere, quæ sive moli fluidorum sive eorundem turgescentiæ debeatur, idem valet. Ideoque in omni malo, per singulos menses semel aut iterum recurrente, quod ab influxu Lunæ vires acquirat, usui erit depletio, quæ si non medelam morbo, saltem levamen feret. Convenit autem circa hujus remedii usum expendere, num in arteriis hæreat causa morbi, an vero vitio liquorum, qui e sanguine derivantur, in partem quamvis corporis principem transferatur. In priori casu plus missioni sanguinis, in posteriore plus medicamenti, quæ errores ejusdem emendent, tribuendum erit. Ad hæc tempus maxime opportunum detractioni erit in plerisque casibus paulo ante accessionem mali, cum hoc modo non solum venienti morbo occurratur, sed & turgescens

scens antea facilius & copiosius e corpore erumpat. In quibus
curis allegatorum morborum specialius demonstrantur.

הלכות תלמוד תורה ותשובה רבי משה
בן מימון

R. MOSIS MAIMONIDIS TRACTATUS
duo: (1) de Doctrina legis, sive Educatione puerorum,
(2) de natura & ratione poenitentiae apud Hebraeos. Latine reddidit, Notisque illustravit, ROBERTUS CLA-
VERING, A. M. Coll. Univ. Socius.

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, 1705, 4-
Plag. 22.

EX multis variisque R. Mosis Maimonidis, quae supersunt, Operibus Robertus Clavering, A. M. & Coll. Univ. Socius, הלכות תלמוד תורה ותשובה sive *Tractatus de Doctrina Legis*, seu *Educatione puerorum*, & de *Poenitentia Hebraeorum*, habito argumentorum delectu, sibi interpretandos illustrandosque sumsit, quorum neutrum ante a quoquam Latine redditum crediderat, quam perfecta jam interpretatione sua posterio-rem cum ab Anonymo quodam, tum a Joanne Hilperto, Germano, quamvis infelici utrinque successu, Latina civitate donatum esse comperisset. Huic autem suae, quam cum textu Rabbinico in eadem semper pagina componit, interpretationi, Dissertationem de *Maimonide ejusque Operibus* praemittit, atque in ea, cum de Maimonidis patria, anno, die, ac hora nativitatis, parentibus, praceptoribus, ingenio, studiis, linguarum ac Medicinae peritia, genere scribendi, moribus, honoribus, elogiis ac morte, tum de Operibus ejus, tam deperditis, quam supersitibus, docte & accurate exponit. In iis autem, quas utriusque Tractatus interpretationi subjungit, Animadversionibus non solum interpretandi, quas passim habuit, rationes ostendit & vindicat, sed voces etiam explicatu difficiliore, quibus Maimonides usus in his Tractatibus est, explanat, obscuriores loquendi formulas, explicationibus aliunde depromptis, illustrat, argumentorumque, si qua sutilia sunt, levitatem demonstrat. Ita ne quis interpretatio-

NECA

nam vocem מרוך & משכור Tractatu de Stud. Leg. C. III §. 7 p. 12 expressam fugillaret, p. 126 contendit, מרוך vocem recte *doctivem* reddi, cum haud dubie a מרוך oriatur; משכור autem *profundam*, eo quod in locis Talmudicis, quae in Lexico Aruch citantur, *locum & vns, sive locum excavatum ad impuritatem abstergendam* significet, & in *German Tractatu de Idololatrias*. fol. 72 perinde ut in *Glossa ad marginem* per מקום עמוק explicatur. Obscuritisculum Maimonidis Tract. de Stud. Leg. C. VII §. 11 locum de his, שנידודו בחלום, qui excommunicantur in somno, p. 136 verbis Seldeni *de Synedr. p. 59* ita distincte explicat: Excommunicationis sententiae בחלום sive per insomnium locum habuit, quoties quis per insomnium viderat, se sententiae sive forensi, sive personae alicujus singularis extra forum, excommunicari. Stramineum denique Maimonidis argumentum ex voce בנינים Deut. XI, 19 petitum, quo foeminas cap. 1. §. 1 *Tract. de Stud. Leg.* p. 1 ad discendam legem minime obligari contendit, p. 104 merito ex ea ratione explodit, quod בנינים Hebraeorum perinde ut Latinorum vox *Liberi*, & Graecorum τέτρα, utrumque sexum indicet. Plura his, quae recensimus, speciminibus gemina passim attentior lectio subministrat.

DISCOURS SUR LE GOUVERNEMENT.

i. e.

DISCURSUS DE REGIMINE; AUTORE
ALGERNON SIDNET, Roberti Comitum Leicestriae filio,
& Reipubl. Anglicanae ad Regem Sueciae CAROLUM GUSTAVUM
Legato. Ex Anglico idiomate traduxit

P. A. SAMSON.

Tom. III.

Hagae Comitum, apud Ludovicum & Henricum van Dole,

1702, 8.

Constat Alph. 27

Gg 2

Ina

scens materia facilius & copiosius e corpore erumpat. Haec in
 caris allegatorum morborum specialius demonstrantur.

הלכות תלמוד תורה ותשובה רב משה
 בן מיימון

R. MOSIS MAIMONIDIS TRACTATUS
 duo: (1) de Doctrina legis, sive Educatione puerorum,
 (2) de natura & ratione poenitentiae apud Hebraeos. Latine
 reddidit, Notisque illustravit, ROBERTUS CLAVERING, A. M. Coll. Univ. Socius.

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, 1705, 4.

Plag. 22.

EX multis variisque R. Mosis Maimonidis, quae supersunt,
 Operibus Robertus Clavering, A. M. & Coll. Univ. Socius,
 הלכות תלמוד תורה ותשובה sive *Tractatus de Doctrina Legis*,
 seu *Educatione puerorum*, & de *Poenitentia Hebraeorum*, ha-
 bito argumentorum delectu, sibi interpretandos illustrandos-
 que sumsit, quorum neutrum ante a quoquam Latine redditum
 crediderat, quam perfecta jam interpretatione sua postero-
 rem cum ab Anonymo quodam, tum a Joanne Hilperto, Ger-
 mano, quamvis infelici utrinque successu, Latina civitate dona-
 tum esse comperisset. Huic autem suae, quam cum textu Rab-
 binico in eadem semper pagina componit, interpretationi, Dis-
 sertationem *de Maimonide ejusque Operibus* praemittit, atque in
 ea, cum de Maimonidis patria, anno, die, ac hora nativitate, pa-
 rentibus, praceptoribus, ingenio, studio, linguarum ac Medicinae
 peritia, genere scribendi, moribus, honoribus, elogiis ac morte,
 tum de Operibus ejus, tam deperditis, quam superstitis, do-
 cte & accurate exponit. In iis autem, quas utriusque Tractatus
 interpretationi subjungit, Animadversionibus non solum inter-
 pretandi, quas passim habuit, rationes ostendit & vindicat, sed
 voces etiam explicatu difficiliore, quibus Maimonides usus in
 his Tractatibus est, explanat, obscuriores loquendi formulas, ex-
 plicationibus aliunde depromtis, illustrat, argumentorumque, si
 qua futilia sunt, levitatem demonstrat. Ita ne quis interpretatio-
 nem

nam vocem מדרון & משבורן Tractatu de Stud. Leg. C. III §. 7 p. 12 expressam fugillaret, p. 126 contendit, p. 126 vocem recte *declivem* reddi, cum haud dubie a יד oriatur; משבורן autem *profundam*, eo quod in locis Talmudicis, quæ in Lexico Aruch citantur, *Lauterum & vas, sive locum excavatum ad impuritatem abstergendam* significet, & in *Gemara Tractatu de Idolis*. fol. 72 perinde ut in *Glossa ad marginem* per מקום עמוק explicetur. Obscuriusculum Maimonidis Tract. de Stud. Leg. C. VII §. 11 locum de iis, שנידונו ברולום, qui excommunicantur in somno, p. 136 verbis Seldeni *de Synedr. p. 59* ita distinde explicat: Excommunicationis sententiæ ברולום sive per insomnium locum habuit, quoties quis per insomnium viderat, se sententiæ sive forensi, sive personæ alicujus singularis extra forum, excommunicari. Stramineum denique Maimonidis argumentum ex voce בנינים Deut. XI, 19 petatum, quo foeminas cap. 1 §. 1 *Tract. de Stud. Leg.* p. 1 ad discendam legem minime obligari contendit, p. 104 merito ex ea ratione explodit, quod בנים Hebræorum perinde ut Latinorum vox *Liberi*, & Græcorum τῆνα, utrumque sexum indicet. Plura his, quæ recensuimus, speciminibus gemina passim attentior lectio subministrat.

DISCOURS SUR LE GOUVERNEMENT.

i. e.

DISCURSUS DE REGIMINE; AUTORE
ALGERNON SIDNET, Roberti Comitiss Leicestria filio,
et Reipubl. Anglicana ad Regem Suecia CAROLUM GUSTAVUM
Legato. Ex Anglico idiomate sruduxit
P. A. SAMSON.

Tom. III.

Haga Comitum, apud Ludovicum & Hensicuum van Dole,
1702, 8.

Constat Alph. 27

Gg 2

Ina

Inter naturalis libertatis vindices statusque Monarchici ofores nemo est forte præter Sidnejum, qui vel factis Reges acrius impugnaverit, vel scripto majori cum doctrina & prudentia libertatem defenderit. Adeo enim Cromwellio per omnia favebat, ut rerum facie mutata, excedendum ipsi esset patria; quo in otio cum librum Roberti Filmeri nactus esset, quem inscripsit *Patriaroba*, ejus refutandi occasionem sumpsit, edito hoc de Regimine libro, quem in Gallicum sermonem eleganter traduxit Samsonius, paucisque nonnullis notulis illustravit. Quoniam vero dudum hic liber in omnium manibus versatur, nobis hoc loco præfationem Interpretis attingere satis erit. Inter alia relatum se accepisse dicit de Sidnejo, quod Hafniæ albo ab Academia pro more oblato nomen suum inscripserit, præmissa sententia Poetæ:

- - *Manus hæc inimica Tyrannis.*

Ense potit placida cum libertate quietem.

Certe quanto odio habuerit regiminis Monarchici formam, ex Epistola intelligitur, ad amicos, a quibus, ut in Angliam impetrata a Carolo II venia rediret, fuerat invitatus, quam Gallice translata præfationi huic Samsonius inseruit. Hic miserum Angliæ statum imprimis deplorat, quæ pulsa libertate servitute & flagitia reduxerit, tum negat, se, libertatis quippe amentem, Principis libidini inservire posse, neque adeo sperare meliorem sortem, quam Vanus, Lambertus & Hasleringius, cum quibus Angliæ commoda strenue promoverit, fuerint experti, quorum sanguinem ut repetat ultor ensis, scio precatur. Unde dulce sibi esse in libertate exilium fatetur; ne tamen æque se Reges ac Tyrannos odisse, quisquam putet, ita demum concludit, ut, si subditorum commoda Rex procuret, neminem se ipso magis ei fidum, sin minus, neminem infensio rem futurum, adfirmet.

EXCERPTA EX LITTERIS VIRI ILLUSTRIS

G. G. L. A. 1706 ad O. M. datis.

Excerptis his, hætenus, noscimus quo fato, a Nobis prætermiſſis, locum hic concedi, Antiquitatum harum amantibus haud ingratum futurum existimamus.

Laf-

Insigne Cl. Hickefii opus de Linguis Veteribus Septentrionalibus avide expecto. Interim hujus studii mihi æstimati voluptate captus, paucula annoto ad operis recensionem in his Actis nupero Martio (A. 1706) datam.

Hanseaticis non a mari, aut flumine, sed ab *Hansa*, id est, federe nomen habere, hujus nostræ Germaniæ antiquitatum periti dubitare vix possunt: antiqua enim monumenta nil aliud quam *Hansam* Teutonicam loquuntur; inde posteriores quidam *Hanseaticos* fecere, tanquam *an-see*, ad mare, quod maritimis maxime commerciis valeret. Vocabulum corruptum, ignorantiaque vetustatis admissum, usu convaluit, ut alia multa inepta; eo fere modo, quo & Galli ex *Hariban* (vocatione ad exercitum, *clameur de Haro*) arriereban fecere, vocem ipsis non amplius intellectam, Har, Here in aliam hodie notam transformantes.

Evangelia Gothica a Francisco Junio edita sunt ex Codice, qui fuit Monasterii Werdinensis in Westphalia, fundati a Ludgero, etiam Helmstadiensis nostri Autore. Is codex nunc in Suecia non minus sancte custoditur, quam Florentiæ Pandectarum volumen. Autorem esse Ulfilam, quem veteres memorant, etsi pro certo dici non possit, non ex eo tamen refellitur, quod Antor Teutonicus homo esse videatur; quid aliud enim Gothi quam pars Theotiscorum seu Germanorum? cum a Tacito Suevo in ultimum Septentrionem, & Germani veteres Paulo Diacono Longobardo usque ad Tanaim porrigantur. Certe Sæones, Franci, Alemanni, Gothi, alique veteribus memorati hujus generis populi, eundem linguæ Teutonicæ fundum coluere; ut hodie Russi, Poloni, Bohemi, Winidi, Slavicæ linguæ esse dicuntur. Et licet a deo sæpe populi differant dialecto, ut alter alterum loquentem non intelligat, scriptis tamen consignata meditantibus consentus apparet; quem si non admitteremus inter eos, qui colloqui nequeant, nec Frisii & Tirolenses simul Germani esse possent, nec Germanus foret Otfrius, quem nemo hodie intelligeret loquentem. Versio autem Gothica Græcis fontibus non Latine vulgatæ respondet, multaque in ea sapiunt Germanos Græcis vicinos, quales erant Bastarnæ & Gothi.

Ut Gothicorum Evangeliorum literæ ex Græcis, ita Saxonum & Francorum ex Latinis sunt magis efformatæ; idemque de Septentrionalium Runis dicendum est, a quo Cl. Autor non videtur abhorreere.

Cum literarum secreta apud Germanos Tacitus viris pariter ac fœminis ignorata dixit, omnino, eum de usu scribendi, non de literis amatoris secretis acceperim: nam & traditione carminum, non scriptura, antiquitatis memoriam conservatam notat. Ceterum hæc de usu communi accipio: nam fuisse aliquos inter Principes & Bardos, qui rudimenta aliqua scribendi haberent, facile concesserim, quæ se paulatim dilatarunt. Sic Wodanum vel Odium (septentrionalium Mercurium) Runas vel attulisse vel in formam certam redegisse credibile est, cujus ztatem non melius colligas, quam ex Genealogia vetusta Hengisti & Horis Saxonum Principum ab eo descendentium. Paulatim ergo Latinitas literarum notas Germanos didicisse, & fœtandem linguam applicuisse, cum Autore fatendum est. Certe Lex Salica (non ut a Lindebrogio, sed ut prius ab Heroldo edita est) multa consinet sermonis Francorum antiqui, sub Merovingiis Regibus scripto consignata. Imo ipsa Lex Salica a primis Autoribus patrie sermone in literas redacta est, idque antequam Franci trans Rhenum sedes figerent, quod mihi contra mirabiles boni Godefridi Wendelini imaginationes multis argumentis compertum. Literas autem Latinas, aut ex Latinis corruptas adhibuisse, perinde ac Saxones in Anglia, dubitandum non puto. Trithemius non pauca ex ingenio finxit: itaque ejus Alphabetis fidi non potest, non magis quam Hunibaldo, aliis ignote, ante ipsum.

Alodium maluerim quasi ahn-leod, quod non est leodatum sive obnoxium: *leodes* enim sunt obnoxii, & passim *a* (id est ahn seu ohn) veteribus Germanis privativum est ut Græcis. Hoc malim quam esse all-lood, a *lood* proventu annuo apud Scandianos, quasi totum possessori proventum ferens. Cum potius leodes a lood, censu, proventu dici potuerint, quem dominis debebant: quod postremum tamen non definio. *Vass* Guassi, Guefin, Gefatz, Vasalli, Gefellen, sunt comites, famuli, addicti: hoc etiam malim, quam Vassum esse a nescio quo Gothico *Fads*, procurator, cui respondeat Orcadum Præfectus *Faut* vel

vel *Faad*. Si Gl. Autori succurrisset Teutonicum Vogt, Voit, Faut (jam olim ex Advocato Latinorum corruptum) facile agnovisset, etiam hinc *Fad* & *Faut* ad Septentrionales, ut multa alia, venisse. Qui vero Germanum *Gesell*, cum *Guesin*, (unde hodieque *Gesind*) ut Vasallum cum Vasso comparabit, is pro Vasallo explicando *Fadstalcum* non advocabit.

Hæc in argumentis non nullius momenti, sed ubi tanquam in re conjecturali libera sunt judicia, annotare volui, non reprehendendi eximii Autoris causa, quem colo, sed potius excitandi, ut hæc magis magisque illustrare velit. Perspecta enim mihi est ex priori opere insigni ejus doctrina & diligentia: latentque in his disquisitionibus, quæ gentium, rerum, rituum, jurium origines valde illustrent. Itaque optandum est, Thesaurum ex Thesuro, Junianum ex Oxoniensi, aliquando in lucem proferri, omnemque Europam (ne de sola Septentrionali dicam) Angliæ hoc quoque beneficium debere.

GRAND DICTIONNAIRE FRANCOIS
& Latin, &c. i. e.

MAGNUM DICTIONARIUM LATINO-GAL-
licum ad pleniorẽ pleniorẽque scriptorum Latinorum
intelligentiam in usum Sereniss. Delphini collectum
a PETRO DANETO, Abbate.

Paris, apud Viduam Simonis Bernardi, 1707, 4.

Alph. 7 plag. 10.

PRIMA hujus operis delineatio jam pluribus abhinc annis lucem aspexit, cum nimirum a Clarissimo Autore Dictionarium, quod studiis Serenissimi Delphini, quæ moderabatur, inservire posset, tum temporis publicaretur. Cum igitur hoc magno cum applausu exciperetur, ita ut primam editionem mox altera subsequeretur, ex eo tempore tum varia studia & assidua lectio Autorum Latinorum, tum consilia Virorum eruditorum effecere, ut hoc Dictionarium ad eum nitorem, quo nunc gaudet, perduceret. Scopus vero Autoris eo potissimum tendit, ut Scriptores Latini a Gallis feliciter tractari & intelligi queant, & ut hunc finem eo feliciter consequeretur, non tantum veteres scriptores Latinos diligenter evoluit, verum etiam alios Lexicographos tum veteres tum

Ut Gothicorum Evangeliorum literæ ex Græcis, ita Saxonum & Francorum ex Latinis sunt magis efformatæ; idemque de Septentrionalium Runis dicendum est, a quo Cl. Autor non videtur abhorreere.

Cum literarum secreta apud Germanos Tacitus viris pariter ac foeminis ignorata dixit, omnino eum de usu scribendi, non de literis amatoris secretis acceperim: nam & traditione carminum, non scriptura, antiquitatis memoriam conservatam notat. Ceterum hæc de usu communi accipio: nam fuisse aliquos inter Principes & Bardos, qui rudimenta aliqua scribendi haberent, facile concesserim, quæ se paulatim dilatavunt. Sic Wodanum vel Odinum (septentrionalium Mercurium) Runas vel atalisse vel in formam certam redogisse credibile est, cujus ætatem non melius colligas, quam ex Genealogia vetusta Hengisti & Horis Saxonum Principum ab eo descendentium. Paulatim ergo Latinitas literarum notas Germanos didicisse, & suæ tandem linguæ applicuisse, cum Autore fatendum est. Certe Lex Salica (non ut a Lindebrogio, sed ut prius ab Heroldo edita est) multa continet sermonis Francorum antiqui, sub Merovingiis Regibus scripto consignata. Imo ipsa Lex Salica a primis Autoribus patriæ sermone in literas redacta est, idque antequam Franci trans Rhenum sedes figerent, quod mihi contra mirabiles boni Godefridi Wendelini imaginationes multis argumentis compertum. Literas autem Latinas, aut ex Latinis corruptas adhibuisse, perinde ac Saxones in Anglia, dubitandum non puto. Trithemius non pauca ex ingenio finxit: itaque ejus Alphabetis fidi non potest, non magis quam Hunibaldo, aliis ignoto, ante ipsum.

Alodium maluerim quasi ahn-leod, quod non est leodum sive obnoxium: leodes enim sunt obnoxii, & passim a (id est ahn seu ohn) veteribus Germanis privativum est ut Græcis. Hoc malim quam esse all-leod, a leod proventu annuo apud Scandinavos, quasi totum possessori proventum ferens. Cum potius leodes a leod, censu, proventu dici potuerint, quem dominis debebant: quod postremum tamen non desinio. *Vass* Guassi, Guecin, Gefatz, Vassalli, Gefellen, sunt comites, famuli, addicti: hoc etiam malim, quam Vassum esse a nescio quo Gothico *Fads*, procurator, cui respondeat Orcadum Præfectus *Faut* vel

vel *Fadh*. Si Gl. Autori succurrisset Teutonicum Vogt, Voit, Faut (jam olim ex Advocato Latinorum corruptum) facile agnovisset, etiam hinc *Fad* & *Faut* ad Septentrionales, ut multa alia, venisse. Qui vero Germanum *Gesell*, cum *Guesin*, (unde hodieque *Gesind*) ut Vasallum cum Vasso comparabit, is pro Vasallo explicando *Fadfealcum* non advocabit.

Hæc in argumentis non nullius momenti, sed ubi tanquam in re conjecturali libera sunt judicia, annotare volui, non reprehendendi eximii Autoris causa, quem colo, sed potius excitandi, ut hæc magis magisque illustrare velit. Perspecta enim mihi est ex priori opere insigni ejus doctrina & diligentia: latentque in his disquisitionibus, quæ gentium, rerum, rituum, jurium origines valde illustrent. Itaque optandum est, Thesaurum ex Thesuro, Junianum ex Oxoniensi, aliquando in lucem proferri, omnemque Europam (ne de sola Septentrionali dicam) Angliæ hoc quoque beneficium debere.

GRAND DICTIONNAIRE FRANCOIS

& Latin, &c. i. e.

*MAGNUM DICTIONARIUM LATINO-GAL-
licum ad pleniorẽ planiorẽque scriptorum Latinorum
intelligentiam in usum Sereniss. Delphini collectum
a PETRO DANETO, Abbate.*

Parisius, apud Viduam Simonis Bernardi, 1707, 4:

Alph. 7 plag. 10.

Prima hujus operis delineatio jam pluribus abhinc annis lucem aspexit, cum nimirum a Clarissimo Autore Dictionarium, quod studiis Serenissimi Delphini, quæ moderabatur, inservire posset, tum temporis publicaretur. Cum igitur hoc magno cum applausu exciperetur, ita ut primam editionem mox altera subsequeretur, ex eo tempore tum varia studia & assidua lectio Autorum Latinorum, tum consilia Virorum eruditorum effecere, ut hoc Dictionarium ad eum nitorem, quo nunc gaudet, perduceret. Scopus vero Autoris eo potissimum tendit, ut Scriptores Latini a Gallis feliciter tractari & intelligi queant, & ut hunc finem eo felicius consequeretur, non tantum veteres scriptores Latinos diligenter evoluit, verum etiam alios Lexicographos tum veteres tum

tum recentiores in subsidium adhibuit. Ut autem curiositati Lectorum satisfaceret, catalogum texuit veterum scriptorum, qui Dictionaria linguæ Latinæ ediderunt, id quod in Præfatione prioris editionis vel propterea facere omiserat, quod doctissimus Huetius spem fecisset, se peculiarem Dissertationem de hoc argumento conscripturn. Cum vero negotia magis ardua hoc utilissimum Huetii institutum sufflaminaverint, Noster hic post Terentium Varronem, quem antiquissimum esse dicit eorum, qui Dictionaria linguæ Latinæ conscripserint, multos alios recenset, qui in eodem studiorum genere operam posuerunt. Quamvis vero ista Dictionaria in lingua Latina addiscenda nobis inservire possint, parum tamen conferre ea ad vocabula Latina in linguam Gallicam vertenda, Noster non diffitetur; hoc enim aliorum fuisse institutum, inter quos in primis laudat Gaudinum in Dictionario Latino, Gallico & Græco, quamvis hoc quoque negari nequeat, non solum multa vocabula & diversas phrasologias ibidem desiderari, verum etiam Gallicam versionem nec satis accuratam nec puram esse, id quod in homine ex Provincia oriundo minus mirari debeamus. Alius præterea Dictionarii Latini & Gallici, nomine Tachardi editi, Autor mentionem facit, sed dolet, hoc opus tantum quoad tres primas Alphabeti literas a Tachardo elaboratum esse, cum reliqua ab aliis hominibus ignotis profecta fuerint. In primis autem Roberti Stephani Dictionarium se consuluisse Autor ait, & ex eo hausisse, quicquid ad intelligendos Auctores Latinos necessarium esse judicaverit; passim etiam notas utiles & curiosas verbis Latinis se subjunxisse, ac in primis puritati linguæ Gallicæ operam dedisse, id sedulo agentem, ut vocabula Gallica significationem verborum & phrasium Latinarum accurate referrent. In gratiam vero tyronum ac peregrinorum Autor genus cujusque vocabuli Gallici una cum terminatione masculina & foemina Participiorum & Adjectivorum Latinorum adjecit, quin etiam notas & breves explicationes terminorum technicorum n subinde inspersit, comparationem quoque Geographiæ veteris cum moderatâ sæpe instituens. Denique rationem ubique reddidit locutionum figuratarum & metaphoricarum tum in lingua Latina tum Gallica, ut adeo nihil ad commendationem operis hujus superstit, quod calculis eruditissimorum Virorum jam pridem fuit probatum.

* * *

ACTORUM ERUDITORUM,

Qua Lipsia publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. VI.

HISTOIRE GENEALOGIQUE DE LA
Maison de Gondi.

i. e.

HISTORIA GENEALOGICA FAMILIÆ DE
Gondi; Autore Dn. DE CORBINELLI, Nobili
Florentino.

Tom. II.

Parisus, apud Joh. Bapt. Coignard, 1705, in 4 maj.

Alph. 15 plag. 9 fig. æn. 75.

Florentina est familia, si spectes originem, quam splen-
dido hoc opere descripsit Corbinellius, in Galliam dein ex
parte translata, & Ducum *Radefiarum* (Raiz) titulo denique
nota. Cl. Autor e *Philipporum* gente, paris cum Republica Flo-
rentina antiquitatis, eam deducit. Attamen breviter tantum
hæc indicat, verum Historiz suæ initium ab eo faciens tempo-
re, quo primum *Gondiorum* nomen coepit usurpari. Equi-
dem jam *Gondum* (qui A. 1248 fuit Senator Florentinus) Au-
tor cognomine hoc insignit, *Gondo de Gondi* vocans eum, at-
tamen si antiqua de ipso monumenta inspicias, nusquam inve-
nies hoc illi tributum, quin potius vel *Gondus* solum, vel adjecto
patris nomine *Gondus Ricoveri* vocatur, eratque nepos *Fortis* (*For-
te*) proavum habens *Orlandum Bellicozzum*, abavum *Bellicoz-
zum*, contracte *Cozzum*, qui, ut autores testari dicuntur, a *Phi-*

Hh

lippie

T. I.
p. 14.

- P. 4.
15. *lippi* descendit, inter quos *Bracius* quidam a Carolo M. A. 805. eques factus affirmatur. Post Gondum hunc ab anno, quod constat, 1275 Gondiorum paternum nomen hereditarium factum est, a posteris ejus dein semper usurpatum. Ipsi- que Gondii, non solum cum libera esset Respublica, rerum summæ administrandæ constanter sunt admoti, sed &, postquam ad Mediceos venit omnis potestas, dignitates Florentiæ tenuerunt præcipuas. Probatur id dedit Noster tum vitas singulorum delineando, tum articulos vitarum ipsos ex actis Florentinorum publicis, privatisque familiæ documentis confirmando. Quæ testimonia simul euncta Tomo I sub finem ad- jecit, allegatâ suis locis in margine, quomodo nuper a Balu- zio in Arvernæ Historia factum esse vidimus. Universum opus in IV Libros abit, quorum tres priorem Tomum absolvunt, pro diversis familiarum in ista gente capitibus divisi. Quar- tus Liber secundum conficit Tomum, eos ex Gondii comple- xus, qui in Gallia fortunæ stabilimentum fecerunt, ad Radefiarum Ducatum provecti. *Antonius* scilicet II, *Gondio* patre, matre *Corbinellia* ortus, cum jam ante Lugdunum commigrasset, tan- dem *Catharina Medicea* ad maritum intercedente, *Henrici* II Galliæ Regis aulæ magister factus est, mortuus A. 1574. Fili- us ejus *Albertus*, & nepos *Philippus Emanuel* cum, fide sua Galliæ Regibus probata, summis aucti essent honoribus, abnepos denique *Petrus* sine masculis decessit hæredibus, duas relinquens filias, quarum altera monialem induit, altera, cui opus inscriptum, *Paula Francisca Margaretha*, *Francisco Emanueli Crequio Diguierio Duci* nupsit, & adhuc, quod sciamus, marito pariter ac filio unico, quem ex illo susceperat, orba manet superstes. Ceterum *Albertus*, quem paulo ante nominavimus, primus familiæ suæ Radefiensis Ducatus dignitatem A. 1581 (male est in impressis p. 29, 1584) intulit. Baronatus alias Radefiæ solum fue- rant, & in Alberti hujus potestatem matrimonii jure, eum ultimi Baronis filia *Claudia Catharina* inivit, venerant; *Henricus* autem III ad compensanda, quæ ab Alberto acceperat, officia Ducatum ex Baronatu faciebat. Referuntur præter hos ab autore plu- rimi Ecclesiasticis dignitatibus inter Gondios in Gallia illustres,
- Petrus*

P. 4.
15.

lippi descendit, inter quos *Bracius* quidam a Carolo M. A. 805. eques factus affirmatur. Post Gondum hunc ab anno, quod constat, 1275 Gondiorum paternum nomen hereditarium factum est, a posteris ejus dein semper usurpatum. Ipsi- que Gondii, non solum cum libera esset Respublica, rerum summæ administrandæ constanter sunt admoti, sed &, postquam ad Mediceos venit omnis potestas, dignitates Florentiæ tenuerunt præcipuè. Probatum id dedit Noster tum vitæ singulorum delineando, tum articulos vitarum ipsos ex actis Florentinorum publicis, privatisque familiæ documentis confirmando. Quæ testimonia simul euncta Tomo I sub finem ad-

T. I toto.

M. Maj. 1710.

zio in Arvernæ Historia factum esse vidimus. Univerfum opus in IV Libros abit, quorum tres priorem Tomum absolvunt, pro diversis familiarum in ista gente capitibus divisi. Quartus Liber secundum conficit Tomum, eos ex Gondii complexus, qui in Gallia fortunæ stabilimentum fecerunt, ad Radefiarum Ducatum provecti. *Antonius* scilicet II, *Gondio* patre, matre *Corbinellia* ortus, cum jam ante Lugdunum commigrasset, tandem *Catharina Medicea* ad maritum intercedente, *Henrici* II

T. II p. 1.

p. 25 & 49.

Galliæ Regis aulæ magister factus est, mortuus A. 1574. Filius ejus *Albertus*, & nepos *Philippus Emanuel* cum, fide sua Galliæ Regibus probata, summis aucti essent honoribus, abnepos denique *Petrus* sine masculis decessit hæredibus, duas relinquens filias, quarum altera monialem induit, altera, cui opus inscriptum, *Paula Francisca Margaretha*, *Francisco Emanueli Crequio Digvierio Duci* nupsit, & adhuc, quod sciamus, marito pariter ac filio unico, quem ex illo susceperat, orba manet superstes.

25.

29.

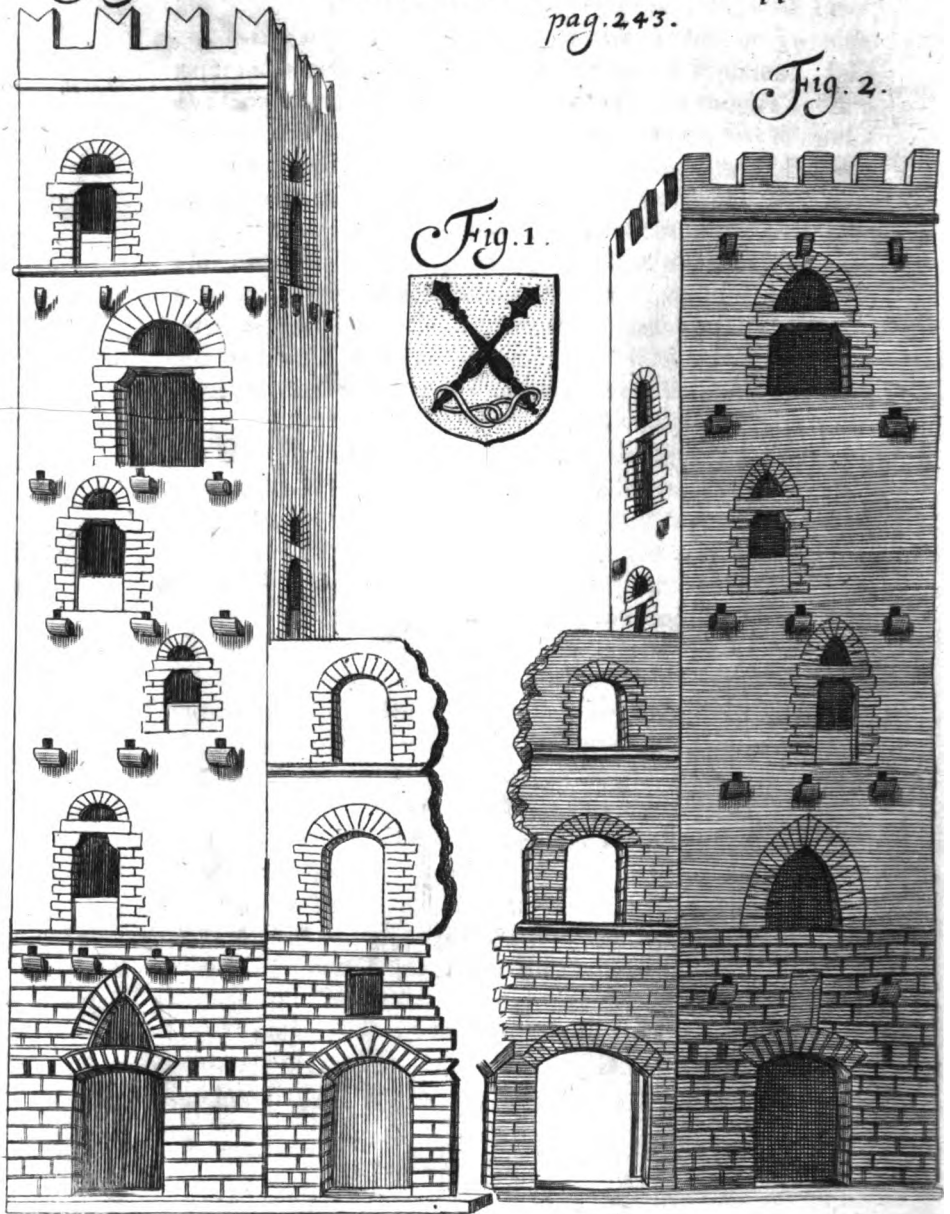
Ceterum *Albertus*, quem paulo ante nominavimus, primus familiæ suæ Radefiensis Ducatus dignitatem A. 1581 (male est in impressis 29, 1584) intulit. Baronatus alias Radefiæ solum fuerant, & in Alberti hujus potestatem matrimonii jure, eum ultimi Baronis filia *Catharina* initi, venerant; *Henricus* autem III ad compensanda, quæ ab Alberto acceperat, officia Ducatura ex Baronatu faciebat. Referuntur præter hos ab autore plurimi Ecclesiasticis dignitatibus inter Gondios in Gallia illustres,

Petrus

Fig. 3

TAB. IV ad Tom. IV Suppl. Sect. VI
pag. 243.

Fig. 2.

Petrus Cardinalis, & Parisiensis Episcopus A. 1568, Antonii, cuius per Galliam posteritas floruit, filius, *Henricus* Radefiensis Cardinalis, Episcopus pariter Parisinus A. 1598, *Johannes Franciscus*, primus Parisus Archiepiscopus, A. 1622, *Johannes Franciscus Paulus*, Parisinus itidem Archiepiscopus A. 1654, & Radefiensis Cardinalis, in carcerem a Rege conjectus, unde tamen cum amicorum auxilio se proripuisset, Hispaniam primo, dein Romam petiit, ea denique conditione cum Rege conciliatus, ut abdicato Archiepiscopatu, S. Dionysii Abbas fieret, quæ prolixè admodum narrantur ab Autore. Nunc in Italia solum floret adhuc ista familia, & sunt insignes maxime, superstites adhuc, quantum scimus, *Carolus Antonius*, Abbatis ornatus honore, Magno Duci Hetrurix a publico status secretis (Secrétaire d'Etat) & *Ferdinandus Alexander*, frater, Senator Florentinus, filii Johannis Baptistæ novem a Gondo generationibus distantis. Gondiorum insignia duæ clavæ sunt nigri coloris in aureo scuto decussatim positæ. Alij paulo ornatiore Radefix Ducum insignia a Spenero descripta exhibentur Herald. Parte Spec. L. II C. 33, ubi sustineri ea refert per ferorum hominum par, quod nullibi apud Nostrum invenias. A Nostro etiam petat, si quis exactiorem Genealogix notitiam desideret, copiosis ab Autore tabulis illustrata. Reperies ibi, quamplurimis nominibus asteriscum esse appositum, quo signo indicantur illi, quorum posteritas peculiari Tabula designatur. Satis hæc esse poterant de hisce voluminibus dicta, cum sit ea Genealogicorum librorum ratio, ut si breviter in rerum summa recensenda velis excedere, finem dicendorum non invenias, & integer tibi describendus sit Commentarius. Referemus tamen huc præterea quædam, quæ curiosè dicta, nec scitu videantur indigna, per opus universum hinc inde dispersa.

Præmittit Autor universæ tractationi Dissertationem de regiminis Florentini antiquo & hodierno statu, qua omnes ejus mutationes, quas plurimas habuit, recenset. Illa imprimis notatu digna, qua, quo tempore in partes Gibellinorum & Guelphorum universa pene traheretur Italia, sic ut civiles in urbibus discordiæ subinde orientur, Florentini triginta sex suorum

p. 61
112.
137
163

TAB. III.
Fig. 1.

T. I.

rum civium A. 1250, dimidia numeri parte Gibellinis, dimidia Guelphis, administrationem Reip. commiserunt, præpositis hisce duobus fratribus eum prætoria potestate (Baillifs) quorum alter hos sequebatur, alter illos. Hodie quidem sub præsidio Magni Ducis ab 48 Senatoribus urbs regitur, quibus locumtenens Ducis, trimestri semper spatio magistratu abiens, præest. Quoniam Guelphorum modo & Gibellinorum facta est mentio, non possumus non turrium quoque meminisse, quas nobilissimi Florentinorum tanquam propugnacula possidebant, quarum imagines post p. 48 repræsentantur. Gibellinorum quidem (a qua parte steterunt Gondii, donec Guelphis superantibus exulare aliquandiu coacti, hæc rediere conditione, ut horum amplecterentur sectam) & Guelphorum turres solis differebant pinnis, illorum scilicet erant quadratæ, (v. Fig. 2) horum in fastigio ad trianguli formam incisæ, ut est in Figura 3. Tum turres hæc nobilitatis præcipue signum fuisse monet Autor, & Sec. XIV nomina propria gentis, addito cognomine, sigillorum inscripta margini. Ex Gondiorum & Salviatorum conjunctione, per matrimonium A. 1455 facta, plurimos Europæ Christianæ (i. e. Romano-Catholicæ) Principes hodie viventes originem trahere dicit, & addita Tabula deducit. Carolus quidam Gondius quamplurimum ad Mediceæ familiæ regimen stabiendum contulisse narratur. Tanta & conservandis familiarum monumentis Florentiæ cura adhiberi dicitur, ut lex etiam sit, quæ vetet, quo minus insignia possessorum domibus incisa tollantur a successoribus.

TAB. III

Fig. 2.

Fig. 3.

73.

81 seq.

260.

T. II.

30.

31.

30.

Tomo II, præter Gondianam, quamplurimæ gentes aliæ illustrantur, v. g. Castellorenaltorum (Chateaurenault) p. 13, Crequiorum p. 43, Petrævivæ, p. 3 &c. Insignis Alberti Gondii narratur magnanimitas, qui ob nobilem ab Henrico III virga paulisper cæsum aulam reliquit, donec nobili Rex se excusasset. Philippus Emanuel Gondius cum navarchus Regis atque centurio diu fuisset, mittens has dignitates, sacerdos factus est, cui muneri per 35 annos præfuit. Petrus Cardinalis Gondius fœderis, quod a Guisii A. 1576 sanciebatur (la Ligue) arti-

articulis subscribere recusavit constantissime. Exemplum stupendæ plane memoriæ Margaretha quædam ex Gondii præbet, quæ uno eodemque tempore tribus Secretariis scribenda dictitare, ipsa plane aliud scribere, & colloqui quoque posset cum illis, qui ad eam invisebant. Claudia Catharina Claremontia, Alberti Radefiensis uxor, ita Latine fuit docta, ut Polonicis legatis coram Henrico III & Carolo IX & responderet, & interpretem legatorum ageret. Præter hæc, quæ passim descripsimus, & longiora sunt Episodia; sic ceremonias Baptismi Ludovici XIII p. 89, Funebres Petri & Henrici de Gondi Ep. Par. p. 93 & 129, Ludovicæ Reginæ p. 113, electionem Episcopi p. 63, sacellum Gondiorum Parisinum p. 345, Genealogias familiarum, ex quibus Gondii Radefiarum Duces uxores duxerant, a p. 204 ad 344 T. II describit, quemadmodum & Tomo I ædificia Gondiorum Florentina passim exhibet. Ad finem totius Operis addidit probationem solennem nobilitatis Gondiorum, Florentia ad Galliarum Regem, qui id petierat, missam, a p. 406 ad 528, & alia, quæ huc pertinebant, monumenta; cunctaque elegantissimis iconibus & figuris distinguit.

*CAROLI DAUBUZ, PRESBYTERI ET A. M.
pro testimonio Flavii Josephi de Jesu Christo, Libri duo;
cum Prefatione JOANNIS ERNESTI GRABE.*

Londini, impensis R. Sare, 1706, 8.

Plag. 16.

GRavissimas præ aliis se habere causas visus est Vir doctissimus, Carolus Daubuz, cur testimonii Flaviani defensionem in se susciperet, eo quod olim partes accusatorum secutus, iniquissime de eo senserit. Dignum profecto est istud testimonium, quod ab iniquis quorundam cavillationibus vindicetur: quod tamæ felici etiam successu, nisi nos omnia fallunt, Autor doctissimus præstitit, ut, quidquid movere dubium, aut offundere caliginem poterat, dissipasse prorsus jure censeatur. Et primo quidem ipsum Josephi testimonium Græce, cum omnibus variis lectionibus, atque præcis versionibus Hieronymi, Ambrosii, quem sub Hegeßippi nomine latitare putat, Cassiodori,

Hh 3

dori,

p. 110.

215.

dori, Ruffini, cum paraphraſi Sozomeni, ejusque verſione per Epiphanium Scholaſticum, & excerpto Michaelis Glycæ atque elogio Abrahami Whelaci atque Iſaaci Voſſii exhibet. Tractatio ipſa duabus abſolvitur partibus: quarum prior hiftoriam teſtimonii hujus, variamque ejus fortunam tradit; ita quidem ut ſimul, quæ hic ejus *γνησιότης* obſtare videbantur, diligenter & accurate refellat; poſterior autem, argumēto ex ſtilo Joſephi petito, ejus *γνησιότης* fuſe & luculenter comprobatur. Hoc enim præcipue ſibi agendum duxit, eo quod, qui ſecus ſentiunt, itidem ex ſtili diverſitate ſuam ſententiam comprobari poſſe, præ ſe ferant, cum tamen generali hoc aſſerto contenti, comparationem hujus teſtimonii cum reliquis Joſephi ſcriptis, qua ſingulas voces loquendique formulas, nunquam inſtituerint.

Primus, qui hoc teſtimonium citavit, Eufebius Pamphili fuit, Cæſarienſis, qui non ſemel ejus mentionem injicit. Unde dubium non eſt, quia in iis, quibus uſus eſt, codicibus, eo tempore extiterit. Parum vero proficiunt, qui hic excipiunt, Eufebium minus fidelem eſſe in citandis teſtimoniis, parumque cautum in iis exhibendis: aut qui omnino contendunt, ab ipſo Eufebio hocce teſtimonium Joſephi libris per impoſturam inſertum eſſe. Reſpondet namque Autor noſter, injuriam maximam inferre Patribus, & non, ut par eſt, de iis ſentire, qui cœleſtem veritatem figmentis eos adjuvare voluiſſe exiſtimant. Et licet multa primis iſtis ſeculis conſcripta ſint Evangelia, Actus Apoſtolorum, Apocalypſes, & ſimilia, Patrum tamen quenquam aut Episcoporum in veteri eccleſia, ejusmodi quid feciſſe, probatum eſſe a nemine. In quibusdam equidem locis, quos ex Joſepho citet Eufebius, hunc illius neſtquam capere mentem, inde tamen non ſequi, data opera eum Joſepho quidquam affixiſſe, quod in illo non legerit. Ipſum vero Eufebium hanc perſonam in ſcripta Joſephi inſtruſſe, perperam proſus aſſeri, cum id ne minima quidem probatum ſit, aut probari queat, ratione. Poſt Eufebium Hieronymus, Ruffinus Aquilejenſis præſbyter, Ambroſius ſub Hegeſippi nomine latitans, Iſidorus Peluſiota, Hieronimus Sozomenus, M. Aur. Caſſiodorus,

dorus, aliique sequioris ævi ex Græcis scriptores, hocce citarunt testimonium: de quibus omnibus ita differit Noster, ut quantum momentum hæc citationes ad causam præsentem afferant, ostendat, & si quæ occurrant dubia, ea solemter diluat. Ex Latinis ævi sequioris scriptoribus his adjunxit Fretulphum Lexoviensem Episcopum, Joannem Saresberiensem, aliosque, qui itidem huius mentionem injecerunt testimonii. Intemeratam hinc testimonii hujus fidem & auctoritatem mansisse concludit, donec Hubertus Gifanius, Jureconsultus, & ex nostræ Ecclesiæ Theologis Lucas Osiander eam in dubitum vocaverint. Hos enim primos fuisse, qui id fecerint, quantum sibi comperit sit, existimat: quos tamen majori audacia secuti sint alii, qui non obiter, ut illi, sed data opera, & integris libris hujus testimonii impugnare auctoritatem aggressi sunt. Fuisse nihil secius observat, qui ultimis etiam hisce seculis hoc Josephi testimonium vel approbaverint, vel omnino defenderint, & ejus in se susceperint patrocinium. Ad priorem classem Joannem Picum Mirandulanum Comitem, Petrum Galatinum, Centuriatores Magdeburgenses, Sebastianum Münsterum, aliosque magno numero refert: speciatim & Isaacum Casaubonum, cui multum hic tribuendum putat, cum hanc occasionem reprehendendi Baronium prætermisurus non fuisset, si hocce testimonium minus credidisset esse genuinum. Cumque viri in Judæorum scriptis versati plerumque admodum, judice Autore nostro, proni sint ad Judæorum placita arripienda, fuisse tamen & inter eos, ostendit, qui hocce testimonium Flavianum pro genuino haberent, ut Guilielmus Schickardus, Theodorus Hackspanius, aliique. Addit hisce, quos in prima classe collocavit, adhuc Georgium Calixtum, Conradum Hornejum, Jo. Conradum Dannhauerum, & alios magno numero. Alteram classem illorum constituit, qui hoc testimonium non adprobarunt modo, sed defenderunt etiam, partim obiter, partim data opera, justisque libellis. Inter illos ponit Sebastianum Lepusculum, quo indice etiam se didicisse profectur, *γνησιότης* huius testimonii primum ab Huberto Gifanio fuisse sollicitatam, cuius quippe sententiam evertere annitur

Lepu-

Lepusculus, in epistola ad M. Severinum Erzbergium scripta, quæ inter Epistolas philologicas Goldasti num. LXI habetur. Lepusculo porro jungit Bellarminum, Aubertum Miræum, Michaellem Waltherum & Joannem Mullerum, Theologum Hamburgensem. Inter eos, qui justis tractatibus hoc egerunt, primo loco laudat, quorum philologicas Epistolas congescit Christophorus Arnoldus, ediditque Noribergæ anno 1661, cum responsionibus adversariorum, Christophorum scilicet Adamum Rupertum, Thomam Reinesium, Jo. Christophorum Wagenseilium, ex amici tamen sententia disputantem, & Thomam Bangium. Deinde sequuntur illi, qui Davidi Blondello & Tanaquillo Fabro, qui præ reliquis ad testimonii huius fidem, labefactandam omnes ingenii contulerunt vires, se opposuerunt, quod primo fecit Guilielmus Spencerus, quem Henricus Valefius & Franciscus Regius, Jureconsultus Andegavensis, secuti sunt. Hisce Sutlandum Anglum & Jo. Andream Bosium nostrum addit, sed dubitanter, & velut ex aliorum relatione loquens: *fertur etiam, inquit, id fecisse Sutlandus, Anglus, & Bosius Germanus, cum de edendis Josephi operibus meditaretur.* Vellemus, ut doctissimo Viro innotuisset pererudita Jo. Andrea Bosii in *periocham Flavii Josephi de Jesu Christo Exercitatio historico-critica*, in Academia Jenensi anno MDCLXXIII habita; & non tantum certiora hac de re prodere potuisset, sed in ea forte haud vulgaria, & instituto suo inservientia, deprehendisset. Tanaquillo tamen Fabro speciatim hæc Bosii disputatio opposita non est: eo etiam præcipue comparata, ut codices MSctos & editiones, in quibus hæc periocha extat, percenscat, scriptoresque veteres, apud quos testimonii huius mentio injicitur, enarret. In eadem etiam Academia Jenensi, quod præmittere non possumus, Vir illustris multisque nominibus de re Medica ac literaria meritissimus, Georgius Wolfgangus Wedelius, Exercitationem de hocce Josephi loco edidit, quæ *Decade II Centuria secunda Exercitationum Medicophilologicarum* extat, in qua breviter quidem, sed nervose hoc argumentum complexus est; quam reliquis pro hoc testimonio scriptis additurus haud dubio fuisset Autor clarissimus,

mus, si illi innotuisset. Iis vero, qui contra Fabrum disputarunt, Fridericum Spanhemium adhuc, Natalem Alexandrum, Isaacum Vossium, Petrum Danielem Huetium, aliosque adjungit. Ultimo loco de illis verba facit, qui media velut via incedunt, & Josephum quidem hoc de Christo testimonium scripsisse volunt, sed esse tamen quædam, quæ nunc in hoc leguntur, interpolata. Hisce Richardum Montacutium, Joannem Henricum Boeclerum, Joannem Hispanicum, aliosque annumerat: & ita tandem ad eos progreditur, quibus testimonii hujus fides suspecta aut nulla visa fuit, quos in tria iterum genera distribuit. Primum eorum est, qui silentio ipso hoc testimonium damnasse feruntur, alterum Judæorum est, quorum valde interest, ne testimonium hocce ut verum admittatur; tertium denique genus eorum est inter Christianos, qui primo quidem palam & aperte de testimonio hocce dubitare, postea vero scriptis etiam illud impugnare ausi sunt. De primo genere dum agit, amplissima de Justino Martyre, Clemente Alexandrino, Origene, Tertulliano, cum primis autem de Photio, quorum silentium testimonio huic opponitur, differendi se illi offert occasio; ubi &, an silentio isti autores hoc testimonium prætermiserint? & si prætermiserint, an inde suspectum reddi queat? disquirat. Ad Judæos quod attinet, Menassen Ben Israel adducit, profitentem, hocce testimonium apocryphum esse, & ita omnes sentire Judæos. Varia tamen hac occasione notatu digna Autor doctissimus observat, & inter alia, Baronium autorem esse, in pervetusto Judæorum codice Historiæ Flavianæ, e Græco in Hebraicum sermonem translata, abraham esse periocham quandam, quam ipse hoc esse de Christo testimonium suspicetur, quo etiam factum sit, ut in editione Munsteriana hiulca sit oratio. Hinc Tanaquillum Fabrum colligere, ei, qui hanc periocham abraserit, fraudem suboluisse. At ex Wagenheilio ostendit Noster, in periocha illa, in quibusdam codicibus erasa, non esse sermonem de Christo, sed de Tiberio Cæsare, atque Pilato, qui statuas in urbem Hierosolymam noctu inducere conatus est, quibus plebs Judæorum valde fuit commota. Quæ verba cum sint in Tiberium duriora, ne ho-

diernos Imperatores offenderent, partim ex ineditis codicibus sublata esse, partim etiam in editis quibusdam omissa a Judæis Germanis. Ad tertium denique genus adversariorum dum accedit, primo iterum Huberti Gifanii, & Lucæ Osiandri mentionem injicit, & huius hac de re verba affert. Hos secutos esse ait, Jacobum Salianum, Alphonsum Salmeronem, Augustinum Mascardum, Capellum utrumque Jacobum & Ludovicum, porro Danielem Heinsium, Marcum Zuerium Boxhornium, Claudium Salmasium, Jo. Fridericum Gronovium aliosque. At hoc testimonio Flaviano parum nocuisse putat: acriori autem studio hanc controversiam in Germania excitasse Sebal-dum Snellium & Christophorum Arnoldum. Et illum quidem duo præcipue objicere, primo connexionis defectum, deinde Photii silentium. Hunc vero, quasi sibi diffusum, opem amicorum implorasse, eorumque sollicitatis sententiis in causæ subsidium advocasse, præsertim D. Blondelli & Tanaquilli Fabri, qui, dum ceteri in Germania litem inter se agitarerint, in Gallia judicio constituto, testimonium prorsus damnare & rejicere conati sint. Rationibus hinc atque argumentis, quibus Blondellus pariter ac Tanaquillus Faber testimonium hoc impugnarunt, in compendio relatis, de aliis quibusdam, qui idem institutum secuti sunt, verba facit.

Exposita hunc in modum varia testimonii Flaviani fortuna, de usu porro eius atque auctoritate differit Autor doctissimus. Qui enim hocce testimonium in dubium vocant, aut non genuinum esse contendunt, ne religioni Christianæ hac ratione detrimenti quid afferre videantur, usum ejus ac necessitatem valde elevare solent. Non multum hoc testimonio religionem Christianam posse promoveri, dicitant. Judæos enim huic testimonio non habere fidem, nec Josephum arbitrum capere: quæ dubia sunt vel falsa, rei Christianæ obesse potius, quam prodesse, cum ad religionis veritatem comprobendam, quasi vera sint, proferantur: nihil esse commune luci cum tenebris, Christo cum malo dæmone, veritatem religionis Christianæ cum fraudibus meticulosæ pietatis conjungi non debere; vetuisse Paulum Apostolum, ne spiritus impostor quidquam

verum

verum, de se prædicaret, & quæ alia sunt ejusdem generis. Ad hæc vero omnia solide & erudite respondet Noster: quæ ut repetamus necesse non est, cum quilibet fere, cujusmodi ea sint, quæ his reponat, conjectura assequi valeat. Ad tertiam proinde Libri primi partem accedimus, in qua de consilio Flavii Josephi in testimonio hoc conscribendo accurate agit. Recte sane hic observat, falli magnopere, qui de Josepho ex indole hodiernorum Judæorum pronuntient. Quod ut ostendat, priscorum Judæorum conditionem sententiamque de Christo Salvatore nostro exponit, ut hinc liquido cognoscatur, qualis fuerit Josephus, tum superstate Republica, tum etiam ea subversa. Sed addit quoque, ne quidquam eorum, quæ ad suum institutum faciunt, prætermisisse videatur, quales fuerint illi, ad quos Flavius scripsit, tum & illi, quorum hortatu & auctoritate archæologiam edidit. Hæc enim omnia ad veritatem Flaviani testimonii comprobendam mirifice conspirare, ostendit. Quod ad veterum Judæorum conditionem attinet, non unum illorum fuisse genus docet: fuisse autem speciatim nonnullos, eosque hæud infimi ordinis, qui licet bona fide Mosaicam religionem admitterent & amplecterentur, de novis tamen, quæ exorirentur forte, sectis, speciatim Christiana, ita sentirent, ex successu eas æstimandas esse, ut consilium Dei hac ratione intelligeretur. Eos non ausos esse Christianos damnare, licet, ut Mosaicis ritibus nuntium mitterent, a se impetrare non possent. In horum numero Nicodemum ponit, & Gamalilem, & hunc ipsum Josephum; qui cum Gamalilem impense laudaverit, ab ejus sententia atque vitæ instituto non fuisse alienum, admodum sit probabile. Quam sententiam ut eo magis confirmet, vitam Josephi in compendio exhibet. Quod si porro considerentur illi, ad quos Josephus scripsit, primo inter illos occurrit Domitianus Imperator: quem licet vulgo ut insensissimum Christianorum hostem depingunt, recte tamen etiam excusari, & ab hoc crimine ex parte absolvi a clarissimo viro Henrico Dodwello; ad minimum eo tempore, cum Josephus jam archæologiam suam absolvisset, Domitianum adeo adversus Christianos nondum accensum fuisse; ut vana sit il-

lorum persuasio, Josephum ex metu, ne Domitianum offenderet, de Christianis bene loqui ausurum non fuisse. Addit porro Noster, Josephum revera nihil aliud, si præcipua testimonii hujus capita spectes, dixisse, quam quod ceteri quoque Judæi olim & nunc quoque palam confiteantur, quemadmodum & nihil aliud dixerit, quam quod ex gentilibus Græci de aliis non minus fidem omnem superantibus eo tempore credebant: unde si horum pariter ac Judæorum rationem habuerit Josephus, nihil tamen in hoc testimonio suo eum asseruisse, quod non afferere potuerit. Cum etiam non desint, qui autem, Josephum adulandi causa, quæ de Christo prædixerint vates, Vespasiano in libris de Bello Judaico tribuisse, de hocce testimonio idem potius dici posse, quod studio illis placendi, qui gratia Cæsaris florebat & Christianis simul bene cupiebant, veritati, licet ceteroquin genti suæ adversæ, litaverit. Constat enim, Epaphroditum autorem & impulsorem Flavium ad gentis suæ historiam literis tradendam edendamque animum appulisse. De hoc itaque Epaphroditum pluribus Autor differit, eumque eundem esse, cujus aliquoties in Epistolis suis meminit Paulus Apostolus, probare annuitur. Quod si vel maxime aliquis pertinaciter neget, Epaphroditum illum Josephi fuisse Christianum, Christianam tamen eo tempore fuisse Flaviam Domitillam, Christianum T. Flavium Clementem consulem, quorum ut capteret gratiam, talia de Christo prodere potuisset Josephus. Ex consilio itaque tandem Josephi & historias scribendi modo concludit, impossibile fuisse, ut quis totam hanc de Christo periocham archæologiæ interpolaret; cum primis & hoc urget, cum nemo Christianorum omnia Josephi exempla in sua potestate habuerit, fieri quoque hanc interpolationem non potuisse. Et ita primo tractationis hujus Libro finem imponit.

In altero de stilo ac vero sensu testimonii hujus verba facit, idque ea ratione, ut invictò prorsus argumento demonstraret, genuinum esse hoc testimonium, nec posse ulla ratione in dubium vocari. Hic contra Tanaquillum Fabrum præcipue disputat, qui ex stili dissimilitudine, non esse genuinum hocce testimonium, probare voluerat. Daubuzius contra ad

ocu-

oculum ostendit, hanc periocham cum ceteris Josephi scriptis accurate convenire, proximis locis esse simillimam, nec alienam a remotioribus. Sed primo contra eos disputat, qui debito loco hanc periocham stare negant, quos prolixè refellit, simulque tum aliis historicis Græcis, tum præcipue Josepho in usu fuisse ostendit, digressiones, quas Græci ἐπιστάσεις, Photius παρεβάσεις & ἐκτροπὰς ἀκαίρους appellitent, narrationibus suis inserere. Tum vero, postquam etiam generatim de stilo Josephi quædam erudite monuit, ad rem ipsam se accingit, & singula testimonii hujus verba atque phrasès perlustrat, & nihil in iis, quod a consuetudine loquendi, quam Josephus ceteroquin teneat, alienum sit, aut in eam non cadat, contineri, haud vulgari diligentia evincit. Pauca hic saltem, quæ speciminis loco sint, delibabimus. Prima vox hujus testimonii est: γίνεσθαι. Non insolitum Josepho esse, sicubi filo orationis abrupto in aliam rerum seriem transit, hoc verbum præponere, plurimis exemplis comprobatur. Eadem ratione circa voces sequentes: κατὰ τῆλον τὸν χρόνον, versatur. Circa vocem Ἰησῆς observat, non ignotum Josepho fuisse Jesum Christum, utpote quem alieno etiam loco, & quasi aliud agens commemoret. Simul vero ostendit, Judæos, qui Josephi ætate vixerunt, vix aliter, quam Josephum ipsum de eo sensisse. Vocatur Jesus Josepho: σοφὸς ἀνὴρ. Usitatum & ceteroquin huic scriptori in elogiis virorum illustrium frequenter adhibere vocem ἀνὴρ. Immo raro aliquod elogium, observante Auctore nostro, sine voce ista legitur. Mirari autem quenquam vetat Noster, quod voce σοφὸς in aliis descriptionibus Josephus usus non sit. In more enim illi positum, viros excellentes variis & a se invicem distinctis attributis honestare, ut fere nunquam quenquam deprehendatur eadem, qua alium, laude celebrare. Quod ut demonstrat, præcipua virorum illustrium elogia, apud Josephum occurrentia, lectorum oculis subjicit. At multum præ reliquis negotii nonnullis facessunt hæc Josephi verba: εἴ γε ἄρα αὐτὸν λέγειν χρὴ. Hinc enim videtur Josephus Christum pro Deo habuisse: quod tamen ab omnium Judæorum opinione sententiaque vel maxi-

me abhorrebat. At ex hisce verbis neququam id sequi, Christum a Josepho pro Deo habitum, prolixè & accurate demonstrat Auctor, ostenditque, huic sententiæ multiplex inesse schema: nam præter ἀπορίαν, quæ in dubitatione, & ἐπανόρθωσιν, quæ in revocatione sui, seu verborum correctione consistit, vocis ἀνὴρ repetitionem πλοκὴν, integram vero locutionem quandam hyperbolem constituere. Cujusmodi quidem loquendi rationem & aliis Græcis pariter ac Latinis scriptoribus, & speciatim Josepho usitatam esse, exemplis quamplurimis comprobatur. Inter reliqua Josephi verba, quæ ordine eadem methodo doctissimus Auctor perlustrat, notatu adhuc maxime digna hæc sunt: ὁ χριστὸς ἐστὶν ἡν. Hisce enim præcipue inducti sunt nonnulli, ut totam periocham in dubium vocarent; sed sine ratione. Cum enim, ut bene Auctor observat, eo tempore, quo Josephus archæologiam edidit, ubique jam personaret Christi nomen, ut Jesus Nazarenus Christi nomine vel maxime apud omnes notus esset, hoc sibi vult Josephus, hunc illum esse, qui communi nomine Christus dicatur. Proinde cum dicit: ὁ χριστὸς ἐστὶν ἡν, idem est, ac si dixisset, ὁ λεγόμενος χριστὸς. Perinde ac Pilatus in titulo crucis scripsit: ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, quod cum Judæi mutatum vellet, precibus tamen illorum locum non reliquit Pilatus. Sed hæc, quæ speciminis loco sunt, sufficiant. Hinc enim, cujusmodi reliqua sint, facile intelligere licet. Nos autem merito Auctori doctissimo ob causam hanc tam egregie evictam gratulamur: cum nihil nunc superesse existimemus, quo fides auctoritasque hujus testimonii ulla veri specie vocari in dubium queat. Id saltem addimus, præmissam huic commutationi esse Præfationem Viri doctissimi Jo. Ernesti Grabii, in qua non sine singulari divini Numinis providentia factum arbitratur, ut Servatori nostro jam defuncto, atque absenti, luculentum adeo testimonium perhibuerit præcipuus gentis Judæicæ, ipsique adversæ, scriptor. Fuisse etiam plurimos ex Judæis existimat, qui fidem in Christum susceperint, sed ad ritus Mosaicos deserendos, seque gentilibus, qui in Christum crederant, jungendum, animum inducere haud potuerint. Atque

que hinc Josephum accensendum putat. Tandem hanc Dau-
buzii tractationem ex merito commendat, inque ea ultimam
præcipue partem, qua veritas hujus testimonii ex stili similitu-
dine probatur, mirifice sibi placuisse, profitetur.

**Kurzer Entwurff der einzugehenden Christ-
lichen Vereinigung ic.**

i. e.

*SAMUELIS STRIMESII, S. THEOL. DOCT.
Prof. Ord. & Pastoris Primarii in Academia Regia
Viadrina, brevis Delineatio Christiana Unionis in-
ter Lutheranos & Reformatos, propter horum Con-
sensum fidei fundamentalem, deque istius Natura &
Proprietatibus, cum Appendice, qua Anonymi Respon-
sio ad Quæstia Autoris modestè ex-
penditur.*

Frankfurti, apud Jer. Schrey & Christ. Hartmann, 1705, 8.

Plag. 16.

Cum variis documentis atque ex repetita editione Delinea-
tionis suæ prioris Consensus Lutheranos inter & Reforma-
tos (quam Acta A. 1705 p. 140 & sqq. recensent) intellexisset
Autor summe Reverendus, haud ingratum Lectoribus fuisse
institutum suum, jam explicatius de natura & proprietate hu-
jus Unionis tractat. Initio distinguit Unionem in Politicam at-
que Ecclesiasticam, atque hanc iterum in Incompletam (ut lo-
quitur) atque Completam. Quemadmodum vero Politica &
Incompleta Ecclesiastica diversis temporibus & tentata & ob-
tenta est, ita in præsentī de Completa tractationem instituit.
Hæc quatuor Capitibus in nova hac Delineatione absolvitur. Agi-
tur enim in ea de Unionis hujus 1. antecedentibus, 2. natura at-
que indole, 3. concomitantibus & 4. consequentibus.

Unionem antecedere docetur Consensus veritatis funda-
mentalis a Deo cœlitus revelatæ. Enimvero cum consensus
in

p. 4.

5, 6, 7.

8, 9.

II.

B.

- p.15, 16. in omnibus veritatibus ad unionem hanc necessarius non sit, (quod luculentis rationibus deducitur) flagitur duntaxat consensus in veritatibus, ut loquuntur, fundamentalibus, quæ ad salutem consequendam præcipue necessariæ sunt, talesque vel expressis verbis, vel aperta consequentia in Scriptura perhibentur, ex necessitatis item adjecto mandato tales cognoscuntur. Requirit dehinc consensum non *Directum* modo, sed omnino etiam *Reflexum*, scilicet ut quisque consensus rationes intelligat, neque incertus dubiusque aut errans ad Indifferentissimi vitium prolabatur. Ejusmodi vero consensum fundamentalem Lutheranos inter & Reformatos intercedere contendit, non modo circa iudicium rationis, in fidei doctrinis, verum etiam in loco de Persona Christi, de Prædestinatione, Merito Christi atque Cœna Domini. Adjiuntur etiam rationes, cur in ejusmodi consensione fundamentali Unio sit fundanda, explosis nonnullis Theologorum præjudiciis. Indoles vero atque natura hujus Unionis in publica atque externa consuetudine & propinquiori congressu Ecclesiasticæ societatis reponitur, interna partium Unione, per consensum in fundamentalibus Christianæ Religionis articulis, jam tum supposita. Coire verò externe posse Protestantes, ob consensum fidei fundamentalem, variis probatur argumentis, & ad dissentientium sententiam oppositam modeste respondetur. Porro coalitionem Protestantium externam, ob consensum fidei fundamentalem, necessario comitari debere libertatem conscientiæ, tum quoad doctrinas Christianas secundarias, tum quoad ritus Ecclesiasticos, uberius inculcatur, & ut quisque secundum dictata conscientiæ libere in iis versari queat, veteris Ecclesiæ Doctorum exemplis comprobatur, objectionibus e medio sublatis. Consequitur tandem Unionem hanc sincerum & diligens studium perveniendi ad perfectum in singulis fidei doctrinis consensum, huncque in finem requiritur, ut cum Lutherani, tum Reformati, se mutuo benigne audiant, rerumque controversarum momenta rite perpendant, melioris intelligentiæ causa, idemque exemplis, in locis de Christo, de Cœna, de Prædestinatione, deque Baptismo, illustratur. Deinde exigitur
- 17.
- 20.
- 21.
- 25, 29.
- 31, 36.
- 43.
- 47.
- 62.
64. lqq.
- 91.
- 92.
- 97.
- 103.
- 107.
- 108.
- 121.

tur quoque, quoad Ritus Ecclesiasticos, ut & una pars nonnullos abroget, quos ipsamet nec per se necessarios, nec utiles credit esse; altera vero pars, ut omnes Ritus, etiam innocui, intermittantur, magnopere haud urgeat; partium vero utraque libera ineat conjugia, susceptorum in Baptismate munere indistincte fungatur, & doctrinas suas pro conscientia, interim sine partis alterius contumelia, proponat. Adjicitur, illustrationis causa, Hieronymi Zanchii Oratio de vitandis dissidijs in Ecclesia & Scholis, in qua duæ Regulæ, de fide, & amore Christiano, impense commendantur. Adversus Nostrum Anonymus quidem tria attulerat, primo Unionis Ecclesiasticæ impedimenta: deinde methodum facillimam conciliandæ Unionis; denique dubia, quæ hoc in negotio suboriri poterant, expendens. Ad hæc vero cuncta summe Rev. Strimesius in Appendice sic respondet, ut primo impedimenta, quæ inveterata præjudicia & adstrictæ doctrinarum formulæ ponunt, accurate excutiat, dehinc quædam circa optimam methodum promovendæ Unionis monenda ducat, atque ultimo loco, quæ tanquam dubia huic methodo opponi poterant, solvat. Ad ipsam vero objectionem directe respondet, tribus admodum formatis hanc in rem positionibus, quarum *prima* est: Unionem fundari in veritatum fidei fundamentalium consensu; *secunda*: inter ejusmodi veritates fundamentales quoque numerari doctrinam de Amore Christiano fraterno, inter fundamentaliter haud dissentientes necessario, servando; *tertia*: cum Amor fraternus fundamentali consensui in fide indivulso nexu jungatur, istum eousque nulla ratione differendum esse, donec consensus in articulis Ecclesiasticis, fidei fundamentum minime contingentibus, perfectus exoriatur. Ceterum Lectori significandum duximus, nuper admodum summe Rev. Autorem *Partem primam Systematis Gratia Divina* edidisse, de qua proxime in Actis ipsis M. Augusti uberius dicemus.

p. 122.
125.
127.
129.

141.

2.

3. sq.

39.
51.
57.
73.

77.

80.

COMPENDIO DELLA VITA DI S. ROMÒ-
aldo, Fondatore dell' ordine Camaldolese &c.

Kk

i. e.

p. 15, 16.

17.

20.

21.

25, 29.

31, 36.

43.

47.

62.

64. lqq.

91.

92.

97.

103.

107.

108.

121.

in omnibus veritatibus ad unionem hanc necessarius non sit, (quod luculentis rationibus deducitur) flagitatur duntaxat consensus in veritatibus, ut loquuntur, fundamentalibus, quæ ad salutem consequendam præcipue necessariæ sunt, talesque vel expressis verbis, vel aperta consequentia in Scriptura perhibentur, ex necessitatis item adjecto mandato tales cognoscuntur. Requirit dehinc consensum non *Directum* modo, sed omnino etiam *Reflexum*, scilicet ut quisque consensus rationes intelligat, neque incertus dubiusque aut errans ad Indifferentissimi vitium prolabatur. Ejusmodi vero consensum fundamentalem Lutheranos inter & Reformatos intercedere contendit, non modo circa judicium rationis, in fidei doctrinis, verum etiam in loco de Persona Christi, de Prædestinatione, Merito Christi atque Cœna Domini. Adjiciuntur etiam rationes, cur in ejusmodi consensione fundamentali Unio sit fundanda, explosis nonnullis Theologorum præjudiciis. Indoles vero atque natura hujus Unionis in publica atque externa consuetudine & propinquiori congressu Ecclesiasticæ societatis reponitur, interna partium Unione, per consensum in fundamentalibus Christianæ Religionis articulis, jam tum supposita. Coire verò externe posse Protestantes, ob consensum fidei fundamentalem, variis probatur argumentis, & ad dissentientium sententiam oppositam modeste respondetur. Porro coalitionem Protestantium externam, ob consensum fidei fundamentalem, necessario comitari debere libertatem conscientiarum, tum quoad doctrinas Christianas secundarias, tum quoad ritus Ecclesiasticos, uberius inculcatur, & ut quisque secundum dictata conscientiarum libere in iis versari queat, veteris Ecclesiæ Doctorum exemplis comprobatur, objectionibus e medio sublatis. Consequitur tandem Unionem hanc sincerum & diligens studium perveniendi ad perfectum in singulis fidei doctrinis consensum, huncque in finem requiritur, ut cum Lutherani, tum Reformati, se mutuo benigne audiant, rerumque controversarum momenta rite perpendant, melioris intelligentiæ causa, idemque exemplis, in locis de Christo, de Cœna, de Prædestinatione, deque Baptismo, illustratur. Deinde exigitur

tur quoque, quoad Ritus Ecclesiasticos, ut & una pars nonnullos abroget, quos ipsamet nec per se necessarios, nec utiles credit esse; altera vero pars, ut omnes Ritus, etiam innocui, intermittantur, magnopere haud urgeat; partium vero utraque libera ineat conjugia, susceptorum in Baptismate munere indistincte fungatur, & doctrinas suas pro conscientia, interim sine partis alterius contumelia, proponat. Adjicitur, illustrationis causa, Hieronymi Zanchii Oratio de vitandis dissidijs in Ecclesia & Scholis, in qua duæ Regulæ, de fide, & amore Christiano, impense commendantur. Adversus Nostrum Anonymus quidem tria attulerat, primo Unionis Ecclesiasticæ impedimenta: deinde methodum facillimam conciliandæ Unionis; denique dubia, quæ hoc in negotio suboriri poterant, expendens. Ad hæc vero cuncta summe Rev. Strimesius in Appendice sic respondet, ut primo impedimenta, quæ inveterata præjudicia & adstrictæ doctrinarum formulæ ponunt, accurate excutiat, dehinc quædam circa optimam methodum promovendæ Unionis monenda ducat, atque ultimo loco, quæ tanquam dubia huic methodo opponi poterant, solvat. Ad ipsam vero objectionem directe respondet, tribus admodum formatis hanc in rem positionibus, quarum *prima* est: Unionem fundari in veritatum fidei fundamentalium consensu; *secunda*: inter ejusmodi veritates fundamentales quoque numerari doctrinam de Amore Christiano fraterno, inter fundamentaliter haud dissentientes necessario. servando; *tertia*: cum Amor fraternus fundamentali consensui in fide indivulso nexu jungatur, istum eousque nulla ratione differendum esse, donec consensus in articulis Ecclesiasticis, fidei fundamentum minime contingentibus, perfectus exoriatur. Ceterum Lectori significandum duximus, nuper admodum summe Rev. Autorem *Partem primam Systematis Gratiæ Divinæ* edidisse, de qua proxime in Actis ipsis M. Augusti uberius dicemus.

p. 122.
125.
127.
129.

141.

2.

3. sq.

39.
51.
57.
73.

77.

80.

COMPENDIO DELLA VITA DI S. ROMÒ-
aldo, Fondatore dell' ordine Camaldolese &c.

Kk

i. e.

i. e.

COMPENDIUM VITÆ S. ROMUALDI, AB-
 batis, Fundatoris Camaldulensis Ordinis, fideliter ex fu-
 soribus Petri Damiani Camaldul. Cardinalis & Episco-
 pi Ostiensis, tum P. Castagnizza Monachi Casinensis &
 P. Ribademeira Soc. Jes. ves non Fortunii & Lazzii,
 Monachorum Camaldulensium, Commentariis de-
 promptum; Autore RENATO
 MONTI.

Rome, apud Rocchum Bernabonem, 1707, 8.

Plag. 8.

ANtequam ad enarrationem hujus compendii tranſeamus,
 amonendum duximus, Romualdum, Patria Ravennatemſem,
 & ex illuſtriſſima Grimoſaldi Ducis Regumque Longobardorum
 ſtirpe juxta præconum fidem repetendum, ac ſolitariae vitæ
 apud Itales inſtauratorem habendum eſſe. Erenim juxta illo-
 rum placita ſub decimi ſeculi initia vitam ingreſſus per omniem
 ſjus decurſum bonaque ſeculi XI partem floruit, ac poſt-
 quam innumera ſolitudinum umbracula conſtruxiſſet, Camal-
 dulenſis tandem ſodalitatis Autor extitit, quæ in Romandiola,
 Diocceſi Aretina, a Cive quodam, cui Maldali nomen erat, cam-
 pum ſtruendis ædiculis aptum adepta, in benefactoris memo-
 nam Campi Malduleniſis Sodalitas tandemque brevitatis ſtudio
 Camaldulenſis dici cœpit. Hujus Conditoris vitam plures nec
 contemnendi rerum ſcriptores expoſuere: inprimis *Petrus Da-*
mianus, ad uſque ineptiarum enarrationem accuratus, libro
 XX Capitibus diſtincto: tum *Hieronymus Pragenſis*, Camaldu-
 lenſis Monachus, ab illo Joannis Huſſi ſocio, A. 1416 combu-
 ſto, probe diſtinguendus. Præterea *Sylvanus Rezzius*, cujus
 præcipua Latino ſermone donata *Bollandus*, una cum Damiani
 & Hieronymi monumentis, Sanctorum Actis menſe Februario
 T. I a pag. 104 uſque ad 146 inferuit. Ut taceamus *Auguſtinum*
Florentinum, prolixum nimis, & ſuperflua ſæpe narrantem,
 Sylveſtrum Maurolycum, Ferrarium, Petrum Galeſinium, Tho-
 mam

mam de Minis, Archangelum Hastevillium, aliosque, quorum Bollandus, a Renato Monti neglectus, mentionem facit.

Quibus Præfationis loco dictis, ad Renatum vertimur, qui *Eibellulum*, sua sponte ita appellatum, *Josepho Vallemanno*, Atheniensium Archipræsuli Clementisque XI Reçtori Domus, Viro gravi, & quinque retro Pontificum familiari, nescio cuius spei irritamento nuncupavit, quæ tamen ex hoc foetu, non admodum fecunda nasci poterat, cum nova non dicat, & solum Damiani, ac forte viliorum præterea fidem sequatur. Ceterum ex illo compendio videmus Romualdum prope juvenem Classensi Cœnobio addictum Apollinaris Divorum sodalitis adscripti mancipium evasisse, nec tamen diu in eo cultu commoratum, novæ mox venerationis autorem existisse: ad quam primo Petrum Urseolum Dalmatiæ & Venetiæ Ducem allexit, mox etiam alios; ipso etiam progenitore suo Sergio ad solitudinis carceres compulsio, quem ab instituto deflexurum inaudita hæctenus ratione compedibus constrinxit, ac ferro domuit, tanto etiam Numinis applausu, ut Sergio ad meliorem mentem traducto, fatisque vicino, Spiritus Sanctus sese conspicuum exhiberet: quod tamen ex Damiano Renatus promere, suæque compilationi inserere noluit. Hujus opera Benedictinorum fratrum sodalitates ad meliorem disciplinam per omnem Italiam Galliamve revocata, ejusdemque suasu sylvarum abdita innumeris civibus repleta, urbes vero & fora civibus imminuta ac prope exhausta fuere. Ejus abstinentia stupenda plane, eaque propter tantopere Dæmoni iavisa fertur, ut fustibus ad livorem usque & cicatrices in senectutem usque conspicuas ab eo caderetur. Qua contumelia non fractus, palustribus prope Comaculam locis sese immerfit, tanto cum corporis sui sanitatisque ludibrio, ut toto oris habitu luridus stellionis prope colorem turpesque maculas referret. Inde Cœnobii Classensis Abbas sub Ottone III factus, ac pertinaciæ Monachalis pertæsus, virgam Abbatialem posuit, ac nihilominus tamen Ottonem Imperatorem a Regno ad solitudinem trahere tentavit: quem impenetrabilem, fatis propere immimentibus, tetruisse dicitur. Laudant omnes in ipso fundenda-

p. 5.

6.

8.

15.

10.

11.

16.

23.

28.

- p. 30. rum lacrymarum pernicitatem, quod nobile donum ac multum
 33. utile censent : tum validum ejus in tempestates compe-
 36. scendas imperium : terrorem præterea Regibus & Principibus
 tanta efficacia injectum, ut vultum ejus vocemque tanquam de-
 cretoriam supremi Judicis sententiam expavescerent. Coeli-
 40. tus etiam ad explanationem sacrorum Davidis carminum exci-
 tatum scribunt, quod si verum, mirari decet, cur monumenta
 coelitus suggesta tinearum ludibrio relinquuntur. Illo præ-
 46. terea jactant Romualdum in loco, qui Camaldulensium Societati
 sacrandus erat, scalam vidisse a montis vertice ad coelum pertin-
 gentem, sui que pariter genii ac Monachorum adscensu frequenta-
 49. tam : arborem præterea, in ipsa inclinatione ruinam cellulæ
 54. Romualdi minitantem, solo digiti nutu alio versam : Puerum
 hostiæ bucella sanatum, & alia credulorum palato admodum
 jocunda. Quibus magno numero editis, anno ætatis CXX, sa-
 lutis MXXVI, obiisse dicitur. Quod in signe senectutis augmen-
 tum Bollandus in vita Romualdi egregie refutavit, omnemque
 illius ætatem ad LXX numerum bonis rationibus, Renatoque no-
 67. stro suffecturis, reduxit. Finitur liber longa de raptu reliquiarum
 Romualdi narratione, quæ eam, quam meretur apud Lectores
 fidelem, obtinebit.

ZYWY WZOR APOSTOLSKIEY DOSKO-
 nâlosci, B. Stanislaw Kasimierz, &c.

hoc est,

VIVUM EXEMPLAR APOSTOLICÆ CON-
 stantia, B. Stanislaus Casimirianus, Professor quondam
 in Academia Cracoviensi & Sac. Theol. Doctor, &
 e Congregatione S. Salvatoris Lateranensis Canonicus
 Regularis : pio labore A QVILINI MICHAELIS
 GORCZYNSKII, J. Canon. & S. Th. D. & Prof. ej.

Congregat. expositum.

Cracoviæ, e typographia Academicæ, 1702, 4.

Alph. 1.

Autor Polonus, vernaculo sermone scripturus B. Sta-
 nislai vitam, eam tribus Partibus absolvit, in quarum
 prima vitæ beneficiorumque ei a Deo exhibitum seriem pro-

prosequitur, eoque C. 1 natales ejus investigans, A. 1433 d. 3 Maji Casimiriū prope Cracoviam e sterili alias conjugio, Patre Matthia Soltyſio Consule, natum refert. C. 2 agit de proclivitate ejus & affectu ad virtutes; C. 3 de educatione & informatione, qua in Academia Cracoviensi est institutus, ubi anno æt. 22 Professor & Philosophiæ Baccalaureus, postea Magister, & Baccalaureus Theologiæ est constitutus; C. 4 de ejus vocatione ad monachatum, quem A. 1456, quanquam consanguineis plane invitis, suscepit; C. 5 obedientiam, 6 patientiam, 7 delectationem in novitiatu in illo laudat; 8 professionem & votamonaſtica, 9 Sacerdotium, 10 porro officium concionatorum, quod fere invitus suscepit, 11 officium Lectoris, 12 officium Magistri Novitiorum, 13 mortificationem, 14 amorem Dei & pietatem, & 15 fidem sanctitatis prosequitur, qui fuit, ut præter Deum, Mariam, Sanctosque alios, præcipue Stanislaum Martyrem veneraretur, in cujus cultu ab ipsa Virgine Matre in visione aliqua dicitur confirmatus. Inde C. 16 persecutiones, & 17 mortem Stanislai exponit. Obiit autem A. 1489, cum vivendo annos 55 menses 7 diesque totidem impleviſſet. Sepultus est, ut refertur C. 18, Casimiri in templo Mariæ Magdalenz. Caput 19 & 20 reliquis, C. 21 variorum Autorum testimoniis dicatum est, sanctitatem Stanislai confirmantibus, & a censoribus librorum approbatis. Parte II repetit 197 Divi nostri miracula, jam A. 1616 per Christoph. Loniewskium, & postea per Stephanum Ranatowicium A. 1660 descripta. Ecce unum, quod insigne esse jactatur, ex quo de reliquis judicabis. N. 91 refertur, quod mulier paupercula unice suæ vaccæ, Stanislai beneficio sanitati restituta, potum præbitura, vase quo aquam haurire volebat ad puteum fracto, ne diu sitiret vacca, ejusdem Sancti opem imploreverit, ubi momento vas rursus coaluerit, ut capere aquam & refocillare vaccam posset. Parte III recenset miracula, quæ nondum quidem publice consignata, sed tamen per appositionem manus Notarii Apostolici sunt munita. Ubi n. 88 commendatur Lucas Oslawski, LL. AA. & Philof. D. in Academia Cracoviensi, qui tempore pestis A. 1677 in summo periculo constitutus, Mariæ auxora & Stanislai intercessionem ab infectione liberatus,

ratus, quotannis d. 3 Maji in hujus honorem Panegyricum habuit. Anno etiam 1701 varia patrasse creditur. Atque ipse Autor, non solum cum Romam proficisceretur, Tutelarem eum elegit, sed & concionem aut disputationem habiturus, imbecillitati memoriz suæ ab eo subsidium querere consuevit, & ut putat, impetravit. Totam tractationem concludunt hymnus, quem ejus honori consecravit, Litaniz ac preces.

ABREGÉ DE L' HISTOIRE ROMAINE ET
GREQUE, &c.

i. c.

COMPENDIUM HISTORIÆ ROMANÆ ET
Græcæ, partim ex Vellejo Paterculo. translatum, partim
ex optimis Scriptoribus antiquis, quibus Vellejus supple-
tur, concinnatum. Accessit Chronologia, ad insti-
tutum accommodata; Autore JOANNE

DOUJATIO.

Tomi II.

Parisii, apud Joannem Musier, 1708, 12, ch. aug.

Alph. 1 pag. 13.

CL. Autor, nitidissima, quam in Usam Delphini procura-
vit, T. Livii Editione erudito Orbi pridem notus, accura-
tum, temporumque rationi exacte responsurum *Historia Univer-*
salis, quam vocant, *Compendium* consignaturus, Vellejum Pater-
culum in antiquiori Historia profana fundamenti loco collo-
cavit, propterea, quod hic simile propositum magna cum dex-
teritate elegantiaque fuerit executus. Cum vero primus
Vellejanæ Historiæ Liber, in quo Græcorum res gestas cum
Romanorum institutis perpetuo conjunxisse videtur, injuria
temporum, majore ex parte, deperditus sit, lacunam hanc sup-
plementis, ex optimis, iisdemque vetustissimis, Scriptoribus
concinnatis, explendam, & jacturam, quam in mutilato Velle-
jo orbis, qua literis cultus est, ad hunc diem usque fecit,
quodammodo resarciendam putavit. Quod qua ratione fr-
ctum

Num sit, in luculenta, quam Editioni suæ præfigi curavit, Præfatione accurate commemorat, & quid in illustrando, ornando locupletandoque Paterculo sigillatim præstiterit, breviter summatisque exponit. In ea enim partim de Autore, & versione ejus; partim vero de supplementis & Chronologia, operi subjuncta, disserit, & quæ de singulis observanda esse dixit, diligentissime enarrat. Ad Vellejum itaque quod attrinet, de prænominis ejus, utrum *Cajus*, an vero *Publius*, aut *Marcus*, appellatus fuerit, parum sollicitus est Doujatius, gente Campanum, & illustri loco natum, atque amplissimis muneribus, Tiberio imperante, belli pacisque temporibus, Romæ perfunctum esse, dixisse contentus. Quo facto, ad Historiam ejus progreditur, hancque non minori judicio quam eruditione scriptam esse, contendit. Inprimis autem, præter sermonis elegantiam, & sententiarum, ad mores præcipue formandos, ac Civilem comparandam Prudentiam, spectantium, venustatem, singularia quædam in Vellejo animadvertit, in quibus, ad quinque potissimum capita relatis, ceteros illum antecellere, arbitratur. Primo enim loco rationes temporum, Doujatio judice, accurate subduxit, & quibus annis omnia notatu digniora gesta sint, cum eventibus memorandis sedulo consignare conatus fuit. Deinde conversiones præcipuas, quibus varia Regna, & Respublicæ, Romanis non ignotæ, obnoxia fuere, non prætermittendas putavit. Tum vero novas, Romæ identidem factas, constitutiones & consuetudines, laude pariter ac vituperio dignas, quæ in Urbe invalescere cœperant, summas curs atque industria denotavit. Porro de origine Urbium & Coloniarum, Romanarum æque ac Græcarum, suo loco egit, ac postremo etiam illustrium Virorum, tam virtute militari, quam eruditionis laude clarorum, elogia suppeditavit. Cum vero a partium studio, quod ceteroquin Historicum dedecet, non prorsus alienus, Tiberii ejusque familiaris assentatorem sese exhibuerit, Doujatius illum eo excusat, quod vitium istud in omnibus, qui Historiam sui temporis condunt, eandemque vivi in lucem prodire patiuntur, plerumque deprehendatur. Addit etiam, Tiberium initio, fatentibus omni-

bus,

bus, fortitudine ac scientia bellica eminuisse, primisque imperii sui annis, quibus Vellejus scripsisse videtur, optime imperasse, ac nominatim egregia justitiae, liberalitatis & magnificentiae documenta dedisse; quas virtutes deinceps turpissimis vitiis, fastu, sevitia, nefandisque libidinibus contaminavit. Quibus, excusandi Autoris causa, prolatis, ad Vinicium Cs. cui Historiam suam nuncupavit Vellejus, progreditur Cl. Donjatius, cujus propensam in literarum studia & literatos homines voluntatem laudat, ejusque consilio Paterculom animum ad scribendum appulisse, arbitratur. Quantum vero ad versionem hanc Gallicam, a Nostro adornatam, ipse quidem, se in illa Autoris mentem accurate diligenterque, quantum fieri potuerit, expressisse, fidem facit. Quem in finem dicta complura, in Vellejo obvia, vernaculo sermone copiosius exposuit, variaeque, quae ad verborum sententiam melius percipiendam, locosque, obscuritate quadam laborantes, feliciter intelligendos necessaria atque utilia esse videbantur, singularibus literarum formis distincta, supplevit. Quibus accessionibus, operi hinc inde immixtis, Notas suas, quae in complurium sine paginarum conspiciuntur, & commentarioli vicem sustinere possunt, subjunxit. Denique depravatum scriptoris contextum, Lipsium, aliosque eruditos, qui Vellejum Commentariis aut Notis illustrarunt, plerumque secutus, emendavit, Urbiumque & Provinciarum memoratarum nomina, quibus hodie insigniuntur, ministravit. Porro in *Supplementis* ex antiquis scriptoribus, Dionysio Halicarnassensi, Livio, Polybio, Floro, Eutropio, Orosio, Plutarcho, Plinio, Messala Corvino, Aurelio Victore, Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Diodoro Siculo, Cornelio Nepote, Strabone, Pausania, Justino, Apollodoro, Quinto Curtio & reliquis conquisitis, Velleji vestigiis fere insisit; nisi quod veterum Graecorum, externorumque populorum res gestas copiosius paulo pertractat. Ab observationibus vero Moralibus & Politicis, quas Vellejus saepissime eisdem, mutatis tantum verbis, ad nauseam usque repetiit, consulto abstinuit, neque in enarrandis illustrium personarum characteribus, atque elogiis, quae ex quamplurimis veterum monumentis

mentis colligere, infiniti res fuisset laboris, Paterculum imitari voluit. Si quid tamen prætermisissimum a se, aut perperam traditum fuerit, id in altera Editione adjicere, atque a bonis rerumque harum peritis amice submonitus, emendare pollicetur. De horum enim voluntate certior factus, Supplementa sua, aut integra, aut pressius & angustius, sive etiã locupletius concinnata, in Latinum non solum sermonem transferre, sed & novam eandemque emendatiorem Latinam Velleji Editionem, ut Historia Græca & Romana, ad imitationem probati scriptoris confecta & continuata, in utraque, Gallica & Latina, lingua extet, procurare animum induxit. Postremo cum varii scriptores, ad majorem lucem Tito Livio, Dionysio Halicarnassensi, Cornelio Nepoti, Justino, Floro, aliisque Historicis foenerandam, Tabulas Chronologicas confecerint; Cl. Vir Vellejuna quoque, personarum copia ac rerum multitudine reliquos facile superantem, additamento hoc no-luit esse destitutum. Itaque in formanda Chronologia sua computationem annorum a Paterculo institutam retinuit, ita quidem, ut errores a Librariis in describendis numeris admissos correxerit, omnibusque circumstantiis sedulo examinatis, vero propiorum annos subducendi rationem restituere allaboraverit. Quæ in re in nullius recentiorum Chronologorum verba se jurasse; Horatii Turfellini tamen, Jacobi Usserii, atque imprimis Dion. Petavii, celeberrimorum in hoc studii genere triumvirorum, opera usum fuisse, gratus profitetur. Præterea vero Historiæ Sacræ & Judaicæ, Vellejo, homini profano, incognitæ, adeoque omisissæ, in Tabulis hisce mentionem quoque fecit, & quæ ad illustrandam eam pertinere videbantur, partim ex Fl. Josepho, ab Andillio Gallice edito, partim vero ex Historia V. & N. Instrumenti, ab Abbate Regiomontio consignata, depromi posse monuit, atque ad nominatos hosce Auctores Lectorem remisit. Ceterum præcipua rerum eventuumque momenta, a sanctioris Historici studii cultoribus observanda, in Chronologia attulit, seriemque IV vulgo celebratarum Monarchiarum, cum Græciæ & Italiæ rebus conferendam, demonstravit.

bus, fortitudine ac scientia bellica eminuisse, primisque imperii sui annis, quibus Vellejus scripsisse videtur, optime imperasse, ac nominatim egregia justitiæ, liberalitatis & magnificentiæ documenta dedisse; quas virtutes deinceps turpissimis vitiis, fastu, sævitia, nefandisque libidinibus contaminavit. Quibus, excusandi Autoris causa, prolatis, ad Vinicium Cs. cui Historiam suam nuncupavit Vellejus, progreditur Cl. Donjatus, cujus propensam in literarum studia & literatos homines voluntatem laudat, ejusque consilio Paterculom animum ad scribendum appulisse, arbitratur. Quantum vero ad versionem hanc Gallicam, a Nostro adornatam, ipse quidem, se in illa Autoris mentem accurate diligenterque, quantum fieri potuerit, expressisse, fidem facit. Quem in finem dicta complura, in Vellejo obvia, vernaculo sermone copiosius exposuit, varisque, quæ ad verborum sententiam melius percipiendam, locosque, obscuritate quadam laborantes, feliciter intelligendos necessaria atque utilia esse videbantur, singularibus literarum formis distincta, supplevit. Quibus accessionibus, operi hinc inde immixtis, Notas suas, quæ in complurium sine paginarum conspiciuntur, & commentarioli vicem sustinere possunt, subjunxit. Denique depravatum scriptoris contextum, Lipsium, aliosque eruditos, qui Vellejam Commentariis aut Notis illustrarunt, plerumque secutus, emendavit, Urbiumque & Provinciarum memoratarum nomina, quibus hodie insigniuntur, subministravit. Porro in *Supplementis* ex antiquis scriptoribus, Dionysio Halicarnassensi, Livio, Pelybio, Floro, Eutropio, Orofio, Plutarcho, Plinio, Messala Corvino, Aurelio Victore, Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Diodoro Siculo, Cornelio Nepote, Strabone, Pausania, Justino, Apollodoro, Quinto Curio & reliquis conquisitis, Vellej vestigiis fere insisit; nisi quod veterum Græcorum, externorumque populorum res gestas copiosius paulo pertractat. Ab observationibus vero Moralibus & Politicis, quas Vellejus sæpissime eisdem, mutatis tantum verbis, ad nauseam usque repetiit, consulto abstinuit, neque in enarrandis illustrium personarum characteribus, atque elogiis, quæ ex quamplurimis veterum mem-

men-

mentis colligere, infiniti res fuisset laboris, Paterculum imitari voluit. Si quid tamen prætermissum a se, aut perperam traditum fuerit, id in altera Editione adjicere, atque a bonis rerumque harum peritis amice submonitus, emendare pollicetur. De horum enim voluntate certior factus, Supplementa sua, aut integra, aut pressius & angustius, sive etiã locupletius concinnata, in Latinum non solum sermonem transferre, sed & novam eandemque emendatiorem Latinam Velleji Editionem, ut Historia Græca & Romana, ad imitationem probati scriptoris confecta & continuata, in utraque, Gallica & Latina, lingua extet, procurare animum induxit. Postremo cum varii scriptores, ad majorem lucem Tito Livio, Dionysio Halicarnassensi, Cornelio Nepoti, Justino, Floro, aliisque Historicis scenerandam, Tabulas Chronologicas confecerint; Cl. Vir Vellejuna quoque, personarum copia ac rerum multitudine reliquos facile superantem, additamento hoc noluit esse destitutum. Itaque in formanda Chronologia sua computationem annorum a Paterculo institutam retinuit, ita quidem, ut errores a Librariis in describendis numeris admissos correxerit, omnibusque circumstantiis sedulo examinatis, vero propriam anas subducendi rationem restituere allaboraverit. Quæ in re in nullius recentiorum Chronologorum verba se jurasse; Horatii Turfellini tamen, Jacobi Usserii, atque imprimis Dion. Petavii, celeberrimorum in hoc studii genere triumvirorum, opera usum fuisse, gratus profitetur. Præterea vero Historiæ Sacræ & Judaicæ, Vellejo, homini profano, incognitæ, adeoque omisæ, in Tabulis hisce mentionem quoque fecit, & quæ ad illustrandam eam pertinere videbantur, partim ex Fl. Josepho, ab Andillio Gallice edito, partim vero ex Historia V. & N. Instrumenti, ab Abbate Regiomontlo consignata, depromi posse monuit, atque ad nominatos hosce Auctores Lectorem remisit. Ceterum præcipua rerum eventuumque momenta, a sanctioris Historici studii cultoribus observanda, in Chronologia attulit, seriemque IV vulgo celebratarum Monarchiarum, cum Græciæ & Italiæ rebus conferendam, commonstravit.

ACTORUM ERUDITORUM
THEATRE DE LA NOBLESSE DE FLAN-
dre & d' Artois &c.

i. e.

*THEATRUM NOBILITATIS FLANDRICÆ
& Artesiensis, aliarumque Provinciarum Belgii Hi-
spanici, exhibens nomina & cognomina eorum, qui a
Supremis illarum Provinciarum Dominis ab Anno post
C. N. 1424 usque ad Annum 1707 in Nobilium numerum
recepti fuerunt; Autore JOANNE LE ROUX,
Fœciali Regio Provincia & Comitatus Flandria,
itemque Rationum Curia Pra-
fecto.*

Insulis, 1708, 4.

Plag. 16.

Liber hic complectitur titulos, insignia & privilegia, quæ Nobilibus recens creatis, aut majore dignitate auctis, partim a Comitibus & Principibus, partim vero Hispaniæ Gallique Regibus, tributa atque impertita, literisque ac diplomatis scriptis confirmata fuerunt. Plurimi vero hoc gentis suæ decus numerata pecunia, quidam etiam doctrinæ laude, & rerum gestarum gloria sibi compararunt, atque in familias suas Nobilitatis honorem vel inferri primum, vel eundem, obliteratum quodammodo, renovari ac amplificari curarunt. Atque horum *Catalogum* quendam ex Libris Memorialibus, qui Insulis in Rationum Curia asservantur, composuit Autor noster, & cum erudito Orbe communicavit. Exordium instituti sui cepit anno seculi a C. N. XV vigesimo quarto; desinit autem in anno Seculi, in quod haud ita pridem ingressi sumus, sexto. Addita est passim insignium, quibus donati sunt Nobiles, descriptio, nec prætermissum, in vetustioribus imprimis, quantum illis pecuniæ cum Nobilitatis axioma consequeretur, fuerit numerandum. Ceterum cura Theatrum hoc Anonymi imitatione, qui similem operam ante paucos annos susceperat in Theatro Nobilitatis Ducatus Brabantiae, nobis A.

1708

1708 p. 255 memorato, conscriptum videatur, optandum utique foret, paulo plus etiam in eo industriae adhibitum, nec ea tantum quae in registris extabant, fuisse consignata.

*FR. ANTONINI MASSOULIE', ORDIN. PRÆDIC.
Divus Thomas sui interpres de divina motione &
libertate creata.*

Tomus I, A. 1707.

item

*EJ. DIVUS THOMAS SUI INTERPRES DE
divina motione in ordine supernaturali & statu innocen-
tia, seu de divinis auxiliis.*

Tomus II, A. 1709.

Romæ, ex typographia Romæsek, fol.

Alph. 10.

Tamet si Scholasticorum opera & commentationes, tædiose
ut plurimum suæ vel subtilitatis, vel obscuritatis & proli-
xitatis nimie vitio, bilem legentibus quandoque & jecur mo-
veant; aliquando vero præter omne meritum suum a novel-
lis augvendulis, non nisi eorum, quæ novitatem sapiunt,
amore depercutibus, in seite admodum contemptui & derisui
omnium exponantur: tamen cum illustris elapsi seculi contro-
versia de auxiliis gratiæ divinæ Janseniana, quæ nondum de-
ferbuit, igniculos veluti novos & vires eundo ex D. Thomæ
schola & doctrina conceperit, vel iis non fugillationi aut con-
temptui esse poterunt Rev. Patris, *Fr. Antonini Massoulié'*, Con-
ventus Tholosani S. Thomæ Aquinatis, & Rev. Patris Genera-
lis Ordinis Fratrum Prædicatorum Socii, *Tomi duo præsentis de
D. Thoma sui interprete*, quorum e se est aut officio, noti-
tiam historiæ & controversiæ Jansenianæ pleniorẽ habuisse.
Nempe cum D. Thomas, Cardinalis de Aguirre judicio, ab-
strusos & controversos Augustini locos de gratia divina miti,
perspicuo & suavissimo interpretationis genere illustraverit;
sed tamen nihilominus Doctoris Angelici explicationes in alium

Ll 2

prog-

profus sensum, quam quem aut ipse aut Augustinus olim intendit, a Jansenianis detorqueantur; & præterea id criminis Thomistis hodie objiciatur, quod in doctrina de gratiæ diviniæ prævia motione non Thomam, magistrum suum, sed potius Bannem ducem sequantur: inde ab injuria hac non felicius Thomam suam ejusque asseclas vindicari posse Rev. P. Massoulié censuit, quam si Thomam per ipsum Thomam explicaret, eumque missis tricis in doctrina de gratia divina tanquam sui ipsius interpretem fidum præsentibus duobus Tomis sisteret, quorum uterque binas Commentatoris nostri dissertationes complectitur. In prima Tomi prioris Dissertatione Autor tractat de divina motione in ordine naturali & morali, hujusque doctrinæ enucleationem VIII quæstionibus includit. Et Qu. I quidem ex Theologorum Pontificiorum, a quibus studiorum Societatis suæ ratio quondam instituta est, nec non ex Molinae, Suarezii, Bellarmini aliorumque testimoniis, probat, motionem gratiæ diviniæ præviam a D. Thoma fuisse admissam. Ubi tamen p. a non dissimulat, quod in libello portaro de ratione studiorum Societatis suæ, qui Romæ olim A. 1586 fuit editus, & nunc Tholose in conventu D. Thomæ Aquinatis asservatur, totius Societatis Theologis facultas concessa sit recedendi ab ea Thomæ sententiæ, quæ statuit: causas omnes secundas, cum agunt, & ut agant, a Deo moveri & applicari, Deumque ita in eas influere, ut sint proprie tantum instrumenta. Qu. II, quid prædeterminationis aut præmotionis physiciæ voce Thomæ significet? Massoulié exponit; & Qu. III, strum Deus operetur in operatione naturæ? seu quatuor modos, quibus Deus, ex Thomæ sententiæ, cum causis secundis concurrat, expendit, insimulque varia argumenta, præviæ Dei motioni in operatione naturæ obstare visa, solvit. Qu. IV, non retractatam fuisse a D. Thoma sententiæ de divina motione in ordine naturæ, sed eam ab ipso quoque D. Augustino fuisse admissam, contendit; idemque Qu. V ex summa Thomæ contra Gentiles confirmat. Qu. VI ad divinam præmotionem in ordine morali se convertit, a D. Thoma pariter assertam; & Qu. VII exceptiones adversariorum contra motionem in ordine

dine morali discutit. Sed Qu. VIII eaque ultima argumenta, quæ D. Thomas sibi ipsi contra præmotionem tum physicam tum moralem fecerat, recenset & cum Thomæ etiam diluit, istud una dogma D. Augustini & D. Thomæ p. 185 & 190 solide contra Jansenium adstruens: „juste imputari homini, quod non „agat, etsi careat efficaci auxilio necessario ad agendum; quia „homo habeat auxilium sufficiens, quo agere possit; ut adeo „si homini desit efficax auxilium, illud ipsi non aliam ob cau- „sam denegatum sit, quam propter peccatum antecedens, vel „salsim originale. Dissertatione Tomi prioris altera Rev. P. Massoulié doctis admodum commentationibus de *libertate creata* tractat. Cum enim motioni divinæ, a Thomæ & Thomistis hactenus assertæ, nihil magis, ad minimum in ordine morali, repugnare videretur, quam libertas voluntatis a Thomæ pariter admittitur; jam necesse omnino videbatur, ut libertatis hujus cum divina motione concordia ostenderetur. Quod ut eo feliciter fieret, Autor Qu. I veræ libertatis notionem & definitionem ex Thomæ suo tradit, eam per vim electivam mediorum, ordine finis temperatam, definiendo; & Qu. II, libertatem arbitrii, consilii, beneplaciti, aliasque libertatis species explicat, libertatem a peccato vere & proprie sic dictam libertatem pronuntiando. Qu. III libertatis indifferentiam enucleat, & varias objectiones, contra hanc indifferentiam ex ipso Thomæ motas, destruit; idemque argumentum Qu. IV persequitur. Qu. V & VI libertatis perfectionem exponit; & in illa quidem libertatem perfectiorem in Deo quam in Angelo; in Angelo perfectiorem quam in Adamo; in Adamo quam in ceteris hominibus; & in justis quam in peccatoribus esse demonstrat; in hac vero divina motione voluntatem hominis perfici, inter cetera asserit, quia divina motione agitur voluntas hominis, ut agat; & quia motio applicat voluntatem, & aufert indifferentiam passivam. Qu. VII in demonstranda ex D. Thomæ divinæ motionis cum libertate humana concordia copiosus est, & p. 255 eum Philosophorum & Hæreticorum quorundam errorem notat: „certitudinem divinæ providentiæ cum „libertate hominis jungi non posse. Qu. VIII concordiam

libertatis Christi cum impeccabilitate & præcepto a Patre imposito ex Thoma eruit ; & Qu. IX Thomistarum de divina motione sententiam Concilii Tridentini consensu confirmat, utpote quod inter reliqua Can. III Sess. VI asserat : „Hominem „sine præveniente Spiritus S. inspiratione credere non posse. Et hæc sunt, quæ Tomo primo continentur.

Succedit jam *alter Tomus*, paulo recentior, cujus Dissertatione priori, ordine alioquin Autoris nostri tertia, agitur de *motione divina in ordine supernaturali*; hincque ubi initio doctrina de gratia sufficiente ex D. Augustino & D. Thoma aliisque Patribus Qu. I exposita fuit & confirmata, Qu. postmodum II de gratia efficaci, motione supernaturali & auxiliis divinis tractatio instituitur, ita quidem, ut articulo questionis hujus 3, Deum primam, præviã & physicã causã omnis perfectionis, necessitatis, contingentis & libertatis; art. 7, divinã motionem & gratiam per se efficacem esse, non indifferentem; voluntatem tamen determinare, suaque vi ipsã actuum libertatem efficere; hincque art. 9, Deum in causis secundis concursum ac motionem temperare; non vero concursum divinum a causis secundis determinari, Autor cum Thoma asserat. Atque ex his præsuppositis art. 18 concludit: Deum non esse, nec dici posse principalem causã actionis bonæ, nisi ratione solius motionis præviæ & prævenientis gratiæ effectricis & præoperantis. Cum qua conclusione conferri meretur explicatio loci Matth. XI, 12 vñ tibi Corozain &c. quam Autor art. 26 ex Thoma asserit, Qu. III, IV, V & VI quatuor peculiãres modi, divinæ motionis & gratiæ efficaciam juxta Thomam explicandi, enodantur. Et Qu. VII hujus Dissertationis eam Autor sententiam ex Thoma impugnat, quæ ablegata scientia mediã & sepositis motionibus præviis, divinæ gratiæ efficaciam in multitudine motionum moralium reponit. Dissertatione Tomi secundi altera, seu in ordine totius operis quarta, *divinã motionem in statu innocentiã* Autor evolvit; hincque Qu. IIII I, divinã motionem & gratiam efficacem æque in Adamo & in Angelis, ac in Christo & B. Virgine, fuisse adversus Jansenium contendit, nullosque a Jansenii

senii erroribus remotiores monet, quam ipsius Thomæ discipulos genuinos. Qu. II ex variis innocentiae & sanctitatis privilegiis collatam fuisse Adamo efficacem per se gratiam ostendit, unaque, quæ fuerit in Angelis viatoribus, Autoribus Canonicis & Prophetis libertas, sententiam suam exponit. Et Qu. denique III ac ultima articulis variis objectam Thomistis cum Janfenii erroribus D. Thomæ confessionem evertit. Inde enim art. 2 & 3, p. 352, sigillatim demonstrat, quod prima illa Janfenii propositio: „Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quæ, „possibilia fiant; a D. Thoma jam fuerit prædamnata; & art. insequente 4 gratiam nullam sufficientem a Janfenio admissam, ostendit. Art. 5 secundam Janfenii propositionem: „Inte- „riori gratiæ nunquam resistitur; a doctrina Scholæ D. Thomæ longissime abesse commonstrat. Art. 6 tertiam Janfenii propositionem: „Ad merendum vel demerendum in statu naturæ, lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas, a coactione; principiis D. Thomæ repugnare ostendit. Art. 7 quartam Janfenii propositionem: „Semi-Pelagiani admitte- „bant prævenientis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam, ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam, gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel, obtemperare; adversam quoque esse Scholæ D. Thomæ indicatur. Art. 8 quintam Janfenii propositionem: „Semi-Pelagianum est, dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse; a doctrina itidem Thomæ quam remotissimam esse, Autor comprobare allaborat. Et Art. ultimo argumentum ex Thomæ Turci, Generalis Ordinis F. F. Prædicatorum, & Thomæ de Lemos auctoritate desumptum dissolvit.

JOHANNIS KEILL, 'EX ÆDE CHRISTI
Oxom. A. M. Leges Attractionis, aliæque Physices
principia.

Excerpta ex Trans. Anglic. A. 1708 Mens. Maj. & Jun. N. 15
p. 97 & 199. Po

libertatis Christi cum impeccabilitate & præcepto a Patre imposito ex Thoma eruit ; & Qu. IX Thomistarum de divina motione sententiam Concilii Tridentini consensu confirmat, utpote quod inter reliqua Can. III Sess. VI asserat : „Hominem „sine præveniente Spiritus S. inspiratione credere non posse. Et hæc sunt, quæ Tomo primo continentur.

Succedit jam *alter Tomus*, paulo recentior, cujus Dissertatione priori, ordine alioquin Autoris nostri tertis, agitur de *motione divina in ordine supernaturali*; hincque ubi initio doctrina de gratia sufficiente ex D. Augustino & D. Thoma aliisque Patribus Qu. I exposita fuit & confirmata, Qu. postmodum II de gratia efficaci, motione supernaturali & auxiliis divinis tractatio instituitur, ita quidem, ut articulo quæstionis hujus 3, Deum primam, præviã & physicã causã omnĩ perfectionis, necessitatis, contingentis & libertatis; art. 7, divinã motionem & gratiam per se efficacem esse, non indifferentem; voluntatem tamen determinare, suaque vi ipsã actuum libertatem efficere; hincque art. 9, Deum in causis secundis concursum ac motionem temperare; non vero concursum divinum a causis secundis determinari, Autor cum Thoma asserat. Atque ex his præsuppositis art. 18 concludit: Deum non esse, nec dici posse principalem causã actionis bonæ, nisi ratione solius motionis præviæ & prævenientis gratiæ effectricis & præoperantis. Cum qua conclusione conferri meretur explicatio loci Matth. XI, 12 væ tibi Corozain &c. quam Autor art. 26 ex Thoma asserit. Qu. III, IV, V & VI quatuor peculiãres modi, divinæ motionis & gratiæ efficaciam juxta Thomã explicandi, enodantur. Et Qu. VII hujus Dissertationis eam Autor sententiam ex Thoma impugnat, quæ ablegata scientia mediã & sepositis motionibus præviis, divinæ gratiæ efficaciam in multitudine motionum moralium reponit. Dissertatione Tomi secundi altera, seu in ordine totius operis quarta, *divinã motionem in statu innocentis* Autor evolvit; hincque Qu. Illico I, divinã motionem & gratiam efficacem æque in Adamo & in Angelis, ac in Christo & B. Virgine, fuisse adversus Jansenium contendit, nullosque a Jansenii

senii erroribus remotiores monet, quam ipsius Thomæ discipulos genuinos. Qu. II ex variis innocentiz & sanctitatis privilegiis collatam fuisse Adamo efficacem per se gratiam ostendit, unaque, quæ fuerit in Angelis viatoribus, Autoribus Canonicis & Prophetis libertas, sententiam suam exponit. Et Qu. denique III ac ultima articulis variis objectam Thomistis cum Jansenii erroribus D. Thomæ consensionem evertit. Inde enim art. 2 & 3, p. 352, sigillatim demonstrat, quod prima illa Jansenii propositio: „Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quæ, possibilis fiant; a D. Thoma jam fuerit prædamnata; & art. insequente 4 gratiam nullam sufficientem a Jansenio admissam, ostendit. Art. 5 secundam Jansenii propositionem: „Interiori gratiæ nunquam resistitur; a doctrina Scholæ D. Thomæ longissime abesse commonstrat. Art. 6 tertiam Jansenii propositionem: „Ad merendum vel demerendum in statu naturæ, lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas, a coactione; principiis D. Thomæ repugnare ostendit. Art. 7 quartam Jansenii propositionem: „Semi-Pelagiani admittunt prævenientis gratiæ necessitatem ad singulos actus, etiam, ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam, gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel, obtemperare; adversam quoque esse Scholæ D. Thomæ indicatur. Art. 8 quintam Jansenii propositionem: „Semi-Pelagianum est, dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse; a doctrina itidem Thomæ quam remotissimam esse, Autor comprobare allaborat. Et Art. ultimo argumentum ex Thomæ Turci, Generalis Ordinis F. F. Prædicatorum, & Thomæ de Lemos auctoritate desumptum dissolvit.

JOHANNIS KEILL, 'EX ÆDE CHRISTI
Oxon. A. M. Leges Attractionis, aliæque Physicæ
principia.

Excerpta ex Trans. Anglic. A. 1708 Mens. Maj. & Jun. N. 15
p. 97 & 199. Po.

Ponenda sunt fundamenti loco hæc tria, quibus omnis Physica innititur, principia, 1 spatium inane, 2 quantitatis in infinitum divisibilitas, 3 materiae vis attractrix. Dari spatium inane constat ex motu corporeo. Quantitatis in infinitum divisibilitatem ex continuæ quantitatis natura demonstrant Geometrar. Materiae inesse vim attractricem, confirmat experientia. Ex duobus primis principiis sequitur.

THEOREMA 1. *Materia exigua qualibet particula potest ita spatium quantumvis largum occupare, ut pororum seu omnium mensuram diametri sint data recta minores, vel ut particula omnes sint a se invicem remota intervallo data recta minore.*

THEOREMA 2. *Dari possunt duo corpora mole aequalia, ac pondere seu densitate (id est, quantitate materia) utcumque inæqualia, in quibus erant mensuram seu pororum summa fere æquales. Sit v. g. digitus cubicus alter auri, alter aeris: quantumvis materia in cubo aureo viciesies millies superet materiam in cubo aereo, fieri tamen potest, ut spatia vacua in digito cubico auri sint fere æqualia spatiis vacuis in digito cubico aeris, sc. ut auri vacuitates sint ad vacuitates aeris ut 999999 ad 1000000.*

THEOREMA 3. *Particulae, quae aquam vel aerem vel alia ejusmodi fluida constituunt (si se mutuo tangant) non sunt absolute solida, sed ex aliis composita particulis multis meatibus & poris intra se continentibus. Particulae corporum minimæ & absolute solidae, hoc est vacui omnino expertes, vocentur prima compositionis; molecule ex pluribus hæc particulis coalescentibus ortæ vocentur particula secunda compositionis; moles ex pluribus moleculis coeuntibus constat vocentur particula tertia compositionis, & sic deinceps, donec tandem perventum fuerit ad particulas, e quibus corporum fit ultima compositio, & in quas eorundem fit prima resolutio. Materiae inesse vim attractricem, qua omnis materiae particula trahit ad se omnem aliam materiae particulam & vicissim trahitur, primus ex phaenomenis collegit Dn. Isaacus Newtonus. Vis hæc data materia in diversis distantis reciproce proportionalis est*

est quadratis distantiarum, ex qua oritur vis illa quam *gravitatem* dicimus, qua corpora omnia terrestria ad terram recta feruntur, estque pondus corporum quantitati materię semper proportionale. Prolata hac, quam ipse primus detexit, materię vi attractrice, omnes Planetarum motus cometarumque apparitiones pulcherrime explicavit, Physicamque coelestem felicissime consummavit. Divina sagacissimi Viri inventa saepenumero mecum recolens, in eam tandem cogitationem incidi, principium quoddam *Newtoniano* non absimile ad phænomena terrestria explicanda adhiberi posse. Post iterata sæpius experimenta, materię terrestri inesse deprehendi vim quandam attractricem, ex qua plurimorum phænomenorum ratio petenda est, meaque hac de re cogitata abhinc quinquennio Dn. *Newtons* indicavi; ex eo autem intellexi, eadem fere, quæ ipse investigaveram, sibi diu ante animadversa fuisse. Quæstiones aliquot ad hanc vim attractricem spectantes sub finem Optices, abhinc biennio Latine editæ, proposuit Dn. *Newtonus*. In præsentiarum nuda quædam theorematum proponam, quæ fortasse aliquando fufius enuntiata & demonstrata iusto volumine sum traditurus.

THEOREMA 4. *Præter vim illam attractricem, qua Planetarum Cometarumque corpora in propriis orbitis retinentur, alia inest materia potentia, qua singula, ex quibus illa constat, particula se invicem attrahunt, & reciproce a se invicem attrahuntur: qua vis decrefcit in majore quam duplicata ratione distantia augescens.* Theorema hoc multis probari potest experimentis; at ratio, qua minuitur vis illa, dum a se invicem recedunt particule, num scilicet sit triplicata, quadruplicata, vel alia quævis distantiarum augescens ratio, quæ major sit duplicata, nondum æque per experimenta patet; erit fortasse aliquando tempus, cum accuratiore adhibita diligentia innotescet.

THEOREMA 5. *Si corpus constet ex particulis, quorum singula vi pollent attractrice, in triplicata vel plusquam triplicata ratione distantiarum decrefcens; erit vis, qua ab eo corpora urgetur corpusculum, in ipso contactu vel intervallo a com-*

Mm

talit

actu infinite exiguo infinite major, quam si corpusculum illud ad datam a dislo corpore distantiam locaretur. Vide Prop. 80 & 91 Princip. Newtoni.

THEOREMA 6. *Iisdem positis, si vis illa attractiva in assignabili distantia ad gravitatem obtineat rationem finitam; eadem in ipso contactu vel in distantia infinite parva vi gravitatis erit infinite major.*

THEOREMA 7. *Si vero in ipso contactu vis corporum attractiva ad gravitatem obtineat rationem finitam, eadem in omni distantia assignabili est vi gravitatis infinite minor adeoque evanescit.*

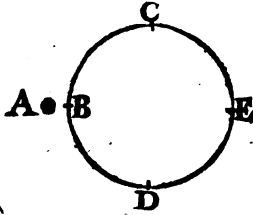
THEOREMA 8. *Vis attractiva, qua pollet singula materia particula in ipso contactu, vim gravitatis prope in immensum superat; non tamen est vi gravitatis infinite major, adeoque in data distantia vis illa evanescet. Vis igitur hæc materiæ superaddita non nisi per spatiola admodum exigua diffunditur; in majoribus distantis prorsus nulla est. Unde motus corporum cœlestium, (quæ longis intervallis a se invicem disjuncta sunt) per vim hanc attractivam nulla ratione turbari possunt, sed eadem ratione continuo peraguntur, ac si vis illa a corporibus iis prorsus abesset.*

THEOREMA 9. *Si corpusculum aliquod corpus tangat, vis, qua urgetur illud corpusculum, hoc est, vis, qua cum eo corpore coheret, erit quantitati contactus proportionalis: Nam partes a contactu remotiores nihil conferunt ad coherentiam. Adeoque pro vario particularum contactu varii orientur coherentiæ gradus, omnium autem maxime sunt vires coherentiæ, quando superficies, in quibus se invicem tangunt corpora, planæ existunt, quo in casu ceteris paribus vis, qua corpusculum cum aliis coheret, erit ut superficiæ partes sese tangentes. Hinc patet ratio, cur duo marmora exactissime posita & sese secundum superficies planas tangentia a se invicem divelli non possunt nisi a pondere, quod gravitatem aeris incumbentis multum superat. Hinc etiam decantatissimi istius problematis de coherentia materiæ solutio elici potest.*

THEOREMA 10. *Ea corpuscula facillime a se invicem*
sepa-

separantur, quorum contactus cum aliis sunt paucissimi & minimi; quales contingere solent in corpusculis sphericis infinite exiguis. Hinc fluiditatis ratio redditur.

THEOREMA 11. *Vis, qua corpusculum aliquod ad aliud corpus maxime propinquum attrahitur, quantitatem suam non mutat, siue augeatur corporis attrahentis materia, siue minuat, eadem manente corporis densitate & corpusculi distantia. Nam cum vires particularum attractrices per minima tantum diffundantur spatia; liquet, partes remotiores ad C, D & E nihil conferre ad attrahendum corpusculum A. Adeoque eadem vi versas B trahetur corpusculum siue adsint hae partes, siue amoveantur, siue denique aliae ipsis conjungantur.*

THEOREMA 12. *Si ea sit corporis alicujus textura, ut particula ultima compositionis per vim quandam externam (qualis est pondus eas comprimens, vel ab altero corpore proveniens istius) a primigeniis suis contactibus paululum dimoveantur, nec interim in novos contactus commigrent, particula per vim attractivam sese mutuo petentes ad contactus primigenios cito redibunt: iidem vero reduntibus particularum corpus quodvis componentiis contactibus & positionibus eadem quoque redibit corporis figura; adeoque per vim attractivam corpora pristinas, quas amiserunt, figuras possunt demum recuperare. Hinc elasticitatis ratio reddi potest. Cum autem per vim elasticam corpora in se invicem impingentia a se mutuo resiliant (uti demonstratum est in Lectionibus nostris Physicis) a vi attractiva corporum oriri etiam debet eorundem a se invicem discessus.*

THEOREMA 13. *Quodsi ea sit corporis textura, ut particula a prioribus contactibus per vim impressam dimota in alios, qui ejusdem sunt gradus, immediate deveniant, corpus illud in pristinam figuram se restituet. Hinc qualis sit textura, in qua corporum mollities consistit, intelligi potest.*

THEOREMA 14. *Particula materia pro diversa ipsarum structura & compositione diversis pollebunt viribus attractivis,*

Etivis, puta non erit aque fortis attractio, cum particula data magnitudinis pluribus perforata sit meatibus ac si omnino solida & vacui expers esset.

THEOREMA 15. *Particularum perfecte solidarum vires attractiva ex figuris ipsarum multum pendens.* Nam si parva aliqua materiae particula in laminam circularem indefinitae exiguae crassitudinis formetur & corpusculum in recta per centrum transeunte & ad planum circuli normali locetur; sitque distantia corpusculi aequalis decimae parti semidiametri circuli: vis, qua urgetur corpusculum, tricesies minor erit, quam si materia attrahens coalesceret in sphaeram & virtus totius particulae ex uno quasi puncto Physico diffunderetur. Quin etiam eadem circularis lamella fortius ad se trahit corpusculum, quam alia ejusdem ponderis particula, quae in tenuem & longum formatur cylindrum.

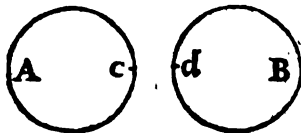
THEOREMA 16. *Sales sunt corpora, quorum particulae ultima compositionis magna vi attractiva pollent, inter quas tamen particulas plurimi interjacent meatus, particulis quas habet aqua ultima compositionis pervii: quae igitur a salinis particulis fortiter attracta, in eas cum impetu ruunt & a mutuo contactu eos disjungunt, cohaerentiamque salium dissolvunt.*

THEOREMA 17. *Si corpuscula duo viribus attractivis decrescentibus in triplicata aut plusquam triplicata ratione distantiarum se mutuo petunt, erit velocitas in se invicem impingentium infinite major quam in dato intervallo.* Vide Prop. 39 Princip. Newtoni.

THEOREMA 18. *Corporis aqua gravioris eo usque diminui potest magnitudo, ut tandem in aqua suspensum maneat, nec vi gravitatis descendat.* Hinc patet ratio, cur particulae salinae, metallicae & aliae ejusmodi in minima redactae in suis menstruis suspensae haereant.

THEOREMA 19. *Corpora majora minore velocitate ad se invicem accedunt, quam minora.* Vis enim, qua se mutuo petunt corpora A & B, particulis maxime propinquis tantum in-

ineſt, remotiorum quippe vires nullæ ſunt. Non igitur major vis adhibetur ad movenda corpora A & B quam ad particulas c & d movendas, ſed corporum eadem vi motorum velocitates ſunt corporibus reciproce proportionales:

unde erit velocitas, qua corpus A tendit verſus B, ad velocitatem, qua particula c a corpore ſoluta verſus idem B tenderet, ut particula c ad corpus A. Multo igitur minor eſt velocitas corporis A quam foret velocitas parti- culæ c a corpore ſolutæ. Hinc ſit, ut corporum majorum motus ſua natura adeo languidus & lentus ſit, ut ab ambiente fluido & aliis circumjacentibus corporibus plerumque impediatur. In minimis vero corpusculis viget virtus & ab iis plurimi producuntur effectus: tanto plus energiæ minoribus ineſt corporibus, quam majoribus. Hinc patet ratio iſtius axiomatis Chymici: Sales non agunt niſi ſoluti.

THEOREMA 20. *Duo corpuscula ſeſe contingentia, adeo ſibi vicina locari poſſunt, ut via, qua ſe mutuo petunt, vim gravitatis multum ſuperet.*

THEOREMA 21. *Si corpusculum in fluido locatum a particulis ambientibus undique æqualiter trahatur nullus exinde oriatur corpusculi motus, quod ſi ab aliis particulis magis, ab aliis minus urgeatur, ad eam partem tendet corpusculum, ubi major eſt attractio: & motus productus inæqualitati attractionis reſpondebit, ſcilicet in majore inæqualitate major erit motus, in minore minor.*

THEOREMA 22. *Corpuscula in fluido natantia & magis ſe invicem trahentia quam fluidi particulas interjeclas, depulſis fluidi particulis ad ſe invicem accedent ea vi, qua ipſorum attractio mutua ſuperat attractionem particularum fluidi.*

THEOREMA 23. *Si corpus aliquod in fluido locatur, cujus partes fluidi particulas magis ad ſe trahunt, quam fluidi particula a ſe invicem trahuntur, ſinque in corpore meatus plurimi particulis fluidi pervii, per hos meatus fluidum illud*

Mm 3 c10

cito se diffundet; & si partium in corpore connexio non tam firma sit, quin ab impetu irruentium particularum superari possit, orietur exinde corporis immersi dissolutio. Hinc ut menstruum dato corpori dissolvendo sit idoneum, tria requiruntur, 1 ut partes corporis particulas menstrui magis ad se trahant, quam eæ a se invicem trahuntur; 2 ut corpus habeat meatus particulis menstrui patentes & pervias; 3 ut coherentia particularum corpus constituentium tanta non sit, quin ab impetu irruentium particularum menstrui divelli possit. Hinc quoque constat, particulas spiritum vini constituentes magis a se invicem trahi, quam a particulis corporis salini in spiritu vini demersi.

THEOREMA 14. *Si corpuscula in fluido natantia & se invicem potentia elastica sint, post congressum a se mutuo resiliunt & inde in alia corpuscula rursus impingentia demuo resiliuntur: ex quo fient innumeri alii cum aliis corpusculis conflictus continuæque resiliiones. Per vim autem attractivam continuo augebitur corpusculorum velocitas & sensui patebit partium motus intestinus; sed prout fortius aut imbecillius se invicem trahunt corpuscula & pro varia, qua pollent, elasticitate, varii erunt hi motus & diversis gradibus atque temporibus fient sensibiles.*

THEOREMA 25. *Si corpuscula se invicem trahentia se mutuo contingant, nullus orietur motus; propius enim accedere nequeunt. Si ad exiguum admodum a se invicem seponantur spatium, orietur motus; sed si longius distent, non majore vi se invicem trahent, quam fluidi particulas interjectas, adeoque nullus producetetur motus. Ex his principiis pendent omnia fermentationis & effervescentiæ phænomena. Hinc patet ratio, cur oleum vitrioli, cui paululum aquæ immittitur, effervescent atque ebullit: corpuscula enim salina infusa aqua a mutuo contactu paululum dimoventur, unde cum magis se invicem trahant quam aquæ particulas, & cum undique æqualiter non trahuntur, motum exinde oriri necesse est. Hinc etiam liquet ratio, cur tanta cietur ebullitio, cum limatura chalybis mixtura supradictæ injicitur: particulae enim chalybis magna pol-*
lent

lent elasticitate, unde valida oritur reflexio. Hinc etiam videre est, cur menstrua quædam fortiori vi agunt citiusque corpus aliquod dissolvunt, si aqua dilutiora fiant,

THEOREMA 26. *Si corpuscula se mutuo attrahentia vi elastica careant, a se invicem non reflectuntur; sed congeries seu moleculas particularum efficiunt, unde fiet coagulum: Et si particularum sic coacervatarum gravitas superet gravitatem fluidi, succedet quoque præcipitatio. Oriri quoque potest præcipitatio ex aucta vel diminuta gravitate menstrui, in quo natant corpuscula.*

THEOREMA 27. *Si corpusculorum sese invicem attrahentium & in fluido natantium ea sit figura, ut in datis quibusdam ipsorum partibus majori vi attractiva polleant quam in aliis, & major sit in eisdem contactus; corpuscula illa coibunt in corpora datas figuras habentia & inde emergent crystallisationes; corpusculorumque componentium figura ex data figura crystalli per Geometriam determinari possunt.*

THEOREMA 28. *Si corpuscula magis trahantur a fluidi particulis, quam a se invicem, fiet ut quasi se mutuo fugientes a se invicem recedant, & per omne fluidum cito diffundentur.*

THEOREMA 29. *Si inter duas fluidi particulas aliquod intercedat corpusculum, cujus binæ opposita facies maximè pollent viribus attractivis, hoc interjectum corpusculum particulas fluidi sibi agglutinabit; & plura istiusmodi corpuscula per fluidum diffusa ejus particulas omnes in corpus firmum compingent fluidumque in glaciem reducent.*

THEOREMA 30. *Si corpus aliquod maximam emitatæ effluviarum copiam, quorum vires attractrices sunt fortissima; cum effluvia hæc corpori alicui leviusculus appropinquent, ipsorum vires attractrices gravitatem corporis levioris tandem superabunt; & effluvia corpus illud ad se fursum trahent; cumque multo magis conferta sunt effluvia in minoribus ab emitente corpore distantibus quam in majoribus; corpus leve versus densiora effluvia semper urgebitur, donec tandem ipsi corpori effluvia immittenti adhæreat. Hinc plurima Electricitatis phænomena explicari possunt.*

Con-

Contra nostram hanc de viribus attractricibus doctrinam fortasse objiciet aliquis, si vis attractrix omni inesset materiæ, corpora ponderosiora & plus materiæ in dato spatio habentia plus debere attrahere, quam corpora minus gravia, quod experientiæ repugnat. Sed huic objectioni facile respondetur. Particulæ scilicet ultimæ compositionis (quibus salis tribuitur vis attractrix) confertim juxta se invicem locatæ possunt corpus ponderosum constituere, etiam si ipsæ in se sint rariores quam eæ, quæ corpus leve constituunt ultimæ compositionis particulæ, a se invicem remotiores, & plures & patentiores meatur inter se habentes.

Alia multa sunt Naturæ phænomena, quæ mihi videntur iisdem principiis explicari posse, uti ascensus succi in plantis & arboribus, foliorum & florum determinatæ & constantes figuræ, eorumque virtutes specificæ &c. Multa quoque, quæ in corpore animali quotidie occurrunt; præcipue quæ ad fluidorum cursus secretionisque spectant, ab iisdem materiæ qualitatibus pendent, & hinc morborum theoriæ & medicamentorum effectus optime eruuntur.

LES ELEMENS D' EUCLIDE.

h. e.

*ELEMENTA EUCLIDIS, AUTORE R.P. DE-
CHALES, e Societate Jesu. Editio nova, revisa, correctæ
& aucta ab OZANAMO, ex Acad. Regia Scientiarum.*

Parisiis, apud Claudium Jombertum, 1709, in 12.

Constat plag. 12 & Tabb. an. 16.

Octo *Euclidis* Elementa, quæ dudum edidit *Dechales*, tyronibus semper præ aliis editionibus commendata, quod mira facilitate explicata sint, singularumque propositionum usus per reliquas *Matheseos* partes indicetur. Sed ultra ducenta sphærmata librariorum incuria in editiones priores irreperant: quæ cum in hac editione felicissime sublata sint, eam ideo hic commemorandam esse duximus. An vero prudenter factum sit, quod contra intentionem Autoris figuræ, textui ab eodem insertæ, seorsim exhibentur, facile judicabunt, quibus rationes, cur eas textui inseruerit, ex Mundo ipsius *Mathematico* perspectæ.

* * *

(281)

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsia publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. IV Sect. VII.

NOUVEAU THEATRE D'ITALIE &c.

i. e.

NOVUM ITALIÆ THEATRUM, SEU DE-
*scriptio accurata urbium, palatiorum, templorum, & tabula-
rum Geographicarum, cunctas Italia Provincias represen-
tantium; juxta institutum JOHANNIS BLEAU,*

Senatus Amstel.

Tomi IV.

Amstelodami, cura Petri Mortier, Bibliopolæ, 1704.

in fol. ch. augustiss.

Constat plag. 19 & figg. æn. elegantiss. 321.

Celeberrimum quondam nomen fuit *Johannis Bleau*, qui & majores Atlantes, ut vocat, & Theatra urbium incredibili labore & sumtu immenso collegit. Dolendum vero, quod coeptum opus continuare haud potuerit, coorta quippe in ejus Typographia subita rerum omnium, quas collegerat, conflagratione. At tabulas ab incendio illo servatas, quæ Italianam imprimis concernunt, diligenti hætenus cura collegit Bibliopola Amstelodameasis Mortier, pluresque addidit, quæ in Italia, & maxime Romæ incisæ, vel ad vivum depictæ sunt, quibus etiam chartæ Geographicae plures accessere, præmissa vel subjecta brevi tabularum descriptione. Consistit vero hoc Italiæ, quod representamus, Theatrum quatuor Volu-

Nn

mini-

minibus, quorum primum Genuam, Marchionatum Montisferati, Ducatus Mediolani, Parmæ, Mutinæ ac Mantuæ, Venetiarum Statum & Principatum Tridentinum, cum Lucca & Florentia; secundus status Ecclesiastici oppida præcipua, una cum tractu Avenionensi; tertium Neapolitanum Regnum universum ac Siciliam, cum vicinis Insulis, Sardinia, Rhodo aliisque; quartum denique exactam urbis Romæ delineationem, nimirum theatra, amphitheatra, circos, arcus triumphales, templa, pyramides, sepulcra, palatia, obeliscos & id generis alia pulcherrime depicta representat.

THE HISTORY OF GREECE.

i. c.

HISTORIA GRÆCIÆ. VOLUMEN I, CONTINENS INTERVALLUM ANNORUM CIRCA 1660, INDE A PRIMIS GRÆCIÆ ORIGINIBUS USQUE AD BELLUM PELOPONNESIACUM

*Autore THOMA HIND M. A. & Collegit
Lincolniensis Socris in Academia
Oxonienſi.*

Londini, apud S. & J. Spruit, 1707, &
Alph. 1 pl. 7.

QUAM GRÆCIÆ HISTORIAM & ANTIQUITATES PRÆTER WOLFG. LAZIIUM, JAC. PALMERIUM & UBBONEM EMMIUM, JO. MEURSIUS IN PRIMIS ILLUSTRAVIT, EAM INTER ANGLORUM VIRI CRUDITISSIMI COMMENTANDO PERSECUTI SUNT, NOMINATIM FRANCISCUS ROUSSEAU ARCHÆOLOGIA ATTICA, REPETITIS VICIBUS EXCUSA, & JOANNES POTTERUS, PROFESSOR HODIE THEOLOGUS OXONIENSIS, IN ARCHÆOLOGIA GRÆCÆ, ANGLICE PRIMUM OXONII A. 1699, ITERUMQUE IBIDEM CUM ACCESSIONIBUS 1706 EDITA, AC LATINE EX EDITIONE PRIORE TOMO XII ANTIQUITATUM GRÆCARUM CL. GRONOVII INSERTA. HIS NUNC ACCEDIT CL. HIND, QUI, CUM HISTORIAM GRÆCIÆ OMNIBUS NUMERIS ABSOLUTAM ANGLICO SERMONE NONDUM EXISTARE VIDERET, NEC QUÆ AB UBBONE EMMIO DE HOC ARGUMENTO PERSCRIPTA SUNT, ARGUMENTUM AMPLISSIMUM EXHAURIRE EXISTIMARET, OPERÆ PRETIUM SE FACTURUM ARBITRATUS EST, SI REM A PRIMIS ORIGINIBUS REPERETER,

peteret. Præfens Volumen historiam annorum 1660 complectitur, & bellum Peloponnesiacum attingit, tribusque Libris comprehenditur. Primus eorum Mythicæ Græciæ tempora & res inde ab origine Regni Sicyonii usque ad Trojam expugnatam gestas, quæ intervallo nongentorum circiter annorum continentur, persequitur. Liber II a cæpta Troja usque ad pugnam Marathoniam, quæ septingentis annis a Trojæ expugnatione distinguitur, decurrit. Liber III intervallum sexaginta annorum, inter pugnam illam Marathoniam & bellum Peloponnesiacum interjectorum, exhaurit. Totam autem Græciæ historiam, alio Volumine absolvendam, Cl. Autor sub suæ Introductionis huic Tomo præmissæ in quatuor periodos distinxit, quarum prima annorum 900 usque ad expugnatam Trojam producit, altera annorum 700 assequitur pugnam Marathoniam, tertia annis 170 cum Alexandri morte absolvitur, quarta deniq; res intra 155 annos gestas comprehendit. Eadem fere divisione cum alios tum in primis Tourrelum in erudita dissertatione, quam Gallicæ versionis Philippicarum Demosthenis præmisit, uti meminimus. In ipsa Introductione Autor concinnam & summariam tractationem de originibus & primis iaculis Græciæ eorumque moribus & institutis suscipit, ex qua nonnulla delibabimus. Observat itaque, Græciam primis temporibus eam Thessaliæ partem dictam esse, quæ postea Phthiotidis nomine sit appellata. Procedente vero ætate multo latior fuit Græciæ notio, adeo ut Peloponnesus, Epirus, Macedonia, Creta & aliæ insulæ his contiguæ sub hoc nomine comprehenderentur, quod tandem, cum coloniz deducerentur, ipsi etiam Sicilia & maritimis Italiæ Asiæque locis commune fuit. Communissima tamen Græciæ acceptio angustioribus limitibus coercetur. In originem nominis Græcorum inquirens Cl. Autor, non videtur P. 3. alienus ab eorum sententia, qui Græcos primo Jonum sive Jæonum nomine appellatos censent, quod quamvis ipsi ab Ione Muthi filio deducant, rectius tamen a Javane, quarto Japheti filio, derivabitur, qui primus Græciam incoluit. Etymologie huic majorem veri speciem conciliari posse putat, si perpendamus, inter nomen Hebraicum מן, sine receptis hodie vocalibus con-

sideratum, & Græcum *Ἰών* manifestam & Clarissimam analogiam intercedere. Neque huic sententiæ Mosen Gen. X, 5 adversari ostendit. Neque obstat, inter Græcos potissimum Athenienses, &, quæ illis debentur, Colonias Jonum nomine venire, cum a gentibus aliis omnes Græciæ incolas eodem Jonum nomine dictos fuisse, ex Hesychio & Scholiasta Aristophanis, imo ipsa Scriptura Sacra, Dan. VIII, 21, X, 20, XI, 2 & Jesaiæ LXVI, 19 per Javan Græciam designante, appareat.

p. 5. Hac re confecta recensetur Eduardi Stillingfleeti, Episcopi quondam Vigorniensis, ex III, 4 Originum Sacrarum sententia, Epiphaniæ testimonio innixa, & a Grotio L. 3. de Jure B, & P. ac Salmasio de Lingua Hellenistica approbata, quæ statuitur, verum Græcæ gentis, quatenus illos etiam comprehendit, qui post primam originem Græciam incoluerunt, auctorem esse Phalegum, a quo per barbaram Scytharum gentem descenderit.

7. Allatis pro hac sententia ipsorum inventorum ejus argumentis observat Autor, conjecturis hæc omnia contineri, adeoque de eo potius laborandum esse, ut innotescat, quos ipsi Græci antiquissimos Græciæ incolas fuisse putarint. Strabo lib. VII p. 321 huc refert Dryopas, Cauconas, Lelegas, Aonas, Temmicas, Hyantas, qui tamen rectius a Caribus derivantur, quos frequentes excursions in Græciam fecisse, autor est Thucydides lib. I. Pelasgi tamen & antiquitate & amplitudine reliquas Græciæ gentes superasse videntur, qui primo sedem fortunarum suarum in Arcadia inventientes, deinde in alia loca commigrarunt, Peloponnesum puta, Epirum & Thessaliam &c. adeo ut a crebra locorum mutatione quidam eos Pelasgos quasi *πυλαγγοί* i. e. ciconias dictas putent, autore Strabone lib. V p. 221. Proximi Pelasgis fuerunt Hellenes, qui sub Deucalione quidem solam Phthiotida tenebant, deinde autem totam Thessaliam suæ subjecerant potestati, adeo ut Græcia divideretur in *πυλαγγοῦ* & *ἑλληνικόν*. Nominibus Græcorum diversis ita excusis, de moribus eorum & vivendi ratione Cl. Autor commentatur, & summatim monet, Græcos ex idoneorum & domesticorum scriptorum testimonio sub initium rudes maxime & barbaros fuisse, quamvis deinde eam sibi artium & li-

trea-

terarum notitiam compararint, ut originis tenuioris pudore ducti, ac superbia inflati, ad inveniendas fabulas animum converterint, quibus natales suos vel absconderent, vel illustriores efficerent. Pelagus primus, teste Pausania in Arcadicis, dicitur eorum & vestitui meliorem & politiore formam attulit, de moribus mutandis minus sollicitus, qui ita erant comparati, ut nec legibus naturalibus responderent, multo minus aliquam haberent decori rationem. Hinc accidit, ut perpetuis latrocinii in se invicem grassantes, incertis gauderent sedibus & hinc inde vagarentur. Cumque fertiliores imprimis regiones, quales erant, quæ deinceps Thessalia & Bœotia dicebantur, ut & maxima Peloponnesi pars, si Arcadiam exceperis, incursionibus illis paterent, Attica terra, sterile quippe solum, perpetua fruebatur quiete, idque Atheniensibus persuadebat, ut se *αὐτοχθόνας* crederent. Atque ista quidem latrocinia, terram & mare infestantia, efficiebant, ut nec de colendis agris nec de amplificanda rem familiarem administrandi prudentia laborarent, & bellicæ quoque artis essent imperiti, nec ullum monetæ usum haberent, Astronomiæ adeo rudes, ut tempora laboris tantum aut vigiliarum & somni intervallis metirentur. Causam, cur per tantum temporis intervallum tam agrestes minusque emendatis moribus Græci fuerint, recte ex eo repetas, quod magna piratarum copia prohiberet, quo minus cum aliis gentibus doctrina & usu politis commercium & consuetudo ipsis intercedere posset. Quo impedimento sublato Orpheus, Musæus, Melampus & alii, ad Ægyptios profecti & inde reversi, prima literarum & artium fundamenta in Græcia feliciter jecerunt. Atque ista sunt, quæ Cl. Autor in Introductione de primis Græciæ originibus & institutis monuit. Jam de ipso opere dicturi aliquid eramus, siquidem historia, uno filo deducta, excerptis laborem non averfaretur, nec in ipso potius opere perspicere mallet. Proinde id tantum subjungimus, narrationem rerum ex fontibus ita deductam esse, ut non minus perspicuo dicendi genere quam concinno ordine & rerum argumentis se commendat. Ut autem major historiæ lux accenderetur, Cl. Autor in Chronologia cal-

culum Jac. Usserii, Archi-Episcopi quondam Armachani, secutus, temporis rationes in margine exteriori accurate designavit, fidem autem historiæ ampliorem fecit, citatis in inferiore libri ora illis scriptoribus, quorum testimoniis sua superstruxit. Ex Præfatione extrema patet, hunc commentarium Viri eruditi & Antiquitatum Græciæ peritissimi examini subjectum fuisse, cujus etiam consiliis ad hoc scriptiois genus excitatum se & idoneis præidiis instructum fuisse, Autor gratus proficitur.

DISSERTATIO APOLOGETICA AD VINDICANDAM Mediolano SS. corporum Protasii & Gervasii possessionem; Autore JOSEPHO ANTONIO SAXIO, S. Tb. & Collegii Ambrosiani Doctore.

Mediolani, in Curia Regia, 1708, 4. ch. maj.

Alph. I pl. 14.

Inter Divos Pontificiorum non solumprehenduntur Sancti plane chimærici, quique nunquam viderunt hunc Solem, ut S. Longinus, Christophorus, Veronica, aliique, de quibus Voetius commentatus est; verum etiam inter plures civitates de quorundam reliquiis certamen intercedit, quarum singulæ earum sibi possessionem asserunt acerrime. Ut taceamus de lite non ita pridem in Galliis exorta, ipse is, quem præ manu habemus, Autor docet, decem urbes S. Barnabæ caput, sex SS. Cantii, Cantiani & Cantianillæ sibi vindicare reliquias. Pari modo de possessione corporum SS. Protasii & Gervasii jam dudum disceptarunt Mediolanenses in Italia, & in Germania nostra Brisacenses. Quam controversiam cum olim depugnasse videretur Puricellus, Mediolanensium causam agens, novæ disputationi jam locum fecit cum Crombachio (in *Historia SS. trium Regum Magorum*) celeberrimus Papebrochius, qui in Actis Sanctorum ad d. XIX Junii Brisacensium causam suscepit ac strenue defendit. Quo factò Ambrosianum Collegium, quod Mediolani est, Saxio nostro eam demandavit vinciam, ut pro antiqua corporum SS. Gervasii & Protasii possessione.

p. 211.
237, sq.

sessione edito hoc libro pugnaret in gratiam Mediolanensium. Partitus eum est in XII capita, quæ sectionibus 164 constant. Cap. I docet, Gervasium & Protasium fratres Mediolani martyrium consecutos esse, a nemine negari: sed de tempore martyrii litem esse, cum alii putent, factum id esse A. C. 57, Puricellus A. 70, Papebrochius A. 97, Baronius & Gordonus A. 171, Tristanus Calchus A. 272. Illud tamen pro certo habetur, sæculo IV ab Ambrosio A. 386 horum Sanctorum corpora inventa in novamque basilicam fuisse condita. Ostendit hinc Saxius, sub finem sæculi XI & sæculo XII magna solemnitate quotannis Mediolani celebratam fuisse horum Martyrum memoriam, nec dubitat, factum idem esse antea. Ipso igitur illo sæculo XII, quo contigit atrox illud excidium Mediolano a Friderico Aenobarbo illatum, & qua tempestate ad se horum Sanctorum corpora delata esse, contendunt Brisacenses, Mediolani usque ad sæculum XV constanter celebrati fuere dies his Martyribus consecrati. Et cum postea ea festività omiſsa esset, propterea quod Archiepiscopi Mediolanenses, aliis occupationibus distenti, a sua Ecclesia abessent, tandem S. Carolus Borromæus sacra illa restituit, quæ in hodiernum usque diem perdurant. Cap. II ex scriptoribus sæculi VI usque ad XII dilucide probat, illorum Sanctorum corpora Mediolani fuisse asservata. Atque hinc contra Papebrochium ratiocinatur, præsumendum esse pro possessione Mediolanensium, donec Brisacenses contrarium manifesto demonstraverint. Nam Cap. III in eo est, ut ostendat, neminem antiquum scriptorem de translatione horum Martyrum Brisacum facta testari: dumque sæculis XII, XIII & XIV complures memorabile illud Mediolani excidium descripserint, nullam a quoquam factam esse mentionem de asportatis inde SS. Gervasii & Protasii corporibus: sed primum omnium, qui Brisacum ea translata fuisse meminert, esse Felicem Fabri, a quo A. 1488 conscriptam habemus Historiam Suevicam. Ex tanto igitur antiquorum silentio, quod magni esse momenti putat in historia, Cl. Saxio probari posse videtur, Brisacensium translationem omnino esse commentitiam. Ubi simul monet, muka-
 memo-

memorari insignia miracula in hac translatione facta, quorum tamen, memoratu utique, siquidem contigissent, dignorum, nulla quoque fiat in scriptoribus vetustis mentio. Imo Cap. IV eorum scriptorum producit testimonia, qui post excidium Mediolanense illa Sanctorum corpora adhuc Mediolani quiescisse confirmant. Exterorum quidem tres eam in rem adducit, nempe Benvenutum de Rambaldis & Petrum de Natalibus, sæculi XIV scriptores, atque Jo. Bapt. Mantuanum ex sæculo XV: Mediolanensium autem scriptorum plures profert ex sæculis XIII, XIV, XV, quibus ex recentissimis permultos adjungit, interque eos doctissimum Antonium Pagi. Hosce scriptores nec decipi potuisse arbitratur, nec mentiri voluisse. Denique corroborat suam sententiam epistola Reynoldi Colonienſis Archi-Episcopi, cui a Brisacensibus tribuitur horum martyrum translatio: in qua ille Colonienſes est adhortatus, ut ad recipiendas, quas ex Mediolanensi urbe secum ferebat, reliquias animos componerent. Nimirum nec in hac epistola occurrit Gervasii Protasii mentio: *Itaque, inquit Cl. Saxius, si nullam ad Colonienſes noticiam de his sacris corporibus præmisit Reynoldus, antequam Brisacum attingeret, luculentum indicium hoc est, quod ea secum non asportavit. Cur enim reliquias SS. Magorum, Naboris & Felicis, exprimeret, nullum autem verbum de Gervasio & Protasio faceret, ne addita quidem indefinita illa scribendi formula: & alia Sanctorum corpora aut reliquias. Ausim dicere: hoc Reynoldi silentium, non silentium nobis, sed eloquens nostra causa patrocinium est. Abesse testatur a sacris spoliis, que Mediolano abduxerat, Martyres nostros, dum non testatur adesse.* Hoc labore superato, Cap. V traditionem vulgatissimam, qua S. Ambrosius inter Gervasium & Protasium medius tumulatus esse dicitur, contra Cl. Papebrochium propugnandam suscipit: sed hic quidem apertis fabulis locum, & Papebrochio victas manus vel invitus dare nobis videtur Cl. Autor. Hoc tamen supposito, Brisacensium errorem Cap. VI inde probare nititur, quod non sit consentaneum, rapta esse Gervasii & Protasii corpora, & tamen intactum, relictum fuisse, quod medium interjectum fuerit, corpus

pus S. Ambrosii. Addit testimonia auctorum, Fridericum Aenobarbam templo Ambrosiano religiosissime pepercisse, scribentium. Hinc Cap. VII & VIII examinat testimonia scriptorum in favorem Brisacensium a Papebrochio allata, eaque strenue refutat, tanquam nimis ab illa ætate, qua id contigisse feratur, remota. Eiusdem Papebrochii aliorumque argumenta Cap. IX labefactare omnibus modis studet, quorum tria esse ait. Primum illi ajunt, non esse credibile, tam publicam famam Brisaci & per omnem Germaniam invaluisse, nisi subisset veritas. Deinde cura Brisacenses novam arcam argenteam curaverint conficiendam ad assumenda hæc corpora, ea etiam re id valde confirmari. Denique pro Brisacensibus facere miracula ad hæc corpora Brisaci magno numero facta. Sed hæc omnia non infeliciter subvertit Cl. Saxius. Ad primum enim respondet, æque magnam & constantem esse persuasionem Mediolanensium, se vera possidere corpora: immo horum persuasionem solido niti fundamento, Brisacensium nullo. Ad alterum atque tertium respondet ita, ut concedat, esse in Brisacensium arca corpora Sanctorum, sed aliorum: quem errorem sæpius usu venisse commonstrat. De miraculis vero addit, ea Brisaci non fieri, ut constet, vera ea esse Sanctorum Gervasii & Protasii corpora, sed ut confirmetur invocatio Sanctorum, quorum reliquiaz præsentis esse putantur. Postea Cap. X ad Hermannum Crombachium se convertit, docens, eum testimonio niti nimis recenti adeoque minus ad probandum idoneo. Cum vero sibi etiam obstare sciat auctoritatem Bernardini Corii & Josephi Ripamontii, historicorum Mediolanensium, hanc infringere aggreditur Capite XI. Corium quidem indicat improvide fidem habuisse relationi recens ad se perlatæ e Germania, nihilque præterea attulisse ad eam e genuinis monumentis confirmandam: additque; cum & alias Corius in describendis Sanctorum translationibus aberraverit, eum nec hic pro teste fide digno admitti posse. Quod vero ad Ripamontium attinet, eum Saxius plane in suas partes pertrahit haut invitum. Pari posthæc felicitate satisfacit iis, qui nituntur autoritate Felicis Fabri, Ludovici Vivis, Chronici

stantiensis, Joannis Adolphii, Martyrologii Basileensis, Beati Rhenani, Martini Crusii, Jo. Eckii, Raph. Toscani & Gabr. Bucellini. Quo facto visus officio suo perfunctus esse Cl. Saxius Mediolanensium civium ad ferventiorum illorum martyrum cultum exhortatione totum opus obsignat. Illud silentio præterire nolumus, in tractatione primarii argumenti subinde interspergi quasi flores aliarum antiquitatum. Ut Sect. 14 de institutione Festi Purificationis Mariæ, quod Græci Hypante appellant, agit, idque ex Orientali Ecclesia in Occidentalem deductum esse arbitratur, sed, quo tempore id factum sit, plane incertum esse, addit. Ritus sepulturæ in templis vetustum esse, Cap. V probare nititur, eaque in re sentit cum Cl. Muratorio, antecessore suo, quem & nominatim laudat. Denique Cap. VII Sect. 104 sqq probat, fabulosum esse, quod traditur, tempore Friderici Barbarossæ Mediolano dominatos esse Comites Angliæ, contra defendens, hanc urbem tum plena libertate usam esse.

THE PHILOSOPHICAL TRANSACTIONS and Collections to the Year 1700, abridg'd and dispos'd under general Heads.

h. e.

TRANSACTIONES ET COLLECTIONES
Philosophica usque ad annum 1700 in epitomen redactæ
& per generalia capita dispositæ a JOHANNE LOW-
THORP, A. M. & S. R. S.

Volumen I.

Londini, apud Thomam Bennet, & reliquos, 1705, 4.

Constat Alph. 4 plæg. 4 Tabb. æn. 7.

PRO dispendiis compendia vulgo habentur: at *Lutborpi-
annum* Transactionum Anglicanarum compendium si opere ipso præstare dixeris, a vero non aberraveris. Quæ enim per volumina fere viginti duo sine ordine sparfa, concinno ordine in convenientia capita ab Autore digeruntur. Cum in discursibus Autorum, qui Diariis istiusmodi inferuntur, multa plerumque occurrant, quæ ad rem propositam intelligendam appri-

apprime non faciunt; ea Noster omisit, in reliquis vero ipsa illorum verba sancte custodivit, ne sua pro alienis venditasse videretur. Similiter librorum recensioes desuper habuit, nec denuo proposuit, quæ jam aliis in scriptis traduntur, ea exhibiturus, quæ alibi frustra quærentur. Nec minus neglexit, quæ saltem indicantur, non explicantur, quoniam nullum inde scientiis accedit augmentum. Catalogum tamen librorum recensitorum singulis disciplinis subjunxit, & quænam præterea proscripita ex compendio fuerint, indicat, atque in margine ciat, ubi in Transactionibus singula legantur. Tria sunt compendii Volumina, quorum primum Mathematica, alterum Physica, tertium Anatomica, Medica, Chymica & Miscellanea complectitur. Ut itaque nunc de primo dicamus, Mathematica ad Geometriam, Arithmetica, Algebra, Logarithmo-techniam, Trigonometriam, Artem libellandi, Opticam, Astronomiam, Mechanicam, Acusticam, Hydrostaticam, Hydraulicam, Artem navigandi, Architecturam civilem & navalem, Perspectivam, Sculpturam, Artem pictoriam & Musicam; Physica ad Physicam generalem, Meteorologiam, Pneumaticam seu Aerometriam, Hydrologiam, Mineralogiam, Magnetologiam, Botanicam, Agriculturam, Zoologiam referuntur. Observationes Anatomicae structuram, externas partes & communia tegumenta corporis humani, caput, cervicem, thoracem, abdomen, humores & generales corporis affectiones, ossa item & musculos concernunt. Agitur etiam de monstris & de periodo vitæ humanæ. Medica vel Pharmaciae vel Chymicae quædam capita illustrant. Inter Miscellanea Grammatica, Chronologica, Historica, antiquitates regionum & itinerum descriptiones aliaque varii argumenti reperies. Enimvero ut appareat, qualia de singulis hisce argumentis inventa occurrant, speciatim præcipua indicanda nobis sunt. Hæc enim recensio Historiam litterariam mire juvat, quoniam inde constat, quænam jam inventa sint, ut non modo, qui veritatum inventarum cognitione delectantur, norint, unde singula petenda, sed & qui inveniendarum desiderio feruntur, in iis quærendis non deludent, quæ ab aliis jam inventa sunt.

In inventis Geometricis Quadratura Hyperbolæ Vicecomitis

mitis *Broukeri* per seriem infinitam, *Quadratura Circuli Leibnitiana*, *Methodus Tangentium Slusii, Perksii, Gregorii, Caswelli & Wallasii*, *quadraturæ partium Lunulæ Hippocritis, Abrahami de Moivre* cubatura solidi per rotationem di&æ lunulæ geniti, *Caswelli & Halle Quadraturæ Cycloidum & Epicycloidum*, *Anonymi solutio problematis Bernoulliani*, de quo in *Actis A. 1697 p. 95, Arab. de Moivre* specimina quedam ulum calculi differentialis in *quadraturis & rectificationibus curvarum*, *cubaturis solidorum & centri gravitatis calculo ostendentia*, *Gregorii demonstrationes de Catenaria, Craigii Quadratura Figurarum Geometricæ irrationalium & Quadratura Logarithmicæ*, *Anonymi Quadratrix circuli per æquabilem ejus evolutionem descripti.*

In *Arithmetiis Wallisus & Thomas Luffkin* de antiquitate *figurarum Numericarum* disserunt; & in *Algebraicis J. Collins* de *progressu Anglorum in resolutione æquationum* discurret; *Hallejus* regulam *Cartesii* de *Geometrica Cubicarum & biquadraticarum æquationum* perficit, & in *numerum ac qualitatem radicum*, per quas æquationes istiusmodi exponi possunt, *erudite inquiri*, simulque *methodum* exhibet *universalem sine ulla prævia præparatione ex qualibet æquatione data radicem prope veram eliciendi*, hætenus *inventarum præstantissimam* (quam in *Cl. Wolfi* nostri *Elementis Algebrae seu Tomo quarto Elementorum Matheseos universæ nuper edito* *exposita reperias*); *Moivreus* regulam *tradit infinitum multinomialium ad potentiam quamcunq; datam evehendi & ex infinita æquatione radicem extrahendi. Wallisus* *methodum exhaustionum* declarat & *approximationem veterum in extractione radicum* illustrat; *Wood* nonnulla de *fractionibus infinite infinis ad Arithmetiicam infinitorum spectantia* communicat.

Logarithmotechniam egregie promovit Hallejus per *methodum construendi Logarithmos ex vera ipsorum notione ope serierum infinitarum deductam*, & in *Trigonometria problemata quedam chorographica solvuntur partim a Johanne Collins*, partim ab *Anonymo. Wilhelmus Molynæus* *communem quandam errorem circa usum pyxidis nauticæ in planimetria*

metria detegit & *Butterfield* libellam ad inveniendam lineam Horizontalem exhibet.

In Opticis theoria luminis atque colorum *Newtoniana* describitur & ab objectionibus *Ignatii Gassoni Pardies*, *Francisci Lini*, atque Galli cujusdam & Angli Anonymi ita liberatur, ut sibi ex assè satisfactum *Pardies* fateatur. *Stephanus Gmy* didicit, si inter chartam nigram foramine exiguo pertusam & oculum interponatur acicula, eam inversam ante foramen comparere, tantoque majorem, quo propius foramini admovetur: quod experimentum cum non sine successu iteraremus, cilia quoque oculi conniventis valde augmentata ante foramen vidimus, ita ut unius pili diameter aciculæ diametrum adæquaret. *Christianus Hugenius* & *Renæus Slufus* problema *Alhazeni* solvunt, de inveniendo puncto reflexionis in speculo cavo & convexo dato oculo & puncto rei visæ. *Habtejus* per Analysin focum lentium opticarum in quovis casu generaliter determinat. *Christophorus Wren* de proliendis lentibus hyperbolicis disquirat. *Molineux* rationem reddit, cur objecta in telescopio ex 4 vitris convexis composito erecta appareant. *Auzout* & *Hook* in aperturas telescopiorum inquirunt. Ille eas esse in subduplicata ratione longitudinum affirmat, & pro longitudine unius pedis in vitro eccellente diametrum aperturæ 8, in bono 7, in ordinario 6 linearum assumit. Hic vero theoriam istam non satis claram pronuntiat, quia unius ejusdemque lentis objectivæ diversa esse debet apertura pro diversitate luminis in objecto visibili. Idem *Auzout* methodum exponit ex unica statione ope telescopii longioris distantiam objecti terrestri inveniendi & *Hook* docet, quomodo ex legitima combinatione vitri utrinque plani & alterius plano-convexi ope annuli orichalcei facta, spatio intermedio inter utrumque aqua, oleo terebinthinæ, spiritu vini &c. repleto, distantia foci vel producat, vel contrahatur. *Campani*, *Eustachii divini*, *Hevelii*, *Hugenii*, *Du Sons*, *Burrattini*, *Francisci Smerbwick*, Galli Anonymi, *Borelli*, circa vitra optica polienda conamina recensentur. *Stephanus Gray* de lentibus ex aqueis guttis paratis quædam monet. *Newton* specula ad telescopia applicatam cava, quam

plana cum lentibus microscopis, institutum hoc valde approbante *Hugenio*, & objectiones Anonymi sibi factas discuti *Cassegrain* telescopium catadioptricum *Newtoniano* simile excogitavit; sed ejus imperfectiones *Newton* monstrat. Præter alia quædam Optica artificia *Hookii* microscopia, *Eustachii Divini*, *Perri Salvetti*, *Antonii van Leenwenbæk*, *Butterfeldii* & *Stephani Gray* prædicantur & nonnulla ex iis describuntur. Idem *Gray* microscopia aquea & mercurialia; *Newton* reflectentia ex vitro vel metallo parare docet, qui præterea monet; distinctius per microscopia videri objecta & ampliores admittere aperturas, si in conclavi obscuro lumine non admodum composito, quod colori objecti convenit, illuminentur. Tandem specula concava *Villemana*, *Septaliana*, *Tsirnbaufiana* & *Hookiana* describuntur, una cum *Grayanis* ad parabolica proxime accedentibus.

In Astronomicis multa fixarum & planetarum, parallaxium, macularum Solis, æquinoctiorum ac solstitorum, eclipsium Solarium ac Lunarum, occultationum fixarum & Planetarum, phasium Saturni, Satellitum Jovis & Saturni, atque Comætarum observationes occurrunt, quæ *Cassini*, *Flamsteedii*, *Hookii*, *Hevelii*, *Bullialdi*, *Montanari*, *Auzouti*, *Halleji*, *Picardi*, *Townleyi*, *Galletti*, *Remeri*, *Eimmarti*, *Wurzelbaueri*, *Campani*, *Kirchii*, *Burnetii* aliorumque industriæ debentur. Inducitur Astrodidicum quoddam instrumentum *Weigeli*; representanturque *Auzouti* methodus dimetiendi diametros apparentes fixarum & parallaxin Lunæ, micrometrum *Gascoignii* a *Townleyo* primum publicatum, & *Hookii*, *Wallisi* methodus inveniendi parallaxin fixarum, *Mercatoris* & *Halleji* considerationes methodi *Cassiniana* Aphelii Planetarum directe inveniendi, *Halleji* methodus observandi solstitia, ejusdem correctio theoriæ *Hugeniana* quatuor Satellitum Saturni, *Cassini* atque *Anonymi* theoria Satellitum Jovis cum tabulis motuum primi ab *Hallejo* ad Meridianum Londinensem reductis & ex parte Satellitibus reliquis applicatis, *Halleji* dissertatio de visibili conjunctione inferiorum Planetarum cum Sole, *Robertsi* discursus de distantia fixarum, *Lowthorpi* experimentum de refractione aëris, *Cassini* tabulæ æquationum

tem-

temporis, *Rookii* methodus observandi Eclipses lunares, & altera *Flamsteedii* observandi Solares &c. *Flamsteed* parallelam Martis 30, Solis vero 10 secundorum, & hinc distantiam Solis a Terra 21000 semidiametrorum terrestrium facit. *Campani*, *Cassini*, *Auzout*, *Hugenius*, *Hook* umbram a Satellite extimo in discum Jovis projectam observarunt, Cassino phænomenon aliquoties prædicente. Motum vertiginis Jovis ex observationibus macularum *Cassini* 9 horarum 56 minutorum constituit; *Hook* revolutionem Martis circa axem 24 horarum, *Cassini* autem Veneris 23 horarum facit.

In Mechanicis *Christophori Wren*, *Wallisi* atque *Hugenii* de legibus motus meditata proferuntur. Anonymus synchronismum vibrationum penduli inter duas cycloides suspensi demonstrat: alius problema *Bernoullianum* de linea brevissimi descensus solvit. *Hugenii* & *Leibnitii* de horologiis portatilibus inventa referuntur. *Gennes* automaton describit, quod per ascensum; *Wheeler* autem alterum, quod per descensum super plano inclinato horas indicat. In effectus gravitatis in descensu corporum gravium *Hallejus*; in aeris resistentiam, quam corpora per eundem mota sentiunt, *Wallisus* inquirat. De tormentis onerandis & dirigendis varia monet *Rolertus Morny* & *Greaves* effectus eorum per experimenta declarat. *Papinus* sclopetum pneumaticum *Guerickianum* perficit & calculam velocitatis inquit, qua aer in vas evacuatum irruit. *Gualtherus Pope* per lapsum aquæ ventum excitat (labitur nempe aqua per tubum verticalem & ventus spirat per horizontalem ad angulos rectos illi junctum, multo tamen minoris capacitatis): *Hook* optimam alarum Horizontalium in molendinis dispositionem docet. De arte volandi meditantur *Hook*, *Besnier* & *de Lanis*; machinæ textoriæ novum genus proponit *Gennes*; currui perficiendo student duo Anonymi & alterius cujusdam Anonymi perpetuum mobile refutat *Papinus*.

In Acusticis novum tubi stentoreophonici genus *Morlandino* perfectius excogitavit *Comyers*; celeritatem soni tam directi, quam reflexi per experimenta determinavit *Walker*; parallelismum denique inter Opticam & Acusticam instituit *Narcissus*.

In

In *Hydrostaticis & Hydraulicis* Arzometra *Homborgii & Boylei* describuntur: variorumq; fluidorum gravitates specificæ enumerantur; pressura aquarum in profunditatibus notabilibus ab *Anonymo & Oliverio* examinatur; de fluidorum figura spherica experimenta refert *Boyle*; cur corpora graviora fluidis specificè levioribus innatent, rationem reddit *Molymæus*; syphonem Würtembergicum describunt *Davis, Papinus & Reifelius*; novas methodos elevandi aquas exponunt *Papinus, Vincentius, Anonymus, W. Tenon & Savery*; novum hydracontulterium *Anonymus*; antliam vero novam *Conyers* repræsentat.

In *Geographicis* suadet quidam *Anonymus*, ut per insulam *Abroxos* olim dictam, a *Teneriffa Pico* 9 gradibus distantem & sub ipso circulo æquinoctiali sitam, meridianus primus ducatur. *Hugenius* methodum accuratam præscribit ope horologii sui oscillatorii locorum longitudinem inveniendi: cujus successum *Maj. Holmes* recenset. De longitudinibus locorum per locum Lunæ in Zodiaco, Lunares occultationes, motum vertiginis Jovis, eclipses Circum-Jovialium discurrunt *Anonymus, Halley, Cassini, Hevelius, Borellus, Flamsteed*: exempla offerunt *Flamsteed, Halley, Cassini, Bullialdus, Sandwich, Picard, Hevelius, Vernon, Greaves, Wüsem, de la Hire, Petry*. Methodum colligendi secantes & inveniendi veram Meridianorum divisionem in mapis nauticis docet *Wallisius*; analogia quoque inter tangentes Logarithmica & lineam meridianam ostenditur, *Anonymus & Halley* de invenienda acus magneticæ in mari declinatione nonnulla annotant. In *Architectonicis* *Anonymus* de lapidibus; *Samuel Colepres* de lapide fissili, quibus tecta sternuntur; *Robertus Plot* de tempore ad tigna cadenda opportuno; *Antonius van Leuwenbak* de differentia tignorum in diversis regionibus & diverso tempore cæsurarum; *Robinson & Lister* de pontibus memorabilibus, imprimis ponte S. Spiritus in Gallia; *Anonymus* de aqueductu prope Versalias; *Wallisius* de singulari quodam opere arcuato; *Weigelius* de novo quodam scalarum genere; *Anonymus & Busseel* de modo naves adversus vermes defendendi discurrunt.

Artem pictoriam & sculptoriam promovent *Christophori Wren* novum instrumentum delineatorium; *Steph. Clare* paral-
lelo-

lelogrammum prosopographicum; *Job. Weichardi Vatasoria* modus statuas metallicas fundendi; *Richardi Walleri* descriptiones colorum simplicium; *Wilhelmi Schernardi* modi varii conficiendi vernices Sinenses; *Colberti* examen picturarum; *Christoph. Mülleri* modus tingendi marmora. Ad Musicam spectantia quædam tradunt *Wallisius, Roberts & Salvetti*.

C. JULII CÆSARIS, QUÆ EXTANT, Omnia ex Recensione JOANNIS DAVISII, cum bujus Animadversionibus, & Notis P. Ciacconii, F. Hottomanni, Jo. Brantii, Dion. Vossii, aliorumque. Accessit Metaphrasis Græca Librorum VII de Bello Gallico, cum indicibus necessariis.

Cantabrigiæ, apud Jo. Owenum, 1706, 4.

Alph. 4 plag. 20 fig. Tabb. æn. 3.

Cantabrigienses, laudabile Oxoniensium institutum imitati, præstantissimos quosdam scriptores, qui *Clasficorum* nomine veniunt, formis Academicis pulcherrime exscribere, & cum erudito orbe communicare aliquot abhinc annis cœperunt. Qua in re ita versati sunt, ut idonei harum rerum existimatores multiplicis doctrinæ copiam in iis suspiciant, summamque, quam in emendandis exornandisque Veterum scriptis adhibuerunt, diligentiam, pro eo ac par est, commendent. Tantum enim pretium Anglicanis ejuscemodi editionibus statuere solent, ut accuratissimas eas prædicent, ipsisque Gallicis, in usum Delphini superiori Seculo in lucem emissis, facile anteponant. Inter eos autem, qui in melioris notæ Scriptoribus, nitori ac luci suæ restituendis, elaborarunt, non postremo loco commemorandus est Vir Cl. *Joannes Davisius*, Collegii Reginenfis apud Cantabrigienses Socius, de Julio Cæsare, accuratæ & emendatæ Latinitatis Scriptore, novissime a se edito, præclare meritis, magnamque nominis atque eruditionis famam in orbe, qua literis cultus est, ex hoc capite consecutus. Operæ itaque pretium erit, de elegantissima hac editione quædam in medium proferre, quibusque potissimum momentis a ceteris distingua-

P p

tur, breviter summatimque percerere. Ac inisio quidem generatim observandum est, contextum verborum *Cæsaris* a doctissimo *Daviso*, quam fieri potuit, optime esse concinnatum, ac partim ex præstantissimo Codice, quem manu exaratam ab Illustri Norvicensium Antiflute, *Joanne Moro*, acceperat; partim vero Romana editione A. 1472, Veneta quoque A. 1482, & Bononiensi, seu Beroaldina A. 1508 in consilium vocatis, diligentissime correctum, atque emendatum fuisse. Ad aliorum vero, qui magno numero *Cæsarem* illustrandum sibi sumptere, Notæ atque animadversiones quod attinet, præcipuas tantum, ac ad sententiam verborum Autoris rectius percipiendam spectantes, atque in principio Libri memoratas, retinuit, neque copiosis ac plerumque inanibus Observationibus Politicis, quibus non tam eruditorum hominum, quam Librariorum commodis consulatur, temere cumulatis, nausæ molestiam lectoribus exhibere, in animum inducere potuit. Qui ceteroquin harum desiderio temetur, adeat *Jungermanianam* Julii *Cæsaris* editionem, quæ *Francofurti ad Moenum* A. 1606 prodiit, & altera A. 1669 longe emendatior est, in qua doctorum Virorum Notæ integræ, *Cæsaris* Commentariis subjunctæ, in fine conspiciuntur. Sed ut ad *Davifum* revertamur, lectissimis ille animadversionibus *Cæsarem* auxit, atque in iis præsertim, quæ *Petrus Ciacconius*, *Franciscus Hottomannus*, *Joannes Brantius*, & *Dionysius Vossius* aut intacta reliquerant, aut falso tradiderant, explenda curavit. Quamobrem eo cumprimis allaboravit, ut ante omnia contextum a variis, quæ in illum irreperant, corruptelis vindicaret, toxicisque depravatis medicinam ex optimis MSS. pariter, atque antiquioribus editionibus, solícite diligenterque inter se collatis, ac variantibus lectionibus omni studio conquisitis afferret. Ubi vero Codicum ope prorsus destitutus fuit, conjectura prudentius usus est, quo veram lectionem ex ingenio restitueret. Deinde quamplurima, ab aliis depravationis male insinulata, pro veris germanisque agnovit, rejectisque ac confutatis illorum correctionibus, operose sententiam suam defendit. Hinc *Amstelodamensem* a *Grævio* A. 1697 adornatam editionem, cujus contextum perquam corruptum celeberrimus quoque nostri temporis

potis Criticus, *Joannes Clericus*, vocavit, *Bibl. Sel. T. III p. 365* passim emendavit, atque inprimis *Joannem Godwinum*, qui in illustrando, atque in usum Delphini publicando Julio Cæsare Parisiis desudavit, mali ac cœci ducis nomine perstrinxit. Præterea obscurioribus ac difficilioribus dictis insignem lucem Noster foenoravit, & quæ moram lectoris injicere videbantur, breviter quidem, sed perspicue dextreque exponere studuit. Postremo autem voces nonnullas & loquendi formas, Cæsari familiares, neque apud alios aures Latinitatis Scriptores facile obvias, ex quibus imperiti modo *Barbarismos*, modo *Solecismos* exculpere voluerunt, tuendas suscepit, suppeditataque propria verborum potestate, insolitas fere hujusmodi dicendi scribendique rationes, in quas temerariæ Criticorum manus sævierant, huculentis probatissimorum Scriptorum testimoniis confirmavit. Quæ omnia hæc spectant, ut mente Cæsaris apte sciteque expressa, rerumque periter ac verborum significatione & sententia indagata, exacta Latini sermonis æque, atque Historiæ, a Cæsare in Commentarios relata, cognitio comparetur, politissimusque Scriptor in pristinum splendorem, quoad ejus fieri potest, restituatur. Ceterum cum plures Historici, atque inter hos Suetonius, Plutarchus, Appianus Alex. & Dio Cassius, res a Cæsare gestas literis consignarint, ac sæpenumero diversa ab illo memorie prodiderint, Davisianus hanc quoque discrepantiam minime negligendam, sed memoratos Scriptores, ubi commodum incidit, ex ipsius Cæsaris Commentariis errorum suorum convincendos putavit. Quo vero Davisianarum Notarum præstantia cuilibet innotescat, non supervacaneum erit, quasdam speciminis loco afferre, atque ex iis de reliquis judicandi ansam B. L. subministrare. Observat igitur B. G. L. I C. 8 in veteribus Editionibus legi: *a Lacu Lemanno*, qui in *flumen Rhodanum influit*. Quam vitiosam lectionem cum B. Rhenano ita emendavit: quem *flumen Rhodanum* (forte Rhodanus) *influit*. Illud enim naturæ contrarium est, nec Cæsarem memoriæ vitio lapsum esse, verosimile videtur. Ibidem C. 10 *Garoceli* in divulgatis Editionibus memorantur. Quorum in locum Graiocelos, MS. Norvicensis fidem secutus, substituit, & hanc vocem præ illa amplectitur, propterea, quod Gra-

P. 9.

12.

p. 60.

jæ Alpes ibi sint, & infra has Ocelum oppidum exstructum. Quod ad emendatam scribendi rationem attinet, L. II C. 4, in voce *Rbemi* aspirationem, a Cæsare constanter servatam, & in omnibus Codicibus expressam, retinendam esse, contendit: contra quam alii, sublata aspiratione *Remos* scribere malentes, tradiderunt. Quos inter nominatim ad Cellarium nostrum provocat, qui Hadrianum Valesium secutus, *H* abjecit, & *Rbemos*, Gentem Gallicam, cui cum Græcis nullum intercesserit commercium, cuique adeo aspiratio, horum propria, ignota fuerit, eo profus caruisse, existimavit. Vid. *Orthogr. Lat. p. 56*. Verum doctissimo Davisio hæc ratio non satis firma audit, cum, licet verbum sit Celticum, minime necesse videatur, ut aspiratio, in aliis vocibus, omnino Gallicis, locum obtinens, rejiciatur. Namque & *Rhedones* ab ipso Cæsare, L. II C. 34, adhibito *H* memorantur, & *Rbedam* non a Cæsare solum, sed Horatio etiam aliisque per *H* efferri, Noster probat; quam tamen vocem Gallicæ originis esse, Quintiliani, conceptis verbis id testantis, *Inst. Orat. L. I C. 5*, testimonio confirmat. Ibidem C. 27 apud Cæsarem hæc leguntur: *Quæ facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat. Quam locutionem, licet rariorem, defendit Davisius, nec verbum reddiderat, quod plerisque aliis placuit, admittit. Alibi enim Cæsar eadem phrasi usus: VeEligales, inquit, sibi fecerunt, ac multo humiliores infirmioresque redegerunt. L. III C. 3. Quæ in re Codicum tam manu exaratorum, quam typis exscriptorum, auctoritate nititur, ac recentiores Editiones, in quibus vitio correctorum, qui mutarunt ea, quæ non intelligebant, reddiderunt, & reddiderunt leguntur, emendat. Conf. p. 112 Not. 6. L. V C. 29 monet, in Amstelodamensi Editione recentissima pro *longinqua* obsidione vocem *longa* perperam legi. Hinc ex MS. Norvicensi & antiquitus excusis Cæsari suum verbum restituit, ac *longinquum* cum *diuturno* hic pariter incedere, consensu eruditissimi Viri, Jani Brouckhusii, ad *Propert. L. I Eleg. VI, 27* comprobat. L. VI C. 13 de Druidum nomine ab Elia Schedio & Dion. Vossio, qui id ab Ebræo ורר, inquisivit, percontatus est, repetunt, dissentit, & a voce Celtica *Deru* illud deducendum esse, putat. Hæc enim, inquit Noster, quereum significat, cui as-*

finis.

fnis est Græca Δρῦς, a nonnullis ob soni similitudinem pro Druidum indice habita. Hoc veriverbium ex eo firmatur, quod robora singulari veneratione sint profecuti. Quam in rem Plinium testem excitat, H. N. L. XVI C. 44. Conf. alii Scriptores, a Davilio nominati. L. I. B. C. C. 5; ad verba Cæsaris: Magni domum concursus ad Afranium; notat, turpiter se hoc in loco dedisse eruditos, variis modis eum explicare conatos. Sanam vero prorsus & elegantem esse lectionem receptam, ex Cicerone & Terentio demonstrat. Ille enim L. III Ep. 8 Fam. Neque, inquit, domum unquam ad me literas mittam, quin adjungam eas, quas tibi reddi velim. Hic autem Eun. Act. I Sc. II, 25 dicit: Et is hodie venturum ad me constituit domum. Et Adelph. Act. IV Sc. IV, 19: Ad me abducta est domum. Ubi Donatus ait: ad me domum, moraliter dixit pro ad domum meam. Pari itaque ratione domum ad Afranium idem valet, ac ad domum Afranii. L. III B. C. C. 4 Cæsar scribit, Deionorum Irc Gallos adduxisse. Ubi recte Cl. Davilius addit, Galatas, seu Gallo-Græcos ibi esse intelligendos. Eorum enim regionem Appianus Γαλαίαν τὴν ἑώαν, & incolas Γαλάτας τὴς ἑώας, L. II B. C. p. 458 & 472 nuncupavit. Galatia itaque apud veteres Scriptores, quod data occasione hic adjicimus, nonnunquam pro Gallia, & hæc vicissim pro Galatia, vel solo Cæsare teste, accipitur, atque in Orientalem, sive Asianam, quæ proprie Galatia dicitur; & Occidentalem, sive Europæam, & Transalpinam, quæ Gallia est, dispertitur. Quæ observatio insignem lucem conciliare poterit loco Paullino, qui extat 2 Tim. IV, 10, ubi Crescens εἰς Γαλαίαν profectus esse perhibetur. Eusebius autem, ad hunc locum provocans, Crescentem ἐπὶ τὰς Γαλλίας a Paulo missum fuisse, testatur. H. E. L. III C. 4 p. 74. Quamobrem nonnulli, Eusebii auctoritate permoti, nominatim Epiphanius & Hieronymus, apud Valesium, Annot. in Euseb. 44, vocem Γαλατίας, quæ in sanctioribus literis habetur, ferre nequeunt, eandemque cum Γαλλίας vocabulo permutant, propterea, quod Crescentem in Galliam, proprie dictam, venisse, certo certius constet. Qua quidem in re non falluntur: haud tamen necesse est, ut e divino Codice vox Γαλατίας tollatur, quum D. Apostolus de Galatia,

P. 389.

465.

P. 680.

non *Orientali*, sed *Occidentali* loquatur. Sic igitur nec religioni, nec veritati quicquam decedit, veterumque consensus de Crescentis in Galliam adventu præclare firmatur. Denique Cap. XC Commentarior. de Bello Africano, ab A. Hirtio, qui *Pansa* cognomine perperam insignitur, quum hic illius in consulatu collega fuerit, docente Clarissimo Viro, J. A. Fabricio, *Bibl. Lat. p. 159 ed. ult.* conscriptorum, *Davismus* erudite observat; *Natales a Veteribus dictos omnes illos dies, qui insignem aliquam Latinitatem, aut vice mutationem attulerunt.* Hinc Cicero reditura suum in Oratione, eam ob causam habita, *Natalem* vocat; & ad Att. L. VI Ep. 6 *παλιγγενεσίας.* *Spartianus* in vita Hadriani *natalem adoptionis celebrari iussit.* *Natalem* quoque pro die, quo imperium iniiit Maxentius, absolute posuit Autor incertus, *Paneg. VIII c. 16 p. 217, Edit. Cellarii.* Hactenus *Davismus.* Atque hinc etiam Veteres Christiani dies, quibus cruenti cœlestis veritatis testes mortalitatem expleverant, *Martyrum Natales* dixerunt, & quod glorioso certamine his *Martyres* perfundi essent, lætati sunt, ritumque solemnem *Natales* istos quotannis concelebrarunt. Plura non cumulamus, sed Lectorem harum rerum cupidum, ad *Davismus* remittimus. Restat tamen, ut quid de *Græca VII de B. G. Librorum Metaphrasi*, a quibusdam *Maximo Planudi*, ab aliis vero *Theodoro Gaza* ascripta, habendum sit, paucissimis subjungamus. Quod Cl. *Davisi*, quam nostris verbis edisserere malumus. *Quicumque demum, inquit ille, sit autor, vitiosus sane Codicibus est usus, & Linguam Latinam minus calluit; (Vid. p. 29 Not. i.) unde factum, ut a Casaris mente passim aberravit, & ineptum sensum præcuderit: ideoque non mea voluntati, sed aliorum votis sum obsecutus, cum eam interpretationem hic representandam duxerim.*

GEMME ANTICHE FIGURATE, &c.

i. e.

GEMMÆ VETERES EFFIGIATÆ PER
DOMINICUM ROSSIIUM, cum explanationibus
PAULI ALEXANDRI MAFFEI, *Patricii Volaterran-*

lateranensi, Equitis Ordinis S. Stephani & inter Pontificis corporis custodes. Pars I, ad P. M. CLEMENTEM XI.

Romæ, ex Typographia alla Pace dicta, 1707, 4. ch. reg.
Alph. 1 & fig. Tabb. zn. 106.

Inciderat æri circa medium Seculi superioris imagines in antiquis Gemmis obvias *Leonardus Augustinus*, cumque suis, aut potius, qui verus Autor, vel certe laboris socius creditur, *Joannis Petri Bellorii* annotationibus. imprimi curaverat: quæ laminæ zæcæ cum in manus pervenissent *Dominici Rossi* (cui etiam Statuarum veterum modernarumque collectionem splendidissimam, in Actis A. 1707 recensitam, debemus,) facile ille persuaderi se passus est ab amicis nonnullis, ut opus elegantissimum denovo sub prelum mitteret, cælaturas quoque sculpturasque comptures ab *Enea Vico* quondam, *Petro Stephanio* aliisque seorsim editas, ab *Augustino* autem omittas, quasque ipse in optimis quibusque per Italiam Cimesarchiis observasset, adjiceret. Dividitur in quatuor Partes, quarum prima solum effigies Regum, Heroum vel private etiam fortis hominum, secunda & tertia ritus sacros superstitionemque gentilitiam, quarta miscella quodammodo ea, quæ in tribus prioribus non reperiuntur, aut in illis locum commode non inveniebant, complectitur. Augent libri pretium perdoctæ *Johannis Alexandri Maffei* (qui & *statuas* modo memoratas illustravit) commentationes, Augustini expositionibus, sed majori paulo caractere, subjunctæ, quas si probaverint Viri eruditi, spem facit fore, ut observationes quoque suas in veteres picturas insignia Romani splendoris argumenta, quasque jam in æsculpere laudatum Rossium memorat, brevi cum studiosis antiquarum elegantiarum artisque pictoriæ vernaculo sermone communicet. Præmissa est *Leonardi Augustini* in notitiam veterum Gemmarum velut introductio quædam, brevis ea, sed multa eruditione referta. Statuit ibidem duplex illarum genus, cavatum alterum & profundum, Græcis *Glypticum* vel *Dioglyphicum*, alterum prominens surgente supra superficiem figura, Græcis *Anaglyphicum* vel *Anaglyphicum* dictura. Prioris generis usus olim

Præf.

p. 13, 14.

19.

21.

22.

P. 680.

non *Orientali*, sed *Occidentali* loquatur. Sic igitur nec religioni, nec veritati quicquam decedit; veterumque consensus de Crescentis in Galliam adventu præclare firmatur. Denique Cap. XC Commentarior. de Bello Africano, ab A. Hirtio, qui *Pansa* cognomine perperam insignitur, quum hic illius in consulatu collega fuerit, docente Clarissimo Viro, J. A. Fabricio, *Bibl. Lat. p. 159 ed. ult.* conscriptorum, *Davifus* erudite observat; *Natales a Veteribus dictos omnes illos dies, qui insignem aliquam Latinitatem, aut vitæ mutationem attulerunt.* Hinc Cicero reditum suum in Oratione, eam ob causam habita, *Natalem* vocat; & ad Att. L. VI Ep. 6 *παλιγγενεσίας.* *Spartianus* in vita Hadriani *natalem adoptionis celebrari iussit.* *Natalem* quoque pro die, quo imperium iniiit Maxentius, absolute posuit Autor incertus, *Paneg. VIII c. 16 p. 217, Edit. Cellarii.* Hactenus *Davifus.* Atque hinc etiam Veteres Christiani dies, quibus cruenti cœlestis veritatis testes mortalitatem expleverant, *Martyrum Natales* dixerunt, & quod glorioso certamine his *Martyres* perfuncti essent, lætati sunt, ritque solemnibus *Natales* istos quotannis concelebrant. Plura non cumulamus, sed Lectorem harum rerum cupidum, ad *Davifum* remittimus. Restat tamen, ut quid de *Græca VII de B. G. Librorum Metaphrasi*, a quibusdam *Maximo Planudi*, ab aliis vero *Theodoro Gaza* ascripta, habendum sit, paucissimis subjungamus. Quod Cl. *Davifii*, quam nostris verbis edisserere malimus. *Quicumque demum, inquit ille, sit autor, vitiosus sane Codicibus est usus, & Linguam Latinam minus calluit; (Vid. p. 29 Not. 1.) unde factum, ut a Cesaris mente passim aberravit, & ineptum sensum præcuderit: ideoque non mea voluntati, sed aliorum votis sum obsecutus, cum eam interpretationem hic representandam duxerim.*

GEMME ANTICHE FIGURATE, &c.

i. e.

GEMMÆ VETERES EFFIGIATÆ PER
DOMINICUM ROSSIIUM, cum explanationibus
PAULI ALEXANDRI MAFFEI, Patricii Vo-
lascerræ

laterrani, Equitis Ordinis S. Stephani & inter Pontificis corporis custodes. Pars I, ad P. M. CLEMENTEM XI.

Romæ, ex Typographia alla Pace dicta, 1707, 4. ch. reg. Alph. 1 & fig. Tabb. zn. 106.

Inciderat æri circa medium Seculi superioris imagines in antiquis Gemmis obvias *Leonardus Augustinus*, cumque suis, aut potius, qui verus Autor, vel certe laboris socius creditur, *Joannis Petri Bellorii* annotationibus, imprimi curaverat: quæ laminæ zæcæ cum in manus pervenissent *Dominici Rossi* (cui etiam Statuarum veterum modernarumque collectionem splendidissimam, in Actis A. 1707 recensitam, debemus,) facile ille persuaderi se passus est ab amicis nonnullis, ut opus elegantissimum denso sub prelo mitteret, cælaturas quoque sculpturasque comptures ab *Enea Vico* quondam, *Petro Stephanio* aliisque seorsim editas, ab *Augustino* autem omittas, quasque ipse in optimis quibusque per Italiam Cimeliarchis observasset, adjiceret. Dividitur in quatuor Partes, quarum prima solum effigies Regum, Heroum vel private etiam fortis hominum, secunda & tertia ritus sacros superstitionemque gentilitiam, quarta miscella quodammodo ea, quæ in tribus prioribus non reperiabantur, aut in illis locum commode non inveniebant, complectitur. Augent libri pretium perdoctæ *Johannis Alexandri Maffei* (qui & *statuas* modo memoratas illustravit) commentationes, Augustini expositionibus, sed majori paulo caractere, subjunctæ, quas si probaverint Viri eruditi, spem facit fore, ut observationes quoque suas in veteres picturas insignia Romani splendoris argumenta, quasque jam in æsculpere laudatum Rossium memorat, brevi cum studiosis antiquarum elegantiarum artisque pictoriæ vernaculo sermone communicet. Præmissa est *Leonardi Augustini* in notitiam veterum Gemmarum velut introductio quædam, brevis ea, sed multa eruditione referta. Statuit ibidem duplex illarum genus, cavatum alterum & profundum, Græcis *Glypticum* vel *Dioglyphicum*, alterum prominens surgente supra superficiem figura, Græcis *Anaglyphicum* vel *Anaglyphicum* dictum. Prioris generis usus olim

Præf.

p. 13, 14

19

21

22

- in anulis signatoriis, posterioris solum in ornamentis, anulis puta, armillis, monilibus, cingulis, fibulis. Materia ex Achate, Sardonyche, Onyche aliisque, quas Cammea vocant, varietate colorum cum arte certantibus. Imagines, quas sistunt, Deorum sunt, Heroum, Geniorum tutelarium, familiarum, Urbium, Regum, Imperatorum, illustria facinora majorum; porro Professionis, quam quisque tractabat, Magistri & insignia, Philosophi, Poetae, Oratores, Cursores, Athletae, bigae item, quadrigae, ovationes, palmae Olympicae, sacrificia, mysteria sacrorum, & alia innumera: quae diversitas figurarum inde potissimum nata est, quod cuique, quam in anulo suo gestare vellet, legitum esset. Multum ideo ad penitiorum Antiquitatis cognitionem eas conferre putat, ob servatam in illis celeberrimorum hominum, quorum vultus nobis exhibent, & antiquissimorum institutorum memoriam: superiores etiam numis ipsis veteribus, si artis pretium spectes, quanquam his in eo cedere debeant, quod titulo plerumque careant, atque ideo res tota aliquando conjecturis committenda sit. Sequuntur deinde centum & quinque in aere expressae Imagines, quas excipiunt *Leonardi Augustini & Joh. Alexandri Maffei* eo, quem exposuimus, ordine enucleationes. Delibabimus ex hujus observationibus, quas primae speciatim Parti subjecit, nonnulla, quae digna nobis commemoratione visa sunt; reliquas Partes proxime in ipsis Actis recensebimus. *Tabula IV* offert caput *C. Sulpitii*, scriptis a cervice literis **C SVL H** Cum vero duos Sulpitios apud *Fulvium Ursinum de Familiis Romanorum in Gente Sulpitia* hoc praenomine legat Cl. Autor, quorum alter Consulatum gessit cum *M. Claudio Marcello* A. U. C. 587, alter *Platorinus* dictus fuit, utroque tamen antiquioris vultum credit, *C. Sulpitii Camerini*, Viri Consularis, & ob victoriam a Gallis reportatam incluti, cujus imaginem quandam ex posteris Gemmae insculptam anulo suo, more illis temporibus familiari, inseruisse, non vane auguratur. In *Tab. VI* comparet *S. Pompeji*, *Cn. Filii* facies in *Sardonyche* artificiosissime expressa, additis a cervice literis **VOΠΟVI ΠΟΙ ΣΙ**, sub quibus Artificis nomen latere arbitratur doctissimus *Maffeus*. Certe id solitum aliquando fieri, indicio est gemma cum

cum imagine *Phocionis*, Oratoris Atheniensis, quam *Bellorinus* ex Mulzo *Amronii Maria Castilionei* primus produxit, in qua hæc verba subjecta leguntur: ΠΥΡΡΟΤΕΛΗΚ ΕΠΟΙΗΣΕ. *Tabula XIV M. Agrippa* caput corona aurea rostrata redimitum monstrat, qua post navalem in mari Siculo pugnam contra *S. Pompejanum* ab *Augusto* donatus fuit, hac quidem prærogativa ei concessa, ut quoties triumphans aliquis coronam lauream ferret, ipse speciali hac uteretur. Ad *Tabulam XX* observat, non reperiri alium numum imaginem *Agrippinae*, majoris nimirum, filiae *M. Agrippa*, conjugis *Germanici*, referentem, quam quem cudi fecerit *Filius Caligola*, cum inscriptione: AGRIPPINA. M. F. MAT. C. CAESARIS. AVGVSTI; supprimente omnem quippe recordationem optimæ Principis *Tiberio*. In explicatione *Tab. XXXVI*, quæ *Juliam* Titi filiam, *Sabini* uxorem, sed huic brevi post *Domitiano* ereptam, conspiciendam præbet, illos erroris adductis eam in rem *Suetonii & Dionis* locis arguit, qui eam, sublati e medio Patre & Marito, Uxorem Imperatoris, cum concubina saltem fuerit, factam contendunt: neque multum contrariam sententiam juvari existimat, quod in numo quodam apud *Angelonium*, Apotheosin hujus *Juliae* ostendente, simul verba legantur: DIVAE JULIAE AVGVSTAE T. F. S. P. Q. R. cum titulus AVGVSTÆ non semper idoneum argumentum suppeditet, eam, cui nomen illud tribuitur, Imperatoris conjugem fuisse. Asservari in Gazophylacio Serenissimi Parmensis Ducis numum cum inscriptione: MATIDIA AVGVSTA DIVAE MARCIANAE FILIA; itaque alium in Museo Principis Areschottani cum verbis: MATIDIAE AVGVSTAE: cum tamen constet, *Matidiam*, *Trujani* ex Sorore *Marciana* Neptem, nunquam Imperatorum cuidam nuptiis fuisse junctam: probabile tamen fieri, quod *Spanhemio* quoque, *Forestio* aliisque visum, illam nominis hæc prærogativa ab avunculo donatam esse: quin imo accepisse se narrat a *V. C. Job. Christoph. Bartello*, Pontifici *Clementi XI*, qui hodie sedet, a Bibliotheca, appellationem AVGVSTÆ uxoribus sororibusque Imperatorum communem fuisse, etsi plerumque hæc a Senatu solenni ritu concederetur; quo trahenda

P. 26.

43 seq.

p. 60.

jæ Alpes ibi sint, & infra has Ocelum oppidum exstructum. Quod ad emendatam scribendi rationem attinet, L. II C. 4, in voce *Rbemi* aspirationem, a Cæsare constanter servatam, & in omnibus Codicibus expressam, retinendam esse, contendit: contra quam alii, sublata aspiratione *Remos* scribere malentes, tradiderunt. Quos inter nominatim ad Cellarium nostrum provocat, qui Hadrianum Valesium secutus, *H* abjecit, & *Rbemos*, Gentem Gallicam, cui cum Græcis nullum intercesserit commercium, cuique adeo aspiratio, horum propria, ignota fuerit, eo prorsus caruisse, existimavit. Vid. *Orthogr. Lat. p. 56*. Verum doctissimo Davisio hæc ratio non satis firma audit, cum, licet verbum sit Celticum, minime necesse videatur, ut aspiratio, in aliis vocibus, omnino Gallicis, locum obtinens, rejiciatur. Namque & *Rbedones* ab ipso Cæsare, L. II C. 34, adhibito *H* memorantur, & *Rbedam* non a Cæsare solum, sed Horatio etiam aliisque per *H* efferri, Noster probat; quam tamen vocem Gallicæ originis esse, Quintiliani, conceptis verbis id testantis, *Inst. Orat. L. I C. 5*, testimonio confirmat. Ibidem C. 27 apud Cæsarem hæc leguntur: *Quæ facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat. Quam locutionem, licet rariorem, defendit Davisius, nec verbum reddiderat, quod plerisque aliis placuit, admittit. Alibi enim Cæsar eadem phrasi usus: Veltigales, inquit, sibi fecerunt, ac multo humiliores infirmioresque redegerunt, L. III C. 3. Quæ in re Codicum tam manu exaratorum, quam typis exscriptorum, auctoritate nititur, ac recentiores Editiones, in quibus vitio correctorum, qui mutarunt ea, quæ non intelligebant, reddiderunt, & reddiderunt leguntur, emendat. Conf. p. 112 Not. 6. L. V C. 29 monet, in Amstelodamensi Editione recentissima pro *longinqua* obsidione vocem *longa* perperam legi. Hinc ex MS. Norvicensi & antiquitus excusis Cæsari suum verbum restituit, ac *longinquum* cum *diuturno* hic pariter incedere, consensu eruditissimi Viri, Jani Brouckhusii, ad *Propert. L. I Eleg. VI, 27* comprobatur. L. VI C. 13 de Druidum nomine ab Elia Schedio & Dion. Vossio, qui id ab Ebræo *וַרְר*, inquisivit, percontatus est, repetunt, dissentit, & a voce Celtica *Deru* illud deducendum esse, putat. Hæc enim, inquit Noster, quereum significat, cui as-*

finis

finis est Græca Δρῦς, a nonnullis ob soni similitudinem pro Druidum radice habita. Hoc veriverbium ex eo firmatur, quod robora singulari veneratione sunt profecuti. Quam in rem Plinium testem excitat, H. N. L. XVI C. 44. Conf. alii Scriptores, a Davilio nominati. L. I. B. C. C. 5; ad verba Cæsaris: Magni domum concursus ad Afranium; notat, turpiter se hoc in loco dedisse eruditos, variis modis cum explicare conatos. Sanam vero prorsus & elegantem esse lectionem receptam, ex Cicerone & Terentio demonstrat. Ille enim L. III Ep. 8 Fam. Neque, inquit, domum unquam ad me literas mittam, quin adjungam eas, quas tibi reddi velim. Hic autem Eun. Act. I Sc. II, 25 dicit: Et is hodie venturum ad me constituit domum. Et Adelph. Act. IV Sc. IV, 19: Ad me abducta est domum. Ubi Donatus ait: ad me domum, moraliter dixit pro ad domum meam. Pari itaque ratione domum ad Afranium idem valet, ac ad domum Afranii. L. III B. C. C. 4 Cæsar scribit, Deiotarum Isc Gallos adduxisse. Ubi recte Cl. Davilius addit, Galatas, seu Gallo-Græcos ibi esse intelligendos. Eorum enim regionem Appianus Γαλαίαν τὴν εἰώαν, & incolas Γαλάτας τὸς εἰώας, L. II B. C. p. 458 & 472 nuncupavit. Galatia itaque apud veteres Scriptores, quod data occasione hic adjicimus, nonnunquam pro Gallia, & hæc vicissim pro Galatia, vel solo Cæsare teste, accipitur, atque in Orientalem, sive Asianam, quæ proprie Galatia dicitur; & Occidentalem, sive Europæam, & Transalpinam, quæ Gallia est, dispersitur. Quæ observatio insignem lucem conciliare poterit loco Paullino, qui extat 2 Tim. IV, 10, ubi Crescens εἰς Γαλαίαν profectus esse perhibetur. Eusebius autem, ad hunc locum provocans, Crescentem ἐπὶ τὰς Γαλλίας a Paulo missum fuisse, testatur. H. E. L. III C. 4 p. 74. Quamobrem nonnulli, Eusebii auctoritate permoti, nominatim Epiphanius & Hieronymus, apud Valesium, Annot. in Euseb. 44, vocem Γαλατίας, quæ in sanctioribus literis habetur, ferre nequeunt, eandemque cum Γαλλίας vocabulo permutant, propterea, quod Crescentem in Galliam, proprie dictam, venisse, certo certius constet. Qua quidem in re non falluntur: haud tamen necesse est, ut e divino Codice vox Γαλατίας tollatur, quum D. Apostolus de Galatia,

Pp. 3 non

p. 389.

465.

p. 680.

non *Orientali*, sed *Occidentali* loquatur. Sic igitur nec religio-
ni, nec veritati quicquam decedit; veterumque consensus de
Crescentis in Galliam adventu præclare firmatur. Denique
Cap. XC Commentarior. de Bello Africano, ab A. Hirtio, qui
Pansa cognomine perperam insignitur, quum hic illius in consula-
tu collega fuerit, docente Clarissimo Viro, J. A. Fabricio, *Bibl. Lat.*
p. 159 ed. ult. conscriptorum, *Davifus* erudite observat; *Natales a Veteribus dictos omnes illos dies, qui insignem aliquam laci-*
ziam, aut vitæ mutationem attulerunt. Hinc Cicero reditura
suum in Oratione, eam ob causam habita, *Natalem* vocat; & ad
Att. L. VI Ep. 6 *παλαιογενεϊαν.* *Spartianus* in vita Hadriani
natalem adoptionis celebrari iussit. *Natalem* quoque pro die,
quo imperium iniit Maxentius, absolute posuit Autor incertus,
Paneg. VIII c. 16 p. 217, Edit. Cellarii. Haecenus *Davifus*.
Atque hinc etiam Veteres Christiani dies, quibus cruenti coelestis
veritatis testes mortalitatem expleverant, *Martyrum Natales* di-
xerunt, & quod glorioso certamine his *Martyres* perfundi essent,
lætati sunt, ritique solemnem *Natales* istos quotannis concelebra-
runt. Plura non cumulamus, sed Lectorem harum rerum cu-
pidum, ad *Davifum* remittimus. Restat tamen, ut quid de
Græca VII de B. G. Librorum Metaphrasi, a quibusdam *Maximo*
Planudi, ab aliis vero *Theodoro Gaza* ascripta, habendum sit,
paucissimis subjungamus. Quod Cl. *Davifii*, quam nostris ver-
bis edisserere malumus. *Quicumque demum, inquit ille, sit au-*
tor, vitiosis sane Codicibus est usus, & Linguam Latinam minus
calluit; (Vid. p. 29 Not. 1.) unde factum, ut a Casaris mente
passim aberrarit, & ineptum sensum procuderit: ideoque non mea
voluntati, sed aliorum votis sum obsecutus, cum eam interpretationem
hic representandam duxerim.

GEMME ANTICHE FIGURATE, &c.

i. e.

GEMMÆ VETERES EFFIGIATÆ PER
DOMINICUM ROSSIUM, cum explanationibus
PAULI ALEXANDRI MAFFEI, *Patricii Vo-*
laterra-

laterrani, Equitis Ordinis S. Stephani & inter Pontificis corporis custodes. Pars I, ad P. M. CLEMENTEM XI.

Romæ, ex Typographia alla Pace dicta, 1707, 4. ch. reg. Alph. 1 & fig. Tabb. zn. 106.

Inciderat æri circa medium Seculi superioris imagines in antiquis Gemmis obvias *Leonardus Augustinus*, cumque suis, aut potius, qui verus Autor, vel certe laboris socius creditur, *Joannis Petri Bellori* annotationibus. imprimi curaverat: quæ laminæ zæcæ cum in manus pervenissent *Dominici Rossi* (cui etiam Statuarum veterum modernarumque collectionem splendidissimam, in Actis A. 1707 recensitam, debemus,) facile ille persuaderi se passus est ab amicis nonnullis, ut opus elegantissimum denuo sub prelum mitteret, cælaturas quoque sculpturasque complures ab *Aenea Vico* quondam, *Petro Stephano* aliisque seorsim editas, ab *Augustino* autem omittas, quasque ipse in optimis quibusque per Italiam Cimeliarchiis observasset, adjiceret. Dividitur in quatuor Partes, quarum prima solum effigies Regum, Heroum vel privatæ etiam fortis hominum, secunda & tertia ritus sacros superstitionemque gentilitiam, quarta miscella quodammodo ea, quæ in tribus prioribus non reperiabantur, aut in illis locum commode non inveniebant, complectitur. Augent libri pretium perdoctæ *Johannis Alexandri Maffei* (qui & *Statuas* modo memoratas illustravit) commentationes, Augustini expositionibus, sed majori paulo caractere, subjunctæ, quas si probaverint Viri eruditi, spem facit fore, ut observationes quoque suas in veteres picturas insignia Romani splendoris argumenta, quasque jam in æs sculperè laudatum Rossium memorat, brevi cum studiosis antiquarum elegantiarum artisque pictoriæ vernaculo sermone communicet. Præmissa est *Leonardi Augustini* ita notitiam veterum Gemmarum velut introductio quædam, brevis ea, sed multa eruditione referta. Statuit ibidem duplex illarum genus, cavatum alterum & profundum, Græcis *Glypticum* vel *Dioglyphicum*, alterum prominens surgente supra superficiem figura, Græcis *Anaglyphicum* vel *Anaglyphicum* dictura. Prioris generis usus olim

Præf.
p. 13, 14.

19

21

22

in.

- in anulis signatoriis, posterioris solum in ornamentis, anulis puta, armillis, monilibus, cingulis, fibulis. Materia ex Achate, Sardonyche, Onyche aliisque, quas Cammea vocant, varietate colorum cum arte certantibus. Imagines, quas sistunt, Deorum sunt, Heroum, Geniorum tutelarium, familiarum, Urbium, Regum, Imperatorum, illustria facinora majorum; porro Professionis, quam quisque tractabat, Magistri & insignia, Philosophi, Poetae, Oratores, Cursores, Athletae, bigae item, quadrigae, ovationes, palmae Olympicae, sacrificia, mysteria sacrorum, & alia innumera: quae diversitas figurarum inde potissimum nata est, quod cuique, quam in anulo suo gestare vellet, licitum esset. Multum ideo ad penitioem Antiquitatis cognitionem eas conferre putat, ob servatam in illis celeberrimorum hominum, quorum vultus nobis exhibent, & antiquissimorum institutorum memoriam: superiores etiam numis ipsis veteribus, si artis pretium spectes, quanquam his in eo cedere debeant, quod titulo plerumque careant, atque ideo res tota aliquando conjecturis committenda sit. Sequuntur deinde centum & quinque in aere expressae Imagines, quas excipiunt *Leonardi Augustini* & *Joh. Alexandri Maffei* eo, quem exposuimus, ordine enucleationes. Delibabimus ex hujus observationibus, quas primae speciatim Parti subjecit, nonnulla, quae digna nobis commemoratione visa sunt; reliquas Partes proxime in ipsis Actis recensebimus. *Tabula IV* offert caput *C. Sulpitii*, scriptis a cervice literis **CSVLH** Cum vero duos Sulpitios apud *Fulvium Ursinum de Familiis Romanorum in Gente Sulpitia* hoc praenomine legat Cl. Autor, quorum alter Consulatum gessit cum *M. Claudio Marcello* A. U. C. 587, alter *Platorinus* dictus fuit, utroque tamen antiquioris vultum credit, *C. Sulpitii Camerini*, Viri Consularis, & ob victoriam a Gallis reportatam incluti, cujus imaginem quendam ex posteris Gemmae insculptam anulo suo, more illis temporibus familiari, inseruisse, non vane auguratur. In *Tab. VI* comparet *S. Pompeji*, *Cn. Filii* facies in *Sardonyche* artificiosissime expressa, additis a cervice literis **VOΠOVI ΠOΙ ΣΙ**, sub quibus Artificis nomen latere arbitratur doctissimus *Maffeus*. Certe id solitum aliquando fieri, indicio est gemma cum

cum imagine *Phocionis*, Oratoris Atheniensis, quam *Bellorius* ex Museo *Anthonii Maria Castilionei* primus produxit, in qua hæc verba subiecta leguntur: ΠΡΟΤΕΛΗΚ ΕΠΟΙΗΣΕ. *Tabula XIV M. Agrippa* caput corona aurea rostrata redimitum monstrat, qua post navalem in mari Siculo pugnam contra *S. Pompejum* ab *Augusto* donatus fuit, hac quidem prerogativa ei concessa, ut quoties triumphans aliquis coronam lauream ferret, ipse usali hac uteretur. Ad *Tabulam XX* observat, non reperiri alium numum imaginem *Agrippina*, maioris nimirum, filia *M. Agrippa*, conjugis *Germanici*, referentem, quam quem cudi fecerit *Filius Caligola*, cum inscriptione: AGRIPPINA. M. F. MAT. C. CAESARIS. AVGVSTI; supprimente omnem quippe recordationem optimæ Principis *Tiberio*. In explicatione *Tab. XXXVI*, quæ *Juliam* Titi filiam, *Sabini* uxorem, sed huic brevi post a *Domitiano* ereptam, conspiciendam præbet, illos erroris adductis eam in rem *Suetonii* & *Dionis* locis arguit, qui eam, sublatis e medio Patre & Marito, uxorem Imperatoris, cum concubina saltem fuerit, factam contendunt: neque multum contrariam sententiam juvari existimat, quod in numo quodam apud *Angelonium*, Apotheosia hujus *Julia* ostendente, simul verba legantur: DIVAE JVLIAE AVGVSTAE T. F. S. P. Q. R. cum titulus AVGVSTÆ non semper idoneum argumentum suppeditet, eam, cui nomen illud tribuitur, Imperatoris conjugem fuisse. Asservari in Gazophylacio Serenissimi *Parmensis* Ducis numum cum inscriptione: MATIDIA AVGVSTA DIVAE MARCIANAE FILIA; itemque alium in Museo Principis *Areschottani* cum verbis: MATIDIAE AVGVSTAE: cum tamen constet, *Matidiam*, *Trujani* ex Sorore *Marciana* Neptem, nunquam Imperatorum cuidam nuptiis fuisse junctam: probabile tamen fieri, quod *Spanhemio* quoque, *Forestio* aliisque visum, illam nominis hæc prerogativa ab avunculo donatam esse: quin imo accepisse se narrat a *V. C. Job. Christoph. Bartello*, Pontifici *Clementi XI*, qui hodie sedet, a Bibliotheca, appellationem AVGVSTÆ uxoris foronibusque Imperatorum communem fuisse, etsi plerumque iisdem a Senatu solenni ritu concederetur; quo trahenda

P. 26.

43 seq.

p. 113 seq. *Plinii verba in Panegyrico Trajano dicto: Obrulerat illis Senatus cognomen AVGVSTARVM, quod certatim deprecata sunt, quamdiu appellationem Patria Patria tu recusaffes: seu quod plus esse in eo judicabant, si VXOR & SOROR tua, quam si AVGVSTAE dicerentur.* Adjecta est in fine ejusdem *Maffei* ad Virum summum, *Franciscum Alexandrum Albanum*, Epistola, in qua de interpretatione veteris cujusdam *Cristalli*, ex Museo *Marci Antonii Sabbatini* in lucem protracti, ejusque inscriptione disquiritur. Occurrunt in eo tres numi, quorum primus caput *Commodij Imp.* addito nomine: IMP. COMMODVS; secundus *Victoriam* cum epigraphe: VICT. AVG. tertius *Janum bifrontem* in atrio Templi stantem & hastæ innixum sistit. Admiscentur simul folium lauri & ficus cum cariotide. Circum legitur inscriptio, injuria temporum ex parte mutila: ANNUM. NOVVM. FAVS EM. FELI ERA quam sic restituit: *Annum novum, faustum, perennem, felicem Imperatori.* Rem totam ad festivitates in honorem *Jani* Calendis Januarii peragi solitas, & dona, quæ sibi met invicem offerbant eo die Romani, Vota item & supplicationes pro salute Principis eodem susceptas refert.

PARERGA SACRA, SEU INTERPRETATIO
succincta & nova quorundam textuum Novi
Testamenti.

Trajectus ad Rhenum, apud Gul. van de Water, 1708, 8.
Plag. 4.

PRODROMUM hunc majoris Operis, Observationum nimirum ad totum Novum Testamentum, voluit in Belgio presso nomine prodire, ut lateret ad tempus, Autor Clarissimus, Jo. Fredericus Hombergius de Vach, in Academia Marburgensi Professor Juris. Ingeniosas autem & non vulgares esse observationes has, ceu de iis judicavit quoque in præfatione ad Lectorem *Hadrianus Relandus*, statim apparebit, si quasdam earum recitaverimus. *Hebræorum XI, 19* sensum ita exponit: ὁθεν αὐτὸν (τὸν Ἰσραὴλ) καὶ ἐν παραβολῇ ἐπομίσασθαι, quare illum, in ipsa etiam projectione ad marem, recepit. *Hesychio* enim, ἐκ παραβολῆς idem esse

esse quod ἐν παρακινδυνύματι, ex periculo presentissimo. Et quanquam ἄθεν sensum illum, ex quibus, mortuis scilicet, forte admittat, aptius tamen fluere omnia, si cum Hispano, docto, uti videtur, interprete, reddamus quare, quocirca: por lo qual. Sic Galat. III, 4 scopum Apostoli esse, convincere Galatas, quod non sit recipiendum jugum legis; tot enim & tanta beneficia divina, donationem Spiritus Sancti, & efficaciam illius quoad virtutum operationem, non posse frustra in ipsos esse collata. Significare ergo τὸ παρῶν hijs, beneficio affici, utpote μέσον. Similiter 2 Tim. II, 3 κἀνωθῆν non reddendum, laborare, affigi, ut alibi, sed cedere, periculum subire, sensu militari: quod magis emphaticum, atque alterum illud etiam includat, nec tamen vulgare sit. Vidisse id Dan. Heinsium, (quod tamen in Exercitat. ad h. l. non reperias) & vertendum indicasse, pugna; nec tamen addito testimonio. Occurrere autem Eliani locum, V. H. II, 28. Ἰτοι μὲν ἔτε ὑπὲρ πατρῴων θεῶν, εἰδὲ μὲν ὑπὲρ γονικῶν ἡρώων κἀνωθῆσιν, hi neque pro Diis familiaribus, neque pro Heroibus, majoribus suis pugnant. Conspezierat enim Themistocles gallos gallinacos μαχομένους, pugnantes. Luc. I, 78 admitti non posse, ut ἀνατολή ἐξ ὕψους referatur ad comma 78, seu hastenus receptum, visitavit nos Oriens ex alto. Deo passim tribui visitationem, sine addito, cap. I, 68, VII, 16, Act. XV, 14, Hebr. II, 6. Comma igitur 79 ita incipere: Ἀνατολή ἐξ ὕψους, ἀπὸ φῶς. Orius, i. e. Sol oriens, vel, Is, qui prodit ex alto, ut appareat. Sic Luc. II, 32 φῶς non pertinere ad comma 31, sed 32. Lumen, eis δὲ πάλιν ἰθῶν. Porro Luc. XII, 49 καὶ τί θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη; non esse sermonem optantis, sed corrigentis: Et quid volo? at qui (siquidem) jam accensus est. Sicut Marc. XV, 44 miratur Pilatus, εἰ ἤδη τέθηται, quod jam mortuus esset; de re jam facta. Et Rom. III, 3, τί γὰρ, εἰ ἠπίστωσιν τινες, quid enim? at qui fuerunt quidem increduli. Eundem usum hujus particulae esse apud LXX. Jam Joh. VIII, 25 Christum ad interrogationem Judaeorum ironicam: Tu quis es? respondere utique directe: τὴν ἀρχὴν, plane, quodcumque etiam vobis dico. Ita τὴν ἀρχὴν apud Lucianum, pro prorsus. Apud Elianum, μηδὲ τὴν ἀρχὴν, non

omnino. Non autem esse hic ὅτι conjunctionem, sed δ, τὶ legendum, quoad sensum autem aliquid supplendum ex commate 26. *Verum est plane, quodcumque etiam loquor vobis.* (Et, quae sequuntur, πολλά — κείμεν, parenthesi includenda.) *Sed Ἔ, qui misit me, verax est.* Contra verba Christi Matth. XXIV, 15 citra parenthesin debere jungi hoc modo: *quicumque fiat in loco sancto, Ἔ hac legis, mentem advertat.* Et si enim ὁ non sit ante ἐσῶς, sufficere tamen addi verbo sequenti, ὁ ἀναγινώσκων. Aut vero, si admittenda parenthesi, conjungenda verba cum commate 16: *Quando videritis — Tunc ille, qui fiat in loco sancto, (Lector mentem advertat,) Ἔ illi, qui sunt in Judaea, fugiant in montes.* Τότε enim collocandum ante ἐσῶς, & voce hac intelligi non personam unam, sed, collectivam, atque ita combinari posse cum Φουγίτωσαν, tum stantes in loco sancto, tum & qui sunt in Judaea. Apud Marcum autem XIII, 14 ὅπως ἂν δεῖ, exponit, *ubi non expedit.* Sic enim non semel in Anacreontis Odis. Mentem Pauli Rom. XIV, 1 μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν, hanc ait esse, assumendum eum, qui infirmas opinionones foveat, sine dijudicatione illarum opinionum. Per totum enim fere N. T. διαλογισμῶν notare cogitationem vel discursum mentis. Difficilem locum 1 Cor. XV, 29 de Baptismo ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, illustrat ex Joh. XI, 4 & Rom. I, 5. ac praeterea ex Synesio, σαφῶς ὑπὲρ ψυχῆς θέομεν, *curramus pro vita, amittenda scilicet.* Eodem modo Paulum dicere, quid faciunt, qui baptizantur baptismo mortis, sive ut moriantur, seu martyres, [ὑπὲρ exponendo per ἡα,] si mortui non resurgunt? Trajectionem verbi μεταξὺ occurrere Act. XIII, 42, & sic restituendum: *Interim (μεταξὺ) dum Judaei exirent, rogaverunt gentes.* Nam id probari per comma 44. Sic Theophrastum locutum C. 7 καὶ μεταξὺ, *Ἔ interea.* Marci XIV, 72 sensum esse: recordatus Petrus verbi, *Ἔ mox addidit stertens.* Ἐπιλάθων enim significare *confessum, e vestigio* aliquid adjicere. Apud Job. I, 16 non esse Hebraismum, seu putarit Noldius, sed ἀσὶ in comparationibus notare superlativum gradum, perinde ut πρὸ. Ex plenitudine & fonte ejus accepimus nos omnes varia & multa, *maxime vero & summam illam gratiam salutis.* Doneque

nique 1 Cor. XI, 10 *ἐξουσίαν* de propria significatione *potestatis* ita exponit: mulier debet habere *potestatem mariti in se*, vel *super se*. *κεφαλὴν* enim notare totum hominem. Ita tutelam definiri apud Ieros *ἐξουσίαν ἐπὶ κεφαλῆς*, vel *κατὰ ἐλευθέρων κεφαλῆς*, potestatem in capite libero pupilli, ubi phrasia Apostolica *αὐτολεξεί* exhibeatur. Publice ergo debere etiam apparere in muliere signum aliquod subjectionis & tutelæ illius, sicut in viro testimonium aliquod præstantiæ & potestatis; ut ore capite aperto, illa vero operto. Et hanc curam incumbere mulieri *διὰ τὰς ἀγγέλους*, ne in idem cum Angelis illis *κρίμα* incidat, de quibus Judas v. 6 ait, eos deseruisse ordines suos, & capita, & potestatem, *ἀρχὴν*, cui subiecti fuerant, non quod ipsi desertores eam in alios habuerint. Gestitque nunc adeo animus intueri egregium istud opus Observationum ad totum Novum Testamentum, cujus editionem paratam se habere testatur eruditissimus Auctor: ac tunc videbimus, an non & illi dederit *κάλλος ἀντ' ἀσπίδων ἀπάντων, ἀντ' ἰγχιῶν ἀπάντων*, stylo Anacreontis.

*MICHAELIS ROSSAL DISQUISITIO DE
Epicteto Philosopho Stoico, qua probatur, eum non
fuisse Christianum.*

Groningæ, apud Jo. a Velsen, 1708, 8.

Alph. 2.

EA fuit Philosophorum quorundam ex gentilibus virtutis pro-
bitas & constantia, ut æqui etiam ex Christianis quidam
rerum æstimatores, vel Christianorum eos cœtui adscribere,
vel de salute saltem eorum æterna disquirere haud dubitave-
rint. Accidit ejusmodi quid Stoicæ imprimis Sectæ addictis,
vitæ severitate & morum elegantia facile reliquis palmam
præripientibus, ut exemplum nobis, post Senecam, *Θαυμαστὸς*
ille senex, ut Luciano contra morem audit, Epictetus præbet.
Huic, quod in gentili laude dignum est, non denegat Cl. Au-
tor, Græcæ Linguae in Athenæo Groningano Professor, quin
potius miratur, eos in Ethnico homine suis tantum viribus re-

licto in virtute profectus; Christianum autem cum dicere, ut quibusdam placuit, ipsimet Epicteto putat contrarium. Instituto igitur haud contemnendo, eum explicationem Enchiridii aggrederetur, ea argumenta conquirit, quæ Epictetum intra Gentilium cancellos detinere facile possunt. Ne vero pugnam sine hoste ineat, profert sub initium statim, quæ sibi impugnandum sumit, *Casparem Barthium*. Is enim Advers. L. 53 cap. 20 admodum pronum in eorum se proficitur esse sententiam, qui Christianum fuisse Epictetum putant, quamvis alibi Lib. L ad finem Cap. 16 ipse *παράδοξον* ἴσ' assertum istud fovere profiteatur, quando Epictetus (ita Barthius) Christianissimi & peritus & sedator, tam vita quam scriptis, fuisse dicitur. Noster quidem Christianissimum Epicteti primum impugnat ex immortali illo ac divino opere Origenis contra Celsum L. VII, ubi acerrimus Christianorum hostis Celsus non laudat tantum Epictetum, sed in Deorum etiam, Herculis, Orphei, Æsculapii, societatem collocat, virtutesque hujus & Christianorum tanquam contrarias sibi invicem opponit. Cumque Origenes ad ista nihil opponat, nec Celsi laudes in favorem causæ suæ arripiat, indicio clarissimo esse putat, Epictetum fuisse Gentilem. Deinde Christianos Deum nullo nomine insignire voluisse, ostendit ex Minucio Fel. in Octav. C. 18 & Cypriano de Idolorum Van. Cap. 5. At Philosophus noster non modo Deum appellat, sed multitudinem etiam Deorum agnoscit, & cultum eorum passim commendat. Tertium argumentum petit a juramentis Epicteti, per Deos, per Jovem, per Deos & Jovem. Quartum a sententia Epicteti, mortem eorum gloriosam statuentis, qui sponte cum Catone vel ferro vel veneno, qua patet via, ad libertatem se vindicant, ut est apud Arrian. Epict. II, 25. Et quamvis alibi L. II, 19. omni eloquentiæ vi amicum a moriendi consilio revocet, id eo tantum consilio factum Cl. Autor ostendit, quod justæ mortis causæ deessent, cum alias decretum mortis cum ratione initura suadet Epictetus & permittat. Tum quod asserat, animam hominis esse a Dei substantia discretam, esse ipsum Deum: sic enim Arrian. Epict. II, 17 *ἢ ὅτις ἐστὶν ἀθάνατος*, Deus es, o homo.

& L II

& LII C. 8 οὐ ἀπόσπασμα ἐστὶ τῆς Θεῶν, ἔχεις γὰρ ἐν σαυτῷ μέρος ἐκείνου, *in aliquid es a Deo avulsum, in te aliquam ejus partem habes*; quæ omnia animarum præexistentiam & absolutam hominis perfectionem inferentia, quam sint doctrinæ cœlesti & Christianæ ταπεινοφροσύνη adversa, neminem latet. Denique ex ipsis primis Enchiridii verbis id evincit, ubi per τὰ ἐφ' ἡμῶν, in potestate nostra situm docet non peccare, more Pelagiano. His ita rite expositis & ex fontibus solide deductis; ad enervandum contrarii argumenti robur pergit. Desumptum illud est ab Epaphroditis, quorum Paulus in Epistola ad Phil. IV, 18 & H, 25, Suet. in Nerone Cap. 49 & Xiphilius in Ner. mentionem faciunt; hos enim dum eosdem, vel posteriores saltem Christianum statuunt, (ut Celeb. Daubuzio Anglo in tractatu nuper in Actis recensito, quo testimonii Fl. Josephi de J. Christo veritatem exquisita opera confirmavit, placuit) per Epaphroditum Neronis libertum, Epicteti herum & Pauli familiarem, ad Paulum atque ita ad Christi sanctissimam disciplinam deducunt Epictetum. Hæc itaque ut refelleret Cl. Autor, primo Epaphroditum Pauli socium proponit, eundemque secundi ordinis Apostolum, de quorum nomine ex Euseb. H. E. I, 12 & munere exigendi tributum, quod Apostolatus vocabatur, ex Juliani Epist. 15 ad Judæos, aliisque monumentis egregia promittit, fuisse demonstrat; de Neronis dem Liberto Epictetique nostri hero ea profert, quæ ab homine Christiano plane sunt aliena. Ad ultimum denique argumentum progressus, ex Arriani Epict. L. IV C. 7 illud matuatur, ubi Christianos, quos Galilæos vocat, stylo gentilitum recepto, probat ex Min. Fel. Octav. C. XI Plin. Ep. L, 10. Ep. 97 & ex I Cor. I, 18 veritatis vi adactus a constantia in adversis mundanorumque contemptu laudat, sed ex consuetudinis quodam & vana persuasionis vi, imo ex insensia & furore aliquo malitiose derivat, Producit denique alium locum ex Arr. L. II C. 9, ubi tamen per Judæos, quos ibi vocat, non Christianos, sed proprie dictos Judæos intelligendos evincit; contra Lipsium ad Tac. Ann. 15, Grotium in Matth. XXIV, 22, Dion. Petavium ad Themist. Orat. XII, idque primo ex stylo

Ariani

Arriani, vocem istam pro Judæis proprie dictis usurpantis L. I. c. II, deinde ex moribus, quibus *Isdaïce* ab aliis gentibus diversos depingit, ut Legibus de cibus, abstinentia suillæ &c. Nec morari quenquam vult Cl. Autor, factam ab Arriano baptismi mentionem, cum & Judæi suum initiationis sive proselytismi habuerint baptismum, modo ante modo post circumcisionem peractum; circumcisionem autem voce *ἡγεμόνος* ab Arriano l. c. indigitari, ex significato vocis *αἰγεῖν*, quo apud Celsum, Origenem, Galenum secandi significatum obtinet, evincit. Addita in fine est Oratio elegans de Præstantia Linguae Græcæ ad Artium, quibus liberales doctrinæ continentur, cognitionem adipiscendam, dicta a Cl. Autore A. 1706, cum Linguae Græcæ & Artium extra ordinem Professionem auspicaretur.

DIODORI TULDENI ꝯC. ET IN ACAD. LOPVAN. Prof. Regii de Cognitione sui Libri V. Editio altera, curante C. F. GOLDBECK, Stendaliensi; accessit GERH. ꝯO. VOSSII de cognitione sui libellus, itemque Dissertatio præliminaris ꝯO. FRANC.

BUDDEI, Theol. D. & P. P.

Jenz, apud Tobiam Oerling, 1706, 8.

Alph. I pl. 14.

Quamvis sit, se ipsum nosse, quidve in omni vita cognitio sui præstet, & gentiles quovis agnoverunt tempore, & notius est quam ut verbis opus sit. Certatim hinc Viri eruditionis laude celeberrimi id dedere operam, ut certo ordine justisque regulis illa saluberrima disciplina comprehensa orbisisteretur. Ut nunc antiqua sapientum dicta mittamus, quis ignorat J. Abbadie *l' Art de connoître soi meme*: P. L' Ami de la connoissance de soi meme: Dyckii *nosce te ipsum*: Francisci Petrarchæ *de sua ipsius & aliorum ignorantia*, T. II Oper. Ed. Bassil. p. 1036, aliorumque tractatus elegantissimos? Non igitur mirum, quod Cl. Goldbeckius, Stendaliensis, quinque de Cognitione sui Tuldeni Libros, quorum rarissima ex editione prima

prima Lovaniensi erant exemplaria, recudi fecerit. Notum jam alias factis est Tuldemi, per 25 annos Jurium Prof. Lovan. & tandem supremi, quod Meechliniæ est, Consilii Assessoris gravissimi, nomen. Edidit enim A. 1621 de Principiis Jurisprudentiæ Libros duos, de causis ac remediis corruptorum Judiciorum totidem Libros A. 1624, de Jurisprudentia Extemporali, seu de Regulis Juris Libros II A. 1629, Commentarium in Institutt. J. C. Libris IV, & ad Codicem Justinianum A. 1633, cum aliis eruditione omnigena conspicuis ingenii monumentis, in quibus præsens liber id singulare habet, quod in eo rem omnem ex veræ Philosophiæ principiis & naturæ humanæ consideratione deducat Autor, modestia ubique usus insigni ac pietate. Libro I virtutum, quarum sui cognitio fecunda mater est, catalogum sistit. Libro II humanæ naturæ, vitæ, fortunæ imaginem repræsentat, eleganti tractatione de animæ nostræ qualitatibus viribusque adjuncta. Libro III ingeniorum, temperaturæ, corporum denique inspectionem instituit. Libro IV suas cuique labe morum vel laudes ostendit, in quo adeo & de curiositate & philantia earumque remediis apte agit. Libro denique quinto cuilibet fortunam suam & personam vera æstimatione expendendam sistit: cum enim limites notitiæ sui longius produxerit Autor, externorum etiam, quæ singulos comitantur, ipsi habenda fuit ratio. Ut vero sine nazo non temere corpus quoddam reperias; ita in Tuldemi quoque nostri opere quædam obscurius saltem dicta occurrunt, quorum exempla exhibet præmissa opusculo Præfatio Viri summe Rev. Jo. Francisci Buddei, Collegæ nostri honoratissimi. Nos verbo rem indicabimus. Lib. I Cap. II circa fin. asserit, insita homini ab autore & parente Deo omnium femina virtutum esse, quæ Stoicorum λόγον σπερματικόν redolere, Cel. Buddeo videntur, acriorem cum sacris literis collata vix passura censuram. Si tamen pro Tuldemi aliquid dicendum sit, forte ea ipsi mens fuit, quod ratio ex naturæ humanæ consideratione hoc colligit, virtutes omnes apprime homini convenire, nec eum recte sibi consulere, nisi iis quam maxime studeat. Alterum, quod Præfatio monet, spectat L. I

R r

Cap.

Cap. V, ubi nimium tribuere videtur ad excitandum virtutis studium, excellentiæ humanæ considerationi quasi certissima ad virtutem via sit, si homini inculcetur, vitia quævis infra hominis dignitatem esse. Quid vero periculi secum ferat ita statuere & naturam a gratia sejungere, & experientia evincit & divini tabulæ docent. Hinc enim derivandos putat Cel. Buddeus gravissimos in morali doctrina Renati Cartesii errores: summum hominis bonum, quoad nos spectatum, consistere in recto liberi arbitrii usu; virtuti eum litare, qui faciat, quæ meliora esse judicat; cupiditates animi generositate esse non tam vincendas quam spernendas. De quibus Poireti effatum probat de Erud. sol. L. 3 §. 54. Sed cum Tuldenus professus sit sub initium, Philosophi se tantum hic fungi munere, forte hic quoque merebitur veniam; quin laudat potius ipse Cl. Buddeus summam Viri diligentiam, qua ex Philosophorum decretis hocce argumentum elegantissime pertractavit. Dedit Auctori socium Goldbekius Vossii libellum de cognitione sui, qui brevitatem varia eruditione & singulari in detegendis moribus *ἀνεπίστα* compensat.

*DISSERTATIO DE ANIMI AFFECTIO-
num Physicarum causa & loco, ac de Tabaci usu.*

Ferrariæ, apud Bernardinum Pomatellum, 1702, 4.

Constat plag. 14.

Affectus duplici ratione considerari possunt, quatenus scilicet vel corpori, vel menti accidunt. Quoties enim affectibus agitatur, toties in corpore motus, in mente perceptiones extraordinariæ observantur. Eorundem itaque generum expositurus, quomodo & ex quibus causis tam illi, quam hæc oriantur, docere debet. Nimirum interdum affectuum cause in objectis externis, organa sensoria afficientibus, immediate quærenda, ita ut mente inconsulta excitentur, eandemque in consortium trahant, citra rationis decretum; interdum vero rationes eorundem in ipsa mente latent, & ad ejus nuntius

tus corporis turbatur. Anonymus noster mutationes in corpore factas unico considerat, cumque sibi persuadeat, affectus a partibus solidis non resultare, quod hæc ab adolescentia usque ad finem vitæ eadem perdurent, illi autem variabiles existant, nec a sola spirituum dispositione proficisci, quoniam breves, non diurnæ sunt passiones, causam in fluidorum salia conjicit, in ventriculo collecta. Salia enim motum ab objecto extrinseco concitatum observare ac variare posse & in ventriculo copiose deprehendi, per quod vilcus multi etiam nervi spargantur, & ad quod spiritus animales continuo confluant. Animæ autem tribuit potestatem spiritus animales ad illa salia propellendi, ut cum iis effervescent. Qui adeo moderatum, non acrem, salsum, heterogeneum sanguinem habet; hunc esse lenem, placidum, clementem, prudentem, aliisque gaudere virtutibus hominem decentibus. Contra massa sanguinea conspurcata, salia austera & sylvestria spiritus in excandescantias & furoribus excitare, unde facile ira, audacia, temeritas, impudentia, lætitia incompota, moeror, pudor intemptivus, metus vitiosus &c. oriuntur. Prolixe quoque de sternutatione agit & sternutatoria caute adhiberi jubet, quæ non tentanda nisi cum natura per ea materia gravante liberetur. Hæc occasione ad tabacum dilabitur, cujus varia apud gentes varias nomina recenset, species distinguit, virtutes præsertim Medicas ex variis Medicorum scriptis collectas enarrat. Inter alia ex *Hofmanno* notat, folia tabaci quovis mane comesta & deglutita podagram curare ac corpus ab ipsa vindicare. Variosum placita cum retulisset, tandem concludit, tabacum caute præscribendum esse, cum ob salia eum componentia, experientia teste, usus ejus internus sit timendus, nervis quippe inimica, nec parum spiritibus noeva, totamque individui œconomiam turbantia. Externum quoque tabaci usum dubium reddit & quotidianum imprimis damnat, autoritate multorum Medicorum adductus, noxas ejus inculcantium. Moderate tamen sumtum proficuum esse, Medicorum testimoniis confirmat. Nocet autem ex ipsius sententia immoderatus tabaci usus iis potissimum, qui vinum largius hauriunt, & in senectute tabacarii stu-

nii stupidi fiunt, segnes ac trementes. Caveat sibi profus ab eo, qui diapsia, serosa spuitione continua, cardialgia, ventriculi dolore & similibus morbis affigitur. Ceterum fumo & masticationi tabaci pulverem per nares haustum præfert, quod minora aut fere nulla incommoda afferat, multum ad corporis salutem sensim conferat, nec civilibus consortiis, bonis moribus aliisque virtutibus obstet, cum ex eo neque ebrietas, nec horridæ spuitiones, foetidi halitus, vomitiones &c. sequantur. Interdum tamen & ad animi, & ad corporis morbos tabaci pulverem aliquid conferre, arbitratur: ubi eos refutat, qui sibi persuadent, tabaco cerebrum denigrari. Quævis autem tabaci usum Venerem extinguere, aut minimum enervare credit, cum salibus illis inimicus sit, quæ titillationem Venerem excitare solent.

Der Curiosen Medicin zwoyter Theil.

hoc est,

MEDICINÆ CURIOSÆ PARS ALTERA.

Lunenburgi, apud Johannem Georgium Lipper, 1708, 12.

Constat plag. 5.

Medicinam Corporis, quam Medicinæ Mentis subjunxerat illustris Dn. *de Tschirnhausen*, sub titulo *Medicine curiosa* patrio idiomate evulgavit, anno 1705 tertia vice recusatam & novis quibusdam annotationibus hinc inde auctam. Ex intervallo partem alteram addidit, in qua ad objectiones, quæ contra partem primam formari possunt, respondetur ibique proposita in majore luce constituuntur. Quodsi itaque objicias, non esse unius seculi, nedum hominis, inventorum imprimis Medicorum ignari omnique experientia destituti, Medicinam perficere; respondet, se doctoribus *Sylvio* & *Drelincurtio* usum, Collegia Medica & theoretica & practica frequentasse, atque Dresdæ apud Medicum experientissimum divertisse, ejusque Bibliothecam instructissimam perreptasse, ut adeo eorum, quæ in Arte Medica inventa sunt, ignarus dici nequeat. Adde, si quis veris principiis Physicis & Anatomiz insistat, eum non spernendos in Medicina progressus facere & in arte ratiocinandi

cinandi excellentem, atque ad claras experientias cum cura attendentem in praxi etiam Medica plura Medico quocunque præstare posse, præsertim si cum hominibus moderate viventibus res fuerit. Si 2 urgeas, cogitationes ejus de tuenda sanitate saltem probabiles esse, non demonstrativas, in praxi autem Medica requiri remedia certa; id fieri non posse asserit, suas tamen cogitationes maximum probabilitatis gradum habere, cum & ratione, & experientia firmentur. Plures eum in finem experientias recenset. Passionem colicam e. gr. eamque satis exquisitam felicissime curavit, si ægrotus vestimentis indutus in lecto decumberet, ut calor extraordinarius cibi in ventriculo concoctionem adjuvaret. Si 3 novam methodum periculosam judices, quod ob singulares subinde obvias circumstantias de ejus universalitate nondum constet; optimos, qui de praxi scripserunt, Autores & Medicos experientia claros in casibus extraordinariis consulendos esse monet. Si 4 neges, methodum curandi ab eo præscriptam non præcavere morbos; eos omnino præcaveri affirmat, si noctu corpus optime tegatur & dormiens in latus sinistrum prosternatur, ut calor concoctionem ventriculi adjuvet; si evigilans successive corpus frigefaciat, nec situm extemplo mutet; si denique a prandio somnus capiatur per unius horulæ intervallum & evigilantis facies atque manus frigida abluantur. Si 5 multis casibus methodus ejus non convenire judicetur; ut conveniat, mutanda paulisper immutari jubet. E. gr. Diarrhoæ sudoris excitatio non convenire videtur, cum alvi dejectio te frequenter aliorum evocet. In hypocausto itaque calefacto alvum dejectis, nec surgas, donec tormina cessent: quo facto, in lecto decumbas sudorem provocaturus. Cumque 6 febrium ex plethora derivatio multis non arrideat; eandem uberius confirmat. Si 7 methodum accuses, quod sitim augeat, quam sæpissime mimis torquentur ægroti; os aqua calida elur & aquam decoctam eamque calidam hauriri jubet: quod remedium etsi Medico cuidam apprimè arriserit, & eum successu abs eo usurpatum fuerit, haud tamen diffitetur, hoc sibi ex alio nondum satisfecisse. De alio igitur cogitavit, quod mox com-

memorabitur. Si denique 3 methodum deficere arguas, quod tantum noxia a fluidis removeat, nequaquam vero ea perficiat: defectum hunc lubens agnoscat, eique nunc medetur; Commendat scilicet 1 aerem salubrem, fumigiis in hypocaustis producendum; 2 cibos succulentos; 3 serum lactis, quod ita paratur. Lac recens coquatur & ferventi adhuc succus citri aut acetum ex vino paratum instilletur, donec præcipitatio fiat, vase per bichorium aut trihorium in frigida collocato absolvenda: qua absoluta per linteum percoletur. Ultra biduum vix asservandum, ne ace scat. Quibus verbis feri hujus virtutes commendat, vix reperit. Prodest sanis, prodest ægrotis. In tabe remedium specificum habetur: calculi generationem impedit: infantes eo feliciter, quam lacte materno nutrantur.

Die höchste Zierde Deutschlands und Vortrefflichkeit des Teutschen Adels / 1c.

h. e.

SUPREMUM GERMANICÆ NOBILITATIS decus in Libera Nobilitate Rbenana ejusque Tabulis Genealogicis & insignibus conspicuum; Autore JOHANNNE MAXIMILIANO HUMBRACHT, e Nobili Francofurtensium stirpe.

Frankofurti ad Moenum, sumtibus Friderici Knochi, 1707, fol. Alph. 13.

Nobilitas uti summæ non modo virtutis, sed magnorum etiam facinorum præmium semper fuit excellentissimum; ita digni omnino sunt laude, qui nobilium familias, tanquam optimarum virtutum ornamenta, aliis imitanda proponunt. Nobilium vero prosapias pervestigare hæud mediocris est laboris. Nec enim quisquam inficiabitur, familias nobiles plerumque & eas inelytissimas majorum incuria ita fuisse neglectas, ut ex defectu documentorum, lapidumque sepulchralium, quos sec. XIV tantum cepisse volunt, continuam seriem annos ultra 500 deducere, omnino sit difficillimum. Optandum inde se-

de foret, ut illustri Generosissimorum Greiffenclavorum exemplo, nobili stirpe nati præsertim ipsi in id incumberent, quo familiarum suarum monumenta ab interitu vindicarent, eruerent, publicarent. Præsentem quidem operi fundamenta jecit ipse *Georgius Fridericus*, Archiepiscopus & Elector Moguntinus, qui varia documenta collegit eaque perficienda *Georgio Helwigio* tradidit, Moguntinæ Basilicæ vicario. Sed quo minus hic opus in lucem produxerit, belli partim Rhenani iniquitas, partim moriendi necessitas obstetit. Greiffenclavorum autem familia uti heroicæ virtutis studio dedita semper fuit, ita dispersa penitus & deperdita prope documenta magno studio sibi vindicavit, quæ deinde augenda ac passim emendanda suscepit *Georgius Fridericus Greiffenclau L. B. de Volrat*. Et hujus labores licet publici juris fieri haud potuerint, non defuit tamen *Johannes Philippus*, filius natu major, Herbipolensis Episcopus, qui MSta non modo auxit ipse, sed id imprimis studuit etiam, ut in publicam emitterentur utilitatem. Inventus ergo est Generosiss. *Humbrachius*, qui opus tandem in se suscepit, dispositumque publicavit. Constat vero meris tabulis Genealogicis, quæ varias ob difficultates ad nostrum tempus usque nec deduci, nec ad primam originem suam referri omnes potuere. Tabularum initis addita sunt etiam insignia, elegantè satis ære excusa. Nos quidem de Viris illustriorum Rhenanæ nobilitatis familiarum, qui superioribus nostroque seculo fortitudine, doctrina, aut dignitate claruerunt, paucula observabimus. Prima verò hic nobis memoranda pervetusta familia Boyneburgiorum, quam Autor inde ab A. 996 repetitam sex omnino Tabulis fuscè satis deducit. Feracissima gens est tot Abbatum, ut Henrici Hirsfeldensis, Reinhardi Fuldensis, Hermanni Corbejensis; Comitum, ut Philippi Wilhelmi, moderni Erfordiæ locum tenentis; imò & Electorum, Principum, Præfectorum item, legatorum atque oratorum, ut Georgii præsertim Jurium Doctoris Statuumque Protestantium sec. XVI Legati, & Jo. Christiani, equitis per totam Germaniam litterarum doctrina celeberrimi, ut milites fortissimos nunc prætermittamus. Nec minus stirps illustrissima Comitum a Daun duobus

bus Episcopis, Richardo Spirensi, Henrico Wormatiensi; tot Canonicis, equitibus, heroibusque eminentissimis, nostræ præsertim ætatis, ut Weyrichio Philippo Laurentio, Henrico Dieterico Martino, aliisque pluribus inclytæ. Quam illustre porro Kolbiorum a VVarteberg Rhenanos inter heroas sit stemma, quod a præcis Wartebergensium sive Warbergensium in Westphalia Comitibus, nec non a Dominis de Warteberg & Wüllenstein, inter Helvetos claris, & pervetustis imprimis Baronibus de Wartenberg qui S. R. I. primo, dein Regni Bohemici, Pincernæ hæreditario munere functi sunt, annis abhinc LX extincti, deducunt scriptores; & quantum inclytæ familiæ splendoris gloriæque addat hodie illustrissimum Prussæ decus, Joannes Casimirus, S. R. I. Comes a VVarteberg, non est ut pluribus hoc loco memoremus. Antiquissimam etiam Fürstenbergicam domum ab Ottone Comite Oldenburgico, e Regia VVittekindi stirpe oriundò, qui seculo X vixit, Noster deducit. Pariter hæc varios Principes Episcoposque plures, ut Udonem II Hildelsheimensem, Didericum Ferdinandumque Paderbornenses Episcopos & plures alios Viros illustres ostentat. Nec præterire fas est inclytos nobiles Zum Jungen, inter quos uti seculo XV Joannes Guttenberg Zum Jungen prima artis typographicæ inventionè & Jo. Maximilianus seculo XVI eruditione & linguarum peritiâ excelluit, ita hoc ævo Joannes Hieronymus Zum Jungen, insigni belli gloria claret inter præcipuos. Sic & suo merito inter litteratam tractus ad Rhenum Nobilitatem numerantur pervetustæ Huttenorum Gemmingeniorumque stirpes. Quis enim Utricum Huttenum, præcellentis ingenii virum, seculo XVI illustrem, ignorat? Et uno quidem tempore tres e Huttenorum familia optimis litterarum studiis inclaruisse, a Crusio L. XII Annal. Suevic. memoratum invenimus. Gemmingeniorum autem familia seculo XIV quatuor Jurium eodem tempore Doctores numeravit, Joannem nempe, Erpffum, Urielem, Moguntinum postea Electorem, & Georgium. Riedesliorum familiam, cujus in insigni caput asini conspicitur, e seculo XII arcessit Noster & operose ad nostra usque tempora deducit, ut vel hinc confirmetur Theodori Hœpingk sententia, qui de Jure Insignium p. 435 observat, Nestoriæ nobilitatis indi-

indiciū præbere nomina a pecoribus desumpta, quasi apud Romanos Asiniorum, Caprinorum, Porciorum & Taurinorum. *Haud minus*, addit Hœpingk, *apud nostræ ætatis Germanos, priscum avia nobilitatis in Rsedeseliiorum familia ubivis laudatum fuit cognomentum.* Ceteras Rhonanz Nobilitatis familias antiquissimas, ut Schoenborniorum, Hatzfeldiorum, Franckensteiniorum, Mäsbachiorum, Hoheneckiorum, Strahlenbergiorum, plurimumque, hoc explicare loco non licet. Plura ejus generis promisit nobilissimus Autor, de quo, cum ab incunte ætate Genealogiæ studiis deditissimus fuerit, optima quæque speramus.

Reichs-Ritterschafftliches Corpus Juris, oder Codex Diplomaticus.

h. c.

VARIA ET ANTEA NONDUM EDITA nunc vero primum collecta documenta, qua statum & naturam libera Imperii Nobilitatis trium equestrium Circulorum in Suevia, Franconia, tractuque ad Rhenum, & Alsatia inferiore describunt; Autore JO- ANNE STEPHANO BURGMEISTERO, D.

Consil. Sax. & Reip. Ulm.

Ulmæ, apud Dan. Bartholomæi, 1707, 4.

Alph. 4.

Ilustre hoc scriptum plurima continet documenta & diplomata, quæ historiam Nobilitatis Franconicæ, Suevicæ tractusque ad Rhenum mire illustant. Complectitur ejus pars prima antiqua varia nobilium fœdera, uniones, formulasque societatum & ordines ludorum equestrium, a summis Imp. ante Imperii descriptionem in X circulos finemque fœderis Suevici, qui in annum 1534 incidit, fœditos. Prima hic exstat formula confœderationis de vexillo S. Georgii gestando, Comites inter & Equites in Suevia A. 1392 factæ. Elegans quoque diploma est, quod Noster num. VI p. 37 adducit, Sigismundi Imp. quod in gratiam totius Nobilitatis Urbiumque

Sf

im-

imperialium concessit A. 1422; quo scilicet & urbibus & nobilitati imprimis concedit, ut contra insultus aliorum societates inire queant, modo non Imperio ipsi aut Imperatori adversæ fuerint. Adfert hinc Autor diplomata varia confœderationum, quas Nobiles inire A. 1407 contra Helvetios, num. II p. 6, n. III p. 12, n. IV p. 21, n. XI, p. 52, aliaque complura ad historiam nobilium illius ævi maxime necessaria. Pars altera continet documenta plura, declarationes nempe, confirmationes & consuetudines, jura item & libertates, mandata, rescripta & ejus generis alia, quæ post tempora imprimis Caroli V Imp. ab ejus successoribus in gratiam Nobilitatis promulgata sunt. Ceterum alio in opere, quem sub titulo Status Equestris anno superiori 1709 Germanico pariter idiomate vulgavit, de prærogativis & fatibus Nobilitatis hujus distinctius egit Autor doctissimus; at de eo alio in loco dicemus.

*MONUMENTA NOBILITATIS ANTIQUA
illustrium familiarum, imprimis Ordinis Equestris in
ducatibus Bremensi & Verdensi, Germanice conscripta
a LUNEBERGO MUSHARDO, Athen. Regiæ Scholæ
que Catbedr. ConR.*

Bremæ, apud Herm. & Berthold. Brauerum, 1708, f.

Alph. 3 pl. 5.

NOVUM producimus de Nobilitate Germanica, Bremensi speciatim & Verdensi, opus, quod & ipsum commendatione dignissimum censemus. Hoc prima quasi incunabula Erpoldo Lindembrogio debet, qui de Nobilibus Bremensium MStum reliquerat, quod e variis antiquitatum tabulis Noster non modo auxit, sed ad hanc usque ætatem etiam continuavit, additis, ubi succurrebant, tabulis Genealogicis & insignium figuris. Divisit autem opus in partes duas, in quarum prima originem, res præclarissime gestas, & interitus exponit antiquissimorum Bremensium, vel Marchionum, ut Stadenium; vel Comitum, ut de Lesmona, Stotel, Diepholtz, Wölpe, Woldenberg; vel Baronum, ut de Machtenstede, Stumpenhausen, Bederkesa,

kesa, Hafeldorp & Bramstete. Ita Stadensis Marchonatus histo-
 riam explicaturus, initia ad Henricum Aucupem refert &
 Marchionum insigniores adducit, Henricum nempe Calvum p. 2.
 sive Grassum, ab Henrico Aucupe constitutum, Henricum,
 Bonum a liberalitate dictum, filium, qui in Harseveldi castro, 3.
 Marchionum sede, Paschalis II tempore Archiabbatiam consti-
 tuerat, circa annum 996; cujus & Abbates addit Noster, plurima 4.
 ex parte e nobilibus Bremensibus electos, Sigfridum I, ob bella
 cum Danis Normannisque piratica memorabilem, Rudolphum
 II, qui sine liberis excessit, ultimumque Hartvicum I, fratrem, 14.
 Bremensem Archiepiscopum, quem Marchionatum in ecclesiæ
 ditionem transtulisse observamus, A. 1168 defunctum. Les-
 monensium sedes antiquæ ad Wimædiæ flumen (Wimme- 18.
 Stuß) haud procul a Lismonensi pago fuerunt. Comites vero, 19.
 quorum notitia haberi potuit, numerat Autor tres, Hirimannum,
 quem Caroli M. ætate vixisse scribit, Luderum, filium Her- 20.
 manni Billingi, quem A. 960 Saxoniz inferioris Ducem Otto
 M. præfecerat, ultimumque Ditmarum, qui interiit tandem in-
 fidiis Adelberti Bremensis Archiepiscopi, hominis ingeniosissi- 23.
 me nequam, qui Comitatum ad ecclesiam transferre conaba-
 tur. Et pervenit quidem tum Comitatus ad Adelbertum, a
 quo in præposituram etiam mutatus legitur; sed post exces- 26.
 sum ejus, qui in annum incidit 1072, varie dispersus, varios-
 que nactus est Principes ita, ut ecclesia prope nihil retinuerit.
 Paulo prolixius Stotelenses persequitur, olim Visurgi vicinos.
 Comitatus initia ad tempora Caroli refert, cui videlicet non 29.
 nisi Comites inferioris Saxoniz terris contra hostes præficere
 solenne fuerit. Hinc vocabulum Stotlo e veteri Runica *Stod*, 30.
 hoc est, auxilium, columen, & *Loo* seu *Lee*, editum, derivat, qua- 32.
 si dicas, editum quoddam propugnaculum. Ad Comitatum
 illum olim pertinuisse, refert, primo ipsam Stotelensem præfe-
 cturam, cujus brevem addit chorographiam, tum tractum
 Würden & Bramstede & quæ in Viehlandia Comites tenebant. 36.
 Atque hic dignum forte memoratu, quod de pagis Flehtste-
 de, Lanhausen & Welle refertur, quibus die S. Crucis vigin-
 ti quatuor numos cruce signatos pendere Comiti solenne fuit.

Quoties enim ob fluminum, quæ frequentes illic erant, exundationes illo die ad Comitem pergere lator pecuniaz non posset, alta voce exclamabat: *Dat de Grefe von Stotel syne Berechtigleit hale h. e. accersat Comes Stotelensis pensiones sibi debitas*; & quando nemo compareret, album pabum infigebat terræ, & pecunia illi firmiter alligata, recedebat. Qua occasione Autor de valore numi cruciati ex sententia Viri eruditissimi, Jo. Henrici Eggelingii, a quo multum in hoc opere concinnando adjutum se esse fatetur, disserit. Comites præterea quod concernit, eos origine Germanos atque ex una eademque familia cum Lesmonensibus ortos fuisse, Noster primo ex insignium similitudine probat, dein ex eo, quia non nisi post Lesmonensium interitum horum demum mentio fiat. Primus ergo, **pag. 41.** qui sec. XIII floruit, Comes de Stotelo Ulricus fuit: ultimus Rudolphus II, cujus post obitum A. 1450 conjux ditiones Bremensi vendidit ecclesiæ. Sed ceteros, ut Wilpæ Comites, anno jam 980 extinctos, quorum terræ ad Ascaniæ Comites pervenerunt, Baronesque, non nisi carptim breviterque perstringit. Superest igitur Pars altera, quæ nobilium CLXXI, & emortuorum, & adhuc præsertim florentium familiarum genealogiam continet & historiam, e qua pauca de viris nonnullis illustrioribus addemus. **81.** Ex Arentschildiana familia Daniel ab Arentschild prodiit, clarissimus belli dux sub Christianæ & Caroli Gustavi Sueciæ Regum imperio, a quibus & nobilitatis collata diplomata, quæ hic exhibentur, accepit. **82. 83.** Sic Bardenflethiorum nœmina, quorum adhuc aliqui sub Suecorum Rege militant, clara sunt apud omnes. E Borchiana ad Revalienfis olim Episcopatus insignia pervenit Simon a Borch, & Bernhardus Magistri ordinis Teutonici ornamenta in Livonia meruit. **91.** Antiquissimis Autor adnumerat Nobiles de Lith, Schultetosque de Lüh. Et Lithianæ quidem familiæ peculiaris quædam, & uti rarissima, ita summa adnotanda felicitas est, Progeneravit etenim priscis temporibus excelsissimos quosque eminentissimorum ordinum viros: in iis Hærtwicum de Lith, longe decantatissimum in historia sec. XIII Bremensem Archiepiscopum, **351.** Archiabbatemque Segebadonem, qui eodem tempore floru-

floruit, & Johannem II Archiabbatem, A. 1400 demortuum. Nec minus insignis honoribus est Schultretiana, itidem duobus P. 456. Archiabbatibus Harfeldensibus nobilitata. Enimvero inter illas, quæ & antiquitate generis, & majorum gloria, & excellenti imprimis eruditionis laude claruerunt, jure meritoque familias habemus, Bærianam & Lindenbrogianam: ex illa uno eodemque sec. XV tres Doctores provenere Jurium scientissimi: ex illustri Lindenbrogiana vero Erp. Lindenbrogius, elegantissimus liberalium studiorum omnisque doctrinæ politioris & autor & admirator, fuit; cujus exemplo ingenioque successere filii, Joachimus Henricus & Fridericus. Sed hæc de hoc opere dixisse sufficiat. 85. 87. 345, 347, 348.

TRAVELS OVER ENGLAND, SCOTLAND
and Wales, &c.

i. c.

*ITINERA PER ANGLIAM, SCOTIAM ET
Walliam suscepta, quibus suppeditatur accurata & vera
descriptio præcipuarum Urbium, Oppidorum, & Municipiorum,
& reliqua; Autore JACOBO BROME, M. A.
Rectore Cheritonens.*

Londini, apud Rob. Gosling, 1707, 8-
Alph. I.

Cum Cl. Autori una cum nobilibus quibusdam juvenibus Magnæ Britannię perlustrandæ provincia demandata esset, eo promptius occasionem illam arripuit, quo magis cive dignum agnosceret, ea scire potius, quæ domi sunt, quam anxie peregrina, qui plurium pruritus est, quærere; cumque nulla in parte concedat florentissimis regionibus Magnæ Britannię insula, tam in illis, quæ natura ostendit admiranda, quam quæ artis ope producuntur, nullam causam subesse autumat, cur aliquis talia extra patriæ limites follicite perquirat. Quamquam vero Autoris scopus non est, omnium urbium specialem enarrationem adornare, plurimarum tamen absque partiæ studio urbium & oppidorum descriptionem exhibet, cum earum

cathedralibus templis & aliis superbæ structuræ ædificiis; ut etiam præcipuorum portuum, fluviorum, cavernarum, fontium & cuniculorum, aliorumque, quæ ad historiam pertinent, qualia sunt antiquæ inscriptiones, epitaphia, & id genus, quæ parcius antea literis consignata sunt. Inde factum, ut hæc Britannia descriptio plenior & perfectior sit reliquis, quæ antehac comparuerunt; præcipue illa, quam Autori nostro surreptam sub titulo, *Mr. Rogers Three Years Travels over England and Wales* prodiisse, Noster refert, plurimum ideo Editoribus, succensens, qui & aliena pro suis venditaverint, & plane corrupta imperfecta Lectoribus obtruserint. Nos in decerpendis ex amplo campo flosculis illa præteribimus, quæ circa loca magis illustria ab aliis copiose observata sunt. Walliam provinciam nulli alii vel fertilitate, vel minarum metallicarum copia secundam esse putat. In meridionali vero regionis parte memoratur Brechinia urbs, a qua tribus lapidibus mons Dionysii (*Mount-Denny*) distat, tantæ altitudinis, ut si ex ejus apice pileum, vel simile quid projicias, in fundum non prolabatur, sed in altum redeat, nec quidquam, quod lapide levius, descendat. Duobus abhinc milliaribus lacus hodie conspicitur, qui ex traditione gentis eo ortus est, quod terræ motu urbs ibi exstructa subsideret. In eo glacies quoties sub veris initio diffringitur, sonitus auditur horridus ad instar tonitru. Fluvius autem Levinus (*Levenny*) per medium maris fluit impollutus, ita, ut colorem suum servet, & effluens a lacu incrementum nullum accepisse videatur. Quam Clemens Alexandrinus cavernam in Britannia esse scribit circa imum colli, in cujus parte superiore fissura conspiciatur, qua cum ventus intromittitur, qui in montis ventrem receptus huc illuc volvitur, concentus auditur musicus similis illi, quem cymbalista edit; eam prorsus convenire putat Autor p. 27 cum caverna Aberbarriensi in Glamorgania. Ex Wallia meridionali perrexit Bristolium Episcopalem sedem, quæ inter præcipuas numeratur; in ejus septentrionali parte altæ exstant & præcipientes rupes, juxta quas interstridet Avoña fluvius, atque in his est petra S. Vincentii, quæ copia abundat pellucidorum lapidum, qui

in

in omnibus, sola excepta duritie, adamanti similes sunt, Bristolenses lapides (*Bristol-stones*) vulgo dicti. In his id quam maxime observatu dignum est, quod artem ipsam natura æmulari soleat, quippe aliqui eorum lævitatē mirabilem ostentant, alii exacte rotundi sunt, alii justis angulis distincti, alii superius in latum se distendunt & in acutum infra artificiose desinunt, imo & aliqui eorum in quatuor aut sex angulos desinunt, more gemmarum, quibus annuli coruscant. Neque uno, quod mireris, colore conspicui sunt, verum alii cristalli more pellucēt, alii sanguineo colore, quem ex natura soli adsciscunt, rutilant. In Darbiensi Comitatu memorantur septem mirabilia, quæ Cl. Autor p. 80 & sequentibus describit, quæque jam pridem celeberrimus Hobbesius elegantissimo poemate, quod *Mirabilia Pecci* inscribit, luculentius celebravit. Hisce accenseri meretur miraculum, quod accidisse narratur in Salopiensi Comitatu, p. 95, de monte quodam, qui A. 1571 die 7 Febr. hora sexta vespertina subito quasi eletharago excitatus cum murmure se loco movit, & sequenti die hora septima matutina ducentos pedes processisse deprehensus est, continuato triduo integro itinere, & prostratis, quæ in via erant, omnibus, viisque publicis prorsus immutatis atque pratis in agros, & vicissim his in herbosa pecorum pascua mutatis. Northumbria rigida & montibus obsita est regio, & incolæ quoque moribus paulo asperioribus ditionis imitantur naturam, sed longævitatē laude celebrantur; quo spectat, quod p. 170 de quodam Ecclesiæ Ministro Macklain, qui A. 1659 annos natus 116 decessit, refertur, quippe qui duobus annis ante obitum rejuvenescere quodammodo visus est adeo, ut & sine perspicillis typos legeret, & crines, qui ante deciderant, de novo iterum erumperent. Cui geminum fere exemplum affert Autor de Decano quodam ætate confecto, cui hoc positum epitaphium:

*Hic jacet edentulus, canus atque Decanus,
Rursum dentescit, nigrescit & hic requiescit.*

In Scotiam progressus nequaquam probat eorum sententiam, qui eam a Scota Pharaonis Ægypti Regis filia, Gatheli, fi-

lii Cecropis Regis Atheniensium, conjuge, derivari censent, verum potius a voce *Scot* genti vernacula, quæ corpus collectum in unum ex variis partibus notat, ut Germanorum *Allmann*, deducit. Dividuntur Scoti in superiores & inferiores; superiores, qui occidentalem partem obtinent, proxime conveniunt lingua, vestitu & moribus cum Hibernis, fera gente; sed mitiores sunt & moribus magis emolliti inferiores, Saxonum soboles, quod lingua prodit, quæ Anglicæ dialectus est. In his tamen singulare olim fuit certamen, quod *Feidam* dixerit, quo læsi velut lege inter se decertabant, idque bellum privatum in proximos sanguine sæviebat, quamdiu ex alterutra gente erant reliqui; sed morem funestum Jacobus VI abrogavit. Alia consuetudo, uti Gentilibus ignota, ita inter Christianos minime ferenda, olim obtinuit, ab Edwino (*Ewen*) introducta, qua constitutum fuit, ut vasalli sponsas prima nocte dominis deflorandas concederent; quam legem abolevit Malcolmus Conmerius, precibus adductus uxoris suæ Margaritæ, Edgari Athelingi sororis: is enim, ut vasallus domino pecuniæ partem eo nomine penderet, constituit, quæ lex adhuc dum observatur. Civitatis ordo in Scotia idem est, qui in Anglia; Academiæ habet quatuor, Andreopolitanam, Aberdoniensem, Glasgoviensem, & Edimburgensem ex quibus singulis annis doctorum virorum non exiguus numerus redit. Singularum ordinem & jura, quæ Autor plenius exsequitur, hic recensere, institutum nostrum non patitur. Plura vero notatu digna inveniet, qui librum ipsum perlustrabit.

Ceterum ut, quod restat, spatium impleatur, addimus tantum e p. 165 inscriptionem, quæ Dunelmi fonti cuidam apposita legitur:

Hujus Nympha loci, sacri custodia fontis,

Dormio, dum blanda sensio murmur. aquæ.

Parce meum, quisquis tangis cava marmora, somnum

Rumpere; sive bibas, sive lavere, tace.

* * *

ACTORUM ERUDITORUM,

Qua Lipsia publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. VIII.

FOEDERA, CONVENTIONES, LITERÆ, ET
cujuscunque generis Acta Publica Anglicana,
curante THOMAS RYMER.

Tomus V & VI.

Londini, apud A. & J. Churchill, 1708, fol.

Alphab. 18 plag. 9.

Functam Gallis periodum imperante in Anglia Eduar-
do III nuper sumus exorsi in Actis A. 1710 p. 325 seq. nunc
ex duobus his Tomis, quorum magnam partem ista
faciunt negotia, continuabimus.

T. V.

Omni lapidem movebat Papa, quo bellum jam immi-
nens reprimeret, quippe quod & sibi Avenione moranti sum-
mum allaturum erat damnum; cum Gallie opes & Britannie
bello impenderentur; maxime cum & Italia tum intestinis dis-
sensionibus foedissime laceraretur, & Hispania præ Mauris non-
dum satis valeret, Germania vero ab eo Imperatore, qui minuere
Pontificis auctoritatem cupiebat, regeretur. Quapropter cum
Gallorum Regis, cui tum totus erat mansipatus, accederent
desideria, crebro ad pacem hortationes interponebat. His
Eduardus moveri se passus legatos in Galliam, qui conferrent
de pacis conditionibus, mittebat, in qua tamen re ut quicquam
proficerent, efficere non potuerunt. Nolebat enim Anglus vel la-
tum unguem a juribus suis, quæ urgebat in Galliam, discedere,

p. 55, 92.

T t

poti-

- p. 66, 93. potiusque mandabat expresse legatis, ne cum Philippo tanquam cum Rege Franciæ quicquam agerent. Inter hæc etiam Eduardus transvectus mare ad Antwerpiam locabat castra, inde, quamprimum pacis spes evanesceret, irrupturus in Galliam. Anno denique 1340 rumpebantur moræ tam diuturnæ. Licet enim Papa sollicitare non desineret Eduardum, hic tamen tum plane respondebat, *se non videre, quid per viam pacis ulterius cum honore suo facere valeat.* Eo tempore cum Flandriæ Comite civitatibusque quibusdam ejus Comitatus fœdus inivitum, ut Flandrenses, *superioritatem Eduardi in Regno Franciæ agnoscentes; ipsam in ejus recuperatione juverent;* in cujus compensationem Rex præter pecuniæ constitutam summam, civitates *de Be--de Lisle & de Dow. 29* (circa quas regionem Flandriam Gallicam esse vocatam notum est) *annexas perpetuo dicto Comitatus habendas, sicut ab antiquo fuerant,* concessit. Addidit & *de gratia speciali civitatem Tornacensem, habendam itidem de se & hæredibus suis Regibus Franciæ, quæ adeo civitas antiquitus ad Flandriam, sicut paulo ante nominatæ, minime videtur pertinuisse.* Omnes porro *sententias olim ad Regum Gallia instantiam per Pontificem contra Flandrenses latis relaxaturum se & penitus subducturum.* Comitatum denique *Atrabatensem Flandria Comiti se concessurum, cum ad ipsum hereditario jure pertinere dicatur.* Ubi notandum, per Atrabatensem Comitatum universam intelligi posse *Artesiam*, ad quam ex matrimonio Margarethæ, quæ Philippi V Galliæ Regis erat filia, jus quoddam habebat, quod persequi hucusque non potuerat, cum Johanna soror Margarethæ vel maritus potius ejus Eudo Burgundiæ Dux omnem provinciam teneret. Præter Flandrenses Geldriæ Dux etiam *Reinaldus* (qui primus dignitatem eam ab Imperatore fuit adeptus A. 1339) *homagium & omnia, quæ tenebat de Philippo de Valais, huic reddebat, & in Eduardi fidem veniebat.* Habebat & inter socios *Albertum & Ottonem Duces* (ut tum adhuc vocantur) *Austriæ*, qui Burgundiæ Ducatum juxta fœderis pacta erant invasuri. Ipse denique *Ludovicus Bavarus Imperator*, ut passim ex documentis patet, Eduardo contra Philippum est opitulatus. Paulo post
- 157.
- 153.
- 123.
- 99.

lo, post & momenta belli decreti edebantur ab Anglo Latino pariter ac Gallico idiomate, eo redeuntia, quæ, Philippus non hæreditarium modo Eduardo Galliarum Regnum usurpet, sed in Aquitania quoque possessiones ejus minuerit, Scotos rebelles foverit, crudelissime suos (quomodo fere nostris temporibus factum passim vidimus) tractaverit, nec unquam pacis spem nisi subdole injecerit, quæ propter ipse, quod juris ignorantia olim intermiserit, jus suum nunc prosequatur. Licet etiam denuo Pontifex Eduardum hortaretur, ne (quod faciebat) titulo Regis Galliarum & insignibus uteretur, ille tamen nihil motus progrediebatur, navalique prælio A. 1340 S. Johannis festo ad portum *Swina* Gallos profligabat, ipse dein cum 100000 armatis ad *Tornacum*, *Roberto de Artois* cum 50000 versus *S. Audamurum* penetrante, profecturus. Paulo post istud prælium Eduardus Philippo literas mittebat, quibus eum vel ad singularem pugnam, vel ad centum adversus totidem certamen, vel ad prælium denique decretorium provocabat. Respondet autem Philippus, ad se quidem latas esse has literas, sed, cum ad Philippum Valesium (sic enim solum appellaverat) sint directæ, nil eas ad se, nec illis se responsurum. Mense vero Septembris anni ejusdem induciæ sunt factæ, Johanne, ut videtur, Bohemiarum Rege potissimum laborante, quibus non solum, ut ipsæ inter se partes a damnis abstinere mutuis, pactum est, sed & ut, neutra Pontificem vel alios de Clero in alterum incitaret. Interea tum de pace tum de novis fœderibus, quæ cum Aragoniarum & Majoricarum Regibus & Genuensi Rep. quærebat Eduardus, tractatur, prorogantur induciæ, bellum rursus paratur, Britanniarum Ducatus Eduardum pro Galliarum Rege agnoscit, locum tenens Eduardi in Francia constituitur, ipse rursus in Galliam transit, post A. 1343 novæ in tres annos fiunt induciæ, coram Papa tractatur de pace, non, ut expresse jubet suos Eduardus, *tanquam iudice, sed ut privata persona & mediator*, nihilominus nova cum Alemanniarum Principibus quæruntur ab Anglo fœdera, atq; ipse adhuc pro Franciarum Rege se gerit. Denique cum toto hoc tempore de pace nil fuisset transactum, de violatis etiam induciis mutuas miscerent que-

p. 158, 160,
163.

173.

195, 197.

198.

199.

205.

331.

366.

388.

- p. 453, 455
 459, 465.
 496.
 525, 575.
 588.
 716.
 816, 851.
 869.
 80.
 120, 122.
 88, 128.
 262.
 101.
 189.
- relas Gallus & Anglus, cujus violationis Pontificis nunciū in Britannia Ducatu & ipsū fere Pontificem Eduardus infimulat, bellum instauratur, quo facto *Cressiacam victoriam* A. 1396 Angli reportabant, & *Calestrum* obsidione cingebant, A. 1347 expugnatum, & paulo post d. 28 Septembris novæ imbandur induciæ. Quæ cum aliquoties essent prorogata, Philippoque mortuo nil magis concederet Johannes ejus successor, interimque cum Navarra Rege foedus adversus Gallum iniisset Eduardus, bellum A. 1355 resumitur. Quod cum A. 1356 erumperet, victoria statim *ad Pissaviam* est consecuta, qua duce Anglorum Eduardo juniore ipse Johannes captus & cum magno Principum suorum numero in Angliam fuit deductus. Monuimus supra, sub hujus belli primordia socium consiliorum Eduardo fuisse Ludovicum Bavarum Imperatorem, quorum amicitia mutua passim per hunc Tomum extant documenta.
80. Ea scilicet societate nixus petit Eduardus, ut *Imberto Delphino de Vienna* Regis titulum concedat Ludovicus, quo ipso per Delphinatum constans tum adhuc Imperatoris autoritas probatur. Quin eo procedebatur, ut *Vicarium Imperii per Germaniam & Germaniam* Ludovicus Eduardum faceret, quod nomen passim usurpat. Pontificem quidem pessime hæc res habebat, quippe cujus in Italia possessionibus ab Imperatore multum fuerat illatum damni. Ast licet bis eodem fore exemplo de Ludovici pravitate hæretica, ob quam sit omni autoritate per Papam exutus, scriberet, Eduardumque, ut Vicarii munus deponeret, hortaretur, hic tamen illud tenuit, usque dum Ludovicus ipse concessionem suam A. 1341 tolleret, mediatoris inter Gallos & Anglos partes suscepturus. Hujus belli occasione cum innumera contrahenda essent debita, Trevirensi Archiepiscopo pro 50000 florenis corona Anglica *hereditaria & præcellentior* pignoris loco data fuit, quin & ipse Rex ita obligatus, ut nec ipsi sine Præsulis permissione transire liceret in Angliam, & Archiepiscopus invadere Regem & detinere posset, ni plene pisset satisfactum. Eodem tempore, nimirum A. 1340, socium suum Wilhelmum Juliacensem Marchionem Eduardus Comitibus Cantabrigia titulo pariter ut & hæredes ejus ornat,
- Parem-

Parémq̄ue regni creat, mille libras simul annuas concedens. Dux item Britanniz homagium Eduardo præstitit, ut supra tetigimus, A. 1343, quod speciminis loco huc apponemus. *Jeo vous reconoître droitarel Roi de France, & a vous, come mon Seigneur Lige & droitarel Roi de France, face mon homage, par la dite Duchè de Bretaigne, quel jeo clayme tenir de vous mon Seigneur, & devienk vostre Home Lige de Vie & de Membre, & de Terrien Honure, a vivre & morir, contre ioues Geniz.* Præter ea quæ cum Gallis intercedebant negotia, alia quoque satis multa habuit Eduardus. Pontifici non nimis pepercit, nec ejus ita reventus est auctoritatem, ut non ipsius se technis subinde opponeret, sic ut & eos qui Bullas Papæ juribus Regni adversas afferebant, in carcerem conjiceret, & Pontificis apud se nuncio interdiceret, quo minus *primos fructus* h. e. illos, qui percipiabantur ex muneribus collatis, *antequam realiter executa & effectum sortita collationes ejusmodi farent,* exigeret. Cum *Hispanis*, imprimis Castellanis, bellam etiam habuit. Licet enim decretum esset, ut *Petrus*, Crudelis postea dictus, Eduardi filiam duceret in matrimonium, tamen quod illa in itinere A. 1348 moriebatur, A. 1350 bellum est exortum, cum *Do minium maris* sibi vindicare niterentur Hispani, sed induciis mox A. 1351 finitum. Rerum quoque Scotticarum non parvæ sunt hoc in Tomo partes. Eo res redierat, ut Scoti prope Dunelmum A. 1346 cæderentur, David autem Brusius, quem Eduardo Balliolo opposuerant quidam rebelles, caperetur & in Angliam deduceretur. Attamen ad Balliolum parum inde fructus reducabat; invenimus enim hunc Anglo A. 1356 Regnum Scotiæ plane cum omnibus juribus & titulis donasse, quod sponte factum nemo credet, quin potius Scotorum in se odio videtur ad id adactus. Eduardus accipiens donationem ac *investituram per traditionem corona aurea, & libensationem corporalis possessionis soli Scotici* Balliolo bis mille libras Sterkingorum annuas, Scotis autem antiquarum legum pollicitus est observationem. Ad Germaniam quod attinet, præterquam quod Vicarius Imperii sociusque Imperatoris & aliorum hujus Regni Principum fuerit, ad Imperium etiam post

P. 452

363, 371.

377, 385, 399.

433, 747.

499, 599.

612, 642.

679, 681.

720.

830.

832 sqq.

845.

- p. 622. Ludovici Bavari mortem A. 1348 vocatus est. Nominatim fuerunt, qui eum eligerent, Moguntinus, Rudolphus & Rupertus, Palatini, Ludovicus Brandeburgensis & Saxonie Dux. Hos omnes in literis suis Eduardus Electores appellat, licet ex Palatinis Rudolphus solum esset in ea dignitate, Brandeburgensem autem Lusatie Marchionem vocat, ut appareat, non omnino iura sua tum adhuc deseruisse Brandenburgenses, licet post Waldemari I mortem utraque Lusatia Bohemis cesserit. Dissensionibus porro inter Margaretham Ludovici Bavari viduam & filium ejus Wilhelmum de Hollandiae Selandiaeque Comitibus ortis immiscuit se Eduardus. Rogatus nempe primum ab Imperatrice, ut ipse in custodiam acciperet Hollandiam, Selandiam & Frisiam, postremo per utramque partem arbiter controversae factus est. Fuit denique tempus etiam, cum per Wilhelmum Juliacentem de matrimonio inter Carolum IV & Isabelam Eduardi filiam contrahendo tractaretur. Praeter haec duo satis curiosa ex hoc Tomo notamus; primum de Sigillo quodam Regis secreto *Griffon* dicto, quod num a Gryphi forte figura, num ab alia quadam re duxerit originem, alii videant. Alterum est, quod aliquando in subscriptione literarum Ludovicus Imperator annos *Imperii Regnique* distinguat, per Regnum Germaniam, per Imperium autem Imperatoriam dignitatem, quam serius est consecutus, designans. Tomo VI Gallicae res & pacantur & denuo quoque turbantur. Pax equidem vulgo magna dicta Bretigniaca A. 1360 initur, qua Anglo Galli multis regionibus cogebantur cedere, quarum Eduardus ita dominium accipiebat, ut ab alio nemine penderet. Satis praeterea grandis pecuniae summa postulabatur, & ut eo certiores haec conditiones sortirentur effectum, proceres Regni Regisque praeter Carolum majorem filii pro obsidibus dedebantur. Sed cum nihilominus subdole Gallus ageret, nec pacta satis observaret, resumebat A. 1369 Eduardus titulum regis Franciae, quem post pacem deposuerat; curabatque sibi fieri duplex sigillum, quorum alteri *Rex Anglia & Francia*, alteri *Rex Francia & Anglia* erat inscriptum. Inter acta his de rebus filios Regiae excepto primogenito cum Burboniae Duce, vocatos invenimus

Sci-

Seigneurs de Flour de Lys item *les quatre fleur de Lys*, liliorum Dominos vel liliatos, ut ita dicere liceat, quod non videtur nimis obvium. *Scotici* regiminis alia facta fuit forma, cum nempe Davidem Bruffum Eduardus dimitteret Scotisque redderet A. 1357. Circa hoc tempus A. 1363 colloquium quoddam inter Eduardum & Davidem habitum *de Scotia cum Anglia unione* observamus, qua quidem de re nihil definitum, sed deliberatum est modo, quid olim fieri posset. Ibi de Regno hoc post Davidis mortem ad Anglos tanquam hæreditatis jure devolvendo agitur, quod tamen si fiat, nomen Scotiæ in Regis titulo retinendum expresse judicatur, ne Angliæ forte connectatur. In *Hispania* cum Petro Crudeli Eduardus foedus pepigit A. 1362, quo in foedere Alphonsi primogeniti Petri fit mentio, qui non extat alias in Genealogiarum tabulis quas habemus obvias. At idem in alio foedere inter dictum Petrum, Carolum Navarra Regem & Eduardum Walliæ Principem A. 1367 inito (ex quo foedere Hispanicæ linguæ eo tempore specimen potest sumi) non extat, ut mortuus adeo tum esse videatur. Hoc autem in foedere præter donationes alias primi belli jus concessum a Petro Regibus Angliæ eorumque primogenitis i. e. ut primum in castris vel acie locum haberent, quandocumque ipsimet Hispaniæ Regibus venirent in auxilium. Et tum quidem horum adjutus copiis profligavit Petrus Henricum Nothum fratrem suum, a quo Regno prius fuerat pulsus. Hinc vero cum Henricus Carolum Galliæ Regem socium esset nactus, ipse Petrum vicissim & Regno & vita spoliavit. Postea vero A. 1072 Johannes Eduardi III filius Lancastriæ Dux, qui Johannam Petri Crudelis filiam ex concubina duxerat, Castellæ Legionisque titulum usurpassè observatur. Contra eos qui jura sua Pontificis autoritate turbabant, pari severitate ac supra vidimus, agere perrexit Eduardus. Quinimo, cum a Canonicis S. Pauli multa contra sacrum ordinem fierent, jubebat Rex Londinensem Episcopum, ut adversus eos autoritate regia, nulla appellationum ratione habita, uteretur. Præter hæc, ut foedus cum Portugalliæ Rege pactum taceamus, illud non est prætercundum, Wilhelmum Julia-

p. 46 sqq.

426.

369.

331.

728. sqq.

572.

677.

754.

p. 507. Juliacensem A. 1366 Eduardo fidelitatis præstitisse iurandum. Ceterum præmissæ sunt huic Tomo tabulæ quinque Sigilla Portugalliz Regis, Eduardi Principis Walliz, Wenceslai Imperatoris, Petri Crudelis Hispani & Johannis Lancastriz Ducis representantes, e quibus antiquitatis signa passim elucent.

LES RAISONS DES SCRIPTURAIRES &c.

hoc est,

RATIONES SCRIPTURARIORUM, QUIBUS demonstrant, terminos Scripturae ad explicandum dogma de Trinitate sufficere. Liber ex Anglica lingua traductus.

Hamburgi, apud Casparum Steiner, 1706, 8.

Pl. 8 $\frac{1}{2}$,

AN vere titulus libelli hujus testetur, ipsum ex Anglicana traductum lingua esse & Hamburgi excusum, Lectori relinquentes arbitrandum, argumentum ipsum pro ratione instituti nostri persequemur. Autor quidem ipsemet in præfatiuncula propositum suum indicat. Dupliem enim Protestantibus contradictionem tribuens, primum quod non contenti sola Scriptura Sacra, unico illo reformationis sua fundamento, nunc provocent quasi certatim cum Papistis ad auctoritatem Conciliorum: deinde quod dissentientes a se hostili dum persequuntur odio, amoris primario & indispensabili Christianismi officio nuntium mittant; prosteretur se ad tollendam spiritualem hanc tyrannidem libellum hunc composuisse, in eoque exposuisse & Orthodoxorum & Unitariorum rationes super dogmate de Trinitate, ac demonstratum ivisse, hos ab illis non modo ferendos, verum etiam in communionem recipiendos esse. Totum autem opusculum XIV Capitibus absolvitur, quibus subnexa est paraphrasis priorum 14 commatum primi capituli Evangelii Johannei. Ac sane in hoc Compendio præcipua exhibentur Socinianorum argumenta, eorundemque ad objecta responsiones, ita ut hinc simul

multitudine eorum, si forte in sententiis fidei. Ceterum eorum, ad eum in aliis reliquos integram, pro more nostro simpliciter narratione defungimur. Capite I Auctor exponit, quid intelligat per Scripturarios. Ibi mirum ipsorum non esse Scripturam S. pro divina revelatione habent in tradenda, sed ad voluntatem DEI, ad viam salutis, ad informandam fidem & pietatem, sunt, perfecta, quique nil recipiunt, inquam ex illis necessarium, nisi quod claris distinctisque verbis ibi tradatur. Unde existimat, a nemine aliam, confessionem posse exigi, quam generalem hanc, quod sine ulla dubio in Bibliis contentis fidem habeat, id est, quod quilibet, optime intelligens Scripturam Sacram studeat, easque preceptis morem gerere. Addit, qui aliam sequentis methodum, suosque ad terminos alios adstringant, eos opprobria libertatem conscientiae, & veros esse schismaticos. Denique ad melius capienda Scripturarum dogmata legere debet *Italicum Magnum*, in Novellis Republicae Licetibus, pro mense Octobri recensitum. Cur autem Scripturam non sicut uti quilibet terminis, qui non existant in S. Scriptura, sed sensum in Ecclesiam irrepere, duas ait esse causas potentes. Prior haec est, quod illi termini non sint simpliciter necessarii posterior, quod eodem locum faciunt, a multis et incommode, & multis. Priorem rationem persequitur Capite II, ubi praesens Trinitariorum Modalistarum, quos vocant, sententiam, in libro, cui titulus: *Remontrance charitable aux Princes*, commendatam proponit, qua docetur, essentiam Dei esse unam, sed tres essendi modos, Deumque unum esse ratione essentiae, trinum ratione proprietatum, ita ut per Patrem intellectus Divinus, per Filium Sapientia, per Spiritum S. Voluntas aut Potentia Divina intelligatur. De hac sententia indicat, eam ab Unitariis placere, non nisi verbis adhibere, non esse, cur se adpellentur Trinitas expressis verbis. Citat hinc principes quosdam orthodoxorum, qui non habent terminos illos neque Biblicos esse neque necessarios. Hi sunt Augustinus, Hieronymus, Calvinus, Lutherus, Casaubonus, Forbesius. Post ad eorum sententi-

ACTORUM ERUDITORUM

non progressus, qui per tres personas, quae tres sub-
 stantias infinitas realiter distinctas, (quos deinceps Re-
 alitas appellat,) ne sic quidem hoc terminos neces-
 sarios esse statuit. Quia namque doctrina illa non sit reve-
 lata in Scriptura S. & quia ipsi Orthodoxi non solum unum
 infinitum spiritum sufficere, nec plures esse debere.
 Tandem illi, qui dicunt, Unitatem personarum nec non in-
 tellectam esse credendam, non autem substantiam, respon-
 det, hoc esse refugium ignorantium vel imperitorum.
 Unde concludit, neminem adstringi debere ad illius dogma-
 terminos nec sibi intellectos, nec in S. Scriptura expressos. Ad
 id probandum, porro alteram exponit rationem, Capite III,
 quod scilicet ex illis terminis multa vitiosa mala. Spiritum,
 primo, inquit, impeditur unio & consensio Unitario-
 rum cum Modalistis, qui tamen verbis tantum deestant, ne
 plane concedat. Deinde & Judaeis ac Muhametanis impe-
 dimentum gravissimum objicitur, quo minus ad Christianis-
 mum se convertant. Multo magis sic suffocantur
 dia Unitariorum cum Trinitariis Modalistis. Capite
 docet, fas esse in dogma Trinitatis curate inquirere, sed
 que sentientes Judaei superfluitate accusat. Hinc
 tur ad contemplationem argumentorum, quae Unitariorum
 objici. Et quidem Capite V primis Orthodoxorum argu-
 mentum proponitur, nempe hoc esse in S. Scriptura
 ca, quae litteraliter intellecta confirmant doctrinam de Trini-
 tate & de tribus personis, quos terminos Ecclesia receperit
 ad clarius proponendum dogma in S. Scriptura castans, re-
 spondet: Trinitatem sensu Modalitarum intellectam nullam
 habere in Scriptura S. fundamentum, immo esse obfuscare
 magis, quam illustrare hoc dogma. Quod si Trinitas capi-
 tur sensu Modalistarum, negat, ejusmodi loci in Bibliis occur-
 sere, quia eo modo intellecta naturae id est naturae lu-
 mini Rationis repugnent, nec denique concordant. Confugit etiam ad figuram Scripturae, quae
 symbolis & metaphoris referentissimum, cuius intuitu sensus
 verus sensus litterali sit preferendus. Nec unicuique in ma-

ga esse contradictoria, aut manifestus absurdum, quam statuere tres Spiritus infinitos, nec tamen admittere, nisi unum Deum. Quod si dicatur, esse hoc dogma incomprehensibile sine ratione, mirum sibi fieri dicit, affirmari vel negari doctrinam, cujus nulla suppetat idea. Immo addit, distinde concludi, unum Spiritum infinitum eundemque perfectum non posse nisi unum esse. Unde vel maxime in Scriptura occurrunt loca, quibus adde alia potestate divina ei adjungi videtur, sensum unumquemque dicitur, ut illa explicentur eo modo, qui congruat entis perfectissimi congruat nec ratione, quae in se verificetur: ac melius esse, fateri, ea loca magis in se, quam tribuere iis sensum & rationi & Scripturae congruum. Capite VI altera objectio orthodoxis proponitur, quae haec est: Jesum Christum appellari Deum, Scriptura teste eum creasse mundum, omnia scire & posse, remittere peccata, adorandum & invocandum esse: porro necessario Salvatorem nostrum esse debuisse, ut scilicet sanguis ejus pretium haberet infinitum, quod fieri posset Dei patris iustis. Respondet, (1) Quod dicitur, Jesum esse Deum, a sensu Modestitarum, nempe, esse Deum, eam Jesu se univertit ineffabili modo ad manifestationem in opera adorationis infinitam suam sapientiam, bonitatem, ac iustitiam, quaeque adeo Deo habitaverit, id est operatus sit in se, et aditeris, & modo plane extraordinariae operum illuminavit. (2) Christum propterea dici posse unicum Deum filium, quod ex virgine natus sit per infinitam Dei potentiam: haecque rationem illius nominis reddi a Luca Capite, 22, quod officio functus sit reconciliandi genus humanum cum suo patre, futurus Rex totius orbis. (3) Nunquam Jesum Christum appellari Deum, praeterquam per aeternam doctrinam Hebr. 1; & Dicit quidem, eum hoc nomine in Rom. IX, 5, Tit. II, 13, 1 Joan. V, 20, Matth. 1, 23, Heb. 1, 16. Quae loca omnia eum in modum explicat, ut Deitas Christi probanda nullam adferat firmamentum. Respondet etiam ad loca Ioan. VIII, 58 & Heb. 1, 20 Speciatim vero loco Job. 1, 1 suo sensu explicando totum caput

ACTORUM ERUDITORUM

progressus, qui per tres personas, cum his sub-
 stantiis infinitis realiter distinctas, (quos deinceps Re-
 alistas appellat,) ne sic quidem hos terminos neces-
 sarios esse statuit. Quia nimirum doctrina illa non sit reve-
 lata in Scriptura S. & quia ipsi Orthodoxi Christiani ad ter-
 minum infinitum spiritum sufficere, nec plures debere.
 Tandem iis, qui dicunt Trinitatem personarum, non in-
 tellectam esse credendum, non autem substantiam unam, re-
 spondet, hos esse refugium ignorantium, & superstitiorum.
 Unde concludit, neminem adducendum, & adducendos ter-
 minos nec sibi interfectos, nec in S. Scriptura expressos. Ad
 id probandum, porro alteram exponit doctrinam, Capite III,
 quod scilicet ex illis terminis multas errores mala. Unum
 eorum, primo, inquit, impeditur unio & consensio Unitario-
 rum cum Modalistis, qui tamen verbis tantum differunt, et
 plane concedunt. Deinde & Judaeis et Muhametanis impe-
 dimentum gravissimum objicitur, quo minus ad Christianis-
 mum se convertant. Multo magis sic sustinenda doctrina
 Unitariorum cum Trinitariis Modalistis. Capite IV, de
 Trinitate docet, fas esse in dogma Trinitatis curate inquirere, ac
 que sentientes Judaicae superstitionis accusat. Hinc addi-
 tur ad contemplationem argumentorum, quae Unitariorum
 obijci. Et quidem Capite V, de doctrina Trinitatis, argu-
 mentum proponitur, nempe hoc, quod in S. Scriptura
 dicitur, quae litteraliter intellecta confirmant doctrinam de Trini-
 tate & de tribus personis, quos terminos Ecclesia receperit
 ad elarius proponendum dogma in S. Scriptura existens. Re-
 spondet: Trinitatem sensu Modalistarum intellectam non
 habere in Scriptura S. fundamentum, immo esse obfuscare
 magis, quam illustrare hoc dogma. Quod si Trinitas capi-
 tur sensu Modalistarum, negat, ejusmodi loci in Bibliis occu-
 rere, quia eo modo intellecta naturae humanae sunt, & lu-
 mini Rationis repugnent, nec denique cum sensu Scripturae
 concordent. Confugit etiam ad stylum Scripturae, & sym-
 bolicis & metaphoris refertissimum, cuius intuitu sensus
 magis sensus litterali sit preferendus. Nec mirum, si in

gia esse contradictoriam, aut manifestè absurdam, quam ha-
 tuere tres Spiritus infinitos, nec tamen admittere, nisi unum
 Deum. Quod si dicatur, esse hoc dogma incomprehensibile
 sine spei rationem, mirum sibi videri dicit, affirmari vel nega-
 ri doctrinam, cuius nulla suppetat idea. Immo addit, distin-
 ctè concludi, unum Spiritum infinitum eundemque perfectum
 non posse nisi unum esse. Unde vel maxime in Scriptura
 occurrunt loca, ubi deus alitè personè divinæ ei adjungi vi-
 detur, solum unum nomen dicere, ut illa explicentur eo
 modo, quod eundemque entis perfectissimi congruat nec ra-
 tionem, nec veritatem: ac melius esse, fateri, ea loca
 non esse inane, quam tribuere iis sensum & rationi &
 doctrinæ contrarium. Capite VI altera objectio ortho-
 doxos proponit, quæ hæc est: Jesum Christum adpellari
 Deum, Scriptura teste eum creasse mundum, om-
 nia scire & posse, remittere peccata, adorandum & invocan-
 dum esse: porro necessàrio Salvatorem nostrum esse debuisse
 fieri, ut scilicet sanguis ejus pretium haberet infinitum,
 quod fieri posset Dei patris justitiæ. Respondet, (1) si
 consideres Jesum esse Deum in sensu Modalitarum, ac non
 esse Deum eam Jesu se univertit ineffabili modo ad manife-
 stationem in opere redemptionis infinitam suam sapientiam, bo-
 nitatem, ac justitiam, quæ ipsa adeo Deo habitaverit, id est
 operatus sit in ipso, et aditeris, & modo plane extraordina-
 riæ operis Altitudo. (2) Christum propterea dici posse uni-
 cum Deum filium, quod ex virgine natus sit per infinitam Dei
 potentiam: hæcque rationem illius nominis reddi a Luca
 Capite, præterquam quod officio functus sit reconciliandi genus
 humanum cum suo patre, futurus Rex totius orbis. (3) Nun-
 quam Jesum Christum adpellari Deum, præterquam per ac-
 tuosmodi rationem Hebr. I, & Dicit quidem, eum hoc nomine
 in Rom. IX, 5, Tit. II, 13, 1 Joan. V, 20, Matth. I, 23,
 Joh. I, 1. Quæ loca omnia eum in modum explicat, ut
 Deum Christi probanda nullum adferat firmamentum. Re-
 spondet etiam ad loca Joan. VIII, 58 & Heb. I, 2 Specia-
 tim verò loco Joan. I, 1 suo sensu explicando totum caput

VII impendit. Capite VIII explicat doctrinam de Christo Salvatore & Redemptore nostro ita, ut solo exemplo singularis virtutis nos ad Deum adducat. Capite IX tertiam exhibet Orthodoxorum contra Unitarios objectionem, inde sumuntur, quod Deitas Spiritus S. ex multis Scripturæ locis clarescat. Sed respondet, per Spiritum Sanctum intelligi modo potentiam ac virtutem Dei, modo angelum aliquem vel etiam angelos, modo ipsum Deum. Capite X proponitur & labefaciatur quarta objectio Orthodoxorum, desumpta ex iis locis, in quibus fit mentio Trium Trinitatis personarum, nempe Matth. XXVIII, 19, 2 Cor. XIII, 14, et Joan. V, 7. Capite XI quinta objectio refertur, quod nimirum dogma de Trinitate sit perpetuo in Ecclesia creditum, quodque non sit vero simile, Christianos semper ea in re errasse: e contrario quod opinio Unitariorum sit nova & a paucis probata. Respondet, non longe post Apostolorum ætatem occasione Philosophiæ Platoniciæ in Ecclesiam inventas esse multas doctrinas antea incognitas. Petavium etiam fateri, antiquissimæ Ecclesiæ Patres in suis libris eodem modo loqui, quo nunc loquantur Unitarii. Addit, sub persecutionibus invaluisse inter Christianos ignorantiam, atque sic tandem Platoniciam Philosophiam caput in Ecclesia extulisse: semper vero ab omni ævo fuisse, qui Unitariorum doctrinam propugnarent. Hoc argumentum copiose tractat, eique & caput XII dicavit. Remotis, ut sibi quidem videtur, Orthodoxorum argumentis, jam præcipua Unitariorum argumenta capite XIII producit. Primum itaque hi illud urgent, quod dogma de Trinitate, si quidem adeo necessarium esset creditu, clarius in S. Scriptura fuisset proponendum. Secundo contendunt, Trinitariorum Realistarum sententiam manifeste Rationi esse oppositam & contradictionibus refertam: cum e contrario systema Unitariorum sit undique rationale, intelligibile, Deoque dignum. Tertio loco afferunt, quod Realistarum opinio omnibus illis dictis refellatur, quibus DEUS tantum unicus dicitur esse, & quibus Deus a Jesu Christo & S. Spiritu distinguitur. Capite XIV totum libellum concludit repetens rationes, quibus Trinitari

mittam perire debent in Unitarios in societatem suam recipiendos.

Subjungitur Paraphrasis 1. primorum versuum primi Capituli Evangelii Joannis, quæ omnis probationis Lectorem representabimus. *V. 1.* Jesus Christus, verbum Dei, id est, ille qui accepit à patre verbum ac mandata Dei, erat in mundo initio Evangelii, & cum Joanne Baptista præstiteretur apud Judæos, regnum Dei prope adesse, hic Dei nuntius extraordinarius erat apud Deum, id est, erat Deo carissimus, & ope perpetua inspirationis Sancti Spiritus perpetuum habebat cum Deo commercium, adeoque erat hoc respectu quasi Deus, Dei vicem gerens. *V. 2.* Ille erat ab initio apud Deum, id est, Jesus erat Deo carissimus, qui ipsum instruxit de omni sua voluntate. *V. 3.* Omnia, quæ fieri debuerunt ad hominum salutem, & quæ prædicta erant de Messia, plane sunt impleta per Jesum hunc, ita ut sine eo nihil eorum, quæ fieri debuerunt, factum sit. *V. 4.* Idem Jesus promittit hominibus vitam æternam, & viamque eo perveniendi monstravit. Hæc doctrina lucida & luminosa eos illuminabat in hac via. *V. 5.* Sed ille prædicabat doctrinam suam, quæ debet illuminare omnes homines, perversæ generationi & tenebris errorum, & ignorantiæ & vitiorum obsitæ. Ejusmodi homines igitur clauderant oculos ad hanc lucem ipsis oblatam. *V. 7.* Impii illi homines facile scire potuissent, Jesum esse Messiam, si inter alias circumstantias advertissent animum ad Joannem ejus præcursores, qui a Deo missus erat, ut testaretur, Jesum esse lumen mundi, id est, doctorem Judæorum & Gentilium, & ut suo testimonio homines perduceret ad obedientiam Jesu. *V. 8.* Joannes non erat Messias de mundo promissus, sed solum tantum testari debebat, Jesum esse illum. *V. 9.* Hic Jesus erat verus doctor a Deo missus, ut illuminaret sua doctrina, suo exemplo, & suisque miraculis omnes homines, sive Judæos, sive Gentios. *V. 10.* Ille jam multis annis erat in mundo, quo venerat homines perducere ad æternam salutem: sed maxima pars eorum volebat pro Messia agnoscere. *V. 11.* Manifestavit se autem Judæis, fratribus & conterraneis suis, prædicans his peni-

VII impendit. Capite VIII explicat doctrinam de Christo Salvatore & Redemptore nostro ita, ut solo exemplo singularis nos ad Deum adducat. Capite IX tertiam exhibet Orthodoxorum contra Unitarios objectionem, inde sumitur, quod Deitas Spiritus S. ex multis Spirituræ locis clarescat. Sed respondet, per Spiritum Sanctum intelligi modo potentiam ac virtutem Dei, modo angelum aliquem vel etiam angelos, modo ipsum Deum. Capite X proponitur & labefactatur quarta objectio Orthodoxorum, desumpta ex iis locis, in quibus fit mentio Trium Trinitatis personarum, nempe Matth. XXVIII, 19, 2 Cor. XIII, 14, 1 Joán. V, 7. Capite XI quinta objectio referatur, quod nimirum dogma de Trinitate sit perpetuo in Ecclesia creditum, quodque non sit vero simile, Christianos semper ea in re errasse: e contrario quod opinio Unitariorum sit nova & a paucis probata. Respondet, non longe post Apostolorum aetatem occasione Philosophiæ Platonici in Ecclesiam invecas esse multas doctrinas antea incognitas. Petavium etiam fateri, antiquissimæ Ecclesiæ Patres in suis libris eodem modo loqui, quo nunc loquantur Unitarii. Addit, sub persecutionibus invaluisse inter Christianos ignorantiam, atque sic tandem Platoniciam Philosophiam caput in Ecclesia extulisse: semper vero ab omni ævo fuisse, qui Unitariorum doctrinam propugnarent. Hoc argumentum copiose tractat, eique & caput XII dicavit. Remotis, ut sibi quidem videtur, Orthodoxorum argumentis, jam præcipua Unitariorum argumenta capite XIII producit. Primum itaque hi illud urgent, quod dogma de Trinitate, si quidem adeo necessarium esset creditu, clarius in S. Scriptura fuisset proponendum. Secundo contendunt, Trinitariorum Realistarum sententiam manifeste Rationi esse oppositam & contradictoriis rebus: cum e contrario systema Unitariorum sit unumquodque rationale, intelligibile, Deoque dignum. Tertio loco afferunt, quod Realistarum opinio omnibus illis dicitur fallatur, quibus DEUS tantum unus dicitur esse, & quibus Deus a Jesu Christo & S. Spiritu distinguitur. Capite XIV totum libellum concludit repetens rationes, quibus Tri-

nitarij

mitti per se veri debeant ad Libertarios in societatem suam recipiendos.

Subjungitur Paraphrasis 14. primorum versuum primi Capituli Evangelii Joannis, quæ omnis probationis Lectori representabimus. *V. 1.* Jesus Christus, verbum Dei, id est, ille qui annuntiavit verbum ac mandata Dei, erat in mundo initio Evangelii, & cum Joanne Baptista præstiteretur apud Judæos, regnum Dei prope adesse, hic Dei nuntius extraordinarius erat apud Deum, id est, erat Deo carissimus, & ope perpetua inspirationis Sancti Spiritus perpetuum habebat cum Deo commercium, adeoque erat hoc respectu quasi Deus, Dei vicem gerens. *V. 2.* Ille erat ab initio apud Deum, id est, Jesus erat Deo carissimus, qui ipsum instruxit de omni sua voluntate. *V. 3.* Omnia, quæ fieri debuerunt ad hominum salutem, & quæ prædicta erant de Messia, plane sunt impleta per Jesum hunc, ita ut sine eo nihil eorum, quæ fieri deberent, factum sit. *V. 4.* Idem Jesus promittit hominibus vitam æternam, & viamque eò perveniendi monstravit. Hæc doctrina lucida & luminosa eos illuminabat in hac via. *V. 5.* Ille prædicabat doctrinam suam, quæ debebat illuminare omnes homines, perversæ generationi & tenebris errorum, & ignorantiæ & vitiorum obsita. Ejusmodi homines igitur clauderant oculos ad hanc lucem ipsis oblatam. *V. 7.* Impii illi homines facile scire potuissent, Jesum esse Messiam, si inter alias circumstantias advertissent animum ad Joannem ejus præcursores, qui a Deo missus erat, ut testaretur, Jesum esse lumen mundi, id est, doctorem Judæorum & Gentilium, & ut suo testimonio homines perduceret ad obedientiam Jesu. *V. 8.* Joannes non erat Messias de mundo promissus, sed ipse tantum testari debebat, Jesum esse illum. *V. 9.* Hic Jesus erat verus doctor a Deo missus, ut illuminaret sua doctrina, suo exemplo, suisque miraculis omnes homines, sive Judæos, sive Gentiles. *V. 10.* Ille jam multis annis erat in mundo, quo venerat homines perduciturus ad æternam salutem: sed maxima pars eorum crederet pro Messia agnoscere. *V. 11.* Manifestavit se factum Judæis, fratribus & conterraneis suis, prædicans eis poeni-

VII impendit. Capite VIII explicat doctrinam de Christo Salvatore & Redemptore nostro ita, ut solo exemplo singularis unius nos ad Deum adducam. Capite IX tertiam exhibet Orthodoxorum contra Unitarios objectionem, in se sumpta, quod Deitas Spiritus S. ex multis Spirituræ locis clarescat. Sed respondet, per Spiritum Sanctum intelligi modo potentiam ac virtutem Dei, modo angelum aliquem vel etiam angelos, modo ipsum Deum. Capite X proponitur & labefactatur quarta objectio Orthodoxorum, desumpta ex iis locis, in quibus fit mentio Trium Trinitatis personarum, nempe Matth. XXVIII, 19, 2 Cor. XIII, 14, 1 Joân. V, 7. Capite XI quinta objectio refertur, quod nimirum dogma de Trinitate sit perpetuo in Ecclesia creditum, quodque non sit vero simile, Christianos semper ea in re errasse: e contrario quod opinio Unitariorum sit nova & a paucis probata. Respondet, non longe post Apostolorum ætatem occasione Philosophiæ Platoniciæ in Ecclesiam invecas esse multas doctrinâs antea incognitas. Petavium etiam fateri, antiquissimæ Ecclesiæ Patres in suis libris eodem modo loqui, quo nunc loquantur Unitarii. Addit, sub persecutionibus invaluisse inter Christianos ignorantiam, atque sic tandem Platoniciam Philosophiam caput in Ecclesia extulisse: semper vero ab omni ævo fuisse, qui Unitariorum doctrinam propugnarent. Hoc argumentum copiose tractat, eique & caput XII dicavit. Remotis, ut sibi quidem videtur, Orthodoxorum argumentis, jam præcipua Unitariorum argumenta capite XIII producit. Primum itaque hi illud urgent, quod dogma de Trinitate, si quidem adeo necessarium esset creditu, clarius in S. Scriptura fuisset proponendum. Secundo contendunt, Trinitariorum Realistarum sententiam manifeste Rationi esse oppositam & contradictionibus refertam: cum e contrario systema Unitariorum sit undique rationale, intelligibile, Deoque dignum. Tertio loco afferunt, quod Realistarum opinio omnibus illis distinctis fellatur, quibus DEUS tantum unum dicitur esse, & quibus Deus a Jesu Christo & S. Spiritu distinguitur. Capite XIV totum libellum concludit repetens rationes, quibus Trinitarij

interi perveneri debeant ad Canticos in societatem suam recipiendos.

Subjungitur Paraphrasis 14. primorum versuum primi Capituli Evangelii Joannis, quæ omnis probationis Lectorem representabimus. *V. 1.* Jesus Christus, verbum Dei, id est, ille qui accepit à patre verbum ac mandata Dei, erat in mundo initio Evangelii, & cum Joanne Baptista præteretur apud Judæos, regnum Dei prope adesse, ac Dei nuntius extraordinarius erat apud Deum, id est, erat Deo carissimus, & ope perpetua inspirationis Sancti Spiritus perpetuum habebat cum Deo commercium, adeoque erat hoc respectu quasi Deus, Dei vicem gerens. *V. 2.* Ille erat ab initio apud Deum, id est, Jesus erat Deo carissimus, qui ipsum instruxit de omni sua voluntate. *V. 3.* Omnia, quæ fieri debuerunt ad hominum salutem, & quæ prædicta erant de Messia, plane sunt impleta per Jesum hunc, ita ut sine eo nihil eorum, quæ fieri deberent, factum sit. *V. 4.* Idem Jesus promittit hominibus vitam æternam, & viamque eo perveniendi monstravit. Hæc doctrina lucida & luminosa eos illuminabat in hac via. *V. 5.* Ille prædicabat doctrinam suam, quæ debebat illuminare omnes homines, perversæ generationi & tenebris errorum, & ignorantia & vitiorum obstita. Ejusmodi homines igitur claudabant oculos ad hanc lucem ipsis oblatam. *V. 7.* Impii illi homines facile scire potuissent, Jesum esse Messiam, si inter alias circumstantias advertissent animum ad Joannem ejus præsertim, qui a Deo missus erat, ut testaretur, Jesum esse lumen mundi, id est, doctorem Judæorum & Gentilium, & ut suo testimonio homines perduceret ad obedientiam Jesu. *V. 8.* Joannes non erat Messias de mundo promissus, sed ipse tantum testari debebat, Jesum esse illum. *V. 9.* Hic Jesus erat verus doctor à Deo missus, ut illuminaret sua doctrina, suo exemplo, suisque miraculis omnes homines, sive Judæos, sive Gentios. *V. 10.* Ille jam multis annis erat in mundo, quo venerat homines perduciturus ad æternam salutem: sed maxima pars eorum non volebat pro Messia agnoscere. *V. 11.* Manifestavit se autem Judæis, fratribus & conterraneis suis, prædicans eis poeni-

tantam & remissionem peccatorum. Sed plerique cum
 fuerant pro impostore. V. 72. Sed quotquot eum pro vero
 receperunt, eiusque doctrinam amplexi sunt, sive Judæi,
 sive Samaritanæ, iis dedit jus vitæ æternæ & privilegium, ut es-
 sent Deo carissimi. V. 13. Qui non nitebantur origine sua A-
 brahamica, nec adoptione in Rempublicam Israelis, ut profely-
 ti, sed qui sincere amarent Deum, eumque humillime revere-
 rentur. V. 14. Divinus hic Salvator erat ex carne & ossibus
 eoque ut alii homines compositus, & infirmitatibus humanis
 obnoxius, atque erat nobiscum tanquam discipulis suis ad do-
 cendos nos Evangelium gratiæ & veritates cœlestes a Patre
 acceptas. Nosque vidimus gloriam ejus per tot tantaque
 miracula demonstratam, quæ probant, eum fuisse filium Dei
 unicum & promissum illum mundo Messiam.

DE TEMPORALI, HUMANA ET MYSTICA

*D. N. Jesu Christi generatione Observatio genealogica,
 panegyrica, mystica, dogmatica & moralis, præcipuum
 caput S. Matthæi, Autore FR. ISIDORO &
 MICHAELE, S. Theol. Professore, Minorum Excal-
 ceatorum S. Petri de Alcantara Granatensis Provincia
 Alumno, Ex-Diffinitore, & Regii S. Lucia de Monte
 Neapolis Conventus actualiter Guardiano, nec non &
 Commissario Provinciali.*

Neapoli, in typographia Dominici Antonii Parrino, 1704, fol.
 Alph. 8 pl. 16.

Qui mirati adhuc sunt, Alphonsum Tostatum, Neapolitanum
 Episcopum, septem volumina ad illustrandum Mat-
 thæi Evangelium composita evulgasse, multo magis surprisæ
 commoveantur, si relatum his legent, Autorem modo men-
 tionatum, nempe Isidorum a S. Michaelis, sensui unius
 capituli Matthæi exhauriendo integrum, idque hand exiguè
 tribuisse volumen. Verum quod prædictum Rich. Simon
 Hist. Crit. V. T. de Alphonsi illius commentariis, esse
 nempe multis refertos esse inutilibus, id merito veretur, ne
 æque

ACTORUM REDITIONUM
Babilonica, in cuius misero statu occidit, & sublevari
ingens afflictoque conloquitur, & quia deus in Christo
omnium sit caritatis obsequium, & cum deo per amo-
nem coniungamur. Cap. sequentibus ad finem usque

mystice explicantur Matthæi I versus 18 & sequentes huius
capitis omnes, ac subinde inferuntur digressiones in laudem
Francisci, Mariæ, Petri de Alcantara. Quæ methodus & in
sequentibus libris servatur, ac haud dubie huc animum retu-
lit Autor, cum in titulo Operis observationum *panegyricarum*
mentionem fecit. Ita primo libro VIII capitibus absoluto,
libro altero Symbolum Apostolicum, a Scoto & in Catechi-
smo Hispano in 14 articulos fidei divisum, mystice illustrat ex
prima Matthæi tesseradecade, simulque ex primis 14 mansio-
nibus Hebræorum in deserto Numer. XXXIII, 3-18. Enim-
vero in catechismo Romano symbolum memoratum duode-
cim tantum habet articulos, pro numero Apostolorum, a qui-
bus id consarcinatum esse sibi persuadet Pontificiorum credu-
lum vulgus: sed Scotus, ratus, Petrum tanquam Principem A-
postolorum tres articulos sub uno complexum esse, quando
dixit: (1) *Credo in unum Deum*, (2) *Patrem omnipotentem*, (3)
creatorem cæli & terra; quatuordecim constituit fidei articu-
los. In hac tractatione noster Abrahamum facit typum DEI
Patris, Isaacum Filii, & Jacobum Spiritus Sancti.

Speciminis loco mysticam interpretationem articuli de
Christi ad inferos descensu repetemus ex *Capite XI*. Hunc
enim §. 2 præsignificatum esse docet a Matthæo I, 5 hisce ver-
bis: *Salmon genuit Booz de Rahab*. Quemadmodum (in-
quit) Rex Jericho ægre ferebat, exploratores Israeliticos latere
in domo Rahab: ita Diabolus semper fremebat, ac furebat,
quories Patrum aliquis ad limbum descendebat, ibique extra
suum dominium latitabat. Porro ait, Rahab Hebraice nota-
re *vas electionis*: sic limbum Patrum fuisse vas, in quod san-
cti & electi recepti sint incolumes. Eundem articulum §. 3
præsignatum esse monstrat mansione illa Hebræorum Numer.
XXXIII, 15, quando castra metati sunt in deserto Sinai. Nimi-
rum (en acumen!) eo tempore, quo Christus descendit ad in-

feros

Propheta, Mater & discipuli Christi fuerunt ob ariditatis regionem in via deserta. Libro III persequitur mysticam representationem quatuor virtutum Cardinalium & decem preceptorum Evangelicorum factam (nisi fallitur) in secunda Matthæi tesseradecade, pariterque in secunda tesseradecade mansionum Hebræorum, Num. XXXIII. Sic, e. g. *Capite IX* quantum præceptum explicat ex Num. XXXIII, 27, ex nomine *phare*. Hoc ait significare *stuporem*: jam vero mortem omnibus hominibus *stupori* esse. Idem præceptum deducit ex *Matth. 19, 9*, ubi Joatham dicitur genuisse Achaz. Nimirum occisionis oppositum est Amor proximi, maxime inimici. Jam vero Joatham nostro Auctori significat *perfectus*, quia inimicorum dilectio perfectissimus amor est. *Ab una* interpretatione, *Lector benevole, discite omnes*. Libro IV tertia & ultima generationum apud Matthæum & mansionum populi in deserto tesseradecas reducitur ad 14 opera misericordiarum, hoc verum comprehensa:

*Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora,
Visito, potio, cibo, redimo, tegeo, colligo, condo.*

Cum vero hic tredecim tantum opera misericordiarum enumerentur, Lyranum ducem secutus sub vocabulo *consule* duo complectitur opera misericordiarum, nempe ut (1) *dirigantur* dubitantes, & (2) *doceantur* ignorantes. Appendicis loco capite XIV eodemque postremo ostendere conatur, Mariam Virginem Deiparam esse Jordanem mysticum. Hæc ex isto Opere recensuisse satis videtur. Non possumus tamen non addere egregium mysterium in Mariæ nomine latens, quod lib. I cap. 1 §. 6 p. 18 exponitur. Putat enim Noster, Mariam nomen accepisse ex verbis Genes. I, 10: *Congregationes aquarum vocabitur Maria*: quia scilicet Deus fluentia, quæ per partes ceteri receperunt, in Deiparam congregavit uberius. Eodem §. probare annectitur, Mariam habuisse a primo conceptionis suæ passivæ instanti rationis usum, ut ex eo jam tempore faceret *voluntatem DEI*. Quis in re Noster non multum laudat a Caramuele, qui in libro suo *de severa argumentandi methodo* p. 71 sqq. integram *Metaphysicam*

Marianam difficillimas nugæ sectando propofuit. Denique inter alia immaculatam Mariæ conceptionem propugnans ad *Huck lib. I cap. 1 num. 38* Diploma Sixti IV A. 1480. d. 4. *Octobris* ad hanc confirmandam editum. Quod cum rejecerit Natalis Alexander, in suis ad Hist. Ecclesiasticam Dissertationibus, Autor noster commemorat, illam se traditionem singulari opusculo probasse ac ostendisse, Natalis argumenta esse mere nugatoria. Sed cum hic libellus in manus nostras non pervenerit, gustum ejus Lectori dare non possumus.

T HEILIGDOM DEN HEIDENEN GEOPENT &c.
h. e.

SACRA GENTILIBUS PATEFACTA IN EPISTOLA PAULI AD EPHESIOS, explicata ab HERMANNO GERBADEN V. D. M. Rosmalensi.

Ultrajecti, apud Thomam Appels, 1707, 4.

Alph. 3. pl. 22 $\frac{1}{2}$

IN Dedicacione Cl. Autor magnam conversionem Judæorum & Regnum millenarium ante consummationem seculi expectandum variis argumentis ex Sacro Codice conquistis defendit. In Præfatione ad Auditores suos graviter detestatur scandalum a Friderico Leenhofio ante aliquot annos datum, cujus libris non solum majestatem Divinam, sed etiam Rempublicam atque autoritatem Magistratuum impugnari conqueritur. Dictum Pauli cap. IV v. 3: *studete servare unitatem spiritus*, statuit explicari posse tam de spiritu hominis quam de spiritu Dei, qui est tertia persona Divinitatis & in spiritu hominis operatur. Intelligit autem per spiritum hominis intimum aliquid & maxime intrinsecum in ipso, ad quod probandum adducit verba Esaïæ XXVI, 9: *Anima mea desideravi te noctu, spiritu etiam meo, qui in intimo meo est, mane te queram.* Eodemque modo verba Pauli cap. cod. v. 23: *Renovari spiritu mentis*, de spiritu hominis interpretanda esse existimat. Locum cap. IV, 9, ubi dicitur,
Cbr-

Christum descendisse in inferiores partes terra, exponit de planitie terræ in qua Christus commoratus est. Huc pertinere ipsi videntur verba Davidis Ps. CXXXIX, *in*, cum dicit, se fuisse formatum in inferioribus partibus terræ. Neque tamen rejicit sententiam illorum, qui per verba Pauli intelligunt sepulcrum, aut uteram matris, quæ postior explicatio etiam ad locum allegatum Davidis quadrat. In commentario ad dictum cap. V, §. nullum fornicatorem aut impurum *inter* *illarum* habere hereditatem in regno Christi & Dei, fuit agitur de regno millenario, quod jam in Dedicatione defenderat, duplicemque hereditatem expectandam esse fidelibus statuit, alteram in regno Christi, alteram in regno Dei, quando nimirum Christus tradet regnum Deo & Patri, 1 Cor. XV, 24. Ad cap. VI, 12, quo pugna nobis esse dicitur, non cum carne & sanguine, sed cum principatibus, cum potentibus, cum imperantibus tenebrarum hujus seculi, cum spiritibus malitiæ etiam supra caelestibus, Autor monet, carne & sanguine homines humilis fortis viribusque carentes significari, principatibus vero Præsides provinciarum Romanarum, potentibus Proconsules, quorum mentio fit in causa aurifabrorum, Ephesiorum contra Paulum Apostolum Act. XIX, 38, aliosque magistratus inferiores, imperantibus denique imperatores ac duces bellicos. Vocabulum πνευματικά, quod est in sermone Græco, non interpretatur spiritus, sed spiritualia, suppletque cum Coccejo, artificia fallendi in rebus supra caelestibus a sacerdotibus Gentilium cum priamis usurpata.

CHRISTOLOGY, A DISCOURSE CONCERNING Christ.

h. c.

CHRISTOLOGIA, SIVE COMMENTATIO DE CHRISTO, considerato partim in se ipso, partim ratione sui regiminis, partim ratione subditorum & qua ab illis ipsi debentur officia. Accessit Dissertatio de priori Resurrectione,

IN

QUE

ACTORUM BRUDERORUM

quædam Millennium inchoatur. Auctore ROBERTO

FLEMINGIO.

Volumen I.

Londini, apud Andream Bell, 1708, 2.

Volumen II.

Ibid. apud Jo. Humfreys, 1708, 8.

Constant Alph. 3 pl. 14.

CL. Autor specimen, quod ipse vocat, Theologiæ primitivæ Scripturariæ editurus illud doctrinæ diviniore caput tractare aggressus est, quod ad Christum pertinet. Instituti sui rationem partim in Præfatione generali, partim in Introductione exposuit, ex qua intelligas, tribus omnino Voluminibus totam hanc tractationem absolutum iri, quorum singula binis Libris consent. Voluminis primi Liber I continet summariam Christologiæ considerationem ex locis Jo. V, 21, 22 & Matth. XVII, 5 diligentius explicatis. Liber II, qui inscribitur λόγος, de Christo in se considerato differit. Volumen II ex primo Autoris consilio duobus Libris absolvendum ob argumenti amplitudinem tertium tantum Librum sub inscriptione λογανθρωπος exhibet, quippe qui Christum sub ea ratione contemplandum sistit, qua est λόγος, qui humanam induit naturam. Atque ista quidem hæcenus exstant, impostero autem reliqui Libri fuerint expectandi, quorum quartus sub tit. λογοκρατία edisseret Christi ut λόγου in mundum & Ecclesiam Vet. dominium; quintus autem sub tit. Christocratia Christi ut λογανθρωπος dominium, partim in mundum partim in Ecclesiam, post assumptam humanam Naturam exercitum, ob oculos ponat; sextus denique sub tit. χριστιανεία de officiis Christiani, tanquam servi Christi, præcipiet. Totum negotium Cl. Autor p. 1 strictim sic præcipit, ut dicat, Deum non immediate, sed mediate in hunc mundum humanum genus gubernare & regere, hunc vero hunc sive λόγον cum esse, qui nobis sub nomine Jesu Christi cognitus & a Patre summus hominum Monarcha constitutus sit. Fundamentum hujus sententiæ imprimis quaerit in duobus locis Jo. V, 21 & 22, ubi Servator ipse hoc dominium si-

bi tribuit, & Matth. XVII, 5, ubi Pater id Filio vinctum legitur. Hinc totus Liber I in his locis explicandis versatur, Et quod ad priorem quidem hunc attinet, totum caput paraphrasi quadam illustratur ac citetur quoque v. 4 *νοθείας* postulatus auctoritate Cantabrigienfis & Regii in Gallia Codicis, quorum neuter illum agnoscit. Hinc vero a se ipsos hos versus delatus Cl. Autor, vocem *κρίνειν* & *κρίσις* priori significatione accipi vult, ut non solum pronuntiationem sententiæ judicialis cujuscunque vel ejus etiam, quæ extremo die eveniet, denotet, sed generatim dominium rerumque administrationem designet: quam significationem locum etiam habere putat Matth. XII, 18 (*καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ*, h. e. totam Oeconomiam N. T. exponet,) nec minus Matth. XIX, 28 & 1 Thess. I, 4, 5. Quemadmodum itaque ex v. 21 & 22 hac ratione evincit, Christum tanquam filium Dei & hominum esse Dominum & Gubernatorem Mundi æque ac Ecclesiæ; ita ex v. 23 apparere ait, officia illi tanquam Domino ab ipsi subjectis præstanda. Eadem ratione persequitur locum Matth. XVII, 5, & cum ipsa Transfigurationis historia fusi, us illustrata esset, tandem id, quod instituto propius est, urget, ac verbis *ἄτος ἐστὶν ὁ υἱὸς μὲν ὁ ἀγαπητὸς* Christi personam, sequentibus autem *ἐν ᾧ εὐδόκησα* ejus dominium, extremis denique *αὐτῆ ἀκρίβει* nostram obedientiam illi debitam designari ait. Hinc Lib. II considerat *λόγον* partim verbaliter, & capite quidem I nomina varia, quæ ipsi tribuuntur, affert, quæ sunt filius Dei, *λόγος* sive *ΝΥΝΩ*, *δύναμις* *Θεοῦ* & *σοφία Θεοῦ*. Speciatim evincit, *ΝΥΝΩ* in Chaldaicis Paraphrasibus nec semper, nec nunquam, quod Autor Bilibræ Veritatis temere affirmat, denotare *λόγον* sive secundam Trinitatis personam. Cap. II ostenditur, quomodo & sub quibus nominibus se Christus Patriarchis & Prophetis N. T. manifestavit, ubi de nominibus Tropicis *lucis*, *vie*, *veritatis*, *vitæ*, &c. nonnulla in medium afferuntur, ac tandem de voce *λόγος* affirmatur, esse non ex Platonicis, quod post alios Clericus voluerit, sed Judæorum scholis derivandam. Hinc cap. III recenset loca N. T. in quibus *λόγος* de Messia adhibetur,

p. 25.

105.

126.

138.

149.

157.

quod in nonnullis etiam fieri existimat, quæ ab aliis Actor accipiuntur. Sic per λόγον Messiam prophetiam indicat apud Luc. 172, Act. VIII, 4, 5, 14, 20, 21, XX, 21, Col. I, 24, 27 &c. imo etiam ῥήμα de Christo interpretandum censet Hebr. 1, 3, VI, 4, 5, 1 Pet. II, 3, Hebr. XI, 3, Rom. X, 17. Cap. IV præexistentiam λόγος demonstrat ex Jo. I, 15, VI, 32, XVI, 28, quæ a Socinianorum objectionibus præ ceteris Scripturæ locis cum cura vindicantur. Cap. V Deitatem Christi asserit ex Heb. I, 6, 7, 1 Jo. V, 20 &c. Cap. VI Christum creasse mundum ex Jo. I, 1, eundemque rexisse, partim ex Scripturæ dictis partim ex libro Sohar & Philonis scriptis manifestum facit. Cap. VII Christum ut λόγον rexisse Ecclesiam, ex eo deducit, quod appelletur εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, Col. 1, 15, & ἀπαύλασμα τῆς δόξης, Heb. I, 3, ulteriusque confirmat ex iis, quæ Judæi de igne cœlesti sive Schechinah tradiderunt, sub qua Christum designari diligentius Autor probat. Tandem ultimo capite observatione quædam practicæ ex superiori tractatione deductæ inculcatur. In Præfatione ad Vol. II sive Librum III inter alia id quod Whistonus singulari Dissertatione nuper repetita vice, probare annisus est, obiter asseritur, Christum scilicet ante, quam cuiquam Apostolorum conspiciendum se præberet, in cœlum ascendisse. In ipsa tractatione tria potissimum Sapientiæ, in incarnatione & vita Christi λογανθρώπων, conspicuæ, genera persequitur Cl. Autor, quorum primum cap. I more dialogistico *divinam sapientiam* ostendit in circumstantiis illis manifestam, quæ circa ἐπιγνώπῃσιν observantur. Hanc sapientiam autem Politicæ, quæ inter homines *dominatur*, prudentiæ adversam esse diligenter evincit Autor, nec *concedit* asserere rationes, quæ Christum, ita ut ageret, permoverint. Alterum Sapientiæ genus idque *prudentiæ plenum* cap. II demonstratur in moribus ac institutis, quibus Christus vitam suam omnem adversus quodcumque hominum genus tenuerit. Atque hic quidem varia de Apostolis, eorum electione, nominibus, officiis & characteribus non vulgariter mentionentur, iisque subjicitur catalogus LXX Seniorum, quorum quidem nomina in Scriptura commemorantur, quæ p. 218

accipiunt nomina Evangelistarum, Pastorum aut Diaconorum
 postea electorum, ac denique nomina illorum, qui ex utro-
 que sexu privata sorte viventes Christi sacris nomen dederunt.
 Nunc cap. III consideratur *spiritualis* sive *caelestis sapientia*,
 quam Christus in vita sua Deo, Angelis & Diabolis probavit,
 Cap. IV de tempore Nativitatis Christi, quod plenitudo tem-
 poris Gal. IV, 4. *ἡμερῶν* appellatur, ita differitur, ut tem-
 pore maxime idoneo Messiam hominem induisse appareat,
 quod Jacobus Gen. XLIX, 10, Haggai II, 6, 7 & Daniel IX,
 24, 27, quae vaticinia distincte considerantur, exacte significa-
 vant. Qua quidem occasione de anno & die Natali nonni-
 hil commentatur Cl. Autor, ac propositis praestantissimorum
 Chronologorum sententiis ipse Heng. Harvillæi & Jac. Ca-
 pelli, ad An. M. 4000 nativitatem Christi referentium, cal-
 culum approbat, diem vero Octobris quintum natalem arbi-
 tratur, cujus sententiae rationem usque ad p. 405 reddit, &
 tandem p. 406 summam pronuntiat, Christum & natum &
 mortuum suspicatum esse Oct. V, mortuum autem V A-
 prilis, Cap. V incarnationem *λόγος*, passionem item, & quae
 hanc sequens est, exaltationem contemplatur, singulaque haec
 momenta observationibus & explicationibus locorum Scriptu-
 rae minus obvia & examine dignis munit. Cap. VI de officii
λόγος *θεοῦ* despicit, ac vulgarem illam *ἱερολομίαν*, quae
 minus adhaerens ipsi videtur, cum nova quadam permutat,
 quae Christum sicut ut Patriarcham, ut Legislatorem ac denique
 ut Paternae voluntatis executorem. Cap. VII considerat Chris-
 tum respectu ad nos habito, cumque ita representat, ut pri-
 mo thesaurus omnium bonorum, deinde medium unicum, in
 quo & per quod homo cum Deo uniatur, ex 1 Cor. III, 21, 23,
 et denique Minister status intimus, qui consilia & negotia di-
 vine administrat, habeatur, ex Hebr. XII, 2. Denique capite
 ultimo exponuntur officia cultus & obsequii, quae Christiani
 Christo ob beneficia in ipsos collata praestare tenentur, cujus
 rei causa fuse explicatur 1 Cor. VI, 19, 20. Atque ex his qui-
 dem facile intelligitur tum instituti forma, tum tractandi ra-
 tio Cl. Autori recepta, quae quod ad specialia momenta, ac im-
 primis

primis singulares locorum plurimorum interpretationes, signis quidem non destitutas, a nobis diffusius proponi hoc loco inquit, in primis cum de Dissertatione Volontii huic II annexa nonnulla dicenda supersint. In scripta illa est de resurrectione prima, sive de speciali resurrectione, qua; primum premio reversuri sunt principes ex Christianis; Martyres, ipso Paganismo & Anti-Christianismo adhuc durante. Statuit scilicet Cl. Autor, quibusdam iisque precipuis Christi ministris & salutaris doctrinae testibus id felicitatis genus eventurum, ut longo tempore ante universalem & ultimam resurrectionem, specialem quandam experiantur, atque hujus quidem vestigia cum in aliis Scripturae dictis tum imprimis in Philipp. III, 11 invenire sibi videatur. Cui suae interpretationi ut veri speciem conciliet, primo quidem versus, qui undecimum hunc antecedit, paraphrasi quadam illustrat, hinc autem propius ad saepe ignotum accedens, opinatur, v. 11 per *ἐξαιρίσιν τῶν νεκρῶν* & v. 14 per *τὸ βραβεῖον τῆς αἰῶν κλήσεως* istam specialem resurrectionis prerogativam intelligendam esse, cum per *βραβεῖον* illud peculiare quoddam praemium, sicut per *σπονδὴν* felicitatem generare, denotet Apostolus, nec obscure significet, se non proinde de speciali isto praemio obtinendo certum esse, quod tanta pretio locoq; habet, ut omnes, quas perforat, aut perferre Evangelii causa molestias possit, isto longe inferiores judicet. Adde, quod Apostolus hoc momentum non ut necessarium doctrinae Christianae caput, sed ut propriam sibi opinionem tradit, cui apparet ex v. 15, ubi alios aliter hic sentire pronuntiat, atque adeo jubet, ut cum Philippenses de resurrectione universali, aeque ac ipse, certi sint, in eo persistant, idque teneant, quod jam assecuti sint, cum alterum illud momentum Deus justo tempore per Johannem cum Ecclesia conceperit & perspicuis verbis sit communicaturus. Hanc esse Pauli mentem, ex eo quoque evincere conatur, quod nullus alioquin sensus committitur ex ejus verbis exculpi possit. Cum enim v. 12 ait *ἤδη ἔλαβον*, id de possessione vitae aeternae accipi non potest, cum id Philippensibus non esset obscurum, Paulum de vitae caelestis consortium nondum receptum esse. Non magis potest

p. 21.

22.

pascit. Quibus de Resurrectione Universali hic cogitasse, cum
 ab eis nunquam dubitaret, quia admodum nec incertum fuit
 de resurrectione ad gloriam, nisi effectus portandam, quae
 textus Rom. VIII, 25. Hinc itaque quoniam putat longum
 & quidem perperam modo exposuisse, ratione verba Paulina
 accipiendi esse. Hoc autem dogma putat numerandum inter
 dogmata, quae nempe mentio fit 2 Cor. II, 4. His ita de
 loco Paulino specialiter disputatis. Gl. Auctor ex alijs scriptu-
 ris de his specialibus Resurrectionis fundamentum osten-
 dere allaborat, per quos hoc genus ad resurrectionem
 spectat, quae principis Sanctis ex V. T. post passionem
 Christi saltem contigitur legitur Matthe. XXVII, 53.
 quae quidem pariter Ezech. XXVI, 19, pariter & Chri-
 sto ipsa Jo. V, 29, praedictam esse existimat. Specialis et
 pariter Resurrectionis mentionem fieri putat Dan. XII, 13.
 Haec deinde ad institutum suum accommodatur Auctor pro-
 fectus, qui tempore Christi resurgens tunculos facere
 debet, ut Sanctos V. T. v. gr. Abelem, Noachum, Semum
 aliosque magni nominis, ad quorum similitudinem cum pro-
 xime accedant Sancti N. T. Viri, qui doctrinam salutarem pra-
 ceteris promoverint, conjecturam hanc facit, eos quoque ad
 illorum exemplum ante tempus millennii, quo pax Ecclesiae sit
 restituenda, speciali ejusmodi resurrectione gavifuros esse. Ne
 autem videatur hic aliquid praestruisse, quod confirmari ante
 debeat, id sibi ipse negotii imponit, ut Millennii sive Chiliafani
 veritatem demonstrat. De isto autem ita statuit, quod ali-
 quando Satanas per 1000 annos sit prohibendus, quo minus
 hominibus a veritate deducenda operam dare possit; quod in-
 ter illud temporis spatium Ecclesia, tranquilla, & pace beata,
 aliquam conversionum incrementum sit expertura; quod nihil-
 ominus ante Millennium multi veritatem agnitam sint ejuratu-
 ri, & deinde de Sanctis & fidelibus extirpandis laborent, adeo
 ut Ecclesia ad factus redigatur, quo tempore Christus sit ap-
 pariturus & extremum adventus diem seque ac judicium.
 Haec dogmata singula latere putat partim Apocal. VI, 9-11,
 partim XII, 4, 5, quae utrumque locum illustret usque ad p.

p. 26.

29.

40.

32. Quam autem intelligat, Auctor, Cl. Whistonus in Angliæ
dissertatione sententiam suam debita velle, quæ totam
de vobis Sanctorum Refutationem in Millennium
precessuram esse pronunciarunt, tam contra hujus argumen-
ta vindicare instituit usque ad p. 60, deinde sequenti peculiarem
Staynoyi opinionem examinat. Postea eadem Pauli ep. ad
Philippenses locum, de quo antea dixerat, huc spectare sine
probare annititur, ac denique de ætate, quod Millennium
initium videat, referendum, comæta. Summa hinc re-
dit, quod Æra dominatus Papiæ committendo sibi A. 753.
post C. N. quo dignitas Pontificis Romæ ad Pipinum transiit,
de a Carlo M. fuit confirmata: huic ætati dominatus eman-
ari 1160 in Scriptura sint designati, confidit ex Auctoris mente,
finem hujus atque adeo initium Millennium: est annum 2018
spectare, qui si ad calculum annorum propheticorum retrover-
tur, cadet in annum post C. N. 2000. Hæc Millennium Æra con-
stitutæ, cum Episcopi Vigornienfis tum Whistonii Scholæ ap-
ocalyptica fundamenta minus solido superstruuntur, quæ
sequentibus ostendendum sibi sumit Auctor, tenuis obser-
vationibus prædictis finem imponit.

DOMINICI BAZZARINI, ET NOBILISSIMI
de Murro, Defensio in R. Barthol. Germonio
ad hunc studio CAJETANI LOMBARDI; Philosophi
Medici Neapolitani.

Venetis, per Nicol. Pezzanum, 1768, 8.

Pl. 17.

SCIPIONIS MARANTÆ MESSANENSIS
Exposulatio in Barthol. Germonio, pro antiquis
plomasibus & codicibus manuscriptis.

Messana, apud Dominicum Tarinum, 8. Pl. 17.

IO. Mabillonii, sex de R. Diplomatica libros, primum
A. 1681 editos, & a nobis Anno 1682 recensitos, postea
quam per complures annos singulari eruditione orbis prælati
signatus esset, tandem e Societate Jesu quidam Gallus

est, Bartholomaeus Germonius, qui duobus libris Epistolae 1709
 evulgatae (vide Acta nostra A. 1706. pag. 284) omnem Ar-
 tem Diplomaticam vocatus est evortere. Hinc suo adversario
 sapienti, acie Mabillonius opposita. Supplementum librum
 nam suorum elegantissimum, a nobis Anno 1706 laudatum.
 In quo cum non refutasset acriminam Germonium, sed ar-
 gumenta tantum argumentis expugnasset, anno 1705 Re-
 mox Ch. Justus Fontaninus Vindicias antiquorum diplomatum
 adversus Germonium edidit, nec nobis (citatis in Actis A. 1706
 Mem. distat die Germonius responsores, quam se Fontanino
 debere creditur, a quo Parisiis A. 1705 Disceptationem secun-
 dam publicavit, de qua vide Acta Anni 1707. Postea plures in
 Germonium inferreret. Edidit enim Dominicus Lazzarinus
 Epistolas pro Mabillonio contra Germonium, Petrus Constant
 Vindicias MSS. codicum a Germonio impugnatorum, Theo-
 dorus Annetus Ecclesiam Parisiensem vindictam adscripsit
 Germonio. Has Disceptationes de antiquis Regum Francorum
 diplomatum. In contrariam quoque partem Anonymus qui-
 dam (quod dubie ipsemet est Germonius) Disceptationes
 publicavit de arte facerendi vera diplomata a falsis contra
 Anastasium Fontaninum, Laxerinum, & Gellum. Ac fortasse
 alia quoque scripta de hoc argumento prodierunt, quae
 non pervenere ad nos ad notitiam. Notum etiam est vel ex
 his Actis superioris anni, Mabillonii Opus diplomaticum cum
 commentis Rainarti additamentis A. 1709 fuisse Parisiis recu-
 sum. Venimus nunc ad eos, quorum titulos, recensimus,
 libellos, quorum alter, ab Abbate Lazzarino, ex Murri Topar-
 chae, confectus est Oratio coram Auditoris Maceratae habita,
 quae Editor Germonio in frontibus singularum pagina-
 rum vocat, imitationem verborum Ciceronis, & Philippicarum
 Demosthenis. Est igitur haec invectiva & satyrica Oratio po-
 litissima dicendi genere conscripta, in qua Lazzarinus singula
 Germonii in se scripta verba repetit, & ab ejus accusationibus
 suis scri adhibito sale defendit. Cuius autem Germonius cas-
 tidissimus Latinitatis studiosus velit videri, & Lazzarino,
 elegantissimo certe Ciceronis exemplo, quaedam styli vitia

P. 355

290

p. 29.

p. 31

p. 34

p. 37

objecit, ut non solum ipse vindicet, verum etiam sero
 impudens reprehendit, quod scripserit, *Supponit, quod sit in
 illis, quod negatum est, quod procedunt, quod solum
 modo* - que in una pagina Germani se notasse ait. *Supponit
 Germanus scripsisset, Rome nihil quicquam quod in
 sine licentia; immo vero, inquit Lazzarini, nihil pro
 sus cum licentia. Quis sciloquitur homo Latine? Postea vero,
 quam adversarii sui objectiones diluisset, ita inquit: Cave ita
 que tibi, moneo: receptui canas: rem faceris homine docto atque
 prudente dignam. Quid enim speras? Nescis, eos omnes, qui
 tuum librum legerunt, non modo in Italia, sed in Gallia, Ger
 mania, Belgio, idem omnino deo sentire, quod ego sentio, at
 que adeo omnes ridere conatum & consilium tuum? Nec im
 punito ferunt sodales Germani Trevolenses, qui ipsam lauda
 rant, maleque suspicant de eius adversariis. *Placuit illis
 perire, quod perire dicitur. Placuit, quod perire illis
 tunc (contra Germanum edita) placuit: in illis
 aliquid probavit, illud vero omnibus gratissimum fuit, quod
 nos a me fuisse reprehensos. Quis illa loci incombustibilis
 dicitur? qui sibi illud primum arrogavit de quibuslibet
 bre; qui in illorum manus miserat, ut dicitur, judicium ferant?
 Quis non fastidiat audaciam? Quis illi accusares in supbia
 barbaria exaravit? habuit enim cupiditatem, quare
 neq; consequens, neq; vovero didicerunt. Quis quidem rei illustra
 quidem proferam testimonia. Haec nos omnitero ad finem
 rationis properamus, ex quo hac adhuc repetimus. Ego, Ger
 mani, ut candido loquar, Pyrrhonianam ipso solum, quam
 per apertissimam, furo non possum. *Vit. defendentes
 duntaxat manibus Thucydidem, ceterosque biseros & primum
 Latinos & Gracos, ut nihil judicium de SS. Primum
 quas ille falsas esse diceret: cum a re litera Principum veris
 fides defendenda sunt. - - Et sane vos, ut creditis: maxime
 historiis habeant, septem idemque ridiculi evasisti: nihil
 esse aliquid, ut sit machinatio, in antiquitatem. *Baud
 est Roma; non defuere iam inter vos, qui signa amant
 tunc, que vanae sit, ergo vanae, est. Certe, nihil
 graviss****

gravissimi testis, qui unum aliquem ex Trevoltianis hereticis
 di. esse meminerint, cum Romanis degeret, columnas Antonii
 & Trajani non esse vetustas. Sed quid testes adhibeo? Ad
 liturgi. quondam Harduinis, maxime ille Pisana a Strabone
 quoddam opus esse conficta esse: atque adeo nullam opera per-
 tiam fecisse Cardinalem Norisium, qui illa eadem marmora
 sua, differentiis illis inveniit. Sed satis dictum esto de hac
 oratione. Ipsum controversiam cardines non movemus, memo-
 res, nos duntaxat recensentium munere jam fungi.

Progredimur ad Marantæ libellum, cui præmissa est
 Claudii Montherchii, Tarentini, Epistola Anno 1708 III Kal.
 Julii scripta ad Autorem, in qua idem conatus Germanii cum
 subter Harduini comparatur. Germanius, inquit, aliter plane Har-
 duinus est, si demeritiam & fastidium hominis spectes; si vera eru-
 ditionem, Harduino longe quidem dissimilimum. Nec hic dubitat,
 quin lateat multorum conjuratio ad omnem antiquitatem ad-
 veritandam, scilicet ut veterum scriptis omnino contentis, re-
 centioribus tantum Jesuitarum libris opera datur. Promittit
 quoque, se brevi editurum *Commonitorium in Germanium*,
 cujus argumenta & capita recitat. Ipse Maranta acerrime quo-
 que hic cum Germanio congregitur, nec verborum parciis
 acerbitati. Primum ait, Jesuitarum monachorum Benedicinos
 ram, inter quos decessit Mabillonius, gloriæ invidere; ex quo
 illi Patres Ecclesiæ, cum Græcos tum Latinos, emendatiores
 edere instituerint. Unde eos Romæ, quanquam frustra, labo-
 rasse ait Opera S. Augustini a Benedictinis edita proscriberent
 eam. Deinde ostendere aggreditur, omnia cetera sophis-
 tica & apocrypha prolata in Germanium convenire. Ex
 uperata postea Pyrrhonis qui postulat. Trevoltianos vero,
 quodam paulo ante inanimus, inopitios vocat probos
 homines, quibus sit absurdus in lingua situs, ut quæstum
 habere male loqui melioribus, stultum vero benedicere. Ab
 his Germanio rediens, cum sit conspirare cum hereti-
 cis, qui & ipsi antiqua scripta in dubium vocare soleant: item
 cum Rich. Simonio, quem ait ab hereticis juxta & Catholicis
 Germanis & totum plerumque valentiarum in ordinem motu-
 rum, nec non cum Harduino, cujus paradoxas sententias e-

P 4
 5
 12 seq
 15 seq
 20
 21 seq
 24
 25 seq

numerat. In sequentibus tantum consecratis sunt Ger-
mani sententia, quod scilicet per eam labefactum omnino hi-
storiae, mediz ætatis, jus publicum & privatum, ædificata o-
mnium familiarum. Tandem jubet eum Papebrochio exemplo
palaodiam tenere, ad diplomatum ymperium spectare.

MEMORIA THEOLOGORUM WIRTEMBERGENSIS
bergensium resuscitata; Autore M. LUD. MELCHIORE FISCHLINO. Partes II.

Ulma, sumptibus Georgii Wilhelmi Kühn, 1709, 1710, 8.
Alph. 2 plag. 5.

CL. Autor, Minister verbi Stuttgardianus, in Præfatione ve-
hementer dolet, integrum effluxisse seculum, ex quo præ-
ter Martini Crufii Annales nullum de rebus Sueviæ, vel fal-
tim Wirtembergici Ducatus, Commentarium orbis litteratus
viderit. Ipsa etiam MSta, a possessoribus velut cimelia clan-
culum asservata, plerumque ultra res seculi XVI non assur-
gere ait, quæ jamdum compilavit Crufius. Huc refert sex vel se-
ptem Tomos ab Oswaldo & Wolffgango Gabelcoveris, Pa-
tre & Filio, Archiatri & Historiographis in Aula Ducali ce-
leberrimis congestos, & in Tabulario, tum Ducali tum Provinciali,
extantes, quorum aliquos affectos potius quam perfectos, ex-
iisque vix unicum ita comparatum esse censet, ut typis excri-
bi possit. Notæ haut multo melioris esse monet, quæ Viri e-
mpactionis naris, Jo. Georgius Walzius, Jo. Martinus Bau-
scherus, Magnus Hefenthalerus, & ipse Jo. Ulricus Prega-
rus, edere parant, cum a plerisque res civiles, magis, & mi-
litares, fundorum redditus, locorumque situs, nec non vitæ
frumenti pretia in singulos annos, præter res in Ecclesia ge-
neratim describantur. Hunc igitur laborem ab aliis neglectum in-
cepit Blur. Reverendus Autor, & Parte I Wirtembergien-
sium Theologorum memorias descripsit, qui a temporibus
reformationis repurgatæ ad finem usque seculi XVI vixerunt, e quibus
unum alterumque specimen daturi sumus. De Erhardo
pfo, Heilbronnæ ad Nicrum 1497-nato, memorat, quod

Jurisprudentiam dederit operam & emendata per Lu-
 therum religio, egre tandem a matre ad studium Theolo-
 gicum evocatus sit. In quo brevi tempore tantos fecit pro-
 gressus, ut primam Weinsbergæ, Sciens pulsus Guttentbergæ,
 postea Weiburgi in Comitatu Nassovico Evangelium magno
 auditorum fructu doceret, & inde ad Professionem Theologiæ
 Marburgensem, nec multo post 1535 Stuttgardiam, ad genera-
 lem totius Ducatus Wirtembergici Ephoriam evocaretur, in-
 ferioioremque illius regionis tractum a Romanensi superstitione
 purgaret. Anno 1547 constitutus Theologiæ Professor in A-
 cademiâ Tubingensi summus Doctoris Theologi honores im-
 petravit. Quo tamen munere post aliquot annos cum for-
 male Interimisticæ subscribere nolle, se abdicavit, & civibus
 illius loci magno numero, multisque lacrymis, tanto tamen
 metu eam prosequentibus, ut nemo, præter Anastasium
 Blandium Jctum, libros ejus hospitari auderet, decessit in A-
 cademiâ Jenensem, quam eodem Doctoris Theologi officio
 illustravit, usque illustravit, quæ ei contigit ipso die natali
 Octobris 1528. A. 1558 ætatis 63. Ex discipulis ejus præ-
 clarissimus Wirtembergico inclaruit Jacobus Andreæ,
 quem cum Bæth Utricus in arce sua concionantem audivisset,
 dixisse fertur: *Uros: Undecunque hic pullus progrediatur,*
certum est, quod Inepsius illum excluderet. Lucem vidit
 Weibingæ 1528 d. XXV Mart. patre natus Jacobo Endriß.
 fabro ferrario, qui filium arti Mechanicæ mancipare volebat,
 dum fabro lignario pactus, unde per cavillum ab adversari-
 is Fabricius & Schmidlinus fuit vocatus, ejusque libri in Indice Ex-
 purgationis Romano sub quatuor nominibus *Jacobi, Andrea,*
Fabricii, & Schmidlini prohibentur. -Varia usus fortuna ac
 fortune, tandem anno 1557 ætatis XXV, Theologiæ Doctor re-
 punitus, Antistitis Gœppingensis munus adiit, ubi primo ste-
 dit ante Judæam quendam ob criminum atrocitatem de fur-
 ce inter duos canes pedibus suspensum, ad Christianam reli-
 gionem adduxit. Hinc in Acedemiam Tubingensem ad
 Theologicam revocatus, post Beurlini fata Concillari-
 us & Præpositus factus est A. 1662. Cum itaque maxima in Ecce-
 sia

numerat. In sequentibus tantum consecratis sunt et Germani sententia, quod scilicet per eam labefactum nulli, hiisq; mediz etatis, jus publicum & privatum, antiquas etiam familiarum. Tandem jubet eum Papebrochii exemplo palinodiam canere, ac diplomatum ymeritis agere.

MEMORIA THEOLOGORUM WIRTEMBERGENSIUM resuscitata; Autore M. LUD. MELCHIORE FISCHLINO. Partes II.

Ulma, sumptibus Georgii Wilhelmi Kühn, 1709, 1710, 8.
Alph. 2 plag. 5.

CL. Autor, Minister verbi Stuttgardianus, in Prefatione vehementer dolet, integrum effluxisse seculum, ex quo præter Martini Crusii Annales nullum de rebus Sueviæ, vel saltem Wirtembergici Ducatus, Commentarium orbis litteratus viderit. Ipsa etiam MSta, a possessoribus velut cimelia clanculum asservata, plerumque ultra res seculi XVI non assurgere ait, quæ jamdum compilarit Crusius. Huc refert sex vel septem Tomos ab Oswaldo & Wolfgango Gabelcoveris, Patre & Filio, Archiatris & Historiographis in Aula Ducali celeberrimis congestos, & in Tabulario, tum Ducalium Provinciali, extantes, quorum aliquos affectos potius quam perfectos, ex hisque vix unicum ita comparatum esse censet, ut typis excrui possit. Notæ haut multo melioris esse monet, quæ Viri eminentioris naris, Jo. Georgius Walzius, Jo. Martinus Rauscherus, Magnus Hessenthalerus, & ipse Jo. Ulricus Pregizerus, edere pararint, cum a plerisque res civiles magis & militares, fundorum redditus, locorumque situs, nec non vitæ frumenti pretia in singulos annos, & res in Ecclesia gestas describantur. Hunc igitur laborem ab aliis neglectum in se suscepit Blur. Reverendus Autor, & Parte I Wirtembergensium Theologorum memorias descripsit, qui a temporibus Religionis repurgatæ ad finem usque seculi XVI vixerunt, eorumque unum alterumque specimen daturi sumus. De Erhardo, præfate, Heilbronnæ ad Nicrum 1497-nato, memorat, quædam

de hoc Jesu prudentia dederit operam & emendata per Lu-
 therae religione, egre tandem a matre ad studium Theolo-
 gicum evocatus sit. In quo brevi tempore tantos fecit pro-
 gressus, ut primum Weinsbergæ, & inde pulsus Guttentbergæ,
 postea Waiblingurgi in Comitatu Nassovico Evangelium magno
 auditorum fructu doceret, & inde ad Professionem Theologiae
 Marburgensem, nec multo post 1535 Stuttgartiam, ad genera-
 lem totius Ducatus Wirtembergici Ephoriam evocaretur, in-
 feriorumque illius regionis tractum a Romanensi superstitione
 purgaret. Anno 1543 constitutus Theologiae Professor in A-
 cademia Tubingensi summos Doctoris Theologi honores im-
 petrauit. Quo tamen munere post aliquot annos cum for-
 male Interimisticæ subscribere nollet, se abdicavit, & civibus
 illius loci magno numero, multisque lacrymis, tanto tamen
 metu eum prosequentibus, ut nemo, præter Anastasium
 Demlerum Jctum, libros ejus hospitari auderet, decessit in A-
 cademiam Jenensem, quam eodem Doctoris Theologi officio
 ad mortem usque illustravit, quæ ei contigit ipso die natali
 Calend. Novembr. A. 1558 ætatis 63. Ex discipulis ejus præ a-
 liis in Ducatu Wirtembergico inclaruit Jacobus Andrea,
 quem cum Dux Ulricus in arce sua concionantem audivisset,
 dixisse fertur ad suos: *Undecunque hic pullus progrediatur,*
certum est, quod Sneyfus illum excluderet. Lucam vidit
 Waiblingæ 1528 d. XXV Mart. patre natus Jacobo Endriß
 fabro ferrario, qui filium arti Mechanicæ mancipare volebat,
 dum fabro lignario pactus, unde per cavillum ab adversari-
 o Fabricius & Schmidlinus fuit vocatus, ejusque libri in Indice Ex-
 portationis Romano sub quatuor nominibus *Jacobi, Andrea,*
Fabricii, & Schmidlini prohibentur. - Varia usus fortuna ac
 fortuna, tandem anno 1577 ætatis XXV, Theologiae Doctor re-
 pudicatus, Antistitis Gœppingensis munus adiit, ubi primo fra-
 ctum stipes Judæum quendam ob criminum atrocitatem de fur-
 ce inter duos canes pedibus suspensum, ad Christianam reli-
 gionem adduxit. Hinc in Academiam Tubingensem ad
 Theologicum revocatus, post Beurlini fata Concellari-
 us & Propagator factus est A. 1662. Cum itaque maxima in Eccle-
 sia

enumerat. In sequentibus tantum consecratis sunt Ger-
mani sententia, quod scilicet per eam labefactum omnino hi-
storiz mediz etatis, jus publicum & privatum, antiquitas o-
mnium familiarum. Tandem jubet eum Papebrochii exemplo
palinodiam canere, ac diplomatum ymperium agnoscere.

MEMORIA THEOLOGORUM WIRTEMBERGENSIS
resuscitata; Autore M. LUD. MELCHIORE FISCHLINO. Partes II.

Ulmae, sumptibus Georgii Wilhelmi Kühn, 1709, 1710, 8.

Alph. 2 plag. 5.

CL. Autor, Minister verbi Stuttgardianus, in Præfatione ve-
hementer dolet, integrum effluxisse seculum, ex quo præ-
ter Martini Crusii Annales nullum de rebus Sueviæ, vel sal-
tim Wirtembergici Ducatus, Commentarium orbis litteratus
viderit. Ipsa etiam MSta, a possessoribus velut cimelia clan-
culum asservata, plerumque ultra res seculi XVI non assur-
gere ait, quæ jamdum compilavit Crusius. Huc refert sex vel se-
ptem Tomos ab Oswaldo & Wolffgango Gabelcoveris, Pa-
tre & Filio, Archiatris & Historiographis in Aula Ducali ce-
leberrimis congestos, & in Tabulario, tum Ducali tum Provinciali,
extantes, quorum aliquos affectos potius quam perfectos, ex
iisque vix unicum ita comparatum esse censet, ut typis exscri-
bi possit. Notæ haut multo melioris esse monet, quæ Viri e-
minentioris naris, Jo. Georgius Walzius, Jo. Martinus Rau-
scherus, Magnus Hefenthalerus, & ipse Jo. Ulricus Pregon-
rus, edere parerint, cum a plerisque res civiles, magis quàm
litæ, fundorum redditus, locorumque situs, nec non vitæ
frumenti pretia in singulos annos, & cetera res in Ecclesia
describantur. Hunc igitur laborem ab aliis neglectum in-
scepit Blur. Reverendus Autor, & Parte I Wirtembergi-
cum Theologorum memorias descripsit, qui a temporibus
reformationis repurgatæ ad finem usque seculi XVI vixerunt, eorum
unum alterumque specimen daturi sumus. De Erhardo
pfo, Heilbronnæ ad Nicræm 1497-nato, memorat, quod

delegit. Jurisprudentiam dederit operam & emendata per Lutherum religione, egre tandem a matre ad studium Theologiae invocatus sit. In quo brevi tempore tantos fecit progressus, ut primum Weinsbergæ, & inde pulsus Guttentbergæ, postea Weilburgi in Comitatu Nassovico Evangelium magno auditorum fructu doceret, & inde ad Professionem Theologiae Marburgensem, nec multo post 1535 Stutgardiam, ad generalem totius Ducatus Wirtembergici Ephoriam evocaretur, inferiorumque illius regionis tractum a Romanensi superstitione purgaret. Anno 1547 constitutus Theologiae Professor in Academia Tubingensi summos Doctoris Theologi honores impetravit. Quo tamen munere post aliquot annos cum formale Interimisticæ subscribere nollet, se abdicavit, & civibus illius loci magno numero, multisque lacrymis, tanto tamen metu eam prosequentibus, ut nemo, præter Anastasium Buzandium Jctum, hæros ejus hospitari auderet, decessit in Academia Jenensem, quam eodem Doctoris Theologi officio illustravit, quæ ei contigit ipso die natali Octobris 1598 ætatis 63. Ex discipulis ejus præ ætate in Ducatu Wirtembergico inclruit Jacobus Andrea, quem cum Dux Ultricus in arce sua concionantem audivisset, dixisse fertur: *Uros: Undecunque hic pullus progrediatur, certum est, quod Sneyfus illum excluderet.* Lucam vidit Waiblingæ 1528 d. XXV Mart. patre natus Jacobo Endrisz fabro ferrario, qui filium arti Mechanicæ mancipare volebat, Dux fabro lignario pactus, unde per cavillum ab adversariis Fabricius & Schmidlinus fuit vocatus, ejusque libri in Indice Expurgatorio Romano sub quatuor nominibus *Jacobi, Andrea, Fabricii, & Schmidlini* prohibentur. - Varia usus fortuna accidit, tandem anno 1577 ætatis XXV, Theologiae Doctor republicatus, Antistitis Gœppingenensis munus adiit, ubi primo stragemone Judæum quendam ob criminum atrocitatem de fure inter duos canes pedibus suspensum, ad Christianam religionem addoxit. Hinc in Academiam Tubingensem ad studium Theologicum revocatus, post Beurlini fata Concellariis & Propagandis factus est A. 1662. Cum itaque maxima in Eccle-

eius esset auctoritas; XI colloquiis religiosis cum Electore
 fuit, potioresque colloquiorum partes sibi in partibus
 habeo quoque; literarum commercio, Tubingensibus & Gra-
 cibus 1574 coopto, amicum dedit, cum Stephanus Chelacianus
 Baroni Unguadio, Gallico ad solum Turcicam legato, praecon-
 nem aulicum adjungeret, cuius rei fructus postea insignes fu-
 erunt. Variis itineribus, religionis causa, in Sueviam, Thü-
 ringiam, Daniamque ac Helvetiam factis, imprimis autem ad-
 mirabili illo Concordiae opere, cuius cum Chemnitio prae-
 cipuus autor fuit, magnam ac immortalem quidem nominis
 gloriam consecutus est, adversariorum tamen invidiam decli-
 nare non potuit, quorum obtreccionibus post cineres etiam ex-
 pertus est, sigillatim Hospiniani, Hornbeckii, Hornii ali-
 orumque, quas autem omnes leves esse censet Autor noster
 praeter illis conviciis, quae Gottfr. Arnoldus nuper in eum con-
 jecit. Collaudarunt tamen D. Andreae virtutes non solum
 Elector Saxoniae D. Augustus, sed ex Pontificiis etiam Flori-
 mundus Raymundus & ipse Romanorum Imperator Maximi-
 lianus II, cuius ipsissima verba haec fuerunt: *Chare Domine Ja-
 cobe, ne cogites, magnam ab omnibus gratiam te reportaturum,
 compures enim Tibi tuoque nomini insensos habes. Memento
 tamen verborum Christi in Evangelio: Beati es, cum o-
 mne malum contra vos propter me dixerint, mentientes, gau-
 dere & exultare, quoniam merces vestra copiosa est in caelis.
 Merces vestra non in terris, sed in caelis reposita est.* Tandem
 1590 d. 7 Januarii, aet. 63, mens. 9, Ministerii 44, ex pletho-
 ra in Domito placide obdormivit.

Altera harum *Memoriarum* Parte vitae Theobaldus, qui ab anno 1600 usque ad 1700 fuerunt, enarrantur, quibus de Jo. Bartholomaeo Hassio, Consilio & Amico Generali, ac Monasterii Adelsbergensis Abbate, nonnulla inserentur. Natus est Gussensstadii, Wittenbergicae provinciae in tractu Heidenheimensi, d. 6 Aug. 1633, parentibus rusticis, a quibus, baptismo initiatus, Bartholomaeum nomen accepit: Amisso autem prope Nordlingam 1634, transfusus in Ducatum, velut cataclysmo quodam, Gussensstadii in

copias

pestis, bello, fura misera devastata, parentes
 eius occiderunt. Infans itaque nondum
 mensurans, et humoribus pulvis, in foliis & antris circum
 crebuit, verbis, urticis & radicibus fovit, donec
 ritura fatis amicorum consilio puerum pulvis, involutum
 in longo, quod Ulmzante Nennodochium eo sine statutu
 cernitur, mane exponeret. Repertum a portitore inspector Nos-
 comii suscepit, cumque de baptismo illius nil omnino consta-
 ret, M. Balthasar Gockelius puerulo, altera vice aqua lustrali
 adperso, Joannis nomen superaddidit, de quo casu Celeberr.
 Ulmensium Antistes D. Conradus Dietericus peculiare con-
 siliu de infante reperto, de cujus baptizatione dubitaretur,
 num baptizandus esset? formavit, quaestionemque ex hoc re-
 gulae Theologicae fundamento affirmavit: *non potest dici ite-
 ratum, quod non creditur esse factum.* Facta est altera haec
 adpersio d. 3 Maji 1636. Postea Rosina Hämmerlina in Xe-
 nodochio ejus curam gessit, a qua postea Barbarae Eckhardi,
 L. annorum virgini, quae cum epileptico morbo diu conflictata,
 absque externis remediis convaluit, traditus. Haec velut Ther-
 mutis aliqua Mosen hunc ex calamitatum Nilo extractum per om-
 nem vitam materno amore complexa tenerime fovit, & ple-
 tatis literarumq; rudimentis in scholis Ulmensibus imbui curavit,
 & sumtus liberaliter suppeditavit. Ignotis autem parenti-
 bus, Fundii nomen adscivit, usque ad annum 1646, quo frater
 natus major, Egloshemii prope fortalitium Asperg incola,
 quaesitum puerum, & repertum, idoneis documentis suo san-
 guini asseruit. Ab eo tempore cognomen Fundii abjecit, re-
 tento tamen ad perpetuam rei memoriam nomine Joannis
 Bartholomaei. Postea pace per Germaniam restaurata, Tu-
 bingam se contulit, adjutusque stipendio Ducali tantos in studio
 Theologico fecit progressus, ut muneri sacro praeficeretur 1652,
 & per varios gradus ad splendidam Antistitis Generalis, Abba-
 tis & Consilarii dignitatem eveheretur. Obdormivit anno
 1709 d. 11 Junii, non tam marasmo senili, quam podagricis
 doloribus sensim exhaustus, aetatis 76, ministerii 57. Ceterum
 utrique harum *Memoriarum* Parti ampla & luculenta subjecta

facti Supplementa, in quibus multa ad Historiam Electoris
Wurtembergici Ecclesiasticam Constantia sublegit. Et
Observationem Wirttembergicam, ab A. D. Gregorio
Godofredum Arnoldum defensam, sed a nuperis
ante oppugnatam, et ipsam vindicavit.

THE PHILOSOPHICAL TRANSACTIONS
and Collections to the End of 1700
h.c.

TRANSACTIONES ET COLLECTIONES
Philosophicae usque ad annum 1700, in epitomen redactae,
& per generalia capita disposita a JOHANNE LOW-
THORP, A. M. & S. R. S.

Volumen II.

Londini, apud Thomam Bennet, 1705, 4.

Constat 5 Alph. & Tabb. zn. 14.

Cum primum operis hujus Volumen nuper Sect. VII p.
290 recenseremus, quznam in secundo continerentur,
jam p. 291 indicavimus. Verum opus est, ut singula argumenta
nunc specialius edifferantur. Sub initium itaque *Godofredus* sta-
tum Academiae Regiae Scientiarum Parisinae breviter delineat;
Leibnizius de praesenti languido Philosophiae statu conqueritur,
& hac occasione *Wallisus* in ejus causas inquirat; Anonymus
vero cellam profundam in Observatorio Parisiensi describit. Fi-
stula *Torricelliana* usum in metienda gravitate aeris primus
observasse dicitur *Boylus*, utpote qui A. 1659 & 1660 obser-
vationes barometricas annotaverit. Reperies ibi largam phaenomenorum
barometricorum segetem, variorum solertia obser-
vatorum, nec desunt varia de eorum causis meditata. *Li-
stherus* minus recte causam in aerem supra Mercurio residuum
conjecit; *Hallejus* vero eam a ventorum inconstantia & vaporum
elevatione ac praecipitatione petit. Quod Mercurius ab aere pur-
gatus in tubo *Torricelliano* ad 75 digitorum altitudinem suspen-
sus haeserit, a pressione fluidi cujusdam subtilis, quod vitrum &
Mercurium difficulter pervadit, *Hugenius* derivat: quae tamen hy-
pothesis non prorsus satisfacit *Walliso*, ad elaterem aeris per
Mercurium dispersi confugiendi. Sunt etiam, qui accuratae

Scale

in partes minutissimas divisas. Hæc
 & *Diabasis* eminent, quorum hæc
 per ætherem portatæ esse dicitur; *Boyle* hanc
 præferente. *Hallejus* hanc thermosco-
 piorum ænometriæ recensuit; & *Hallejus* thermosco-
 pium hanc *Hallejus* expositionem divi-
 sorum fluidorum vi caloris factam experitur. Hygroscopio-
 rum genera varia occurrunt, maximam partem in his quo-
 que Actis passim descripta: quibus anemometron superaddi-
 tur, sed imperfectioris structuræ *Wolfiano*, in Actis A. 1709
 mense Januario representato. Observationum Meteorologi-
 carum de tempestatis mutationibus & ordinariis & rarioribus,
 de ventis, rore, pluvis extraordinariis cineres, pisciculos alia-
 que secum deferentibus, de grandine, nive, glacie, frigore
 hiemali, tonitru ac fulgure; halonibus, parheliis, iride aliisque
 meteoris inusitatis ingens habetur numerus. Earundem ve-
 ro occasione *Gillius* & *Langfordius* quædam ventorum pro-
 gnostica exponunt. *Hallejus* calculum vaporum ex mari quo-
 tidie emittendorum experimentis prævisit & eorum circu-
 lationem explicat; *Gardenius* & *Wallisius* mutationes tempe-
 statis ab alterationibus ponderis atmospherici pendentes ex-
 pendunt. *Listerus* causas ventorum sub tropicis, *Gardenius*,
Molyneux & *Hallejus* eorundem causas in genere detegere al-
 laborant; *Nehemias Grew* in naturam nivis inquirat, & *Ballius*
 ejus conservandæ modum proponit; *Boyleus*, *Renaldinus*, *Li-
 sterus* & *Masterfus* de frigore & glacie artificiali experimen-
 ta proferunt; *Hallejus* gradus caloris solaris latitudinibus lo-
 corum respondentem determinat, & diametrum iridis calculo
 accurato subjicit; *Hugenius* causas halonum & parheliolorum,
Linus causas iridis considerat. Varia quoque variorum, præ-
 fertim *Boylei*, experimenta occurrunt ope antiæ pneumaticæ
 instituta, quæ inter Anonymi nonnulla de aeris sub aqua com-
 pressionem leguntur.

In *Hydrologia* phænomena fluxus & refluxus maris,
 fontes intermittentes, lacus curiosi rivique nonnulli, aquæ pe-
 trificantes, inundationes, aquæ minerales, thermæ, fontes

falsi aliaque naturæ mysteria describuntur. Præterea vero *Hookius* profunditatem maris explorare docet; *Anonymus* gravitatem specificam aquæ marinæ in diversis climatibus examinat; aquam marinam in dulcem convertendi methodum tradunt *Hauton & Listerus*, examen aquarum quarumlibet *Boyllus*. Describuntur & variæ methodi, quibus passim in parando sale utuntur. *Wallisus* de causa fluxus & refluxus maris disquirat, & *Hallejus* theoriam *Newtoni* explicat, æstum maris a mutua Lunæ ac Telluris in se invicem gravitatione cum *Keplero* nostro derivantis.

In *Minerologia* historia naturalis egregie illustratur variis cavernarum subterraneorum, metallifodinarum, ignium subterraneorum, montium ignivomorum, terræ motuum, lignorum fossilium, conchiliorum fossilium, fungorum subterraneorum, succorum & balsamorum mineralium, lapidum, marmorum, succini, coralliorum, salis fossilis, pyritum & lapidum calcariorum, sulphuris vitrioli, aluminis, minii, amianthi, lapidis calminaris, antimonii, arenarum, ferri, chalybis, stanni, Mercurii, argenti, auri &c. descriptionibus. Ubi simul *Beaumont & Du Sons* methodum cadendi lapides describunt; *Listerus* causam materialem terræ motuum & montium ignivomorum exhalationes inflammabiles pyritum, ex tota substantia sulphur, esse contendit; *Hartmannus* genus succini Prussici accurate exponit; *Carolus Leigh* aquas Nili nitrosas examinat; *Listerus* in originem nitri Ægyptiaci inquirat; *Wilhelmus Gould* pondus olei vitrioli per aeris accessum augeri observat; *Anonymus* circa vitriolum, sulphur & alumen experimentatur; *Waite*, *Plot* & *Anonymus* vestes incombusibiles narrant, *Philibertus Vernatti* modum conficiendi cerussam explicat; *Hallejus* ductilitatem auri examinat, aliaque curiosa hinc inde commemorantur.

In *Magnetologia* magnetes describuntur, observationes magneticae recensentur, eorum vis attractiva, acus magneticae declinatio & declinationis mutabilitas variorum experientis confirmantur & illustrantur, imo variationes declinationis prædicit *Henricus Bond*, & theoriam eorundem tradit *Hallejus*, tan-
topere ab eruditis approbatam; pyxidem vero nauticam in-
variabilem commemorat *de la Hire*.

In

In *Agrostologia* multa habentur notata digna de variis dentis, arboribus ac fructibus, præsertim exoticis e. gr. de fungis rarioribus, secali, frumento Indico, croco, Laudano Helmontiano, opio, aloe Americana, faba S. Ignatii, sorbo pyriformi &c. *Robertus Southwell* herbariorum vivorum constructionem; *Robertus Murray* modum præparandi polentam edocet. *Merret* granaria Londinensia, *Pellius* Tigurina, *Anonymus* Dantiscana & Moscovitica describit. *Richardus Reed* & *Samuel Colepressius* varios modos ficeram conficiendi exponunt: quibus additur *Martelli* modus parandi vinum aromaticum & alius *Anonymi* parandi acetum. Leguntur quoque ibi observationes & experimenta *Balii*, *Tongii*, *Woodwardi*, *Willoughbai*, *Wrai*, *Listeri*, de vegetatione & succo nutritio plantarum; aliæ ejusdem *Listeri* de circulatione succi nutritii & venis plantarum a *Walliso* etiam observatis, itemq; de natura & differentia succorum in diversis plantis, & adhuc aliæ *Richardi Reed* atque *Balii* de descensu succi nutritii tempore hiemali. Ad agriculturam & horticulturam referri possunt, quæ de modo inusitato propagandi moros, de modo facili progignendi arbores frugiferas & de convenientissimo transplantationis tempore, de fertilitate agris concilianda, cum aliis observationibus agrestibus & hortensibus proferuntur. Huc etiam pertinent, quæ *Robertus Southwell* de fructibus & floribus per hiemem producendis atque per integrum annum conservandis meditatur.

In *Zoologia* observationes bene multæ de variis insectis, piscibus, avibus & quadrupedibus exoticis atque conchyliis occurrunt, quæ sigillatim recensere prolixum nimis foret. Præterea *Christophorus Sandius* de origine unionum & *Georgius Garden* cum *J. Floyero* de theoria generationis discurret.

PHÆDRI FABULÆ, AD FIDEM OPTIMARUM Editionum, una auctiores, recense cum Notis Nativæ. Accedunt Fandicia Cl. Gualdi ab acerbioribus censuris P. C. Jac. Gronovii; editore JO. CHRISTOPHORO WOLFIO.

Z 2 3

Hens-

Cum Cl. Editor, Collega noster honoratissimus, in ea esset sententia, Phædrum, idoneum maxime inter Latinos scriptorem, tironibus hujus linguæ merito commendatissimum esse debere, operæ pretium se facturum arbitratus est, si ejus Fabulas ad optimarum editionum, Burmannianæ speciatim & Hoogstratianæ, fidem recudi curaret. Illis enim ita usus est, ut nulli addictus ex singulis ea seligeret, quæ & ratio & metrum in contextum recipi suaderent. In notis vero brevibus, quæ ad calcem comparent, id spectavit, ut obscuriora strictim illustrarentur, præterea vero lectionum, in contextum receptarum, ratio redderetur. In nonnullis tamen prolixior est, v. c. in ea, quæ extat p. 96, ubi vulgaram & communi MSS. consensione receptam lectionem Lib. I Fab. V, *nominor quia Leo*, adstruit & variis rationibus vindicat, quam B. Gudius ingeniose quidem sed forte minus recte loco movendam & cum altera, *nominor quia Creon*, permutandam statuerat. Sic p. 102 ostendit, Lib. III Fab. XX non *Cybeles*, sed, quod Gudius itidem primus vidit, *Cybebes* esse legendum. Notas has proxime antecedunt vindiciæ Cl. Gudii, quem iniquis modis Cl. Jac. Gronovius in nupera Fabularum Phædri editione, Amstelodami, 1703, in 8 curata tractasse ipsi visus est. Cum autem ab eo duo criminationum genera in Gudium sint conjecta, quorum aliud ad mores Viri in contemptum adducendos, alterum ad doctrinam dubiam reddendam pertinet, hanc imprimis ut vindicaret, operam dedit Cl. Editor, quod quidem in opere ipso rectius perlipicietur. Appendicis loco accedit Fabula una, hactenus inedita, quam sub Phædri nomine invenit Cl. Crenius, & cum Editore liberaliter communicavit.

LEHMANNUS SUPPLETUS ET CONFIRMATUS h. e. Acta Publica Imperii Romano-Germanici de Pace religionis, &c.

Fran-

Ex officina, ad Monum, ex officina Grossiana, 1788, fol.

Alph. 12 pl. cum Fig. 22.

Acta publica & originalia de pace religionis, quae Christianae
 phil. Dehmannus, olim quaesitor Consularis, Cortrejo
 Corporis juris Publici Tomo II. inserta notavimus in Actis
 A. 1708 p. 24 collegit ab Editore hujus voluminis ita
 suppletur & continuantur, ut & tractatus variorum Autorum
 de illa pace, & Acta nonnulla & originalia circa ne-
 gotia religionis recentiora exhibeat. Nos, cum omnia fere
 jam seorsum impressa comparuerint, breviter tantum titulos
 recensere. *Henrici Andreae Cranii Dissertationes Juri-
 dico-Politicae de pace religionis. Jacobi Schultesii Tractatus
 de fide haeretice religiose servanda. Consultationum forensi-
 um liber I, consultationem unicam de pace civili, religioni
 Germanorum in Instrumento pacis Monasteriensis & Orna-
 brugensis data, exhibens. Manuale pacificum Guilielmi Ignatii
 Schurzii cum notis Heydeni Borromaei Riccruntii. Johannis
 Schilteri de pace religiosa liber. Dissertatio de pacis religiosa
 constantia sub praesidio Gabrielis Schwederi habita a Johanne A-
 lexandro Christo. Viti Breitschwerd Consilium de jure im-
 mediati ordinis equestri S. Rom. Imperii circa exercitium re-
 ligionis. Ernesti Gokelii Tractatus de majestatico religionis
 jure. Acta commissionis Casarea & mox infecuta executionis
 in civitate Augustana circa religionem de A. 1622. Destructio
 ecclesiae Lutheranae in valle Tesserencensi, quae est in territorio
 Episcopi Salisburgensis. Relatio de controversiis civitatis &
 Episcopi Basileensis. Acta & originalia de libero exercitio re-
 ligionis Protestantium in Silesia. Relatio de statu religionis E-
 vangelicae in Transylvania. Augustana confessio secundum
 tria diversa exemplaria, olim jussu Electoris Brandenburgici
 junctim impressa. Observationes Historico-Politico-Lega-
 les de juribus ecclesiasticis Reformatorum Principum, in specie
 Anhaltinorum.*

ORATIONES ET CARMINA BENEDICTI

AVERANII, Florentini; opus posthumum.

Florum

Meditatio, apud Bartram Martini, 1709. 4. edit.

Alph. 2. 4.

O Mni jure meritoque inter historiarum appendices præter doctorum virorum litteras, excellentissimorum hominum quoque orationes referre potuit admirabilis quondam Baco de Verulamio. Uti namque epistola, ita orationes peculiarem suam historiam, & profanæ & litterariæ, utilitatem promittere videntur. Testantur id præter alias elegantissimæ hæc Averanii Orationes posthumæ octodecim, Pisis, ut præ se fert titulus, habitæ inde ab anno 1689 ad annum usque 1706 quæ ita sunt conscriptæ, ut saniores omnes fieri necesse habeant, nec hodie suo quoque Tullio Italiam caruisse. Genus etenim, quo Vir eloquentissimus utitur, oratore omnino dignissimum est, quippe nihil affectatum habet aut inconcinnum & vulgare. Neque circa solos etiam oratorum flores occupata oratio deprehenditur, sed adsurgit sic, ut numerosissimam optimarum rerum seriem cum splendido elocutionis genere certare omnino videamus. Inveniet ergo in tot nitidissimis orationibus & historia, litterariæ imprimis, amator, & eorum quoque, quæ ad dicendi rationem spectant, observator haud incuriosus, quæ animum delectabunt mirifice. Ita in Oratione prima de litteratis, quibus omnem terram vult esse patriam, disserens, exemplis ostendit *Theognidis, Hesiodi, Democriti, Zenonis, Socratis, Pythagoræ*, quantæ obnoxii fuerint invidiæ in solo patrio; quam magnifice contra excepti apud Athenienses *Archelaus Milesius, Xenocrates* Carthaginensis, *Aristoteles Stagiritis, Theophrastus* Ephesius, urbesque in excipiendis doctis olim florentes, Athenas, Lacedæmona, Thebas, Syracusas prædicat. Sic summa sententiarum gravitate optimarum artium studiis deditam juventutem a pravis animi vitis voluptatibusque ad meliores disciplinas Oratione quinta avocat, & multa exemplorum copia ad morum sanctitatem cum doctrinæ laude conjungendam auditores incitat, præter Christianæ Reip. lumina, *Chrysostomus, Basilios, Ambrosios, Augustinos, Hieronymos*, & gentilibus quoque antiquissimorum eruditorum principes, *Pythagoras,*

gus, Democritus, Hippocrates, Platonus, Xenophanus, Zenonae, Catores, Tullius, Papinianus ante oculos habentur, quos non minus integritate, quam sapientia laudavimus, in quibus non offendit. Scimus, quae in reliquis de glorioso sapientum cultu & obsequio in summo de sapientia victrice voluptatis, de superbia peste literarum, de sapientia sine magno sapientiae amore non comparanda, de eo quod sine ingenti labore ad summam doctrinam possit pervenire, de perseverantia in studiis literarum necessaria, de pernecie literarum ignavia, de eo quod in dirigendo studiorum cursu confectanda sint sapientum exempla, non imperitiae multitudini obtemperandum, de publicis Gymnasiis, quae maximos alant in literis profectus, de scientia artium maximarum cum elegantia doctrinae conjungenda, de eo quod studiosos adolescentes doctrina, quam a Praeceptoribus acceperunt, haud oporteat esse contentos, quodque nobiliores disciplinae etiam in medio bellorum ardore floreat, & quo minus eadem in pretio habeantur, eo sint intentius excolenda, acute Noster disseruit. Succedunt sub finem Carmina tum in Viros Sanctos, tum alios, qui partim adhuc superant, composita, in quibus & Graeca quaedam comparent: sed de his iudicium esto penes Lectores.

CONSIDERAZIONI THEOLOGICO-POLITICHE &c.

h. e.

COMMENTATIONES THEOLOGICO-POLITICA ad vindicanda Edicta Regiae Majestatis Catholicae de redditibus Ecclesiasticis Regni Neapolitani suscepta.

Partes II. A. 1708 & 1709, 4.

Alph. I pl. 13.

Scripti hujus Apologetici origo repetenda est ex eo, quod superioribus Seculis ita fuit institutum & more receptum, ut redditus, qui in Regno Neapolitano ex Ecclesiis colligebantur,

Aaa

tur,

tur, miseratur Romam. Quo modo cum fingit etiam, gratiam summas, quæ duos præter *milliones*, variorum de redditibus Regni haberetur, subdit. Comeliter utaque supplicibus precibus partim a Ferdinando II A. 1495, partim a Ferdinando 1496, hinc A. 1503 & 1507, id impetrare conati sunt, ut incommodo huic obex poneretur, ac simul quoque lege caveretur, ne, quod itidem fieri solebat, Beneficia Ecclesiastica in fraudem & indigenarum & ipsarum Ecclesiarum ac totius Regni exteris conferrentur. Quamvis autem precibus illis nihil fuerit effectum, anno tamen hujus Seculi octavo malo inventum est remedium, quo Rex Serenissimus Carolus III, datis ad Illustrem Comitem de Daun, Pro Regem Neapolitanum, literis præcepit, ut Sanctione quadam Pragmatica consuetudo hæc interverteretur. Tota res, ut gesta est, fusè exponitur a Cl. Autore scripti, (cujus nomen in extrema dedicatione initialibus literis C. G. est designatum,) in proœmio, ita quidem, ut monumenta literarum, quæ huc pertinent, conceptis verbis in medium afferantur. In ipsa vero Tractatione singulari diligentia ostenditur, & ipsam Sanctionem legitimam esse ac justissimam, & Regii esse muneris, ejusmodi legibus subditorum saluti prospicere.

IL GENIO DI ROMA PROFANA &c.

h. e.

GENIUS ROMÆ PROFANÆ IN TERTIA Reipublica etate & Spiritus Romæ Sacræ in quarto Ecclesiæ Seculo, Academia Sacrarum & Humanarum literarum, celebrata sub auspiciis ALEXANDRI MAZZINELLI, Præsidis studiorum in Seminario, quod est Monte Flasconis.

Monte Flasconis, e Typogr. Seminarii, 1709, fol. Alph. 1.

Sunt hæc Exercitia Academica, habita ab Alumnis & Convictoribus Seminarii, quod fovetur Monte Flasconis. Priori isti exercitio præmittitur introductio, quam aperiunt verba Flori: *hæc est tertia illa etas populi Romani transmarina, qua Italia progredi ausus, Orbe toto arma circumtulit.* De-

inde

in primo loco forma Imperii Romani cum temporibus re-
 censeatur, initio facta a verbis Scitilli: *Quodammodo
 sumus, quam quod regnare solumus. Excedis factis gratia
 facta sumus.* Hinc discitur de administratione Republicæ,
 tum de re Romanarum militari, a qua Romæ vocatur a Clau-
 dianio *Armorum legumque Parens, qua fundit in omnes Im-
 perium.* Sequitur commentatio de vita eorum privata, ac li-
 bidine in privatis etiam negotiis dominandi. Hinc de Reli-
 gione eorum dispicitur, cujus sermonis summam exhibent
 Propertii verba sub initium commemorata: *Quantum ferro,
 tantum Pietate potentes sumus.* Denique de affectato in
 ritibus institutis religionis dominatu disputatur. Succedit
 p. 85 argumentum illius exercitii a Clericis Seminarii pro-
 fecti, quod Spiritui sive indoli Romæ Sacræ delineandæ de-
 stinatum est. Singula momenta idoneis veterum tam profa-
 norum, eorumque cum Græcorum tum Latinorum, quam
 Ecclesiasticorum Scriptorum testimoniis probantur & illu-
 strantur.

A VOYAGE ROUND THE WORLD.

h. e.

ITER CIRCA TELLUREM FACTUM; AU- tore WILHELMO FUNNELL.

Londini, apud Jacobum Knapton, 1707, in 8 maj.

Plag 22. Tabb. 16.

Equidem in hoc Itinerario potissimum continetur descriptio
 Expeditionis *Dampierii*, annis 1703 & 1704 in mari me-
 diterraneo factæ; plurima tamen una occurrunt, quæ ad Ge-
 ographiam & historiam naturalem locupletandam apprime faci-
 unt. Neque enim solum multæ insulæ in mari Atlantico,
 littora Brasiliæ, Chili, Peruvix & Sinus Mexicani aliaque loca
 accurate describuntur; verum etiam animantia tam quadru-
 pedia, quam volatilia & natatilia, una cum plantis & arbori-
 bus aliisque rebus naturalibus ad vivum delineantur, atque lo-
 corum latitudines & longitudes ex observationibus indi-

GEORGIUM **ITONUM**
 cantus, & que magnetis variis locis determinatur. **Q**uod
 in **Geleccanis** refertur, ac **San** gratiam pullos in **Geleccanis**
Geleccanis e pectore elicerent, **Tabula** habet **Am** **Geleccanis**
 quibus episcopus talis qui **Geleccanis**, ut ultra in **Geleccanis** pul-
 los suos **Geleccanis**. **Non** procul ab urbe **Geleccanis** duos of-
 fendi notat montes, quorum alter ignem, alter aquas evomit:
 quod posterius haud vulgare. Plurium præterea montium i-
 gnivomorum mentionem injicit: unde intelligitur, eos in A-
 merica esse non infrequentes.

A THOROUGH EXAMINATION OF THE FALSE
Principles &c.

h. e.

ACCURATUM EXAMEN FALSORUM PRINCIPI-
orum & argumentorum Sopsificorum, quibus Ec-
clesia Christiana, Ministerium sacrum & Religio in
libro pestilentissimo, qui ironice inscriptus est: Jura
Christiana Ecclesiae vindicata &c. oppugnantur, per
modum Dialogi inter Demam & Hierarcham institu-
tum a SAMUELE HILL, Rectore Killmingtoniensi
Archi-Diacono Wellensi.

Londini, apud W. Taylor, 1708, 8.

Pl. 20.

Subjicitur examini ille liber a Cl. Autore, qui jam alios e-
 sosque complures adversarios non præter rationem exper-
 tus est, inter quos Potterus, Hickeysus, Wottonus, Turnerus
 Hoadley, Carol, Hughes & Anonymi nonnulli numerantur.
 Noster quidem cum ipsius argumenti causa, tum eo quoque
 nomine ad confutandum idem scriptum adduci se passus est,
 quod quædam *Municipii Ecclesiastici*, quod in lucem ediderat,
 momenta tacta & sollicitata esse intelligeret. Ex Præfatione
 discis, ad librum illum, cujus confutatio suscipitur, scribendum
 diversos consilia contulisse, quorum interpretem egerit *Tindal-*
lus. Hujus itaque argumenta ita axaminat Cl. Autor, ut dia-
 logo inter Demum & Hierarcham instituto, ille quidem ad-
 versarii

personarum sustinetur, ut in dubiis ejusmodi
 resolutione breviter hac ratione excussis, Interdum
 confidit, ut ostendat, velle, quod prostruit Adversari-
 um, Hypothesin, omnes homines Legem naturam aequales esse,
 ac specialiter provocat ad illam, quae in Societate Domestica
 inter Parentes & liberos inaequalitas intercedit, lege natura praescripta. Hinc convellit hypothesein alteram, quod dominium pacto & consensu singularum personarum fundetur. Contrarium ostenditur ex eo, quod tributorum solutio aut hominagium non dependeat a libero hominis consensu aut domini electione, sed consensu etiam hominis praesente exigatur. Dominium fuisse singulis antea proprium ac deinde libere ad superiores translatum, vel ob absurda, quae inde videantur consequi, negatur. Poenas vitiiis & criminibus non ideo, quod illa in Civilem Societatem sint injuria, sed quod divinae voluntati repugnent, decerni. Magistratus jura in rebus ad religionem pertinentibus certis limitibus circumscripta esse, nec idoneis & sufficientibus ad pietatem amplificandam viribus instructum videri, quas Hierarchica potestas supplere debeat. Deus secundum Autorem nostrum non imponit omnibus & singulis necessitatem omnes in religione sententias examinandi, cum id fieri non possit, & Apostoli non singulis hominibus sed Ecclesiis illam Spirituum probationem commendarint, cui instituto divinae & publicae leges inservierint. Contraria sententia ita comparata est, ut omnem religionis sensum & curam ex animis hominum amoveat, multisque absurdis viam munit. Magistratum unius religionis praeter ceteris curam commendatam sibi habere debere, probatur exemplo omnium gentium & Legis Mosaicae autoritate: neque Legi Naturae adversari Magistratum, qui vi specialis mandati divini aut potestatis Civilis veritatem in rebus ad religionem spectantibus ita promoveat, ut recipere eam nolentibus aut temere oppugnantibus poenas infligat. Magistratum tamen Civilem non posse omnes religionis fines assequi affirmatur, nec eundem potestatem habere doctrinas aut Doctores in Ecclesia constituendi aut removendi, quanquam eam religionem tueri possit, quae a sibi subje-

p. 26

37

54

64

72

77

89

91

SEDUM **ITON**
 cantus, que magnetis variis determinatur. •
 electis refertur, ac sine gratia pullos
 e pectore eicere, fabula habet. Alii
 quia epus tale quid observavit, ut ultra montes pul-
 los suos ferret. Non procul ab urbe *parisiis* dnos of-
 fendi notat montes, quorum alter ignem, alter aquas evomit:
 quod posterius haud vulgare. Plurium praeterea montium i-
 gnivomorum mentionem inicit: unde intelligitur, eos in A-
 merica esse non infrequentes.

A THOROUGH EXAMINATION OF THE FALSE
 Principles &c.

h. e.

*ACCURATUM EXAMEN FALSORUM PRINCIPI-
 orum & argumentorum Sophisticorum, quibus Ec-
 clesia Christiana, Ministerium sacrum & Religio in
 libro pestilentissimo, qui ironice inscriptus est: Jura
 Christiana Ecclesiae vindicata &c. oppugnantur, per
 modum Dialogi inter Demam & Hierarcham institu-
 tum a SAMUELE HILL, Rectore Killmingtoniensi
 Archi-Diacono Wellensi.*

Londini, apud W. Taylor, 1708, 8.

Pl. 20.

Subjicitur examini ille liber a Cl. Autore, qui jam alios e-
 sosque complures adversarios non praeter rationem exper-
 tus est, inter quos Potterus, Hiccius, Wottonus, Turnerus
 Hoadley, Carol, Hughes & Anonymi nonnulli numerantur.
 Noster quidem cum ipsius argumenti causa, tum eo quoque
 nomine ad confutandum idem scriptum adduci se passus est,
 quod quaedam *Municipii Ecclesiastici*, quod in lucem ediderat,
 momenta tacta & sollicitata esse intelligeret. Ex Praefatione
 discas, ad librum illum, cujus confutatio suscipitur, scribendum
 diversos consilia contulisse, quorum interpretem egerit *Tindal-
 lus*. Hujus itaque argumenta ita axaminat Cl. Autor, ut dia-
 logo inter Demum & Hierarcham instituto, ille quidem ad-
 versarii

ubi personam sustinet, ut in dubiis ejusmodi statu-
 tionibus breviter tractantur, Introductio, in qua
 considerat, ut ostendat, verum esse, quod præsumitur adven-
 tum, in præteritis, omnes homines Legem Naturalem æqualem esse,
 ac specialiter provocat ad illam, quæ in Societate Domestica
 inter Parentes & filios inæqualitas intercedit, quæ natura præ-
 scripta. Hinc convellit hypothesein alteram, quod dominium
 pacto & consensu singularum personarum fundetur. Con-
 trarium ostenditur ex eo, quod tributorum solutio aut homi-
 nium non dependeat a libero hominis consensu aut domini e-
 lectione, sed consensu etiam non præeunte exigatur. Do-
 minium fuisse singulis antea proprium ac deinde libere ad su-
 periores translatum, vel ob absurda, quæ inde videantur con-
 sequi, negatur. Pœnas vitiiis & criminibus non ideo, quod illa
 in Civilem Societatem sint injuria, sed quod divinæ voluntati
 repugnent, decerni. Magistratus jura in rebus ad religionem
 pertinentibus certis limitibus circumscripta esse, nec idoneis &
 sufficientibus ad pietatem amplificandam viribus instructum
 videri, quas Hierarchica potestas supplere debeat. Deus se-
 cundum Autorem nostrum non imponit omnibus & singulis
 necessitatem omnes in religione sententias examinandi, cum id
 fieri non possit, & Apostoli non singulis hominibus sed Eccle-
 siis illam Spirituum probationem commendarint, cui insti-
 tuto divinæ & publicæ leges inservierint. Contraria senten-
 tia ita comparata est, ut omnem religionis sensum & curam
 ex animis hominum amoveat, multisque absurdis viam muni-
 at. Magistratum unius religionis præ ceteris curam commen-
 datam sibi habere debere, probatur exemplo omnium gentium
 & Legis Mosaicæ autoritate: neque Legi Naturæ adversari Ma-
 gistratum, qui vi specialis mandati divini aut potestatis Civilis
 veritatem in rebus ad religionem spectantibus ita promoveat,
 ut recipere eam nolentibus aut temere oppugnantibus pœnas
 infligat. Magistratum tamen Civilem non posse omnes religio-
 nis fines assequi affirmatur, nec eundem potestatem habere
 doctrinas aut Doctores in Ecclesia constituendi aut removen-
 di, quanquam eam religionem tueri possit, quæ a sibi subje-

p. 96. Etis ideo negligitur, quod rebus suis & facultatibus melius
 consulere videatur. His prælibatis Cl. Autor ad singula ca-
 108. pita progreditur, & circa primum quidem ostendit, non pos-
 111. se dari in eadem Societate duplicem Potestatem independen-
 112. tem. Societatem Ecclesiasticam Civili subjectam quidem, sed
 ab ea non derivatam proficitur, unde nec Ecclesia, quæ So-
 115. cietatem a Deo institutam referat, a Civili Magistratu violari
 120. possit. Hinc etiam potestas spiritualis, in quantum talis est,
 civilem superat, quanquam huic, quoad externum statum,
 sit subjecta. Atque id quidem probat ex eo, quod ex omni-
 um consensu Deus fundarit Ecclesiam tanquam Spiritualem
 quandam Societatem ab Episcopis moderandam: ex quo factum
 sit, ut Ecclesia a Civili Societate semper fuerit distincta, atque
 utraque suis Juribus instructa. Ad cap. II inter Jura Ecclesiæ
 numeratur Excommunicatio, Absolutio privata &c. quarum
 illa in Magistratum Civilem minime omnium injuria, sed non
 minus amoris quam utilitatis plenum disciplinæ genus esse de-
 monstratur. Ex his eum facile intelligatur, quomodo Cl.
 Autor in confutando Adversario occupetur, in reliquis capiti-
 bus persequendis breviores lineas ducemus. In examine cap. III
 Excommunicationis jura adstruuntur, eaque non solum in eos
 qui Ecclesiam deseruerunt, sed in impios & flagitiosos cadere
 demonstratur, confutatis Adversarii argumentis. Occasione
 129. cap. IV confirmat Cl. Autor Episcopatum semel institutum
 non nisi a Deo, quem autorem habeat, immutari posse, nec
 130. periculo carere jura illis concessa, qui Episcopalem autorita-
 131. tem non agnoscunt. Ecclesia particularis, Episcopo destitu-
 132. ta, integritate sua gaudere negatur, quanquam membra ejus,
 si Episcopatum non temere inficiuntur, Catholicæ Ecclesiæ
 133. membra sint. Sacramenta, ab impiis Sacerdotibus accepta,
 vim suam non amittere, mutuasque Laicorum cohortationes
 non autoritativas sed charitativas esse, nec concionandi aut
 135. baptizandi officium Laicis commune statui debere, evincit Cl.
 Autor in sequentibus. Contra cap. V Adversarii confirma-
 tur, illam de divinis Hierarchiæ juribus sententiam nec obesse
 propagandæ Evangelicæ doctrinæ, nec obfuisse unquam. De-

inde

inde etiam advertitur in eodem, quod negavit, verum de
 Evangelicæ doctrinæ Apostolorum & primitivorum
 Christianorum probari posse. Caput VI confutaturus Autor ostendit, principia, quæ hæcenus adstruxit, non inferre labem Christianismo, sed potius Laicos multo magis obnoxios esse ejusmodi consiliis & conatibus, qui in præjudicium & puritatem religionis vergant. Cap. VII examen adstruit, quod ex eo, quia potestas, Clericis semel collata, non nisi a Deo aboleri possit, minime sequatur, omnem doctrinæ Reformationem abominandam esse. Illa enim Clericorum potestas non absoluta est, sed certis institutorum & legum terminis publice definita. In Cap. IX confutando id sibi imponit negotii Autor, ut ostendat, quomodo & qua rerum conditione carere Ecclesia aliqua Episcopis aut illos a se amoliri possit; atque hac occasione multa de Ecclesiis extra Anglicanam constitutis, earumque statu commentatur. Ad caput X, idque ultimum, quo Adversarius Ecclesiam Catholicam diversis & independentibus a se invicem cœtibus constare, ac contrariam sententiam Episcopum Universalem sive Papam inferre dixerat, monet Autor, singulos Episcopos autoritate cum universali Episcopali officio defungendi, tum particulari in sua diocesi gaudere, neque in hoc superiorem se agnoscere; Episcopos autem non nisi per mutuum consensum Synodis esse subiectos, qui etiam sine Papæ autoritate successores defunctis destinare possint.

Gründliche Einleitung zur Krieger-Bau-Kunst.
 h. e.

MANUDUCTIO AD ARCHITECTURAM
 Militarem; Autore J. C. Hæfelbrinck/ Archite-
 cto militari.

Guelpherbyti, apud Godofredum Freytagium, 1710, in 12
 Plag. 15 & Tabb. æn. 5.

More communi ex Geometria & Trigonometria præmit-
 tuntur, quæ in praxi militari usum habere possunt, ea-
 que

que maxime perspicue explicata. Inter ea quoque extractio radicis quadratæ & cubicæ ad ductum exempli universalis, quo utraque potestas binomii in Algebra exprimitur, expeditur. Et hæc dimidiam operis partem absolvunt. In parte altera axiomatibus & terminis explicatis munimentorum tam regularium, quam irregularium, designationes ichnographicas & orthographicas edocet, & ne quicquam deesse videatur, ex *Faulhaberi* Schola Architectorum militari excerptit, quæ in ipsa illorum extructione tenenda sunt. Coronidis loco novum quoddam muniendi genus delineat; sed non declarat. Praxin offensivam & defensivam in supplemento proxime edendo promittit: quam si eadem perspicuitate explicatam dederit, operæ pretium faciet.

ELOGIUM ERICI BENZELII

Ericus Benzelius, S. Theol. Doctor, Archi-Episcopus & Vice-Cancellarius Academiæ Upsaliensis, natalibus usque minus illustribus, & patre Henrico in oppidulo Westrogothiæ Benzeby natus, Upsaliæ puer admodum traditus est patri Oloao educandus, qui cum ipse familiam non haberet, puerum diligenter curavit iis studiis imbui, quæ ab humanitate nomen habent. Cumque adeo mox doctrinæ haud vulgaris dedisset documenta, a Cancellario Sueciæ Comite de la Gardie, iussus est liberos ipsius ad studia formare, ac suscepto deinde itinere Daniam, Germaniam, Galliam, Angliam atque Belgium peragravit. Redux postea factus, A. 1666 Professionem Historiarum & Moralium, ac sequenti statim anno Theologiæ nactus est Upsaliæ, & Doctoris purpura decoratus A. 1675, biennio post Strengnesiensis Episcopus, demumque A. 1700 Archi-Episcopus Upsaliensis factus, decessit A. 1709 die 17 Febr. Plura is de Vitis Patriarcharum, aliaque quæ ad Historiam Ecclesiasticam spectant, & imprimis integram S. Cædicis versionem Latinam concinnavit, de qua A. 1710 p. 434 uberius diximus. Bis duxit uxorem & liberos e priori matrimonio plures suscepit, e quibus unum honoris causa nominamus Ericum, qui magni Parentis vestigiis strenue insistit.

* * *

(347)

ACTORUM ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. IX.

*PALÆOGRAPHIA GRÆCA, SIVE DE OR-
tu & progressu literarum Græcarum, & de variis o-
mnium Seculorum scriptionis Græcæ generibus: item-
que de abbreviationibus & notis variarum artium ac
disciplinarum, additis figuris & schematibus ad fidem
manuscriptorum codicum. Studio D. BERNARDI DE
MONTFAUCON, Sacerdotis & Monachi e con-
regat. S. Mauri.*

Parisii, apud Ludovicum Guerin & Socios, 1708, f.

Alph. 6 pl. 19 & tabb. æn. plur.

Preclearum istud opus, exemplo Cl. Mabillonii incitatus
doctissimus Autor, eo potissimum consilio diuturna obse-
ratione elaboravit, ut ad rite dignoscendam MSC. codi-
cum ætatem, facilemque illorum lectionem manu ducturus, &
veterem Græcorum scripturam, variasque mutationes, quibus
cujusvis seculi consuetudo eam flexit, explicaret. Conspe-
ctum ejus & primas quasi lineas ex huius in Actis A. 1707
p. 424, cum prelo nondum evasisset: nunc qualem se in si-
ngulis præstiterit, declarabimus. Accessit præterea, quæ tum
indicavimus, præmissa operi Palæographiæ *Recensio*, ut vocatur,
quæ nonnulla suo loco tractata illustrat confirmatve; nec
non index Bibliothecarum, tam veterum, quam recentiorum,
in quibus Græci codices MSC. habentur, ubi sat uberi quidem spi-
cilegio locum relinquit Cl. Autor, præcipue cum Germanicis at-

B b b

tingit

- C. I.** tingit. Libri I capite I de atramentis agens, optimum olim ex tedarum fuligine coctum fuisse docet, librarios autem fornacum & balnearum fumo usos, cui forte imputari debet, quod in permultis codicibus, a Seculo IV usque ad XII scriptis, nigredinem in fulvum rutilumve colorem degenerasseprehenderit. Ad titulos librorum, capitum, articulorumque, literas item insigniores, & notas marginales exarandas minium usurpabant, aut cinnabarin, subinde colore caeruleo alternatim adhibito, vel flavo, qui adeo tamen elanguit, ut Lectoris aciem fere eludat. In subscriptionibus contra epistolarum & actorum publicorum soli Imperatores adhibebant cinnabarin, sacrum ideo encaustum appellatum. Et si minorennes illi, Tutoribus Principum viridi tantum liquore uti fas erat. Frequens quoque, & apud Græcos quidem magis quam apud Romanos, erat Chrysiographia, cujus artis, quæ intercidisse credita est, præcepta ex codice Regio communicat, felici successu confirmata, cum quidam ex amicis Autoris rerum istarum peritissimus periculum fecisset. Præterea solebant librarii res ab Autoribus descriptas vivis coloribus exprimere, ingenti posteritatis commodo, quandoquidem in nonnullis antiquorum locis frustra sudarent doctissimi Viri, nisi res oculis subjecta innumeras conjecturas præscinderet. Iidem proseropocis tantopere gaudebant, ut rebus inanimatis & insensibilibus, affectionibus animi, animalibus, fluminibus, sylvis montibusque hominum formam, vocem, gestusque in picturis suis tribuerent. Quæ ubi pluribus probavit, c. 2 omnia genera materiarum, in qua olim scribi fuit solitum, præter marmora, quorum non æque distincta mentio fit, prosequitur. Inde observamus, tenuissimas & fere nullas librorum in papyro scriptorum hodie superesse reliquias. Diversam omnino ab ea esse chartam corticeam, rumpi facilem & in pelliculas solvi, quarum suprema avulsa, reliquæ literis vacuæ remanent. Conservatam illam in diplomatibus Latinis non paucis, in Græcis semel tantum Nostre videri Chartam bombycinam seu cottuneam, ex gossipio instar hodiernæ confectam, jam seculo X, XI & XII, quanquam rarius adhibitam, subsequentiibus autem pari cum membrana in usu fuisse.
- C. II.**

fuisse. Nec hic prætermittendum, quod capite V p. 37 refert, Calligraphos e vetustissimis membranis antiquas literas, ut novæ scripturæ locum facerent, utcunque erasisse, unde in nonnullis prisina adhuc legi possint. Id fatum IX adhuc seculi codices habuisse, testatur p. 231; quod cum seculis XII, XIII ac XIV omnium vehementissime veteres membranas affixerit, multa præstantissima opera rudium hominum ignorantia periisse dolet p. 319. Inter instrumenta scribendi C. III

III occurrit stylus, primum ferreus, postea osseus, calami sive jun-
ci, quorum optimi Nilonici, & pennæ avium. Et de harum quidem usu in scribendo prisca temporibus æque consuisse probat e versus Juvenalis Sat. VI, (rectius IV v. 149)

Anxia præcipiti venisset epistola penna,
quem in sententiæ suæ præsidium explicat. Quo tamen ad pensas alludi, quibus tabellariorum pilei insigniti erant, ut & Mercurii illorum Patroni alas & celeritatem exprimerent, hæc tunc præcipui, ni fallimur, interpretes crediderunt. Præter hæc atramentarium, scalpellus, circinus, forfices, vasculum vitreum aservando cinnabari, canon pro scriptura recte exaranda, & spongia recensentur, ac schematicibus D. Lucæ, & Dionysii Halicarnassæi illustrantur. Libros ipsos ad hodiernum fere modum compingebant Græci, dum distributa in terniones aut quaterniones folia consuebant, latera libri tabulis ligneis firmabant, iisque ut & tergo pellem vitulinam, alimve densiorem, aut operimentum ex serico obducebant. Quaterniones, qui fiebant ex quatuor foliis, ita duplicatis, ut 8 folia & 16 paginas efficerent, numeris notabantur. Paginae singulae ad normam & circinum scribebantur, ut linearum, cum æquali intercapedine dirimerentur, par ubique esset numerus, sive per totam paginae latitudinem excurrerent, sive illa in duas columnas dispesceretur, sive etiam in tres, quod in antiquissimis, licet raro, occurrit. Novam periodum, in eadem linea quidem, qua priorem absolverant, posita majori interpunctione inchoabant, sed primam contra in sequenti literam extra columnam in margine majori calami ductu scribebant. Eratque perinde, utrum illa novam vocem ordiretur, an vero syllabam ex præceden-

ti avolsam. Ue lectu atque intellectu faciliora essent scripta, per *συχς* distinguebantur. Illi omni orationis parte, est minima, absoluebantur, quæ aliquem sensum, licet imperfectum & inchoatum modo, continere videbatur. Solebant ad marginem notari, et in libris Biblicis, frequentius quam alibi, omnium summa in fine adscribi; quod & interdum in initio factum. Alii quolibet sticho novam inchoaverelineam, quam sæpe non implebat, subinde tamen excedens duas pluresve complectebatur. Alii in media linea, uno absoluto novum inchoaverunt. Aristophanes quidem Byzantius *Or. 114* signa distinctionum commentus est, ut punctum apici literæ ultimate appositum sensum perfectum denotaret, in imo collocatum suspenderet eum & nondum perfectum esse indicaret, medio autem appictum minimæ distinctionis loco esset. Sed ab istis Grammaticorum regulis cum marmoribus tum libri antiqui abeunt. In illorum enim plurimis puncta aut plane omittuntur, aut post singula verba melioris distinctionis causa ponuntur. In his magis ex sensu quam situ suo dijudicanda ita variant, ut modo summum punctum minimam, modo imum maximam distinctionem notet. Unicum tantum Noster vidit codicem, in quo post singulas voces puncta facere adscripta, quemadmodum unicum tantum marmor, cui post singulas voces tria puncta fuerunt incisa. Utrobique autem, tam in marmoribus quam in libris, modo rotunda sunt, modo quadra, modo in rhombi, aut, quamvis raro, in trianguli formam efficta. Commatum signa nostris plane similia in codicibus plus mille annorum, eademque signa interrogationis in IX, X & XI Seculi libris occurrunt. Quincciali caractere exarati sunt, sine ulla interspedine, nisi quod in uno alteroque singulis verbis addita sint puncta, conjunctas sibi voces habent. Quod & in multis admodum IX & posteriorum Seculorum retentum fuit. In quibus insuper, neglecto apostrophorum discrimine, voces arte sibi met copulantur, aut, altera syllaba ad præcedentem, altera ad subsequenter tracta, discernuntur. Accentuum signa, ejusdem Aristophanis inventum, ante seculum VII in foliis Grammaticorum

eorum scriptis apposita fuisse conjicit, cum in nullis istorum temporum aliis ea observaverit. Diacrescos tamen puncta jam tum interdum expressa vides, ab aliis infanti ævi rursus omissa. Qui codices describebant, titulum in notis suis repetere plerumque solebant, & indictionem, annum, mensem, diem, subinde etiam horam, quibus absolverant, adscribere, cyclic quoque mentione, sed rarius, facta. Interdum & si quid publice privatimve memorabile contigerat, illius enarratione notam suam obfignabant. Et de ðmini librorum dies suorum natales aut emortuales in sine illorum nonnunquam annotabant. Æra in subscriptionibus communis & plurimis observata est a creatione mundi, cui, ut annus Christi emergat, 5508 subducendi sunt: tot enim annos ante illum numerabant. Oculis suis singulari remedio cavebant, quod a D. Luca omnibus morbis, præcipue oculorum curandis inventum credebant, & *αἰχμή* *ἰσὺρ*, ob insignem vero præstantiam susti *δαδενά* *ἰσὺρ* appellabant. Sequuntur capite VI notæ Calligraphorum, a tertio ad decimum tertium Seculum, ex præstantissimis codicibus collectæ. Atque hæc duo capita suppleuntur in brevi appendice operi statim post finem libri VII subjuncto. Seriem vero notarum usque ad Seculum XVI Auter continuat c. VI, præcipua e tanta multitudine seligens. Cui cap. VIII nomina Calligraphorum alphabetico ordine digesta subjiciuntur. Librum claudit c. IX, de regionibus & locis, ubi Græca scriptio fuit frequentata. Ut vero amplissimi usus sunt istæ calligraphorum notæ, cum quod veterum locorum, Ecclesiarum, monasteriorum, bibliothecarum virorumque doctorum notitiam multum juvant, tum præcipue quod ad discernendam codicum ætatem multum lucis affundant; itaque solertia, qua eas Vir doctissimus congregavit, non adeo est sterilis, quin inde seligere quædam memoratu digna queamus. Quod Michael Apostoles seu Apostolius, Græcorum adagiorum collectione clarus, parens fuerit Arsenii Monembasie Archi-Episcopi, atque urgente inopia post Constantinopolin captam in Creta & deinde Romæ inopem vitam mercenarii calamo toleraverit, p. 82 & p. 111 memoriz proditur. Græcos ex Peloponneso oriundos in primis seculis *Μουραίου*

C. V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

(Muraures) semet appellasse, p. 111 observatur. Et codices in Regno Neapolitano scripti contra communem opinionem laudantur p. 112.

L. II. C. I.

Libro II capite I adstruit, Cadmum, quem ad Josue tempora communiter referunt, cum Phœnicibus suis ut disciplinarum artiumque initia, ita & XVI literas in Bœotiam intulisse. Conjicit tamen, vocem Cadmus derivatam a $\Delta\Gamma\Phi$, non proprium viri nomen esse, sed orientalem nationem denotare, qualis Phœnices Græcis erant, atque hujus sententiæ verisimilitudinem inde adjuvari, quod libro Josue inter Gentes Phœnicie numerentur $\Delta\Delta\Gamma\Phi$, ejusdem nominis quo Homerus Iliad. IV Thebanos *Kadmoianes* appellavit. Literas postea ab Ionibus sono & figura paululum esse immutatas, frustra contrarium opinante Scaligero. More tamen Phœnicum a dextra ad levam aliquando scriptum fuisse, quamvis nec hujus scriptiois ullæ supersint reliquæ, nec istius quæ a sine prioris versus sequentem inchoans *Βουροφιδος* dicebatur, a similitudine bonum arantium, qui postquam sulcum fecere, retro-versi alium ducunt. Priscas literarum Phœniciarum formas ex libris & numismatibus Samaritanorum exprimendas esse, cum eadem initio habuerint omnes Chananæi, inter quos Phœnices & Hebræi. Ut adeo verisimile esse, Scripturam S.

Conf. Recensio S. 3.

ancæ Babylonicam captivitatem caractere Samaritano scriptam fuisse, haud obscure innuat, cœu plerosque in prima Ecclesia credidisse, e loco Hieronymi & alio Origenis ostendit, quorum hic nondum editus, in collectione Hexaplorum, prope diem edendorum, ut passim in hoc opere spera facit, publicabitur. In literarum Samaritanarum investigatione multum se juvisse prædicat schedas Toinardi, cujus de re nummaria Samaritanorum opusculum brevi proditurum spondet. Quodque ad coronidem ejus hætenus desiderabatur, caput R. Azariæ de literis Samaritanis, (quibus amicus non est) Latine versum capite II inserit, & in præmissa illi tabula aliquot supra Scaligeranum alphabeta Phœnicia & Samaritana exhibet, ubi quarundam literarum decem undecimque diversæ figuræ conquistæ apparent. Oppositæ e regione sunt antiquissimæ litera-

literarum Græcarum formæ, similitudine sua originem eo facilius prodituræ, quam, per singulas eundo, capite III indagatur, eruditè observationibus adeo cumulado, ut ipsa illarum multitudo & par selectus delibare quasdam non permiserit. Illa certè ingenii ac industriæ vis ubique emicat, ut plane vilescat huic collatus Scaligeri labor, qui in animadversionibus ad Chronicon Eusebii Græcos cum Phœnicis contulit. Nectamen negat Noster, multum sibi temporum nostrorum felicitatem profuisse, quæ ignerata olim utriusque linguæ monumenta identidem e tenebris protrahit. Jam ad ætates literarum progrediens c. IV, de duabus inscriptionibus agit, quibus nihil vetustius in marmoribus repertum credit, a Gallandio Athenis in æde *Ἰὺ σωφροσύνης* A. 1674 erutis, postea apud Tevenonium æservatis, jamque a Carolo Cesare Baudelotio, qui ab illius obitu eas possedit, accurate publicandis. Prior, cujus particula speciminis causa adjicitur, bello Peloponnesiaco statim post Cimonis obitum posita, circiter 206 nomina illorum, qui ex tribu Erechtheide in bellis Atheniensium Cyprio, Ægyptio, Phœnicio, Haliensi, & Arginensi perierant, recenset. Posterior, aliquot post priorem annis posita, nomina in pugna aliqua navali interemptorum complectitur. Dum porro duas columnas sistit, quæ quondam Triopiam Herodis Attici, temporibus Traiani & subsequentiū Imperatorum clari, ornaverunt, nunc Farnesianas antiquitatis reliquias decorant, Ionico caractere ad majorem, quemadmodum divinat, raritatis gratiam incisas; refellit Scalgerum, qui Jonicas literas ad ea usque tempora communi usu durasse contendit; quas tantum in monumentis ante Alexandrum M. positis deprehendi Noster tuetur. Postquam in columnis circa singulas literas notatu digna selegit, tempore, quod inter bellum Peloponnesiacum ac Romani imperii initia intercessit, in plurimarum literarum formis parum vel nihil mutatum esse concludit, ordine simul recensens, quicquid discriminis marmora ac numismata in nonnullis habent. Subjicit & in tabula triplex alphabetum. Primum ex vetustissima Cyzinorum inscriptione, posita, cum civitates Græcæ sui adhuc juris essent, & nunc Venetis

C. III.

IV.

illis puteo ad impluvium ædium Grimsærem imminente; secundum collegit ex numis Antiochorum, Arsacidarum, aliorumque Orientis Regum, & civitatum Græcarum, literas globulis distinctas repræsentantium quod genus numarii Galli *modailles perlées* nominant; tertium ex numismatibus Ptolemæorum est, in quibus plerumque oblongæ admodum & contractæ cernuntur. Illa excipiunt conquiritæ ex numis XXXIV siglæ, urbium populorumque nomina monogrammate complectentes, ingeniose tamen extricata, & illis ad quos pertinere vindicata. Cæsarum temporibus levissima i-

C.V.

nitio mutatio in Græcis literis apud Romanos serpere, & inde demum in Græciam paulatim propagari cœpit. Declarat hoc inscriptio Atheniensis ad annum Tiberii H pertinentem, quæ in paucissimis a pristina consuetudine defleat. Sponius, qui eam in itinerario suo foede depravavit, hac occasione ab Autore accusatur, & speciminibus convincitur, quod paucas inscriptiones lapsibus suis non contaminaverit, solertiz tamen laude in collectione CLXXIV tribuum Atticarum ipsi relicta. Quomodo posterioribus Seculis in Græciam quoque irreperit ista diversitas, præcipue usu literas paucioribus ductibus absolvere docente, c. VI & VII erudite tradit. Ac ultimo loco numos medii & infimi ævi profert, in quibus Latine literæ cum Græcis sunt commixtæ. Invenias ibi inter inscriptiones, quarum magnam partem Ancyranæ faciunt, aliquot ineditas, Gruterum vero & Sponium ubique emendatos & suppletos. Attingit inibi, & in recensione p. 8 fuscè dicitur decantatissimam inscriptionem Græcam urnæ in vinea Jo. Guenebaldi Medici Divinionensis A. 1598 d. 2. Nov. inventæ, quæ deinde ad Cardinalem Richelium, post eum vero ad Gastonem Aurelianensem Ducem pervenit. Ita se habet Latine translata: In luco Mithræ hic tumulus corpus tegit Chyndonactis Sacerdotum Principis. Impie, abstine, Lygi cineres tuentur. Ipsi quidem Salmasio illa imposuit, ex cujus vita, quam a Philiberto de la Mare Consule Divinionensi fuscè scriptam Bernardus Moneta, Divinionensis, Parisiis de-

VI & VII.

gens ineditam possidet, nonnulla huc spectantia profert. Noster

Noſter tamen totam quantam Guenebaldi fraudem in ſe
 reſeruatam quoque a Philopo a Turre, qui in opere
 De ſignificatiſ confutavit a Taurelli Divionenſis
 De ſignificatiſ ſtinarum proſe adſtrucenda A. 1639 editam, &
 reſeruatam que jam apſe Guenebaldus A. 1621 attulerat, in
 Deſcripſa, cui tituluſ *Le Reveil de Chyndonax, Prince des Va-*
ſſes, des Celſigſ, Dijonois &c. Claudit Librum caput
 VIII alphabeto literarum ex Græcis depravatarum, quibus
 Gnoſticorum colluvies, præcipue Baſilidiani, in amuletiſ ſuiſ,
 vulgo *talifmans*, portentofos myſteriorum typos ſolebant in-
 ſignire, ſubinde etiam Ebraico, Coptico, Hetruſco aut pro ar-
 bitrio excogitato caractere uſi. Qualium gemmarum, quæ a
 præcipuo illorum angelo Abraxa Abraxæ dicuntur, cum tan-
 ta copia ſuperſit, numoſ tamen vix treſ quatuorve ſe invenifſe
 fatetur in Recenſione n. X. Sequitur delineatio libelli plumbei,
 quem Romæ emptum Cardinali de Bouillon obtulit, 6 tabu-
 las complexum, ab utraque ſuperficie, figuris ſuiſ XII diei ho-
 ras ſecundum Autoriſ conjecturam, notantibuſ, & par-
 tim inſuper literiſ ſculptam. Addimus, quod ſimilem fere,
 VII laminiſ conſtantera, ac in ſarcophago aliquo inventum
 Cl. Bonanni in Muſeo Kircheriano Tab. LX exprimat, & pagi-
 na 180 utcunque illuſtret, nobiſ quoque, cum librum A. 1710
 M. Auguſto recenſeremus, pauciſ indicatum p. 318.

L. III a caractere inſcriptionum & numiſmatum progreditur
 ad calamo vel penna exaratum. Libri vetuſtiſſimi ſunt, qui lite-
 riſ uncialibuſ h. e. ut in Recenſione n. XI explicat, inſcriptio-
 num formiſ, pauciſſimiſ exceptiſ, retinentibuſ, nec inter ſe colliga-
 tiſ, ſine accentibuſ & ſpirituſ ſcripti. Quod caracteriſ genuſ
 modo quadrum propter H. M. N. II. modo rotundum propter
 Θ. Ω. &c. appellatur. Triginta circiter huiſmodi codiceſ Noſter
 aut vidit, aut peritorum hominum fide exſtare comperit, ſed
 omneſ fere laceros ac vetuſtate tantum non deletos. Proba-
 ri tamen luculenter non poteſt, ſuperelle quodaſ a ſeculi
 V initio. Nee ultra ſeculum IX moduſ ille ſcribendi ſe ex-
 tendit, quia jam ſeculo VIII circiter accentuſ & ſpirituſ addi
 literæque colligari paulatim coepere. In libriſ autem chori & Ec-

elefiz ului dicatis, seculo adhuc XI obtinuit. Adducit tam-
 specimen e vetustissimo omnium codice, eoque Colbertino
 3084, in quo 22 saltem folia supersunt. Septem Exodi, tre-
 decim Levitici, duo Numerorum exiguam particulam obelis ac
 asterismis notatam servant, secundum versionem LXX Inter-
 pretum, prout in Hexaplis olim a nostra multum diversa ex-
 stitit. Addit duo ex codicis Casarei fragmentis Geneleos ac
 Luca. De codice ipso prolixè agentem Lambecium intro-
 ducit. Ex ejusdem Comm. L. II c. 6 repetit specimen, & satis am-
 plam notitiam codicis, Dioscoridis opera complexi, seculo VI
 ineunte scripti, impensis Julianæ Aniciæ, filiz Imperatoris Fla-
 vii Anicii Olybrii, (ex cujus familia nonnulli gentis Austria-
 cæ originem derivant) ac a Busbequio 100 aureis empti. U-
 trobique digressiones, delicias Lambecii, rescidit. In plures
 passim Dioscoridis veterumque Medicorum codices incidit, ac
 in nullo literaturæ genere plures servatos esse ait. E qui-
 bus nisi antiquiorem Casareo, æqualem certe agnoscit asser-
 vatum Neapoli in Bibliotheca Augustinianorum S. Joannis de
 Carbonara, quæ olim Jani Parrhasii fuit, generi Demetrii Chal-
 condylæ, & ab Antonio Scripando, cui eam testamento re-
 liquerat, ad monachos pervenit. Subnectit ex illo alphabe-
 tum, nec non ex Codicis Regii 1905 antiquissima scriptura, cui
 XII circiter seculo Opera S. Ephræmi superscripta sunt, &
 ex alia, cui opera Gregorii Nazianzeni superinducta sunt, in
 Bibliotheca P. P. S. Basilii Romæ. Porro specimen Pfallerii
 Alexandrini nunc Anglicani, ut a Briano Waltono in pro-
 legomenis ad Biblia-Polyglotta datum est. Denique tenu-
 issimas, plane confusas ac laceras reliquias codicis in papyro
 Ægyptiaca, septimo, ut suspicatur, seculo scripti, in Bibliotheca
 Turonensi S. Martini custoditas. Septimi seculi, quo non-
 dum ubique inventi erant accentus & distinctiones, variorum
 codicum excerptis Caput IV & V illustrat. Seculo VIII & IX
 oblongiores & angustiores literæ occurrunt, aut si priscam for-
 mam retinere, in dextrum tamen aut sinistrum latus pro-
 pendent, & peregrini aliquid habent, in primis apud Latinos.
 Quod cum capite VI & VII declarat, ex calce codicis, in quo

Pfal-

C. II.

III.

IV, V.

VI, VII.

Belmos manu sua Sedulius... Orphei quodam, Si-
 Apollinis, Hesiodi... Trismegisti...
 pro veris in hanc... genus partem...
 ad Sibyllam... editis differentia, ac
 inuenientia, cum hi modo allegata... partim
 etiam ab Ariano forte immixta credit, ob hæreseos istius ve-
 stigia in illis deprehensa. C. VIII destinatum est codici Re-
 gio 1809 operum Gregorii Nazianzeni, in usus Basilii Macedo-
 nis digna isto fastigio magnificentia conscriptorum: alphabe-
 to literarum initialium variis hominum, serpentum, avium, pi-
 scium, &c. a seculo VIII usque eleganter effictarum: speci-
 mini ex codice Regio 2130 Dioscoridis in Ægypto seculo IX
 scripti, non alphabetico, ut Casareus ille & Neapolitanus, or-
 dine, sed qualem ipse Dioscorides, habita plantarum sibi met
 aut forma aut virtute similitum ratione, instituerat. Postremo
 particula ex codice Regio IV Evangeliorum, cum notis inter-
 linearibus ad cantum & inflexionem vocum appingi solitis,
 seculo X scripto, & quod in Moscovitarum manibus fuerit, in-
 scriptione Ruthenica prodente.

C. VIII

Pergimus ad Librum IV, ubi Noster observat, seculo
 IX a Tachygraphis seu Notariis, quales jam ante seculum IV
 fuisse p. 36 probavit, consuetudinem unico ductu unam plu-
 resve literas ac voces exarandi, ut mercedem suam celerius
 mererentur, sensim invexisse calligraphos, quos in pristina scri-
 bendi ratione importuna ad singulas literas, aut saepe litera-
 rum particulas vehementer morabatur. Unciales literæ tan-
 tum ad titulos librorum, capitum, articulorumque, ac notas
 marginales retinebantur. Addit infra p. 316, quod interdum ele-
 ganti caractere, quamvis colligante textum, commentarios per
 multas abbreviaturas celerrime scripserint. Itaque in exem-
 plum tachygraphiæ prægrandibus tabulis duabus insculpi cu-
 ravit edita ex Archivo S. Dionysii a Mabillonio in Supple-
 mento suo tenuia fragmenta epistolæ Græcæ, qua Pipinum
 a Constantino Copronymo ad ineundam cum Aistulpho pa-
 cem invitatum fuisse, operosa sagacitate conjectat. Quomo-
 do autem & quo tempore tachygraphiam imitati sint calli-

L. IV C. I.

II.

C. III.

IV.

V.

VI.

graphi, variis seculi IX specimenibus monstrat. Inter ea quædam exstant e vitis Sanctorum ante Simeonem Metaphrastem scriptis, ut produnt impudentissimæ prodigiorum fictiones, quas ille postea ex parte resecurit. Alia seculi X documenta suggerit caput III, ubi p. 278 memoratu digna est Procopii Christiani Sophistæ Eclogarum ad interpretationem proverbiorum Salomonis epitome, in codice Regio 2436 bombycino exstant, de qua, utrum sit edita, non constat Autori. Præter illam literarum colligationem frequentissime seculo XI & sequentibus, in cujusvis generis ac argumenti codicibus usurpabant alphabetum arcanum: sæpius quidem mutuo inter se commutatis literis vulgaribus, aliquando retroversa tantum illarum figura, aut, quod conjectu difficillimum, pro lubitu excogitata. Solvit aliquas istiusmodi subscriptiones Autor, in quarum prima mentio fit Nicolai Malæini, Rosciani Archiepiscopi, initio seculi XII clari, aca Ferdinando Ughello in Italia Sacra inter Archiepiscopos Roscianenses omissi, sicuti non minus alios, quos apud eum frustra quæres, vetustiora instrumenta quotidie detegunt, ut p. 381 refertur. Ex isto diverticulo ad characterem seculi XI reversus, ante alia duo specimen præmittit, oblata ab Abbate Dominico Passioneo, quem vix 24 annos natum, eo magis singulari doctrinæ atque humanitatis elogio mactat, quod alias a vana laudationum pompa videtur alienus. Aliud ex codice Colbertino occasionem dedit inferendi alphabetum Norwagicum, cui nullum ex iis, quæ Georgius Hiccius publicavit, accurate respondet. Ex eadem Bibliotheca, dum a postpasmatione e codice, ad usus Eudociæ Augustæ scripto, decerpit, delineari simul curavit tabulam, jambum hunc: *Ευδοκίας η δέλτος Αύγουστης πέλει* literis artificiose ordinatis plus quam millies repetente, & de Eudocia, ejus Bibliotheca, scriptis partim adhuc in bibliotheca Colbertina perennantibus, ut & de aliis difficilibus ejusmodi nugis scribit. Seculo XII, quod caput VI sibi vindicat, & sequentibus omnium maxime a pristina forma recessere. Inter specimen ex Bibliotheca P. P. S. Basilii Romæ titulus sese offert synopses omnium canonum, conciliorum, Apostolorum & Patrum, jussu Joannis Comne-

Handwritten text, possibly a list or index, with some characters appearing to be in a non-Latin script. The text is arranged in several vertical columns and is significantly faded and obscured by noise.

FILE

V. 1177

1177

1177

1177

1177

1177

1177

1177

1177

1177

1177

E.

P.

A.

U.

I.

L.

B.

S.

C.

D.

F.

G.

H.

K.

M.

N.

O.

R.

T.

V.

X.

Y.

Z.

aa.

bb.

cc.

dd.

ee.

ff.

↗

↘

*

↻

dre Söhne sculps.

Commeni Dorapatre confecta, & nondum edita. Inde ex Græcia ad Ægyptios excurrent, in triplicem illorum characterem inquirat. Ceterum qui primus affertur, una cum lingua ab Alexandria illius, ad Arabum usque invasionem insigniter Alexandrorum, paucissimis tamen codicibus conservata. Secundum locum tenet Copticus, Cypri quoque incolis postea usitatus & insigni Grammatica P. Guiljelmi Bonjour propediem exponendus. Subjectum alphabetum 24 Græcorum literis, octo alias admixtas habet. Libros illo exaratos ultra annos quingentos non pertingere, ipsum nihilominus Ptolemæorum temporibus hariolatur adoptatum esse in locum pristinarum formarum, quibus præter hieroglyphica sua veteres Ægyptii usi erant, adeo obsoletis, ut in paucissimis tabulis deprehensa, a nemine explicari potuerint. Neque enim ulla etiam iis cum aliis literis affinitas. Tertius est Græcus, multum peregrini, non secus ac ipsa dictio, in adjectis monumentis olens. Reddit in viam c. 8 & 9 seculi XII, XIII ac XIV characterem examinans, & largam speciminum segetem spargit. Eminent illud, cujus occasione a p. 327 ad 334 ex codice bombycino Stephani Baluzii, Nicetæ Choniatae Acominati Panopliam Dogmaticam recenset conspectu hæresium, quæ singulis tomis refelluntur, Latine a se verso. Absolvitur opus XVII Tomis, & vix duo primæ magnitudinis volumina illud caperent, si totum Græce & Latine prodiret. Partem enim ejus, & quidem Latine editam, tantum habemus. Librum obsignat c. X alphabeto omnium formarum, quæ hæctenus in opere occurrerunt, secundum seriem ætatis digesto, arcanis e regione oppositis & commemoratione, undenam singulæ prodeant, præmissa. Sculpi illam in B. L. gratiam sub Fig. 1 curavimus, tribus alphabetis additis, quæ ex speciminibus, a Collega nostro Jo. Burchardo Menckenio in itinere olim collectis, selegimus. Horum primum sub Fig. 2 e Codice, qui Acta Apostolorum cum Epistolis Paulinis & Apocalypsi complexus, scriptusque A. C. 1087, exstat Cantabrigiæ apud Virum summe Rev. D. Joannem Covell; alterum sub Fig. 3 ex Octateucho, in Bibliotheca Collegii Universitatis, quod Oxonii est, conspicuo, & A. 1126 exarato;

C. VII.

VIII & IX.

X.

TAB. V.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

tertium de *Codice Evangelicum*, A. 119. *Notas* qui in *libro* *ultima* *Henrici* *Moni* *Episcopi* *Norwic* *Go* *Bibliotheca* *servatur*, *de* *promissa* *est*.

L. V. C. I.

Abbreviationibus ac notis dictionum

applicandis destinatur Liber V. Proinde capite I attingit prius abbreviationes in unciali caractere obvias, ac lectu faciles. Deinde iis inhæret, quas nono primum seculo a Tachygraphis acceptas, aut pro arbitrio formatas, adhibuere Calligraphi, unde frequentes postea haud levium errorum occasiones. Si quidem Nannium, quem non usque adeo emunctæ naris hominem appellat Noster, Laurentium Vallam & Henricum Stephanum sæpe ab iis deceptum ostendit. Difficiliores abbreviationes vulgaris scripturæ, ex innumeris codicibus collectas, duabus tabulis explicat. Peculiarem implent nominum propriorum abbreviationes. Eam sequuntur monocondilia seu ductus calami non interrupti, admodum perplexis lineis voces, aut versus integros, interdumque plures exprimentes. Infimis temporibus ita in usu fuere, ut omnibus colligendis non sufficeret quamvis amplum volumen. Nonnulla sed non ardua lectu Crusius in Turco - Græcia, alia Stephanus in fine libri de infidis linguæ Græcæ magistris, & Henricus Meibomius in collectione Rerum Germanicarum protulerunt. Hic vero difficillimi duo inseruntur, ac dexterrime explanantur. Capite II ex margine codicis Regii 3514, Hermogenis Rhetorica continentis, notas Rhetorum & Oratorum, syllabas integras uno ductu absolventes, incredibili, cum ipse fatetur, labore enodavit, una alterave excepta, & in tabula sculpi curavit, in subsequenti secundum alphabeti seriem dispositas, ut magis juvaret, qui in similes forte incidunt. De notis veterum Musicis pauciora refert caput tertium, Alypii Musici antiqui notas Lydii modi apponens, & specimina duo notarum ad cantum Ecclesiasticum additarum. In altero ad dirigendam inflexionem vocis in legendo serviunt, in altero majorum & prolixiorum modulationum causa, extra descriptionis seriem superne posita sunt, ad instar illarum quibus hodie adhuc in Ecclesia Græci utuntur. Capite IV notas & divisiones mo-

notarum

Græciam a Romanis subactam, restituit & Con-
 stantianus in Analecâ suis repetit, subijciens notas
 millaresimum & summismatum, ut & supputa-
 tionem ex codice Regio 1714. Capite V tabulam, in
 notis tractatarum & ponderum, in ponderandis metien-
 corporibus solidis, & liquoribus adhibita, nec non no-
 tabrorum marginales, aut interlineares congestit, solvit,
 tractationi huic finem imposturus capite VI, notas Astro-
 norum, Medicorum & Chymicorum discutit, meminitque
 Ptolemy in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani, qui in
 Bibliothecâ scriptorum de auro conficiendo haberi queat,
 quod quidem in eo sint Stephani Oecumenici, He-
 rodoti, Theophrasti, Hierothei, Pelagii, Ostanis, Democriti, Syne-
 cæ, Anepigraphi, Zosimi, Christiani, Pappi & anonymorum du-
 rum scripta Hermetica; quæ & alibi reperiri novimus. No-
 tas Chymicas Cangius quidem ad calcem Glossarii Græcitatatis
 Reginæ & infimæ edidit. Verum illas typographi procul ab
 Autore degentis incuria vitiosissime produisse, monet Noster,
 cum multa in opere emendanda supplendave Vir ille doctis-
 simus jam moribundus transmisit. Agmen claudunt scriptu-
 re quædam ac notæ, a Joanne Boivinio, altero Bibliothecæ
 Reginæ custode, cum Autore communicatæ, quibus tanquam a
 nugacissimis hominibus effectis, nec ulla divinatione assequen-
 dis, non immoratur, sicuti nec magicis, quorum aliæ rudi si-
 militudine Hebræum characterem referentes, aliæ ex lubitu
 Græculorum effectæ, partim Astronomica partim Physiogno-
 mica sunt ac Chiromantica.

C. IV

V.

VI.

L. VI.

Rem Diplomaticam Græcorum libro VI tradit: sed
 eam Orientem peragere non potuit, diplomata Græcorum
 Orientalium in monasteriis, præcipue montis Atho, investigare
 non licuit. Solis proinde Neapolitani ac Siciliæ Regno-
 rum Diplomatibus utitur. Novem sunt, & de singulis, de bul-
 læ generibus pauca præfatus, in prologo quædam monet.
 In occasione instrumenti tertii observat, Græcos Imperatores &
 ceterosque fortis homines in actis publicis & privatis, ubi diris
 violatorem deovent, maledictionem Sanctorum, aut Deife-
 rentem 318 Patrum, h. e. Concilii Nicæni eidem imprecatos esse.

Ad

Ad quintum, libros Ecclesiasticos, quorum aliqui hæcenus penitus fere ignorati sunt, recenset ac describit. Ad bullam Rogerii, Siciliae & Calabriae Regis, Christodulum Siciliae Admiram, (Admiralem hodie vocant, vid. p. 381) Protanobilissimi titulo & prærogativa remunerantis, lucem affundit dignitati illi, & consuetudini Græcorum, qua solos Imperatores Constantinopolitanos Βασιλέας, reliquos Imperantes Πῆγας appellaverunt. Ceterum sola hæc bulla, quæ sextum locum occupat, ad fidem archetypi eadem characteris forma in tribus tabulis delineata est, reliquis vulgari tantum impressis. Post diplomata leguntur ex codice Regio 1222 una cum versione tituli ineditarum hæcenus constitutionum Græcarum, quas Neapolitanis suis & Siculis Fridericus II sancivit, & quidem, ut Nostro videtur, post Latinas illas, quas Lindenbrogius aliique publicarunt. Ampliores enim multo & correctiores esse testatus, exemplis aliquot sententiam suam confirmat. Adjecta postremo sunt IV diplomata Latina, ob argumenti cum Græcis illis affinitatem.

L. VII.

Librum VII constituit Græco-Barbarum Proscynetarium, i. e. descriptio locorum religiose colendorum montis Atho, a Joanne Comneno Medico scriptum, ab in Ungaro-Vlachia in monasterio Synagobi A. 1701 impressum. Ille, quem Græcorum Romam vocare possis, longitudine trium dierum, latitudine sex horarum iter deposcens, a nemine nisi aliquot millibus monachorum habitatur, quorum plurimi inter ascetica, & rigidæ disciplinæ exercitia, operas manuarum ad vitæ humanæ necessitatem sublevandam facientes, tractant. Vingt duo replent monasteria antiquissima, nulli Turcarum injuriæ, piratis, quibus opportuna sunt, raro ob sanctitatis opinionem obnoxia. Singula describit Comnenus, mire quidem in antiquis relationibus, & prodigiis credulus, sed qui diligenter omnes illorum angulos perreptavit. Nihil illi nisi magnificentum, nisi splendidum & sacrosanctum in templis, in ædificiis & Divorum reliquiis oppido multis. Ante alia quidem palatum Montfauconii sollicitat, qui jactatur ingens (pro istorum locorum genio) multitudo librorum Theologorum

non modo, sed ad alias etiam disciplinas spectantem. Prædicatur insuper copie chrysoballorum, quas Imperatores a Constantino M. usque ad Imperatorem Constantinum Palæologum, nec non Imperatores & Principes Russiæ, Trapezuntinæ, Iberiæ, Ungariæ, Vlachicæ, Moldaviæ, Serviæ, &iamque gentium, & Patriarchæ Constantinopolitani pariter ac alii Præsules monasteriis concessere. Versionem opusculi lectu non indigni Montfauconio debemus, qui in præfatione ex-
 ceperat, quæcumque Petrus Bellonius, Conomanensis, de sacro hoc monte, quem ipse perlustraverat, A. 1553 memoriæ pro-
 didit. Post indicio Palæographiæ copiosissimum, ex quo cognoscere etiam licet, quanta vocum hactenus intactorum vis in opere hoc evoluta sit; coronidis loco venit elegans
 Dissertatio, quam J. B. in supremo Divionensium Senatu Præ-
 ses Autori transmisit. In ea de literarum in Græcia & La-
 tio ortu, progressu, numero, & figura disquirens, refellit Mar-
 schæum, qui illas una cum Cadmo ex Ægypto, & eos qui
 cum Rudbeckii Atlantica, sibi tamen, ut fatetur, non visa, e-
 ranis derivant. Adstruit porro jam ante Deucalionis diluvi-
 um literas suas Græciam habuisse, easque a Pelasgis præcipue
 in Attica esse conservatas. Qua occasione dissertationem de
 fortuna Pelasgorum contra Salmasium promittit. Pergit, il-
 las literas prorsus conspirare cum priscis Latinis, quippe a Pe-
 lasgis una cum lingua, & arithmetica multum difficiliori Cad-
 mea in Latium illatis. Numero fuisse XVI: A. B. Γ. Δ. E. H. I.
 aspiratio, I. K. A. M. N. O. P. Σ. T. Cadmum tres literas addi-
 disse Z. Θ. Ξ. & tres notas Arithmeticas, quas Βαυ, Σαυι, & Κο-
 ρα appellant, ut Græci arithmetica Phœnicia, quæ nonnisi
 22 literis peragebatur, uti possent. Nomina denique nova li-
 teris indidisse, immutata paulisper illarum figura, atque ita
 inventionis gloria apud posteros floruisse. Accessisse successu
 temporis H pro e longo, Ω. Τ. Φ. Χ. Ψ. novamque inde Arith-
 meticum esse introductam. Et cum a Calligrapho, Ione li-
 teræ collectæ essent, ab eo Ionicum vocatum est illud alpha-
 betum, ab Atheniensibus eodem A. 2. Ol. CXIV receptum.
 Nil contra movet Montfauconius, sed in præfatione n. II de-
 clarat,

Ddd

clarat,

ut intelligamus, hebdomadam harum & annorum Sabbaticorum eandem esse rationem, & sicut septem anni Sabbatici elapsi, addito Jubilæo, 50 annos constituent: sic & 70 hebdomadarum hebdomades conficere spatium 50 annorum, quod dicitur repetiturum numerum 500 annorum emittit. Scriptura itaque videri hoc sine atque scopo hebdomades scorsim posuisse, ut *clavem* tradat, cujus ductu universus annorum numerus ex LXX hebdomadibus eliciatur. Tertium argumentum petit ex ipso typo. Nempetum $\gamma\delta\upsilon$ *Jubilæi* vel ratione etymi vocis *ἐλευθερίαν* *libertatem* significet, ut vult *Josephus Antiq.* Libr. III c. X, vel saltem reipsa sit annus lætitiæ, quietis & libertatis, eoque sine Israelitis concessus; certum esse putat, hunc annum gessisse typum gaudii, libertatis & requiei a Messia inducendæ. Quo ea refert, quæ de regno Messie dicuntur Psalm. LXXII, 3 & LXV, Es. LXI, 2. Addit denique, quod si spatium LXX hebdomadam 500 annis definiamus, universum hoc oraculum optime & quam commodissime applicari posse ad tempora, personas & res ab Angelo definitas. Quod Autor ostendit, dum de utroque harum hebdomadam termino disquirat, unde nempe incipiendæ, & ubinam finiendæ sint? Finis & complementum in excidio Messie v. 26 figitur: initium vero hebdomadam ponitur in *edicto* aliquo de Republ. Judæorum instauranda, & Hierosolymis reedificandis valde illustri & memorabili v. 24 & 25, quale illud Artaxerxis *Longimani* decretum fuisse arbitratur, quod anno imperii septimo Esræ largitus est, & quo Judæis amplissima privilegia indulgit, ut liquet ex Esr. VII, 12. 26, atque tum Hierosolymæ restorationem, tum Judaicæ Reipublicæ restitutionem permisit, qui duo characteres ab Angelo notantur. Cum vero Petavius observavit, Artaxerxem aliquot annis ante a Xerxe in communionem Regni esse assumptum, quam defuncto patre solus imperare coepit, quia lex Persarum exigebat, ut Rex sedem regiam relinquere, & expeditionem in exteras regiones suscipiens, aliquentibus annis interea Regno præficere, ut Herodotus autor est; quæ legem observandi Xerxes in expeditionibus suis sufficientem occasionem

rem habuerit: duplex regnandi initium Artaxerxi assignat, quorum prius in annum Periodi Jul. 4241, Cyri 66, Xerxis 13, ante eam Christianam 473; alterum vero, quod octo annis posterius est, in annum Per. Jul. 4249, ante Chr. 465, vel in annum proximo sequentem, incidat. Quibus ita constitutis evincit, editum illud ab *septimo* editum a *priori* initio repetendum esse. Neque ob stare, Xerxem tum temporis fuisse superstitem. Omnes quippe in eo convenire, Xerxem sub finem imprimis vitæ libidini deditum, & profus effœminatatum fuisse, adeo ut a suis despiceretur. Cum itaque hic annus Artaxerxis 7 mortem Xerxis proxime antecesserit, non esse dubium, quin civilium rerum administratio penes Artaxerxem fuerit, eique in S. Codice tribuatur. Cum itaque prius initium Artaxerxis sit in anno Per. Jul. 4241, ante Christum 473, decretum refertur ad annum ejus 7, qui est annus PER. JUL. 4248, ante Christum 466. Ut tamen Cl. Auctor rationes suas ab omni omnino vitio liberet, dicit, LXX hebdomadam initium equidem ab edito Artaxerxis repeti, simul tamen eas *super Rempubicam & Metropolim* Judæorum esse definitas. Unde infert, earum exordium ante non esse figendum, quam Esras populum instruere, Magistratus constituere, jura exercere, & omnia in ordinem redigere, atque ita gens Judaica faciem Reipublicæ recipere inceperit. Cum autem Esras mense demum Novembri anni hujus 4248 jura populo dare, & exequi cœperit, Esr. X, 8, 9, vix verò quicquam tam brevi temporis spatii in justum ordinem digerere potuerit, satius esse judicat, si harum hebdomadam initium figatur in autumnò anni sequentis PER. JUL. 4249, ab Exodo 1030, Cyri 74, ante Christum 465, qui est annus Xerxis ultimus & Artaxerxis a posteriore initio primus. His positis & demonstratis finis hebdomadam seu 500 annorum incidet in autumnum anni PER. JUL. 4749, Juliani 81, Christi 36, qui est annus 23 seu ultimus Cæsaris Tiberii. Rem totam sequenti tabella declaravit p. 76.

Ddd 3

Anni

ut intelligamus, hebdomadam harum & annorum Sabbaticorum eandem esse rationem, & sicut septem anni Sabbatici elapsi, addito Jubilæo, 50 annos constituent: sic 70 hebdomadarum hebdomades conficere spatium 50 annorum, quod dicitur repetitur, numerum 500 annorum efficit. Scriptura itaque videri hoc fine atque scopo 7 hebdomades seorsim posuisse, ut *clavem* tradat, cujus ductu universus annorum numerus ex LXX hebdomadibus eliciatur. Tertium argumentum petit ex ipso typo. Nempe cum *יובילæus* vel *ratione* etymi vocis *יהושע* *libertatem* significet, ut vult *Josephus Antiq.* Libr. III c. X, vel saltem seipsum sit annus lætitiæ, quietis & libertatis, eoque fine Israelitis concessus; certum esse putat, hunc annum gaudii, libertatis & requiei a Messia inducendam. Quod etiam refert, quæ de regno Messia dicuntur Psalm. LXXVII & LXXV, Ec. LXI, 2. Addit denique, quod si spatium LXX hebdomadam 500 annis definiamus, universum hoc oraculum optime & quam commodissime applicari posse ad tempora, personas & res ab Angelo definitas. Quod Autor ostendit, dum de utroque harum hebdomadam termino disquirat, unde nempe incipiendæ, & ubinam finiendæ sint? Finis & complementum in exordio Messia v. 26 figitur: initium vero hebdomadam ponitur in *edicto* aliquo de Republ. Judæorum instauranda, & Hierosolymis reedificandis valde illustri & memorabili v. 24 & 25, quale illud Artaxerxis *Longimani* decretum fuisse arbitratur, quod anno imperii septimo Esræ largitus est, & quo Judæis amplissima privilegia indulgit, ut liquet ex Est. VII, 12-26, atque tum Hierosolymæ restorationem, tum Judaicæ Republicæ restitutionem permisit, qui duo characteres ab Angelo notantur. Cum vero Petavius observavit, Artaxerxem aliquot annis ante a Xerxe in communionem Regni esse assumptum, quam defuncto patre solus imperare coepit, quia lex Persarum exigebat, ut Rex sedem regiam relinquens, & expeditionem in exteris regiones suscipiens, aliquem ex filiis interea Regno præficere, ut Herodotus auctor est; quæ legem observandi Xerxes in expeditionibus suis sufficientem occasio-

nem trahunt: duplex regnandi initium Artaxerxi assignat, quorum prius in annum Periodi Jul. 4241, Cyni 66, Xerxis 13, ante æram Christianam 473; alterum vero, quod octo annis posterius est, in annum Per. Jul. 4249, ante Chr. 465, vel in annum proxime sequentem, incidat. Quibus ita constitutis evincit, editum illud ante *septimo* editum a priori initio repetendum esse. Neque obitare, Xerxem tum temporis fuisse superstitem. Omnes quippe in eo convenire, Xerxem sub finem imprimis vitæ libidini deditum, & prorsus effœminatam fuisse, adeo ut a suis despiceretur. Cum itaque hic annus Artaxerxis 7 mortem Xerxis proxime antecesserit, non esse dubium, quin civilium rerum administratio penes Artaxerxem fuerit, eique in S. Codice tribuatur. Cum itaque prius initium Artaxerxis sit in anno Per. Jul. 4241, ante Christum 473, decretum refertur ad annum ejus 7, qui est annus PER. JUL. 4248, ante Christum 466. Ut tamen Cl. Autor rationes suas ab omni omnino vitio liberet, dicit, LXX hebdomadum initium equidem ab edito Artaxerxis repeti, simul tamen eas *super Rempublicam & Metropolim* Judæorum esse definitas. Unde infert, earum exordium ante non esse figendum, quam Esras populum instruere, Magistratus constituere, jura exercere, & omnia in ordinem redigere, atque ita gens Judaica faciem Reipublicæ recipere inceperit. Cum autem Esras mense demum Novembri anni hujus 4248 jura populo dare, & exequi cœperit, Esr. X, 8, 9, vix vero quicquam tam brevi temporis spatii in justum ordinem digerere potuerit, satius esse judicat, si harum hebdomadum initium figatur in autumno anni sequentis PER. JUL. 4249, ab Exodo 1030, Cyni 74, ante Christum 465, qui est annus Xerxis ultimus & Artaxerxis a posteriore initio primus. His positus & demonstratis finis hebdomadum seu 500 annorum incidet in autumnum anni PER. JUL. 4749, Juliani 81, Christi 36, qui est annus 23 seu ultimus Cæsaris Tiberii. Rem totam sequenti tabella declaravit p. 76.

Ddd 3

Anni

Anni Dan.	Anno Per. Jul.	Anno Christi	incipit Jubilæus.	Heb. dom.	An- nus.
1	4249	465	Ultimo anno Xerxis.	1	1
49	4297	417	Primis 7 hebdomadibus expirantibus.	7	7
50	4298	416	Darii Nothi anno septi- mo.	1	
100	4348	366	Artaxerxis Mnemonis an- no 38.	2	
150	4398	316	Anno Philippi Aridæi 7.	3	
200	4448	266	Sub finem anni 18 Phila- delphi.	4	
250	4498	216	Sub finem anni 5 Philo- patoris.	5	
300	4548	166	Sub finem anni 14 Phile- metoris.	6	
350	4598	116	Circa ultima Evergetis II.	7	
400	4648	66	Circa finem anni 14 Dio- nyfii.	8	
450	4698	16	Sub initium anni 14 vel 28 Augufti.	9	
493	4741	28	Anno Tiberii 15 cum Ba- ptismo & inauguratione Servatoris.		
496	4745	32	Anno 19 Tiberii Servator menfe Martio in me- dio anni Civilis Judæ- orum erucifigitur.	7	
500	4748	35	Anno Tiberii 22 incipit Jubilæus.	10	
			Atque una cum univerfo LXX hebdomadam intervallo finitur in- autumno anni	7	4
	4749	36	Tiberii 23, quo anno Pau- lus ex Arabia redux E- vangelium gentibus annunciare cepit.		

Verum Cl. Autori non satis fuit sententiam hanc servasse & probasse, & objectiones, quæ contra hanc hypotheseinungi possunt, respondet, illudque imprimis confutat argumentum, quod omnium gravissimum esse videtur, Judæos videlicet, dum in Templo secundo, annorum Jubilæorum observationem prorsus neglexisse. Hoc defunctus labore verba textus explicat, & res, quæ in genere ad totum intervallum LXX hebdomadum referuntur, differitque tum de eventibus ad certa tempora periodi LXX hebdomadum in specie relatis, tum de iis quæ v. 16 de excidio Reipublicæ Judaicæ traduntur. Sub finem accedit Appendix, seu pars operis dogmatica, qua Messiam jam venisse evincitur, & simul monstrantur veteris causæ incredulitas Judæorum.

SERMONS AND ESSAYS UPON SEVERAL SUBJECTS.

h. e.

CONCIONES ET CONATUS VARIÏ ARGUMENTENSIS, Autore WILHELMO WHISTONO, Professore Matheos Cantabrigiensi: additus est liber incerti Autoris de Regula Veritatis sive Fidei, vulgo Novati-ani de Trinitate liber.

Londini, apud Benjam. Took, 1709, 8.

Alph. 1 pl. 4.

Volumine hoc vixit Cl. Whiston Conciones alisque Schediasmata de variis argumentis conscripta exhibentur. De Concionibus nihil dicemus, quoniam id ab instituto nostro alienum; de Schediasmatibus autem veteris non possumus non quadam commemorare, cum illa complectamur, quæ in considerationem & sub-examen vocari solent. Primum, quod conciones quinque excipit, inscribitur de diversis Christi Adscensionibus. Hic Autori constitutum est, ut probet, Servitorem nostrum post resurrectionem repetitis vicibus, ac speciatim eo, quo tumulum reliquit, diebus, horis scilicet matutinis & vespertinis, in celum ascendisse.

Dis-

- Dissertatio hæc cum Oratoribus octo, quæ tempore **Boyle** ita jubente, publice in templo Paulino pronuntiata est Cantabrigiæ 1708, 8, prodierat, quæ nunc quidem perpeffionibus quibusdam amplificata & recusa est. Primo itaque probare instituit, Christum mane illius diei, quo idem surrexit, in coelos adscendisse. Sententiæ suæ argumenta inde repetit Cl. Autor, quod Sacerdotale Servatoris nostri officium istam primitiæ diei adscensionem statim a salutari perpeffione requirat, quemadmodum summus Sacerdos in veteri Foedere sanguinem mactati hirci in Sanctuarium interius deferre statim & sic populi peccata expiare debebat. Vide Lev. XVI, 15, & compara Hebr. I, 3 & V, 5. Deinde provocat ad finem & effectum mortis Messiae, quem statuit fuisse exercitium & usum potestatis & autoritatis Regiæ, cum exaltatione ad Dei dextram arctissime conjunctæ. Vide Philip. III, 6, 7, Jo. XVII, 5. Porro innititur ipsius Servatoris prædictione Jo. XIII, 16, 17 & 19-22, quibus verbis non solum abitum ad perpeffionem & mortem, sed etiam adscensionem in coelum significari putat. Hinc etiam Servator in colloquio, cum Maria Magdalena instituto, Jo. XX, 17, hanc adscensionem innuisse ipsi videtur, cujus nuncium ad Apostolos tanquam præsentissimum solatium perferre debebat. Præterea vero idem manifeste, Autoris nostri judicio, apparet ex Servatoris verbis Luc. XXIV, 26, ubi duos Aoristos verborum *παρθεῖν καὶ εἰσελθεῖν* ideo putat conjungi, ut significetur, & perpeffionem & susceptionem gloriæ diviniæ tum temporis jam factam esse. His ita expositis probare conatur Cl. Autor ex Marci cap. ult. Servatorem illius diei, quo resurrexit, vespera coelum repetiisse, quam suam sententiam Bezam in notis suis ad hoc caput expressisse ostendit. Idem ex Luca cap. XXIV apparere non dubitat, nec minus ex ejusdem Actis, ut & diversis sermonibus & actionibus Servatoris nostri sub tempore utriusque adscensionis susceptis. Verba Luca XXIV, 50, 51 ad adscensionem, vespera diei resurrectionis factam, referri vult; quæ autem Act. I, 6, 11 leguntur, ejus judicio ultimam adscensionem respiciunt, quod ex circumstantiis diversis utroque in loco observandis manifestum ipsi

vide.

videtur. Tandem offert testimonium Barnabæ consentientis
 ex Epistola ejus c. XV quod ita habet: Δὶδὸν καὶ ἀγομεν ἡμῶν
 ἡμῶν καὶ τὸν ὄψον εἰς εὐφροσύνην, ἐν ᾧ καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνίστη ἐκ
 νεκρῶν, καὶ φανερωθεὶς πάλιν εἰς τὰς ἑβραϊκὰς, quod vetus Lat.
 versio ita exprimit: *Propter quod agimus diem octavam in
 laetationem, in quo et Jesus resurrexit a mortuis et apparuit
 et ascendit in celos.* Menardus verba hæc in notis ad men-
 tem Cl. Whistonii interpretatus est. Hinc operam dat No-
 ster, ut respondeat objectionibus, quæ huic interpretationi &
 sententiæ obverti possint, speciatim ex Heb. IX, 12 & Luc.
 XXIV, 49. Tandem p. 178 subjungit scisgraphiam actionum
 & phaenomenorum, quæ in & post diem resurrectionis con-
 tingunt. Dissertatione sequente probare conatur, Servato-
 nam nostrum habuisse fratres & sorores varias proprie dictas
 & ex Josepho ac Maria progenitas. Hoc deducit ex PL LXIX,
 & ead. cum Jo. II, 17, XIX, 28, nec non ex eo, quod Chri-
 stus vocatur υἱὸς ἐργασίας Matth. I, ult. &c. præterea ex
 Matth. I, 18 καὶ ἡ συνελθὼν αὐτῶν, quæ de com-
 mercio conjugali interpretatur. Provoat etiam ad Matth.
 XII, 46, 47, Marc. III, 31, 32, Luc. VIII, 19, 20, & Matth. XIII,
 55, 56, ubi fratrum & sororum ejus fit mentio. Fratrum ve-
 ro & sororum nomen proprio sensu hic accipi debere ideo
 statuit, quod 1 hoc nomine ab Evangelistis semper insignian-
 tur; 2 a Judæis eodem sensu fratres Christi appellati videan-
 tur, quo ipse filius Fabri & Maria mater ejus vocata est; 3
 quidam eorum hoc nomen fert 1 Cor. IX, 5, Gal. I, 19 & in
 Josephi Antiquit. XX, 8. Hæc ulla sensus improprii aut alio-
 ni suspicione; 4 semper conjungantur cum Matre ita ut cum
 ea vixisse intelligantur; 5 nomina eorum tanquam fratrum si-
 gillatim enumerentur; ac denique 6 ne levissimo quidem ar-
 gumento constet, Josephum antea in conjugio vixisse. Hinc ar-
 gumentis, quæ in contrariam sententiam afferri possint, re-
 spondet, ac denique varia Corollaria annectit. Sequitur
 Dissertatio de eo, quod vario & Philosophia fidei non adver-
 sentur. Subjungitur Consilium de recte instituendo Theolo-
 gicæ studio cum delineatione Bibliothecæ Theologicæ succin-

p. 166.
 169.
 172.
 184.
 185.
 186.
 190.
 197.

p. 296.

Sec. Summa illius consilii comprehenditur, sive vestigia, quod loco scripturum & constitutionum humanarum, sive illarum Conciliorum, sive Patrum, sive Scholasticorum, sive Systematum sive Controversiarum nomine veniant, lectioni & N. T. sine præjudicio aut partium studio cura impendenda sit, eademque conjungenda cum lectione Patrum Apostolicorum & qui Sec. II ac III itemque sub initium IV usque ad Concilium Nicenum vixerunt. Ex hac Theologiam tractandi ratione varia commoda in Ecclesiam redundatura putat, quæ enumerat usque ad p. 296, tandemque regulas quasdam in ista methodo observandas subjungit, in quibus ut & in toto scripto varia observes noviter dicta, quæ hic a nobis fusius commemorari non possunt. Quod ad Appendicem, sive *Novariani librum de Trinitate* attinet, de eo Autor in Præfatione volumini ipsi præmissa profitetur, se quidem illius scriptorem, hætenus incognitum ad medium sæculum III referre, qui de Trinitate & Incarnatione summo cum judicio inter Patres Antè-Nicenos commentatus fuerit, adeoque in his momentis præceteris consuli debeat.

ENTRETIENS SUR DIVERS SUJETS D'
Histoire, de Literature, de Religion & de
Critique.

h. e.

COLLOQUIA DE DIVERSIS ARGUMEN-
tis ad Historiam, Rem literariam, Religionem
& Criticam artem pertinen-
tibus,

Coloniæ, apud Pet. Marteau, 1711, 8.

Pl. 20.

Colloquia hæc ἀγωνίως edita facile produnt eruditissimum Autorem Cl. la Croze, Bibliothecæ Regiæ Berolin. præfatum, qui simili instituto Roterodami A. 1707 Dissertationes Historicas varii argumenti in lucem edidit. Primum, quod hic instituitur, Colloquium intercedit inter Christianum & Judæum

deum ad exemplum dialogi Justinii Martyris cum Tryphone. Judæus hic appellatur Moses Aboab, qui cum de familia & gente sua nonnihil differuisset graviterque de Inquisitione Hispanica esset conquestus, edisserit, quomodo a Belga quodam, de veritate religionis Judæicæ ut dubitaret, adactus fuerit, qui primo loco exprobraverit sibi captivitatem, in qua gens Judæica per tantum temporis intervallum hæserit, ita quidem, ut, quod alias in V. T. fieri sueverat, nullum solatii divini genus aut libertatis spem a Prophetis aut Doctoribus, de quorum vocatione divina certis argumentis constare poterat, receperint. Hinc profitetur, se lectis Novi Fœderis libris ac speciatim Epistola ad Hebræos de veritate religionis Christianæ quod ad intellectum fere convictum fuisse, voluntate tamen reluctante semper & assensum subtrahente. Nunc autem longe aliam sibi sententiam placere, cum viderit, Judæos, tamdiu & tam vehementer a gentilibus & Christianis vexatos, incolumes & salvos persistere, quod sine divino præsidio fieri non posset, cum armis causam suam agere illis non licuerit. Confessionem in doctrina non interruptam & ab omni Schismate liberam, mores quoque integros, pluribus laudat, atque hos quidem exprobrari sibi posse negat, cum Christiani ipsi vitam longe impuriorem agant. Cumque deinde alia monuisset, quæ effecerint, cur ad Ecclesiam Græcam aut Romanam accedere non potuerit, tandem a Reformatis quoque Ecclesiis animum alienum se ideo habuisse testatur, quod Sacerdotes zelo genuino destitutos vitiisque pessimis deditos animadvertit. Atque istis quidem & aliis nonnullis argumentis, in præjudicium Christianæ religionis allatis, absolvitur Colloquium I, quibus deinceps Colloquio II respondetur. Antevero quam hoc agat Cl. Autor, vicissim quoddam contra Judæismum argumentum affert, quod ab expectatione Messicæ quam inter articulos fidei numerant Judæi, repetitur. Hic autem Messias a Maimonide in *doctrina de fuga Messie* ita delineatur, ut character ejus scriptis Prophetis adversetur; adeoque consequitur, talem expectari non posse, imprimis cum Criteriis destituantur Judæi, nempe tabulis Genealogicis, quibus opus es-

- se ipsi fatentur ut cognoscant Messiam ex tribu Juda natum esse. Quod ad objectionem primam attinet, fatentur Judaicæ gentis conservationem miraculo non carere, sed eam hoc consilio Deo commendatam esse, ut aliquando ad veritatis agnitionem perducantur, vi oraculorum Rom. XI, 25, 26 & Hof. III, 4, 5, & ut esse possint testes Librorum Sacrorum, qui eorum fidei sunt commissi. Ipsam vero illam vexationem nec probandam esse, nec a Christianis omnibus probari consuevisse ostendit. Multitudinem Sectarum in Christianismo testimonium ferre pro veritate nostræ religionis, recte demonstrat, cum ipse Servator eas prædixerit Matth. XIII, 24 sq. confer 2 Thess. II, 13, Matth. XXIV, 26, 1 Cor. XI, 15. De eligenda secta quadam sive religionis forma, de qua dubium se hæere debere Judæus conquestus erat, ita putat statuendum, quod unusquisque, studio veritatis sincero præmunitus, primo loco de communione cum Christo debeat esse sollicitus, qua per genuinum Servatoris amorem & virtutum studium obtenta societas externa facile inveniri possit. Colloquium III destinatum est examinandæ *Historia Judaica* a Jac. Basnagio editæ, in qua varia acerbius notantur, quod ex ipsius operis inspectione plenius patebit. Sub finem Cl. Autor se adversus Basnagium de Beauval, qui ab aliquot annis Historiam Scripturarum ab eruditis editorum consignavit, tuetur, atque eam malæ fidei postulat, quæ in illo, quod modo diximus, opere de se ipse scriptis ac de ficto quodam suo adversario legantur. Colloquio ultimo de Atheismo & Atheis commentatur Cl. Autor, ea quidem ratione, ut postquam generalia quadam de Atheismo, ejus diversis generibus ac fontibus monita articulisset, exempla quadam eorum commemoret, qui Athei Theoretici fuerunt & existentiam divini Numinis proterve inficcati sunt. Hic solide contra eos disputat, qui gentes a Deo statuunt. Chineses quoque Philosophos ab Atheismo liberat, atque hujus criminis caute alios insimulandos esse affirmat, quod præter rationem & ex principiis spuris, quæ simul exponit, quibusdam objici solet. Hinc loquitur de Atheismo ex superbia vitæque impura orto, ac denique de eo, qui
- Syste-

Systema quasi quoddam impii dogmatis exstruit. Nonnulla quoque de moribus Atheorum & superstitiosorum commutatur, & quod hominum genus alterum vita superet, disquirunt breviter, causamque hanc nec ex rationibus nec exemplis definiri posse ostendit. Proximo loco recenset Atheos quosdam, qui Theoretici appellari solent, inter quos primus est *Jordanus Brunus*, de cujus morte integram Casp. Scioppii epistolam exhibet, principiaque pestilentissima ejusdem ex scriptis, quae reliquit, eruit. Sequitur *Lucilius Vanini*, quem excipit *Matthias Kunzen* Hofatus, cujus epistola, qua hujus erroris semina sparsit, Latine exhibetur cum versione Gallica. Ultimum locum occupat Nobilis Polonus, *Casimirus Liszynski*, Athesini nomine saeculo supplicium passus, quamvis hujus criminis non fecit, cum ex parte convictus. De singulis observationes non vulgatas afferuntur, quas non sine voluptate legendas liber ipse exhibebit.

p. 277.

284.

337.

ONTLEDENDE UITLEGGING &c.

h. e.

EXPLICATIO ANALYTICA PROPHETARUM Nabumi, Habacuci & Zephania; Auctore PETRO VAN HOEKE V. D. M. Lugduni Batavor.

Lugd. Bat. apud Cornelium Boutstein, 1709, 4.

Alph. 3 pl. 3.

UT Cl. Autor fidem, quam ante aliquot annos in explicatione trium Prophetarum e minoribus postremorum dederat, liberasset, triadem Prophetarum minorum penultimam eadem ratione explicatam in lucem emisit. Ipsi explicationi singulorum Prophetarum praemittitur brevis introductio, qua tempus, quo Propheta vixit, occasio scribendi, finis, argumentum, divina origo ac auctoritas, ordo denique in proponendis variis observatus breviter monstrantur. In introductione ad explicationem Nabumi ostenditur, cum aequalem fuisse *Isidori* Regi Judae & *Jeshae* Prophetae, finem il-

Ecc 3

• huc

maximam tamen illorum partem : reliquos inter Ethnicos conversos & una cum iis cultores Deum & Christum, uti fortassis & inter Judæos Ethnici conversi sint commoraturi. In sine id objectiones nonnullas eorum, qui conversionem Judæorum expectandam esse negant, respondetur.

SELECTA MEDICA CONRADI BERTHOLDI BEHRNS, Philos. & Medicinæ Doctoris & in Imperiali Naturæ Curiosorum Societate

Endoxi.

Francofurti & Lipsæ, sumptibus Ludolphi Henrici Haucsteinii, 1708, 4.

Pl. 12.

Selecta hæc Medica, non Medicis minus in Artis ipsius argumentum, & ægris in informationem, quam ob materiarum casuumque varietatem Theologis, Jctis, & cujuscunque professionis curiosis profutura, in VIII dispescuntur sectiones ; quarum I de Medicinæ natura & certitudine, II de Medicis eorumque requisitis, III de sectis Medicorum hodiernis, IV de Medica consultandi ratione, V de Curationibus Empiriis, VI de Pharmacopœorum, VII de Chirurgorum, VIII de obstetricum functionibus agit ; iisque Epimetrum de Magorum existentia ac dignatione additur, ex quo quædam excerpta dabimus.

Pro magis non temere habendos esse, monet Autor clarissimus, 1 qui ultra sortem suam exactiori quadam naturæ cognitione pollentes, cœlorumque ac siderum motus ac influxus & sympathias atque antipathias rerum singularum observantes, debito tempore, loco ac modo res rebus applicare norunt, hacque ratione in effectum tradunt, quæ causarum ignaris præstigiiosa videntur ; 2 quorum naturalis constitutio ita se habet, ut e. g. in oculis suis adeo efficax fascino gerant, ut quocunque se vertant, etiam inviti noceant ; quæ effluvia acriora quoque & magis efficacia existere videntur, ubi vehementior magnumque in massam sanguineam ac spiritus

ritus impetum concitans affectus homines ejusmodi nimis
 eragitate; 3 vetulas, hysterics imprimis ac melancholicis
 phantasias indulgentes; 4 quos alii secum episcopi in monte
 Brudeorum vel alibi interfuisse judicialiter dederunt. Tria
 autem iudicia esse, ad quæ in determinandis magis maxime
 respiciendum arbitratur, quorum primum præbent effectus
 virtutem supernaturalem arguentes, alterum stigmata docent,
 quæ demon suis, quibus tradit, imprimit, tertium ab inna-
 tatione super aquam defumitur, cui lamina imponitur, atque
 iusto Dei iudicio a dæmone eum in modum sustinentur, quo
 obsessi in altum interdum rapti in aere diu hærent, neque
 pondere suo deorsum delabuntur; aut alii quandoque vi pa-
 cti impliciti per aliquot milliana ad loca dissita deportantur.
 Morbi autem vere incantati sequentibus maxime circumstantiis
 artificiose juxta se invicem positis dignoscuntur. 1 Si perso-
 na malæ famæ ac magiæ suspecta ægrum, etiam contra ejus-
 dem voluntatem convenire, inspicere ac contrectare studue-
 rit, malum minata fuerit, illudque dein post paucas sæpe ho-
 ras subsecutum sit, ac post appropinquationem suspectæ per-
 sonæ symptomata ægri exacerbentur, anxietasque & dolores
 extemplo augeantur, suspecta vero demortua malum imminu-
 atur; 2 si inusitata ac admiranda symptomata occurrant,
 quæ ex naturalibus causis deduci nequeant; 3 si Walburgis
 nocte, aut quæ S. Johannis Baptistæ diem præcedit, circa me-
 diam noctem insolita quædam phænomena appareant, quæ
 imaginationi attribui nequeunt, morbusque eo tempore ma-
 xime affligat; 4 si res, quæ in humano corpore plane gene-
 rari nequeunt, cum certo vomitionis modo ac felium horren-
 do concurrente ploratu excernantur, vel ex tumoribus admo-
 dum dolorificis, abscessibusque extrahantur, aut post mortem
 reperiantur. Non autem uno modo a magis morbi produ-
 cuntur, & 1 est intuitus veneficarum acutior ac val-
 de torvus, qui instar pacti impliciti est, quoque a venefica per-
 acto, dæmon ad nocendum concurrere, ejusque ideas ma-
 lignas per fortissimam imaginationem ac nocendi desiderium
 excitatas in personam, quam impetit, cum effectu transferre

totæ.

supplet. 2 angustia seu contractio erudens; qua mediante
 & funera animi fascinatoris agilitate concurrente res plane
 heterogeneas ac absurdas in corpus alterius immittunt, qua
 deinde per vomitum, alvum, urinam, aures, abscessusque exter-
 nos, imo ex carne hominis vivida, nec ullo abscessu vel ulce-
 re scitantes excernuntur; 3 halitus inspiratio, quam lepra, ab-
 ortus, podicorum proventus insequitur; 4 vestigiorum le-
 ditio, quae in sabulo relicta & daemonis nomine linteo exco-
 pta in camino ad suffragandum suspenduntur, unde dein co-
 lor faciei pallidus ac morbosus existat, qui tamen cessat, flo-
 ridiorque evadat, si vestigia illa linteo suspensa camino ite-
 rata emantentur, & nescio quo loco abscondantur; 5 fabricatio
 imaginis ex cera, terra vel gemmis facta, similis eidem, quem
 deperitum desiderant magi, in qua si qua pars sive acu, sive spi-
 nae junni sylvestris, sive mucrone ex ligno quercino punga-
 tur, aut clavo ferreo transfigatur, in similem quoque absentis
 partem morbus inferatur, ex qua dein, praegresso maximo do-
 lore ac insequente suppuratione clavi, acus spinæque egredi-
 antur, (defoditur vero imago sub limine, quod devovendus
 transire intendit; 6 exhibitio ciborum naturalium ad come-
 sionem; 7 certorum pulverum aliorumque sub terram &
 limina defossio.

FRANCISCI DELLINI, ORD. MIN. STRICT.
 Observ. Monachi & SS. Theologiae Professoris Pragen-
 sis, Philosophiae Scoto-Aristotelicae. Tomus I
 Logicam & Physicam com-
 plectens.

Norimbergae, apud Joannem Ziegerum, 1710, 4.

Aph. 3 pl. 2.

Altor noster, gente Hibernus, & Franciscanorum familiae,
 hujus speciatim quae anno 1530 coepit, & anni-
 tante Clemente VII P. R. anno 1532 confirmata, regulas
 conditoris sui rigidius paullo observat, sacerdos, ac Minoritae
 Societatis Observantiae vulgo nuncupatus, Philosophiam decen-
 do

ritus impetum concitatus affectus homines ejusmodi nimis
 eragitantur; 3 vetulas, hysterics imprimis ac melancholicis
 phantasia indulgentes; 4 quos alii secum episcopi in monte
 Bructeorum vel alibi interfuisse judicialiter deserunt. Tunc
 autem iudicia esse, ad quæ in determinandis magis maxime
 refaciendum arbitrator, quorum primum præbent effectus
 virtutem supernaturalem arguentes, alterum stigmata docent,
 quæ dæmon suis, quibus dedit, imprimit, tertium ab insana
 tatione super aquam defumitur, cui lamina imponitur, atque
 iusto Dei iudicio a dæmone eam in modum sustinentur, quo
 obsessi in altum interdum rapti in aere diu hærent, neque
 pondere suo deorsum delabuntur; aut alii quandoque vi pa-
 cti impliciti per aliquot miliaria ad loca distita deportantur.
 Morbi autem vere incantati sequentibus maxime circumstantiis
 artificiose juxta se invicem positus dignoscuntur. 1 Si perso-
 na malæ famæ ac magiæ suspecta ægrum, etiam contra ejus-
 dem voluntatem convenire, inspicere ac contrectare studue-
 rit, malum minata fuerit, illudque dein post paucas saepe ho-
 ras subsequutum sit, ac post appropinquationem suspectæ per-
 sonæ symptomata ægri exacerbentur, anxietasque & dolores
 exemplo augeantur, suspecta vero demortua malum imminu-
 atur; 2 si inusitata ac admiranda symptomata occurrant,
 quæ ex naturalibus causis deduci nequeant; 3 si Walburgis
 nocte, aut quæ S. Johannis Baptistæ diem præcedit, circa me-
 diam noctem insolita quædam phænomena appareant, quæ
 imaginationi attribui nequeunt, morbusque eo tempore ma-
 xime affligat; 4 si res, quæ in humano corpore plane gene-
 rari nequeunt, cum certo vomitionis modo ac felium horren-
 do concurrente ploratu excernantur, vel ex tumoribus admo-
 dum dolorificis, abscessibusque extrahantur, aut post mortem
 reperiantur. Non autem uno modo a magis morbi produ-
 cuntur, & 1 est intuitus veneficarum acutior ac val-
 de torvus, qui instar pacti impliciti est, quoque a venefica per-
 aeto, dæmon ad nocendum concurrere, ejusque ideas ma-
 lignas per fortissimam imaginationem ac nocendi desiderium
 excitatas in personam, quam impetit, cum effectu transferre

GENE.

super. 3 amplexus seu contractio errandem; qua medimne
 & summa animi fascinatoris agilitate concurrente res plane
 heterogenea ac absurda in corpus alterius immittunt, qua
 dein per vomitum, alvum, urinam, aures, abscessusque exter-
 nos, imo ex carne hominis virida, nec ullo abscessu vel ulce-
 re scitantes excorruptur; 3 halitus inspiratio, quam lepra, ab-
 ortus, pediculorum preventus insequitur; 4 vestigiorum lo-
 dio, que in fabulo relicta & demonis nomine linteo exce-
 pta in camino ad suffumigandum suspenduntur, unde dein co-
 lor faciei pallidus ac morbosus existat, qui tamen cesset, flo-
 ridiorque evadat, si vestigia illa linteo suspensa camino ite-
 rum evanescant, & nescio quo loco abscondantur; 5 fabricatio
 imaginis ex cera, terra vel gemmis facta, similis eidem, quem
 diuotum desiderant magi, in qua si qua pars sive acu, sive spi-
 ni spini sylvestris, sive mucrone ex ligno quercino punga-
 tur, aut clavo ferreo transfigatur, in similem quoque absentis
 partem morbus inferatur, ex qua dein, progressu maximo do-
 lere ac insequente suppuratione clavi, acus spinæque egredi-
 untur, (defoditur vero imago sub limine, quod devovendus
 evanescere intendit;) 6 exhibitio ciborum naturalium ad come-
 sionem; 7 certorum pulverum aliorumque sub terram &
 limina defossio.

FRANCISCI DEULINI, ORD. MIN. STRICT.
*Observ. Monachi & SS. Theologiæ Professoris Pragen-
 sis, Philosophia Scoto - Aristotelica. - Tomus I
 Logicam & Physicam com-
 plectens.*

Norimbergæ, apud Joannem Ziegerum, 1710, 4.
 Aph. 3 pl. 2.

Autor noster, gente Hibernus, & Franciscanorum familiae,
 ejus speciatim quæ anno 1530 cœpit, & anni-
 tante Clemente VII P. R. anno 1532 confirmata, regulas
 conditoris sui rigidius paullo observat, sacerdos, ac *Minorita
 Societatis Observantia* vulgo nuncupatus, Philosophiam decen-
 do

ACTORUM
Jo. Almyntis Præp. absolvit, easque ad Scoti Philosophiam & Aristotelis conceptiones accommodavit. Licet quædam quædam hæc in omnibus confisera; in in
a. g. stabilis, pulcherrimum utriusque confisera
videtur non facit. Hæc *Scoto-Aristotelis* nomine Philosophiam
em suam insigniit, & Stagiram & Deificam subtilitatem
mines Philosophiam Patres salutavit, hunc *Scoti* rem, quam ille plantaverit, rigasse arbitratus. Etenim Scoti Philosophiam Peripateticam simillimam esse pronuntiavit, ita quidem, ut in Aristotele Scotus Græce, in Scoto autem Aristoteles Latine loqui sibi videatur. Quum igitur IV illustrissimos *Comites de Spork*, fratres germanos, Philosophiam hujus præceptis imbuerit, iisdem quoque Logicam Physicamque, Tomo I comprehensas, & ad Scoti Aristotelisque ductum formatas, consecravit, illustria summorum virorum, Aufonii, Plutarchi, Senecæ, Apollonii, ipsiusque Aristotelis, qui discipulis purpura insignibus, Gratiano, Trajano, Neroni, Julio Cæsari & Alexandro M. labores suos sacros esse voluerunt, exempla secutus. Ne vero quis omni Scoti pariter atque Aristotelis cognitione destituatur, brevem utriusque vitæ descriptionem concinnavit, atque operi præfigi curavit. Joannem itaque Dun-Scotum Duni, Hiberniæ urbe, Episcopi sede clara, dissentiente tamen & Anglis suis eum vindicante H. Whartono, App. ad Cave Hist. Lit. p. 2, A. 1274 lucem aspexisse, atque ingenio laborantem studiis nuncium mittere voluisse; a Maria autem, Virgine Matre, per visum ad continuandas literas admonitum fuisse, more gentis suæ tradit. Quamobrem Oxonium petiit, ibique in sapientiæ studio Doctor renunciatus, in patriam rediit & apud Franciscanos nomen suum professus fuit. Verum non multo post a superioribus Oxonium accersitus, Theologiam docendi munere perfunctus est, & pro *immaculata*, quam vocant, *Deiparæ Virginis Conceptione* acerrime propugnare cœpit. Inde Lutetiam profectus, de eadem re cum Sorbonicis ea felicitate disputasse perhibetur, ut adversarios, confutatis ducentis eorum argumentationibus, ad incertam redegerit, & quidam ex illis, disputatorem nostrum

1311776

esse triam, Angelam e Caelis, Diabolum ex Inferno, aut Scotam de Duno, publice exclamavit. Quo factum est, ut Sorbonensium numerum Professorum cooptatus, Doctoris libulis elogium, ad sacramentum posteritatis infligere, mereretur. Parisiis Coloniam Ubiorum pervenit, de tribus celeberrimis, Anglica, Gallica & Germanica, Academiis, bene meritis, honoris applicator, Parisiensis instaurator, & Colonienfundator appellatus. Fatis concessit A. 1308, ætatis 34; Ita alios autem 43. Vid. H. Wharton. l. c.

De Aristotele, qui Scotum excipit, nihil addimus, propterea quod paucissima, quæ de eo literis consignavit Noster, meminisse facile ignota esse possunt. Ad ipsam verò Logicam Physicamque Autoris nostri quod attinet, methodo Scholasticis usitata, hodieque a Romanensibus fere recepta, utraque conscripta est, & breviter summamque exhibet, quæ in variabilissimisque ejus generis voluminibus deprehenduntur. Qui tamen harum deliciarum cupidus est, ipsum librum adeat, atque evolvat. Nobis enim longius iis, quæ in eo continentur, perconsensendis immorari supervacaneum videtur. Denique & illud vel tribus verbis monemus, hoc opus plurimis mendis, typographorum vitio & Autoris absentia adscribendis, scaterere, quæ tamen singulari labore & quidem libro extremo correctæ & emendata fuerunt.

Römisches, Spanischer Vermehrungs-Saal.

THEATRUM CONULBIO RUM REGUM
Hispania, in quo Austriacorum & Gallorum jura in Monarchiam Hispanicam una cum Provinciis Hispanicarum descriptione representantur; Autore
JOHANNE JOACHIMO MUL-
LERO.

Francosuri, apud Christophorum Riegellum, 1720, 8.

Alph. 4 pl. 5 cum figg. m.

Fff 2

Mul-

Multa abhinc decennio de Austriaco Gallis in Monarchiam Hispanicam juribus edita sunt scripta sacra, & atque solida, quibus & praesens accendenda est, quo Cl. Autor, jam alias nobis laudatus, ut saepe patet in eam Monarchiam allegat, pro Austriaco debet, & Liber in tres divisus est partes, in quarum prima de Austriaco jure succedendi in Monarchiam Hispanicam agens, distinctis Capitibus matrimonium Philippi Austriaci, Maximiliani I Rom. Imp. filii, cum Johanna, Ferdinandi Catholici Reg. Hispan. & Isabellæ filia, contractum obtentamque inde a domo Austriaca possessionem Monarchiæ Hispanicæ; tum lites de successione Hispanica post Ferdinandi Catholici & Isabellæ mortem ortas, quaque ratione Monarchia Hispanica penes lineam Carolinam manserit; nuptias porro Ferdinandi III Rom. Imperatoris cum Maria, Philippi III Regis Hispaniæ filia, celebratas, quibus peculiare jus in Monarchiam Hispanicam succedendi ad lineam Ferdinandinam devolutum est; connubium Leopoldi I Rom. Imperatoris cum Margaritha Theresia, Philippi IV Regis Hispan. filia, quo linea Ferdinandina novum jus ad Monarchiam Hispanicam consecuta & prius magis magisque confirmatum est; & tandem ut, extincta obitu Caroli II Regis Hispan. linea Carolina, Monarchia Hispanica lineæ Ferdinandinæ, imprimis Leopoldo I Imp. Rom. cesserit, accurate expendit. Parte altera agit de præteritis domus Borbonicæ in Gallia juribus ad Monarchiam Hispanicam, & orto inde post Caroli II Regis Hispaniæ mortem bello. Parte tertia considerat partim personas in Hispania imperantes antiqui pariter ac recentioris ævi, partim descriptionem suppeditat Regnorum, provinciarum & terrarum ad Monarchiam Hispanicam pertinentium. Occurrunt hic, Parte imprimis hujus libri prima, nonnulla notatu haut indigna. Ita pag. 11 & 12 curiose describitur actus, quo anno 1477 die 26 Aprilis Ludovicus Dux Baviaræ Maximiliani I Archiducis Austriæ & postea Imperatoris Romani nomine Mariam Burgundicam solenni ritu sibi copulari curavit. P. 91 & 92 observatum est, Ferdinandum Catholicum Regem Hispaniæ

Philippo Austriaco, cum Toletam publice ingrederetur, primum locum concessisse. P. 111 expenduntur ceremonie tunc observatae, cum Maximilianus I Imp. Rom. equo subdens filium suum Philippum, ex Hispania redeuntem, invenit. P. 135 inquit Augur in modum, qui in vasis regniis circa filiorum naturalium successionem obtinet. P. 159 & 160 refertur, Carolum, Philippi Austriaci filium primogenitum, datum esse Ducem Luemburgicum, quia ipsi pater in Hispania Ducatum istum dono dedisset. P. 233 refertur, Regem Hispaniae ideo in inauguratione non solere coronari, quia tunc ille, alibi satis frequens, genti Hispanicae nimis videtur vulgaris. P. 437 & seqq. agit Autor de conditione Regis Romanorum vivo adhuc Imperatore, tam eodem usque, examinans imprimis illam quaestionem: num Rex ille Majestate possideat? Plura qui cupit, Autorem ipsum consulere non sine fructu poterit.

C. A. H. OBSERVATIO MORALIS DE DISTINCTI-
 ONE JURIS NATURALIS in ABSOLUTUM & HY-
 POTHETICUM, item de discrimine JUSTI,
 HONESTI, AEQUI ac DECORI.

Magnis adhuc involutam esse tenebris sanctissimam illam Jurisprudentiae naturalis disciplinam, & exploratum est inter doctos, & eo minus mirandum, quod non ita multi ei excolendae expoliendaeque studium suum addixerent. Illis ex parte dispellendis accommodata esse sentio ea, quae jam edisserere statui de quibusdam argumentis, a nemine, quod sciam, clare planeque expositis.

Primum igitur novam propono *Juris Naturalis* divisionem, eoque necessariam & explicandis difficillimis quaestionibus idoneam. Ea isthoc nititur fundamento. Nimirum dupliciter natura humana considerari potest, *primo*, quatenus recte se habet, & dictaminibus rectae rationis sponte obtemperat; *deinde*, quatenus corrupta & morbida est, impetueque a ratione aversos promptius sequitur quam monita rectae rationis.

Prius facile animo representari potest, adeo quod deditur jubet ac viam commonstrat doctrina Ethica. In priori jam constituti sunt homines ad patrum omnes, quamvis aliis magis morbis mederi suis videatur, tamen hi potius in vita non possunt.

Hinc itaque *Jus Naturale* recte dicitur in *absolutum* & *hypotheticum*. Illud voco, quod simpliciter præscribit, quæ ad felicitatem humanæ naturæ in se considerata spectant, adeo ut iis servandis homo sit omnibus numeris beatus perfectusque. Absoluti hujus juris naturæ præcepta, ex universali illo principio: *Sectare bonum*, emanantia, hæc sunt: *Amare DEUM, te ipsum, & homines alios*.

Hypotheticum dico, quod naturam depravatam ac perverfam supponit, adeoque non haberet locum, nisi natura hominum morbis affecta esset gravissimis. Hoc proinde eatenus solum valet, ac tamdiu, quamdiu natura humana non est mutata in melius. Exemplis res fiet clarior. Duo sunt præcepta juris naturæ absoluti, quibus omnia hominum officia mutua continentur. Prius est, ut neminem lædas, id est, malo afficias: posterius, ut cujusvis commodis servias, id est, bonum alterius promoveas. Quodsi omnes homines utriusque legis observantes essent, nec dominio locus foret nec imperio. Si enim homines omnes mutuo se complecterentur amore, & officia humanitatis, ut quidem debent, invicem sibi præstarent, proprietatis studium cessaret necesse est. Si item nemo alterum injuria afficeret, imperio nullo humano, nulla vi externa foret opus, qua a malis mutuo inferendis arcerentur homines. Postea vero quam neutrum vulgo observatur a mortalibus, sane ad mala, ex corrupto hæc naturæ humanæ statu oriunda vel mitiganda vel avertenda certis rationibus uti jubet ratio, adeoque præscribit, ut & dominium & imperium introducatur atque sartum tectum conservetur.

Ex jam dictis liquet, obligationem juris naturæ absoluti esse absolutam, hypothetici hypotheticam. Nimirum ut illud naturæ absolutum cum natura humana simpliciter

animam, ac proinde immutabili gaudet obligatione, erant edes, donec erant homines. Sed jus naturale, quod statim mutatur pro presenti statu valet ac modificatione, si ipsa hominis natura mutetur in melius & quasi convalescat. Sic legimus, summo amore inter primordiales Christianos flagrante statim cessasse rerum dominium. Contra vehementer errant, qui hominibus ita, ut jam sunt, affectibus animatis optime consuli posse putaverunt, antiquato civili imperio & introducta bonorum communione: quod de Manuzo *Stidemus*, refert lib. V f. 100, a.

Cum vero naturae humanae corruptio tribus in vitiis consistat, ambitione, avaritia & voluptate, nullus tamen affectus prioribus ac pertinacioribus stimulis mortales urget, & ad ledendos, alios incitat, quam libido. Idcirco imperantibus in statu civili maxime providendum est, ne per vesanam libidinem compages societatis laxetur. Hoc fine non solum leges sunt ferendae, quibus occasio libidinis exercendae, quam fieri potest, longissime removeatur, sed &, quia tam importunus affectus reprimi aliter non potest, gravissimorum suppliciorum metu muniendae. Quoniam autem corruptio illa non unam vel alteram gentem invalit, sed universos infecit homines, facile apparet, cur ejusmodi leges in omnibus Rebuspublicis recte constitutis vigere debeant. Idcirco non modo in Republica Judaica, verum etiam in optima quaque Republica aliarum gentium, concubitus parentum cum liberis, fratrum cum sororibus, severe & propositis exquisitissimis poenis fuit prohibitus. Ex quo apparet, leges has *de incestu* non esse per se naturales, sed civiles, & depravatam ad naturam accommodatas. Etsi igitur naturaliter illicitum non est ducere filiam vel sororem in matrimonium: quorum prius Adamus, posterius liberi ejus fecerunt: tamen in Rebuspublicis id esse debet interdictum, quia, id si permillum valgo esset, in hodierno statu corrupto infinitis malis panderetur aditus. *Hanc legem positivam universalem.*

Eandem ob causam in omnibus bene compositis Rebuspublicis vetitum est, nudam incedere, & partes corporis libidinis

Prior status facile animo representari potest, ad eumque tendere jubet ac viam commonstrat doctrina Ethica. In posteriori jam constituti sunt homines ad unum omnes, & quamvis alius alio magis morbis mederi suis studeat, tolli tamen hi penitus in vita non possunt.

Hinc itaque *Jus Naturale* recte dispesco in *absolutum* & *hypotheticum*. Illud voco, quod simpliciter præscribit, quæ ad felicitatem humanæ naturæ in se considerata spectant, adeo ut iis servandis homo sit omnibus numeris beatus perfectusque. Absoluti hujus juris naturæ præcepta, ex universali illo principio: *Sequere bonum*, emanantia, hæc sunt: *Ama DEUM, te ipsum, & homines alios*.

Hypotheticum dico, quod naturam depravatam ac perversam supponit, adeoque non haberet locum, nisi natura hominum morbis affecta esset gravissimis. Hoc proinde cætenus solum valet, ac tamdiu, quamdiu natura humana non est mutata in melius. Exemplis res fiet clarior. Duo sunt præcepta juris naturæ absoluti, quibus omnia hominum officia mutua continentur. Prius est, ut neminem lædas, id est, malo afficias: posterius, ut cujusvis commodis servias, id est, bonum alterius promoveas. Quodsi omnes homines utriusque legis observantes essent, nec dominio locus foret nec imperio. Si enim homines omnes mutuo se complecterentur amore, & officia humanitatis, ut quidem debent, invicem sibi præstarent, proprietatis studium cessaret necesse est. Si item nemo alterum injuria afficeret, imperio nullo humano, nulla vi externa foret opus, qua a malis mutuo inferendis arcerentur homines. Postea vero quam neutrum vulgo observatur a mortalibus, sane ad mala, ex corrupto hoc naturæ humanæ statu orianda vel mitiganda vel avertenda certis rationibus uti jubet ratio, adeoque præscribit, ut & dominium & imperium introducatur atque factum tectum conservetur.

Ex jam dictis liquet, obligationem juris naturæ absoluti esse absolutam, hypothetici hypotheticam. Nimirum us illud naturæ absolutum cum natura humana simpliciter

etiam ac, ac proinde immutabili gaudet obligatione, erant adeo, donec erant homines. Sed jus mori-
 thorum quantaxat pro presenti statu valet ac modificatione
 fuit, si ipsa hominis natura mutetur in melius & quasi con-
 valecat. Sic legitur, summo amore inter primos illos Chri-
 stianos flagrante statim cessasse rerum dominium. Contra
 vehementer errant, qui hominibus ita, ut jam sunt, affectu
 animatis optime consuli posse putaverunt, antiquato civi-
 li imperio & introducta bonorum communione: quod de
 Manzero *Steidano* refert *lib. V f. 100, a.*

Cum vero naturae humanae corruptio tribus in vitiis
 consistat, ambitione, avaritia & voluptate, nullus tamen affe-
 ctus acrioribus ac pertinacioribus stimulis mortales urget, &
 ad laedendos alios incitat, quam libido. Idcirco imperantibus in
 statu civili maxime providendum est, ne per vesanam libi-
 dinem compages societatis laxetur. Hoc fine non solum le-
 ges sunt ferendae, quibus occasio libidinis exercendae, quam
 fieri potest, longissime removeatur, sed &, quia tam impo-
 tens affectus reprimi aliter non potest, gravissimorum supp-
 ciorum metu muniendae. Quoniam autem corruptio illa non
 unam vel alteram gentem invalit, sed universos infecit ho-
 mines, facile apparet, cur ejusmodi leges in omnibus Rebus-
 publicis recte constitutis vigere debeant. Idcirco non modo
 in Republica Judaica, verum etiam in optima quaque Repu-
 blica aliarum gentium, concubitus parentum cum liberis, fra-
 trum cum sororibus, severe & propositis exquisitissimis poe-
 nis fuit prohibitus. Ex quo apparet, leges has *de incestu* non
 esse per se naturales, sed civiles, & depravatam ad naturam
 accommodatas. Etsi igitur naturaliter illicitum non est du-
 cere filiam vel sororem in matrimonium: quorum prius A-
 damus, posterius liberi ejus fecerunt: tamen in Rebuspublicis
 id esse debet interdictum, quia, id si permillum valgo esset,
 in hodierno statu corrupto infinitis malis panderetur aditus.
Hinc legem positivam universalem.

Eandem ob causam in omnibus bene compositis Rebus-
 publicis vetitum est, nudam incedere, & partes corporis libi-
 dinem

animam irritante conspectu diversi sexus capere, quem in statu integritatis, quem vocant, viri
 hinc non solum tegumentis corporis intendam, sed
 hus, verum etiam diversam esse formam vestitus utriusque
 xus merito voluerunt leges prudentissimas. Ex quo sinitur
 tet, motem hodiernum fornicarum, a libidinis quibusdam Gal
 lis inventum, quo corpus suum denudat, et summa potest
 conspicienda & saltim oculis contrectanda turpiter, et
 tioni pro presenti naturæ humanæ statu adversari: et
 convenire, ut ex præcepto Pauli Apostoli fornicare a cons
 spectu libidinem irritante omni modo necesse sit. Gr
 plane philosophice hujusmodi mulieres alloquitur *Cyprianus*,
libro de habitu virginum cap. X: Impudice tu neminem con
spicis, sed ipsa conspiceris impudice: oculos tuos turpi ob
lectatione non polluis, sed dum oblectas alios, ipsa pollueris.

Cum igitur depravata, id est, a ratione averfa & in vi
 tia proclivis sit humana natura, jurisque sit naturalis, non so
 lum bonum sectari, sed etiam duobus e bonis majus eligere,
 hinc porro sequitur, ut homo semper debeat ad majorem e
 niti perfectionem. Quædam enim ita comparata sunt, ut, si
 secus fiat, natura humana inde manifestum sentiat, a
 deoque ad naturæ conservationem sunt necessaria: quædam ita
 ut, si omittantur, natura quidem non destruat, sed, si fiant,
 melius se habeat, & in perfectiorem statum provehatur. Pri
 oris generis actiones *justas* appello: posterioris autem generis
 omissiones quidem & ipsas *justas*, sed actiones honestas. Sic
 verbi gratia, pacta servare, furto & homicidio abstinere, De
 um colere, cibum potumque sumere, *justum* omnino est. Per
 contrarias enim actiones malum infertur hominibus. Sed u
 xorem unam ad tempus vitæ ducere, *honestum* est: quati
 quam non sit injustum, id est, salva natura hominis fieri pos
 sit, ut quis plures ducat uxores, & ad certum quamque
 tempus.

Scilicet *bonum*, quod sectari jubet natura, (est enim hæc
 lex naturæ fundamentalis,) est vel *conservativum*, hoc est, ad
 humanam conservandam naturam simpliciter necessarium: vel
 perfecti.

iustum, hoc est, pertinens ad humanam naturam in suo
 statu constituendam. Prius *sectari iustum*, posterius *ho-*
nestum dicitur. *Iustum* igitur est, quod vel sciendum est
 ut natura conservetur, vel, si fiat, certe natura non destruitur:
honestum, quo facta natura perficitur. Unde qui *iustum* se-
 quitur, non peccat, sed recto facit: qui *honestum*, laudabilius
 ac melius. Quibus verbis dum & *Grotius* alibi utitur, (vid.
 de Lib. I. c. 2, 4, 5; II. 1, 2; III. 3, 6, 3; III. 10, 1, 1) prodit,
 quoque per transiendam imperitiam, id est, obscure confuso-
 que animo suo remissitatum habuisse discrimen illud inter
 iustum & honestum. Quamquam cum illud minus accura-
 te explicaret, commentatoribus suis assidue, sed non satis me-
 rito, vapulavit. Ut autem in viam redeamus, *iustum* Deo
 legis naturalis (quæ non in censum dominicarum vel civili-
 um, sed paternarum legum est referenda,) auctori placeat vel
 legem non displiceat, *honestum* vero præplaceat necesse est.
Iustum igitur est, partim, quod simplicitate debet fieri, ita ut
 aliter salvi homines esse non possint: partim, quod licet fa-
 cere, ita ut non destruat, sed salva permaneat humana na-
 tura. *Honestum* autem est, quod homines & reddit & argu-
 it perfectiores. Ex quo simul apparet, virtutem certos habe-
 re gradus, per quos ad perfectionis fastigium ascenditur.

Sed illustranda uberius est hæc doctrina aliquot exem-
 ptis. Qui uxorem ducit, (en philosophiam *Pauli* Apostoli!)
bonè, id est, *iuste*: qui non ducit, *melius* facit, id est, *honestè*.
 Quis virginitatem sibi, concitatus matrimonio
 contrahit, is facit, quod licet, immo *sepius* facit, quod
 evitandum, iustum fieri oportet. Contra, exemplo
Pauli, virtute libidinem vicit, nec opus habet conjugii re-
 media, ac propterea eo abstinet, is rectius facit. Qui enim
 castitates & æquo animo in coelibatu potest vivere, is necesse
 est libidinem naturalem superavit, & perspexit, nimis leve
 hoc bonum, quam ut eo capiatur mens generosa. Pari-
 modo iustum erat, cum Apostoli quidam stipendium ab eccle-
 sia acciperent: honestum vero erat, cum *Paulus* ad evitan-
 dam offensionem id facere recusaret, proprio sibi labore vi-
 vens comparans. Sic & iustum est, ut ante diximus, uxo-

rem ad certum tempus, vel plures ad certum
 terminum honestum vero est, unam uxorem
 esse velle. Sic iustum quoque est, quod est liber, ut
 re remanere, quantum salva corporis sanitate fieri
 potest honestum est, concubitum non apponit, nisi
 impediatem, ut loquitur cum *Lactantio lib. 2. cap. 8. n. 11.* Iu-
 stum pariter est, occidere invasorem violentum: sed incidunt
 casus, ubi honestum est, cadere male, quam cadere. Eunu-
 chus uxorem ducens non facit injuste. Quod si enim mari-
 tis licet, sapius cum uxoribus congregi, libidinis solum restin-
 guenda causa, ubi non est pro fine procreatio sobolis: quidni-
 dem liceat eunuchis eundem in finem? At honestum hu-
 jusmodi conjugium non est, neque decorum. Quod idem
 pronuntiandum duco de conjugio duorum senum, vel vetu-
 lae cum adolescente. Unde nec necesse est, ejusmodi conju-
 gia in Republica prohiberi: quanquam longe absunt ab sum-
 ma virtutis perfectione.

Observandum autem hic porro est, honestam actionem,
 quatenus ad me ipsum refertur, & immediate meam volunta-
 tem reddit perfectiorem, simpliciter & κατ' ἐξοχήν vocari ho-
 nestam: quatenus vero refertur ad alterum, cui regula ho-
 nestatis aliquid praestari jubent, proprio nomine dici aequam.
 Ex quo apparet, aequum honesto non opponi, sed esse aliquam
 honesti speciem. Sic verbi gratia, non est injustum, si da-
 mnum alteri, quem fato quodam citra culpam laesisti, non re-
 sarcias: si resarcias, imprimis si opibus altero sis instructor,
 honestum id & aequum erit. Ita & Princeps vocatur aequus,
 qui in irrogandis poenis interdum de jure suo remittit, & pau-
 lisper humanae infirmitati indulget. Justus quoque erat ille
 creditor *Matth. XVIII.* qui debitorem suum, vendita uxore,
 liberis & ceteris rebus suis, sibi jubebat satisfacere: sed idem
 id, quod aequum est, faciebat, cum suppliciter roganti debi-
 tum condonaret. Pari modo iustum est, si maritus sponsam
 adulterii convictam publice accuset: sed aequum se praebat
 olim Josephus, cum in animum induceret, Mariam, ejusdem
 criminis sibi suspectam, clanculum dimittere.

Hæc

Haec cogitatio nos perducit ad investigandum si illud
 dicitur, quod inter honestum, justum ad decorem interest
 est. De justo quidem jam satis constat. Sed honestum no-
 vim admittit distinctionem. Nimirum honestum illud inter-
 est intra latet, cuius quasi reconditum manet, & solum
 belli viri conscientia constat: nonnunquam vera prodit vo-
 luntate in lucem & decorum incurrit in oculos. Posterius hoc
 honestum propriis & apto nomine vocatur *decorum*. Ma-
 gnum enim in virtute *decor* est, ut homini majus compari-
 si potest ornamentum, quam si habeatur pro homine virtutis
 merito affidit dedito, & reliquis hominibus emendatior ac
 nobilior. Cuique omnis pulchritudo in antorem sui aliorum
 ante hinc fit, ut decorum quoque antorem & gratiam
 suam homini conciliat, quoque ipse odium & invidiam ali-
 quorum vel vitat vel evadit. Sed quod illud per se sequitur
 est, ut homo cuius est *decor* honestus sit ad veram
 vitam felicitatem, cum interea, voluntatem, promerenda
 propterea quod *decor* virtutis necessitate parit, & *decor*
 talis virtutis. Sed quicquid homini gratiam & antorem
 aliorum, nulla quidem violata lege, conciliat, sed libertatem
 ad alios adoperandos utilem, id decorum est, quod contra so-
 habent, invidere stat. Hinc & observatio *decorum* per se ad
 honestum circa officia hominis erga seipsum pertinet, partem
 ad honestum circa officia hominis erga alios. Sic v. c. Pau-
 lus Apostolus si duxisset uxorem, id, quod justum esset, fecis-
 set: sed decorum erat ipsi, abstinere a matrimonio. Eius-
 dem Luthero haud sane in justo fecit, uxorem ducere, sed
 tunc utique fecisset, si pro illo verum statum a matrimonio, in-
 tem cum Vestala virgine, abstinisset. Quantum enim ea re
 extractum sit autoritate eius, quod *decorum* & neutrum per-
 tinet homines, docet *Sicilianus*. Similiter hinc appa-
 re, unam eandemque ad *decorum* & honestum & decorem
 posse. Nam *decorum* est, ut illud, quam honestum in-
 est, sive honestum externum. Ceterum cum *decorum* ho-
 nestum menti possint & illi, quorum virtutis
 est excultus: hinc *decorum* sive externum honestum in-
 est, ut deprehendere licet in omnium hominibus, quibus in-

terda, et solida honestate, et cardique, non
nisi, medicis & pseudopoliticis. Uti enim
sterculum, quod splendorem auri per se fert
turam; immo & plumbum ferrumve auro potest obduci: ita
virtutis speciem repræsentare potest homo virtute prorsus va-
uum pectus gestans. Nec illud hoc loco prætereundum est,
decorum non consistere in puncto, sed magna gaudere lati-
tudine, adeo ut sæpe nil obstat, quo minus actiones plane
contrariæ decoræ sint utraq; pro diversitate scopi, temporis,
rerum aliarum. Sic decore faciebat Dominus noster, cum
civili more viveret, cumq; aliis ederet biberetq;. Neque
vero minus decorum erat, cum Joannes Baptista plane con-
trariam sequeretur vivendi rationem. Sic alio tempore Pau-
lus Timotheum circumcidens decorum tuebatur: alio non modo
indecorum, sed plane injustum arbitrabatur, circumcidere Titum.

Ex natura *honesti* hactenus pervestigata etiam il-
lud cognosci potest, honestum dependere a cultura animi,
ac tempore opus habere, nec proinde legum positivarum vi
aut coactione obtineri, sed propria cujusque industria, ex-
emplis aliorum & amicis exhortationibus excitata. Unde stul-
te & imperite faciunt, qui homines per saltum quasi quendam
ad honestum evehere conantur: id quod uno exemplo de-
monstrabo. Dixi antea, honestum esse, si quis in coelibatu
vivat, nullo Veneris cæstro percitus. Cum autem, ut supra i-
tidem monui, hic affectus omnium facillime arcem humane
mentis expugnet, recte utique facit, qui infirmitati nature
quodammodo indulgens uxorem ducere, quam uri, mavult.
Pedetentim enim in conjugio voluptatis istius ignobilitatem ag-
noscere, ac fortasse plane ad continentiam, exemplo quo-
rundam prisca ætatis Christianorum, pervenire possunt virtu-
tis studiosi conjuges. Quemadmodum enim infantes gres-
sum tentaturi sustentaculo opus habent, alioqui lapsuri: sic
homo quoque adultus per gradus ab imbecillitatibus suis li-
berandus est. Quare infantes temere ac sine serperastris am-
bulaturos, & sic proruendo caput misere ad terram alliden-
tes, imitantur, hoc est, stultitiam suam produnt, qui Paulo A-
postolo

in male impetitive amulatur, vobis se vel alios ad coelibatam invitent. Ex quo luculente patet imprudens consuetudo, quae monachorum vel antores vel approbatores se praeberunt. Quibus & ii ex veteribus sunt adjungendi, qui voluptas secundas simpliciter vetitas noluerunt.

Ceterum nec illud obsecrum potest esse, non licere ad honestum transire, si eo facto alter laedatur, adeoque illam ipsam iusti regulam peccetur. *Honestum enim in iudicio videtur.* Unde manifesti criminis rei sunt, qui sine sponsa iudant, ut vel invita parte altera cohabitui se adstringat, quae ita matrimonio renuntiet. Sic & Paulus *1. Cor. VII.* negat, alteri conjugum licere continentiae se addicere, nisi impetrato alterius consensu. Ex eadem hac causa non dubito inconsultam pronuntiare illam Joannis *Gerhardi*, meritissimi ceteroquin Theologi, sententiam, qua *Tomo VII Loc. Theol.* statuit, si Turca polygamus ad Christianam transeat religionem, cum cogendum esse, ut missis uxoribus ceteris retineat unam. Nimirum credebatur bonus vir, polygamiam simpliciter Juri naturali repugnare, (hanc enim rationem adjungit,) adeoque dispensationem hic locum habere nullam. Melius longe philosophatus est Apostolus, qui Judæis recens conversis iniquissimum illud onus non imponebat, sed, ut sensim abrogaretur polygamia, episcopos ac diaconos monogamos esse, exemplumque conjugii honestioris ceteris praere jubebat.

Jam facile responderi potest ad quaestionem illam, utrum etiam si mus ad *honestum* obligati, non solum ad *justum* servandum? Nimirum omnino jubet ratio, vel potius Deus per dictamen rationis, ut semper tendamus ad altiora. Verum cum, ut dixi, saepe ipsa natura nimis corrupta obstat, quominus id sine intervallo fieri possit, tunc justum sufficit & conatus in honesto magis magisque proficiendi. Leges autem civiles plane non obligant ad honestum, nisi ex accidenti, quatenus scilicet justum interdum nimis exiguo spatio ab injusto sejunctum commode permitti civibus & promiscue non potest. Hinc exempli gratia legibus constitutum est, ut matri-

monita viri & mulieris conjunctio, indivisa
 ordinem continens. Eandem ob causam
 proxime cognatorum conjugia sunt in civitatibus prudenter
 institutis interdicta.

Ne vero quicquam obscuritatis relinquatur ex homo-
 nymia honesti, eam hic paucis explicabimus. Plerique enim
 confusissimam honesti ideam animo conceperunt. Ac recte
 observavit Jo. Clericus *Art. Crit. P. II Sect. I cap. 9 S. 9 p. 336*,
 ethnicos Philosophos id *honestum* vocare solitos, cujus ratio-
 nem reddere nullam poterant. Idem contigit *Pufendorfio*,
 quid, quod bonum esse ipsi videtur, nec tamen ex ipsius pri-
 ncipiis perspicue deduci potest, *aquum* appellat, & ad hoc asy-
 lum in difficillimis quæstionibus confugit. Honestum igitur
 primo dicitur, quicquid legibus est conforme. Atque hoc
 sensu honestum & justum sunt synonyma. Quando vero ho-
 nestum justo opponitur, tunc honestum *interdum* idem signi-
 ficat, quod decorum: quo sensu a *Cornelio Nepote* in præfa-
 tione, & ab aliis passim usurpatur. Huc pertinet, quod ho-
 die *honestum virum* Galli & aliæ gentes vocant eum, qui non
 peccat contra leges & mores civiles. Videatur *Clericus T. II*
Parrhas. p. 237 sqq. *Interdum* id *honestum* dicitur, quod im-
 perfecta: *justum*, quod perfecta obligatione præstare debe-
 mus. Denique *interdum justum* vocatur, quod si faciam, al-
 ter de illata sibi injuria queri non potest, licet per se divinæ
 voluntati repugnet: honestum quod exacte legi respondet.
 Hoc sensu e. g. justum est, ulcisci inimicum, necare obsides,
 &c. sed non honestum. Huc pertinet Jureconsultorum il-
 lud: *Non omne, quod licet, honestum est.* Postrema hæc di-
 stinctio convenit cum illa *Grotii*, qua justitiam dividit in *in-*
ternam & externam.

JO. GEORGI LEUCKFELDI, PAST. PRIM.
 Groning. *Antiquitates Michaelsteinenses & Amelunx-*
bornenses; quibus accedit JO. LEZNERI Relatio de Ab-
batia Luccensi ex MS. cum annotationibus
edita. Germanice.

Guel-

...byti, sumptibus Godefridi regis, 17...

Alph. I. pag. 18.

Cum seculo XII Ordo Cisterciensis paulo ante confisus longe lateque se diffunderet, in inferiore Saxonia, praeter cetera monasteria Schachtense, Amelunborghense & Luccense incolere cepit. Horum adeo accuratorem notitiam Cl. Leuckfeldius cum Republica literaria communicaturus, ea, quae de singulorum origine, fundatoribus, ditione & Abbatibus cum ex editis tum latentibus monumentis conquirere potuit, more institutoque suo diligenter exposuit. Ad duorum quidem priorum historiam ipse totam concinnavit: adjectam vero de ultimo relationem ex Jo. Lezneri, sacerdotis quondam Iberiensis in ditione Grubenhagenensi, commentariis edidit, & annotationibus suis illustratam ad nostram usque aetatem continuavit. Ille enim, praeter alios, quos edidit, libros historicos, Chronicon Brunsvicense, Luneburgense ac Gotingense Universale ab O. C. usque ad sua tempora pertexere constituerat, eique ipsos XXX annos jam impenderat, sed morte interveniente, opus affectum reliquerat. Hujus deinde undique dispersi partes quaedam & imprimis integer liber tertius in manus Nostri inciderunt, qui, cum praeter ceteris historiam Luccensem fuscè ibi explicatam deprehenderet, eam luce publica diutius privari noluit.

Ut ex iis, quae in utrisque memoratu digna occurrunt, unum vel alterum saltem indicemus, p. 11 origo fabulae de XII virginibus martyribus ob oculos ponitur, cui scilicet juxta sententiam Sirmondi ex Valesianis p. 48 repetitam occasionem dedit martyrologium perperam intellectum, in quo scriptum erat: *S. Ursula & Undecimilla Virgines martyres*. In Lezneri relatione p. 116 seq. memorabile est veritatis testimonium Engelharti Arnoldi, Conventualis Luccensis, propter adhibitam precandi formulam matutinam, juxta quam *solam fidem in Christum, non opera legis vel carnis, neque ordinis vel sanctitatis suae sibi ad salutem sufficere*, profitebatur, monasterio expulsi, deinde Hamburgum delati, ibique A. 1389 in eadem hac fiducia defuncti, sed ea de causa funeris publici honore

priva-

privati. P. 113 Literæ Reverendissimi Dn. Gerhardi Molani, hodierni Abbatis Luccensis, A. 1698 ad Theologos Helmstadienses scriptæ inferuntur, quibus mendacium famæ, qua ad Ecclesiam Romanam transiisse dicebatur, refellit. P. 122 seqq. recensentur variæ fortunæ vicissitudines, quibus Woldemarus Canuti Regis Daniæ filius patrio Regno expulsus, & primo quidem Episcopus Bremensis electus, tandem vero Conventualis Luccensis factus, & in hoc monasterio sub initium sæculi XIII defunctus est.

LA THEORIE ET LA PRATIQUE DU JARDINAGE.

h. e.

THEORIA ET PRAXIS HORTICULTURÆ.

Parisiis, apud Johannem Mariette, 1709, 4.

Constat i Alph. 4 plag. & 32 Tabb. æn.

Equidem varii vario sermone de horticultura tractarunt; sed Autoris institutum prorsus singulare existit. Cum enim alii curam potissimum plantarum, florum & arborum descripserint; Noster Architecturam quandam hortorum edidit, opus adeo non hortulanis modo & quotquot hortorum cultura curæ cordique est, sed ipsis etiam Architectis profuturum. In duas autem partes dispescitur. Altera theoriam; altera praxin complectitur. In prima scilicet de electione soli, de dispositionibus & distributionibus hortorum generalibus, de areolis hortensibus, ambulacris, nemoribus, aggeribus cespite munitis, porticibus, pergulis vitiariis, umbraculis, antris, statuis, vasis, scamnis, aliisque hortorum ornamentis agit. In altera præmissis praxibus nonnullis Geometricis solum complanare, aggeres terreos & scalas excitare, distributionem horti animo conceptam & in charta delineatam quoad singulas partes in ipso solo designare docet. Describit quoque arbores hortis convenientes una cum modo eas plantandi, & curam plantarum contra morbos præsertim & insecta tuendarum, docens simul, quomodo ex semine gignantur. Et quoniam hortis decus non infimum fontes salientes & aquæ lapsus conciliant; non modo omnem apparatus hydraulicum huc facientem repræsentat, sed & libellationem atque deductionem aquarum explanat.

* * *

(412)

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsia publicantur;
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. X.

M. MINUCII FELICIS OCTAVIUS, CUM
integris observationibus Nic. Rigaltii & selectis alio-
rum. Recensuit, suasque notas adjecit JO. DAVI-
SIUS, Coll. Regim. Cantab. Socius. Premittitur Fr.
Balduini Dissertatio, rerumque & Latinitatis
Indices subnectuntur.
Cantabrigiae, impensis Jo. Oweni, 1707, 8.
Plag. 15.

M. MINUCII FELICIS OCTAVIUS CUM
integris Woweri, Elmenhorstii, Heraldii & Rigaltii no-
tis aliorumque hinc inde collectis, ex recensione JA-
COBI GRONOVII, qui emendationes & explica-
tiones suas adjecit. Accedunt Caelius Cyprianus de
Idolorum vanitate, & Julius Firmicus Maternus
V. C. de errore profanarum re-
ligionum.

Lugduni Batavorum, apud Cornelium Boutestrein & Sam.
Luchtman, 1709, 8 maj.
Alph. 1 plag. 11.

Quanta Virorum eruditorum tam in illustrando, tum in
publicando M. Minucii Felicis Octavio diligentia fue-
rit, tot eorundem notae varii generis doctrina referat,
H h h

tot editiones abunde testantur: quarum plerasque tum Lucæ Holstenii Exercitatio de Veribus, quorum Minucius c. XXI meminit, à Gronovio p. 209. & sequ. alibi, tum Præfatio ab Ouzelio huius scriptori in lucem omnino præfixa representat, qui etiam singulis editionibus brevia de iisdem iudicia subiungit. Uterque vero Index nonnulla continet, quæ in altero minus reperiuntur, adeoque alter alteri supplendo inservit. Nec omittendus est Rigaltius, qui & ipse in Præfatione de variis Minucii editionibus disserit. Præter eos, quos Lucas Holstenius atque Jacobus Ouzelius commemorant, hoc opus (quod etiam Tomo III Bibliothecæ Patrum continetur) denuo in aspectum orbis eruditi protulerunt ipse Ouzelius, cujus editio primo Lugduni Batavorum A. 1652, 4 & deinde rursus ibidem A. 1672, 8 cum ipsius & aliorum observationibus in lucem prodit, & Christophorus Cellarius, qui illud brevibus notis a se conscriptis explanatam Halæ a. 1699. 8. typis mandandam curavit, cujus editionis etiam in Actis nostris A. 1699. mense Junio p. 246 & 247 mentio facta est. Minime quoque præter hos negligendus videtur Ablencurtius, qui hunc libellum in linguam Gallicam a se translatum Lutetiæ Parisiorum A. 1646 chartis duodecim paginarum edidit. Hos tandem nuper secuti sunt Viri Clarissimi, Joannes Davisius atque Jacobus Gronovius: quorum quid uterque in sua editione præstiterit, nunc paucis indicandum est. Quod igitur ad Davisium attinet, qui & Julium Cæsarem nuper accurate vulgavit, ut patet ex Suppl. T. IV Sect. VII, is primo hic Francisci Balduini dissertationem de Minucio Felice, deinde integras Nicolai Rigaltii notas exhibet, quod, ut in Præfatione monet, agmen inter interpretes Minucii ducere ipsi videretur. His selectas Ouzelii, Heraldii, Meursii, Cellarii, Elmenhorstii, Perizonii, Wowerii & passim suas observationes adjungit, in quibus nonnunquam reliquorum Interpretum errores emendat. Ita perstringit Meursium, ad c. II p. 45, I, qui ante verba hujus capitis: *Itaque cum diluculo ad mare inambulando litore pergeremus*, nonnulla deesse arbitratur, itemque Fulvium Ursinum, Jacobum Ouzelium & Chr. Cellarium ad c.

V p. 53, 2, quod, contra manuscriptorum codicum auctoritatem, verba: *Quo minus mirum est, nonnullos radio investiganda penitus veritatis cuilibet opinioni temere succumbere, quam in explorando pertinaci diligentia perseverare*, ita mutant, ut Fulvius Ursinus in locum vocis *penitus* vocem *potius* substituat, reliqui autem duo eandem hanc vocem *potius* inter voces temere atque succumbere interjiciant, sequente particula *QUAM* ad id faciendum adducti. Veruntamen saepius omitti *potius*, licet *quam* subsequatur, loeis ex Cornelii Nepotis Datame c. 8, Livii L. XXIII c. 43 & Auli Gellii N. A. L. II c. 7 petitis Davisius demonstrat, qui & Græcos eodem loquendi genere usos fuisse probat. Id quod etiam jam ante ipsum ostendit Lambertus Bos in libello de Ellipsi Græca in voce *μᾶλλον*, & ante hunc Taubmannus in notis ad Plauti Menæchm. Act. V Sc. I v. 21 & ad ejusdem Rudent. Act. IV Sc. IV v. 70 & plures alii observarunt. Clarissimum Perizonium sub censuram vocat ad C. V p. 59, 2, quod in verbis: *qui adhuc rudi seculo in ipsius mundi natalibus meruerunt Deos vel faciles habere, vel Reges?* nulla necessitate adductus pro voce *faciles* ponat *patres*, Wowerum ad C. XVI p. 95, 2 ex vocibus, *ut potero, pro viribus* duas priores tollentem, propterea quod eadem plane illarum, quæ subsequentium, sit significatio, cum tamen constat, Scriptores Afros voces idem significantes non raro conjunxisse, id quod etiam facit Julius Cæsar de B. G. L. I c. XXVI de Helvetiis dicens: *eaque tota nocte continenter ierunt, nullam partem noctis itinere intermisisse* &c. Rigantium ad c. XVII p. 102 & 103, 4 *hiberna olivitate* hibernam uliginem designari asserentem, ubi his vocibus metonymice usurpatis ipsam hiemem innui putat Davisius, iis, quæ antecedunt, id docentibus. Fulvium Ursinum denuo ad c. VIII p. 69, 2, quod ex verbis *Atheniensis viri* ultimum tollat & a scriptoribus Romanis populorum nominibus *virivocem* interdum addi & J. Cæsaris & aliorum exemplis ostendit. Potuisset etiam, ut alias solet, addere, Romanos, ut in aliis, ita in hoc quoque loquendi genere Græcos imitatos fuisse. Nam in Herodoti L. I legimus: *κόλων ἀπὸ Ἀθηναίων*, &

tot editiones abunde testantur: quarum plerasque tum Lucas Holstenii Exercitatio de Veribus, quorum Minucius c. XXI meminit, a Gronovio p. 209. & sequ. alibi, tum Praefatio ab Ouzelio hinc scriptori in lucem omisso praefixa representat, qui etiam singulis editionibus brevia de iisdem iudicia subjungit. Uterque vero Index nonnulla continet, quae in altero minus reperiuntur, adeoque alter alteri supplendo intervit. Nec omittendus est Rigaltius, qui & ipse in Praefatione de variis Minucii editionibus disserit. Praeter eos, quos Lucas Holstenius atque Jacobus Ouzelius commemorant, hoc opus (quod etiam Tomo III Bibliothecae Patrum continetur) denuo in aspectum orbis eruditi protulerunt ipse Ouzelius, cujus editio primo Lugduni Batavorum A. 1652, 4 & deinde rursus ibidem A. 1672, 8 cum ipsius & aliorum observationibus in lucem prodit, & Christophorus Cellarius, qui illud brevibus notis a se conscriptis explanatum Halae a. 1699. 8. typis mandandam curavit, cujus editionis etiam in Actis nostris A. 1699 mense Junio p. 246 & 247 mentio facta est. Minime quoque praeter hos negligendus videtur Ablencurtius, qui hunc libellum in linguam Gallicam a se translatum Lutetiae Parisiorum A. 1646 chartis duodecim paginarum edidit. Hos tandem nuper secuti sunt Viri Clarissimi, Joannes Davissius atque Jacobus Gronovius: quorum quid uterque in sua editione praestiterit, nunc paucis indicandum est. Quod igitur ad Davissium attinet, qui & Julium Caesarem nuper accurate vulgavit, ut patet ex Suppl. T. IV Sect. VII, is primo hic Francisci Balduini dissertationem de Minucio Felice, deinde integras Nicolai Rigaltii notas exhibet, quod, ut in Praefatione monet, agmen inter interpretes Minucii ducere ipsi videretur. His selectas Ouzelii, Heraldii, Meursii, Cellarii, Elmenhorstii, Perizonii, Wowerii & passim suas observationes adjungit, in quibus nonnunquam reliquorum Interpretum errores emendat. Ita perstringit Meursium, ad c. II p. 45, 1, qui ante verba hujus capituli: *Itaque cum diluculo ad mare inambulando litore pergeremus*, nonnulla deesse arbitratur, itemque Fulvium Ursinum, Jacobum Ouzelium & Chr. Cellarium ad c.

V p. 53, 2, quod, contra manuscriptorum codicum autoritatem, verba: *Quo minus mirum est, nonnullos radio investiganda penitus veritatis cuiuslibet opinioni temere succumbere, quam in explorando pertinaci diligentia perseverare*, ita mutant, ut Fulvius Ursinus in locum vocis *penitus* vocem *potius* substituat, reliqui autem duo eandem hanc vocem *potius* inter voces *temere* atque *succumbere* interjiciant, sequente particula *QUAM* ad id faciendum adducti. Veruntamen saepius omittitur *potius*, licet *quam* subsequatur, loeis ex Cornelii Nepotis Datame c. 8, Livii L. XXIII c. 43 & Auli Gellii N. A. L. II c. 7 petitis Davisius demonstrat, qui & Græcos eodem loquendi genere usos fuisse probat. Id quod etiam jam ante ipsum ostendit Lambertus Bos in libello de Ellipsi Græca in voce *μᾶλλον*, & ante hunc Taubmannus in notis ad Plauti Menæchm. Act. V Sc. I v. 21 & ad ejusdem Rudent. Act. IV Sc. IV v. 70 & plures alii observarunt. Clarissimum Perizonium sub censuram vocat ad C. V p. 59, 2, quod in verbis: *qui adhuc rudi seculo in ipsius mundi natalibus mernerunt Deos vel faciles habere, vel Reges?* nulla necessitate adductus pro voce *faciles* ponat *patres*, Wowerum ad C. XVI p. 95, 2 ex vocibus, *ut potero, pro viribus* duas priores tollentem, propterea quod eadem plane illarum, quæ subsequentium, sit significatio, cum tamen constet, Scriptores Afros voces idem significantes non raro conjunxisse, id quod etiam facit Julius Cæsar de B. G. L. I c. XXVI de Helvetiis dicens: *eaque tota nocte continenter ierunt, nullam partem noctis itinere intermisisse* &c. Rigantium ad c. XVII p. 102 & 103, 4 *hiberna olivitate* hibernam uliginem designari asserentem, ubi his vocibus metonymice usurpatis ipsam hiemem innui putat Davisius, iis, quæ antecedunt, id docentibus. Fulvium Ursinum denuo ad c. VIII p. 69, 2, quod ex verbis *Arbeniensis viri* ultimum tollat & a scriptoribus Romanis populorum nominibus *viri* vocem interdum addi & J. Cæsaribus & aliorum exemplis ostendit. Potuisset etiam, ut alias solet, addere, Romanos, ut in aliis, ita in hoc quoque loquendi genere Græcos imitatos fuisse. Nam in Herodoti L. I legimus: *κόλων αἰνῶς Ἀθηναῖος*, &

eodem libro: *αὐτὸ βασιλείως*. Præterea loca quædam
 vitii laborantia levi mutatione corrigat, interdum & indicat, ubi
 Minucius ad Ciceronem respexerit, inprimis autem voces sin-
 gulares, quarum vel forma, vel significatio rarior est, diligen-
 ter illustrat. Inspiciatur c. II p. 44, 1, ubi vocem *assiduitas* con-
 tinuam præsentiam denotare probat, id quod reliqui interpre-
 tes monere neglexerunt, præter Gronovium, qui eandem huic
 voci significationem tribuit. C. VIII p. 69, 1, ubi *humani-
 tatis* voce genus humanum significari docet, eandemque Græ-
 cos voci *ἀνθρωπίνης* interdum significationem adscribere ob-
 servat. Ubi tamen monendum est, ea, quæ de *humanitatis* vo-
 ce a Davilio afferuntur, præter Arnobii locum, jam ab Heraldò,
 Wovero & Elmenhorstio observata fuisse. C. IX p. 73, 2 vo-
 cem *promisce* textui restituit, & ex Gellii N. A. locum in me-
 dium profert, ex quo intelligi potest, eam non plane inuista-
 tam esse, codicis manuscripti auctoritatem secutus. Minime vero,
 ut putat, in omnibus editionibus *promiscue* reperitur. Nam,
 Gronovio referente, tum Rigaltiana, tum hanc secuta Leiden-
 sis A. 1645 *promisce* exhibet. C. XVIII p. 105, 3 clarissime
 demonstrat, locum in Ciceronis L. II de N. D. c. 52 extantem
 Minucii scribentis animo obversatum fuisse, cujus ver-
 ba ita se habent: *Ægypti siccitatem temperat Nilus, colit Eu-
 phrates Mesopotamiam, Indus & serere orientem dicitur &
 rigare.* Tullii vero locus est ejusmodi: *Ægyptum Nilus ir-
 rigat, Mesopotamiam fertilem efficit Euphrates: Indus vero
 non aqua solum agros laticat & mitigat, sed etiam conse-
 rit. Magnam enim vim seminum dicitur secum deportare.*
 Eundem vero Wovero deberi, ex illius observationibus per-
 spici potest. Interim ibidem meminit, hunc ipsam locum
 auctiorem extare in MS. quam lectionem Wovero, Heraldò
 & aliis pro glossemate habitam ipse probat, ut & Gronovi-
 us, qui tamen locum aliter distinguit. Ita enim scribitur Da-
 vilio: *Ægypti siccitatem temperat Nilus annis; colit Euphra-
 tes Mesopotamiam; pro imbris pensat Indus flumen & ser-
 re orientem dicitur & rigare.* Gronovio vero hoc modo: *Æ-
 gyptum temperat Nilus annis: colit Euphrates Mesopotamiam*
pro

pro imbris: pensat Indus: flumen & serere orientem dicitur & rigare. C. VII p. 66, 2, ubi reliqui legunt: *Omitto veteres, qua multa sunt, & de Deorum natalibus, donis, muneribus: negligo carmina Poetarum: prædicta etiam de oraculis fata tranfilio, ne vobis antiquitas nimium fabulosa videatur,* ipse legit: & de Deorum natalibus, donis, muneribus negligo carmina Poetarum &c. Passim etiam aliorum scriptorum loca, quæ ad illustrandum Minucium affert, corruptionis suspecta corrigit, & difficiliora explanat. Inspiciatur c. XXI p. 121, 1, ubi locum Ciceronis L. I de N. D. c. 42 ita vulgo extantem: *Quid Prodicus Chius? qui ea, qua prodesse hominum vita, Deorum in numero habita esse dixit,* sic legit: *Quid Prodicus Ceus &c.* & Brasnum atque Jo. Alb. Fabricium, Chium eundem appellantes, erroris accusat, Suidæ atque Platonis hunc Sophistam κείων vocantium autoritate nixus. Divisionem capitula eam retinuit, quæ clarissimo Cellario placuit, ut & ejusdem rerum atque verborum observatione digniorum indices, quos tamen nonnihil immutavit; quibus indicem autorum veterum in notis aut emendatorum, aut illustratorum adjecit. Sed de Daviso hætenus. Nunc de Gronovio dicendum est. Is codicem MS. qui Lutetiæ Paris. est, denuo consulendum curavit & præter integras illorum notas, quorum titulus mentionem facit, selectas quoque aliorum affert, quos inter imprimis sunt Meursius atque Ouzelius, quem ultimum tum in Præfatione, tum in observationibus suis acerbe perstringit & tantum non ubique aut commisisse plagium, aut attulisse superflua, evincere conatur. E contrario Joannem Pricæum propterea commendat, quod in notis ad diversos S. Scripturæ libros, itemque in observationibus ad Apulejum varia Minucii loca illustraverit. Meminit etiam in Præfatione notarum a Salmasio, Brummero & Ernstio in Minucium confectarum. In notis suis nonnunquam Gallicum Interpretem & ceteros sæpius corrigit, loca scriptorum & maxime Ciceronis, ad quæ Minucium respexisse arbitratur, indicat, nonnulla emendat, voces vel ob formam, vel ob significationem memorabiles illustrat, & interdum loca reliquis

commentatoribus prætermiffa aggreditur. Quæ ut claris ab omnibus perficipi atque cognofci poffint, quædam ex iisdem decerpta legentium oculis exponenda funt. C. I p. 3 & 4 occurrunt verba: *ut ipfe quodammodo mihi viderer in præterita redire, non ea, quæ jam tranfata & decurfa funt, recordatione revocare, ad quæ Cellarium, quo jure, quæve injuria, carpere videtur. Enimvero nullum profus, inquit, ex illis quæ allinuntur ab Cellario, poteft videri fuiſſe, quod fedatus fit Minucius.* At vero, quifquis Cellarii obſervationem inſpexerit, is facile intelliget, virum clariffimum loca ex Plauto, Lucretio & Solino eo tantum confilio adduxiſſe, ut indicet, formam *decurfa* Latinis ſcriptoribus non inuſitatam eſſe, minime vero, quod Minucium ſcribentem ad quempiam ex illis attendiſſe arbitretur. Hic enim obſervationis ejus eſt exorſus: *Non inuſeta Latinis forma*, quibus verbis ipſa loca ſtatim ſubnectit. Interim recte dicit Gronovius Ciceronem ita locutum eſſe, quatenus id minime probaverit. Nam ſub finem orationis pro *Q. Quintio prope acta jam*, inquit, *ante, decurſaque.* Ad c. IV p. 35, ad verba: *ſi mihi quaſi novus aliquis, & quaſi ignarus partis utriusque confidas*, exemplis ex Cicerone atque Livio petitis oſtendit, vocis *mibi* abundantiam lingua Romana loquentium conſuetudini plane conſentaneam eſſe, perſtringitque Ouzelium, qui dubitare videtur, an *confidere alicui* Latina ſit loquendi ratio, locoque *confidas* legit *confidas*, Oxoniensem editionem ſecutus. Ad c. IV p. 36, 1 Minucium ad Ciceronem, ibid. p. 32, 1 ad Virgilium attendiſſe putat, id quod alibi quoque facit. Utrum vero ubique ſcopum ſuum attingerit, aliis judicandum relinquimus. Ad c. VIII p. 82, 4, ad verba: *in publicum muta* tum ex ipſius Minucii c. XIX, tum ex Quintil. Decl. XIII demonſtrat, in *publicum* loco in *publico* recte dici. Ad C. XI p. 113, 1 *dicere* nonnunquam idem denotare, quod *addicere*, locis ex Cicerone atque Plauto allatis declarat. Ad C. II p. 13, 3 locum illuſtrat, quem reliqui Interpretes penitus neglexerunt, docetque, veteres ſquam marinam nervis utiliſſimam exiſtimariſſe. Cum Minucio conjunxit Cæcilium Cyprianum de Idolorum vanita-

vanitate, tum suis, tum Rigaltii notis instructum, & Julium Firmicum Maternum de Errore profanarum religionum, in Ouzeliana etiam editione Minucio adjunctum, ac Woweri, Josephi Scaligeri & suas observationes adjecit. Ultimum locum Francisci Balduini dissertatio, nonnulla Virorum doctorum loca Octavium Minucio Felici vindicantium, Rigaltii Præfatio de variis editionibus Octavii Minuciani, emendandorum & addendorum, tum in contextu, tum in notis, & rerum, verborumque memorabilem, partim in ipso Minucii Felicis Octavio, partim in notis occurrentium, Indices occupant.

DIARIUM PATRUM, FRATRUM, ET SORORUM Ordinis Minimorum Provincia Francia seu Parisiensis, qui religiose obierunt ab A. 1506 ad 1700;
Autore R. L. RENATO THUILLIER, ejusdem Ordinis & Provincia pluries Exprovinciali.

Parisius, apud Petrum Giffart, 1709, 4.
 Alph. 3 pl. 6.

IN limine operis, quod in privatos usus scriptum typis committere a Capitulo provinciali A. 1707 celebrato jussus est Auctor, de conventibus agitur Minimorum Provinciae Franciae, quæ Francisco Paulano adhuc superstite coaluisse asseritur, nunc XXVIII conventus complexa, quorum primarius est Nigeonensis prope Parisios. Moniales hujus ordinis primum A. 1621 a P. Francisco Ripariano institutæ sunt, Patribus primum repugnantibus, sed Pontifice & Rege annuente. In Diario ipso memoriae secundum dies, quibus singuli obiere, dispositæ duos Tomos, quorum quilibet sex menses complectitur, constituunt. Ingens hic illorum numerus, qui splendido loco nati, asperri-
 moi ordinis disciplinam seculo prætulere. Plures adhuc ob miram in semet austeritatem, abstinentiam, patientiam, humilitatem, in oratione constantiam, ac alias virtutes; nonnulli etiam ex fratribus peculiarem simplicitatem, aut in colligendis elemosynis solertiam passim commendantur, quamvis elegantioris

- tioris styli laudem Autor non videatur quæsiſſe. Nos a-
liquorum mentionem repetemus, quos in rem literariam, ſu-
amque religionem merita ſb aliis diſtinguunt. Quanquam
vero eruditionis laude iſtum ordinem illuſtraverint Abra-
hamus Patron, Antonius Dupro, Stephanus Maulguin, Francis-
cus de Theis, Niolaus Barræus, Nicolaus Leſguillierius, E-
gidius Camart, Claudius Rangolius, Petrus Piiart, Franciſcus
Giry, Joh. Dehem, Simon Martinus, Antonius Eſtienne alii-
que; memorabilia tamen, quæ de iis referantur, haud habemus.
- P. I p. 228. P. Adriano autem Druelle ut hic locum demus, facit cura illa,
qua Bibliothecam Conventus Ambianenſis in ordinem rede-
git, multisque acceſſionibus locupletavit. Obiit A. 1673. P. Oliva-
rius Chaillou, qui A. 1643 deceſſit, in cœnobio Minimorum Pari-
ſino præclaram Bibliothecam inſtituit. Utrumque in iſto be-
nefactorum genere ſuperavit Ludovicus Donius d' Attichi, Re-
gienſis peimum ac deinde Auguſtodunenſis Episcopuſ, clarus
opere, quod tribus primæ magnitudinis tomis de S. R. E.
Cardinalibus, qui a ſex & amplius ſeculis pietate floruerunt, A.
1660 Pariſis edidit, qui, quam ſibimet collegerat Bibliothecam,
cœnobio Belnenſi legavit. Deceſſit A. 1664. His jungimus P.
I, 263. Sebastianum Quinquet, qui in conventu Brieniſi Bibliothecam
aut primus inſtituit, aut inſigniter auxit. Fato functuſ eſt A.
1685. Nicolaus Barræus præclariuſ de ordine ſuo, omnique Gal-
lia merituſ eſt, qui Magiſtras Scholarum, in quibus ſequior ſe-
xus inſtituitur, & earum ſeminaria primus erexit. Præcox in
illo pietas cœmmendatur, qui vix decennis Deo ſe devovit, &
acri diſciplina in puerile corpusculum animadvertit. Poſt-
quam adolevit XXVII annos, ſpiritualibus tentationibus alti-
tisque ſpeculationibus fuit exercituſ, a quibus illum mors A.
1686 liberavit. Illuſtre Polygraphi exemplum daturuſ forte
fuiſſet Franciſcus de la Noue (Lanevius) qui omnibus ſe ho-
noribus Eccleſiaſticis abdicavit, ut operibus ſuis elaborandis
vacare poſſet. Stuporem meretur cataloguſ librorum, quos
II, 11, 15. meditatuſ eſt, ab ipſo edituſ, & hic denuo repetituſ. Sed il-
la, quibus nec longiſſima vita ſuffeciſſet, paralyſi, quæ qua-
tuordecim ante obiitum annis virum afflixiſt, A. 1670 interce-
pit.

pit. Inter editos est Chronicon ordinis Minimorum, cujus P. I ap. 222-
 prolixiores multo Annales pollicitus est. Inter promissos, post 251.
 alios speciosi & laboriosissimi vastissimiq; argumenti apparent:
 Centuriæ Catholicæ Magdeburgensibus antistrophæ, seu Hi-
 storia Ecclesiastica de seculo in seculum sub iisdem titulis dis-
 posita, quibus Magdeburgenses suæ Centurias digesserunt,
 quo facilius & ipso quasi conspectu errores eorum & fallacia
 deprehendantur, arguantur & revocentur. Schedæ ejus ad Bi-
 bliothecam conventus Parisiensis devenerunt, quarum quibus-
 dam Autor noster frequentissime utitur. P. Hilarion de Co-
 ste Monasticæ familiæ decus est, cui lucem affudit scripto A.
 1655 Iconismo S. Francisci Paulani, ordinis Minimorum Insti-
 tutoris, cum notis & probationibus ad historiam necessariis; ut
 & vita Johannæ Franciæ Ducissæ Biturigum Fundatricis An-
 nuntiarum. Præcipuum vero opus illius est Historia Ca-
 tholica Seculi XVI & XVII, de vitis & rebus **gestis tam viro-**
rum, quam mulierum pietate, doctrina & religione catholi-
ca insignium, Parisiis A. 1625. Ceterum & Ordinis hujus histori-
cis accensendi sunt P. Jo. Cannartus, anno 1589 defunctus, cujus
summa privilegiorum ordini Minimorum a summis Pontificibus
concessorum Parisiis prodit; P. Petrus Naudæus Provincialis,
qui A. 1598 e vita migravit, & Paris. 1596 Regulam cum præ-
missa compendiarie enarratione institutionis ordinis Minimo-
rum edidit, & Matthæus Bourdin, qui vitam Magdalensæ Vi-
gneron ordinis Minimorum tertianæ publicavit Parisiis A. 1689,
 ut alios vitarum particularium scriptores plurimos omittamus.
 Potius quosdam ob morum laudem aut censuram celebratos
 producamus. P. Jacobus de la Houffaye, cujus memoria d. 22 A-
 prilis, A. 1644 ei emortuali, celebratur, silentium tam stricte ob-
 servavit, ut plane mutus existimaretur, ac vix ullam per to-
 tum vitæ tempus foeminam conspiciere ausus est. In P. Pe-
 tro Hangart, qui A. 1579 e vivis excessit, reprehenditur,
 quod in concionibus dicendi finem tempestive facere non po-
 tuerit. Cui similis fere fuit P. Michael Gorgeu, qui præter
 scripta edita, operi de Cardinalium origine, institutione, & of-
 ficiis A. 1673 immortalis est. Ille enim missam celebrans tan-
 tum

II, 71 seq.

2

I, 5.

I, 295.

I, 298.

I, 176.

I, 181.

tum saepe temporis devotioni indulfit, ut ingens inde ceteri ipsius tadium oriretur. Nonnulli vel ob mortem suam recenseri hic merentur, quam aliquando miserabilem aut certe ex levi occasione inopinato oppetiere. Ita P. Stephanus Molien, insignis Theologus, cum A. 1671 auditorum quendam aquis vellet eripere, ipse iis periit. P. Stephanus Bonvillers, eruditionis & concionum gratia multum florens, e supremo tabulato mortuus decidit. P. Simon Descots, vitam volucris servaturus, suam amisit A. 1619. Cum enim diviniore literis in secessu Vicennensi operam daret, vidit imminuentem pernici accipitrem a regibus venatoribus emissam, & ad avolandum miseram avem concitaturus, adeo vocem intendit, ut venam rumperet, quae ut rursus coalesceret, nullis medicaminibus adigi potuit. Singulare quoque mortis genus fuit, quo decessit Sebastianus de la Villa, totius Provinciae Procurator Generalis. Quippe opifex quidam e culmine domus in humeros forte praetereuntis de lapsus, ita illum conquassavit, ut animam inde efflaverit. Recensionem nostram ob signabimus vita Marini Mersenni, maximi e Minimorum ordinis Viri. Natus ille tenui loco Anciaci in celebri apud Cœnomanos oppido, quod a popularibus Oyse vocatur, A. 1588 die VI Idus Septembris. Primo in ipsa Cœnomanorum urbe, deinde Flexiae apud Patres S. J. & Parisiis institutus, A. 1612 d. 17 Julii tyrosinium apud Minimos inivit. Ab illis Subdiaconus in initio, mox Diaconus & Presbyter Nivernum missus est, & juniorum Fratrum Philosophicis studiis praefectus. Quae cum per triennium moderatus, & per annum Theologiam professus esset, ad regimen annuum postulatus, eoque deposito A. 1619 Parisios revocatus, ingenti non minus eruditionis quam Musices laude inclaruit. Libros, quos hoc tempore conscripsit, lites, quae illi cum aliis intercessere, nec non Mœcenates ejus, de quibus omnibus Autor noster agit, brevitatis causa hic omittimus, praecipua fata enarrare contenti. Anno 1639 aquas Spadanas adiit, & postquam Leodium diverterat in via, qua Coloniam itur, a praedonibus pessime habitus, nec modo viatico spoliatus, sed ad cutem quoque nudatus, per totum diem in palea delitescere coactus est. Et necdum defunctus adversa fortuna, cum in eodem itinere Antwerpi-

P. II p. 16.

H. 76.

H. 179.

H. 91-113.

nam totius explorator creditus esse tumultuante plebe in
custodiam raptus est, qua tamen postridie liberabatur. Quae
omnia Astrologus praedixerat, quaequam incredulo. Post ali-
quod tempus Galliae partem, iterumque annis aliquot interje-
ctis Italiam peragravit. Mortis causam apud amicissimum sibi
Cartesium invenit, cum eum per summos caniculae ar-
dores adiisset, & aestuans porrectam aquam frigidam largius
hausisset. Ex quo enim refrigerat, obstinatus laterum dolor acu-
te eum pupugit, omnemque Medicorum opem fessellit, quippe late-
re, licet non sine summis cruciatibus, a Medicis aperto die 7 Sep-
tembris A. 1648 placide exspiravit. Magnae ejus virtutes ce-
lebrantur, quae tamen illum contra obrectatores tueri haud
potuerunt. Quippe aliquando Rosae Crucis frater audit,
qui se pro lubitu conspectui hominum posset subducere. Prae-
terea cum homo profundae subtilitatis, in conversatione a pu-
ero ingenua simplicitate parum differret, inq; sermonibus nimis
apertus esset, & quoties de rebus, quae pace bellove publice
gererentur, sermo esset, de quibus minus curiosus alias erat, ri-
dicule saepe sententiam ferret, multi inde cavillandi materiam
acceperunt. Nae forte ingratum erit staturam Viri doctissimi
cognoscere, quae mediocris illi fuit, incurvis paulisper hume-
ris. Facies vero oblongior & rugosa, color subfuscus, oculi
ac capillus nigricantes & frons aperta. Vox tenuis (quapro-
pter & a concionibus abstinuit) sed admodum concitata. Vi-
tam a jus A. 1649 idiomate Gallico consignavit P. Hilarion de
Coste seu Costeus, & Noster eam tanta cura descripsit, ut vix
aliam majori.

*VOLUMEN JURIS GENTIUM, HISTORI-
am & origines S. R. I. Comitum a WARTENBERG,
dissertationem Politicam de Characterem praestantissimi
Purpurati, exemplo WARTENBERGICI Comitum de-
clarati, ac Specimen Institutionum Juris Naturae
& Gentium WARTENBERGICARUM
complectens.*

tum sæpe temporis devotioni indulgit, ut ingens inde cœtui ipsius tædium oriretur. Nonnulli vel ob mortem suam recenseri hic merentur, quam aliquando miserabilem aut certe ex levi occasione inopinatè oppetiere. Ita P. Stephanus Molien, insignis Theologus, cum A. 1671 auditorum quendam aquis vellet eripere, ipse iis periit. P. Stephanus Bonvillers, eruditionis & concionum gratia multum florens, e supremo tabulato mortuus decidit. P. Simon Descots, vitam volucris servaturus, suam amisit A. 1619. Cum enim diviniore literis in secessu Vicennensi operam daret, vidit imminens periculi accipitrem a regis venatoribus emissum, & ad avolandum miseram avem concitaturus, adeo vocem intendit, ut venam rumperet, quæ ut rursus coalesceret, nullis medicaminibus adigi potuit. Singulare quoque mortis genus fuit, quo decessit Sebastianus de la Villa, totius Provinciae Procurator Generalis. Quippe opifex quidam e culmine domus in humeros forte prætereuntis de lapsus, ita illum conquassavit, ut animam inde efflaverit. Recensionem nostram ob signabimus vita Marini Mersenni, maxime e Minimorum ordinis Viri. Natus ille tenui loco Anciaci in celebri apud Cœnomanos oppido, quod a popularibus Oyse vocatur, A. 1588 die VI Idus Septembris. Primo in ipsa Cœnomanorum urbe, deinde Flexiæ apud Patres S. J. & Parisiis institutus, A. 1612 d. 17 Julii tyrocinium apud Minimos inivit. Ab illis Subdiaconus initio, mox Diaconus & Presbyter Nivernum missus est, & juniorum Fratrum Philosophicis studiis præfectus. Quæ cum per triennium moderatus, & per annum Theologiam professus esset, ad regimen annum postulatus, eoque deposito A. 1619 Parisios revocatus, ingenti non minus eruditionis quam Musices laude inclaruit. Libros, quos hoc tempore conscripsit, lites, quæ illi cum aliis intercessere, nec non Mæcenates ejus, de quibus omnibus Autor noster agit, brevitate causa hic omittimus, præcipua fata enarrare contenti. Anno 1639 aquas Spadanæ adiit, & postquam Leodium diverterat in via, qua Coloniam itur, a prædonibus pessime habitus, nec modo viatico spoliatus, sed ad eum quoque nudatus, per totum diem in palea delitescere coactus est. Et necdum defunctus adversa fortuna, cum in eodem itinere Antwerpi-

P. II p. 16.

H, 76.

H, 179.

H, 91-113.

un' velle explorator creditis et insinuante plebe in
 custodia ruptus est, qua tamen postdie liberabatur. Quae
 omnia Astrologus praedixerat, quoquam incredulo. Post ali-
 quod tempus in illam partem, iterumque annis aliquot interjo-
 dis Italiam peragravit. Mortis causam apud amicissimum sibi
 Cartesium invenit, cum eum per summos caniculae ar-
 dores adisset, & aestuans porrectam aquam frigidam largius
 hausisset. Ex quo enim refrigerat, obstinatus laterum dolor acu-
 te eum pupugit, omnemque Medicorum opem fessellit, quippe la-
 tere, licet non sine summis cruciatibus, a Medicis aperto die 1 Se-
 ptembris A. 1648 placide expiravit. Magnae ejus virtutes ce-
 lebrantur, quae tamen illum contra obtrectatores tueri haud
 potuerunt. Quippe aliquando Rosae Crucis frater audit, qui se pro
 lubitu conspectui hominum posset subducere. Praeterea cum homo
 profundae subtilitatis, in conversatione a puero ingenua simplicitate
 parum differret, inq; sermonibus nimis apertus esset, & quoties de
 rebus, quae pace bellove publice gerebantur, sermo esset, de quibus
 minus curiosus alias erat, ridicule saepe sententiam ferret, multi
 inde cavillandi materiam accipere. Nec forte ingratum erit staturam
 Viri doctissimi cognoscere, quae mediocri illi fuit, incurvis paulisper
 humeris. Facies vero oblongior & rugosa, color subfuscus, oculi
 ac capillus nigricantes & frons aperta. Vox tenuis (quapropter
 & a concionibus abstinuit) sed admodum concitata. Vitam
 a jus A. 1649 idiomate Gallico consignavit P. Hilarion de Coste
 seu Costaxus, & Noster eam tanta cura descripsit, ut vix aliam
 majori.

*VOLUMEN JURIS GENTIUM, HISTORI-
 am & origines S. R. I. Comitum a WARTENBERG,
 dissertationem Politicam de Characteribus praestantissimi
 Purpuræ, exemplo WARTENBERGICI Comitum de-
 clarati, ac Specimen Institutionum Juris Naturæ
 & Gentium WARTENBERGICARUM
 complectens.*

Illustrissima vetustissimaque gens *Kolbio-Wartenbergica*,
 quæ jam anno a C. N. cīcēlxix in Merbodo Equite & Fa-
 milix conditore floruit, a Castro Wartenbergico, in agro Mas-
 sovico prope Cæsaris Lutram sito nomen accepit. Cujus Merbodi
 tres memorantur filii, duo Patri cognomines, & Wernerus, toti-
 dem gentis suæ propaginum auctores. Inter eos autem na-
 tu major Merbodus prædium Wullensteinium incoluit, ab
 eoque Wullensteinianorum cognomen, deinceps rursus ex-
 stinctum, in familiam suam intulit, quorum insignia gentilitia
 P. 4. ab Autore nostro percensentur. Hunc proxime excepit Wer-
 nerus, *Kolbionis* nomine insignitus, qui illustrissimam gentem
Kolbio-Wartenbergicam, hodieque superstitem, felicissime pro-
 pagavit. Merbodus autem alter, natu minor, Wartenbergicorum
 nomen servavit, qui iterum Schnebergiorum, Sylgeriorum, Buse-
 riorum & Schaubfussiorum nuncupatione a se invicem distincti
 fuere. Omnis vero hæc Merbodi junioris, ut & pri-
 oris, posteritas, Seyfrido a Wartenberg, coelibus vitæ stu-
 S. dioſo, e rebus humanis erepto, A. cīccccī defecit, insignibus, a
 ceteris gentis familiis non multum discrepantibus, usa. Quibus
 præstructis Autor noster (*Georgius Helwicius*, Moguntinæ
 Basilicæ vicarius, quem pluribus locis illustratum locu-
 pletavit alius, qui sub literis I. E. H. latere voluit) utriusque
 Merbodi stirpem, in commentariis de Familiis Rhe-
 no quodam vicinis comprehensam, prætervectus ad *Kolbio-
 Wartenbergicos* statim progressus est, eorumque Historiam ex
 Tabulario Comitum a Wartenberg ac Diplomatis publicis
 atque indubitata fidei monumentis, quorum copiam *Joannes Ca-
 sinirus Kolbio a Wartenberg*, Illustrissimi moderni Comitum Pa-
 rens, Principi Palatino Bipontinæ propaginis a Consiliis sanctiori-
 bus & vicaria provinciæ administratione, ipsi fecerat, elegan-
 ti sermonis genere conscripsit. Tribus igitur *Sectionibus* eam
 2. sqq. absoluturus, initio in *Kolbionis* cognomenti originem inquit,
 idque a clava, quo instrumento militari veteres Germani, Vir-
 gilio, Silio, & Ammiano testibus, frequentius usi fuerint, Wer-
 nero, Merbodi senioris filio secundo genito, primum induit

facte mox, adeoque rursus ab illustissimo Comite Warten-
 bergico, familiae ad possessiones redactae instauratore felicis-
 simo, nostra gratè obsequium fuisse sub iugis *Seditionis II* an-
 tiquissimae gentis propagandae & per Lannorum bellum con-
 tinuatam atque ad nostra usque tempora peractam succes-
 sionem mentis, aris, singulorum vitam, conjugia, praediorum
 accessiones, bonorumque incrementa, ac res gestas breviter
 strictimque percesset. Quos inter Wernerus & Conradus 15.
 memorabile *gratissimorum & integerrimorum Kolbionum* elo-
 gium a Rudolpho I Imp. acceperunt. Tum vero *Joannis*
Kolbionis, supremi Aulae praefecti & hereditarii Caroli IV
 Imp. & Bohemiae Regis Pincernae, quem magna apud Imperato-
 rem gratia valuisse scribit, eaque dignitate plures Warten-
 bergios gavisos fuisse, testimonio *Eobuslai Balbini*, domestici
 rerum Bohemicarum scriptoris, ipsorumque Diplomatum fide,
 confirmat. Simul ac autem ad illustrissimi Comitis Wartenber-
 gici, superstitis, Parentem pervenit, longiore virtutum ejus
 meritorumque enumeratione utitur. Etenim varias illum, a-
 nimi excolendi causa, regiones peragrassè, atque ab Italiae Ger-
 maniaeque Principibus, Hetrusco & Palatino Septemviro, eo-
 demque infelicissimo Bohemiae Rege, Friderico V in pretio
 habitum, ac splendidissimis muneribus belli pacisque tempo-
 re praefectum fuisse refert. Hoc itaque ortus est *JOANNES* 46.
CASIMIRUS KOLBIO A WARTENBERG, in lucem edi-
 tus anno superioris seculi XLIII, qui illustrissimam *Comitis* di-
 gnitatem in familiam suam non tam intulisse, quam ante in-
 gentem hanc collatam postliminio restituisse perhibetur. Nam-
 que Illustrissimorum S. R. I. *Comitum* ordini A. MDCCCXIX
 ab Imperatore adscriptus, novum hoc decus, terris fundisque,
 ad Rhenum sitis, auctis & in *Comitarum* Imperii evectis, e-
 gregie tuetur. Apud Potentissimum Borussiae Regem & Princi-
 pem Electorem Brandenburgicum maximis hactenus muneribus
 praefuit, dictus quippe *Summus Cubiculariorum Comitum Decu-
 rio, Princeps Purpuratorum, Vicarius Hereditarius Arausionensiu-
 m ditiorum, supremus stabuli Eques, Sacri Regalis Patrimo-
 nii moderator supremus, Maximus publicorum cursuum Tri-*

banus hereditarius, Marscallus Borussiae Regni, Cancellarius
 & Eques ordinis Equestris, ab insigni Aquila nigra appellatus,
 Patronus Academicarum per omne imperium. Licet autem
 anno denum ætatis LVI rebus uxoris operam dederit; ni-
 hilominus tamen satis numerosam prolem, *Fridericum, Casimi-*
rum, Fridericum Carolum, & Guilielmum Antonium, omnes
 superstites, ex Illustrissima Coniuge suscepit. Ceterum huic
 Comitum Wartenbergicorum Historiæ subjungitur *Commen-*
tatio Politica, ab illustri Purpurato quodam scripta, atque ex
 Teutonico in Latinum sermonem translata, veri germanique
 status publici Administræ notas exhibens, & luculentissimo Co-
 mitis Wartemborgici primarii Borussiae Regis Administræ, ex-
 emplo comprobata. In qua Autor totus in eo est, ut, qui-
 bus adminiculis Illustrissimus Comes instructus, ad supremum
 Palatinæ dignitatis fastigium pervenerit, ostendat juxta expo-
 natque. Quamobrem Vitam ejus copiose describit, laudes
 virtutesque maximas summo studio persequitur, ac quibus
 præceptionibus tam præclare formatus sit, fuse accurateque en-
 narrat. Quam dissertationem denuo auxit & locupletavit La-
 tinus ejusdem Interpres, argumenta civilis prudentiæ, ab il-
 lustrissimo Comite novissime prolata, in *Addimento* suo com-
 plexus. Quæ omnia cum ita comparata sint, ut hic coar-
 ctari haud facile queant, lectuque tamen dignissima sint, con-
 sultius fore censemus, si rerum harum cupidus ad ipsum non
 magnæ molis librum remittamus. Restat autem, ut de *War-*
tenbergico Commentario, a Jo. Casimiro Patre de *officiis au-*
thentice & civilis vite in gratiam filiorum conscripto, paucissimis
 dicamus. Is nimirum Autore e vivis sublato, primum Biponte
 auspiciis Caroli Ludovici, Electoris Palatini, publici ju-
 ris factus est, deinde auctior emendatiorque Berolini semel
 iterumque prodit. Præceptiones autem & doctrinas tradit,
 quibus præsentis ac futuri ævi felicitas perfici & obtineri pos-
 sit. Ad cujus lectionem ut Nobiles excitentur, de argu-
 mento libri, Autore, hujusque vita bene sapienterque acta,
 sine & scopo, ac stili denique indole breviter strictimque dis-
 seritur, integrumque Commentarium XLII momenta, sive *Ca-*
pita continentem, atque Institutionum Juris Naturæ & Gen-
 erum

stam nomine insignitam Latineque redditam in lucem propediem emissam iri, monetur. Interea specimen ejus explicato *Cap. I* proponitur, reliquarumque inscriptiones brevissimis ad extremum subnectuntur.

LE PARFAIT AMBASSADEUR.

i. c.

LEGATUS OMNIBUS NUMERIS AC PAR-
tibus absolutus, ab ANTONIO DE VERA & DE CUN-
NIGA primum Hispanice editus; novissime autem in
Gallicum sermonem translatus.

Tom. II.

Lugduni Batavorum, apud Theodorum Hakium, 1709, 8.

Alph. 2 pl. 12.

Cum plures de Legationibus aliquid confignaverint, quos inter, post Polybium, Gentilis, Magius, Paschalius, Hotman; Franciscus Le Vayer & Wicquefortius eminent, precipua quoque laus debetur Autori nostro, qui Dialogum hunc de Legati munere Hispanico idiomate edidit Hispani, 1621, 4, postea 1646 eadem forma, sed Etrusco idiomate & suppresso Autoris nomine, a Mutio Zicatta recusum. Nam cum ipse (quemadmodum de eo a Nic. Antonio in *Bibl. Hisp. Nova T. I p. 48* relatum legimus) ob eximiam ingenii sagacitatem multiplicemque rerum cognitionem a Philippo IV ad Venetos Orator missus esset, apud quos diu deinde haesit, nemo ad explicanda Legati munia aptior videri poterat Vera nostro, qui a legatione in Hispaniam redux factus septuagenario major decessit Madriti die 20 Octobris anni 1658. In modum autem Dialogi conscriptum est opus, in quo duo amici, inter se colloquentes, ac de Legati virtutibus praeclare differentes, in scenam produciuntur. Alter Ludovicus appellatus est; alter vero Julii nomen accepit. Ac si conjecturae locus relinquatur, illustrem Autorem a Duumviris toto orbe celeberrimis, Ludovico de Haro & Julio Mazarino, haec nomina mutuatum esse, veri nobis simile videtur. Isti enim, arcanorum politicorum scienti-

tisiani, atque in summis dignitatibus apud Hispaniae Galliaeque Reges superiori saeculo constituti, potentiae & graviorum negotiorum Administris, qui omnia in memoratis Regnis nota ac consiliis suis moderabantur, celebrati fuerunt. Institutum vero Autoris nostri est, Legatum ita instruere, ut officii sui partes rite ad digne explere queat. Quem in finem non solum saluberrimas praeceptiones magno numero suppeditat, sed & lectissimis eisdem exemplis, ex veteri pariter ac recentiori Historia depromptis, vitiaque & virtutes Legati ad vivum experimentibus, egregie illustrat. Illa enim omnem hic rem conficere, multoquo facilius, quid imitandum vitandumque sit, exemplis quam praeceptis doceri, recte existimavit. Quamobrem ex Graecis Romanisque Scriptoribus, ac recentiorum etiam monumentis sollicitè ea collegit, collecta ordine accurateque exposuit, atque exposita denique ad omnes casus & eventus tam scite accommodare novit, ut acri subactoque iudicio eum praeditam harumque rerum peritissimum fuisse, nemo facile sit inficiatus. Primum omnium autem succinctam Legati descriptionem habet, eumque amicitiae & concordiae, inter Principes firmandae & conservandae, conciliatorem, 26. eum auctoritate missum, nominat. Cujus etiam praecipuas doctos, fidelitatem, industriam, asecretatem, prudentiam, liberalitatem & singularem dicendi vim, in quibus excellere debeat, 30. generatim per censet. In primis autem eo emittendum atque elaborandum Legato esse censet, ut non Principis modo, ad quem ablegatus est, naturales animi propensiones probe cogitas perspectasque habeat, sed ministrorum etiam, quibus vnum conferendum ipsi est, mores ac studia sedulo expiscetur. 34. Quo facto diversa Legatorum genera exponit, quique Legati, Nunci, Feciales, Caduceatores & Praecones proprie dicendi, ac quae horum maxime apud Romanos munera fuerint, sigillatim ostendit. Ac cum Fecialibus quidem Romanorum, 41. quos Verbonarios vocabant, Quaestores nostros militares & 50. Commissarios, Paschalium secutus, comparavit. Tum vero ad eos, qui Legati honore digni censendi, progressus, sacri ordinis viros ab hoc munere non excludendos esse ac gravissimum

summa negotia summa cum laude & dexteritate sapius tractasse, multorum exemplis confirmat. Quos inter e veteribus Augustinum & Gregorium M. nominatim compellat, quibus & Chrysostrum, ab Arcadio Imp. ad Gainam, Gothum, cum Politicorum nemo ad hunc ire auderet, missum, subjungere potuisset. Ex contraria autem parte mercatores, as multo minus opifices, Legationes pro dignitate Principis ac muneris neutiquam obire posse, adversus Paschaliū contendit. Neque minus & foeminas Legationis omnis expertes esse vult, ac deprecandi tantum & lacrymis utendi partes iis relinquit, contra quam Paschalius, pro foeminis, legationibus peridoneis; propugnans existimavit. Ad recipiendos porro Legatos quod attinet, tam facile admittendos, magnificeque tractandos, quam benevole, & sine mora, quodocunque iis placuerit, dimittendos esse censet. Quod ab antiquis religiose observatum fuisse monet, ut denegatam Legatis audientiam, reditumque eorum ad Principes suos impeditum ac retardatum, magni criminis loco putariat. Romanos igitur, qui erga foederatorum æque ac hostium Legatos benigne humaniterque se gesserunt, & domibus splendide exornatis liberaliter eos receperunt, maximopere ex hoc capite collaudat. Contra autem cum Augerio Gislezio Turcas vehementer reprehendit, quod Legatos ad se venientes longius nonnunquam, quam par est, detinere soleant, & licet semel iterumque & saepius discedendi facultatem efflagitaverint, reverti ad Principes suos difficulter patiantur. Præterea de *Inviolabilitate* Legatorum, quod ab omni injuria ac læsione immunes præstandi sint, præclare disserit, illosque Jure Gentium singulari hoc privilegio frui, rectissime defendit. Quamobrem Alexandrum M. & Philippum II. Hispaniæ Regem, prudentia admirabili conspicuum, verissimis laudibus in cœlum extollit, quod Legatos, etiam non omni ex parte innocentes, & extra officii sui limites egressos, impune dimiserint, eosque ulla ratione violari, severe prohibuerint. Ille enim omnem operam dedit, ut in expugnatione Tyri, qua omnes ad interuersionem cadebantur, Carthaginensium Legatis, quamvis ad pertinaciter

tinissimi, atque in summis dignitatibus apud Hispaniæ Galliaque Reges superiori seculo constituti, potentia & graviorum negotiorum Administris, qui omnia in mentotis Regnis nota ac consiliis suis moderabantur, celebrati fuerunt. Institutum vero Autoris nostri est, Legatum ita instruere, ut officii suspartes rite ac dignè explere queat. Quem in finem non solum saluberrimas præceptiones magno numero suppeditat, sed & lectissimis eadem exempla, ex veteri pariter ac recentiori Historia de promptis, vitiaque & virtutes Legati ad vivum experimentibus, egregie illustrat. Illa enim omnem hic rem conficere, multoquè facilius, quid imitandum vitandumque sit, exemplis quam præceptis doceri, rectè existimavit. Quamobrem ex Græcis Romanisque Scriptoribus, ac recentiorum etiam monumentis felicite ea collegit, collecta ordine accurate exposuit, atque exposita denique ad omnes casus & eventus tam scite accommodare novit, ut acri subactoque iudicio eum præditam harumque rerum peritissimum fuisse,

p. 29.

nemo facile sit inficiaturus. Primum omnium autem succinctam Legati descriptionem habet, eumque amicitia & concordia, inter Principes firmandæ & conservandæ, conciliatorem,

26.

eum auctoritate missum, nominat. Cuius etiam præcipuas doctæ, fidelitatem, industriam, alacritatem, prudentiam, liberalitatem & singularem dicendi vim, in quibus excellere debet,

30.

generatim percenset. Inprimis autem eo enitendum atque elaborandum Legato esse censet, ut non Principis modo, ad quem ablegatus est, naturales animi propensiones probe cogitas perspectasque habeat, sed ministrorum etiam, quibus eum conferendum ipsi est, mores ac studia sedulo expiscetur.

34.

Quo facto diversa Legatorum genera exponit, quique Legati, Nuncii, Feciales, Caduceatores & Præcones proprie dicendi, ac quæ horum maxime apud Romanos munera fuerint, singillatim ostendit. Ac cum Fecialibus quidem Romanorum,

41.

quos Verbonarios vocabant, Quæstores nostros militares &

50.

Commisarios, Pæthaliæ secutus, comparavit. Tum vero ad eos, qui Legati honore digni censendi, progressus, sacri ordinis viros ab hoc munere non excludendos esse ac gravis-

fium

summa negotia summa cum laude & dexteritate sæpius tractasse, multorum exemplis confirmat. Quos inter e veteribus Augustinum & Gregorium M. nominatim compellat, quibus & Chrysoctomum, ab Arcadio Imp. ad Gainam, Gothum, cum Politicorum nemo ad hunc ire auderet, missum, subjungere potuisset. Ex contraria autem parte mercatores, ac multo minus opifices, Legationes pro dignitate Principis ac muneris neutiquam obire posse, adversus Paschaliū contendit. Neque minus & foeminas Legationis omnis expertes esse vult, ac deprecandi tantum & lacrymis utendi partes iis relinquit, contra quam Paschalius, pro foeminis, legationibus peridoneis, propugnans existimavit. Ad recipiendos porro Legatos quod attinet, tam facile admittendos, magnificeque tractandos, quam benevole, & sine mora, quodocunque iis placuerit, dimittendos esse censet. Quod ab antiquis religioso observatum fuisse monet, ut denegatam Legatis audientiam, reditumque eorum ad Principes suos impeditum ac retardatum, magni criminis loco putarint. Romanos igitur, qui erga foederatorum æque ac hostium Legatos benigne humaniterque se gesserunt, & domibus splendide exornatis liberaliter eos receperunt, maximopere ex hoc capite collaudat. Contra autem cum Augerio Gisleño Turcas vehementer reprehendit, quod Legatos ad se venientes longius nonnunquam, quam par est, detinere soleant, & licet semel iterumque & sæpius discedendi facultatem efflagitaverint, reverti ad Principes suos difficulter patiantur. Præterea de *Inviolabilitate* Legatorum, quod ab omni injuria ac læsione immunes præstandi sint, præclare disserit, illosque Jure Gentium singulari hoc privilegio frui, rectissime defendit. Quamobrem Alexandrum M. & Philippum II. Hispaniæ Regem, prudentia admirabili conspicuum, verissimis laudibus in cælum extollit, quod Legatos, etiam non omni ex parte innocentes, & extra officii sui limites egressos, impune dimiserint, eosque ulla ratione violari, severe prohibuerint. Ille enim omnem operam dedit, ut in expugnatione Tyri, qua omnes ad interuicium cedebantur, Carthaginensium Legatis, quamvis ad pertinaciter

P. 54.

254.

103.

99.

105.

109.

106.

sibi resistendum Tyrios incitassent, e furibundi militis manu erepti, incolumes servarentur. Hic vero Venetorum Legatum, Mantuæ Carpetanorum degentem, qui maleferiatos homines in domo sua diu foverat, multaque se indigna commiserat, nulla poena affecit, quosdam e domesticis ejus maximorum criminum convictos ac capitis damnatos urbe & regno excedere jussisse, contentus. Quo facto ad Venetorum Senatam, omnesque Principes Christianos, penes quos Legati ipsius erant, scripsit, voluntatem suam ac desiderium esse, ut Legati sui, si delinquerent, secundum cujusque Regni ac Republicæ, in qua viverent, leges judicarentur, ac privilegiis & immunitatibus, ipsorum personæ ac muneri alioquin concessis, minime gauderent. Quod vero Carolus V Imp. Rinconem & Fregosum, Francisci I in Aulam Turcicam destinatos Legatos, per Insubrorum Præfectum, *Marchionem Guasium*, in itinere excipiendos ac postea interficiendos evasisse perhibeatur, id jure factum esse dicit, propterea quod Rinco, gente Hispanus, criminis Læse Majestatis reus, ad Gallum defecisset, & in Regem suum patriamque nefarie conspirasset. Etenim a Francisco mandata ad Turcam acceperant, ut bellum hic Imperatori inferret, atque Italiæ & Germaniæ fines depopularetur. Quibus expositis ad notissimam Legati *Ordinarii* & *Extraordinarii* distinctionem pergit, & quæ utriusque munera sunt, minime prætermittit. Atque sic tandem ad singularem virtutum Legatum ornamentum enumerationem progreditur, & quæ speciatim ab eo requirantur, fusius explicare instituit.

150. Itaque Legatum suum dicendi facultate probe instructum esse cupit, quum præcipuum ejus munus in persuadendo ac dissuadendo versetur. Hinc enim factum esse existimat, ut apud veteres Romanos Oratorum nomen insignirentur. Ac memorabile est Pyrrhi, Epirotarum Regis, oratorum, plures sese urbes munitissimas Cineæ, Legati incomparabili facultate præditi, prudentia, quam militum armis sub potestatem redegit, pronunciantis. Ratione ætatis autem quæ in Legato desideretur, judicio multo rerum usu subacta prudentiæque exacta eum metitur, pro certo ac definito annorum nu-

mero minime pronuntians. Interea tamen eo inclinare videtur, ut arbitretur, junioribus potius quam provecta ætate viris legationis munus esse demandandum: quod luculento Romanoꝝ exemplo, atque insigni etiam Aristorelis, Lacedæmonios, quod senes tantum Senatores eligerent, acriter ac *falsè* hoc nomine reprehendentis, testimonio comprobatur. De moribus igitur Legati unice sollicitus, ex bonis optimum, ex præcipuis primum ac principem, atque ex delectis lectissimum quemque creandum esse, cum Plutarcho & Hyspa Sophista asseverat. Porro autem illustri ac, si quidem fieri liceat, summo loco cum ortum esse oportet, præpterea quod benignius a Principe, ad quem mandata Domini sui perferret, excipiatur, & quod ultro hinc consequitur, negotia feliciter perficere, plurimamque, quæ aliis, obscuro genere natis, procul dubio denegata fuissent, facilius impetrare queat. Quæ deinceps de fortunæ bonis, quibus Legatum haud destitutum esse debere scribit, patria, cujus intuitu indigenam advenæ præferendam suadet, nomine, bonum lætumque om̄en præ se ferente, optima corporis statura, formaque decora, tacitæ commendationis vicibus fungente, vestibus quoque, quæ gentium, apud quas commoratur, moribus atque institutis non adversari debeant, ac denique sermone genere, quod vernaculum esse jubet, fufus commemoravit, operosius hic transcribere noscimus, breviter summamque ea attingisse contenti. Postremo autem loco præstantissimas Orationes, in antiquiorum pariter ac recentiorum Scriptorum monumentis extantes, atque a celeberrimis magnorum Regum & florentissimarum Respublicarum Legatis de maximi momenti rebus quavis occasione & loco habitas, omnibusque publica negotia tractatus insigni usui futuras, studiose conquisivit, earumque seriem locupletissimam in calce libri subministravit.

P. 283.
288.
502.
318.
319.
320.
376.
378.

ONTLEDENDE VERKLAARING &c.

h. e.

EXPLICATIO ANALYTICA EPISTOLÆ

posterioris ad Corinthios; Auctore HIERONIMO

Kkk a

SI

SIMONE VAN ALPHEN, V. D. M. Am-
steladamenſi.

Amſtelædami, apud Jacobum Borſtium, 1708, 4.

Alph. 5 pl. 9².

AD ſenſum verum e Sacris Literis erſendum nihil magis con-
ducere Cl. Autori videtur, quam investigatio ſcopi, quem
ſcriptor quiſque ſacer ſibi propoſuit, & accurata diſpoſitio to-
tius libri. Prorſus vero diſſentit ab illis, qui non ubique
in libris ſacris ex antecedentibus & conſequentibus de ſenſu
dictorum jûdicari poſſe exiſtimant, idque exemplo ſcriptorum
Novi Teſtamenti probare nituntur, qui loca nonnulla Veteris
Teſtamenti, non habito reſpectu antecedentium aut conſe-
quentium explicare ipſi videntur. In Prolegomenis fuſe agit
de vita Pauli & Timothei, quorum nomina hæc Epistoſa præ-
fert, de urbe Corintho & moribus incolarum, de numero
Epistoſarum a Paulo ad Corinthios ſcriptarum, quarum tres fu-
iſſe, unamque deperditam eſſe ſtatuit, de Epistoſa priore hodie
adhuc ſuperſtite, cujus argumentum breviter exhibet, de tem-
pore, quo Paulus Hieroſolymis in viacula conjectus eſt, nempe
A. C. 55, de tempore porre, quo poſtiorẽ Epistoſam ſcripſit,
quod eodem anno contigit, denique de occasione, ſcopo, ar-
gumento, divinitate & uſu hujus Epistoſæ. Præmiſſa eſt o-
peri tabula ſynoptica totius Epistoſæ, ubi ſingulæ diviſiones
ac ſubdiviſiones peculiaribus numeris, literis etiam aliisque
ſignis forma diverſis indicantur. Hæc ſigna per totum
etiam Commentarium repetuntur: utque Lectori ſtatim in o-
culos incurrat, quæ pars Epistoſæ in quaque pagina explicetur,
ad latus ſupremæ lineæ ſigna diviſionum tam generalium quam
inferiorum, uſque ad ſubdiviſionem infimam, de qua in illa
pagina agitur, junctim appoſita reperiuntur. Ad dictum cap.
IX, 6, ubi Paulus dicit, *parce ſerentem, parce etiam meſſu-
rum*, Cl. Autor annotat, Apoſtolum conſulto non dicere *pa-
rum* ſerentem, ſed *parce*, ne qui homines, qui animum qui-
dem habent beneficorũ, ſed opibus deſtituuntur, ea re contri-
ſtantur: a Deo enim non opus externum, ſed cor reſpici. In-
tem-

temporaria vero illa parsimonis effici, ut homo minore fruatur letitia Spiritus sancti, minore partheſia erga Deum in precibus, minore sensu pacis Divinae, quæ rationem omnem transcendit: non posse etiam ab ejusmodi homine excitari tantum solatii in fratribus tentatis, nec tantam laudem Dei in miseris: neque ab eo tot homines a statu salutis alienos ad Christum allici ac perducere; ideoque ipsi longe inferiorem gloriam in altera vita esse expectandam. Per *lites*, quas Paulus in Corinthiis cap. XII, 20 improbat, Cl. Autor docet non intelligendas esse diversas sententias: fieri enim non posse, quam diu in his terris vivimus & tantum ex parte cognoscimus, ut omnia membra ecclesiae circa omnia idem sentiant. Significari itaque vocabulo *litium* aliud quidpiam non referendum ad perpetuas & quotidianas infirmitates fidelium, sed aut ad opera carnis in infidelibus, aut ad singulares lapsus in ipsis fidelibus, quando caro spiritum in lucta superat. Hujus generis *lites* esse, si fundamenta fidei, exempli gratia resurrectio mortuorum, oppugnentur, itemque si diversae sententiae minoris momenti absque amore ventilentur, & alter alterum propterea damnet.

DE WAAGEN DER CHERUBIM &c.

h. e.

CURRUS CHERUBINORUM, SEU VISIO

*Ezechielis ad fluvium Chebar; Autore BAL-**DUINO HUNNIO, V. D. M. in Insula**Valacria.*

Dordraci, apud Theodericum Goris, 1707, 4.

Alph. 1 pl. 5 cum fig. zn.

Explicatur hoc libro caput primum Ezechielis, ubi Prophetas Cherubinos currumque eorum, quos viderat prope fluvium Chebar, describit. Utitur Cl. Autor methodo erotemata, quam tanquam longe utilissimam laudat, optatque, ut illa loco methodi concionatoriae in ecclesiis introducatur. Allegat haec in finem canones synodorum generalium, Vesali-

Kkk 3

ensis

- ensis A. 1568 & Embdanæ A. 1571 habitæ, quibus constitutum est, ut methodus ista ubique in ecclesiis recipiatur. Allegat etiam exemplum exulæ Germanorum, Gallorum ac Belgarum, qui tempore Eduardi VI Regis Angliæ Londini in Ecclesia sua eo docendi modo fuerunt usi. Scopum visionis, quæ Ezechieli apparuit, hunc fuisse statuit, ut indicaretur, Deum tempore captivitatis Babylonicæ, relicto sanctuario, quod Hierosolymis habuerat, discessurum in terram Babylonicam, atque ibi etiam curam gesturum populi sui. Hæc omnia ad ecclesiam Christianam applicat, namque & hujus in Babylonia Antichristiana commorantis Deum semper curam gessisse.
138. Qua occasione comparationem instituit inter Babylonem novam & veterem. Illam a Johanne *Apoç. XVII* listi sub imagine meretricis sedentis super multas aquas, cum qua scortati sint Reges terræ, & de cujus vino impuro biberint omnes gentes, visam eam esse in deserto & appellari magnam Urbem, cui sit imperium in Reges terræ. Eodem modo & Babylonem veterem gerere imaginem foeminae mollis ac delicatæ, *Jer. XLVII, 1*, & sedisse super multas aquas, *Jer. LI, 13*, etiam cum hac scortatas gentes ac vino impuritatis ejus inebriatas esse, *Jer. LI, 7*, terram Babylonicam itidem vocari desertum, *Jer. XXI, 1*, & Babylonem dominam Regnorum, *Jer. XLVII, 5*. Ad ditæ sunt a Cl. Autore tabulæ æneæ, quibus figuram Cherubimorum currusque eorum, nec non delineationem Geographicam Assyriæ ac terræ Cananæ listit.

CORPORIS HUMANI ANATOMIÆ LIBER primus, una cum Supplemento Anatomico corporis humani Libro secundo, in quo partium solidarum, Libro primo descriptarum, usus & munia explicantur; Autore PHILIPPO VERHETEN, in Universitate Lovaniensi Art. & Med. P. Anat. & Chirurg. Professore Regio & Ordinario.

Bruxellis, apud Fratres t' Serstevens, 1710, 4.
Alph. 4 plag. 19 & Fig. Tabb. 47.

Foist.

Postquam in Actis A. 1711 Mense Martio de Libro primo diximus, nunc superest, ut de secundo quoque agamus, qui Physiologicus est, indice itidem, cum capitum, tum verborum & rerum exornatus, atque nonnulla ex iis contemplerur, quæ in *quinque*, ex quibus constat, *Tractatibus* comprehenduntur. In *primo* videlicet horum, dum de Elementis, Temperamentis, Humoribus & Spiritibus agitur, tanquam instrumentis præter partes solidas ad functionum exercitia necessariis, loco elementorum pro phænomenis explicandis nunc principia Cartesianiana, nunc chymica magis commendantur. In temperamentis describendis ratio qualitatum, tum primarum, tum secundarum, jubetur habenda; omnesque qualitates corporis in certa elementorum dispositione quoad numerum, magnitudinem, figuram, conjunctionem & respectum ad invicem, motum vel quietem, collocantur. Calor corporis primario sanguini, veluti liquori valde heterogeneo, non autem partibus solidis aut liquoribus simplicioribus, nec spiritibus, calore omni in se destitutis, adscribitur; inter partes vero solidas æque ac fluidas omnes cor respectu ventriculi sinistri, in statu naturali constante minimeque fugitivo calore instructi, censetur calidissimum. Temperamentorum alia signa a causis petuntur & effectibus, non neglectis tamen juvantibus & nocentibus; circa ætatem vero & sexus temperamenta decrepita ætas non tam pro peculiari ætate, quam senectutis parte venditur. Humores in genere perhibentur substantia liquida, palpabilis, in corpore humano genita, illique naturalis, ut partes solidæ & alvi fæces, spiritus, aqua, vinum & affines liquores, pus itidem ac sanies, numero humorum excludantur. Et quamvis præter chylum & sanguinem, veluti humores alibiles primarios, admittantur humores alibiles secundarii in genere, qui extra communem circuli viam in meatibus partium solidarum pro nutritione harum hæreant, exploduntur, tamen Veterum decantatæ species quatuor, nempe innominatus, ros, cambium & gluten, tanquam infirmo fundamento superstructæ. Chylum naturaliter ad albedinem vergere asseveratur, quia imprimis color iste nostris alimentis valde sit familiaris,

p. 6.
 7.
 9.
 12.
 13.
 15.
 19.
 21.
 23.
 24.

ac

- ac per experientiam una patescat, colorem assumptorum ante habitum plerumque per chylicationem intendi, & non habitum aliquatenus acquiri. In sanguine non tam quatuor humores cum Veteribus quam partes subtiliores & crassiores, volatiliores & fixiores, magis minusve coctæ, sulphureæ, salinæ, aquosæ & terrestres, adeoque fluidiores & solidiores, alimentares & excrementitiz, illæque vel limpida, vel albo, rubro, nigro aut flavo colore tinctæ, considerantur. Quæ autem mutationes sanguinis insequantur ejus conquassationem, coctionem & variorum admiscelam, non minus fule recensetur, ac qualia in sanguine corpuscula per microscopium cernantur
29. quæque producta ex illo per chymiam obtineantur; ruborem tamen sanguinis a solis proficisci globulis ex similibus in lacte candido præsentia dubitatur. Quemadmodum vero inter humores non alibiles, utiles nihilominus, Lac, Semen, Succus pancreaticus, Bilis excrementitia, Sanguis menstruus, Serum, Lympha, Humor pericardii, & Saliva prolixè describuntur; ita pro mere excrementitiis & inutilibus Lachrymæ, Mucus narium, Aurium sordes, Urina & Sudor venditantur. Ex quibus tamen omnibus examen solius seminis virilis, & per microscopium, & per chymiam institutum, suffecerit huc attulisse: quæ enim particule mobiles in masculo semine per microscopium deprehenduntur, ob motum earum valde confusum & ab alio principio, quam a se ipsis dependentem, ex animalculorum consortio expunguntur; ex semine autem tauri destillato primum phlegma, deinde oleum foetidum in notabili quantitate, parum salis volatilis, produisse indigitatur, relicta multa terra leviori ac liquore in rectificatione nihil spiritus fundente. Spirituum denique existentia, ex nervorum
139. ligatura vel resectione comprobata, ab aliorum vindicatur objectionibus, postquam essentia eorum partim aërea, partim sulphurea fuit declarata. *Tractus* hinc *secundus*, motui animali destinatus, ab anima rationali, actiones nonnullas vel producente, vel dirigente, vel percipiente, a functionibus & actionum divisionibus, suspicatur, ad musculorum contractionem, & sanguinem & spiritus postulans, quo ab illo fibratum car-
144.
150.
58. 155.

carnearum cavitates aliquatenus repleantur, ab his autem tam
 materia sanguinea diutius in fibrarum cavernulis retineatur,
 quam fibræ ipsæ inflectantur. Motus tamen progressivus
 parcius, amplius Respiratio explanatur: inque inspiratione, cu- p. 164.
 jus usus primarius nitro aereo massæ sanguineæ in pulmonibus
 admixto juxta Mayow debeat, eatenus aerem pulmones
 ingredi defenditur, quatenus a lateribus thoracis & parte an-
 teriori thoracis ille protrudatur; omnis autem respiratio pro
 actione partim animali, partim naturali venditatur, quia perfe- 179.
 cte quidem sine anima peragi queat, subinde tamen ab illa et-
 iam modificari. Tum in *Tractatu tertio*, repudiata anima sen-
 sitiva, quæ in homine ab anima discrepet rationali, sensus &
 sensationes, cum in genere, tum externæ & internæ in specie,
 una cum passionibus animi, fame ac siti, somnoque, insomnio &
 vigiliis, dilucidantur. Sicuti vero cerebri vestigia sive im-
 pressionem, memoriam actualem constituentes, nihil aliud as- 237.
 seruntur, quam certa dispositio seu aptitudo viarum, in sen-
 sorio communi sive substantia medullari, orta ex frequenti mo-
 tu spirituum, objectura cujus memoriam habemus represen-
 tantium, propter quam illi postmodum consimilem motum fa-
 cillime repetant; ita in somno defectus eorum spirituum, qui
 motum ab objectis ad sensorium commune deferunt, insuf-
 ficienti ipsorum sequestrationi in cerebri cortice attribuitur, 249.
 quod vel absolute in massa sanguinea deficiant, vel reliquis par-
 ticulis firmiter intriscentur, vel versus etiam dictam substanti-
 am sanguinis propellantur. In *quarto* porro *Tractatu* inter
 actiones naturales, genitalibus contradistinctas, chylicatio,
 chyli ex ventriculo expulsio & transitio ad sanguinem, circula-
 tio sanguinis, sanguinis motus intestinalis & fermentativus,
 pulsus, sanguificatio, nutritio, generatio spirituum & humo-
 rum non alibilibum, veris denique humorum & spirituum
 separatio, evolvuntur. Speciatim ex vena, directe magis 265.
 in cordis cavitatem, quam auriculam patente evincitur, ven-
 triculus cordis non modo ab auriculis, sed & a venis una
 recipere sanguinem, sanguinem quippe per venas eo adveni-
 entem tempore, quo auriculæ constringuntur, recta omnino
 cordis intrare ventriculos. Secretionis autem doctrina figu- 303.
 ris

- ris pariter illustratur ac superius illustrata fuere masculinorum motus, respiratio, visioque directa, reflexa & refracta. In ultimo demum *Traçtatu* intricatum generationis negotium a conceptionis momento ad partum usque parturitionis & lochia extricatur figurisq; tali adumbratur ratione, ut secundinarum quoque figuræ cum integro de iisdem capite ex prima Anatomix editione huc translata, nonnullæ autem foetus partes in
- P. 316. *Tabula VI* delineatæ habeantur. Conceptionem nempe in testibus foemineis fieri eo certius propugnatur, quo minus dubitari possit, in foemellarum suum castrationibus, nunc totum uterum cum testiculis adhærentibus, nunc testiculos solos eximi, prout illæ vel tenellæ, vel senes extiterint; hinc eam etiam suam, cui alteruter tantum testis exciscatur, ad conceptionem superesse aptam, exemplo notabili comprobatur. Dubia e contra, quæ vel partiam delineamento in oculis ante fecundationem in specie videntur obesse, vel contra generationem viviparorum ex ovo a *Sbangli* moventur in genere, distincte solvantur. Foetus autem humanus quia tunica allantoide sive urinaria destituitur, urinam in illo non tam discerni & excerni, quam in massam sanguineam matris refumi conjicitur; singulare interim est, in parvuli infantis cadavere intra venam & arterias umbilicales multum coccineum pulvisculum apparuisse, sine dubio a crassiori sanguinis parte relictum, quem in foetu in lucem edito tribus absipi posse modis edocetur. Ceterum in cavitate abdominis foetus Autor semper abundantiam humoris serosi nonnihil rubescentis, in pectoris autem cavo humorem serosum, minus rubescentem; quam in abdomine, invenit; duramque meningem foetus in tres facile dispescuit lamellas. Tandem controversia subnectitur, quæ Autori cum *Dn. Mery* de usu foraminis ovalis & circulatione sanguinis in foetu intercessit, tanto minus hic referenda, quanto evidentius singularis *Dn. Mery* sententia in *Actis nostris*, cum alibi, tum *A. 1693 p. 231*, jamjam legatur excerpta, quantoque difficilius cuncta, quæ circa *Dn. Mery* aut fundamenta, aut facta & propositiones a Nostro sigillatim moventur ac respondentur, breviter queant exhiberi.

MEMO.

MEMORIÆ PHILOSOPHORUM, ORATORUM, Poetarum, Historicorum & Philologorum, inde ab *Megalandri Lutheri reformatione ad nostra usque tempora clarissimorum, renovata Decas II; collegit, recensuit, & cum addidamentis quibusdam edidit M.*

REINHARDUS HENRICUS ROLLIIUS, *Westphalus.*

Rostochii & Lipsiæ, apud Christ. Gotthold Garmann, 1710, 8.

Alph. 2 plag. 18.

Cum de Decade I paucis actum fuerit in Actis A. 1710 M. Januario p. 45, nunc alteram quoque perlestrabimus. Describuntur in ea vitæ Hermanni Tulichii, Scholæ Lunenburgensis Rect. A. 1540, Valentini Fridlandi Trocedorffii, Rectoris Scholæ Goldbergensis, A. 1556, Rieneri Reineccii, Historiarum Professoris Helmstadiensis, A. 1595, Justi Lipsii, Philologi Critici Lovaniensis, A. 1606, Petri Laurenbergii, Poeseos Profess. Rostoch. A. 1639, Stephani Heynii, Ebrææ Linguz Prof. Rostoch. A. 1643, Henrici Vagetii, Professoris Gymnasii Hamburgensis, A. 1659, Christiani Daumii, Critici & Philologi Cygnei, A. 1687, Dan. Georgii Morhofii, Eloqu. Poet. & Histor. Profess. Kiloniensis, A. 1691, Wilhelmi Ernesti Tenzelii, Consiliarii & Historiographi Dresd. A. 1707 defuncti. Ex his vitis memoria Valentini Trocedorffii memoratu lectuque imprimis digna visa fuit, de qua adeo pauca trademus ex Oratione Wittebergæ recitata A. M D LXIV a Balthasare Rhauo, Sillesio, & Trocedorffii discipulo. Is eum natum esse tradit A. 1490, Patre agricola, Bernharde Fridelando, in pago, a quo cognomen traxit, qui uno milliari a Gorlicio superioris Lusatiæ oppido distat. Suasum monachorum, qui indolem discendi avidam & doctrinarum capacem in eo deprehenderant, tradebatur Scholæ, unde paullo post, cura literas nosset, domum rediit ad operas rusticas, ubi tamen mater, quæ filium a literis abduci nolebat, ob optimam de eo spem ex monachorum judio conceptam, a Pastore & custode pagi impetravit, ut hic lectionem & pronunciationem pueri subcisivis horis exerceret,

Lll 2

ille

- ris pariter illustratur ac superius illustrata fuere musculorum motus, respiratio, visioque directa, reflexa & refracta. In ultimo demum *Tractatu* intricatum generationis negotium a conceptionis momento ad partum usque parturitionis & lochia extricatur figurisq; tali adumbratur ratione, ut secundinarum quoque figuræ cum integro de iisdem capite ex prima Anatomiz editione huc translatae, nonnullæ autem foetus partes in *Tabula VI* delineatae habeantur. Conceptionem nempe in testibus foemineis fieri eo certius propugnatur, quo minus dubitari possit, in foemellarum suum castrationibus, nunc totum uterum cum testiculis adhaerentibus, nunc testiculos solos eximi, prout illæ vel tenellæ, vel senes extiterint; hinc eam etiam suam, cui alteruter tantum testis excisus, ad conceptionem superesse aptam, exemplo notabili comprobatur.
324. Dubia e contra, quæ vel partium delineamento in oculis ante fecundationem in specie videntur obesse, vel contra generationem viviparorum ex ovo a *Shangli* moventur in genere, distincte solvuntur. Foetus autem humanus quia tunica allantoide sive urinaria destituitur, urinam in illo non tam discerni & excerni, quam in massam sanguineam matris refluxi conjicitur; singulare interim est, in parvuli infantis cadavere intra venam & arterias umbilicales multum coccineum pulvisculum apparuisse, sine dubio a crassiori sanguinis parte relictum, quem in foetu in lucem edito tribus absumi posse modis edocetur. Ceterum in cavitate abdominis foetus Autor semper abundantiam humoris serosi nonnihil rubescentis, in pectoris autem cavo humorem serosum, minus rubescentem; quam in abdomine, invenit; duramque meningem foetus in tres facile dispescuit lamellas. Tandem controversia subnectitur, quæ Autori cum *Dn. Mery* de usu foraminis ovalis & circulatione sanguinis in foetu intercessit, tanto minus hic referenda, quanto evidentius singularis *Dn. Mery* sententia in *Actis nostris*, cum alibi, tum *A. 1693 p. 231*, jamjam legatur excerpta, quantoque difficilius cuncta, quæ circa *Dn. Mery* aut fundamenta, aut facta & propositiones a Nostro sigillatim moventur ac respondentur, breviter queant exhiberi.

MEMO:

MEMORIÆ PHILOSOPHORUM, ORATORUM, Poetarum, Historicorum & Philologorum, inde à Megalawdri Lusberi reformatione ad nostra usque tempora clarissimorum, renovata Decas II; collegit, recensuit, & cum addidamentis quibusdam edidit M.

REINHARDUS HENRICUS ROLLIS, Westphalus.

Rostochii & Lipsiæ, apud Christ. Gotthold Garmann, 1710, 8.

Alph. 2 plag. 18.

Cum de Decade I paucis actum fuerit in Actis A. 1710 M. Januario p. 45, nunc alteram quoque perlestrabimus. Describuntur in ea vitæ Hermanni Tulichii, Scholæ Lunenburgensis Rect. A. 1540, Valentini Fridlandi Trocedorffii, Rectoris Scholæ Goldbergensis, A. 1556, Rieneri Reineccii, Historiarum Professoris Helmstadiensis, A. 1595, Justi Lipsii, Philologi Critici Lovaniensis, A. 1606, Petri Laurenbergii, Poeseos Profess. Rostoch. A. 1639, Stephani Heynii, Ebrææ Linguz Prof. Rostoch. A. 1643, Henrici Vegetii, Professoris Gymnasii Hamburgensis, A. 1659, Christiani Daumii, Critici & Philologi Cynici, A. 1687, Dan. Georgii Morhofii, Eloqu. Poet. & Histor. Profess. Kiloniensis, A. 1691, Wilhelmi Ernesti Tenzelii, Consilarii & Historiographi Dresd. A. 1707 defuncti. Ex his vitis memoria Valentini Trocedorffii memoratu lectuque imprimis digna visa fuit, de qua adeo pauca trademus ex Oratione Wittebergæ recitata A. M D LXIV a Balthasare Rhauo, Silesio, & Trocedorffii discipulo. Is eum natum esse tradit A. 1490, Patre agricola, Bernharde Fridelando, in pago, a quo cognomen traxit, qui uno milliari a Gorlicio superioris Lusatiæ oppido distat. Suasu monachorum, qui indolem discendi avidam & doctrinarum capacem in eo deprehenderant, tradebatur Scholæ, unde paullo post, cum literas nosset, domum rediit ad operas rusticas, ubi tamen mater, quæ filium a literis abduci nolebat, ob optimam de eo spem ex monachorum judio conceptam, a Pastore & custode pagi impetravit, ut hic lectionem & pronunciationem pueri subcisivis horis exerceret,

LII 2

ille

ille literas eum formare ac pingere doceret. Ad hunc usum ei interior betulæ cortex chartas, anser calamos & fuligosa-fumibuli atramentum suppeditabat. Biennio itaq; hisce exercitiis consumpto repudiavit vitam rusticam, & urbe repetens, in matris totum sese studiis dedit, ac tanta quidem assiduitate, ut spem de se summam concitaret. Anno 1513, quo Parentes amisit, Lipsiam se contulit, audivitque ibi Petrum Mesellanum, qui in Latina lingua puriore, & Richardum Crocum, Anglum, qui in Græca excellere judicabatur. Suscepto hic primo in Philosophia gradu, Gorlicium revoeatur ad docendum in Schola, ubi etiam inferiore erat loco, tamen tanta ejus eruditionis fuit opinio, ut non solum scholasticos erudiret, sed ipsos etiam Collegas, quibus Libros Ciceronis de officiis explicabat, & Plutarchi libellum de puerorum educatione. Hanc ita multo post cum B. Lutherus indulgentias oppugnaret, quas venales circumferebat Tezelius, excitus Viri fama, Vitembergam, illius visendi causa, profectus est. Tunc temporis forte in Judæum, sacris Christianorum initiatum, incidit, cui operam suam addixit ad ministeria domestica, ut sine sumptu elementa addisceret linguæ sanctæ, in qua celeriter tantum profecit, ut Psalmos alii explicare posset. In Academia Vitembergensi ad annum quintum usque commoratus, assiduum præbuit auditorem Luthero & Philippo, tanto fructu, ut posterioribus annis privatim enarrando Ciceronis scripta & Græcas D. Pauli Epistolas, commode se sustentaret, donec ad restitutionem scholæ Goldbergensis evocaretur, quæ post discessum Hieronymi Wildebergi prope collapsa erat. In Silesia crebros instituit sermones cum amicis de suscepta religionis emendatione, & certamini interfuit, quod Uratislaviæ Doctore Joanni Hesso, Theologo præstanti, cum monachis & sacerdotibus ejus loci subeundum erat, & Swenckfeldii deliriis fortiter sese opposuit, ac plurimos annos scholam Goldbergensem præclare gubernavit, donec sub extrema tempora sævissima peste dissiparetur schola, & vix collectis e naufragio tabulis subito incendio totum conflagraret oppidum, quo ædificia scholæ simul perierunt. Post eam cladem cum agmine scholastico in exilium

lium secessit, in quo dum occupatur colligendis sumtibus ad aedificia restauranda, ætate & laboribus fractus, subita apoplexia opprimitur inter docendum, cum enarrare cœpisset Psalmum XXIII, die VI Calend. Maji anni 1556, postquam annum attingisset sexagesimum septimum.

JACOBI FRIDERICI REIMANNI HISTORIA Litteraria particula, sive de libris Genealogicis vulgarioribus & rarioribus Commentatio.

Lipsiæ & Quedlinb. sumptibus Gottl. Ern. Strunzii, 1710, 8. Alph. 1 pl. 6.

Dividitur nobilissimum argumentum in Sectiones duas; quarum altera, seorsum antea jam edita, uno velut intuitu omnem Historiam litterariam Genealogicam ab O. C. ad hæc usque tempora delineat; altera arcanæ aliquod Historiæ litterariæ specimen proponit. De priori ut paucula differamus, quatuor Noster ipsius constituit periodos. *Hebraicam*, quam a tempore Moſis usque ad excisam Hierosolymam deducit, præcipuos Genealogiarum & autores & admiratores Judæos habens. *Græcam*, quam a Cyri ævo usque ad Xerxis refert ætatem; quo temporis intervallo *Musæus*, *Hesiodus*, *Acusilaus*, *Arifteas*, *Hellanicus*, *Epimenides*, aliique Græcorum, Genealogias texendi studio dediti fuerint adeo, ut non in excelſorum modo heroum stirpes successionesque, sed in Deorum etiam suorum stemmata inquisiverint. *Romanam*, sive *Italicam*, qua a tempore Ciceronis usque ad Augusti mortem, *T. Pompeii Attici*, *M. Terentii Varronis*, *M. Valerii Corvini Messala* & *C. Julii Hygini* opera amœnissima hæc studia quam maxime floruerint. *Germanicam*, in tres iterum periodos subdivisam; quarum primam a Tacito ad Carolum M. usque deducitur, versus, quos in laudes heroum cecinissent olim, totos fuisse historico-genealogicos, ait: alteram a Carolo M. usque ad Maximilianum I; tertiam ab eodem usque ad nostram ætatem pertexit. Et *Maximilianus* utique primus audit Genealogiarum

P. 5 ff.

31.

41.

49.

52.

- arum apud Germanos restaurator, quippe qui tot excellentia Germanorum ingenia excitavit, quæ in scientiam longe utilissimam omne studium diligentiamque contulere; quos deinde secuti sunt plures, e quibus Noster commendat *Reinerum Reinecciam, Reusnerum, Henningum, Ristersbusium, Buccelinum, Ulbonem Emmium, Diepholdum, Lairitium, Lobmayerum, Spenerum, Imboffium*. Claudid hanc sectionem catalogus scriptorum, qui historiam Genealogicam Zollerano-Brandenburgicæ domus illustrarant, quorum maxime commendabilem *Reutschium* nominat in Cedreto suo Brandenburgico. Sequitur altera Sectio, quæ superiori anno pro MSS. potiorumque Genealogicorum, vel impressorum, vel MSS. Synopsis exhibet. Et de MSS. primum agens, Latinos raros, rariore Græcos, rarissimos Hebraicos esse pronunciat. In his porro cum rariora dicantur, quæ ante annos quingentos vel octingentos fuissent exarata; omnium rarissima fore existimat apographa *Adami* Genealogica, & *Esdra* MStum, quod solos Bononienses possidere, & *Anonymi* Hebraicum de origine Melchisedech Regis Salem, quod in Neophytorum collegio Romæ inveniri perhibeant. Sed Græcorum MSta inventu difficillimis adnumerari, vel inde auguratur, quod brevi tempore præstantissima scientia apud Græcos floruerit. In horum vero numero Græcum habet *Atbanasianum*, de genealogia Melchisedech, quod apud Vindobonenses, & *Damascianum* $\pi\epsilon\rho\lambda\acute{\omicron}\nu$ $\epsilon\pi\chi\acute{\omicron}\nu$, quod apud Oxonienses, Meursianumque de familiis Atticis, quod apud Suecos conservari memorat. Atque inter Latinorum rariora volumina *Jani Jacobi Boissardi* MS. de genealogia & imaginibus Deorum ponit, *Rupertique* ac *Reinesii* labores. Nec intacta relinquit aliarum gentium MSS. quorum complura adhuc in publicis privatisque Bibliothecis superesse ferantur. Germanorum opera quod spectat, vel in Latina, vel in Germanica dispescuntur. Illorum inter potiora inedita *Christiani Eberhardi*, Academiæ Juliæ quondam Hist. & Poet. Professoris, Genealogica, Brunsvicensium imprimis & Lunenburgensium Ducum & familiarum, refert: & *Anonymi Weingartensis* Guelforum principum Genealogiam. Tacemus tot
- Comit.

pag. 6

4.

10.

12.

54.

57.

Comitum familiarum monimenta, quæ passim in scriniis custodiuntur, ut Gleichensium, Thuringiacorum, Honsteinensium, Wintzenburgicorum, Catenellenburgicorum. Sic Germanicis adnumerantur antiqua Germanorum carmina a Tacito laudata: *Dominici Dineri* opera: tum quæ ad historiam imprimis Genealogicam Brandenburgicam conducunt, quæque maxime commendata a Rentschio legimus, *Moningeriana & Wurffbeimiana*: & *Guilielmi* præsertim *Budai*, Halberstadiensis, opus Genealogicum, cujus hic & series, & contenta communicantur. Varia deinde, quæ Noster possidet, MSS. *Brotuffiana* explicantur. Inter impressos tandem rariores relatos præ ceteris videmus Arabicos, quod scilicet in illustrium familiarum consignandis historiis Arabes solerent esse negligentissimi. In Hebraicis (præter S. Scripturam) sec. XV scriptoris R. *Abraham Zachari* liber prosapiarum: in Græcis *Mearfiana* & *Reinecciana* memorantur. Et repertu quidem faciliores esse Latinos; neque tamen e rarioræ nostrorum serie eximenda statuit genealogiarum opera *Timocratis Arsenii*, *Cordilli*: *Francisci Irenici* opus Genealogicum, exegeseos Germanicæ titulo insignitum: Theatrum Genealogicum *Hanningii* & plura. Adhuc huic etiam Sectioni est Disquisitio historica de necessitate scepticismi in studio Genealogico.

p. 60 sequ

77

98, 99, 100

160, 161.

162, 163.

165.

166.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE &c.

i. e.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM Tomus XVI; Autore LUDOV. ELLIES

DU PIN, Doctore Theol. Paris. & Prof. Regio.

Editio secunda.

Amstelædami, apud Petrum Humbertum, 1710, 4.

Alph. 1 pl. 3.

Celeberrimus Pinius, in sua scriptorum Ecclesiasticorum Bibliotheca plus præstatis, quam pollicetur titulus, honesta quidem impostura, & in tantum laudanda, in quantum reprehendi debet eorum jaçtantia; qui ampullis titulorum & ses-

sesquipedalibus verbis majorem, quam pro vero, opinionem de scriptis suis Lectori insinuare student, postquam tomis XIII & XV omnem ecclesiasticam seculi XV historiam enarrasset, tomo XIV & XVI scriptores ejusdem seculi, Theologicis scriptis claros, complecti instituit. Et tomum quidem XIV eorum memoriz dicavit, qui usque ad annum 1550 defuncti sunt: eumque in Acta nostra relatum meminimus Anno 1703 p. 253. Præsenti itaque Tomo XVI reliquos illius ævi scriptores ecclesiasticos more suo ita describit, ut vita cujusque strictim exposita, & librorum catalogum & argumenta optimorum librorum recenset, ac denique judicium suum de stylo atque eruditione auctoris subjungat. Illud tamen apparet facile, eum, ne migraret morem Pontificiorum, quo Chinensium exemplo se solos in religione oculatos esse, reliquos orbis incolæ aut cœcutire aut plane in tenebris versari sibi persuadeat, nonnisi eos in scriptorum ecclesiasticorum censum retulisse, qui Romam inveterato atque ob id ipsum amabili errore adorant. Sed age excerpamus nonnulla ex præclaro hoc opere. De Adamo Sasboutho refert, eum tam prodigiola poluisse memoria, ut Virgilii poetæ XII librorum sine ulla hæsitati-
 one recitare posset. Quæ res non solum nobis in memori-
 am revocat Lipsii exemplum, Taciti libros a capite ad calcem recitare valentis, teste Erythræo in Pinacotheca tertia: sed & posteritatis memoria dignum judicamus, quod testimoniis omni exceptione majoribus compertum habemus de duobus Jeneasium Theologis, Christiano Chemnitio & Valentino Velthemio, quorum ille proposito quocunque dicto, immo nomine proprio Biblico, illico indicavit, in quo libro librique capite & capitis commate id legeretur, hic commemorata quacun-
 que sententia, quin etiam phrasi, ex Grotiano opere de Jure belli & pacis, nihil hæsitans nec unquam errans docuit, in quo pariter libro, capite, paragrapho, numero ea reperiretur. Quid? quod Velthemius aliquando memoriæ suæ fiducia cum auditoribus suis ea de re sponsum fecit, ita ut unum denario ipse opponeret aureum: sed cum complures sum-
 men perdidissent denarium, nec quisquam ob fidelitatem Vel-
 themia-

thebanæ memoriæ ullum aureum reportaret, veriti sunt amplius pecuniæ suæ facere periculum. Sed hæc hætenus. Redimus ad Pinium, qui Johannis Feri Commentarios in Scripturam sacram eximiis ornat laudibus, inter alia & hoc referens, quod is verba illa: *Tu es Petrus, & super hæc petra &c.* ita exposuerit, ut per *petram* caperet Ecclesiam. Ambrosii Catharini verum nomen fuit Politus Lancellotus, quo antea usus nomine Jus Civile docuit in pluribus Academiis Italiæ, eoque anno 1515, cum annos ætatis 32 ordini Dominicanorum se addiceret, abdicato, adscivit Ambrosii Catharini nomen. Ex hoc intelligimus, cur Sadoletus in Epistolis suis p. 533 seqq. eum appellet Ambrosium Catharinum Politum. Laurentius de Villavicentio, Augustiniani ordinis monachus & Philippi II Regis Hispaniæ concionator, doctis annumerandus impostoribus est, quippe cum editos suo nomine libros IV *de recte formando studio Theologico*, Antverpiæ anno 1565 impressos, ad verbum descripsit, paucis additis vel immutatis, ex ejusdem argumenti opere Andreæ Hyperii, Theologi Marpurgensis, anno 1559 Basileæ excuso. Addimus, hanc Villavicentii fraudem jam notatam esse ab Hottingero Primit. Heidelb. p. 7 & Analect. p. 139. Pinus vero memorat insuper, eundem etiam tres libros publicasse, *de sacris concionibus formandis*, &c, cum eodem de argumento idem Hyperius duos libros conscripserit, veretur, ne & hic doctis imposuerit, immo plane hoc confirmat testimonio Valerii Andreæ. Georgii Cassandri non modo summam eruditionem & christianissimos mores laudat, verum etiam, quæ in ejus libris continentur, copiosissime recenset. De Johannis Stephani Duranti, Præsidis Parlamenti Tolosani, libro *de risibus Ecclesiæ Catholice* dum disserit, commemorat, Bretium, Martennium, & Anonymum quendam contendere, verum hujus libri auctorem esse Petrum Danesium, cujus Bibliotheca coemta Durantus librum hunc ibi inventum præfixo suo nomine emisit. Sed ipse quidem Pinus, Ephemeridum Eruditorum (*Journal des Sçavans*) auctoribus assensus, illorum conjecturas leves esse judicat, & secundum Durantum fert sententiam. Ceterum ut & vitas

sesquipedalibus verbis majorem, quam pro vero, opinionem de scriptis suis Lectori insinuare student, postquam tomis XIII & XV omnem ecclesiasticam seculi XV historiam enarrasset, tomo XIV & XVI scriptores ejusdem seculi, Theologicis scriptis claros, complecti instituit. Et tomum quidem XIV eorum memoriae dicavit, qui usque ad annum 1550 defuncti sunt: eumque in Acta nostra relatam meminimus Anno 1703 p. 253. Praesenti itaque Tomo XVI reliquos illius ævi scriptores ecclesiasticos more suo ita describit, ut vita cujusque strictim exposita, & librorum catalogum & argumenta optimorum librorum recenscat, ac denique judicium suum de stylo atque eruditione auctoris subjungat. Illud tamen apparet facile, eum, ne migraret morem Pontificiorum, quo Chinesium exemplo se solos in religione oculatos esse, reliquos orbis incolas aut cœcutire aut plane in tenebris versari sibi persuadeat, nonnisi eos in scriptorum ecclesiasticorum censum retulisse, qui Romam inveterato atque ob id ipsum amabili errore adorarunt. Sed age excerptamus nonnulla ex præclaro hoc opere. De Adamo Sasboutho refert, eum tam prodigiola poluisse memoria, ut Virgilii poetæ XII libros sine ulla hæsitati-
 P. 2. one recitare posset. Quæ res non solum nobis in memoriam revocat Lipsii exemplam, Taciti libros a capite ad calcem recitare valentis, teste Erythæo in Pinacotheca tertia: sed & posteritatis memoria dignum judicamus, quod testimoniis omni exceptione majoribus compertum habemus de duobus Jenensium Theologis, Christiano Chemnitio & Valentino Velthemio, quorum ille proposito quocunque dicto, immo nomine proprio Biblico, illico indicavit, in quo libro librique capite & capituli commate id legeretur, hic commemorata quacun- que sententia, quin etiam phrasi, ex Grotiano opere de Jure belli & pacis, nihil hæsitans nec unquam errans docuit, in quo pariter libro, capite, paragrapho, numero ea reperiretur. Quid? quod Velthemius aliquando memoriae suæ fiducia cum auditoribus suis ea de re sponsum fecit, ita ut uni denario ipse opponeret aureum: sed cum complures suum perdidissent denarium, nec quisquam ob fidelitatem Vel-
 themia-

theotianæ memoriæ ullum aureum reportaret, veriti sunt amplius pecuniæ suæ facere periculum. Sed hæc hætenus. Redimus ad Pinium, qui Johannis Feri Commentarios in Scripturam sacram eximiis ornat laudibus, inter alia & hoc referens, quod is verba illa: *Tu es Petrus, & super hæc petra &c.* ita exposuerit, ut per *petram* caperet Ecclesiam. Ambrosii Catharini verum nomen fuit Politus Lancellotus, quo antea usus nomine Jus Civile docuit in pluribus Academiis Italiz, eoque anno 1515, cum annos ætatis 32 ordini Dominicanorum se addiceret, abdicato, adscivit Ambrosii Catharini nomen. Ex hoc intelligimus, cur Sadoletus in Epistolis suis p. 533 seqq. eum appellet Ambrosium Catharinum Politum. Laurentius de Villavicentio, Augustiniani ordinis monachus & Philippi II Regis Hispaniæ concionator, doctis annumerandus impostoribus est, quippe cum editos suo nomine libros IV *de recte formando studio Theologico*, Antverpiæ anno 1565 impressos, ad verbum descripsit, paucis additis vel immutatis, ex ejusdem argumenti opere Andreæ Hyperii, Theologi Marpurgensis, anno 1559 Basileæ excuso. Addimus, hanc Villavicentii fraudem jam notatam esse ab Hottingero Primit. Heidelb. p. 7 & Analect. p. 139. Pinus vero memorat insuper, eundem etiam tres libros publicasse, *de sacris concionibus formandis*, &c, cum eodem de argumento idem Hyperius duos libros conscripserit, veretur, ne & hic doctis impofuerit, immo plane hoc confirmat testimonio Valerii Andreæ. Georgii Cassandri non modo summam eruditionem & christianissimos mores laudat, verum etiam, quæ in ejus libris continentur, copiosissime recenset. De Johannis Stephani Duranti, Præsidis Parliamenti Tolosani, libro *de ritibus Ecclesiæ Catholice* dum disserit, commemorat, Bretium, Martennium, & Anonymum quendam contendere, verum hujus libri auctorem esse Petrum Danesium, cujus Bibliotheca coemta Durantus librum huic ibi inventum præfixo suo nomine emisit. Sed ipse quidem Pinus, Ephemeridum Eruditorum (*Journal des Sçavans*) auctoribus assensus, illorum conjecturas leves esse judicat, & secundum Durantum fert sententiam. Ceterum ut & vitas

sesquipedalibus verbis majorem, quam pro vero, opinionem de scriptis suis Lectori insinuare student, postquam tomis XIII & XV omnem ecclesiasticam seculi XV historiam enarrasset, tomo XIV & XVI scriptores ejusdem seculi, Theologicis scriptis claros, complecti instituit. Et tomum quidem XIV eorum memoriz dicavit, qui usque ad annum 1550 defuncti sunt: eumque in Acta nostra relatam meminimus Anno 1703 p. 253. Prasenti itaque Tomo XVI reliquos illius ævi scriptores ecclesiasticos more suo ita describit, ut vita cujusque strictim exposita, & librorum catalogum & argumenta optimorum librorum recenset, ac denique judicium suum de stylo atque eruditione auctoris subjungat. Illud tamen apparet facile, eum, ne migraret morem Pontificiorum, quo Chinensum exemplo se solos in religione oculatos esse, reliquos orbis incolas aut cœcutire aut plane in tenebris versari sibi persuadent, nonnisi eos in scriptorum ecclesiasticorum censum retulisse, qui Romam inveterato atque ob id ipsum amabili errore adorarunt. Sed age excerptamus nonnulla ex præclaro hoc opere. De Adame Sasboutho refert, cum tam prodigiola poluisse memoria, ut Virgilio poetæ XII libros sine ulla hæsitati-
P. 2. one recitare posset. Quæ res non solum nobis in memoriam revocat Lipsii exemplam, Taciti libros a capite ad calcem recitare valentis, teste Erythæo in Pinacotheca tertia: sed & posteritatis memoria dignum judicamus, quod testimoniis omni exceptione majoribus compertum habemus de duobus Jeneasum Theologis, Christiano Chemnitio & Valentino Velthemio, quorum ille proposito quocunque dicto, immo nomine proprio Biblico, illico indicavit, in quo libro librique capite & capituli commate id legeretur, hic commemorata quacunque sententia, quin etiam phrasi, ex Grotiano opere de Jure belli & pacis, nihil hæsitans nec unquam errans docuit, in quo pariter libro, capite, paragrapho, numero ea reperiretur. Quid? quod Velthemius aliquando memoriz suæ fiducia cum auditoribus suis ea de re sponsum fecit, ita ut uni denario ipse opponeret aureum: sed cum complures sum perdidissent denarium, nec quisquam ob fidelitatem Velthemia-

chemianæ memoriæ ullum aureum reportaret, veriti sunt amplius pecuniæ suæ facere periculum. Sed hæc hætenus. Redimus ad Pinium, qui Johannis Feri Commentarios in Scripturam sacram eximiis ornat laudibus, inter alia & hoc referens, P. 273.
 quod is verba illa: *Tu es Petrus, & super hac petra &c.* ita exposuerit, ut per *petram* caperet Ecclesiam. Ambrosii Catharini verum nomen fuit Politus Lancellotus, quo antea usus nomine Jus Civile docuit in pluribus Academiis Italiæ, eoque 3.
 anno 1515, cum annos ætatis 32 ordini Dominicanorum se addiceret, abdicato, adscivit Ambrosii Catharini nomen. Ex hoc intelligimus, cur Sadoletus in Epistolis suis *p. 533 seqq.* eum appellet Ambrosium Catharinum Politum. Laurentius de 164.
 Villavicentio, Augustiniani ordinis monachus & Philippi II Regis Hispaniæ concionator, doctis annumerandus impostoribus est, quippe cum editis suo nomine libros IV *de recte formando studio Theologico*, Antverpiæ anno 1565 impressos, ad verbum descripserit, paucis additis vel immutatis, ex ejusdem argumenti opere Andreæ Hyperii, Theologi Marpurgenfis, anno 1559 Basileæ excuso. Addimus, hanc Villavicentii fraudem jam notatam esse ab Hottingero Primit. Heidelb. p. 7 & Analect. *p. 139.* Pinius vero memorat insuper, eundem etiam tres libros publicasse, *de sacris concionibus formandis, &c.*, cum eodem de argumento idem Hyperius duos libros conscripserit, veretur, ne & hic doctis impofuerit, immo plane hoc confirmat testimonio Valerii Andreæ. Georgii Cassandri non 42-61.
 modo summam eruditionem & christianissimos mores laudat, 119 seq.
 verum etiam, quæ in ejus libris continentur, copiosissime recenset. De Johannis Stephani Duranti, Præsidis Parliamenti Tolofani, libro *de vitibus Ecclesie Catholicae* dum disserit, commemorat, Bretium, Martennium, & Anonymum quendam contendere, verum hujus libri auctorem esse Petrum Danesium, cujus Bibliotheca coemta Durantus librum hunc ibi inventum præfixo suo nomine emisit. Sed ipse quidem Pinus, Ephemeridum Eruditorum (*Journal des Sçavans*) auctoribus assensus, illorum conjecturas leves esse judicat, & secundum Durantum fert sententiam. Ceterum ut & vitas
 M m m cl.

p. 31 seq.

clarissimorum aliquot Virorum delibemus, *Dominicus Soto*, Segoviz in Hispania anno 1494 natus, hortulani fuit filius. Cum Segoviz rudimenta Grammatica didicisset, inopia aditus est aditui musus in pervo oppidulo, cui nomen Orcando, suscipere ad vitam tolerandam. Postea vero Complutum petiit studiorum causa, cursumque Philosophicum absolvit magistro Thoma de Villa nova, postea facto Archiepiscopo Valentino. Hinc Sotus in Academiam Parisinam se contulit, ibique factus est Magister artium. Reversus in Hispaniam, Compluti docuit Philosophiam, & aliquo tempore post nomen suum dedit Ordini Dominicanorum. Ex eo tempore perrexit docere Salmanticæ & alibi locorum, editis quoque Commentariis Philosophicis super Aristotelem. Anno 1548 missus est ad Concilium Tridentinum, ubi vices gessit Generalis sui Ordinis, & maximam sibi comparavit existimationem. Tridento abiens ad Carolum V profectus est, qui ipsum elegerat suum Confessionarium, facturus quoque eum Episcopum Segoviensem. Sed Sotus recusatis his honoribus, delatum tamen sibi ab hoc Imperatore arbitrium suscepit de celebri controversia id temporis inter Sepulvedam & Bartholomæum de las Casas intercedente, de acquisitione Indiarum Indorumque libertate. Quæ controversia pluribus enarratur p. 64 seqq. Postea Salmanticam rursus se contulit, ibi mortuus anno 1560. d. 6 Decembris. *Franciscus Sixtus*, a patria *Senensis* dictus, erat ortu Judæus. Ad Christianismum conversus est a Pio V Pontifice, qui tum erat Generalis Dominicanorum: ex cujus manu etiam Sixtus accepit habitum hujus Ordinis, in quo per reliquam vitam suam vixit, Concionatoris fungens munere. Simul vero assiduam Scripturæ sacræ operam dedit, cum jam peritissimus esset linguarum Græcæ & Hebraicæ. *Bibliothecam suam Sanctam* absolvit anno 1566, ætatis suæ anno 46: defunctus Genuæ anno 1569, annos 49 natus. *Bartholomæus Carranza*, scriptor *Summæ Conciliorum*, natus Mirandæ in Navarra, admodum juvenis ordini Dominicanorum se adscribi passus est in Castella, confectoque Auditorum curriculo, Theologiam docuit singulari cum applau-

101 seq.

115 seq.

fu. Anno 1546 ad Tridentinum Concilium missus acriter
 propugnavit, residentiam, quam vocant, Prælatorum juris ca-
 se divini. Philippus Austriacus cum in Angliam proficiscere-
 tur, matrimonium cum Maria Regina iururus, eum secum duxit,
 idoneum arbitratus fore ad Catholicam religionem in hoc Re-
 gno instaurandam. Hic Maria Regina eum adscivit Confes-
 sionarium suum, Rex vero eum constituit anno 1557 Toleta-
 num Archiepiscopum. Carolo V morituro adfuit, ei-
 que audita confessione criminum sacramenta administra-
 vit. Cum deinde suspicio invaluisset, Carolum V non
 esse mortuum in fide penitus Catholica, hujus rei culpa col-
 lata est in Carranzam. Quare Inquisitores eum anno 1559
 in carcerem conjecerunt tanquam hæreticum, & causa ejus
 in Hispania fuit acta usque ad annum 1567. Hoc enim an-
 no, cum provocasset ad Pontificem, missus Romam est, & ibi
 quoque in carcerem Inquisitionis coniectus, multa pertulit in-
 tra decem fere annos, quibus asservatus est. Tandem an-
 no 1576 hæc promulgata sententia est, ut, quis desint certæ
 probationes hæreseos ejus, nec tamen desint validæ conjectu-
 ræ, abjuraret imputatos sibi errores. Huic mandato cum pa-
 ruisset, in Conventum Minervæ missus est, ubi paulo post obi-
 it d. 2 Maji A. 1576, annos natus 72. *Hieronymus Aforius* natus
 Lisbonæ ex stirpe illustri, primum Salmantice litterarum stu-
 dio vacavit, deinde Parisiis, tandem Bononiæ. In patriam
 redux Comimbrensi in Academia Scripturam sacram exposu-
 it. Hinc Ecclesiæ Traverensi præfectus, deinceps factus Evo-
 ræ Archidiaconus, adjuncto tandem titulo Episcopi de Silves,
 vitam egit probatissimam, suæque sibi humanitate omnium con-
 ciliavit amorem. Mortuus est anno 1580 d. 23 Augusti, æ-
 tatis 74 emensus. Operæ jus omnia Romæ IV tomis edita
 sunt. Pinus judicat, jure eum appellatum esse *Ciceronem*
Portugalicum. *Joannes Maldonatus* nobili familia prognatus
 est anno 1534 in Extremadura Hispanica. Postquam in A-
 cademia Salmanticensi linguas & humaniores excoluisset literas,
 nec nullam civili Jurisprudentiæ dedisset operam, tandem
 totum se dedit sacris studiis, magistris usus Dominico Soto ac
 M m m 2 Fran.

p. 121 seq.

125 seqq.

p. 31 seq.

clarissimorum aliquot Virorum delibemus, *Dominicus Soto*, Segoviz in Hispania anno 1494 natus, hortulani fuit filius: Cum Segoviz rudimenta Grammatica didicisset, inopia adausus est aditui munus in parvo oppidulo, cui nomen Orcando, suscipere ad vitam tolerandam. Postea vero Complutum petiit studiorum causa, cursumque Philosophicum absolvit magistro Thomae de Villa nova, postea facto Archiepiscopo Valentino. Hinc Sotus in Academiam Parisinam se contulit, ibique factus est Magister artium. Reversus in Hispaniam, Compluti docuit Philosophiam, & aliquo tempore post nomen suum dedit Ordini Dominicorum. Ex eo tempore perrexit docere Salmanticæ & alibi locorum, editis quoque Commentariis Philosophicis super Aristotelem. Anno 1548 missus est ad Concilium Tridentinum, ubi vices gessit Generalis sui Ordinis, & maximam sibi comparavit existimationem. Tridento abiens ad Carolum V profectus est, qui ipsum elegerat suum Confessionarium, facturus quoque eum Episcopum Segoviensem. Sed Sotus recusatis his honoribus, delatum tamen sibi ab hoc Imperatore arbitrium suscepit de celebri controversia id temporis inter Sepulvedam & Bartholomæum de las Casas intercedente, de acquisitione Indiarum Indorumque libertate. Quæ controversia pluribus enarratur p. 64 seqq. Postea Salmanticam rursus se contulit, ibi mortuus anno 1560. d. 6 Decembris. *Franciscus Sixtus*, a patria Senensis dictus, erat ortu Judæus. Ad Christianismum conversus est a Pio V Pontifice, qui tum erat Generalis Dominicanorum: excujus manu etiam Sixtus accepit habitum hujus Ordinis, in quo per reliquam vitam suam vixit, Concionatoris fungens munere. Simul vero assiduam Scripturæ sacræ operam dedit, cum jam peritissimus esset linguarum Græcæ & Hebraicæ. *Bibliothecam suam Sanctam* absolvit anno 1566, ætatis suæ anno 46: defunctus Genævæ anno 1569, ænos. 49 natus. *Bartholomæus Carranza*, scriptor *Summa Conciliorum*, natus Mirandæ in Navarra, admodum juvenis ordini Dominicanorum se adscribi passus est in Castella, confectoque studiorum curriculo, Theologiam docuit singulari cum applau-

101 seq.

115 seq.

61

su. Anno 1546 ad Tridentinum Concilium missus acriter propugnavit, residentiam, quam vocant, Prælatorum juris esse divini. Philippus Austriacus cum in Angliam proficisceretur, matrimonium cum Maria Regina iiturus, eum secum duxit, idoneum arbitratus fore ad Catholicam religionem in hoc Regno instaurandam. Hic Maria Regina eum adscrivit Confessionarium suum, Rex vero eum constituit anno 1557 Toletanum Archiepiscopum. Carolo V morituro adfuit, eique audita confessione criminum sacramenta administravit. Cum deinde suspicio invaluisset, Carolum V non esse mortuum in fide penitus Catholica, hujus rei culpa collata est in Carranzam. Quare Inquisitores eum anno 1559 in carcerem coniecerunt tanquam hæreticum, & causa ejus in Hispania fuit secta usque ad annum 1567. Hoc enim anno, cum provocasset ad Pontificem, missus Romam est, & ibi quoque in carcerem Inquisitionis coniectus, multa pertulit intra decem fere annos, quibus asservatus est. Tandem anno 1576 hæc promulgata sententia est, ut, quia desint certæ probationes hæreseos ejus, nec tamen desint validæ conjecturæ, abjuraret imputatos sibi errores. Huic mandato cum paruisset, in Conventum Minervæ missus est, ubi paulo post obiit d. 2 Maji A. 1576, annos natus 72. *Hieronymus Osorius* natus Lisbonæ ex stirpe illustri, primum Salmanticæ litterarum studio vacavit, deinde Parisiis, tandem Bononiæ. In patriam redux Comibricensi in Academia Scripturam sacram exposuit. Hinc Ecclesiæ Traverensi præfectus, deinceps factus Evoræ Archidiaconus, adjuncto tandem titulo Episcopi de Silves, vitam egit probatissimam, suæque sibi humanitate omnium conciliavit amorem. Mortuus est anno 1580 d. 23 Augusti, annos 74 emensus. Operæ jus omnia Romæ IV tomis edita sunt. Pinius judicat, jure eum appellatum esse *Ciceronem Portugalicum*. *Joannes Maldonatus* nobili familia prognatus est anno 1534 in Extremadura Hispanica. Postquam in Academia Salmanticensi linguæ & humaniores excoluisset literas, nec nullam civili Jurisprudentiæ dedisset operam, tandem totum se dedit sacris studiis, magistris usus Dominico Soto ac

p. 121 seq.

125 seq.

Francisco Toletō. Antea, quam nomen suum daret Jesuitarum ordini, quod Romæ factum anno 1562, Salmanticæ docuit linguam Græcam, Philosophiam item ac Theologiam. Anno 1563 Lutetiam missus, ibi per triennium Philosophiæ præceptorem egit, postea quatuor annos Theologiæ, extraordinarium nactus auditorum numerum. Anno 1570 una cum novem sui ordinis sociis consilio Cardinalis Lotharingi Pictavium missus est, qui resisteret hæreticis magno numero ibi locorum degentibus. Hinc itinere in Lotharingiam suscepto Sedanum transiens, Colloquium habuit cum viginti Theologis hæreticis, quorum duo brevi tempore post transferunt in castra Pontificidrum. Inde Lutetiam reversus, perrexit Theologiam auditoribus exponere, idque solidiori & accuratiore, quam antea factum fuerat, ratione. Inter hæc incidere ei duæ controversiæ. Primum enim accusatus fuit in foro politico facti in gratiam Societatis Jesu testamenti a Præfide Montebrunio, cui moribundo adfuerat: sed hoc quidem crimen Curia suprema, cognita Maldonati probitatis rationem habens, pronuntiavit falsum. Deinde Academia Parisiensis & Senatus Theologorum ei iniustum ipse hæreses notam, quod immaculatam conceptionem Mariæ negaverit esse creditu necessariam. Nimirum Maldonatus cum in prælectionibus suis hanc quæstionem agitasset instar problematis, ea res vehementer movit Theologos, qui indubitatam eam veritatem putabant esse, nisi decreto Basileensis Concilii, quod Maldonatus rejiciebat, tanquam non œcumenicum. Hac de causa Rector Academiæ, congregatis quatuor Facultatibus, questus, Maldonatum imprudenter nec sine offensione plebis id fecisse, cum tamen inde a Concilio Basileensi Ecclesia Gallica contrarium sensisset, eum dixit schismati locum facere. Quo facto missi sunt ad Petrum Gondium, Parisinum Episcopum, qui eum rogarent, ut antecessorum suorum exemplo immaculatam Virginis conceptionem tueretur. Episcopus Maldonato favens duodecim Theologos elegit suam sententiam super hac re dicturos. Horum tres pro immaculata conceptione pronunciarunt: novem reliqui statuerunt, Facultatem

• Theo-

Theologicum hoc dogma habere non pro articulo fidei, sed tantum pro incitamento pietatis. Addiderunt, Concilium Basileense sanxisse festum hujus conceptionis diem tanquam rem fidei non contrariam & pietati conformem: Concilium Tridentinum libertatem sentiendi cuius reliquisse illibatam. Et si vero tres priores Theologi jubebant de vera Facultate Theologicæ sententia integrum eorum Collegium consulere, tamen Episcopus anno 1576 d. 17 Januarii edita sententia sua declaravit, Maldonatum nil docuisse hæreticum aut religioni adversum. Ortæ hinc magnæ turbæ. Nam Jesuitæ istam Episcopi sententiam non solum Parisiis, sed in toto Regno affigi curarunt. Quid? quod publice quidam declamabant contra *Conceptionarios*: ita enim eos vocabant. Facultas Theologica interim edidit sententiam d. 2 Februarii, qua declaravit, ad articulos fidei pertinere conceptionem Virginis immaculatam. Qua re offensus Episcopus sacris interdixit Decano & Syndico Facultatis; qui injuriam sibi factam esse rati provocabant ad Senatum Regni supremum. A quo, causa præsentè Episcopo acta, duo illi Doctores absoluti sunt *ad cautelam*. Nihilominus Maldonatus relicta Lutetia in Biturigum urbem se contulit, ibique Commentarios composuit in IV Evangelia & Prophetas, quos minores vocant. Hinc Romam Gregorio XIII jussus venire est ad edenda Biblia Græca. Sed hic paulo post quam advenisset, in morbum incidit, ac mortuus in lecto inventus est anno 1583 d. 5 Januarii, anno ætatis 49. Scriptorum suorum, quoad in vivis fuit, nihil emisit in lucem. Sed anno 1596 Musciponte editus est Commentarius ejus in quatuor Evangelia, rursus Bressiæ in Italia 1598, Lugduni & Moguntiz 1601 & Parisiis 1617. Quæ post ea tempora editiones prodire Colonia, Moguntiz & Parisiis, in aliquot locis sunt corruptæ. Pinus p. 127 judicat, hunc Commentarium summa cura & judicio confectum esse: autorem quippe literalem sensum sollicite investigare & perspicue proponere: nec superstitiose in hæreses explanationibus veterum, sed libertate usum eam amplecti sententiam, quæ ipsi videatur simplicissima, hincque & a vulgato interprete subinde recedere, & sæpe Calvi-

num Bezamve sequi. Obiter hic annotamus, de commemorata Maldonati controversia etiam nuper Simonium egisse Tomo I Bibliothecæ Criticæ, pariterque amplissimum ei tribuisse præconium. Sed missam jam facimus Pinii Bibliothecam, uno tantum verbo addentes, agi quoque ibi præter alios minus celebres de *Isidoro Clario, Alphonso de Castro, Reginaldo Polo, Joachimo Perionio, Melchiore Cano, Bartholomeo Latomo, Joanne Hesselio, Thoma Campegio, Carolo Molino, Onuphrio Panvinio, Joanne Mercero, Claudio Espencæo, Joanne Genesio Sepulveda, Francisco Balduino, Cornelio Iansenio, Laurentio Surio, Stanislaõ Hõsio, Petro Giacconio, Billio, Herveto, Turriano, Adrichomio, Salmerone, Sigonio, Antonio Augustino, Martino Navarro, Jacobo Pamelio, Guilielmo Lindano, Francisco Toletõ, Emanuela Sa, Gilberto Genebrardo, Aria Montano, Francisco Ribera, Thoma Stapletono.* Quod reliquum est, Celebratissimo Pinio prospera quæque apprecamur, ut, quem se propediem editurum in Præfatione promittit, Tomum de sæculi XVII scriptoribus ecclesiasticis quamprimum in conspectum litterati orbis proferre queat.

ANTIQUITATES GROENINGENSES.

oder

Historische Beschreibung der vormahligen Bischofflichen Residentz Ordnung.

i. e.

*HISTORICA DESCRIPTIO SEDIS OLIM
Episcopalis Grœningensium in Principatu
Halberstadiensi.*

Quedlinburgi, apud Theod. Philippum Calvisium, 1710, 4.
Alph. 1 plag. 15.

Postquam Pl. Rev. Autor aliorum inferioris potissimum Saxonie oppidorum ac monasteriorum historiam scriptis suis illustravit, & intra paucos abhinc annos Antiquitates Walkenridenses, Gandersheimenses, Ilfeldenses aliasque in his Actis jam laudatas edidit, non alienum ab instituto suo duxit, illi etiam civitati

vitati, in qua sacerdotis munere fungitur, eandem operam impendere. Hoc ergo ita exequitur, ut non modo ipſius urbis Groeningenſis nomen, ſitum, originem, varias fortunæ viciffitudines, & viros in ea ſacris vel civilibus muneribus functos, diligenter recenſeat, ſed ad vicina etiam loca, præfecturæ Groeningenſi addicta, excurrat, tum & Principes atque Episcopos, quorum ditioni urbs iſta ſubjecta fuit, enumeret. **Cap. III p. 17.** Primum inter hos, de quo ex certis monumentis conſtat, fuiſſe putat Luitholſum Wittikindi Saxonum Ducis nepotem, quem in Saxoniz Ducatu ſecuti ſunt Otto filius deſtinatus aliquando Rex Romanorum, &, qui recuſatam a patre dignitatem ſuſcepit, Henricus Auceps. Hunc cum ab exercitu Conradi I, ſui in Regno Germanico antecęſſoris, in arce *Grona* gravi obſidione preſſum, & aſtu Ditmari Comitis Wettinienſis liberatum fuiſſe, tradant hiſtorici, nec tamen, ubi Grona illa ſita fuerit, ſatis conſentiant. Noſter cum Fabricio & Peckenſteinio ipſam Groeningam ſuam per illam intelligendam eſſe, contendit. **22.** Progreſſu temporis hæc ad Episcopos Halberſtadienſes pervenit, quorum nonnulli etiam domicilium ibi habuerunt. **Hoc C.** **IV.** Auctori occaſionem dedit totam eorum ſeriem inde a Carolo M. temporibus uſque ad medium ſeculum XVII, quo per pacem & tranſactionem Osnabrugenſem ditio Halberſtadienſis **FRIDERICO WILHELMO** Magno, Electori Brandenburgico, Principatus ſecularis nomine obvenit, inferendi. Hodie urbs iſta **FRIDERICO** Potentiſſimo Boruſſiz Regi parat, qui eam Sereniſſimæ Conjugi **SOPHIE LUDOVICÆ** poſt mortem ſuam poſſidendam deſtinavit, eidemque jam A. 1709 menſe Majo civium ac ſubditorum fidem ſacramento obſtrinxit, qua de re ſub finem hujus commentationis ſuſius exponitur, ſimulque Genealogia Sereniſſimæ Reginæ ſubjicitur. **226.**

MEMOIRES DE M. L. D. D. N.

i. e.

COMMENTARII RERUM IN GALLIA DURANTE civili Bello Pariſienſi geſtarum, X ſermorum Historiam, ab A. 1643 uſque ad A. 1652, complexi.

ab

num Bezamve sequi. Obiter hic annotamus, de commemorata Maldonati controversia etiam nuper Simonium egisse Tomo I Bibliothecæ Criticæ, pariterque amplissimum ei tribuisse præconium. Sed missam jam facimus Pinii Bibliothecam, uno tantum verbo addentes, agi quoque ibi præter alios minus celebres de *Isidoro Clario, Alphonso de Castro, Reginaldo Polo, Joachimo Peronio, Melchiore Cano, Bartholomæo Latino, Joanne Hesselio, Thoma Campegio, Carolo Molinæo, Onuphrio Panvino, Joanne Mercero, Claudio Espenceo, Joanne Genesio Sepulveda, Francisco Balduino, Cornelio Iansenio, Laurentio Surio, Stanislaõ Hõsio, Petro Ciacconio, Billio, Herveto, Turriano, Adrichomio, Salmerone, Sigonio, Antonio Augustino, Martino Navarro, Jacobo Pamelio, Guilielmo Lindano, Francisco Tolato, Emanuela Sa, Gilberto Genebrardo, Aria Monsano, Francisco Ribera, Thoma Staplesono.* Quod reliquum est, Celeberrimo Pinio prospera quæque apprecamur, ut, quem se propediem editurum in Præfatione promittit, Tomum de sæculi XVII scriptoribus ecclesiasticis quamprimum in conspectum litterati orbis proferte queat.

ANTIQUITATES GROENINGENSES.

oder

Historische Beschreibung der vormahligen Bischofflichen Residentz Ordnung.

i. e.

**HISTORICA DESCRIPTIO SEDIS OLIM
Episcopalis Grœningensis in Principatu
Halberstadiensi.**

Quedlinburgi, apud Theod. Philippum Calvisium, 1710, 4.
Alph. 1 plag. 15.

Postquam Pl. Rev. Autor aliorum inferioris potissimum Saxoniz oppidorum ac monasteriorum historiam scriptis suis illustravit, & intra paucos abhinc annos Antiquitates Walkendenses, Gandersheimenses, Ilfeldenses aliasque in his Actis jam laudatas edidit, non alienum ab instituto suo duxit, illi etiam civitati

vitati, in qua sacerdotis munere fungitur, eandem operam impendere. Hoc ergo ita exequitur, ut non modo ipsius urbis Groeningensis nomen, situm, originem, varias fortunæ vicissitudines, & viros in ea sacris vel civilibus muneribus functos, diligenter recenscat, sed ad vicina etiam loca, præfecturæ Groeningensi addicta, excurret, tum & Principes atque Episcopos, quorum ditioni urbs ista subiecta fuit, enumeret. **Cap. III p. 17.**

Primum inter hos, de quo ex certis monumentis constat, fuisse putat Luitholfum Wittikindi Saxonum Ducis nepotem, quem in Saxonie Ducatu secuti sunt Otto filius destinatus aliquando Rex Romanorum, & qui recusatam a patre dignitatem suscepit, Henricus Auceps. Hunc cum ab exercitu Conradi I, sui in Regno Germanico antecessoris, in arce *Grona* gravi obsidione pressum, & astu Ditmari Comitis *Wettinensis* liberatum fuisse, tradant historici, nec tamen, ubi Grona illa sita fuerit, satis consentiant. Noster cum Fabricio & Peckensteinio ipsam Groeningam suam per illam intelligendam esse, contendit. **22.**

Progressu temporis hæc ad Episcopos Halberstadiensis pervenit, quorum nonnulli etiam domicilium ibi habuerunt. Hoc **Cl. IV.** Auctori occasionem dedit totam eorum seriem inde a **Carolo M.** temporibus usque ad medium seculum XVII, quo per pacem & transactionem Osnabrugensem ditio Halberstadiensis **FRIDERICO WILHELMO** Magno, Electori Brandenburgico, Principatus secularis nomine obvenit, inferendi. Hodie urbs ista **FRIDERICO** Potentissimo Borussia Regi parat, qui cum Serenissimæ Conjugi **SOPHIE LUDOVICÆ** post mortem suam possidendam destinavit, eidemque jam A. 1709 mense Majo civium ac subditorum fidem sacramento obstrinxit, quæ de re sub finem hujus commentationis fusus exponitur, simulque Genealogia Serenissimæ Regine subijcitur. **926.**

MEMOIRES DE M. L. D. D. N.

i. e.

COMMENTARII RERUM IN GALLIA DURANTE civili Bello Parisiensi gestarum, X ferme annorum Historiam, ab A. 1643 usque ad A. 1652, complexi.

Coloniz, A. 1709, 12. Pl. 12.

IN Præfatione virtutes atque eximie animi dotes Serenissimæ Nemorosii Principis, quam nusquam quidem nominatam, Libri auctorem esse facile patet, copiosius enumerantur, eamque omnium arcanorum negotiorum & consiliorum, in Gallicana Aula suo tempore agitatorum, peritissimam fuisse, asseritur. Præcipue vero intestinos motus ac tumultus, a Parisiensibus contra Mazariniana, Romanæ Sedis Purpuratum, omnibus invisum, excitatos, atque a præcipuis Galliz proceribus haud obscure fotos, accurate hic descripsit, causas dissensionum recte aperuit, bellicque civilis incrementa pariter atque exitum summa cum dexteritate explicavit. Quum enim Mazarinius, in Richelii locum successus, apud Reginam viduam, quæ Regis junioris nomine summæ rerum præerat, plurimum valeret, omniaque pro nutu suo administraret, Principes, regio sanguine procreati, auctoritate supremi Senatus Parisiensis uti, Italumque amplissimis non modo honoribus, quibus in Gallis fungebatur, exuere, sed & Regno expellere censuerunt. Neque in Senatu, vulgo Parlamento, ulla mora fuit; quippe qui lata sententia Mazariniana proscriptis & Regno excedere coegit. Qui vero ejus auctoritate nitentur, *Funditores* (cujus nominis origo vid. p. 11 & 57) dicti sunt; cum Regina autem & *Cardinali* facientes, *Assisi*, sive Aulae partibus additi, appellati fuerunt. Inter Mazarinii adversarios maxime eminebant Condeur, Contius & Longovillius, fratres & affines, quibus deinceps ille, in pristinum honorem dignitatemque, ad legitimæ atque imperio idoneæ ætatis annos perveniente Rege, restitutus, multum nocebat, sibi que illatam injuriam severe ulciscetur. Quæ omnia diligentissime exponuntur, ac plurima, alibi haud obvia, rebusque ea tempestate in Gallia gestis maximam lucem fœnerantia, commemoratur. Imprimis autem singulares animorum characteres, in Principibus viris foeminisque, qui publicis negotiis sese immiscuerunt, conspicui, memoratu digni sunt, & majorem in modum illustrissima Princeps Nemorosii hoc nomine laudanda est, quod illos accurate descripsit, iisdemque, *Vellej Paterculli*, gravissimi scriptoris, exemplum prudenter secuta, Historiam suam locupletavit.

* * *

808 (462) 808
**ACTORUM
ERUDITORUM,**

Quae Lipsia publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. IV Sect. XI.

MEMOIRES CONCERNANT LES VIES &c.

h. e.

COMMENTARII DE VITIS ET SCRIPTIS

*Virorum recentioris aevi nostri in literaria Republica
celeberrimorum, Autore CAROLO ANCILLONIO,*

Regiae Societatis Berolin. Socio.

Amstelodami, ex officina Wetsteniana, 1709, 8.

Alph. 1.

Quod Plinius ad Caesium forum Libr. VI. Epist. 20. scribit: *sunt ex iis, qui mirer antiquos, non tamen ut quidam, temporum nostrorum ingenia despicio;* id Nobilissimus Commentariorum istorum Autor cogitasse nobis videtur, cum calamum suum describendis nonnullorum vitis laudibusque commodavit, qui ultimam hanc nostram aetatem monumentis ornarunt doctissimis, Galliaeque cum primis, unus etiam Germaniae nostrae, decori fuerunt. Sunt isti Valentinus Conrartus, Barthol. Herbelotus, Urbanus Chevræus, Henricus Justellus, Adrianus Bailletus, Jacobus Benjamin, Ludovici duo, cum Johanne & Claudio, Auberii, Joh. deinde Baptista Cotelierus, & Laurentius Begerus, de quorum in rem literariam meritis copiose styloque perquam commodo & venusto exponit, & quae in Ephemeridibus Eruditorum passimque alibi de iisdem fuerant consignata, labore repetit diligentissimo. Dabimus inde decerpta quaedam, quae legentes nos praeter ceteris

N n n

adver-

- p. 23. adverterunt. Refertur de Conrarto, quod Græcæ Latinaeque linguæ deftitutus cognitione ac solius naturæ beneficio & iudicii rectitudine secreta Scientiarum penetraverit, quem a Richeleto quendam *Musarum Secretarium* appellari inferius tradit, & dicendi formam sibi comperaverit elegantem, ex quo Balsacio nata sit occasio scribendæ dissertationis, quod homines dentur unice naturæ ductu sapientes, quæ T. II Operum ipsius p. 653. s. legitur, & Conrarti, quamvis non nominati, elogium est. Idem Conrartus libelli toties impressi, & non ita pridem in vicina nobis Academia Germanica quoque versione ornati de actione oratoria perhibetur Autor; sed cum libellum ipsum correxisse tantum, edique curasse, a Faucherio, divini verbi Ministro, scriptum, memoratur; foreque, addit Ancillonius, ut vita Guilielmi Farelli a Patre suo olim composita, sed observationibus Conrarti in margine aucta, cum MSCtum ipsum amissum sit, sub hujus nomine aliquando prodeat. Uxorem Conrarti ab amicis, quos plurimos hic habebat, magni quoque æstimatam, ut maritus suaves mittendo lit eras, ita hos eodem vel melicratum, vel pastillos aut dulcissimam alia donando, non parum, scribit, exhilarasse, ac potuisse illos adeo delicias humani generis jure nuncupari. Ex eodem Nostro
226. hoc libro discimus, Henricum Justellum, qui ob purioris fidei professionem e Gallia in Angliam secesserat, cum infans ipsi natus ibi esset, Academiam Oxoniensem invitalse, quæ pro infante baptismi salutari lavacro abluendo sponderet, ad quem modum Mommorantius Connestabilis in Gallia civitati Lutetiae idem munus comensit, & Franciscus I in filii cujusdam imitatione Helvetiorum Rempublicam iis partibus defungi voluit; itemque Adrianum Bailletum, qui Patrem habuit *ruricolam*, inter cetera ingenii monumenta anno 1694. Hollandiæ evulgasse Historiam in Annalium Hugonis Grotii quasi supplementum, sub Domini de Neuville latitantem nomine. Benjaminii Auberii, Christianissimi Regis ad Batavos Legati, magnam ubique gloriam dum fuisse scribit, haud raro cinctum trecentis Gallorum nobilibus, qui Hagæ Comitum, Mauritiï Arausienensis
317. Principis fama tum exciti, agebant, ad Ordinum confellus ivisse ad-
- 325.

sō addit. Idem Auberius Mornæum, Henrici IV in Anglia
 Legatum, minus benigne exceptum audivit ab Elisabetha Re-
 gina, quod Buzanvalius, apud eandem aliquando Legatus, in-
 ter cœnandum cum Mornæo ridiculam Reginae Gallica vocabula
 pronounciandi rationem suggillasset, dicentis nimirum productis
 nimirum syllabis *paar Dieu, paar ma foi*, quod ita male habuit ip-
 sam, ut & ab ipso Mornæo, quin & Gallis omnibus alieno esset
 deinceps animo. Dum Jo. Baptistæ Cotelerii memoriam No-
 ster celebrat, a Johanne Clerico notat observari, quod Latinae
 elegantiae parum hic fuerit studiosus, in Græcorum nimirum
 monumentis versandis nunquam non occupatus, atque vocem
καθαλαιδῶς exempli causa barbare capitulatim verterit,
 cum summatim debuisset scribere, & ubi Latini præpositione *a* u-
 tuntur, præpositionem *per* ubique adhibeat; eundem Cotelerium
 infantem nutrice destitutum, quam pestis scilicet tum sæviens su-
 stulerat, caprae ubera porrigentis lacte altum, atq; hinc febri haud
 raro correptum, imo & melancholicum fuisse, Graverolii nar-
 rat verbis, eademque occasione de morbis ex istiusmodi nu-
 tritione contractis disquirat, & IV Monumentorum Ecclesiae
 Græcæ Tomum a Stephano Baluzio, in cujus manus post Co-
 telerii obitum transierat, ante mortem, quam & ipse subiit,
 non editum fuisse, nobiscum dolet. De Laurentio Begero,
 qui in aula Caroli Ludovici, Palatini Electoris, olim versatus
 est, constare potest, quod, cum Princeps hic Degenfeldiam cœ-
 pisset deperire, pro justitia Polygamiae Serenissimis auspiciis
 mandatisque librum scripserit, sub Daphnæi Arcuarii nomine la-
 titans; at enim vero singulare est, quod Ancillonius noster
 subjungit, neque notum in vulgus, nimirum Carolum, novum
 Electorem, qui Patri anno c1696 successerat, adegisse
 Begerum, ut, quicquid ad Polygamiam excusandam confarci-
 naverat, commentatione nova confutaret, idemque illud scri-
 ptum post Caroli mortem singulari casu ad Begerum rediisse
 atque hæere nunc in viduae ipsius manibus. Hæc pauca ex
 ipso Commentariorum libro placuit hac vice delibare, in cu-
 jus Præfatione cum Elogiorum e Thuano excerptorum, & cum
 additionibus suis edendorum, meminit, clariusque omnino

p. 382.

392.

421.

493.

nunc Regum ea Principumque & Cardinalium aliorumque in
sago potissimum illustrium heroum fore subjicit, instituti ejus
quod diversum tenet a Teissierii laboribus, nosque minus re-
cte visi sumus intellexisse, nobis jam non potest non ratio per-
spici, rogantibus vehementer, ut, quicquid molitur, cum lite-
rariæ Reipublicæ civibus propediem velit communicare.

*STATUS EQUESTRISS CÆSARIS ET IM-
perii Romano-Germanici, Germanice conscriptus,
a JO. STEPH. BURGEMEISTERO, D. Con-
sil. Sax. & Reip. Ulm.*

Ulmæ, sumptibus Dan. Bartholomæi, 1709, 4-

Alph. 4. pl. 5.

Postquam Nobilissimus Autor in Codice Diplomatico, su-
pra Sect. VII p. 321 recensito, documenta publica edidit-
set, quæ ad statum liberæ immediatæque Nobilitatis, Franco-
nicæ, Suevicæ, tractusque ad Rhenum spectant, nunc ejusdem
exponit immediatatem, prærogativas, immunitates, antiquita-
tes, pristinum splendorem, incrementa ac decrementsa, & a-
lia, quæ hic ordo expertus est, fata. In Præfatione mentio-
nem facit eorum, qui in re simili fuerunt occupati, ut Caspa-
ris Lerchii a Dürnstein, qui in rarissimo opere Moguntiz 1626
in fol. edito (cujus tamen Pars altera igne absumpta lucem plane
non aspexit) de Nobilitate Rhenana, eruditissimi porro Equi-
tis, Reinhardi de Gemmingen, Jo. Conradi Kreidenmanni, Phi-
lippi Knipschildii, qui Hippolyti de Treysbach nomen adscivit,
Jo. Bidenbachii, Chr. Befoldi, Er. Mauritii, qui de Nobilitate
Suevica, nec non Joh. Frid. de Lendersheim aliorumque, qui
de Franconica vel scriptis separatis vel sparsim commentati
sunt. Divisus est liber in Sectiones XIV, quæ in sua iterum
capita distribuuntur. In prima non modo generatim origi-
nem immediatatis hujus inde repetit, quod terræ ipsis ac bona a
summis Imperatoribus concessa essent, verum in specie etiam
de Suevicis agit nobilibus, eorundemque & privilegia & ju-
ra ab eo potissimum deducit tempore, quo Imperium ad A-
leman-

demeros translata legitur. Præter functiones nobilium & officia, quæ Sect. II docet, in nomen Equitum Imperii inquit, quos cum aliis dictos vult inde, quod Imperatores olim eorum opera bellicis in rebus fuissent usi. Equites scilicet fuisse censet milites prædarios, qui suis in arcibus, vel castellis, locisque aliis, vel natura, vel arte munitis, acquisite bello terras, vel gubernassent, vel defendissent. Tertia originem tractat bonorum Imperii nobilium, quam a Regia dedit distributione, qua jure partim feudi, partim & allodii, propter officia belli tempore præstanda, nobilibus ab Imperatoribus fuerunt concessa. Unde vasallorum Dominicorum, Regni ministerialium, servorumque orta fuisse nomina ostendit, simulque de erectione Ducatus Sueviæ in familia Austriaca accurate agit. Quarta immunitatem exponit a collectis & oneribus Imperii, quam præter alia documenta in primis ante CC jam annos ab Imperatoribus pæce Westphalica & capitulationibus Cæsareis constitutam confirmatamque prolixè demonstrat. Quinta agit de subsidiis charitativis, quæ a Friderico III, Maximiliano I, & Carolo V deducit. Nobiles autem ab his exemptos semper fuisse, sicut corpore, non ære belli tempore servierint Imperio, dilucide probat. Tum rationem ejusmodi subsidia ipsos inter nobiles colligendi, Sectio sexta exponit. Paulo prolixius vero in septima de subsidiis agit, quibus corpus nobilitatis equestre conservetur. Atque hic simul de origine cantonum ac societatum, quas, uti ex cujusque cantonis insignibus, quibus incunte jam seculo VIII usi fuissent, pateat, longe antiquiores ducit S. Georgii fœdere, A. 1392 inito, de incrementis porro horum cantonum, de corpore, quod universa Imperii Nobilitas sub Ferdinando I & Maximiliano II constituit, deque ærario agit nobilitatis, qua ratione conservari illud augerique possit. Octava rationem modumque & proportionem subsidiorum charitativorum aliorumque onerum inter ipsos nobilium cantones exponit, quibus limites & insignia addit diversarum classium Ordinis Equestris Sueviæ. Nona de trium circulorum, ut vocant, Correspondentium, Suevici, Franconici & Rhenani mutua conjunctione tractat, quam Mergentheimii de-

nomina stabilitam A. 1577 dicit, deque limitibus cantonum Franconiae, Alsatiae, tractusque ad Rhenum. Decima Sectio tota fere Heraldica est, & de ludis agit equestribus, de iis, qui minus admitti ad torneamenta potuere, de familiis item, quae ludis interfuere, de numero ludorum equestrium, & reliqua. Undecima originem docet rationemque nobilium nominum, insignium, armorumque & titulorum. Duodecima de pristino splendore agit nobilium, deque decrementis, quae partim ex separatione nobilium a Comitibus, Baronibus & Praefatis; partim ex interitu tot nobilium familiarum amplissimarum orta sunt. Ex decima tertia historia praesertim directiorum, capitaneorum nobilium, eorumque & negotia & jurisdictio peti possunt. Sic tota historica est ultima, quae statum nobilium imperii, Saevicorum imprimis, qualis seculo XIV, XV & XVI fuit, exponit. Hinc de origine Nobilitatis Teutonicae, & de ejus dignitate praeter reliquis, tractat, nec non de patritiis urbis Ulmenis, quae tota olim habitata fuerit nobilibus. Varia tum etiam de dissidiis, quae inter nobiles olim ruri degentes & urbes, praesertim Ulmensem, intercessere, & de decrementis tum familiarum tum urbium imperialium refert. Tandem & de urbis Ulmenis praeter ceteris olim in Suevia sitis praestantia & praerogativis Autor doctissimus accurate edidit.

DREIFACHES HOCH-ADELZ

ches Controfee;

d. i.

Vollkommener Adel / durch dreifach mit vielfachen Meritten unvergleichlich = erworbene Glorj in Geisslich = Staat = und Krieges = Ständen des Hoch = Fürstlich = und Hoch = Gräfflich = Uralten Hauses vom Lamberg ic.

h. c.

ICON PERFECTÆ NOBILITATIS IN HEROIBUS SACRIS, TOGATIS & SAGATIS CELSIFIMA AC ULTRISIFIMA GENTIS LAMBERGIA DELINEATA A JOSEPHO

MA-

*MATER, Ord. S. P. P. B. Abbate ad S. An-
dream de Saar & Monoftra &c.*

Viennæ Austriæ, typis Andreae Heyinger, 1709, fol.

Constat Alphab. 4 eum tabb. æn. insertis.

LAmbergiorum Gentem, in hæreditariis Austriacorum Archiducum provinciis per annos sexcentos, & quod excedit, meritis potentiaque illustrem, nostra ætate non tantum Reverendissimus S. Celsissimus Dominus, D. JOANNES PHILIPPUS Comes Lambergius, Episcopus & Princeps Passaviensis, & S. Sylvestri Cardinalis Presbyter eminentissimus; verum etiam Celsissimus Princeps ac Dominus, D. LEOPOLDUS MATTHIAS, S. R. I. Princeps Lambergius ac Landgravius in Leuchtenberg, S. Cæs. Regiæque Majest. in Sanctiore Consilio Senator, nec non supremus Comes Stabuli, nuper admodum die 10 Martii A. 1711 fati functus, ad summum famæ honoris fastigium evexerunt. Quamobrem ex virorum litteratissimorum cœtu nonnulli de conficiendis Genealogiæ Lambergianæ commentariis solliciti fuere, in quorum numero primas, ceu videtur, laureas decerpit Vir Magnificus *Ferdinandus Ludovicus de Bresler & Astenburg*, S. Cæs. Maj. Consiliarius & Reipubl. Vrattslaviensis Senator amplissimus, multis in studio Genealogico & Historico nominibus clarus. Is enim pro suo, quo ad hæc studia fertur, ardore ineffabili, perlæctis omnibus, qui de Gente Lambergia unquam litteris aliquid consignarunt, scriptoribus, fuso ac pereleganti opere illam ita curiose delineavit descripsitque, ut post præmissam moderni stemmatis augusti conspectum reliquæ insuper lineæ omnes, sive florentes istæ aut demortuæ jam fuerint, oculis Lætorum sese sistant, quas deinde confecto de Prærogativis, Titulis, Officiis, Insignibus ac Dynastiis, quas in Austria Carinthiaque possident, commentario doctissimo illustravit. Subjectit ulterius novas quasdam Tabulas, quibus moderni Landgravi in Leuchtenberg cum invictissimo Imperatore Romano, Augustissima Imperatrice, Potentissimis Regibus, aliisque primi ordinis in Europa Principibus cognationem, ex rationibus genea-

genealogicis ostendit. Splendidissimi hujus operis Partem primam, quæ originem Gentis Lambergiæ usque ad Matthiam Leopoldum S. R. I. Principem deducit, Nobilissimus Breslensis noster Celsissimo huic Landgravio curaverat offerendam; qui curam & elegantiam suscepti laboris admiratus, multas Autori gratias dixit, codicemque manuscriptum Illustrissimo Parenti suo FRANCISCO JOSEPHO Comiti Lambergio, autoritate Cæsarea Superioris Austriæ Gubernatori, communicavit. Qui cum illius copiam P. Josepho Mayer faceret, ansam inde hic sumit & conem hanc *perfecta Nobilitatis* concinnandi, & præfens, cujus vel e titulo Autorem velut ex ungue leonem cognoveris, opus iam publicam lucem emittendi. Isthoc opere, ostensurum se Orbi universo pollicetur, ex unica Gente Lambergia prodiisse complures Heroes, in Ecclesiis, in Aula Vindobonensi, in bellis Austriacis undiquaque clarissimos.

- Prima Classis novem Viros ecclesiastica dignitate illustres allegat: 1. *Sigismundum* scilicet a Lamberg, Friderici III Imperatoris supremum Cancellarium Aulicum, post prælium ad Labacum anno 1461 feliciter commissum, primum dictæ urbis Episcopum-Principem; 2. *Balthasarem a Lamberg*, Præpositum Capituli Salisburgensis; 3. *Christophorum a Lamberg*, Balthasaris in Præpositurâ Successorem, deinde Sescaviensem in Styria Episcopum-Principem, qui tamen anno 1546 ab ecclesiastico munere se abdicavit, & privatus consenuit; 4. *Jacobum Baronem Lambergium*, Gurcensem in Carinthia Episcopum-Principem, qui religioni Lutheranae, circa annum 1603 illis in finibus incrementa sumentis, pro viribus restitit; 5. *Carolus Baronem Lambergium*, anno 1606 Archi-Episcopum Pragensem, & Ordinis Hospitalarii Equitum Cruciferorum cum rubea stella supremum Magistrum creatam, qui tamen anno 1612 d. 18 Septembris fati concessit; 6. *Georgium Godefridum Comitem Lambergium*, Equitem ordinis Mariaei atque in Austria & Carinthia Commendatorem; 7. *Johannem Philippum, Comitem Lambergium* Episcopum ac Principem Passaviensem anno 1689 constitutum, Legatum D. Leopoldi Imperatoris ad Comitum Vassoviensium A. 1697 in Poloni-

loniam dimissum, ab Innocentio XII Pont. Rom. d. 20 Junii
 A. 1700 Cardinalem sub titulo S. Sylvestri creatum & jam
 per annos plures Imperatoris dignitatus & negotiorum in Con-
 ventu Ratisbonensi administrum primum; 8. *Josephum Do-* P. 17
minicum Comitem Lambergium, Praepositum Passaviensem; &
 9. *Joannem Ferdinandum Comitem Lambergium*, Canonicum
 Passaviensem. 64.

Secunda Classis XIX Viros aulicis muneribus optime de-
 functos sistit: 1. *Hermannum* nempe *Lambergium*, Rudolphi 72
 Habsburgici Imperatoris ministrum, qui Genti suae ma-
 gna incrementa attulit; 2. *Berengarium a Lamberg*, ab Al- 85
 berto I Imperatore anno 1300 Parisios in Galliam ablegatum,
 ut Blancam, Philippi IV sive Pulcri Galliarum Regis foro-
 rem, Rudolpho Alberti filio sponfam adduceret: qui etiam
 Alberti II Consiliarius aulicus, & *Austria Regulus*, in Privile- 92
 giis Academiae Vindobonensis appellatur; 3. *Josephum a Lam-*
berg, ejusdem Alberti II Archiducis Legatum ad Venetos, & 98
 Marefchallum aulicum; 4. *Dietmundum a Lamberg*, Alberti
 II Imperatoris Consiliarium intimum, omniumque expeditio- 106
 num comitem fidissimum; 5. *Franciscum a Lamberg*, qui co-
 ronationi & nuptiis Imperatoris Friderici III cum Eleonora
 Principe Regia Lusitana A. 1452 Romae magnificentissi-
 me celebratis interfuit, atque tunc Caroli M. Imperatoris gladio 114
 percussus Eques Auratus factus est; 6. *Christophorum a Lamberg*,
 Friderico III a sanctioribus status ac belli consiliis, nec non
 Burgundicae ac Hungaricae expeditionis socium, cujus etiam
 gratia Pöttevinianorum insignium augmentum scuto Lam- 122
 bergiorum gentilitio accessit; 7. *Joannem a Lamberg*, quem
 D. Ferdinandus I Imperator Baronatus titulo decoravit, &
 Supremum Aulae suae Praefectum esse jussit; 8. *Sigismundum* 128
II Baronem Lambergium, Consiliarium laudatissimi Regis in-
 timum, & summum aulae ac venationum Magistrum; 9. *Jo-* 134
sephum Baronem Lambergium, apud Ferdinandum Regem si-
 mili dignitate praeditum, qui in colligendis familiae suae an-
 tiquis nulli operae, nullis etiam sumptibus pepercit; 10. *Sigis-* 140
mundum III Baronem Lambergium, Maximiliani II Caesaris
 comitum carissimum, postea copiarum ductorem & ha-

- P. 145. hereditarium Austriae Mareschallum; II. *Georgium Sigismundum Baronem Lambergium*, IV Imperatorum Consiliarium intimum, cui insignium Scaligeranorum accessionem gens Lambergia acceptam refert; 12. *Joannem Franciscum Comitem Lambergium*, Ordinum Austriacorum Praesidem Provinciale; 13. *Joannem Maximilianum Comitem Lambergium*, Ferdinandi III & IV ac Leopoldi I Caesarem Consiliarium intimum, Cubicularium, Camerarium & Aulae Leopoldinae Magistrum supremum, Equitem aurei velleris, Pacis Westphalicae nomine Imperatoris arbitrum primarium, & saepe ad aulas maximorum Regum Legatum splendidissimum, cujus studio Lambergiorum prosapia multis in Austria officiis, titulis ac honoribus hereditariis aucta est; 14. *Franciscum Josephum*, precedentis Filium, Equitem aurei velleris, Legatum Caesaris in Hispaniam, Consiliarium intimum, & in Austria superiore vices Archiducis obtinentem; 15. *Casparem Fridericum*, hujus Fratrem, Cubicularium Imperatoris; 16. *Carolus Benedictum*, Casparis Filium, Cubicularium Caesaris; 17. *Leopoldum Matthiam*, S. R. I. Principem Lambergium, Landgravium in Leuchtenberg, Sacratissimi Imperatoris JOSEPHI Consiliarium intimum, supremum Comitem Stabuli, Aulae & rei venatoriae Praefectum, gratia invictissimi Principis sui, dum viveret, maxime florentem: cui, cum in limine hujus relationis a nobis dictum est, Genealogiae Lambergianae Tomum primum obtulerat *Breslerus* noster; 18. *Joannem Adamum*, Leopoldi Matthiae Fratrem, Lichtensteinii Principis, in Hispaniam cum Carolo III Rege profecti, ibidemque negotiorum fere omnium administri, generum; & 19. *Joannem Philippum*, Franc. Josephi Filium, Comitem Lambergium, maximam spem Principi & bonis omnibus de se facientem.

219. Tertia demum clasfis Heroes sagatos complectitur numero XIV, & quidem 1. *Volradum a Lamberg*, Equitem Cruciatum in Palastina & sub Duce Henrico II Toparcham Austriae; 2. *Walterum a Lamberg*, Toparcham & militiae ductorem in Austria; 3. *Volradum II a Lamberg*, Leopoldi VII Ducem bellicum, qui expeditiones cruciatas pro more il-

lius

hinc facili sequentavit; 4. *Leopoldum III a Lamberg*, sub *Leopoldo VII Ducem* militum in *Bohemia* & *Hungaria* 16. *Carolus* 267.
II a Lamberg, sub *Fridrico* *Cæsare* *Imperatore* *16*. *Carolus* 267.
 5. *Wolfgangum Baronem Lambergium*, sub *Maximiliano I. Augusto* *Conte Venetorum* *Cæsareum*; 6. *Jacobum Baronem Lambergium*, *Legionum Carolinarum* in *prælio Ticinensi*, quo *Franciscus I Galliarum Rex* A. 1525 a *Cæsareanis* partibus capiebatur, *Tribunum primipilarem*, ac de *Genitricis suæ historia* contextenda valde sollicitum; 7. *Melchiorum Baronem Lambergium*, *Caroli V Cæsaris Consiliarium intimum*, *supremam aulam Mareschallum & copiarum ductorem*, in *obsidione Turcica Vindobonensi* A. 1524 magnam *fortitudinis laudem* adeptum; 8. *Maximilianum a Lamberg*, sub *Rudolpho II Præfectum exercitus* in *Carinthia*; 9. *Sebastianum a Lamberg*, sub eodem *Cæsare Ducem militarem* in *Croatia*; 10. *Wilhelmum Baronem Lambergium*, sub eodem *Rudolpho* *copiarum antesignanum* in *Hungaria*; 11. *Sigismundum Fridericum Baronem Lambergium*, eadem tempestate *Tribunum Cæsareum* in *Hungaria*; 12. *Franciscum Antonium Comitem Lambergium*, sub auspiciis *Cæsareanis* in *Italia* hodie *militantem*. Subsequuntur *Tabulæ aliquot æri incisæ*, quibus partim *Stemma Lambergianum a Wolrado de*

LEOPOLDI MATTHIÆ Principis Lambergii
 Imperatoris JOSEPHO, cum Imperatrice
 MARIA ANNA, & cum Maximiliano Philippo
 Burgo, ultimo nuper Landgravio in Leuchtenberg; partim
 etiam antiqua & nova Lambergiorum Insignia representantur.
 Quibus appendicis loco observationes quædam de titulis &
 dignitatibus Lambergiorum hæreditariis, nec non oratiunculæ
 quarum altera investitura Landgraviatus petitur, altera vero
 pro impetrata gratia aguntur, subjunctæ sunt.

Hæc summa est totius operis, quod ex schedis Bresle
 compilasse nonnullis visus est Mayerus, qui Breslerita
 mentionem nusquam fecit & præterea augustum illud
 Stemma Lambergianum variis erroribus historicis, vitiisque

orthographicis, & incultis versiculis oneravit. Ecquibus enim rationibus historicis probare poterit, Wilhelmum IV Ducem Bavarum Philippi Marchionis Badensis filium; Carolum Austriae Archiducem Alberti V Bavari filium; Franciscum Wolfgangum Hohenzolleranum Christophori Marchionis Badensis filium; Joannem Christophorum de Scala Francisci Wolfgangi Hohenzollerani filium; & Georgium Sigismundum Baronem Lambergium Joannis Warmundi de Scala filium fuisse? id quod tamen in tabulis Appendicis suae expressis verbis pronunciavit. Sic & alienissima deflexione nominum *Abraham, Isaac, Jacob & Rachel* probare voluit, familiam & nomen Lambergianum indubie ab hac Patriarcharum Judaeorum prosapia derivandum esse: qua quidem in re nam & alios habeat consentientes, oppido dubitamus. Tacemus nomen *Gorgonios* h. e. Gordios, quos necit, & alia minus accurate ab illo prolata. Singulis quoque Lambergiorum a se laudatorum vitis emblema quoddam cum expositione metrica Latino-Germanica subjunxit: ubi tamen Germanicos versus fateamur nimis hiulcos, ἀνεπίετος, obscuros ac ridiculos videri. Atque ut de Epigrammatum Latinorum elegantia extero etiam Lectori constet, quaedam hic producamus. Sic in Allusionibus metricis super expressos frontispicii conceptus sequentes exstant.

Allusio II ad Epigramma sub Agno: AG. in monte triumphans,

*Si qua trophea geris, penetravit ut ardua virtus;
Sane AGNINA penetrato in MONTE triumphans.*

Allusio X. ad Scalam in medio Insignium Canibus sustentatam.

*Non mirum est, quod celsa petas LAMBERGICUS AGNE,
Scala tibi duplo fixa fidele domi est.*

Quid vero hic *Lambergicus Agne*, vocativus scilicet cum nominativo, sibi velit, haud perspeximus. Eam vero novam & insolitam constructionem Mayerus noster pag. 23 hunc in modum repetit:

*Servit Labano, sed es Eucharisticus AGNE,
Pro te sollicito munere, Rachel, ove.*

Pro

Sed omnem metri legem superant postrema duo disticha ex Allusione XI ad Insignia Landgravistus, in quibus eminet humana facies:

*Juncta AGNO facies prestabit nosse, quod in Te est
Mansueta humanitas, humana mansuetudo.
Ala conjuncta canibus, quod & ipse, loquentur
Sis prompta fidelitas, fidelis promptitudo.*

MISCELLANEOUS TRACTS.

seu

TRACTATUS MISCELLANEI; AUCTORE
MICHAELE GEDDES, J. V. D. & Can-
cellario Ecclesie Sarisbur.

Volumen I.

Londini, apud A. & I. Churchill, 1702, 8.

Alph. i pl. 8.

BIs jam in Actis his Tractatum Miscellaneorum Geddesii amplissimam mentionem fecimus; & prima quidem vice, cum Volumen II Tractatum horum Mense Novembri A. 1707 p. 482, altera vero, cum Volumen III Suppl. Tomo IV Sect. 3 p. 100, recenseremus. Jam ne manca mutilave maneat in hac parte historia literaria, promissi nostri memores, ordine utut retrogrado, brevem Voluminis quoque I, quod nuper admodum nacti sumus, enarrationem adjicimus. Continet autem universum hoc Volumen primum Dissertationes VI, miscellaneas, quæ res pertractant ad Historiam Hispanicam, tum civilem tum ecclesiasticam, pertinentes. *Prima* harum sistit Historiam specialiore expulsiõis Mauritanorum ex Hispania quæ regnante Philippo III facta est & consummata, ac summam hominum depopulationem & inopiam, non secus ac Judæorum expulsio universalis tempore Ferdinandi Catholici instituta Hispaniæ regno attulit. Auctor culpam expulsioni tam cruentæ omnem, cujus fundamenta prima jam Cardinalis & Archi-Episcopus Toletanus Ximenius

tempore Ferdinandi & Isabellæ per coactum Mauritanorum baptismum jecerat, in Bernardum de Sandoval, Cardinalem itidem & Archiepiscopum Toleranum, ac fratrem ejus Ducem de Lerma, Philippi III Regis Ministrum primum, transfert, nec non in Joannem de Ribera, Archiepiscopum Valentiensem, Mauritanorum expulsionioni omnimodæ ultimam veluti manum admoventem. Quorum conatibus machinisve etfi Barones & Comites Regnorum, Valentiz, Arragoniz, Castellæ, Granatæ & Murciæ subinde sese graviterque opposerent, qui summam demum depopulationem a tot mille Mauritanorum expulsionione Hispaniæ expectandam esse urgebant, & vere ominabantur: tamen quæ semel sollicitantibus Clemente IV, Clemente VII, & Gregorio XIII Pontificibus maximis decreta fuerat expulsio, A. 1610 demum per Comitum de Carazena, Philippi III in Regno Valentiz Pro-Regem, & per Comitum de Aytona, Arragoniz Pro-Regem, nec non per Comitum San-Germanum, regnorum Murciæ & Granatæ Pro-Regem, executioni data fuit, adeo ut juxta quosdam 600000, juxta alios vero plus quam 900000 homines ex Hispania, uno propemodum eodemque tempore, in Barbariam ejeti exterminatique fuerint, artibus modisque inhumanissimis, qui p. 143 & 155 commemorantur. Subjicit huic Dissertationi Autor sermonem sanguinem spirantem publice a Jo. de Ribera, Archiepiscopo Valentienfi, ad colorandam Maurorum expulsionem in Gal. V, 12 die publicati decreti Regii habitum, idque simul innuit, quod dum parentibus Mauritanis iuvitis infantum numerus admodum ingens expulsionis istius tempestate surreptus fuerit, hodieque plures adhuc in Hispania familiæ sanguinem genusque suum ipsis Mauritanis expulsis debeant. *Alter* Dissertatio continet Historiam bellorum civilium, quæ a Senatu populoque Castellensi post Isabellæ, matris Caroli V, obitum, qui in annum 1504 incidit, & sub ipsis imperii Caroli V auspiciis gesta sunt. Causam his bellis & motibus cunctis dedisse videntur Ministri Caroli V ex Gallia partim, partim ex Flandria oriundi, qui summam per minorennitatem Caroli potestatem teneutes avaritiæ & commodis suis nimi-

um litasse, ingeatesque propterea opes ex Hispania secum in Galliam Flandriamque deportasse incusantur. Atque inter Gallos quidem Ministros principem locum ista aetate tenebant Philippus & Wilhelmus fratres Chevrii, quorum penes illum in civilibus, penes hunc summa in rebus ecclesiasticis erat potestas. Et prior etiam autor & machinator fuisse dicitur p. 219 matrimonii inter Emanuelem, Regem Lusitaniae, & Eleonoram, Caroli V sororem, contranite licet Procerum Castellae Senatu omni, contracti, quod ille jussu Legati Lusitanici per trepizitam Vallisoletanum 21000 ducatorum summam accepisset. Ast inter Ministros ex Flandria oriundos eminebat Adrianus, Cardinalis & Caroli V antehac praceptor, quique Carolo V Imperatoriam dignitatem in Germania capessente in Hispania rebus gerendis, majori tamen, quam fratres Chevrii, cum prudentia & humanitate praerat. Gravissimum Castellanos bellum fuit, quod ab A. 1520 usque ad A. 1522 duravit, & in quo Comitis de Padilla vidua facinora heroica sexum suum supergressa edidit. Ceterum Cl. Autor historiam bellorum horum omnem ex literis Virorum illustrium ad Petrum Martyrem, qui tum in Germania penes Imperatorem erat, ex Hispania hauriens, hujusque ad illos compilavit, proinde major huic merito, ex literis istis excerptae fidei habenda, quam scriptoribus Hispanis partium studio nimium addidit. In hoc *tertia* Historiam complectitur duorum Comitatus, Castellae, a Castellanis ea cum libertate & autoritate regentibus, in quibus Auctoris nostri ipsi Comitatus nonnulli accesserunt. Priora horum Comitatus in Hispania in Madriti A. 1370, posterior vero Tolosani. 1406. Utrique comites convocati, cum Rex Castellae, ex regis Vita a Gill. Gonzalez de Avila, Philippi de Comitis Historiographo, descripta. Auct. de Comitatibus Castellae. Comitis gularum enarratione, quae fuit, Comitis hujusmodi Comitis effectus, prope in incerta Regni, Comitatibus diverfus amicos & tyrannidem, genes istas, Comitis hujusmodi Comitis, Maximo, vera, lectu digna

pez Davila, Constabularii Castellæ, ad Ferdinandum Principem Regium tum temporis nomine Procerum Castellæ congregatorum habita. Dissertatio *quarta* disquisitionem exhibet manuscriptorum & reliquiarum, quæ partim sub rudibus urbis Turpiani in Regno Granatensi sitæ A. 1588, partim sub colle prope urbem Valparayso in Hispania repertæ traduntur per Petrum de Castro & Quinones Archiepiscopum Granatensem. Inter manuscripta plumbea & membranacea sub rudibus Turpianensibus juxta cum sudario B. Mariæ Virginis, quo lacrymas ab oculis suis in passione Filii sui sacratissimi absterxisse fertur, nec non cum pede dextro Stephani primi Martyris inventa, eminet Prophetia Joannis Evangelistæ de consummatione mundi, quam, in diebus Apostolicis per Patritium sacerdotem & servum Dei asservatam, demum S. Cecilius Apostoli Jacobi discipulus & Episcopus Granatensis, accepit, si quidem verum est testimonium, quod hac de re ipse Cecilius, ut fertur, perhibuit in Commentario suo Arabico in istam Joannis Prophetiam. Nec ingratum fore Lectori benevolo putamus, si integram hanc Prophetiam Latine translata huc apponamus, maxime cum eam nec in *Abdiz Historia Apostolica*, nec alibi inter scripta Apostolorum *Apocrypha* invenerimus.

Prophetia JOANNIS Evangelistæ de consummatione mundi.

„Tempus lucis exoriebatur cum Domino & cum passione ejus
 „per cruciatus corporis acerbissimos consummata; & Prophe-
 „tæ, qui fuerunt, illuminatique erant a persona tertia, anxie ex-
 „spectabant adventum ejus; cumque ego ceteris misericor-
 „diter antehabitus fuerim, consummationem mundi enarrabo,
 „uti eam ex ore Domini accepi. Post consummationem *sex*
 „ab adventu Domini *atrum* tenebræ ingruent propter pec-
 „cata mundi atrocissima, & tenebræ erunt magnæ in *Oriente*,
 „quæ ipsum quoque *Occidentem* invadent per furorem mi-
 „nistrorum ex iis sese proripientium, qui cum venient, *Sol* ipse
 „obnubilabitur, & templum Domini persecutiones subdit diris-
 „simas. Et posteaquam *quindecim* *atates* per obduratas & obsti-

natas

„natas hominum mentes decurrerint, secundæ quædam tene-
 „bræ surgent in regionibus *Septentrionis*, per quas ascendet
 „*draco*, qui jactabit semen ex ore suo; quod ubi dissemina-
 „tum fuerit, fidem in Sectas dividet, quæ cum aliis junctæ
 „occupabunt universum orbem. Surgent item in regionibus
 „Occidentis *tres hostes*, qui voluptati Domini sui litabunt,
 „& in malitia sua grandæscentes hujusmodi orbem lepra in-
 „ficiant, quanta non fuit unquam; propterea lux multum
 „imminuta, sed in ipsis tabalis naufragii sustentata protegetur
 „per *Columnam petra*. Comminatio prodigiorum horum, o-
 „mniumque signorum, quæ cælum ostendet, contremiscere
 „faciet omnes homines, maxime vero sacerdotum greges, &
 „quamprimum Anti-Christus, cujus adventus est in propin-
 „quo, revelabitur, Prophætia hæcç impleta erit, judicium-
 „que extremum appropinquabit; & posteaquam hæc Veritas,
 „Veritas, Veritas manifestata erit orbi & adimpleta, judex Ve-
 „ritatis hora sibi constituta adveniet *ab Austro*.

Enarratam hæcenus Prophetiam interpretes *Commen-*
tarii Arabici a S. Cecilio in eandem conscripti ita explicare
 Autor monet, quod nempe per *Ætatem* nihil aliud intelliga-
 tur, quam *integrum Seculum*, hincque irruptio priorum tene-
 brarum incidat in istud tempus, quo *sex ætates* seu *secula* im-
 pleta erunt; contra vero Draconis apparitio in Septentrione
 post decursum *quindecim* a nativitate Christi *Seculorum* sit ex-
 spectanda. Igitur per *tenebras in Oriente* orituræ *Mabome-*
metem, Prophetam falsum; per *draconem* vero *Septentrionem*
 in secundis tenebris invasurum *D. Lutherum* indigitari. Sed
 cum Interpretes prædicti commentarii nullam *trium hostium in*
Occidente mentionem faciant; Autor ipse suspicatur, quod
D. Egidius D. Constantinus & D. Cazala, qui sub initium im-
 perii Philippi II ob fidem Protestantium confessam in Hispania
 combusti sunt, sub trium istorum hostium nomine intelligenda
 veniant; perinde ut ex mente D. Maderæ, editoris & prop-
 ugnatoris ficticiarum istarum antiquitatum accerrimi, per *Co-*
lumnam Petra ipsa *Hispania* intelligatur, quod Propheta Esai-
 as capite vigesimo quarto, de Hispanis vaticinaturus, eos *Habi-*

*raiores Petra appellaret. Præter hæc vero S. Joannis Prophe-
tiam alia quoque Manuscripta & monumenta vetusta sub
monte Valparayso, vix dimidium milliarii ab urbe Granatâ di-
stante, tempore Petri de Castro, Archiepiscopi Granatensis, in-
venta & effossa Autor memorat, ut laminam plumbeam hæc
incriptionem sustinentem: Corpus usum Divi Mesitonis Mar-
tirii, passus est, sub Neronis Imperatoris potentatu; item aliam
laminam hæc incriptione insignitam: Anno secundo Neronis
imperii, Marci Calendis, passus fuit martirium in hoc loco il-
lapalitano electus ad hunc effectum sanctus Hiccius Apostoli
Jacobi decipus cum suis discipulis Turillo, Panuncio, Marenio,
Centulio; nec non arculam plumbeam, in qua in laminis plum-
beis scriptus liber asservabatur cum hoc titulo: Liber de essen-
tia Dei, quem Divus Thispbon; Apostoli Jacobi discipulus, in sua
naturali lingua Arabica Salomonis characteribus scripsit; &
alius liber, Fundamentum Ecclesie appellatus, qui in hujus sa-
cri montis cavernis jacet; & quæ sunt alia. Verum Autor
monet, quod, ut post effossionem horum documentorum per-
vetustorum Archiepiscopus Granatensis in Basilica sua hymnum
Ambrosianum cani jusserit, illaque ex decreto solenni con-
vocati eam in rem omnium Ecclesiasticorum & Laicorum in
Regno Granatensi concilii magni pro veris & genuinis de-
clarata fuerint; attamen ab aliis, maxime vero Monachis
Dominicanis, per ea, quæ sequuntur, argumenta tum Prophe-
tia Joannis, tum reliqua monumenta dubia admodum, imo
fictitia & supposititia fuerint reddita. Primo enim Prophetiam
Joannis scriptam esse lingua Hispanica moderna, quæ vero tem-
pore Neronis penitus inusitata erat & incognita. Secundo S.
Cecilium passim in his MStis vocari Episcopum Granatensem,
cum tamen ipsa urbs Granatensis 700 annis post Neronis æ-
tatem a Mauris primum excitata, & Episcopatus Granatensis
non nisi a Ferdinando & Isabella, sicque 1400 annis post
ætatem Neronis constitutus fuerit. Tertio linguam Arabi-
cam nonnisi 500. annis post mortem Neronis in Hispania in
usu esse cœpisse. Quarto usum titulorum Divi & Sancti æ-
tati Apostolicæ repugnare. Quinto Spiritum S. ævo Aposto-
lico*

licet quendam personam tertiam appellatum. Sexto librum, Fundamentum Ecclesie, a Papa Gelasio tanquam spurium jam ante mille annos fuisse condemnatum. Septimo manifestum esse, quod cineres & ossa Sanctorum in collibus istis reperta potius cineres sint & ossa maleficorum, qui ad supplicia publica in locis istis pertracti fuerant; & quae sunt reliqua. Dissertatio *quinta* describit artes tyrannicas Judicii Inquisitionis, quod in Lusitania sedet, simulque exhibet Album captivorum ejusdem judicii, in Fidei quodam, ut vocatur, Decreto A. 1682 vulgatum. Et Dissertatio denique *sexta*, Martyrologium complectitur Hispanorum quorundam religioni Protestantium addictorum, quique seculo XVI. martyrii coronam in Hispania impetrarunt. Sunt inter hos D. Augustinus Cazalla, Canonicus Ecclesie Salmanticensis & Sacellanus Caroli V in Germania, D. Pérez, sacerdos secularis, Carolus de Seso, Eques, Eleonora de Cisneros, Herezuli, Icti & martyris itidem, vidua, D. Jo. Aegidius, Rector Universitatis Complutensis & Caroli V Concionator, D. Constantinus Pontius, Caroli V Sacellanus & Confessionarius, Jo. Gonfalva, sacerdos secularis, Christophorus Losada, Medicus, aliique, qui plerique omnes ex commercio cum Reformatis in Flandria tempore Caroli V veritatem fidei Protestantium amplexi, & inde in Hispaniam reversi, veritatem agnitam propagare annisi, sed martyrium idcirco perpessi sunt, id quod Geddesius noster ex ipsa Historia Pontificali, nec non ex Parami Historia Inquisitionis Hispanicæ confirmat.

D. BENTLEYS DISSERTATIONS ON
the Epistles of Phalaris &c.

h. c.

D. RICHARDI BENTLEJI DISSERTATIONES
de Epistolis Phalaridis & Fabulis Aesopi examinata a CAROLO BOYLE, Equite.

Londini, apud Thomam Bennet, 1699; 8.

Plag. 20.

Ppp 2

h. c.

satores Petra appellaret. Præter hæc vero S. Joannis Prophe-
 tiam alia quoque Manuscripta & monumenta vetusta sub
 monte Valparayso, vix dimidium milliarii ab urbe Granata di-
 stante, tempore *Petri de Castro*, Archiepiscopi Granatensis, in-
 venta & effossa Autor memorat, ut laminam plumbeam hæc
 inscriptionem sustinentem: *Corpus usum Divi Meftionis Mar-*
tiris, passus est, sub Neronis Imperatoris potentatu; item aliam
 laminam hæc inscriptione insignitam: *Anno secundo Neronis*
imperii, Marci Calendis, passus fuit martirium in hoc loco il-
lapalitano electus ad hunc effectum sanctus Hiscius Apostoli
Jacobi decipus cum suis discipulis Turillo, Panuncio, Marenio,
Centulio; nec non arculam plumbeam, in qua in laminis plum-
 beis scriptus liber asservabatur cum hoc titulo: *Liber de essen-*
tia Dei, quem Divus Thispbon; Apostoli Jacobi discipulus, in sua
naturali lingua Arabica Salomonis characteribus scripsit; &
 alius liber, *Fundamentum Ecclesia* appellatus, qui in hujus sa-
 cri montis cavernis jacet; & quæ sunt alia. Verum Autor
 monet, quod, ut post effossionem horum documentorum per-
 vetustorum Archiepiscopus Granatensis in Basilica sua hymnum
 Ambrosianum cani jusserit, illaque ex decreto solenni con-
 vocati eam in rem omnium Ecclesiasticorum & Laicorum in
 Regno Granatensi concilii magni pro veris & genuinis de-
 clarata fuerint; attamen ab aliis, maxime vero Monachis
 Dominicanis, per ea, quæ sequuntur, argumenta tum Prophe-
 tia Joannis, tum reliqua monumenta dubia admodum, imo
 fictitia & supposititia fuerint reddita. Primo enim Prophetiam
 Joannis scriptam esse lingua Hispanica moderna, quæ vero tem-
 pore Neronis penitus inusitata erat & incognita. Secundo S.
 Cecilium passim in his MStis vocari Episcopum Granatensem,
 cum tamen ipsa urbs Granatensis 700 annis post Neronis æ-
 tatem a Mauris primum excitata, & Episcopatus Granatensis
 non nisi a Ferdinando & Isabella, sicque 14^{co} annis post
 ætatem Neronis constitutus fuerit. Tertio linguam Arabi-
 cam nonnisi 500. annis post mortem Neronis in Hispania in
 usu esse coepisse. Quarto usum titulorum Divi & Sancti æ-
 tati Apostolicae repugnare. Quinto Spiritum S. ævo Aposto-
 lico

licet quendam personam tertiam appellatum. Sexto librum, Fundamentum Ecclesie, a Papa Gelasio tanquam spurium jam ante mille annos fuisse condemnatum. Septimo manifestum esse, quod cineres & ossa Sanctorum in collibus istis reperta potius cineres sint & ossa maleficorum, qui ad supplicia publica in locis istis pertracti fuerunt; & quæ sunt reliquæ. Dissertatio *quinta* describit artes tyrannicas Judicii Inquisitionis, quod in Lusitania sedet, simulque exhibet Album captivorum ejusdem judicii, in Fidei quodam, ut vocatur, Decreto A. 1682 vulgatum. Et Dissertatio denique *sexta*, Martyrologium complectitur Hispanorum quorundam religioni Protestantium addictorum, quique seculo XVI. martyrii personam in Hispania impetrarunt. Sunt inter hos D. Augustinus Gazalla, Canonicus Ecclesie Salmanticensis & Sacellanus Caroli V in Germania, D. Pérez, sacerdos secularis, Carolus de Seso, Eques, Eleonora de Cisneros, Herezulii, Icti & martyris itidem, vidua, D. Jo. Aegidius, Rector Universitatis Complutensis & Caroli V Concionator, D. Constantinus Pontius, Caroli V Sacellanus & Confessionarius, Jo. Gonsalva, sacerdos secularis, Christophorus Losada, Medicus, aliique, qui plerique omnes ex commercio cum Reformatis in Flandria tempore Caroli V veritatem fidei Protestantium amplexi, & inde in Hispaniam reversi, veritatem agnitam propagare annisi, sed martyrium idcirco perpessi sunt, id quod Geddesius noster ex ipsa Historia Pontificali, nec non ex Parami Historia Inquisitionis Hispanicæ confirmat.

D. BENTLEYS DISSERTATIONS ON
the Epistles of Phalaris &c.

h. c.

D. RICHARDI BENTLEJI DISSERTATIONES
de Epistolis Phalaridis & Fabulis Æsopi examinata a CAROLO BOYLE, Equite.

Londini, apud Thomam Bennet, 1699; 8.

Plag. 20.

Ppp 2

h. c.

ACTORUM ERUDITORUM
A DISSERTATION UPON THE EPISTLES
of Phalaris, with an Answer, &c.

h. c.

DISSERTATIO DE EPISTOLIS PHALARIDIS, cum responsione ad objectiones Boylei; Autore
RICHARDO BENTLEJO D. Theol. Majestatis
Regie Capellano Ordinario & Bibliothecario.

Londini, apud Henr. Mortlock, 1699, 8.

Alph. 1 pl. 18.

Quæ in Actis nostris A. 1696 p. 101 recensita est Epistolarum Phalaridis editio, a Cl. Boyle, Equite, A. 1695 Londini in forma octava curata, ea præsentibus scriptis occasione sup-
peditavit, quorum mentionem, huc usque, nescimus quo fato, neglectam, vel nunc faciendam esse existimavimus. Cum illæ Phalaridis Epistolæ lucem viderent, in Præfatione Cl. Editoris injuria sibi affectus videbatur Cl Bentlejus, quam a se amoliturus, ac eadem opera ipsas Epistolas *viduas* convicturus, singularem de illis dissertationem V. C. Henrici Wottoni *Observationibus de veterum & recentiorum eruditione*, ex editione secunda Londini 1697, 8 editis, subjungendam censuit. In ea autem non solum Epistolas Phalaridis, sed & eas, quæ Themistoclis, Socratis, Euripidis &c. nomine circumferuntur, itemque Æsopi Fabulas examini subjecit, quæ deinceps in tertia libri Wottoniani editione, Londini 1705, 8 curata, ita repetita est, ut ea, quæ ad Phalaridem spectarent, omitterentur, ideo quod illa una cum Dissertatione Apologetica, Boyleo opposita, non sine accessionibus essent recusa. Nos quidem de origine hujus controversiæ, quæ ad literas atque adeo literatos non pertinet. nihil dicemus, quamvis illi edisserendæ & confirmandæ non exigua pars scriptorum utrinque editorum destinetur; sed de ipsius causæ momentis pro instituti nostri ratione paucis dispiciemus, omissis etiam iis, quæ interdum acerbius aut liberius dicta videntur. In limine itaque dissertatio-

tationis. *sue Apologieticae* monet Cl. Bentley, morem scripta spuria alienis nominibus inscribendi satis antiquum esse, imprimis tamen eo tempore frequentatum, quo Pergami & Alexandria Reges, inito quasi certamine, de prerogativa in Bibliothecis instruendis obtinenda dimicarent, quod Galeni testimonio comm. 2 in Hippoc. de natura hominis p. 17 comprobatur. Hec simulatio librariorum animos, pecuniae cupiditate abrapto, incendebat, ut de scriptis varii generis magnorum Virorum nominibus insigniendis cogitarent, non quod germanos eorum factus esse intelligerent, sed quod hoc pretio libri amplificando peridoneum fore arbitrarentur. Quod itaque consilium primo lucri causa, vel deinde affectata quadam honoris & ostentandi ingenii cupiditate susceptum est, potissimum a Sophistis, in quorum Scholis more receptum erat, ut illustres quidam Heroes sermones vel epistolas scripsisse fingerentur, quae deinceps nonnullis ab ipsis, quorum nomina praerebant, visis profecta videbantur, ipsis quidem adeo non reluctantis, ut deinde data opera eorum, quorum personam induerant, nominibus praescriptis legentibus imponerent; quod vel Sibyllinarum Oraculorum & Aristae exemplo constat. Circa illud Galeni testimonium Cl. Boyle id imprimis monet, eundem alibi, nempe comment 1 in lib. Hippocr. de Nat. Hist. falso dicere, quod illa libros supponendi ratio non nisi sub memoratorum Regum temporibus fuerit recepta. Cl. Bentley itaque hac ratione Galenum tuetur, ut postquam varia librorum ante illa tempora suppositorum exempla in medium attulisset; Galenum de istiusmodi adulterinis factibus accipiendum censet, qui turpis lucri causa illustrium fama Virorum nominibus inscripti fuerint. Hinc propius ad ipsas Phalaridis Epistolas accedit, atque inter vetustos quidem scriptores praeter Stobaeum Tit. VII & XLVII, Suidam in *Φάλαρις* & Jo. Tzetem in Chiliadibus neminem esse observat, qui earum fecerit mentionem, ita quidem ut de fraude eas suspectas non haberent, quorum auctoritatem ex recentioribus Th. Szellus in Hist. Sicula p. 118; Jac. Cappellus Hist. Sac. & Exotica p. 249 & Jo. Saldenus in Marmor. Arundel. p. 106 sint

P. 19.

14.

17.

17.

foculi. Nec tamen defecerunt, qui in contrariam abirent sententiam, fraudem subesse suspicati, nominatim Cael. Rhodig. III, 7, Menagius ad Laertii p. 35. Luciano tribuere maluerunt Aug. Policianus ep. 1 & Gyraldus Hist. Post. p. 89 & 332. Cb Boyle hac occasione p. 31 monet, alibi etiam apud Stobaeum illarum epistolarum fieri mentionem, nempe tit. CXXVIII, & rem ipsam quidem non distat Cl. Bentlejus p. 20; quamvis in allegatione ipsa peccatum fuisse recte observet, dum non Stobaeus, qui titulos tantum CXXI habet, sed Maximus p. 209 laudari debuisset. Stobaei autem tit. LXXXVI advocari potuisset. Neque id negat Bentlejus, quod Adversarius p. 30 observaverat, fuisse etiam alios ex veteribus, puta Photium, Nonnum ad invehiv. Nazianz. & Aristophanis Scholiastam, qui has Epistolas laudavit; de Scholiasta tamen monet, locum ejus esse spurium, atq; simul de Eustathii & Suidae etate erudite commentatur, & hanc quidem illum ducentis annis anteverisse conficit. Nonni testimonio non multum tribuendum censet, 24. cujus incertitiam non uno exemplo comonstrat, atque ex eo efficit, non esse eum, qui Dionysiaca exaravit. Addi poterant, ut obiter hoc moneamus, alii, nisi Cl. Fabricius, post etate Vir diligentis, in Bibliotheca sua Graeca lib. II p. 404 eos jam laudasset. Hinc initium facit Cl. Bentlejus demonstrandi, 25. *Dei* Epistolarum non quidem argumento ex dictione tantum & stylo, cui seorsim adhibito parum, nec immerito, tribuendum censet, sed aliunde defuncto. Inquire itaque primo in Phalaridis etatem, cujus initium Eusebius in Olympiad. XXXI, 1, finem autem in Ol. XXXVIII, 2 refert; Hieronymus autem in Ol. LII, 4, vel, ut alii Codd. habent LII, 2, quem posteriorem calculum tuetur etiam Suidas. Si Eusebium sequamur, manifesta fraus erit ex Epistolis ad Stefichorum & Pythagoram scriptis, quorum ille sub obitum Phalaridis sex tantum annos natus erat, hic autem octoginta demum post Phalaridis obitum annis vivere coepit. Cum autem Aristoteles Phalaridem Stefichori, Jamblichus autem Pythagora, qualem faciat, Bentlejus ita subducendas temporum rationes putat, ut initium imperii Phalaridis ad Ol. LII, 4 finis autem

in Ol. LVII, 3 incidat. Hanc sententiam pluribus argumētis stabilire & Boylei objectionibus vindicare annititur p. 32, offendens, non exstare in aliis Scriptoribus vestigia ulla, ex quibus ætatem Phalaridis recentiorem efficias, quam in rena Syncelli, Suidæ, Orofii, Plinii aliorumque loca affert. Inprimis autem Pindarum & ejus Scholiastam ad hoc negotium perficiendum non sine ingenii acumine adhibet, eumque secum amice conspirare ostendit. Quo facto Cl. Dodwelli, Phalaridem in diss. V, de Cyclis Sect. 10 ad Olymp. LXXII revocantis, sententiam examinat, & de Symonidis ac deinceps de Pythagoræ ætate erudite & fuse commentatur, cum ex Pythagoræ potissimum ætate Phalarideam deduci posse ideo arbitretur, quod Philosophus hic Agrigenti tempore Phalaridis diem obeantis versatus dicatur, quem tamen aliunde constet, non ante combustam Cylonis malitia Scholam Pythagoream h. e. Ol. LXXII, 2 in Siciliam pervenisse. Hic autem in alia omnia abibit Cl. Bentlejus, qui Pythagoram nihil quicquam ad dejiciendum de dignitate sua Phalaridem consulisse, & ante factam Cylonis conspirationem in Sicilia fuisse, ac deniq; conspirationem ipsam ante Ol. LXXII contigisse, affirmat. Hac occasione varia vitæ Pythagoræ capita ex antiquiorum scriptorum locis nunc emendatis, nunc illustratis edisseruntur, quorum summam paucis dicere non possumus ex scripto ipso rectius intelligendam. His confectis & ætate Phalaridis, Cl. Boyleo ipso non repugnante, in Ol. LVII, 3 collata, ex ipsarum Epistolarum nonnullarum argumentis evincit, Scriptorem illarum omnino recentiorem esse ea, quæ Phalaridi propria est, ætate. In Epistola enim ultima, ad Hyblenses data, commemorantur Phintenses: jam autem ex fragmento quodam Diodori Siculi p. 867 constat, Phintiam urbem sibi cognominem, a qua Phintenses dicuntur, eo tempore condidisse, quo Romanis cum Pyrrho bellum intercederet, h. e. Ol. CXXV sive GCLXX post Phalaridis obitum annis. Huic argumento ita occurrit Adversarius p. 122, ut duas in Sicilia urbes eodem Phintia nomine celebres fuisse diceret, quarum altera a Diodoro laudata fuerit maritima, altera ex Ptolemæi & Plinii testimoniis cognita, mediterranea & in

p. 37.

46.

92.

- & in ista Phalaridis epistola respicienda. At enim vero Cl. Bentlejus satis luculente ostendit; Plinium, Ptolemaeum & Diodorum de eadem urbe loqui, quamvis ab aliis maritima dicitur civitas, quod mari esset propior & portu etiam instructa, ab aliis mediterranea, quod vere regione contineretur. Cum
- p. 94 que illud etiam Adversarius p. 123 objecisset, forte Didorum aequae in constituenda urbis conditae aera, ac in situ ejus delineando antea, errasse; Diodori fidem quoad situm urbis ex consentientibus testimoniis Antonini in Itinerario p. 31 & Ciceronis III in Verrem adstruit. Eundem non minus in originibus urbis Phintiae constituendis accuratum fuisse, partim ex numis, partim ex aliorum Historicorum testimoniis evincit. Postea ad aliud argumentum aggreditur, ex Epistola XLII ad Stephorum data deprocuratum, in qua scilicet Halasae mentio fit, quae cum primum ab Archonide Siculo Ol. XCIV, 2, vel a Carthaginensibus duobus annis ante condita sit (vide Diodor. Sicul. p. 246) apparet, ejus origines CXL ipsa Phalaridis aetate esse inferiores. Hanc autem Archonidis Alasam, cum plures urbes idem nomen tulerint, in laudata epistola innui, ex situ patet, quoniam Himera & Aluntio, quae hic commemorantur, parvo intervallo distant. Cum tamen vel sic Adversarius aliam hic significari Halasam, affirmaret p. 124, Cl. Bentlejus ipse testimonio, antea ad epistolas Phalaridis prolato, sentietur, cum Alasam & maritimam esse & in occidentali oris insula latere, & Aluntium non procul ab Alasa esse remotam, dixisset. In Ep. LXX inter cetera dona, quibus Polyetetus a Phalaride mactatus dicitur, invenias *ποτήρια Θερικία* h. e. *Thericlae pocula*, quae nomen acceperant a Thericla, figulo quondam Corinthiaco, quem Plinius XVI, 40, ex Theophrasti Hist. Plant. V, 4 verbis non recte intellectis, tornatorem facit. Figulum fuisse testatur Hesych. v. *Θερικλῆος* & Etymolog. M. Hunc Thericlem Athenaeus p. 470 tempore Aristophanis Comici vixisse memorat, forte fabulae cujusdam, ab Aristophane scriptae; auctoritate adductus, quem omnes suas fabulas tempore inter Ol. LXXXVIII & XCVII interjecto scripsisse constat. Quod si igitur Ol. LXXXVIII vixisse censeatur Thericles, annis CXX
- a Pha-

a. Phaleride erit sejunctus. Neque approbandi sunt ii, qui pocula illa, teste Athenæo p. 471, ἀπὸ τῶν Θηρίων vel ἀπὸ τοῦ Θήρας κλοιῶν Thericles dicta putant, cum vel analogia ostendat, eadem ratione Θηρίκλιον dici a Θηρικλῆς qua Σοφικλοῦς dicitur a Σοφοκλῆς. Hujus argumenti vim ut effugeret Cl. Boyle, locum ita mutandum censuit p. 146, ut pro ποθηρίων Θηρικλίων legeretur ποθηρίων Ὁρακλείων, quam emendationem locum hic invenire posse, Cl. Bentlejus tum ex autoritate trium MSS. prorsus consentientium, tum ex eo quoque manifestum facit, quod nunquam fuerit poculorum genus ab *Hercule* appellatum. Qui enim affertur Athenæi locus ex p. 469, ex eo nihil aliud colligas, quam *Herculem* poculo isto singulari quadam ratione & consilio usum esse. Dicitur enim a Sole poculum summissis mutuum, quo instructus mare ad Solis exemplum trajecerit. Eam utique esse Athenæi mentem, ex Eustathio ad *Odyss.* p. 359 probat, cujus hæc sunt verba: διὸ καὶ Ἡρακλῆιον ὄνομα λέγεσθαι τοῦ καὶ ἡλίου. Cicero IV in *Verrem* pocula *Hercules* commemorat, ubi *Thericles* legendum esse, cum *Salmasio* in *Solinum* & *Capitæo* V, 28 Nov. Lect. confirmat. Quoniam vero Cl. Boyle p. 149 Athenæi, *Thericles* *Anistophani* æqualem facientis, fidem in dubium vocaverat, Bentlejus eam *Eubuli Comici* versibus vindicat, qui leguntur apud Athen. p. 471. Deinde etiam respondet ad objectionem nonnullius momenti p. 152 allatam, quod Athenæus his utatur verbis p. 470: καὶ μὲπορῶ Ἀλεξίῳ ἐν Ἡσιόῃ Θηρικλείῳ ποιεῖ τὸν Ἡρακλῆα πίνουσα h. e. & fortasse *Alexis* in *Hesione* *Herculem* ex *Thericleo* poculo bibentem inducis. Ex quo consequitur, pocula *Thericles* ex Athenæi sententia ad *Herculis* ætatem accessisse, quod *Alexis* Poeta *Herculi* illa tribuisse ipsi videtur. Sed respondet Cl. Bentlejus. Poetas sæpe temporis rationem negligentes ea suis Heroibus tribuere, quæ ex rei veritate illis tribui non poterant, quem morem *Alexis* etiam observasse visus sit Athenæo: nisi dicere malimus, quod *Alexis* *Herculem* tanquam Deum vel Heroem, ipso *Thericle* vivente, cum ceteris Diis convivantem & ex *Thericleo* poculo bibentem representarit. Hoc causæ momento eruditè & ingeniosè in sequentibus confecto, digreditur Cl. Bentlejus ad observatio-

p. III.

113.

117.

123.

124.

132.

nem quandam suam, quam in Diss. ad Millium Joanni Antiocheno subjecta p. 26 proposuerat, contra Boylei objectiones vindicandam. Observaverat autem, veteres Poetas non æque, ac recentiores, ultimam Anapaestorum syllabam communem habuisse, sed eam, quæ ipsi propria est, accurate servasse. Hoc perperam & liberalius dictum videbatur Boyleo, qui propterea p. 158 varia Græcorum & Latinorum Tragicorum exempla attulerat, in quibus Anapaesti vel Trochæo vel Tribrachis terminantur. Atque illis quidem ita occurrit Cl.

p. 140.

- Bentlejus, ut non sine ingenii acumine singula illa a librariorum oscitantia profecta esse ostendat, quamvis vereamur, ut emendationibus suis fidem ubique facere possit Vir cetero quin sagacissimus. Epistola LXXXIV & LXXXV novum *voθείας* argumentum nostro offerunt; posterior enim *Zanclaorum*, prior *Messeniorum* facit mentionem, ex quo colligas, scriptorem Epistolarum *Messenem* & *Zanclæm* pro diversis urbibus habuisse, qui error in Phalaridem non cadit, cum ex Strabonis lib. VI, Herodoti lib. VII & Diodori lib. IV perspicuum sit, nomina hæc esse ejusdem urbis, ita tantum distincta, ut quæ antea *Zanclæ* dicebatur, ea postea *Messenæ* nomen ferret, & quidem eo tempore, quo Phalaris jam ante 60 annos obierat, ceu ostendit ex Thucydide, qui testatur, Samianos ab Anaxilao, Rhegii Rege, ex *Zanclæ* expulsos, & oppido *Messenæ* nomen datum esse. Jam autem Anaxilæi mortem Diodorus lib. XI p. 37 collocat in Ol. LXXXVI, 1, & octodecim annis imperio defunctum tradit. Hunc enim & ceteros ei consentientes magis audiendos putat, quam Pausaniam, qui in *Messenæ*. p. 134 Anaxilæum CLXXX annis antiquiorem facit, quam Herodoto & Thucydidi visum fuit.
149. Cumque deinde Boyleus p. 131 a Pausaniz potius partibus standum esse disputaret, Bentlejus totum negotium fuse illustrat & in priori sententia persistit, ceu ex ipso opere rectius intelligitur.
159. Nos pergitur ad aliud argumentum, quod Ep. XCII suppeditavit, in qua hæc leguntur verba: *ὁ δὲ αὐτὸς ἐκλεῖψεν πρῶτος δίκην*. Herodotus lib. VI c. 37 hujus phræseos originem ita reddit, ut Croeso Lydorum Regi, *Lampfacenis* interitum minanti, accepta feratur, quamvis Noster existimet, ipsam

ipsum Herodotum hanc loquendi formulam primum adhibuisse, ex cujus scriptis, centum post obitum Phalaridis annis exaratis, Sophista, qui Phalaridis personam sustinet, hauserit. Hac observatione contra Adversarium satis vindicata, pergit ad Ep. LXXXV, ubi Tauromenitæ tanquam a Phalaride devicti commemorantur, quos tamen Naxianos illa ætate dictos fuisse, ex Plinio III, 8 & Diodoro XIV p. 282 apparet, quorum posterior lib. XV p. 411 satis discrete tradit, mutationem nominis Ol. CV, 3 contigisse. Neque obstat, quod Porphyrius & Jamblicus urbis Taurominii in Vita Pythagore ita meminerint, ut jam Pythagoræ tempore ita distans conjicere possis; cum familiaris illa sit Historicis consuetudo, ut per prolepsin locis ea tribuant nomina, quæ suis quidem, non autem illis, de quibus loquuntur, temporibus conveniebant. His contra Adversarii objectiones dextre vindicatis, ex Ep. XXXV in eandem sententiam producitur proverbium *λόγος ἔργῳ σκιά*, quod a Phalaride scribi non potuit, cum Laertius in vita Democriti & Plutarchus in lib. de Educatione Puerorum illud Democrito minimum centum annis Phalaride inferiori acceptum ferant. In Vindiciis addit Suidam, qui *υ. πύλαθλος* eandem ad Democritum refert; quibus majorem fidem tribuendam censet, quam vel Psello vel Isidoro Pelusiotæ, quorum ille Simonidem, hic Lacedæmonios autores proverbii profiterur. In Ep. LI legitur: *Θνητὸς γὰρ οὐκ ἂν ἀνάσσειν ὄργην ἔχειν, ὡς Φασί λινες, ἢ προσήκει.* Gnomen hanc, quam etiam laudat Aristoteles lib. II c. 21 Rhetoric. ex Comico aliquo vel Tragico petitam putat, ac speciatim ex Philoctete Euripidis, ex quo eam affert Stobæus tit. XX *περὶ ὄργης*. Hanc autem fabulam Olymp. LXXXVII h. e. annis CXX post C. N. scriptam, testatur Aristophanes Grammaticus in argumento Medæ Euripidis. Hanc suam conjecturam ut tueatur Cl. Bentlejus contra Adversarium, erudite de tempore Comædiæ primum adhibite commentatur. In Ep. XII *δαίμονα ἔτερον* h. e. *malum genium* commemoratum legit, quam phrasin Pindaro Pyth. III debere arbitratur, vel Callimacho, cujus Scæzonem similem affert Scholiasta l. c. In Vindiciis contra Boyleum, qui phrasin

P. 178.

184.

189.

191.

195.

197.

216.

218.

- Poeticam hic agnoscere volebat p. 144, ostendit, eam pro tali habendam, & vocem *ἴλαρος* hic non *alium* significare, sed *malignum* sive *κακοπειδόν*, quod recte ibi monuit Scholiastes. In
- p. 210. Ep. XXIII Pythagoræ disciplina vocatur Philosophia & Ep. LVI ipse appellatur Philosophus. Cum autem Diogenis Laertii & Ciceronis testimonio constet, Pythagoram ipsum hujus nominis fuisse inventorem, vix veri videtur simile, Phalaridem eo tanquam familiari & frequentato fuisse usuram, de quo vix aliquid inaudiverit, vel, si inaudivisset, indicium nominis ab ipso Pythagora inventi facturus fuisse videatur.
224. Ep. LXII & XCVII Tragedias contra se ab Aristoclecho & Lyfimo scriptas conqueritur, quod fieri a Phalaride non potest, cum Thespis & nominis & rei primus habeatur autor, & quidem Ol. LXI, h. e. duodecim post Phalaridis obitum annis.
- 230-309. In vindicando hoc argumento fusa & erudita commentatio de tempore Tragediæ inventæ instituitur, ut ostendatur, Cl. Boyleum præter rationem p. 165 & sqq. inventum hoc Epigeni Sicyonio adscripsisse. Thespidi itaque primo rem vindicat, deinde in illius ætatem inquirat, ac denique Adversarii sententiam confutat, non sine insigni eruditionis & aliarum observationum apparatu, quas tamen hic per institui nostri rationem delibare non licet. Posses ex ipsa dictione, quæ Attica est, fraudem subodoratur, cum Phalaridem Agrigenti imperio defunctum fuisse, atque adeo Dorica dialecto uti debuisset, constet. Quæ quidem occasione de Dialecto Attica & Dorica, ac in excursu de Chazondæ legibus, multa erudite observat. In hoc vero dicendi genere idem novas quasdam & veteribus Atticis ignoratas loquendi formulas invenit, a Phalaridis seculo remotas, v. c. in Ep. I *ὦν ἡμοὶ παρῆλθετε*, quod veteres dicerent *παροφείρετε*: in Ep. CXLII *θυγαλίνας τέτλαρας ὀμήλικας*, ubi *θυγαλίνας* significant *virgines*. Aliud argumentum desumitur ex illis Epistolis, in quibus talentorum fit mentio, sine ulla designatione, quod talentorum genus innatur, cum tamen talentum Siculum & Atticum adeo diversi sint, ut illud quidem trium tantum drachmarum Atticorum summam exæquet. Ex hac itaque talentorum diversitate con-
- sistit,

scit, Phalaridem ipsum omnino accuratius designatum fuisse, quod talentorum genus velit, præcipue cum in Ep. LXX ita egerit, ubi diserte *μυριάδας Ἀττικὰς πέντε* commemorat. His p. 480. satis luculente expositis & vindicatis, in ipsiſ Epistoliarum argumentis quædam invenit, quæ nec cum temporum ratione, nec cum Phalaridis dignitate & ea, quam gerebat, persona conciliari possint; sed Sophistæ & indolem & mores referant. Id 506. quoque non præter rationem suspectas reddit easdem Epistolas, quod illæ adeo ignotæ fuerint veteribus, ut intra mille annos nemo eas commemorarit. Superfunt & aliæ voces, manifestum argumentum imposturæ præ se ferentes, quales sunt *πρόνοια* providentiæ notione Ep. III, *κόσμος* Ep. CIV & *στοχάσις* de elementis. 523. Jam vero Laetius in Platone autor est, Platonem & *στοχασίον* & *πρόνοιαν* isto sensu adhibuisse, quemadmodum Pythagoras mundum *κόσμος* nomine insignivit, quod Cl. Bentlejus p. 352 idoneis testimoniis evicerat. Hæc & nonnulla alia argumenta Cl. Bentleji sententiam nemini non probabunt, & ipse Cl. Boyle vim eorum nonnunquam vix dissimulat, quamvis operam dederit, ut, quoad fieri potuit, dubia quædam, quæ ingenii facilitas suggestit, moverentur. Ceterum multa in ipsa Bentleji dissertatione leguntur, quæ ad illustranda vel emendanda veterum Scriptorum monumenta faciunt, a nobis destinato consilio prætermissa, ne ab instituto longius diverteremus.

GEORGII WOLFGANGI WEDELII CENSURIA SECUNDA EXERCITATIONUM MEDICO-PHILOLOGICARUM, SACRARUM & PROFANARUM,

Decas III.

Jenz, apud J. Fehcem Bielekium, 1711, 4.

Consistat pl. 13.

Ita captus est literarum elegantiorum amonitatibus celeberrimus Wedelius, ut juxta seris illa Medicinæ studia, cujus penitiores omnes thesauros jam expromississe tot voluminibus videtur, non desinat ex patencibus Philologiæ campis aliquid

decerpere, e quibus collecta est & tertia hæc Decuria secundæ Exercitationum Centuriæ. In Exercit. *prima* agitur de rhabarbaro, cujus genuinam speciem ita follicite distinxit Autor a spuria, ut non sit metuendum amplius, ne, quæ in nostris hortis alitur, confundatur cum illa ex remotioribus Orientis regionibus Sineas imprimis imperio, ad nos delata. Hinc in *secunda* cum rhabarbaro comparat Θεραεία plantam, a Theophrasto Erosio commemoratam L. VI H. P. cap. II, & in hunc modum descriptam: ἡ δὲ τῆς Θεραείας, ἣν μὲν γένηται πικρὰ, ἰσχυρομένη δὲ ποιλίαν κατάρχει, cum quibus pene conveniunt, quæ ex hoc compilavit Plinius L. XXI c. 6 & L. XXII c. 22. Asserit inde Cl. Wedelius, nihil esse hanc, quam verum rhabarbarum, id quod ita ignotum huc usque fuit Botanicis, ut habita sit prædeperdita a Theophrasti ætate. Probat id vero primo ex nomine, quod vere competat rhabarbaro, quodque ipsi videtur impositum ab heroe hujus nominis, more aliorum, quæ ab illustribus viris appellatæ sunt. Sic enim veterum testimoniis confirmatur, Theseum devicisse Amazonas, Ponti, rhabarbaro ferilis, accolæ, ut adeo radix hæc in manus victoris pervenire potuerit, a quo deferretur in Græciam, atque ab eo nomen traheret: imo vagabundus instat Herculis Theseus ubique victor facile ad illam gentem pervagari potuit, ubi radix effoderetur, eamque secum portare in patriam. Non vero solum nomen hic apte quadrat, sed & utriusque plantæ ingenium: amara namque prædicatur illa Theophrasti, & rhabarbarum hinc nomen accepisse apud Sinas creditur; alvum quoque movere suam Theophrastus docet, quod egregie præstare rhabarbarum, experientia discimus. Ex quibus doctissimus Autor concludit, si non absolute affirmare liceat, esse rhabarbarum Theophrasti plantam, certum tamen esse, cum nulla alia aptius comparari. In *tertia* Exercitatione agitur de orsantium decore, a Medicis præcipue observando, occasione, ut videtur, loci apud Goum de insomniis c. 2 t. 12: τὸ θυγαδίας (τῆς ὄσῆς) πρὸν καὶ λίην ἐστὶ ἀγαθόν, quod monitum rogorum sanitati operam navantibus studiose inculcandum esse patet. In *quarta*, ubi de formulis loquendi & præscribendi medicis in sacra Scriptura agit, illustrantur duæ imprimis formulæ, quæ exacte respondent

dent iis, quas Medici, solent pharmacorum ministris præscribere; utraque legitur Exodi capite XXX. In prima ad sanctum unctionis oleum Deus jubet recipi myrrhæ primæ & electæ, cassiæ ana siclos quingentos, (sive ad mentem Autoris) libras XX & uncias X cinamomi, calami ana subduplum siclos ducentos & quinquaginta, id est, libras X uncias V, olei olivarum mensuram hin. Misceantur, fiat lege artis unguentum. Quæ forma præscribendi in omnibus cum receptis a Medicis convenit. In miscendorum vero pondere non levis se difficultas prodit, quomodo nempe cum libris sexaginta duabus semis pulverum misceri debeat mensura hin vel libræ duodecim olei, unde fiat oleum vel unguentum fluidum, cum vix tantillum olei humectet massam pulverum. Antequam Autor huic modo solvendo se accingat, eorum rejicit sententiam, qui in pulverum præscriptione non ad pondus, sed ad pretium esse respiciendum putant; ubi & Judæorum vanam credulitatem arguit, qua miraculum hic subesse sibi persuadent, contra sacri scriptoris effatum, quo ad artis regulas rem fieri jussit. Ars igitur chymica vocatur in subsidium, cujus Moses ab Ægyptiis doctus, peritissimus fuisse vulgo creditur. Intellegitur autem per coctionem artificiosam destillatio, qua ex decem cinamomi libris tot olei drachmæ valent elici, tantumque ex tanto calami aromatici, ex cassiæ libris viginti & ultra totidem drachmæ olei, quæ omnia, si misceantur cum XII libris olei olivarum myrrhæ, dictum pondus diluent, & in fluidi unguenti formam redigent. Modo præparationis unguenti demonstrato, progreditur Autor ad suffimentum in eodem capite descriptum, ad hanc formam: Recipe stactes, onychis, galbani odorati, thuris lucidissimi ana quantum placet, misce, fiat lege artis pulvis tenuissimus. Equidem in pondere hic nullum dubium, & mistio simplex, sed diversi onychis significatus injiciunt scrupulum. De gemma dicitur Genescos II, 12; pro odoramento ex animalibus penito venditant alii, quam etiam significationem hic locum habere probatur, & idem esse, de quo Dioscorides scriptum reliquit Libro II capite X, quod sit *πῦμα κογχυλῖς ἴμοιον τῷ τῆς πορφύρας*, tegumentum conchylis simile purpuræ, quod reperitur

in

decerpere, e quibus collecta est & tertia hæc Decuria secunda
 Exercitationum Centuriæ. In Exercit. *prima* agitur de rhabarba-
 ro, cujus genuinam speciem ita sollicite distinxit Autor a spuria,
 ut non sit metuendum amplius, ne, quæ in nostris hortis ali-
 tur, confundatur cum illa ex remotioribus Orientis regionibus
 Sincensi imprimis imperio, ad nos delata. Hinc in *secunda*
 cum rhabarbaro comparat Θεραεία plantam, a Theophrasto Ere-
 sio commemoratam L. VI H. P. cap. II, & in hunc modum
 descriptam: ἡ δὲ τῆς Θεραείας, ἣ μὲν γίνουσι παλαιά, ἡ βλαβεία
 δὲ νεώτερη κατὰ μέρος, cum quibus pene conveniunt, quæ ex hoc
 compilavit Plinius L. XXI c. 6 & L. XXII c. 22. Asserit in-
 de Cl. Wedelius, nihil esse hanc, quam verum rhabarbarum, id
 quod ita ignotum huc usque fuit Botanicis, ut habita sit præ-
 deperdita a Theophrasti ætate. Probat id vero primo ex no-
 mine, quod vere competat rhabarbaro, quodque ipsi videtur
 impositum ab heroe hujus nominis, more aliorum, quæ ab il-
 lustribus viris appellatæ sunt. Sic enim veterum testimoniis
 confirmatur, Theseum devicisse Amazonas, Ponti, rhabarbaro
 fertilis, accolæ, ut adeo radix hæc in manus victoris perve-
 nire potuerit, a quo deferretur in Græciam, atque ab eo nomen
 traheret: imo vagabundus infra Herculis Theseus ubique
 victor facile ad illam gentem pervagari potuit, ubi radix effo-
 deretur, eamque secum portare in patriam. Non vero solum
 nomen hic apte quadrat, sed & utriusque plantæ ingenium;
 amara namque prædicatur illa Theophrasti, & rhabarbarum
 hinc nomen accepisse apud Sinas creditur; alvum quoque mo-
 vere suam Theophrastus docet, quod egregie præstare rhabarba-
 rum, experientia discimus. Ex quibus doctissimus Autor con-
 cludit, si non absolute affirmare liceat, esse rhabarbarum Theo-
 phrasti plantam, certum tamen esse, cum nulla alia aptius com-
 parari. In *tertia* Exercitatione agitur de orantium decore, a
 Medicis præcipue observando, occasione, ut videtur, loci apud
 Coum de insomniis c. 2 t. 12: τὸ θυχεῖσθαι (ἣ ἄσπ) προ-
 κέει καὶ λίγη ἰστίς ἀγαθόν, quod monitum ægrotum sanitati ope-
 ram navantibus studiosè inculcandum esse patet. In *quarta*, ubi
 de formulis loquendi & præscribendi medicis in sacra Scriptu-
 ra agit, illustrantur duæ imprimis formulæ, quæ exacte respon-
 dent

dent iis, quas Medici, solent pharmacorum ministris præscribere; utraque legitur Exodi capite XXX. In prima ad sanctum unctionis oleum Deus jubet recipi myrrhæ primæ & electæ, cassiæ ana siclos quingentos, (sive ad mentem Autoris) libras XX & uncias X cinamomi, calami ana subduplum siclos ducentos & quinquaginta, id est, libras X uncias V, olei olivarum mensuram hin. Misceantur, fiat lege artis unguentum. Quæ forma præscribendi in omnibus cum receptis a Medicis convenit. In miscendorum vero pondere non levis se difficultas prodit, quomodo nempe cum libris sexaginta duabus semis pulverum misceri debeat mensura hin vel libræ duodecim olei, unde fiat oleum vel unguentum fluidum, cum vix tantillum olei humectet massam pulverum. Antequam Autor huic modo solvendo se accingat, eorum rejicit sententiam, qui in pulverum præscriptione non ad pondus, sed ad pretium esse respiciendum putant; ubi & Judæorum vanam credulitatem arguit, qua miraculum hic subesse sibi persuadent, contra sacri scriptoris effatum, quo ad artis regulas rem fieri jussit. Ars igitur chymica vocatur in subsidium, cujus Moses ab Ægyptiis doctus, peritissimus fuisse vulgo creditur. Intelligitur autem per coctionem artificiosam destillatio, qua ex decem cinamomi libris tot olei drachmæ valent elici, tantumque ex tanto calami aromatici, ex cassiæ libris viginti & ultra totidem drachmæ olei, quæ omnia, si misceantur cum XII libris olei olivarum myrrhæ, dictum pondus diluent, & in fluidi unguenti formam redigent. Modo præparationis unguenti demonstrato, progreditur Autor ad suffimentum in eodem capite descriptum, ad hanc formam: Recipe stactes, onychis, galbani odorati, thuris lucidissimi ana quantum placet, misce, fiat lege artis pulvis tenuissimus. Equidem in pondere hic nullum dubium, & mistio simplex, sed diversi onychis significatus injiciunt scrupulum. De gemma dicitur Genesios II, 12; pro odoramento ex animalibus penito venditant alii, quam etiam significationem hic locum habere probatur, & idem esse, de quo Dioscorides scriptum reliquit Libro II capite X, quod sit *πῦμα κογχυλῖς ὁμοίον τῷ τῆς πορφύρας*, tegumentum conchylii simile purpuræ, quod reperitur in

in India nardiferis lacubus, & nardi odorem spiret, quia haec vescantur conchyliis; & quanquam duplicis sit generis, utrumque tamen in suffitu habet usum. De calamo aromatico in quinta Exercitatione rationibus adstruitur, nostrum illum in officinis receptum, calamum dictum aromaticum, esse genuinum illum a veteribus laudatum, & illo, qui Indiae debetur, virtute nulla in parte inferiorem. Sexta Exercitatio Paulum a vipera demorsum exhibet, atque demonstrat, Apostolum a vera atque perniciose vipera, &, si conjecturae locus, temella fuisse dente percussum, solo antea miraculo sine humano auxilio presentissimo vitae periculo exemptum. Septima agit de quaesitis per קִרְיָאן & קִרְיָאן urim & tummim, quae data non sint verbo emblematico, vel ex lapidibus pectoralibus elicito, sed substantiali, (ut Autor loqui amat) quo Spiritus Dei eor atque pectus sacerdotis repleverit, ut de quaesitis redderet oracula. Octava Liliam convallium Salomonis proponit, cujus mentio fit Cantic. II, 1, de quo Interpretes non consentiunt, ad quam florum classem referendum sit; sed illic utique significari verum liliam convallium nostras, evincit. Sic de in nona Exercitatione emanabem Theophrasti de nullo aptius flore explicari, quam de eodem lilio convallium, quod omnibus antiquis, excepto Salomone, fuerit ignotum, propugnatur, & alii refelluntur, qui ante Dalechampium diversis plantis applicarunt. Tandem & in decima de flore aeris ab auctore libri Sapientiae II, 7 commemorato, & convivantium delicias adaumerato, agens a vulgari Interpretum sententia, quasi per florem aeris aetatis vigor vel flos significetur, abit doctissimus Wedelius, atque iterum hic de lilio convallium sermonem esse, ex ejus praedicatis pluribus demonstrat atque vere florem dici loco *ἴαρος*, quod Graecis quandoque in usu fuit, uti ex Theophrasti adductis locis evictum est. Cumque adeo liliam convallium in pretio tanto fuerit veteribus, parum abest, quin Autor ipsa Dudaism in sacris Literis laudata, & haecenus dubia, per hoc explicet. Subjicitur haec Decuria supplementum de purpura & bysso, quod ad Centuriam II Decuriae II Exercitationem III p. 14 pertinet.

THE

THE PHILOSOPHICAL TRANSACTIONS
and Collections to the End of the year
1700 &c.

h. e.

TRANSACTIONES ET COLLECTIONES

Philosophica, usque ad finem anni 1700, in epitomen redacta & per capita generalia disposita a JO-

HANNE LOWTHORP, M. A. &

S. R. S.

Volumen III.

Londoni, apud Thomam Dening & reliquos, 1705, in 4.

Constat; Alph. 19 plag. & Fig. 21.

DE Volumine primo & secundo dictum est in hoc Suppl. Tomo IV p. 290 & 362; restat igitur, ut recensamus, quantum tertio contineantur. Dividitur id in duas partes, quarum prima Anatomica, Medica & Chymica; altera Philologica & Miscellanea complectitur. Observationum Anatomicarum ingentem thesaurum sibi offendet, ita ut singulas indicare non liceat. Referuntur autem vel ad structuram partium externarum & communia tegumenta corporis humani, vel ad caput, vel ad cervicem, vel ad thoracem, vel ad abdomen, vel ad humores & generales corporis affectiones, vel ad juncturas, vel ad musculis, iisque alia de variis monstris & duobus hermaphroditis, & adhuc alia de periodo vitæ humanæ subjunguntur. Memorati digna sunt, quæ Georgius Garden de viro quodam narrat, omnes aliorum gestus, quamprimum oculis ipsius subeunt; ex necessitate quam dexterrime imitante, ita ut ab eis abstinere in potestate sua non repererit. Eduardus Tyson pilos in medicum producit in diversis corporis partibus repertos. Infans sine capite per quatuor dies vixisse perhibetur: nec desunt alii, qui sine cerebro nati per aliquot dies hæc vitali gavisi sunt. Tyson infantem dissecut, cujus cerebrum in cervicem depressum cernebatur. Inter casus extraordinarios quoque referri meretur, quod quidam a prima ætate ad lumen solare visu excelluerit, ad lumen candelæ autem aut flammæ proferat occæcatus fuerit. Notabile convulsivum, præsertim periodicarum

R r r

carum

carum exempla afferuntur; *Holderus* surditatem, *Lowernus* respirationem, *Leighius* digestionem experimentatur. Structura pulmonum, lienis, glandularum, fibrarum spiraliū in intestinis, testicularum, uteri describitur. Narratur culter ex stomacho excisus & anulta de chylo, intestino caeco, dysenteria, lumbricis latis & terribus, calculis in vesica, lingua, glandula pineali, vesicula felle, genitis, de horum calculorum generatione, de ovo in tuba Fallopiana reperto, ossibus foetus per anum excretis, miris imaginationis effectibus, de circulatione, quantitate & transfusione sanguinis ex uno corpore in aliud &c. occurrunt. Pauciora sunt, quae ex chymicis de destillatione frigida, digestionem, fermentatione ac trituratione, volatillatione salis Tartari, sale volatili ex plantis omnis generis extracto, de substantiis lucentibus factis, phosphoro, spiritu nitri composito, &c. annotantur.

In parte altera Philologica in Grammatica, Chronologica, Historica & antiquitatem spectantia, itemque observationes hodoeporicas abeunt. Leguntur inter haec *Lodovickii* tentamen de alphabeto universali, Anonymi conjectura de characteribus Sinesibus, *Wallisi* methodus surdos instruendi, ut cum aliis loqui & loquentes intelligere possint, variorum problematum chronologicorum solutio, commentationes de calendarii reformatione, descriptio calendarii perpetui. *Hallejus* in tempus inquiri & locum, quando & ubi *Cæsar* in Britanniam venerit. Describuntur urnae, lateres, altaria, sepulchra, catacombae, aliaeque antiquitates Romanae. Explicantur variae inscriptiones Romanae, Runicae, Hetruscae. Inter miscellaneas comparant constructiones lampadum, fornax fumum consumens, observationes de piscibus lucentibus, & de ligno putrido in tenebris lucente, variae observationes microscopicae, experimenta nonnulla miscellanea, quaedam artificia, calculus *Hallejanus* de mortalitate hominum, calculus de credibilitate testimonii humani & explicatio virium memoriae. Multa ex iis jam passim in Actis hinc plenius descripta leguntur.

APOLOGETICUS CHRISTIANUS.

Alph. 1 pl. 2 $\frac{1}{2}$ in 4.

Hæc

Hæc libri, quem nunc recensere aggredimur, tota est inscriptio, prætermilla & Autoris, & anni, & loci, & typographi vel bibliopolæ mentione. Neque tamen ejus memoriam exesse hiæce ex Actis volumus, cum supra Suppl. T. IV Sect. 8 p. 369 seq. aliud scriptum cum præsentem conferendum Lectoribus obtulerimus. Nimirum scripserat quispiam *avavvuvus* librum sequenti (quod ex ipso nostro Autore p. 17 56 & 123 discimus) insignem titulo: *Ragioni del Regno di Napoli nella causa de suoi benefici ecclesiastici, che si tratta nel Real Consiglio della Maestà del Re nuovamente à tale affare ordinato.* Quo in libro inbiantes Neopolitanis sacerdotibus Romanos Clericos, & exhaustas Regni opes, Romanque transmissas, tragico exaggeravit, civilesque pariter & ecclesiasticas leges ad arcendas a beneficiis alienigenas contulit. Hoc scriptum Noster oppugnare edito, ut p. 50 ipsemet fatetur, libello cum isthæc inscriptione: *Regni Neapolitani erga Petri cathedram Religio adversus calumnias Anonymi vindicata.* Sed alter defensione sui paulo post emissa nostrum acerbissime, ut queritur, exagitaverat. Ea re igitur permotus nunc respondet in præsentem Apologetico, quem ut ipse *Christianum* appellandum censuit, ita nos *Ciceroniam* titulo dignissimum putamus ob dicendi genus perpolitum ac tersissimum. Est autem hæc prima duntaxat Apologetici pars, ut patet ex p. 3 & 204, adeoque plures partes vel jam edidit, vel constituit edere. Ceterum se ipsum fatetur p. 28 & 34 Neopolitanum esse civem Regique Carolo subditum. Ipse liber, quem præ manu habemus, tripartitus deprehenditur. Et primo quidem longissima Prefatione usque ad p. 49 non nisi de adversarii sui malo in Romanam Ecclesiam animo ac de convitiis in se ab illo jactis conqueritur. Deinde p. 50 exhibetur *Predromus contra mendacissimam Anonymi calumniarum prolusionem.* Ubi Anonymum multis verbis reprehendit, quod Neopolitanos Clericos multorum vitiorum falso accusasset. Tum p. 94 sequitur *Diatriba contra calumnias Anonymi de conjunctione cause*, id est, de mutatione status controversiæ, ut Logio loquuntur. Hujus enim sophisticæ fallaciæ adversarius futu-

um convincere nititur, simul docturus, Anonymum errantem, sacerdotia solis indigenis tribui debere, idque per leges civiles & ecclesiasticas. Immo contra contendit Noster, leges de excludendis a beneficiis ecclesiasticis extraneis adversari exemplo Christi discipulos, & Apostolorum successores eligentium, item sententiæ Patrum Ecclesiæ, ac tandem moribus Ecclesiarum omnium.

UITLEGGINGE VAN DEN PROPHEET

Micha &c.

h. e.

EXPLICATIO MICHÆ PROPHETÆ PER THEODORUM VAN TOLL, V. D. M. Wou- denbergensem.

Trajecti ad Rhenum, apud Gerhardum van Combrugge, 1799, 4.

Alph. 2. pl. 22.

ERuditus Autor in Præfatione graviter queritur, multos reperiri in ordine ecclesiastico, qui eruditionem & eruditos non tanti faciant, quanti deceat, licet ipsi illi contemptores eruditorum a magistratu ad viam rationis ingrediendam & ad fodiendum assidue agrum verbi divini sint vocati. Hinc fieri, ut in homiliis eorum sacris, quas ad populum pro concione habent, parum elegantiz ac eruditionis reperiatur. Nihilominus homines hos in Synodis, adjutos ope juniorum quorundam ac rudiorum, quos in partes suas pertraxerint, interdum omnia arbitrato suo dirigere, ambitioni ac philavitiz suæ omnia frena laxare; opinionibus suis speciosos colores obtinere, auctor, impudenter ac more Pharisaico agere omnia, quæ ipsis ad palatum non sint, aut intellectum ipsorum superent, carpere, & tanquam Judices ac Censores publicos judicium de omnibus sibi arrogare, idque rigore longe maximo. Quæ querela Cl. Autoris uti eo majorem fidem meretur, quod secundum leges ecclesiasticas & cum præmissa approbatione ipsorum Deputatorum ad Synodum Trajectinam hic liber sit impressus: ita verendum est omnino, ne mul-
titudine

ti de decretis & canonibus talium Synodorum parum honorifice sentiant, cum relatum legent, homines, quales hic describuntur, in conventibus istis omnia arbitrato suo dirigerent, & Clericos tamen postea adstringi, ut placita synodorum tum in vita tum in doctrina sua sollicitè observent. Ad locum Michæ c. II v. 6, quo verbum מִיִּחָא quod *despillare* significat, per eo sensu usurpatur, ut sit idem quod *prophetiam eloqui*, Cl. Autor de dono prophetandi ita scribit: *Verba Prophetarum sunt quasi amena pluvia aut fertilis, despillans in aures & corda hominum & hac replens sapientia, veritate, justitia & sanctitate.* Ad c. III v. 8, ubi Michæ, dicit, se esse plenum vi Spiritus Divini, prædicatur felicitas temporum, quæ fuerunt sub initium novi Testamenti, quando fideles oleo virtutis ac lætitiæ divinæ largiter uncti plenique fuerint fide, sapientia, bonitate, spiritu ac bonis operibus: additurque, tales etiam homines debere esse, aut certe, ut sint, contendere, si qui ædificare velint nova Hierosolyma ac domum impietatis destruere. Objectioni Judæorum, qui persuadere sibi ita non possunt, Messiam jam advenisse, quia Christiani bellis tantis omni tempore fuerint impliciti, cum tamen prædictum sit a Prophetis, tempore Messie gladios in ligones, & hastas in falcès conversum iri, ita respondetur: primum multa esse in Prophetis non secundum literam, sed mystice accipienda, qua ratione & verba illa bene admodum exponi queant, deinde quæ de Messia fuerunt prædicta, non eodem tempore omnia implenda fuisse, expectandum itaque Judæis esse tempus illud, quod Deus paci ecclesiæ in his terris destinaverit, tunc enim vaticinium illud secundum literam omnino impletum iri. Nam Cl. Autor spem fovet, statum ecclesiæ in diebus ultimis consummationem seculi proxime antecessuris longe florentissimum futurum. Christum tum tanquam Regem in Ecclesia regnaturum, fideles suos fluminibus lætitiæ irrigaturum, optimis donis ornaturum, perfectissimis revelationibus illuminaturum, contra omnes hostes defensurum & salutem eorum æterni modo promoturum esse. Judæos etiam post tam diuturnum exilium iterum in terram Canaanam redituros: uti enim vaticinia

P. 91.

156.

204.

214.

270.

cinia de maledictione atque ejectione ipsorum secundum litteram impleta fuerint, ita fore etiam ut promissiones de retributione ac benedictione ipsorum secundum litteram impleantur. Non tamen terram ipsorum ulla alia orbis parte sanctiorem futuram. Illis enim temporibus pios exclamaturos: *O Domine, Domine noster, quam gloriosum est nomen tuum in omni terra!* Pl. VIII, 2. Neque illic Deo preces gratiores futuras, quam alibi, totam enim terram sanctam & Domini futuram. Ante has felicitates autem præcessura turbida admodum tempora: ecclesiam enim ob contemptum Dei, incredulitatem, apostasiam a fide priore, superbiam, dominandi libidinem, doctrinam corruptam, instituta & commenta humana, coram Deo adeo putidam atque exosam futuram, ut tandem eam funestis judiciis ac miseris calamitatibus in desertum sit conversurus. Appendicis loco addita est Homilia sacra a Cl. Autore in victoriam Confederatorum, quam A. 1706 in campo Judoniensi a Gallis reportarunt, habita.

REMARQUES CRITIQUES SUR LA NOU-
velle Edition du Dictionnaire Historique de
Morery &c.

h. e.

ANIMADVERSIONES CRITICÆ IN DI-
ctionarium Historicum Morerii, A. 1706 Pari-
sisi, demum recusum.

Roterodami A. 1706, 8.

Const. 9 plag.

Utilissimus quidem, sed non minus difficilis, ac, si quis a-
lius, errandi periculo expositus Lexicographorum labor est,
adeo ut opus absolutum omniumque navorum expert in hoc
genere sperare vix liceat. Hinc tamen in emendan-
do exponendoque notissimo illo Morerii Dictionario Hi-
storico, tandem eruditissimi Viri, ac præter ceteros Bælius,
Clericus & Vaultierius laborarunt, tamen nec in novissima
editione Parisiensi res eo perducipotuit, ut non cum falsa
que.

quædam remaneret, cum alia cognitu necessaria & ad hoc argumentum spectantia desiderarentur. Id ipsam præsentî commentationi occasionem dedit, in qua centum amplius laudati operis tituli partim suppleuntur, partim emendantur. Ut nonnulla saltem eorum exempli loco inde repetamus, in v. *Adrichomius* Theatrum Terræ Sanctæ & Descriptio Terræ S. perperam quasi distincti hujus auctoris libri commemorantur. *Adrianus V & VI*, Pontifices aliquot seculis disjuncti, confunduntur. *Brisaci* pons lapideus in Rheo commemoratur, qualis tamen nec Brisaci nec alibi unquam fluvio huic impositus est. *Clemens XI* hodiernus P. R. Alexandro VIII & *Gebhardus Truchsessius* Joanni Gebhardo Mansfeldio Archiepiscopo Colonicali, ut proximi successores, substituuntur, cum tamen inter illos Innocentium XII, inter hos Fridericum IV & Salentinum intercessisse, neminem fugiat. *Panulcianorum* origo perperam a seculo VIII deducitur, cum jam septimo existeret. Inter *Rapini* scripta Dissertatio de nova doctrina seu Evangelio Jansenistarum omittitur, quæ tamen præ ceteris inclaruit. Similiter in recensione librorum *Scioppii* nihil dicitur de Anatomia Societatis & Stratagem. Jesuitarum, quibus maximas turbas concitavit.

Ceterum observationes istæ primum Parisiis prodierunt, sed in altera, quam hic recensemus, editione Rotterodamensi annotationibus quibusdam auctæ sunt, quæ, nonnulla sine sufficienti causa in *Morerii* Dictionario reprehendi vel emendi, ostendunt.

DICTIONARIUM GRÆCO-LATINO RUS- sicum.

Alphab. 3. in 4.

Quamvis in prima hujus libri facie neque locus neque annus impressionis compareat, versa tamen pagina, quæ S. Czaræ Majestatis, PETRI ALEXOVICII, nec non hereditarii Principis, ALEXII PETROVICH, magna nomina continet, utrumque exhibet. Est autem liber hic impressus Moscæ Anno mundi 7213; vel Anno incarnationis Verbi Dei 1704.

No

Ne mirens autem, quod Mosci duobus fere annorum milibus a vulgari Hebræorum computo discrepent; qui Anno 1704 præterlapso a mundo condito tantum 5464 numerarunt; notum enim est, quod Græci, quorum vestigia Isaacus Vossius quoque premit, non textum Hebræum, sed LXX in ponenda mundi epocha sequantur. In Præfatione ipsa, quæ Slavonico, Græco & Latino idiomate conscripta est, Autor Slavonicam linguam fecundissimam Bohemicæ, Sorabicæ, Bulgaricæ, Lithuanicæ, Russicæ ceterarumque permultarum matrem extollit. Cui etiam exinde aliquam gloriam accedere persuasus est, quod *δῶξα*; gloria, Slavis sit CAABA *Slava*, indeque per nominis etymum, ab hoc ipso nomine *Slava* Slavonica & gens & lingua ortum suum gloriosissimum deduxere. Præfationem sequitur admonitio ad Zoilum, qua Autor ostendit, quod maximam in editione hac adhibuerit operam, & quod aliorum meliora meditantium laudi nequaquam detrudere velit. Atque huic posteriori præfamini Editor suum nomen adjecit, scil. *Theodorus, Polycarpi filius, Moscovitica typographia corrector*. Liber divisus est in duas partes, quarum primas voces ab A. et ordine Alphabeticò Slavis usitato incipientes usque ad O. comprehendit; altera vero voces a H. *Pocoi* & reliquis usque ad V. *Isbitze* incipientes, ubique Græca & Latina significatione interpretatur; quibus tandem appendix quatuor foliorum, vocum prætermittarum quasi spicilegium, annexa est. Russicæ vocabula, si quæ occurrunt, Autor non explicat, sed Lectorem ad Slavonica homogenea remittit. Sic vocem *gorod* evolvi jubet, ubi *ἡ πόλις urbem* significari deprehendimus. De cetero certum est, quod Russi præ ceteris omnibus terrarum incolis Slavonicam linguam colant, eamque reliquis omnibus etiam Russicæ multum anteponant. Hi enim non solum sua eruditionis documenta Slavonica lingua consignarunt, ut eo quivis doctior habeatur, quo plures hujus idiomatis voces colloquiis suis immiscet; sed etiam ipsa sacra Biblia, reliquique ad cultum divinum spectantes libri non Russica sed Slavonica tantum lingua impressi prostant.

ERRATA.

Pag. 446 lin. 26 pro sanguinis lege uberius, & p. 447
lin. 15 pro oculo lege ovulo.

302 (502) 302
ACTORUM
ERUDITORUM,
Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. IV Sect. XII.

EVANGELIORUM HARMONIA GRÆCO-
Latina; Autore NICOLAO TOINARD, Aure-
lianensi.

Parisii, ex officina typogr. Andreæ Cramoisy. 1707, fol. maj.
Alph. 1 plag. 19, chart. Reg.

TRiginta & aliquot abhinc annis Cl. Toynardus hanc su-
am Evangeliorum Harmoniam typis exprimendam cura-
vit, sed cum eam in privatum usum conscripisset, quinque vel
sex tantum exemplaria exscripta sunt, amicis suis distribuenda.
Urgebant plures quidem in Gallia publicum usum, sumtusque
necessarios offerebant, sed Cl. Toynardus in cœlibatu suo pau-
cis contentus, pecuniam parvam curavit, & impressionem di-
stulit. Ex præmissis privilegio apparet, quod Anno 1690 eam
publicæ luci exponere decreverit, sed nescimus, qua causâ im-
pressio non sit secuta. Promiserat Autor notas quasdam in
hanc Harmoniam, quæ vero post mortem non sunt repertæ.
Promiserat quoque dissertationem de Numis Samaritanis, quæ
tamen hæcenus non comparuit. Constituerat etiam sumti-
bus Wetstenii imprimere Harmoniam de Bello Judaico, & an-
tiquitatibus Josephi, sed mentem mutavit, plagulasque impres-
sas non sine Bibliopolæ damno missas fecit, uti Cl. Clericus
in Bibl. Sel. tradidit. Integrum hujus Harmoniæ corpus, pro-
ut Prolegomena docent, ex quatuor Evangeliiis & aliquot ver-
ficulis cap. XI & XV Epistolæ I ad Corinthios, ubi Paulus
de variis Christi post resurrectionem apparitionibus nonnulla
refert,

Ne mireris autem, quod Mosci duobus fere annorum milibus a vulgari Hebræorum computo discrepent; qui Anno 1704 præterlapso a mundo condito ætatum 5464 namerarunt; notum enim est, quod Græci, quorum vestigia Isaacus Vossius quoque premit, non textum Hebræum, sed LXX. in ponenda mundi epocha sequantur. In Præfatione ipsa, quæ Slavonico, Græco & Latino idiomate conscripta est, Autor Slavonicam linguam fecundissimam Bohemicæ, Sorabice, Bulgaricæ, Lithuanicæ, Russicæ ceterarumque permularum matrem extollit. Cui etiam exinde aliquam gloriam accedere persuasus est, quod *δδζα*, gloria, Slavis sit CAABA *Slava*, indeque per nominis etymum, ab hoc ipso nomine *Slava* Slavonica & gens & lingua ortum suum gloriosissimum deduxere. Præfationem sequitur admonitio ad Zoilum, qua Autor ostendit, quod maximam in editione hac adhibuerit operam, & quod aliorum meliora meditantium laudi nequaquam detrudere velit. Atque huic posterituri præfamini Editor suum nomen adjecit, scil. *Theodorus, Polycarpi filius, Moscovica typographia corrector*. Liber divisus est in duas partes, quarum prima voces ab A. ordine Alphabetico Slavis usitato incipientes usque ad O. comprehendit; altera vero voces a Π *Pocol* & reliquis usque ad V *Isbitze* incipientes, ubique Græca & Latina significatione interpretatur; quibus tandem appendix quinque foliorum, vocum prætermittarum quasi spicilegium, annexa est. Russica vocabula, si quæ occurrunt, Autor non explicat, sed Lectorem ad Slavonica homogenea remittit. Sic vocem *gorod* evolvi jubet, ubi *ἡ πόλις urbem* significari deprehendimus. De cetero certum est, quod Russi præ ceteris omnibus terrarum incolis Slavonicam linguam colant, eamque reliquis omnibus etiam Russicæ multum anteponant. Hi enim non solum sua eruditionis documenta Slavonica lingus consignarunt, ut eo quis doctior habeatur, quo plures hujus idiomaus voces colloquiis suis immiscet; sed etiam ipsa sacra Biblia, reliquique ad cultum divinam spectantes libri non Russica sed Slavonica tantum lingua impressi prostant.

ERRATA.

Pag. 446 lin. 26 pro sanguinis lege uberius, & p. 447
lin. 15 pro oculo lege ovulo,

308 (502) 308
ACTORUM
ERUDITORUM,
Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. IV Sect. XII.

EVANGELIORUM HARMONIA GRÆCO-
Latina; Autore NICOLAO TOINARD, Aure-
lianensi.

Parisii, ex officina typogr. Andreæ Cramoisy. 1707, fol. maj.
Alph. 1 plag. 19, chart. Reg.

TRiginta & aliquot abhinc annis Cl. Toynardus hanc su-
am Evangeliorum Harmoniam typis exprimendam cura-
vit, sed cum eam in privatum usum conscripsisset, quinque vel
sex tantum exemplaria exscripta sunt, amicis suis distribuenda.
Urgebant plures quidem in Gallia publicum usum, sumtusque
necessarios offerebant, sed Cl. Toynardus in coelibatu suo pau-
cis contentus, pecuniam parvam curavit, & impressionem di-
stulit. Ex præmissis privilegio apparet, quod Anno 1690 eam
publicæ luci exponere decreverit, sed nescimus, qua causa im-
pressio non sit secuta. Promiserat Autor notas quasdam in
hanc Harmoniam, quæ vero post mortem non sunt repertæ.
Promiserat quoque dissertationem de Numis Samaritanis, quæ
tamen hæcenus non comparuit. Constituerat etiam sumti-
bus Wetstenii imprimere Harmoniam de Bello Judaico, & an-
tiquitatibus Josephi, sed mentem mutavit, plagulasque impres-
sas non sine Bibliopolæ damno missas fecit, uti Cl. Clericus
in Bibl. Sel. tradidit. Integrum hujus Harmoniæ corpus, pro-
ut Prolegomena docent, ex quatuor Evangeliiis & aliquot ver-
ficulis cap. XI & XV Epistolæ I ad Corinthios, ubi Paulus
de variis Christi post resurrectionem apparitionibus nonnulla
refert,

refert, ac denique ex duobus primis Actorum Apostolorum capitibus constat. Singulis Scriptoribus sua ex ordine assignata sunt columnæ, quæ coarctantur, si scriptor aliquid sciat, & dilatantur, si loquatur. Adjecta est in exteriori columna versio vulgata, haud raro emendata, & in articulos divisa, quæ quandoque ad verbum, quandoque summam tantum eventa in Græco textu relata exhibet. Supra columnas omnes in summa pagina linea solitaria est, in qua rerum in pagina gestarum variaz periodi, & æra Chronologica, v. g. Constant. Julian. Augusti & Tiber. Orbis cond. Æra Judaica, Jubil. Coss. Ann. Jul. Herodis, Annæ Pontif. Caiphæ Pontif. Pilati, Johannis ætatis & prædicationis, Christi ætatis & ministerii &c. præfiguntur. Matthæi textum eodem, quo in vulgatis legitur, ordine Autor non exhibuit, quod ab aliorum Evangelistarum ordine a Capitis IV v. 22 ad capitis XIV versum 13 plurimum discedat. Quod mirari subit, cum Marcus Evangelista episcopatorem ejus cum Luca & Johanne æquo pede in iis omnibus narrandis decurrat, quæ apud Matthæum varie transposita leguntur. Quod unde venerit, nisi ex perturbatione aliqua eaque antiquissima schedarum Matthæi, difficile dijudicatur. Ne verò hæc perturbatio Lectori impedimento sit, in limbo superiori columnæ Matthæi capita & versiculi ejus deficientes minoribus literis indicantur. Totum Historiæ Evangelicæ opus tum textu Græco, tum Latina versione exhibitum in 477 articulos est distinctum, qui signo, Typographis *pes musca* appellato, notati sunt. Intermittam in aliquo Evangelista orationis seriem parva manus indicat, cujus digitus extensus Lectorem ad Evangelistam, qui narrationem continuat, remittit. Quoniam Evangelistæ res nonnullas prius, alias posterius narrant, quam temporis ratio postulavit, anticipationes & subsumptiones etiam signatum & trifoliorum signis indicavit. Quando id quod privatim ab uno, vel etiam duobus aut tribus narratur, ad aliorum vicinorum, quorum textus interruptus est, intelligentiam facit, præter manus, signa asteriscorum quoque seu stellarum ** ordinem adjecit, quibus admonetur Lector, textum Evangelistæ loquentis ad silentis & stellarum interrupti plenio-

pleniorem intelligentiam esse necessariam. Sic p. 24. Art. 94 post verba Matthæi: παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνῃ βεβλημένον, ponuntur stellulæ quædam, indicantes, textum Marci & Lucæ ad sensum complendum esse legendum, quod nempe quidam paralyticum in lecto jacentem & a quatuor portatum hominibus inferre, & coram Jesu ponere, quæsiuerint, cum vero non possent ad eum accedere nec inuenirent, quia paralyticum inferrent propter turbam, conscendisse tabulato tectum domus, ubi Jesus erat, detegunt, & factò foramine per tegulas paralyticum una cum lectulo dimittunt in medium ante Jesum, qui visâ eorum fide dixit Paralytico: bono sis animo &c. Textus Græcus ad vetustissimos duos Vaticanos codices ac Latinam veterem versionem est excusus, quando hæc cum illis convenit. Variantes autem a Vulgato textu Vaticanas lectiones alias non recensitas ex codicibus excerptit Cl. Carolus Cato de Court, Serenissimo Cenomanensium Duci a secretis, easque cum Dn. Autore communicavit. Consultum certe fuisset, si Cl. Autor eas variantes lectiones indicasset, sed ipsi sufficere visum est Lectorem monuisse, quod lectiones suas a textu Græco Vulgato discrepantes ad jam dictas Vaticanas, & ad Vulgatam Latinam consonantem excusæ sint. Hoc ut faceret, autoritate Roberti Stephani est inductus, qui præfatione N. T. p. 2 dixit: veterem versionem negligendam non existimavi, quia eam multis in locis vetustissimi exemplaris Græci loco esse videbam. Præterea Cl. Autor quasdam in versuum divisionibus mutationes tentavit, quod ex Henrici Stephani præfatione Concordantiæ suæ N. T. Græco-Latinæ Genevæ A. 1624 editæ, præfixa cognoverat, Patrem Robertum Stephanum N. T. in versus distinxisse, cum Lutetia Lugdunum peteret, & quidem magnam inter equitandum partem. Inde est, quod easdem res in diversis Evangelistis relatas varie fecerit, adeo, ut qui unus in Matthæo est versiculus, nonnunquam in Marco, Luca, vel Johanne duplex sit, & vice versa. Columna exterior, uti dictum, Latinam versionem partim novam, partim ex Veteri & vulgata mixtam, modo plene modo compendiose exhibet. Hinc versioni præfixæ sunt litem-

rulae, quae in Graecis columnis respondentibus repetuntur. Multa in hoc Latino textu inferuntur, puta characterismi temporum, locorum, quibus res contigerunt, sed ut a sacro textu discernerentur, Italico characteribus expressi sunt, quae per anticipationem & subsumptionem dicta sunt, ut & ea, quae ad pleniorum Evangeliorum intelligentiam vel ex ipsis Evangeliiis vel profanis scriptoribus desumuntur. ubique in eadem versione notata reperies. Quae saepius in Scriptura dicta aut gesta referuntur, ea quota vice, quove ordine facta sint, designantur, v. g. *Stellam Magister* apparuisse existimat, quare primam apparitionem p. 2 Art. 3. cum Johannes conciperetur, secundam p. 5 Art. 12 & 16 cum Christus nasceretur, tertiam p. 6 Art. 21, cum Bethlehemum abirent, notavit. Eodem modo miraculorum & Servatorum patrum ordo, genus & numerus designatur. Quae falsiori explicatione egere existimavit, ea ad imam paginam rejecit, & quibusdam observationibus illustravit. Pratermissis, quae de æris & temporum periodis Cl. Autor congesit, ad ipsam Harmoniam progrediemur & quaedam notatu digna excerptemus. Conjectatur Clariss. Autor Art. 3, Elisabetham concepissem Joannem 23 die mensis Elul, qui respondet diei 24 Sept. feriae 3 Anni periodi Julianæ 4709. Ex quo colligit (Articulo 9) Joannem esse natum 1 Tamuz 24. Junii feria 3 anni Per. Jul. 4710. Et quoniam (Art. 21) Joannis conceptum & Salvatoris nativitatem XVII menses intercedunt, sequitur (Art. 12) Salvatore esse natum 7 Tebeth, 25 Decembr. feria 5 anno Per. Julian. 4710. Fundamentum hujus calculi p. 2. ponitur in anno & die incensi per Titum Templi Hierosolymitani. Referunt Judæi scriptores, templum Hierosolym. incensum esse die nono mensis Ab (Cod. Taanith cap. IV n. 6 *Mischna, Heracin* Cap. 11 fol. 11b. *Gemara*) & quidem quo tempore exitus Sabbathi, & exitus Septennii, & custodia Jojarib erat (Cod. Taanith Cap. IV fol. 29 a. *Gem. Heracin* uti supra, *Seder Olam R.* fol. 14 col. 2.) ubi per exitum Sabbathi intelligitur fer. 1 & per exitum Septennarii primus annus Periodi Sabbathicæ. Si itaque anno periodi Jul. 4783, Æræ Christi 70, classis Jojarib Sabbatho mane d. 4 Aug. suas vices obiit, sequitur, quod eadem classis anno Per. Jul. 4709 Sabbatho mane die 15 proleptico

Julii

Julii rectè ministrare inceperit. Etenim si sacerdotales 168 cyclos (dierum 168 singulos) atque universim 27048 constantes, 4 diei mensis Augusti anni Per. Jul. 4783 dempseris: ope retro acti istius calculi assequeris anno Per. Jul. 4709 supra dictum Julii diem 15 prolepticum, quo Classis Jojarib in templum intravit. Ex quo sequitur, Classem Abiaz sequenti 50 die, qui 2 dies est Sept. prolepticus, vel 31 Augusti reformati, ministerii sui vices inchoasse. Huic calculo deinde ingressum Zachariæ, qui ex classe Abiaz erat, ad ministerium suum (Art. 1) conceptum Johannis (art. 2) & Christi nativitatem (art. 12) superstruxit. Sed quamvis supponatur, classem Sacerdotum a Davide ordinatam tempore captivitatis Babylon. non esse immutatam, Talmudistas quoque verum incensi templi diem annotasse, non tamen apparet ratio, quæ suaderet, Zachariæ 31 Augusti ad ministerium suum templum ingredienti angelum apparuisse, hoc enim manente eodem calculo etiam post 24 septimanas, ubi eadem classis Abiaz recurrebat, fieri potuit. Ad nativitatem Salvatoris (Art. 14) plura observat eodem tempore facta, v. g. ex pervulgato pastorum nuntio rumorem ortum esse, novum esse Judæis Regem, siquidem apud Judæos Christus idem est ac Rex Judæorum; ob hunc quoque rumorem Regem Herodem a plebe Hierosolymitana mortuum esse habitum, cujus mors vel ideo magis fuit credita, quod Herodes annos fere 70 natus pessime haberet in Hiericho. Inde quoque arreptam esse occasionem, ut juvenes complures virtutis studiosi, quos duo insignes Sophistæ (seu Rabbini) Judas & Matthias pridem incitaverant ad excindendam aquilam magnam auream, quam Herodes super magnam templi portam collocaverat, facti sint audaciore, ut meridie (hoc ipso die quo natus est Christus) ac multis in templo versantibus super templum ascendentes & crassis funibus cæcto se demittentes aquilam auream securibus excinderent. Præfectus regius, re confestim cognita, cum multâ manu advenit, & captos quadraginta juvenes, cum duobus facinoris autoribus Juda & Matthias adducit ad Regem. Joseph. de Bello Libr. I. cap. 21. & Antiq. Lib. XVII. cap. 8. Pag. 11 ubi Johannis baptistæ mentio fit, de Herodia-

dis consanguinitate agit, dubiumque tollit ex Josepho Ansiq. L. XVIII, c. 7, ubi Herodiadis maritum Herodem appellat, & ex Luc. III, 19, Matth. XIV, 3, Marc. VI, 17, ubi idem Philippus nominatur, natum. Existimat Cl. Autor, quod Josephus Herodis nomen, Evangelistæ vero Herodis cognomen respuerint, quoniam & Judæis scriptoribus Herodes ille הורודוס Philippos appellatur, uti ex Gorjonide, Verbis Regum Israel, & Zemach David apparet. Pag. 14 Art. 55 quartam Christi tentationem Matth. IV, 8 separat a tribus præcedentibus, quia Lucas c. IV, 13 post tertiam addit: Diabolum a Christo ad tempus desitisse. Pag. 15 ad Joh. II, 19 annotat, quod Johannes 26 Adar, 20 Martii fer. 2, quo tempore in templo agnus sacrificii jugis matutini mactabatur, Christum agnum mundi peccata mundi tollentem appellaverit. Luc. VI, 1, pag. 27 Sabbathum secundo primum ita explicat, ut secundum sit, quia aliud primum, nempe Sabbathum magnum & proximum ante Pascha antecessit, primum vero, quia est proxime post Pascha, & primum numeratur inter illa septem Sabbatha, quæ a Paschate ad Pentecosten habentur. Ad Luc. XXII, 8 p. 107 observat, quod Pascha parare idem sit, ac panem fermentatum perquirere, & exterminare, quia non licuit פסח על super pane fermentato pascha mactare, Ex. XIII, 18, XXXIV, 25, Ibid. v. 10 existimat, hominem amphoram aquæ bajulantem, eam ad panes azymos pinfendos hausisse, quæ deinde domi nocte una integra asservanda fuit, quo super eam 12 horæ, ex quo hausta erat, transirent. Id circo haurienda erat חושש חושש inter Soles (Pesach. fol. 42 a. Orach Chaim n. 455) id est, per crepusculum, quod inter 13 diem desinentem, & 14 diem civilem ineuntem intercedit, quo tempore discus quidem solis jam est sub Horizonte, superstes autem ejus lux apparet. Ibidem ad verba v. 11: ubi est diversorium meum? addit, quod ædes tempore paschatis non mercede elocatz sint in Hierusalem, neque lecti, (Cod. Joma fol. 12; a Megilla fol. 26, a) conceptis enim verbis dicit glossa, ædes gratis concessas fuisse iis, qui adscendebant ad festa. In fine adjectæ sunt Notæ in Harmoniam ex Cl. Autoris adversariis ab editoribus collectæ.

In

In his præter alia annotatur, quod verba Lucæ H, 2 *ἢ ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τοῦ Συρίας Κυρίου*, ita vertenda sint: *Hæc descriptio prior facta est, quam præses esset Syria Quirinius*, ut adeò *πρώτη* idem sonet, quod *πρόσφατη* prior, quia Cyrinus seu Cyrenius tempore Christi nativitatis, vivente Herode, non fuit Syriæ præfectus. Ex his petere existimamus, Cl. Autoris industriam, quæ minutissimis quandoque inhaeret, evangelicas historias egregie illustrare, & lærarum literarumque scrutinium admodum promoveri, ut opus hoc diuturnis vigiliis elucubratum merito digna laude excipiat.

*JUSTI HENNINGI BÖHMERI, D. P. P. ET
Facult. Juridicae Assessoris in Regia Fridericiana, In-
troduc-tio in Jus Publicum Universale, ex genuinis
principiis deductum & in usum Juris Publici
particularis quarumcunque Rerumpu-
blicarum adornatum.*

Halæ Magdeburgicæ, sumptibus Orphanotrophii, 1710, 8.

Alph. 1 plag. 18.

EX quo Juris Naturæ doctrina excoli, & ad genuinos suos li-
mites, opera tot eruditorum, reduci cœpit, Juris tam *privati*,
quam *publici* cultura quoque inde ingentes accessiones & lu-
cem insignem accepit, ut nemo amplius incertis rationum flu-
ctibus, quod olim fiebat, se committere teneatur, sed funda-
menta solidissima ex regulis rectæ rationis petere possit. Hunc
scopum quoque sibi præfixum habuit doctissimus Autor,
quod satis declarat in Præfatione, ostendens, studium *Juris
Publici particularis* quarumcunque Rerumpublicarum re-
quirere cognitionem *Juris Publici universalis*, cum absque ea
in Jure particulari nemo proficere possit, id quod vel unica stu-
dium Juris Publici universalis commendare potest. Ipsum tra-
ctatum parte *generali* & *speciali* absolvit, ita ut illa *generalia*
circa hanc doctrinam, hæc vero *specialia* jura publica tradat
excutiatque. Methodum elegit aptissimam, & quidem talem,
que

quæ hisce disciplinis conveniens est, dum thesibus admodum concisis singulas propositiones includit, illasque ita connectit, ut sine ulla interruptione series integra materiarum uno quasi intuitu haberi simulque judicari queat, an & quatenus ex præmissis principiis conclusiones legitime sequantur. Ne tamen thesium illustratio sufficiens deesset, uberioribus notis singula exornavit, & tum rationum declaratione pleniore, tum exemplis ex antiquitate petitis, tum testimoniis aliorum, imprimis Poetarum & Historicorum, illos confirmavit & illustravit, ut omnium gustibus se accommodaret. Habet sane hæc methodus sua commoda haud spernenda, qua si Grotius in opere suo immortalis *de J. B. & P.* usus fuisset, facilius connexio materiarum menti Lectoris sese insinuaret, quæ tamen, tot interjectis ornamentis, omnis generis doctrina refertis, difficilius obtinetur, ne dicamus, illa meditationes legentium variis modis interrumpere. *Partis generalis* hujus Introductionis quinque absolvitur capitibus, & quidem *cap. I de Jure Natura in genere* agitur, utpote cujus portionem hæc disciplina constituit. Osendit hoc capite Cl. Autor, ex natura hominis depravata necessitate alicujus normæ, secundum quam actiones hominum dirigantur, fluere, cum absque illa felicitas, ad quam homo creatus est, quamque quilibet appetit, obtineri non possit. Inde inquirunt, qualis norma homini sit necessaria, ut felicitatem obtinere queat, & cum hæc duplex sit, *externa*, quæ in pace cum aliis hominibus excolenda deprehenditur, & *interna*, quæ in animi pace & tranquillitate & interna emendatione consistit, inde concludit, ad utrumque scopum obtinendum *duplicem quoque normam* necessariam esse, quarum altera internam hominum emendationem promoveat, altera vero illa inculcet, quæ ad pacem & tranquillitatem cum aliis hominibus conservandam faciunt. Utriusque normæ Deum autorem esse demonstrat, quam singulorum mentibus inscripsit, & præterea in sacris literis plenius manifestavit, ex quo per se *obligatio* ad normam illam servandam fluit. Hæc ipsa autem, prout §. 22 seqq. Noster declarat, pro natura normæ diversæ ipsarumque actionum humanarum, est vel *interna* vel *externa*, ita ut hæc imprimis necessaria

ria sit ad illam normam, quæ paci externæ inter homines servandæ inservit, cum absque ea vinculum humani generis conservari haud possit, atque inde ipsum jus naturæ extruit, ejusque limites sola felicitate externa humani generis circumscribit, adeoque officia humanitatis, & erga Deum ad jus naturæ strictum non pertinere contendit. Fundamentum juris naturæ ex his deducit, illudque collocat in *obligatione, qua homines sibi invicem adstringuntur ad pacem & tranquillitatem tanquam unicum illud vinculum societatis humanae, inter se conservandam, eaque fugiendam, qua eandem tollunt*, quo ipso evincit, præcepta Juris Naturæ juxta sententiam Hobbesii non esse nuda theoremata, obligationem tantum internam producentia, cum, quod Hobbesius negat, ex jure naturæ alter alteri in societate humana obligetur. Uno verbo: *vinculum humani generis* pro fundamento supponit, quod ipsi gentiles agnoverunt. Socrates cum rogaretur, curjatem se esse diceret, mundanum se esse pronunciavit. Totius enim mundi se incolam ac civem arbitrabatur, teste Cicerone *lib. V Quæst. Tuscul.* Similiter Diogenes Cynicus a quodam interrogatus, cujus esset? respondit: *civis mundi*, Laertius *Lib. VI.* Zenovolvit, ut omnes mortales dicamus populares nostros, Plutarch. *in orat. I de Alex. fortit.*

In *Cap. II* divisionem juris universalis in privatum & publicum tradit, & ex statu hominum diverso deducit. Esse enim statum vel *naturalem* vel *civilem* declarat, ita ut actiones in illo statu jura Gentium producant, hic vero ordinem imperantium & parentium inter se respiciat. Hoc statu introducto, actiones hominum distinctas fuisse in *publicas* & *privatas*, & ita ad statum gentium inter se hunc respectum minime pertinere docet, cum actiones gentium magis *libera* dici possint. Cum vero jus naturæ actiones hominum in quocunque statu dirigat, inde concludit, jus naturæ quoque esse vel *privatum* vel *publicum*, & cum posterius quidam indubium vocaverint, singulorum dubiis, & imprimis Joanni Gröningio, existentiam juris publici universalis neganti, respondet, & doctissimum Henricum simul defendit.

Pro hujus uberiore illustratione *C. III differentias juris publici*

blici universalis a jure gentium, politica, notitia singularis Reipubl. & jure publico particulari suppeditat, præmittendo conceptum genuinum juris publici universalis, quem tum in *sensu & cognitione* legum publicarum, tum in earundem *applicatione* ad actiones hominum constituit. Illum haberi docet per demonstrationes solidas ex primo hujus disciplinæ principio deductas: *agenda esse ea, sine quibus pax & tranquillitas hujus corporis civilis conservari & unio civilis contineri non potest*; illudque respectu juris naturæ generatim considerati esse quidem magis *conclusionem*, respectu tamen hujus disciplinæ specialis *principium* dici posse: hanc vero, *applicationem* scilicet, regulas prudentiæ, notitiam status publici, & scita particularia cujusque Reipubl. in subsidium vocare, ne in illa erretur. Interim tamen, pergit, hæc tria ab hac disciplina esse sollicite distinguenda, cum *notitia singularis Reipubl.* nexum & systema totius civitatis ejusque rationes & statum sollicite evolvat, jus publicum autem tantum circa leges publicas occupatum sit: *politica* vero, quæ ut plurimum cum hac disciplina confundi soleat, magis *utile* civitatis pro scopo habeat & regulas prudentiæ sistat, cum jus publicum regulas *justi* explicet, quæ solida *demonstratione* nituntur, cum regulæ prudentiæ sola *probabilitate* fundentur. Negari sane nequit hanc confusionem in libellis eorum, qui *politicam* tradiderunt, admodum frequentem esse, cum illa, quæ alterius disciplinæ & juris sunt, doctrinæ politicæ admiscant, quod ipsum etiam Grotius in *Prolegomenis* suis jam observavit.

In *Capite IV* necessitatem & utilitatem hujus doctrinæ, & in genere *juris naturæ* exponit, quod vel ideo necessarium fuit, quia nonnulli reperti sunt, qui non tantum usum omnem rectæ rationis, sed culturam quoque hujus studii *supprimere* studuerunt, ex illo fundamento, quod ratio nostra sit corrupta, adeoque ei haud *fidendum* sit, quod vel ex libello, qui inscribitur *Licht und Recht*, & quidem *P. I Observ. 1 & 2*, apparet. Inde ostendit, eandem esse necessitatem hujus doctrinæ, quæ est ipsarum legum civilium, quæ absque hac doctrina recte intelligi & explicari nequiunt, cum leges tam publicæ quam

quam privatae particulares, quoad maximam partem sint conclusiones ex jure naturae, adeoque ex propria ejus disciplina explicandae, plura quoque in jure particulari non sint definita & determinata, quae tantum ex jure naturae decidi debeant. In sequentibus respondet dubiis hinc inde contra hanc disciplinam motis, & ostendit, rationem nostram non adeo esse corruptam, ut praecipua juris naturae non satis percipere, eisque assensum praebere possit, nec in hac disciplina talia tradi, quae voluntati divinae contrariantur, cum, quae permittat, non alio sensu accipienda esse distinet, quam quod non sint contra jus naturae, quamvis eo ipso haud negetur, illa contra normam, internam hominis emendationem dirigentem, esse posse, cum haec duae normae inter se sint distinctae, & aliud sit, utrum aliquid salvo jure naturae, & an salva pietate fieri queat? Christianos quidem, qua tales, lumen divinius sequi debere, interim tamen leges in statu civili eliminari non posse, quae tantum contra improbos repertae sunt, quales inter Christianos haud desunt.

In *Capite V Auctores, subsidia & cautiones varias* exhibet, & hac occasione historiam hujus disciplinae succincte tradit, ostenditque, Scholasticorum nugis hanc disciplinam valde corruptam esse, qui omne jus naturae unice ex sacra Scriptura deducere voluerunt, & cum in illa non unius generis praecipua occurrant, inde eos omnia miscuisse, & infinita ad jus naturae retulisse, quae alterius disciplinae sint, eamque confusionem nec Patres evitasse, uti exemplo Ambrosii in libris tribus *de officiis* ostendit. Promovisse porro hanc confusionem refert ipsos Jctos antiquos, qui Scholasticam subtilitatem cum legum & canonum cognitione conjunxerunt, & in asserendis juri-bus publicis varias quaestiones inter se diversas miscuerunt. Restauratorem vero hujus disciplinae fuisse Grotium ostendit, quamvis adhuc jus gentium cum hac disciplina miscuerit. Hobbesium quoque idem propositum cum Grotio habuisse, in plurimis tamen lapsum, quamvis auctores plures invenerit. Praeterea Adrianum Houtuyam Jctum Belgam hanc excoluisse disciplinam in *tr. de politica contraeta generali*, qui jura imperantium nimium evehit, & subditos in abjectissimam conditionem

detrahit, sicuti e contrario Autor tract. *du Gouvernemens civil*, quem LOCKIUM esse volant, plane diversa incessit via, & libertatem populi acriter defendit, prout Autor hujus Introductionis passim, imprimis p. 169, 526 alibique ostendit. Laudat præterea labores in hac disciplina aliorum de Quisimorum virorum, ut Pufendorfi, Thomasi, Hertii, Ziegleri aliorumque. Ad subsidia refert historiam, idque exemplo Huberi ostendit, qui in *Historia Civili* usum ejus in hac disciplina observationibus quibusdam, in calce libri subjectis, declarat, quod institutum etiam Dn. Thomasius in *Specimine Jurisprudentia judiciali* habuisse videtur. Quoad *præcautiones* optime Noster annotavit, in hac disciplina duo extrema esse vitanda, ne vel in *Machiavellismum* vel *Monarchomachismum* incidamus.

Partem *specialem* in tres libros distinguit, quorum primus *de natura & indole Rerum publicarum & Imperii civilis*, secundus *de juribus summi imperii*, & tertius denique *de obligatione & juribus subditorum* agunt. Liber primus absolvitur quinque capitibus, quorum primum *originem imperiorum civilium* sistit, & examinatis aliorum sententiis, tandem Autor noster plenus docet, *viam & libidinum imperandi causam* civitatum præbuisse: quam sententiam ex historia sacra probat, & Cainum, primum conditorem civitatum, in medium producit; porro eo pertinere contendit Gigantes, quorum in sacris fit mentio, eosque oppressores, grassatores & latrones fuisse, aliosque sibi subjecisse; post diluvium Nimrodem condidisse imperia; plurimaque impetia ex latrocinii gentium olim usitatis orta fuisse, quod præterea Taciti testimonio illustrat; Esavum quoque Idumæorum conditorem fuisse; pios autem ab omni imperio civili abstinuisse, & patrum familias more vixisse, vel ut Knichen *in Oper. polit. lib. I c. I eb. 2 n. 3 in f. ait*, in populo Dei tantum simulacrum Reipubl. fuisse, veram autem inter Cainitas. Inde concludit, originem primam Rerum publ. debere impiis, & primitus rudes, paulisper tamen *justitia* imperantium correctos emendatosque fuisse. Concedit quidem, Respublicas in statu corrupto fuisse necessarias, ipsam tamen primam originem vitii non caruisse, si *modum* constituendarum

endarum Rerumpublicarum intuemur.

In *Capite II libri 1 de nexu imperii civilis* agit, quem in *unione plurium voluntatum ad finem communem* constituit, eamque; consensu vel *expresse* vel *tacito* perfici, & societatem vel *aequalem* vel *inaequalem* producere statuit. Inde infert, in societate civili construenda supponendam esse confociationem *aequalem*, quæ variis occasionibus iniri potest, plerumque; *tacito pacto*; esse tamen hanc unionem satis fragilem & imbecilem, adeoque vinculum aliud arctius, per quod indomita multitudo contineretur, accedere debere, quod in imperio uni vel pluribus conferendo consistit: & quamvis hoc novum vinculum quoque pactum novum requirat, vix tamen asseri posse, ab initio *pacto* aliquo *expresse* & *ordinato* imperium uni delatum esse, cum pleraque imperia primæva extra statum pacis sint constituta, sed magis consensu *tacito*, & *ipso facto* declarato, unde subjectio populi & imperandi jus in imperante oriatur. Hisce præmissis, examinat & rejicit illorum sententiam, qui nexum hunc inde deducunt, quod majestas sit immediate a Deo.

Capite III pergit ad *varium statum imperii civilis* enucleandum, finemque civitatum in certitudine civili constituit, non vero primario ut pietas inde promoveatur, quamvis hæc quoque ad finem primarium obtinendum curæ Principis commendata esse debeat. Inde si a vero fine deficiunt civitates, statum Reipubl. morbidum oriri, plenius ostendit. Addit, a forma varium quoque; statum oriri, dum vel uni vel pluribus imperium defertur; mixtam autem speciem inter non entia referri debere, sed his potius addendum esse systema plurium civitatum. Porro ex ipsis pactis quoque statum Rerumpublicarum variare, indeque oriri Respubl. heriles, electitias, successivas, patrimoniales, non patrimoniales &c. quas species sigillatim illustrat.

Capite IV de *summa imperantis potestate* agit, ubi distinguit inter *jura libertatis*, quæ imperans, extra Rempubl. cum aliis gentibus exercet, & inter *jura imperii*, quæ intra Respublicæ; quæ primario ad hanc disciplinam spectant, ex quo concludit, jura summi imperii tantum exerceri intra limites Reipublicæ, imperantem posse restringere subditorum liber-

detrudit, sicuti e contrario Autor tract. *du Gouvernement civil*, quem LOCKIUM esse volunt, plane diversa incessit via, & libertatem populi acriter defendit, prout Autor hujus Introductionis passim, imprimis p. 169, 526 alibique ostendit. Laudat præterea labores in hac disciplina aliorum doctissimorum virorum, ut Pufendorfii, Thomafii, Hertii, Ziegleri aliorumque. Ad subsidia refert historiam, idque exemplo Huberi ostendit, qui in *Historia Civili* usum ejus in hac disciplina observationibus quibusdam, in calce libri subjectis, declarat, quod institutum etiam Dn. Thomafius in *Specimine Jurisprudentia judiciali* habuisse videtur. Quoad *præcautiones* optime Noster annotavit, in hac disciplina duo extrema esse vitanda, ne vel in *Machiavellismum* vel *Monarchomachismum* incidamus.

Partem *specialem* in tres libros distinguit, quorum primus *de natura & indole Rerum publicarum & imperii civilis*, secundus *de juribus summi imperii*, & tertius denique *de obligatione & juribus subditorum* agunt. Liber primus absolvitur quinque capitibus, quorum primum *originem imperiorum civilium* sistit, & examinatis aliorum sententiis, tandem Autor noster plenius docet, *viam & libidinem imperandi* causam civitatum præbuisse: quam sententiam ex historia sacra probat, & Cainum, primum conditorem civitatum, in medium producit; porro eo pertinere contendit Gigantes, quorum in sacris fit mentio, eosque oppressores, grassatores & latrones fuisse, aliosque sibi subjecisse; post diluvium Nimrodem condidisse imperia; plurimamque impetia ex latrocinii gentium olim usitatis orta fuisse, quod præterea Taciti testimonio illustrat; Esavum quoque Idumæorum conditorem fuisse; pios autem ab omni imperio civili abstinuisse, & patrum familias more vixisse, vel ut Knichen in *Oper. polit. lib. I c. I tb. 2 n. 3 in f. ait*, in populo Dei tantum simulacrum Reipubl. fuisse, veram autem inter Cainitas. Inde concludit, originem primam Rerum publ. deberi impiis, & primitus rudes, paulisper tamen *justitia* imperantium correctos emendatosque fuisse. Concedit quidem, Respublicas in statu corrupto fuisse necessarias, ipsam tamen primam originem vitii non caruisse, si *modum* constituendarum

endarum Rerumpublicarum intuemur.

In *Capite II libri 1 de nexu imperii civilis* agit, quem in *unionem plurium volens a summa ad finem communem* constituit, eamque consensu vel *expresso* vel *tacito* perfici, & societatem vel *aequalem* vel *inaequalem* producere statuit. Inde infert, in societate civili constituenda supponendam esse confociationem aequalem, quae variis occasionibus iniri potest, plerumque *tacito pacto*; esse tamen hanc unionem satis fragilem & imbecilem, adeoque vinculum aliud arctius, per quod indomita multitudo contineretur, accedere debere, quod in imperio uni vel pluribus conferendo consistit: & quamvis hoc novum vinculum quoque pactum novum requirat, vix tamen asseri posse, ab initio *pacto* aliquo *expresso* & *ordinato* imperium uni delatum esse, cum pleraque imperia primæva extra statum pacis sint constituta, sed magis consensu *tacito*, & *ipso facto* declarato, unde subjectio populi & imperandi jus in imperante oriatur. Hisce præmissis, examinat & rejicit illorum sententiam, qui nexum hunc inde deducunt, quod majestas sit immediate a Deo.

Capite III pergit ad *varium statum imperii civilis* enumerandum, finemque civitatum in certitudine civili constituit, non vero primario ut pietas inde promoveatur, quamvis hæc quoque ad finem primarium obtinendam curæ Principis commendata esse debeat. Inde si a vero fine desectunt civitates, statum Reipubl. morbidum oriri, plenius ostendit. Addit, a forma varium quoque statum oriri, dum vel uni vel pluribus imperium defertur; mixtam autem speciem inter non entia referri debere, sed his potius addendum esse systema plurium civitatum. Porro ex ipsis pactis quoque statum Rerumpublicarum variare, indeque oriri Respubl. heriles, electitias, successivas, patrimoniales, non patrimoniales &c. quas species sigillatim illustrat.

Capite IV de *summa imperantis potestate* agit, ubi distinguit inter *jura libertatis*, quæ imperans, extra Rempubl. cum aliis gentibus exercet, & inter *jura imperii*, quæ intra Respublicæ; quæ primario ad hanc disciplinam spectant, ex quo concludit, jura summi imperii tantum exerceri intra limites Reipublicæ, imperantem posse restringere subditorum liber-

tatem, ei deberi sanctitatem & reverentiam, hanc potestatem independentem esse & unam in Republica, eam dirigi in personas & ipsum territorium bonaque subditorum, eandemque minui nec augeri ex territorii amplitudine, nec forma Reipublicæ &c.

Denique *Cap. V de limitibus summa in Republ. potestatis* agit, eosque contra Hobbesium, Houtuyn aliosque defendit, ubi simul *ius regium*, quod Samuel in sacris tradit, explicat, & limites hos vel jure naturæ vel pactis seu capitulationibus imperanti præscribi contendit. Post hæc in *Libro II jura summi imperii specialia tradit, & quidem, cum jura propter securitatem publicam exercentur. eaque vel externa vel interna sit, Cap. I jura illa recenset, quæ circa publicam securitatem externam occupantur, quorum refert (1) jus belli, non quatenus consideratur respectu aliarum gentium, sed intuitu Reipubl. quo respectu jus belli jura plane diversa producit, quæ plenius ibidem explicat; (2) jus pacis condenda, intuitu Reipubl. exercendum; (3) jus fœderum eodem respectu consideratum; (4) jus repressaliorum. In Cap. II de jurebus tranquillitatem internam Reip. respicientibus generatim agit, ostenditque, civitatem instar corporis humani, & sic vel vi externa vel internis malis obnoxiam esse, & quamvis ad hæc avertendâ imprimis politica doctrina sollicita sit, jura tamen quædam imperanti data esse internis malis obviantia, v. c. jus potentiam & libertatem subditorum constringendi, & præcavendi ne auctoritas nimia cleri Reipublicæ fraudi sit; Reipublicam reformandi, cum magna tamen exercendum prudentia, & salva justitia naturali, qua occasione de ostracismo Græcorum fufius agit, causasque morborum examinat; porro jus doctrinas statui publico adversantes, factiones &c. impediendi. Quia vero potentiora jura summi imperii ad hanc securitatem internam conservandam tendunt, ad illa Autor hujus Introductionis in sequentibus progreditur, & *Cap. III de legibus* fufissime agit, eorum multitudinem indicium corruptæ Reipubl. esse, exemplum autem bonum Principis, ut & simpliciores leges, & bonos mores plus proficere ostendit. Inde de *legislatore*, obligatione virtutibus -*

tibusque potioribus legum, parte earum tam *dispositiva* quam *vindicativa*, consuetudinum etiam irrationabilium vigore legum promulgatione, interpretatione, jurisprudentiæ conceptu, actionibus, quæ per leges dirigi debeant, privilegiis, dispensatione &c. fusillime agit, quæ sigillatim hic referri nequeant. Progreditur *Cap. IV* ad *jura imperantium circa collegia & universitates*, & quatenus ex fine Reipublicæ libertas collegia ineundi in statu civili restringi debeat, illaque inspectioni Reipubl. ejusque directioni subsint, per varia jura explicat. Et cum huc etiam coetus sacrorum causa iñiti referri debeant, *Capite V* *jura imperantis circa sacra* exponit, ostendens, religionem non primario referendam esse ad negotia civilia, neque propter illam primario civitates esse conditas, interim retinuisse subditos in statu civili libertatem sacrorum causa coeundi. *Est enim*, ait Tertullianus *ad Scopulam c. 2, humani juris & naturalis potestatis unicuique quod putaverit colere, nec alicubi obest aut prodest alterius religio. Sed nec religionis est, cogere religionem, quæ sponte suscipi debeat, non vi, cum & hostia ab animo libenti exposculentur.* Interim tamen Principi jus esse docet peregrinis sacris addictos non recipiendi, & aliquando emigrationem iis injungendi, cultum publicum determinandi, salvo cultu privato, & cum homines sacrorum causa coetus ineano, eos quoque inspectioni imperantis esse subiectos, ne quid in iis, quod turbas in Reipubl. moveat, agatur, eamque inspectionem eo magis necessariam esse, quod plebs, ubi religione capta est, plus vatibus quam ducibus obedire soleat, & ex hujus inspectionis neglectu Hierarchia Romana orta sit. Ex hac inspectione totum jus circa sacra, & speciatim ius præscribendi ordinationes ecclesiasticas, sacra reformandi, disponendi circa adiaphora, modum docendi, controversias certo modo decidendi, convocandi Synodos, coetus distribuendi &c. deducit. Huc quoque pertinet *jus imperantium circa publica officia*, quod *Cap. VI* explicat, & necessitatem officiorum publicorum, eorum dependentiam a nutu Principis, autoritatem, constitutionem, expectativas, aliaque expendit; & cum ad officia publica quoque *judicia* spectent, inde

Cap.

tatem, ei deberi sanctitatem & reverentiam, hanc potestatem independentem esse & unam in Republica, eam dirigi in personas & ipsum territorium bonaque subditorum, eandemque minui nec augeri ex territorii amplitudine, nec forma Reipublicæ &c.

Denique *Cap. V de limitibus summa in Republ. potestatis* agit, eosque contra Hobbesium, Houtuyā aliosque defendit, ubi simul *jus regium*, quod Samuel in sacris tradit, explicat, & limites hos vel jure naturæ vel pactis seu capitulationibus imperanti præscribi contendit. Post hæc in *Libro II jura summi imperii specialia tradit, & quidem, cum jura propter securitatem publicam exercentur. eaque vel externa vel interna sit, Cap. I jura illa recenset, quæ circa publicam securitatem externam occupantur, quorum refert (1) jus belli, non quatenus consideratur respectu aliarum gentium, sed intuitu Reipubl. quo respectu jus belli jura plane diversa producit, quæ plenius ibidem explicat; (2) jus pacis condenda, intuitu Reipubl. exercendum; (3) jus fœderum eodem respectu consideratum; (4) jus repressaliorum. In Cap. II de jurebus tranquillitatem internam Reip. respicientibus generatim agit, ostenditque, civitatem instar corporis humani, & sic vel vi externa vel internis malis obnoxiam esse, & quamvis ad hæc avertendâ imprimis politica doctrina sollicita sit, jura tamen quædam imperanti data esse interis malis obviantia, v. c. jus potentiam & libertatem subditorum constringendi, & præcavendi ne auctoritas nimia cleri Reipublicæ fraudi sit; Reipublicam reformandi, cum magna tamen exercendum prudentia, & salva justitia naturali, qua occasione de ostracismo Græcorum fufius agit, causasque morborum examinat; porro jus doctrinas statui publico adversantes, factiones &c. impediendi. Quia vero potiora jura summi imperii ad hanc securitatem internam conservandam tendunt, ad illa Autor hujus Introductionis in sequentibus progreditur, & *Cap. III de legibus* fufissime agit, eorum multitudinem indicium corruptæ Reipubl. esse, exemplum autem bonum Principis, ut & simpliciores leges, & bonos mores plus proficere ostendit. Inde de *legulatore*, obligatione virtutibus -*

tibusque potioribus legum, parte earum tam *dispositiva* quam *vindicativa*, consuetudinum etiam irrationabilium vigore legum promulgatione, interpretatione, jurisprudentiæ conceptu, actionibus, quæ per leges dirigi debeant, privilegiis, dispensatione &c. fusillime agit, quæ sigillatim hic referri nequeunt. Progreditur *Cap. IV* ad *jura imperantium circa collegia & universitates*, & quatenus ex fine Reipublicæ libertas collegia ineundi in statu civili restringi debeat, illaque inspectioni Reipubl. ejusque directioni subsint, per varia jura explicat. Et cum huc etiam coetus sacrorum causa inibi referri debeant, *Capite V jura imperantis circa sacra* exponit, ostendens, religionem non primario referendam esse ad negotia civilia, neque propter illam primario civitates esse conditas, interim retinuisse subditos in statu civili libertatem sacrorum causa coeundi. *Est enim*, ait Tertullianus *ad Scopulam c. 2, humani juris & naturalis potestatis unicuique quod putaverit colere, nec alicubi obest aut prodest alterius religio. Sed nec religionis est, cogere religionem, que sponte suscipi debeat, non vi, cum & hostia ab animo libenti expostulentur.* Interim tamen Principi jus esse docet peregrinis sacris addictos non recipiendi, & aliquando emigrationem eis injungendi, cultum publicum determinandi, salvo cultu privato, & cum homines sacrorum causa coetus ineant, eos quoque inspectioni imperantis esse subiectos, ne quid in iis, quod turbas in Reipubl. moveat, agatur, eamque inspectionem eo magis necessariam esse, quod plebs, ubi religione capta est, plus vatibus quam ducibus obedire soleat, & ex hujus inspectionis neglectu Hierarchia Romana orta sit. Ex hac inspectione totum jus circa sacra, & speciatim ips præscribendi ordinationes ecclesiasticas, sacra reformandi, disponendi circa adiaphora, modum docendi, controversias certo modo decidendi, convocandi Synodos, coetus distribuendi &c. deducit. Huc quoque pertinet *jus imperantium circa publica officia*, quod *Cap. VI* explicat, & necessitatem officiorum publicorum, eorum dependentiam a nutu Principis, autoritatem, constitutionem, expectativas, aliaque expendit; & cum ad officia publica quoque *judicia* spectent, inde

Cap.

Cap. VII de jure imperantium circa Judicia sollicitus est, quorum originem ex ratione status civilis, explicat, & his constitutis, omnem vim privatam cessare debere, excepto casu *justitii*, vel necessitatis, ostendit. Transít inde ad judiciorum exercitium, unde *jurisdictio* oritur, cujus naturam, modum, ordinem, præfides, & ita simul naturalia processus judicialis expendit, differentiamque ostendit inter imperantem & judicem inferiori jus dicentem. Imprimis vero per judicia exercetur jus puniendi, itaq; *Cap. VIII de jure imperantium circa penas* & principaliter de eorum gemino conceptu & fine sollicitus est, ostendendo, in statu naturali nullum jus puniendi adesse, (quod voluit autor *tr. du gouvernement civil*;) sed ex ratione status civilis profluxisse, non primario, ut sit medium emendandi malos, sed tranquillitatis publicæ conservandæ gratia; hoc jus puniendi & de eo disponendi unice imperanti competere, exercendum tamen in utilitatem Reip. inde doctores hoc jus sibi arrogare non posse, delinquentem tantum, & illa delicta puniri debere, per quæ salus Reipublicæ turbatur &c. Progreditur *Cap. IX ad jura imperantium exigendi a subditis subsidia*, ad quæ præstanda subditos ex societatis civilis natura obligatos esse, Principem tamen non pro sua avaritia, sed necessitate publica illa exigere debere ostendit, & denique *Cap. X* varia jura imperantium circa *adscriptores* refert. Hisce absolutis *Libro III* obligationem & jura subditorum expendit, & *Cap. I* præmittit meditationem, *de statu subditorum vario*, & inter alia *subjectionis* indolem exponit, ex quo diversitatem status hominum deducit. Imprimis vero in diversum statum *imperantis & subditorum* inquirat, docens, illum statum naturalem retinuisse, hos vero eidem renunciasse: esse tamen subditorum non unam rationem, quosdam adstrictioris, quosdam liberioris conditionis, quorsum status Reipubl. ita vulgo dictos refert. In sequentibus ostendit, quousque subditi voluntatem suam submiserint voluntati imperantis, & quod omnes in Reipubl. degentes, & sic etiam clerici imperantis liberi, uxor, cognati in subditorum classem sint referendi, quamvis alii *mediate*, alii *immediate* subúnt, nisi forsan *subjectionis vinculum*

vel

vel in totum solutum, vel ita laxatum sit, ut vix ullius imperii vestigium super sit. Pergit *Cap. II ad obligationem subditorum incuitu imperantis*, quantum in renunciatione omnis existentie, tum in patiendo constituit. Ex prima ejus parte Monarchomachos, clerumque Pontificium refutat, & ea occasione *ius publicum* aulæ Romanæ principis hujus disciplinæ adversum esse docet. Illustrat id ipsum notabili quadam effigie, quæ desumpta est ex codice Gratiani seculo XIII conscripto, ubi, pro more illius sæculi, litera prima Decretorum, H. scilicet, sequenti effigie decorata est. In parte superiori literæ conspicitur Pontifex, pallio indutus, altera manu benedicens, altera manu fasciam quandam tangens; in parte vero infima, & sic sub Pontifice, Imperator apparet, qui dextra gladium, sinistra eandem fasciam tenet, cui hi notabiles versiculi inscripti sunt, ex ore quasi Papæ profuentes:

Rex ego sum Regum; lex est mea maxima legum:

Te facio Regem, tu rectam dilige legem.

Porro quatenus imperanti parendum sit, distincte tradit, & sic ex altera obligationis parte ostendit, nec quævis mala intentantia resistendum esse. In *Cap. III de juribus & obligationibus vivum quæ talium inter se agit*, quæ ex statu subditorum vario, imo ex statu civili quoque variare docet, simulque exemplis notantibus ostendit, quod jura etiam subditorum privata ex statu civili quodammodo alterentur. Tandem *Capite ultimo jura subditorum vacante imperio* subnectit, præmittendo modos, quibus imperium vacare possit. Hac occasione agit de totali Reipubl. insertu, de vacante imperio, quo ipso imperium & libertas ad populum transit, non obstante testamento ultimi imperantis, aut alio modo ab eo facta dispositione in contrarium. Porro vacare ait imperium (1) per mortem, quo casu electio populo competit, nisi aliter de ea disposuerit, vel successio locum habeat, cujus naturalem ordinem & rationem depingit; (2) per abdicationem, quam Principi vindicat; dethronisationem vero vel depositionem omnibus modis impugnat & reprobat.

JOHANNIS HIERONTMI SBARALEM,
*Philosophia & Medicina Doctoris Bononiensis, Vita, Scrip-
 ta & Controversia, ex Diarii Eruditorum, quod anno
 elapso 1710 Venetiis idioma Italice publicari
 cepit, Tomi IV Articulo XII
 excerpta.*

EXperientiff. Jo. Hier. Sbaragli Ph. & Med. D. Bononia A.
 1641 d. 28 Octobris prodiit in lucem, parentibus honestis
 ac civicis, Hieronymo, Thomæ filio, atque Bartholomæo, qua-
 dam Juliana. Infantem hi P. Bartholomæo, ex congregatio-
 ne Oratorii, tradiderunt informandum, humanioribus autem
 literis ac Rhetorices præceptis imbutum in Philosophia Fulvius
 Magnani, & in Medicina Johannes Augustinus Cucchi, uter-
 que Doctor Collegiatus & Professor Publicus, eo eru-
 dierunt successu, ut in Academia patria A. 1663 d. 27 Fe-
 bruarii lauream Doctoralem adipisceretur, atque d. 6 Martii eju-
 dem anni in Collegium Philosophorum & Medicorum ma-
 gno sui honore adfisceretur. Unde thesibus insequentis anno
 publice defensus promeruit d. 2 Octobr. ad cathedram erechi
 primum Philosophiæ, deinde Medicinæ atque Anatomis, in
 qua mense Januario A. 1673 egregium ingenii sui ac scientiæ
 documentum perhibetur edidisse. Cum vero lectiones suas
 per 40 annorum decursum multo cum applausu habuisset, o-
 mnium votis proclamatus fuit emeritus, quem Doctores, cum
 domestici, tum extranei magni faciebant, cuique Patavium spe-
 stabilem Professionem A. 1688 offerebat, modo amplecti hanc
 valetudo ejus studiis assiduè debilitata concessisset. Vertigi-
 nem ac tremorem capitis leviozem aliquandiu perpeffus A. 1710
 d. 5 Jun. ipso Pentecostes festo, dum a meridie templo D. Pe-
 tronii egrediebatur, improvise tam forti corripiebatur apople-
 xia, ut anno ætatis 87 cum 7 mensibus ac 10 diebus sub no-
 stem ex eadem discederet, magnumque pecuniam & insignem
 bibliothecam, quam patriæ legare constituerat, relinqueret foro-
 ri, Dissertationum epistoliarum de Medicorum recentiorum stu-
 dio primam sicuti primum Gottingæ, vel potius Bononiæ, A. 1687
 nomine

nomine Aristidis emisit in lucem, ita eandem Parmæ A. 1690. denuo impensis Malpighi impressam, hujusque itidem Operibus posthumis Londini A. 1697 insertam, tertia vice Neapoli, verius Viennæ Austriæ, A. 1693, una cum Dissertatione altera atque interposito Excellentiss. nostri Bohnii Programme, quod Therapeuticis suis Lectionibus publicis A. 1691 præmiserat, ac in quo Anatomiz subtilis in Praxi medica utilitatem contra dissertationem priorem propugnauerat, proprio pariter nomine omisso curavit edi. Ast nomen Sbaraleæ præfixum gerunt: de vivipara generatione Scephis prima, subsidio Pii Nicolai Garelli Ph. & Med. D. A. 1696 Viennæ Austriæ literis Andree Heyingeri Univerf. Typographi exscripta; Exercitationes Physico-Anatomicæ, non solummodo utramque dissertationem epistolarem de recentiorum Medicorum studio cum Appendice, sed & de vivipara generatione Scephis alteram cum prima continentes; atq; Oculorum & mentis Vigiliz, utraq; Bononiæ typis Petri Mariæ Montii, illæ A. 1701 in 8, hæc A. 1704 in 4 excusæ. Præter quæ opuscula edita Sbaraleæ de glandulis non minus, de nervis, de comparatione Medicorum recentium cum veteribus, an animalia sint automata? Responſionem ad epistolam Theophili Aletini, Consultationes Medicas, Epistolarum miscellanea, & de anima brutorum, scripsisse celebratur, eorumque nonnulla dicuntur posthac fortassis edenda. Quid tamen de Ophthalmoscopia futurum sit, ab Autore ipso in Vigilis oculorum & mentis hinc inde promissa, cum oculi musculorum internorum descriptione motusque instar tubi optici demonstratione, nec non singularibus de diversâ humoris crystallini configuratione observationibus, altum hic tenetur silentium. Exposito siquidem numo, quem Dn. Gregorius Melardi Doctor & P. P. Bononiensis in Sbaraleæ honorem per Ferdinandum Sancturbanum fieri voluit, ad recensendas transiunt controversias, quæ Clariss. Sbaraleæ cum immortalis nominis Malpighio aliisque intercessere. Nempe postquam Sbaraleæ in prima Dissertatione epistolari, paucissimos ad praxim medicam recte disponi, exinde conatus fuisset ostendere, quod Anatomia subtilior corporis humani, Dendranome ac anæsthesia comparata sive brutorum, parum aut nihil solidiori præ-

5A ACTORUM ERUDITORUM

Aicæ inservirent Medicinæ, neminem facile latere poterat, Malpighium imprimis, etiam si nulla ejus nominis mentio injiceretur, tanto tamen gravius rationibus istis sugillari, quanto magis in triplici ejusmodi Anatomia ille tunc temporis excellebat. Non minantur itaque non modo, qui æque adversus Sbaraleam, ac pro eo, calamus adhuc exercuere, sed & plerorumque scriptorum, tum Sbaralez, tum aliorum, capita summa, judicio subinde addito, innuuntur. Ex omnibus interim non nisi quatuor Epistolæ, in Malpighii gratiam exaratz, nobis videntur libandæ, quoniam duæ earum ansam primum præbuere Sbaralez Amico de moralibus Criticæ regulis compendiosa monita, in hæc Suppl. Tom. IV Sect. 2 p. 80 a nobis excerptæ, Coloniae, verius Bononiae, A. 1706 divulgandi, duæ autem postmodum Malpighii famam ab ejusmodi monitis vindicare. Duæ Epistolæ priores Horatio de Florianis & Luce Terranova adsignantur, conjunctim Romæ typis Jo. Francisci Buagni A. 1705 in 4 exscriptæ, quamvis incertum habeatur, num Autorum talia nomina vera sint, an ficta, numve sub duplici nomine unicus tantummodo delitescat. In utraque nihilominus Epistola oculorum & mentis Virgilæ, in quibus Sbaralea post Malpighii obitum tam Criticum scriptorum Malpighii, quam Apologetam propriæ Dissertationis de recentiorum Medicorum studio adversus Malpighium, agere quam maxime studuerat, argumentis non minus generalibus impugnantur, quam specialibus. Ab utroque videlicet Autore in genere urgetur, Sbaraleam in memoratis Vigiliis sæpissime Malpighium magno cum strepitu eorum errorum arguere, quorum hic profus deprehenderetur insons, e diverso Sbaraleam ipsum in eos errores incidere, quorum sine ratione postulasset Malpighium. In specie, dum Terranova in Epistola sua, præfationis loco alteri præposita, frequentiore contradictionem, falsitatem, superbiam, contemptum aliorum, observationum nullius & multi momenti confusionem, eruditionis tenuitatem atque defectum eloquentiæ, Sbaralez exprobrat, Horatius de Florianis palam facere totus annititur, ab eodem Sbaralea adduci talia, quæ ad rem minime faciant, aliorum inventa & cogitata venditari

pro

pro suis, pro verisimis temere nonnulla asserti, quæ solido fundamento destituantur, Auctores citatos aut impugnatos haud intelligi, nec scripta ipsorum fideliter recenseri, sibi met ipsi contradici, unumque ex alio perverse inferri. Verum quis in moralibus Criticæ regulis non tam Sbaralea, quam Malpighius primus censetur provocans injuriosus, atque Horatio de Florianis & Terranova munus injungitur, vel probandi, primam Sbaralæ Criticam adversus recentiorum Medicorum studia calumniis esse refertam, vel palinodiam canendi, Anonymus aliquis aliisque, sub nomine Theophili Aletini A. 1707 pro Malpighio ejusque affectis contra morales Criticæ regulas dederunt Epistolas. Harum prior manuscripta, itidem ad R. P. Alamanum Laurenti directæ, quemadmodum autumnò A. 1707 eruditorum oculis exposita fuit atque posterior A. 1709 videri demum cœpit, ita Sbaralea in utraque primus provocans injuriosus præter multa alia ex eo declaratur, quod recentiorum Medicorum studia circa tres inutiles Anatomias unice occupari sine calumnia illorum nequam valuerit asseverare. Ceterum quæ dubia Sbaralea adversus viviparorum generationem ex ovo movit, a Verheyen distincte fuisse soluta, jamjam in hoc Suppl. Tomo IV Sect. 10 p. 447 indigitavimus, cum hujus Anatomie librum secundum exhiberemus.

*M. GODOFREDI LUDOVICI, ILL. GYMNASII Saxo-Henneberg. Schleusingæ Rectoris, Historia Rectorum Gymnasiorum Scholarumque celebriorum.
Pars I & II.*

Lipsiæ, sumpt. Hæred. Lanckisi, 1708 & 1709, 8.
Alph. 1 pl. 12.

Cum scholæ ac gymnasia solidæ eruditionis seminatia sint, vel e sapientum institutio esse certe debeant, non immerito in his Eruditorum Actis, quæ Cl. Autor de Scholarum Gymnasiorumque celebriorum, eorundemque Rectorum, historia commentatus est, pro more nostro paucis exhibentur. Eo
U u 3 ma-

tica infervirent Medicinæ, neminem facile latere poterat, Malpighium imprimis, etiam si nulla ejus nominis mentio injiceretur, tanto tamen gravius rationibus istis fugillari, quanto magis in triplici ejusmodi Anatomia ille tunc temporis excellebat. Nominantur itaque non modo, qui æque adversus Sbaraleam, ac pro eo, calamus adhuc exercuere, sed & plerorumque scriptorum, tum Sbaraleæ, tum aliorum, capita summa, judicio subinde addito, innuuntur. Ex omnibus interim non nisi quatuor Epistolæ, in Malpighii gratiam exaratae, nobis videntur libandæ, quoniam duæ earum ansam primum præbuere Sbaraleæ Amico de moralibus Criticæ regulis compendiosa monita, in hoc Suppl. Tom. IV Sect. 2 p. 80 a nobis excerptæ, Coloniae, veris Bononiæ, A. 1706 divulgandi, duæ autem postmodum Malpighii famam ab ejusmodi monitis vindicare. Duæ Epistolæ priores Horatio de Florianis & Luce Terranova adsignantur, conjunctim Romæ typis Jo. Francisci Buagni A. 1705 in 4 exscriptæ, quamvis incertum habeatur, num Autorum talia nomina vera sint, an ficta, numve sub duplici nomine unicus tantummodo delitescat. In utraque nihilominus Epistola oculorum & mentis Vigilæ, in quibus Sbaralea post Malpighii obitum tam Criticum scriptorum Malpighii, quam Apologetam propriæ Dissertationis de recentiorum Medicorum studio adversus Malpighium, agere quam maxime studuerat, argumentis non minus generalibus impugnantur, quam specialibus. Ab utroque videlicet Autore in genere urgetur, Sbaraleam in memoratis Vigilis sæpissime Malpighium magno cum strepitu eorum errorum arguere, quorum hic profus deprehenderetur insons, e diverso Sbaraleam ipsam in eos errores incidere, quorum sine ratione postulasset Malpighium. In specie, dum Terranova in Epistola sua, præfationis loco alteri præposita, frequentiore contradictionem, falsitatem, superbiam, contemptum aliorum, observationum nullius & multi momenti confusionem, eruditionis tenuitatem atque defectum eloquentiæ, Sbaraleæ exprobrat, Horatius de Florianis palam facere totus annititur, ab eodem Sbaralea adduci talia, quæ ad rem minime faciant, aliorum inventa & cogitata venditari

pro

pro sua, pro verisimis temere nonnulla asseri, quæ solido fundamento destituantur, Auctores citatos aut impugnatos haud intelligi, nec scripta ipsorum fideliter recenseri, sibi met ipsi contradici, unumque ex alio perverse inferri. Verum quia in moralibus Criticæ regulis non tam Sbaralea, quam Malpighius primus censetur provocans injuriosus, atque Horatio de Florianis & Terranova munus injungitur, vel probandi, priusquam Sbaralæ Criticam adversus recentiorum Medicorum studia calumnias esse refertam, vel palinodiam canendi, Anonymus aliquis aliisque sub nomine Theophili Aletini A. 1707 pro Malpighio ejusque affectis contra morales Criticæ regulas dederunt Epistolas. Harum prior manuscripta, itidem ad R. P. Alamanum Laurenti directæ, quemadmodum autumno A. 1707 eruditorum oculis exposita fuit atque posterior A. 1709 videri demum cœpit, ita Sbaralea in utraque primus provocans injuriosus præter multa alia ex eo declaratur, quod recentiorum Medicorum studia circa tres inutiles Anatomias unice occupari, sine calumnia illorum neutiquam valuerit asseverare. Ceterum quæ dubia Sbaralea adversus viviparorum generationem ex ovo movit, a Verheyen distincte fuisse soluta, jamjam in hoc Suppl. Tomo IV Sect. 10 p. 447 indigitavimus, cum hujus Anatomix librum secundum exhiberemus.

M. GODOFREDI LUDOVICI, ILL. GYMNASII Saxo-Henneberg. Schleusingæ Rectoris, Historia Rectorum Gymnasiorum Scholarumque celebriorum.

Pars I & II.

Lipsiæ, sumpt. Hæred. Lanckisi, 1708 & 1709, 8.

Alph. 1 pl. 12.

Cum scholæ ac gymnasia solidæ eruditionis seminatia sint, vel e sapientum institutio esse certe debeant, non immerito in his Eruditorum Actis, quæ Cl. Autor de Scholarum Gymnasiorumque celebriorum, eorundemque Rectorum, historia commentatus est, pro more nostro paucis exhibentur. Eo

magis quod, qui in narratione scholasticae historiae elaborare voluerit, vix inveniatur, cum non desit eorum numerus, qui in Ecclesiarum, Pastorum, Superintendentium & aliorum doctorum virorum vitis accurate per texendas cum Frehero, Adamo, Wittenio, Pippingio, Gozio, Clarmundo; aliisque Biographis operam collocarint. Quae igitur per quatuordecim annos, quibus in Scholis iuvandis laboravit Autor Cl. in schedas suas congefferat, eo nunc ordine vulgare aggressus est, ut primo Rectoris cujusdam celebre praeter alios nomen consecuti vitam brevibus exhibeat, eaque quae de patria, parentibus, institute aliisque memoracione digna occurrunt, referat: fata deinceps & memorabilia e Rectoris illius vita peculiari articulo excerpta sistat; scripta porro, ratione habita annorum, quibus edita sunt a Rectoribus, recensent, annotatiunculisque, ubi res postulabat, additis declaret, denique Gymnasii, cui Rector recensitus praefuerat, historiam quandam initia, praecipua fata & Rectores istius ab ortu ad praesens usque tempus tradentem adjungat, & fontes tandem atque Auctores, unde hausta narratio omnis fuerit, subnectat. Quod si usus Gymnasii duobus locis recurrat mentio, alia quaedam singularia ad laudem & historiam ejus pertinentia posteriori loco traduntur. In prima igitur parte vitae & scripta leguntur 1 Andree Reyheri, 2 Basili Fabri, 3 Casparis Sagittarii, 4 Christiani Gryphii, 5 Hiobi Magdeburgi, 6 Jo. Henrici Crameri, 7 Laurentii Ludovici, 8 Ottonis Gvalperii, 9 Valentini Trocedorfii, 10 Wolfgangi Seberi. Horum occasione Historia & Rectores Athenaei 1 Gothani, 2 Erfurtenfis Senatorii, 3 Lundenburgensis Johannaei, 4 Uratislaviensis Magdalenaei, 5 Svinfurtensis, 6 Gorlicensis, 7 Lubraensis, 8 Goldbergensis, 9 Shleusingensis recensentur, istaque variis elegantibus digressionibus exornantur, nec injucundis observationibus commendantur. *Reyheri* certe meritisimi de re Scholastica viri (quem quidem Parens essedarium Heinricianum negotiationi vinariae destinaverat) justissimae laudes illis Dn. Paullini verbis p. 4 designantur, quod fuerit linguarum, artium & sapientiae quasi promus condus, absolutissimi Doctoris idea venustissima, salutare

tere Germaniæ fides, pubis studiose asyllum ac Numen quoddam tutelare, pii Ernesti omniumque bonorum amor ac delictis, & Senex plane divinus. Scripta ejus numero L. inde a p. 7 ad 17 multis recensentur, Compendium autem historiae Ecclesiasticæ Gothanum, studio potius Seckendorffii, Bœcleri & Artopoi concinnatum, Scholamque Latinitatis Gothanam Richtero præfectorz tunc Gothanz adjuncto celeberrimo, Ludolpho, qui cum eo partem œconomicam, ut Rosenbergius caput de virtutibus ac vitis elaboravit, potissimum autem eidem illustrissimo Seckendorffio, qui ultimam operi manum imposuerit, omniaque secundum stylam suam reformavit, tribuendum p. 17, 16 perhibetur. Gymnasii deinceps Gothani, cujus Rector ultimo Reyherus fuerat, historia a primordiis ad nostram ætatem stricim refertur, Rectores ejus ad Cl. Vœckerodtium usque enumerantur, deque júbilæo Gymnasii A. 1624 d. 21 Dec. Willm potissimum orationibus celebrato singularia quedam ex aliis autoribus adduntur. Occasione *Basilii Fabri* e Lusatis inferiori prægnati hanc regionem in procreandis Viris auctororum scriptorum prole clarissimis longe fecundissimam semper fuisse, tam e conspectu Lusatiæ literatæ Janichii Reß-Thoruz. tum e recensione virorum celeberrimorum ipsi non commemoratorum, p. 26 docetur. Genealogia *Sagittariorum* accurata exhibetur p. 38. *Joh. Henricum Cramerum*, virum omniliberali doctrina politissimum, Gymnasii quod, A. 1632 regia Gustavi Adolphi munificentia fundatum multaque privilegiis ornatum Svinfurti est, Rectorem, Joh. Gebhardo Eccles. Rothelensis Antistiti, Carolo Perotto, Theologo Genevensi, Christophoro Wegleitero Theol. Aktorfino in illorum classe jungit, qui nulla a seratione passim sunt impetrari, ut ullum luci publicæ scriptum ederent, de quibus prolixius agit Cl. Thomas Czecnius. De *Valentino Fridlando Trocedorfia* cum superiore Sect. K. p. 448 sq. uberius dictum sit, istud tantum hoc loco addimus, quod eum Philippus Melanchthon non minus ad scholam aulam, quam ad castra regenda Scipionem Africanum fuisse dixerit: quiquidem de Schola sua sæpius id affirmavit: tantum in ea se habuisse discipulorum numerum, ut si in unum illi cogendi essent, justum ex iis exercitum contra Turcam producere posset: nullum-

que fuisse vite genus, in quo nonnulli suorum discipulorum cum dignitate non vixissent, aliqui etiam degeneres malis artibus non perissent: unde quoties scholam ingrediebatur, salverè jubebat nobites, consules, senatores, Caesarum, Regum, Principum consiliarios, opifices item & artifices atque mercatores, tandemque etiam carnifices, lectores acque nebulones.

M. Wolfgangium Seberum, Theologum & Philosophum celeberrimum & in tantum laudandum in quantum erudita pietas intelligi potest; in pulvere depressum a Deo erectum & de stercore pauperem sublatum fuisse. Cum enim puer orbatum vitam sibi querere haberet necesse, & libros aliorum liberalitate accipere, ad summos tandem honores evehctus instructissimam Bibliothecam sibi comparatam Schleusingensi Gymnasio, & alia beneficia, imprimis stipendium Theologicum sexaginta quotannis florenorum, pauperioribus legavit: illis merito Germanis quorum illustrissima in Græcas literas merita fuerunt, accensendus, literarum commercio cum Viris maximi nominis, Jacobo Bongarsio, Isaac Casaubono, Matthæo Dressero, Johanne Gerardo, Jano Grutero, Wolfgango Heidero, Davide Hoeschelio, Godofredo Jungermanno, Johanne Rudolpho Lavatero, Christophoro Lehmanno, Emilio Porro, Conrado Rittershusio, Taubmanno, Andrea Wilkio, Johanne Weizio aliisque clarissimis: quarum epistolarum in rem literariam utilissimarum fructum ut orbi eruditio communicet, easque in publicam lucem edat, qui *ἀνὸς γὰρ* ab hæredibus nactus est clarissimus Junckerus, optandum. Ad singularia Scholarum a Cl. Autore relata hæc quoque pertinent: quod a *Laurentio Ludovico* forum Scholasticum, e prætore uno, Cenoribus binis, & novem Senatoribus constans, ordinatum & a *Georgio Richtero* egregio carmine Hexametro delineatum: quod schola *Trocedorfii* optime constituta: Reipublicæ prorsus similis, & universus numerosus cœtus ab ipso veteri Attico & Romano more in classes sex, classes in tribus certas distinctæ sint, quibus ipse tanquam *ἄρχοντες* præfuerit; sed tot Ephoris stipatus, ut in tanto agmine nulli menendi in statione sua decissent custodes, cum alii domesticæ disciplinæ *ἐπιμεληταὶ*

oeconomis, morum censoribus & quasi *æquosæ* Ephori, quæstiones alii & discophori mensæque ministrantes essent, singulis mensibus e coetu consul crearetur, senatores XII, censores bini, & iudicium publicum si cui subeundum, dies diceretur octiduo ante. De Rectoribus quibusdam ista imprimis notanda commemorantur, quod sicut *M. Schofferus*, Poeta celeberrimus, primum Rectorem Smalcaldiae egerit, post in Wittebergensem Academiam se contulerit, indeque Schleusingam ad Rectorem missus A. 1557, & hinc Francofurtum ad obendam in Oderana Academia Eloquentiæ & Poeseos professionem digressus, ibique juris Doctor renunciatus fuerit; ita *Petrus Vincentius* e Professore Gryphiswaldensi Rector Lubecæ factus sit, & tum postea per novem annos in Academia Wittebergenfi Professoris munere functus esset, Rectoris provinciam in Gymnasio Gorlicensi A. 1565 d. 22 Jun. solemniter instituto subiecit: *Thomas Sagittarius*, P. P. in Academia Jenensi, Gymnasii Elisabethani Wratislaviensis, *Hermannus Tulichius*, Professor Dialecticæ & Rector Academiæ Wittebergenfis A. 1525, post Lipsiæ Oratoriæ Professor, Gymnasii Luneburgensis A. 1532, *Jo. Bachmannus*, Poeseos Professor Lipsiæ, ejusdem Luneburgensis Gymnasii A. 1589, & *Doct. Philippus Marbach*, primum Professor Basil. deinde Tubingensis ac porro Rostochiensis, Græti in Stiria, atque demum *Otto Gualterius* S. Theol. Doctor, Ebraicæ & Græcæ linguæ in Academia Marburgensi Professor, cum bis in Facultate Philosophica Decani munere functus esset A. 1573, Lubecensis Scholz Rectoratum suscepit, ubi etiam ob ingravescentis ætatis & valetudinis rationem solemniter more rude donatus & ab inclyto Senatu liberalissime sustentatus fuerit: quod ætatis beneficium & meritorum præmium etiam *Valentino Lolejo* Stetini, *M. Jo. Taurino* Oeringæ, *M. Samueli Schmidio* Quedlinburgi, pluribusque aliis post toleratos ad quinquaginta annos Scholæ labores tributum fuisse additur.

Pars altera historiæ scholasticæ post vitas & scripta decem Rectorum historiæ & Rectores Athenæi Studgortensis; Halensis Senatorii, Zittaviensis, Dresdensis Cruciani, Goslaricæ, Noribergensis Ægidiani, Heilsbrunnensis, Budissini, Quedlin-

que fuisse vitæ genus, in quo nonnulli suorum discipulorum cum dignitate non vixissent, aliqui etiam degeneres malis artibus non perissent: unde quoties scholam ingredebatur, salverè jubebat nobiles, consules, senatores, Cesarum, Regum, Principum consiliarios, opifices item & artifices atque mercatores, tandemque etiam carnifices, lictores acque nebulones. *M. Wolfgangum Seberum*, Theologum & Philosophum celeberrimum & in tantum laudandum in quantum erudita pietas intelligi potest, in pulvere depressum a Deo erectum & de stercore pauperem sublatum fuisse. Cum enim puer oriatum vitam sibi quærere haberet necesse, & libros aliorum liberalitate accipere, ad summos tandem honores evehctus instructissimam Bibliothecam sibi comparatam Schleusingensi Gymnasio, & alia beneficia, imprimis stipendium Theologicum sexaginta quotannis florenorum, pauperioribus legavit: illis merito Germanis quorum illustrissima in Græcas literas merita fuerunt, accensendus, literarum commercio cum Viris maximi nominis, Jacobo Bongarzio, Isaaco Casaubono, Mathæo Dressero, Johanne Gerharo, Jano Grutero, Wolfgango Heidero, Davide Höscheho, Godofredo Jungermanno, Johanne Rudolpho Lavatero, Christophoro Lehmanno, Emilio Porto, Conrado Rittershusio, Taubmanno, Andrea Wilkio, Johanne Weizio aliisque clarissimis: quarum epistolarum in rem literariam utilissimorum fructum ut orbi eruditio communicet, easque in publicam lucem edat, qui ἀνὸς γὰρ ἀβηρεδibus nactus est clarissimus Junckerus, optandum. Ad singularis Scholarum a Cl. Autore relata hæc quoque pertinent: quod a *Laurentio Ludovico* forum Scholasticum, e prætore uno, Cenoribus binis, & novem Senatoribus constans, ordinatum & a *Georgio Richtero* egregio carmine Horæmetro delineatum: quod schola *Trocedorffii* optime constituta: Reipublicæ prorsus similis, & universus numerosus coetus ab ipso veteri Attico & Romano more in classes sex, classes in tribus certis distinctæ sint, quibus ipse tanquam Ἀρχηγάτωρ præfuerit: sed tot Ephoris stipatus, ut in tanto agmine nulli morandi in statione sua decissent custodes, cum alii domesticæ disciplinæ ἐπιμεληταὶ

oeconomi, morum censores & quasi *æquos a* Ephori, quatuor alii & discophori mensæque ministrantes essent, singulis mensibus e coetu consul crearetur, senatores XII, censores bini, & iudicium publicum si cui subeundum, dies dieeretur octiduo ante. De Rectoribus quibusdam ista imprimis notanda commemorantur, quod sicut *M. Schofferus*, Poeta celeberrimus, primum Rectorem Smalcaldiae egerit, post in Wittebergensium Academiam se contulerit, indeque Schleusingam ad Rectoris munus A. 1557, & hinc Francofurtum ad obeundam in Oederana Academia Eloquentiæ & Poeseos professionem digressus, ibique juris Doctor renunciatus fuerit; ita *Petrus Vincentius* e Professore Gryphiswaldensi Rector Lubecæ factus sit, & tum postea per novem annos in Academia Wittebergensi Professoris munere functus esset, Rectoris provinciam in Gymnasio Gorlicensi A. 1565 d. 22 Jun. solemniter instituto subierit: *Thomas Sagittarius*, P. P. in Academia Jenensi, Gymnasii Elisabethani Wratislaviensis, *Hermannus Tulichius*, Professor Dialecticæ & Rector Academiae Wittebergensis A. 1525, post Lipsiæ Oratoriæ Professor, Gymnasii Luneburgensis A. 1532, *Jo. Bachmannus*, Poeseos Professor Lipsiæ, ejusdem Luneburgensis Gymnasii A. 1589, & *Doct. Philippus Marbach*, primum Professor Basil. deinde Tubingensis ac porro Rostochiensis, Græti in Stiria, atque demum *Otto Gualtperius* S. Theol. Doctor, Ebraicæ & Græcæ linguæ in Academia Marburgensi Professor, cum bis in Facultate Philosophica Decani munere functus esset A. 1573, Lubecensis Scholæ Rectoratum susceperit, ubi etiam ob ingravescentis ætatis & valetudinis rationem solemniter more rude donatus & ab inclyto Senatu liberalissime sustentatus fuerit: quod ætatis beneficium & meritorum præmium etiam *Valentino Lolejo* Stetini, *M. Jo. Taurino* Oeringæ, *M. Samueli Schmidio* Quedlinburgi, pluribusque aliis post toleratos ad quinquaginta annos Scholæ labores tributum fuisse additur.

Partes altera historię scholasticę post vitas & scripta decem Rectorum historiam & Rectores Athenæ Stulgartenensis, Halensis Senatorii, Zittaviensis, Dresdensis Cruciani, Goslaricensis, Noribergensis Ægidiani, Heilsbrunnensis, Budisiani, Quedlin-

burgensis, Curienfis, complectitur. Nec sine voluptate hic etiam *B. Cellarii*, Collegæ nostri, dum viveret, conjunctissimi, memoriam primo loco extare vidimus, quæ, quæcunque bonæ literæ patent valentque, merito illarum monumentis conservantur. Hic enim fugientium literarum, dum in hac vita fuit, flator, diligentissimus purioris latinæ vindex, & in Academia Regia Fridericiana Antiquitatum & Eloquentiæ Professor longe celeberrimus, in tribus ante Gymnasiis, *Vinariensi*, *Ciænsi* & *Merseburgensi*, munus Rectoris, atque adeo inter omnes eruditos accurati Critici titulum summa laude sustinuit. Certe quæ Gallia olim in Scaligeris, Casaubono atque Salmasio, Belgium in Lipsio, Heinssis, & quos Germania ei dederat, Vossio, Gronovio, atque Grævio, & ipsa denique Germania in Camerario, Berneggero, Freinshemio, Boeclero, in arte Critica admirata est, ea omnia fere in Cellario nostro erant summa. Cærus propterea is erat non Germanis modo suis, sed Batavis etiam, Britannis, Danis & aliis bonarum literarum luce clariscentibus populis. Exhibetur a Cl. Autore vita ejus & genealogia, librorum etiam, quorum plurimos hæc Acta habent, dissertationum atque orationum Cellarii numerosus atque textitur Catalogus. Cellarium excipit *Greinzii* celebratissimum inter Gymnasiorum Rectores nomen, quippe qui non minus insigni eruditionis laude, quam docendi felicitate numeroque & applausu discipulorum undique manipulatim ad scholam ejus Halam concurrentium sine ætate nobilitatus fuit, cum antea repudiatis pluribus ad Rectoris munus vocationibus in Acad. Witteberg. Philosophiæ ac Juris studio se totum dedisset, facultatemque collegiorum Juris habendorum atque munus Advocatorum ordinarii in Consistorio Electorali Wittebergæ obtinisset. *M. Christianus Keimannus*, Zittaviensis Rector celeberrimus & meritorum claritate quotannis in eodem Gymnasio solenni oratione commemorandus, tum aliis scriptis in Scholarum usus libris, tum vero imprimis sacrarum odarum ac hymnorum Germanicorum in Ecclesia pariter ac republica literaria nomen sibi comparavit. *M. Johannes Bohemus*, Cracoviensis

ni Dreſdenſis per 27 annos Rector meritiſſimus, Sereniſſimi potiffimum Electoris Johannis Georgii II, quem integro triennio in Ebraica literatura inſtituit, conſtanti gratia, omniumque aulae Electoralis Heroum favore feliciffimus, informandi autem methodo ac dexteritate, ſi quis alius, longe fuit celeberrimus. *Johannes Glandorpius* primo in Gymnaſio Brunſwicenſi Rector cum fructu juventuti praefuit, indeque quorundam injuriis extruſus cum ſchola fere univerſa Goſlariam commigravit, iſtiſque Gymnaſio lucem ac celebritatem dedit, poſt importuni Cenſoris potentiae cedens magno cura rei ſcholae detrimento Marburgum abiit, ibique Hiſtoriarum Profeſſoris munere fungens, Hermannii Buſchii veſtigia tanta ſolerſia preſſit, ut Marburgenſis Academia nullos eloquentiores viros duobus Weſtphalis Buſchio & Glandorpio audiviſſe dicatur. *Joannes Gravius* de Noricorum Aegidiano Gymnaſio praeclariffime meruit, carmineque ac oratione panegyrica a magno Theologo ac Philologo Dillberro ornatus eſt, ut pa-
 „bis Noricae Formator, in urbem coactus hanc miſſus, divinis
 „dotibus auctus, exemplum fidei veteris, ſpectamen honeſti,
 „cogitor ingenii juvenilis, & arbiter aequus, virtutis ſolidae
 „cuſtos rigidusque ſatelles. Nec minus *M. Johannes Stub-
 nernus*, illuſtris Gymnaſii ad Salutis fontem Rector, *M. Johan-
 nes Theilius*, Gymnaſii Evangel. Budiſiae Rector, *M. Samuel
 Schmidius*, illuſtris Quedlei Rector, & *M. Thomas Blebelius*
 ſcholae Curienſis in Varifcia Rector, ſuis quiſque meritis viro-
 rum celeberrimorum & publico utiliſſimorum educatione li-
 brisque in rei ſcholae ac literariae uſum editis optimis clariſ-
 ſimi ſerique poſteritati commemorabiles perhibentur. In
 quorum ſcriptis ac ſingularibus percenſendis cum ſollicitam Cl.
 Autor curam adhibuerit, multa omnino ſcholarum hiſtoriae
 apprime profutura cunctantur, quae varietate ſua lectores de-
 lectare queant. Exhibentur hic Profeſſores & Rectoribus facti,
 e quibus *Cellarium*, *Franckenfteinium* & *Glandorpium* ob
 eruditionis ſeraxque celebritatem nominari ſufficiat. Quin
 & Conſul urbis Goſlariae *M. Johannes Reccius* Gymnaſii iſti-
 us antea Rector conſtitutus eque umbra ſcholae in Reipublicae

lucem protractus p. 143 perhibetur. Clarorum Virorum patris, illustrantiaque has nomina p. 195, 230, 286 & alibi commemorantur. Illustrium scholarum & gymnasiorum origines ac fatales periodi, e quibus & potissimum *Egidiani* Noricorum p. 161 sqq. *Heilsbrunnensis*, quod pretiosissimum suum thesaurum nominare solebat Marchio Brandenburgicus Georgius Fridericus, p. 198 sqq. *Budissini*, incendiis variis, a Biecio & Rosenbergio carminibus graphice descriptis, afflicti, p. 253 sqq. & *Curienfis* p. 293 sqq. notabiles, percontantur.

Jubilæa Gymnasia *Hallenfis* p. 52, *Zittaviensis* p. 83, *Heilsbrunnensis* p. 202 describuntur: doctoresque Scholarum runde donati & honestissima vacatione beati passim adduntur. Conrectores etiam atque aliorum ordinum Collegæ quorundam Gymnasiorum enumerantur: in quibus ut multa clarissima nomina occurrunt, ita commemorabile potissimum, quod de *M. Johannis Valentini Merbixii* Conrectoris Dresdensis stupendi artificii status, Latina, Gallica, Hebræa, Græca, lingua ad interrogata prompte respondente, quin & secreta revelante futuraque prædicente refertur, videri possit. Læctionum etiam publicarum Catalogi nonnunquam attinguntur. Quod cum utilitate sua non careat, majorem inde speraremus, si docendi etiam ratio, illustrium scholarum doctoribus usurpata, quale quid *M. Godofredus Hofmannus* im *Ausführlichen Bericht von der Methode bey denen Læctionibus im Laubanischen Lyceo præstitit*, describi læulentius potuisset. Sed ad istud amica aliorum Eruditorum opera opus esse agnoscimus, qui ut ad hanc Scholarum & Gymnasiorum Historiam continuandam portendamque strenue suas symbolas conferant, Christissimumque Editorem ita juvent atque excitent, optamus, & si quid preces nostræ valent, publico nomine precamur. Ceterum nunc nuntiamus, superrime & Partem III hujus operis A. 1711 prodiisse, de qua in Actis ipsis mox dicemus.

Anna Perenna/ oder Denckwürdige Helden
Thaten der Großmächtigsten Britan-
nischen Königin Anna ꝛ.

Le

h. c.

*ANNA PERENNA, SIVE RES GESTÆ MA-
gnæ Britannia Reginae & Sociorum ejus, carmine de-
scripta a C. W. S. Pars Prima res A. 1702, 1703*

& 1704 gestas complexa.

Salsfeldæ, apud Jo. Ritterum, 4.

Plag. II.

REs præsentis bello gestæ tam sunt illustres, ut non Historici so-
lum, verum etiam Poetæ materiam facultate & cœptis sua
dignam suscipere videantur, qui litteris eas memoriae prodere
aggrediuntur. In hoc numero ponendus nobis est Poematis
hujus Autor, Christophorus Wilhelmus Schneierus, Rector
Scholæ Salsfeldensis in Thuringia doctissimus, & jamdudum
domi nobilis ob elegantiam Latinorum pariter & Germani-
corum carminum. Hic enim Historiam rerum anno 1702
& duobus sequentibus in bello Hispanico gestarum totidem li-
bris complexus, omnia curate describit, Poetarumque ritu
orationibus aliisque ornamentis passim distinguit. Annus qui-
dem editionis in titulo libri non competet, sed certo sciatur,
carmen hoc A. 1709 in lucem esse emissum. Cum vero Le-
ctori gratum non simus facturi, si res ipsas omnibus notas in-
de exponamus, illud tantum dicendum habemus, Autorem
esse Lohensteinii non infelicem æmulum, optandumque esse,
ut ejus ipse exemplo loca carminis sui paulo obscuriora sub-
jectis illustrasset notulis. Multi quippe, antiquitatem atq; historia-
rum, ad quas passim alluditur, non satis gnari, subinde offendent;
nec eundem voluptatis fructum ex lectione capient, quem ii, qui
varia sunt eruditione imbuti. Enimvero sunt, qui Germanica car-
mina adeo volunt esse perspicua, ut a quovis, etiam plebeio, ubique
locorum possint intelligi. Sed hi quidem non recte distinguunt
inter carmina in vulgi gratiam scripta, qualia sunt hymni sacri,
hymenæi, & hujus generis alia, & inter heroica. Ecquis enim cre-
dat, lippis tonsoribusque Romanis obvium ubique fuisse sen-
sum carminum Virgilii, immo & Ovidii Horatiusque? Cete-
rum nec illud prætermittendum est, Poetam nostrum inscrip-
tione sua Magnæ Britannia Reginae sacrata respicere ad ve-
terum Romanorum Deam, Annam Perennam, de qua Ovidi-

us Fastorum lib. III v. 146, 523sq. & 553 legendus est. Specimen
 nis loco quosdam versus ex Hochstadiensis proelii descriptione
 depromemus, unde, quid de ceteris existimandum sit, fa-
 cile apparebit.

* *

Die Kugeln reissen zwar entsetzlich in die Glieder/
 Sie werffen öfters sie als Mauerbrecher nieder :
 Es fällt von Bley und Stahl so mancher frischer Mann/
 Der auf der Wahlstatt vor den Franken abgewann.
 Doch muß der tolln Brut das Wüten bald vergehen/
 Die Keuterey gewinnt die starck besetzten Höhen/
 Woher der Hagel schlägt mit solchem Angestimm/
 Nach dem der Teutsche Mars setzt an in gleichem
 Grimm.

Da jetzt Esiyphone läßt alle Schlangen fahren/
 Bricht Bülow plötzlich ein mit der Eherusken Schaa-
 ren/
 Nicht anders als ein Gott/ der aus der Rüstung fährt/
 Wenn sich das Schauspiel hat in schweren Stand
 verkehrt.

* *

P. 74. Doch dessen ungeacht/ beut Tallards Frevel weiter
 Der Sieger Heere Truß durch die erfrischten Keuter.
 Biewohl nur dieser Schwall wie Ungeziefer sicht/
 So mit den Stachel sich die letzte Krafft zerbricht.

Totum denique carmen hisce.concluditur versibus :

84. Sieht Mauritanien den großen Atlas prangen/
 Ehesajien den Olymp die Wolcken überlangen/
 Den Pico Teneriff/ wie er sich hoch gestellt/
 So sieht dem Schellenberg und Hochstädt alle Welt.

* *

ERRATA.

* Pag. 226 lin. 6 lege cupiens ; p. 414 lin. 17 lege simpliciter ; p.
 416 lin. 2 lege ac ; p. 418 lin. 5 lege voluerunt ; p. 311 lin.
 27 lege mutuat ; p. 322 lin. 12 pro quem lege quod.

IN-

INDEX AUCTORUM.

INDEX AUCTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc vo-
lumine recensentur.

*I. Libri Theologici & ad Historiam
Ecclesiasticam spectantes.*

A Bu Ismael <i>Poema Togrâi</i>	156
<i>Van Alphen (Hier. Sim.) Explicatio Analytica Epist. 2 ad Corinthios.</i>	440
<i>Anonymi Dialogus Sejani & Ruffini de Laderchiana Historia S. Petri Damiani.</i>	8
<i>Historia Casus conscientia. Tomi II.</i>	213
<i>Tractatus de Arcano Confessionis.</i>	220
<i>(J. A.) Conspectus Aula Romana.</i>	222
<i>Rationes Scripturariorum, quibus demonstrant ter- minos Scriptura ad explicandum dogma de Trinitate suffi- cere.</i>	336
<i>Commentationes Theologico-Politica ad vindican- da Edicta Regis Hispania de redditibus Eccl. Regni Neapoli- tani.</i>	369
<i>Apologeticus Christianus.</i>	495
Baillet (Adriani) Vita Sanctorum. Volumina XII.	1
<i>Vita Sanctorum veteris Test.</i>	1
<i>Topographia Sanctorum.</i>	1
<i>Chronologia Sanctorum.</i>	1
<i>De Festis Mobilibus. Voll. II.</i>	1
Clavering (Roberti) Nota in Maimonidis Tractatus duos.	234
<i>La Croze Colloquia de diversis argumentis ad religionem & c. pertinentibus.</i>	399
Daubuz (Caroli) pro testimonio Fl. Josephi de Jesu Christo Li- bri duo.	245
Du Pin (Elia) Tractatus de Potestate Ecclesiastica & Tempo- rali.	145
<i>Novae Bibliotheca Scriptorum Eccl. Tomus XVI.</i>	452

Pflichtig

INDEX AUCTORUM

Fischlini (<i>Lud. Melch.</i>) <i>Memoria Theologorum Wirtenbergensium resuscitata. Partes II.</i>	358
Flemingii (<i>Roberti</i>) <i>Christologia sive commentatio de Christo. Tomi duo.</i>	347
Fowler (<i>Eduardi</i>) <i>Dissertatio de descensu hominis Jesu Christi ex caelis super Jo. XVI, 28.</i>	17
Geddes (<i>Michaelis</i>) <i>Tractatus Miscellanei. Volumen I.</i>	474
	Volumen III. 100
Gerbaden (<i>Hermannii</i>) <i>Sacra Gentilibus patefacta in Epistola Pauli ad Ephesios.</i>	346
Gorzczynskii (<i>Aquilini Michaelis</i>) <i>Vita B. Stanislai Casimiri-tani.</i>	260
Gryphii (<i>Christiani</i>) <i>Ordinum equestrium tam sacrorum quam secularium descriptio.</i>	217
Hill (<i>Samuelis</i>) <i>Examen libri pestilentissimi: Jura Christiana Ecclesiae vindicata.</i>	369
Van Hoeke (<i>Petri</i>) <i>Explicatio analytica Prophetarum Nabumi, Habacuci & Zephania.</i>	402
Hombergii de Vach (<i>Jo. FridERICI</i>) <i>Paverga sacra.</i>	306
Hunnii (<i>Baldolini</i>) <i>Currus Cherubinatorum, seu visio Ezechielis ad fluvium Chebar.</i>	442
Josephus Gorjonides <i>ex edit. Jo. Frid. Breithauptii.</i>	111
Josippon sive Josephi Ben Gorionis <i>Historia Judaica Libri sex ex edit. Joannis Gagnier.</i>	12
Maimonidis (<i>R. Moysi</i>) <i>Tractatus duo, cum notis Raberis Clavering.</i>	234
Maffoulié (<i>Fr. Antonini</i>) <i>Divus Thomas sui interpres. Tomi II.</i>	267
A S. Michaele (<i>Isidori</i>) <i>de temporali humana & mystica Jesu Christi generatione. Observatio Genealogica &c.</i>	342
Milles (<i>Thoma</i>) <i>naturalis anima immortalitas asserta.</i>	115
Mocket (<i>Richardus</i>) <i>de Politia Ecclesiae Anglicanae.</i>	118
Monti (<i>Renati</i>) <i>Compendium Vitae S. Romualdi.</i>	258
Nitschii (<i>Georgi</i>) <i>Mysta fervidus.</i>	54
Pinus <i>vide Du Pin.</i>	

Recht.

INDEX AUCTORUM

<p>Rehstreyeri (<i>Phil. Julii</i>) <i>Antiquitates Ecclesiasticae urbis Brun-</i> <i>svigae. Pars 1 & II.</i></p> <p>Rondinini (<i>Philippi</i>) <i>de S. Clemente Papa & martyre, ejusque</i> <i>Basilica in urbe Roma. Libri duo.</i></p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Monasterii S. Mariae & SS. Johannis &</i> <i>Pauli de Casamario brevis Historia.</i></p> <p>Saxii (<i>Jo. Ant.</i>) <i>Dissertatio apologetica ad vindicandam Medio-</i> <i>lano SS. corporum Protasii & Gervasii possessionem.</i></p> <p>Schomeri (<i>Justi Christophori</i>) <i>Theologia Moralis sibi constans:</i></p> <p>Sherlockii (<i>Wilhelmi</i>) <i>Scriptura S. de Deitate nostri Salvato-</i> <i>ris testimonia vindicata.</i></p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Dissertatio de descensu hominis Jesu Christi ex</i> <i>caelo &c.</i></p> <p>Softmanni (<i>Alexandri</i>) <i>Commentarius oraculi Dan. XI, 24 - 27</i> <i>de LXX Hebdomadibus.</i></p> <p>Storrii (<i>Jo. Phil.</i>) <i>Commentatio Theologica de vocum car-</i> <i>nis & Spiritus, cum de Christo dicantur, genuino sensu &</i> <i>usu.</i></p> <p>Strimolii (<i>Samuelis</i>) <i>ingenua in controversas Evangelicorum</i> <i>inter se inquisitio.</i></p> <p style="padding-left: 40px;"><i>brevis delineatio Christiana unionis inter</i> <i>Lutheranos & Reformatos.</i></p> <p>Thuillier (<i>Renati</i>) <i>Theatrum ordinis Minimorum.</i></p> <p>Toinard (<i>Nicolai</i>) <i>Evangeliorum Harmonia Graco-Latina.</i></p> <p>Van Toll (<i>Theodori</i>) <i>Explicatio Michae.</i></p> <p>Whiston (<i>Wilhelmi</i>) <i>Comciones & conatus varii argumenti.</i></p>	<p>69</p> <p>140</p> <p>210</p> <p>286</p> <p>157</p> <p>49</p> <p>49</p> <p>391</p> <p>112</p> <p>170</p> <p>255</p> <p>428</p> <p>502</p> <p>497</p> <p>396</p>
---	---

II. Libri Juridici. •

<p>A</p>	<p><i>Nonymi Lehmannus suppletus & continuatus, b. e. AEA</i> <i>publica Imperii Romano-Germanici de Pace religionis</i> <i>&c.</i></p>	<p>366</p>
-----------------	---	------------

INDEX AUCTORUM

<i>Commentationes Theologico-Politicae ad vindicanda Edicta Regis Hispaniae de redditibus Ecclesiastici Regni Neapolitani.</i>	369
<i>Volumen Juris Gentium, completions historiam Comitum a Wartemberg &c.</i>	432
<i>Apologeticus Christianus.</i>	495
Bernoulli (Nicolaus) <i>specimina Artis conjectandi ad quaestiones Juris applicata.</i>	159
Böhmeri (Jus. Henningi) <i>Introductio in Jus Publicum universale.</i>	508
Du Pin (Eliæ) <i>Tractatus de potestate ecclesiastica & temporali.</i>	145
Galli (Francisci) <i>Tractatus de Fructibus.</i>	56
Heumann (Christoph. Aug.) <i>Observatio de distinctione Juris Nat. in absolutum & hypoboticum, & de discrimine justitiae, honestatis, aequitatis ac decoris.</i>	410
Mocket (Richardus) <i>de Potestate Ecclesiae Anglicanae.</i>	118
Pinius <i>vide Du Pin.</i>	
Sidney (Algernon) <i>Tractatus de Regimine.</i>	235
De Vera & de Cunniga (Antonii) <i>Logicus omnibus numeris absolutus.</i>	436
Zouch (Richardus) <i>descriptio juris & judicii ecclesiastici, secundum canones & constitutiones Anglicanas.</i>	118
	<i>temporalis, secundum consuetudines feudales & Normannicas.</i>
	118

III. Libri Medici & Physici.

A <i>Novym de moralibus Critica regulis compendiosa monita, ad qua exigitur controversia inter Marc. Malpighium & Jo. Hier. Sbaraleam agitata.</i>	80
<i>Dissertatio de animi affectionum causa & loco, ac de Tabaci usu.</i>	314
	Agi-

INDEX AUCTORUM

Apicii Cœli <i>de Opsoniis & Condimentis, sive Arte Coquinaria Libri X, cum notis Martini Listeri.</i>	225
Behrens (<i>Conr. Bertholdi</i>) <i>Selecta Medica.</i>	404
Burggrafii (<i>Jo. Phil.</i>) <i>Libicina ovans satis Hygica, seu de Medica artis ac Medicorum satis Dissertatio.</i>	228
Dionis <i>Anatomia corporis humani nova.</i>	20
Fawleri (<i>Joannis</i>) <i>Relatio de duobus ulcibus sinuosis.</i>	123
Gruhlmanni (<i>Jo. Godofredi</i>) <i>Specimen Medicum de novo contra caliginem oculorum remedio, Herniaria scilicet ocularia.</i>	222
Keill (<i>Joannis</i>) <i>Leges attractionis, aliæque Physices principia.</i>	272
Lowthorp (<i>Joannis</i>) <i>Transactioes Philosophicae usque ad A. 1700 in compendium redacta.</i>	Tomus I. 299 Tomus II. 362 Tomus III. 494
Mead (<i>Richardi</i>) <i>de Imperiis Solis ac Luna in corpora humana & morbis inde oriundis.</i>	230
Parent <i>disquisitiones Mathematica & Physica. Tomus I.</i>	22
Sbaralez (<i>Jo. Hieronymi</i>) <i>Vita, Scripta & Controversia, ex Diario Veneto excerpta.</i>	519
Thebesii (<i>Adami Christiani</i>) <i>Observatio Anatomica de exitu sanguinis venosi in Auriculis & corde.</i>	124
De Tschirnhausen (<i>Ehrenfried Waltheri</i>) <i>Medicina curiosa Pars altera.</i>	316
Verhagen (<i>Philippi</i>) <i>Corporis humani Anatomia Liber I & II.</i>	443
Wedelii (<i>Georgii Wolfgangi</i>) <i>Centuria II Exercitationum Medico-Philolog. Decas III.</i>	490
Yonge (<i>Jacobi</i>) <i>Relatio de glomere pilorum ex utero & ovariiis feminarum extracta.</i>	72

IV. Libri Mathematici.

A Nonymi *Adnotatio super animadversione in difficultatem*
1772 Hs

INDEX AUCTORUM

<i>Hugeniana de Centro Oscillationis demonstrationi oppositam.</i>	29, 129
<i>Tractatus Generalis de Monetis & cambiis.</i>	95
Bernoulli (Nicolai) <i>Specimina Artis coniectandi ad quaestiones Juris applicata.</i>	159
De Claire-combe (Monerii) <i>Negotiatio facilitata.</i>	95
Dechales <i>Elementa Euclidis revisa, &c.</i>	280
Feuillet <i>Choreographia, seu ars saltationes per characteres exprimendi.</i>	188
Hasselbrink (J. C.) <i>Manuductio ad Architecturam Militarem.</i>	372
De la Hire (Philippi) <i>Tabula Astronomica.</i>	73
Lowthorp (Johannis) <i>Transaetiones Philosophicae in compendium redacta. Volumen I.</i>	290
<i>Volumen II.</i>	362
<i>Volumen III.</i>	494
Parent <i>Disquisitiones Mathematicae & Physicae. Tomus I.</i>	22
Ricardi (Samuelis) <i>Ars rationes expediendi.</i>	69
Taylor (Joannis) <i>Gazophylacium Mathematicum.</i>	48
Welperi <i>Gnomonica aetior.</i>	138

V. Libri Historici, Geographici, &c.

Ancillonii (Caroli) <i>Commentarii de vitis & scriptis Virorum recentioris aevi.</i>	462
Anonymi <i>Collectio curiosa Itinerum in Indiam utramque susceptorum. Tomi XVI -- XXVIII.</i>	66
<i>Lebmannus suppletus & continuatus, h. e. Asia Publica Imperii R. Germ. de Pace Religiosa.</i>	366
<i>Continuatio Samuelis Pufendorffii Introductionis in Historiam.</i>	87
<i>Historia & origines Comitum a Warienberg.</i>	432
<i>Historia Petri Ernesti Comitis Mansfeldensis.</i>	93
	Col-

INDEX AUCTORUM

<i>Anonymi Collectanea historica de habitatoribus M. Britannia, eorumque origine &c.</i>	177
(<i>J. A.</i>) <i>Conspectus aula Romana.</i>	222
Benzelii (<i>Erici</i>) <i>Elogium.</i>	373
Bleau (<i>Johannis</i>) <i>Novum Italia Theatrum. Tomi IV.</i>	281
Brome (<i>Jacobi</i>) <i>Itinera per Angliam, Scotiam & Walliam suscepta.</i>	325
Burgmeisteri (<i>Jo. Steph.</i>) <i>Corpus Juris Nobilitatis Imperii, seu documenta nobiles in Suevia, Franconia, trafluque ad Rhenum & Alsatia inferiore concernentia.</i>	321
<i>Status Equestris Caesaris & Imperii Rom. Germ.</i>	465
Chamberlaine (<i>Joannis</i>) <i>praeiens Status M. Britannia.</i>	127
De Corbinelli <i>Historia Genealogica Familia Gondia. Tomi II.</i>	241
Desmarais (<i>Regneri</i>) <i>Historia rerum inter Regem Gallia & Pons. Rom. in causa militum Corsorum gestarum.</i>	219
Doujatii (<i>Joannis</i>) <i>Compendium Historiae Romanae & Graecae.</i>	262
Fabritii (<i>Jo. Alberti</i>) <i>Bibliotheca Latina.</i>	68
Fanelli (<i>Francisci</i>) <i>Athena Attica.</i>	181
Fischlini <i>Memoria Theologorum Wirtenbergenfium. Partes II.</i>	358
Funnell (<i>Wilhelmi</i>) <i>Iter circa Tellurem factum.</i>	368
Geddes (<i>Michaelis</i>) <i>Tractatus Miscellanei. Tomus I.</i>	474
<i>Tomus III.</i>	100
Goodwin (<i>Thoma</i>) <i>Historia rerum gestarum Heinrichi V Regis Anglia.</i>	97
Gorjonides <i>vide Josephus.</i>	
Gryphii (<i>Christiani</i>) <i>Ordinam equestrium compendiosa descriptio.</i>	217
Herrichii (<i>Jo. Godofredi</i>) <i>Elogium.</i>	89
Hind (<i>Thoma</i>) <i>Historia Graeciae. Volamen I.</i>	282
Humbracht (<i>Jo. Maximil.</i>) <i>supremum Nobilitatis Germanicae decus in Libera Nobilitate Rhenana conspicuum.</i>	319
Josephi Ben Gorionis <i>Historia Judaica, ex versione Jo. Gagnier.</i>	12

INDEX AUCTORUM

<i>Hugeniana de Centro Oscillationis demonstrationi oppositam.</i>	29, 129
<i>Traclatus Generalis de Monetis & cambiis.</i>	95
Bernoulli (Nicolai) <i>specimina Artis conjeclandi ad quaestiones Juris applicata.</i>	159
De Claire-combe (Monerii) <i>Negotiatio facilitata.</i>	95
Dechales <i>Elementa Euclidis revisa, &c.</i>	280
Feuillet <i>Choregraphia, seu ars saltationes per characteres exprimendi.</i>	188
Hasselbrink (J. C.) <i>Manuductio ad Architecturam Militarem.</i>	372
De la Hire (Philippi) <i>Tabula Astronomica.</i>	73
Lowthorp (Johannis) <i>Transaetiones Philosophica in compendium redacta. Volumen I.</i>	290
<i>Volumen II.</i>	362
<i>Volumen III.</i>	424
Parent <i>Disquisitiones Mathematica & Physica. Tomus I.</i>	22
Ricardi (Samuelis) <i>Ars rationes expediendi.</i>	69
Taylor (Joannis) <i>Gazophylacium Mathematicum.</i>	48
Welperi <i>Gnomonica auctior.</i>	178

V. Libri Historici, Geographici, &c.

Ancillonii (Caroli) <i>Compendarii de vitis & scriptis Virorum recentioris aevi.</i>	462
Anonymi <i>Collectio curiosa Itinerum in Indiam utramque susceptorum. Tomi XVI -- XXVIII.</i>	66
<i>Lehmannus suppletus & continuatus, b. e. AEA Publica Imperii R. Germ. de Pace Religiosa.</i>	366
<i>Continuatio Samuelis Pufendorfii Introductionis in Historiam.</i>	87
<i>Historia & origines Comitum a Wartemberg.</i>	432
<i>Historia Petri Ernesti Comitis Mansfeldensis.</i>	93
	604

INDEX AUCTORUM

<i>Anonymi Collectanea historica de habitatoribus M. Britanniae, eorumque origine &c.</i>	177
(J. A.) <i>Conspectus aula Romana.</i>	222
Benzelii (Erici) <i>Elogium.</i>	373
Bleau (Johannis) <i>Novum Italia Theatrum. Tomi IV.</i>	281
Brome (Jacobi) <i>Itinera per Angliam, Scotiam & Walliam suscepta.</i>	325
Burgmeisteri (Jo. Steph.) <i>Corpus Juris Nobilitatis Imperii, seu documenta nobiles in Suevia, Franconia, trafluque ad Rhenum & Alsatia inferiore concernentia.</i>	321
<i>Status Equestris Caesaris & Imperii Rom. Germ.</i>	465
Chambrlaine (Joannis) <i>praesens Status M. Britannia.</i>	127
De Corbinelli <i>Historia Genealogica Familia Gondia. Tomi II.</i>	241
Desmarais (Regneri) <i>Historia rerum inter Regem Gallia & Pont. Rom. in causa militum Corsorum gestarum.</i>	219
Doujatii (Joannis) <i>Compendium Historia Romana & Graec.</i>	262
Fabritii (Jo. Alberti) <i>Bibliotheca Latina.</i>	68
Fanelli (Francisci) <i>Athena Attica.</i>	181
Fischlini <i>Memoria Theologorum Wirtenbergenfium. Partes II.</i>	358
Funnell (Wilhelmi) <i>Iter circa Tellurem factum.</i>	368
Geddes (Michaelis) <i>Tractatus Miscellanei. Tomus I.</i>	474
<i>Tomus III.</i>	100
Goodwin (Thoma) <i>Historia rerum gestarum Heinrichi V Regis Anglia.</i>	97
Gorjonides <i>vide Josephus.</i>	
Gryphii (Christiani) <i>Ordinum equestrium compendiosa descriptio.</i>	217
Herrichii (Jo. Godofredi) <i>Elogium.</i>	89
Hind (Thoma) <i>Historia Graeciae. Volamen I.</i>	282
Humbracht (Jo. Maximil.) <i>supremum Nobilitatis Germanicae decus in Libera Nobilitate Rhenana conspicuum.</i>	319
Josephi Ben Gorionis <i>Historia Judaica, ex versione Jo. Gagnier.</i>	12

INDEX AUCTORUM

	<i>ex versione Johannis</i>
<i>Friderici Breithaupt.</i>	111
Julii Caesaris <i>que exstant, ex recens. Jo. Davisi.</i>	297
Leuckfeldi (<i>Jo. Georgii</i>) <i>Antiquitates Michaelsteinenses & Amelunxbornenses.</i>	419
	<i>Antiquitates Groningenses.</i>
Lezneri (<i>Johannis</i>) <i>Relatio de Abbacia Lucensi.</i>	419
Ludovici (<i>Godofredi</i>) <i>Histeria Rectorum Scholarum. Pars I & II.</i>	522
Marelius <i>vide</i> Desmarais.	
Mayer (<i>Josephi</i>) <i>Icon perfecta Nobilitatis in heroibus gentis Lambergia delineata.</i>	467
M. Minucii Felicis <i>Octavius ex recens. Jo. Davisi.</i>	422
	<i>Jacobi Gronovii.</i>
Mülleri (<i>Jo. Joachimi</i>) <i>Theatrum convubiatorum Regum Hispania.</i>	408
Musardi (<i>Lanhergi</i>) <i>Monumenta Nobilitatis antiqua illustrum familiarum Ducatus Bremensis & Verdensis.</i>	322
Nemorosii <i>Principis Commentarii historici.</i>	460
Reimanni (<i>Jac. Friderici</i>) <i>Historia Literaria particularis, de libris Genealogicis.</i>	450
<i>De Rogissart Delicia Italia. Tomi III.</i>	64
Rollii (<i>Reinhardi Heinrichi</i>) <i>Memoria Philosophorum &c. Decas II.</i>	448
Rothii (<i>Eberhardi Rudolphi</i>) <i>Historia universalis pragmatica.</i>	192
Le Roux (<i>Joannis</i>) <i>Theatrum Nobilitatis Flandrica & Artesiensis.</i>	266
Rymer (<i>Thoma</i>) <i>Fœdera, Convenciones, Litera & cujuscunque generis Acta Publica Anglicana. Tomus V & VI.</i>	329
Schneicri (<i>Christoph. Wilhelmi</i>) <i>Anna Perenna. Pars prima.</i>	530
Vellejus Patoreulus <i>Galliae translatus, cum supplementis Jo. Doujatii.</i>	262
Thuillier (<i>Renati</i>) <i>Diarium Patrum, Fratrum & Sororum Ordinis Minimerum Provincia Francie.</i>	428

Vo

INDEX AUCTORUM

Veryard (E.) *Expositio variarum Observationum in itinere collectarum.* 83

VI. Libri Philosophici & Philologici Miscellanei.

<i>Anonymi de moralibus Critica regalis compendiosa monita,</i>	80
<i>Glossographia Anglicana.</i>	128
<i>Poema Togræi, cum notis Matth. Anchersten.</i>	156
<i>Genius Roma profana & Spiritus Roma sacra.</i>	367
<i>Theoria & Praxis Horticultura.</i>	421
<i>Animadversiones Critica in Dictionar. Hist. Moverii.</i>	499
<i>Averanii (Benedicti) Orationes & Carmina.</i>	367
<i>Bentleji (Richardi) Dissertatio de Epistolis Phalaridis, cum Responsione ad objectiones Boylei.</i>	481
<i>Boyle (Caroli) Dissertatio R. Bentleji de Epistolis Phalaridis examinata.</i>	480
<i>De Claire-combe (Moverii) Negotiatio facilitata.</i>	95
<i>La Croze Colloquia de diversis argumentis.</i>	399
<i>Daneti (Petri) Magnum Dictionarium Latino-Gallicum.</i>	239
<i>Daubuz (Caroli) pro testimonio Fl. Josephi de Christo Libri duo.</i>	245
<i>Deulinii (Francisci) Philosophia Scotico-Aristotelica. Tomus I.</i>	406
<i>Fenillet Choreographia.</i>	188
<i>Garofakus (Blasius) vide Scipio Maranta.</i>	
<i>Geddes (Michaelis) Tractatus Miscellanei. Tomus I.</i>	474
	Tomus III. 100
<i>Heumannii (Christophori Augusti) Observatio Moralis de distinctione Juris Naturalis in absolutum & hypotheticum, & de discrimine justæ honesti, aq̄i ac decori.</i>	410
	Ka-

INDEX AUCTORUM

Kerley (<i>Johannis</i>) <i>Dictionarium Anglo-Britannicum.</i>	128
Lazzarini (<i>Dominici</i>) <i>Defensio in Barthol. Germanium.</i>	354
Leibnitii (<i>Godofr. Guil.</i>) <i>Epistola ad O. M. de Hichesti Thesau- ro Linguarum Septentr.</i>	236
Maffei (<i>Pauli Alexandri</i>) <i>Gemma veteres explicata, Tomus I.</i>	302
R. Maimonidis (<i>Mosis</i>) <i>Traclatus duo cum notis Rob. Clave- ring.</i>	234
Marantzæ (<i>Scipionis</i>) <i>Expositio in B. Germanium pro anti- quis diplomatis & Codd. MSS.</i>	354
De Montfaucon (<i>Bernardus</i>) <i>Palaographia Græca.</i>	347
De la Motte <i>Ode, cum Diss. de Poesi Lyrica.</i>	191
Muratorii (<i>Ludovici Antonii</i>) <i>de Poesi Italica perfecta Tomi II.</i>	203
Phædri <i>Fabula, e recens. Jo. Christoph. Wolfii.</i>	365
Raben (<i>Pauli</i>) <i>Cursus Philosophicus.</i>	75
<i>Rhetorica Civilis.</i>	79
Rossal (<i>Michaelis</i>) <i>Disquisitio de Epicteto, num fuerit Christi- anus?</i>	309
Rossi (<i>Dominici</i>) <i>Gemma veteres effigiate, Tomus I.</i>	302
Sidney (<i>Algernon</i>) <i>Discursus de Regimine.</i>	235
Van Stæde (<i>Dieterici</i>) <i>Specimen Lectionum antiquarum Fran- cicarum ex Oxfredi libris Evangeliorum.</i>	184
Theodori, Polycarpi filii, <i>Dictionarium Græco-Latino Russicum.</i>	500
Tibulli (<i>Albi</i>) <i>Pœmata cum notis Jani Brouckusii.</i>	193
Taldeni (<i>Diodori</i>) <i>de cognitione sui Libri V.</i>	312
De Vera & Canniga (<i>Antonii</i>) <i>Legatus omnibus numeris abso- lutus.</i>	436
Vossii (<i>Gerb. Jo.</i>) <i>de cognitione sui libellus.</i>	312
Ursii (<i>Jo. Josephi</i>) <i>Marchionis & aliorum Epistole quadam. 61</i>	

INDEX RERUM NOTABILIORUM in hoc Volumine obviarum.

NOTABILIORUM.

A Breviationes explicata.	387	Affectationis vitium in Poeta reprehensum.	207
Aberbarriensis caverna mirus ficus.	326	Affectuum animi causa.	314
Abrazæ gemma unde dicta?	382	Afrorum Scriptorum loquendi ratio.	
Ablens quando pro mortuo ha- bendus?	162	Agnus Dei Pontificiorum quæ polleat virtute?	224
Abſtinentiæ ſingularis exem- plum.	259	Agri fertilitas quomodo curan- da?	59
Accentus quando verbis additi?	377 ſeq.	Agrimenſorum error in uſu acus magnetica.	293
De Actis Sanctorum Antuerpi- enſibus iudicium.	6	Alex. emtio.	162
Acus magnetica declinatio.	200	Alexander VII cur in Gallos ma- le animatus?	216
Adrichomii Theatrum & De- ſcriptio Terra S. liber unus i- demque.	500	Alexandri VIII Pont. Deſiſiones Juris commendata.	56
Advocatus Germanice Vogt.	239	Alexandri (Natalis) recantatio.	214
Æquatio temporis.	295	Allodium unde?	238
Equationum reſolutiones.	295	Alphabeti Graeci forma varia.	386
Equum quid in actione dicen- dum?	415	Altarium lapideorum rudera in monte Corneliæ.	70
ut ab honeſto & deco- ro differat?	416	De Amaltheo (Hieronymo) ju- dicium.	200
Aer num tellure celerius ab oc- cidente in orientem movea- tur?	25	Anatomia nova.	20
Aeris vis elatiica.	230	Andræ (Jacobi) vita.	359 ſeq.
refractio.	294	Anemometron.	363
reſiſtentia.	295	Angliæ primi habitatores num a Gomeri oriundi? 177 ſeq.	
Eſtus maris cauſa.	364	Regibus primus in bello locus præ Hiſpania Regibus conceſſus.	365
a Cartefio male tradita.	25	Animæ immortalitas naturalis aſſerta.	15
phenomena.	363	& corporis unio.	26, 27
Ætas hominum ut prædicenda?			

INDEX RERUM

<i>In Animalia num cadat pena</i>	<i>Arriereban vox Gallica unde or-</i>
<i>banni?</i> 59	<i>ia?</i> 237
<i>Anna Perenna Dea Romano-</i>	<i>ars pictoria & sculptoria pro-</i>
<i>rum.</i> 530	<i>mot.a.</i> 296
<i>Anna Regina Anglia res gesta</i>	<i>characteristica commendanda-</i>
<i>carmine descripta.</i> 530 seq.	<i>ta.</i> 189
<i>Antlia nova.</i> 296	<i>salutationes per signa deo</i>
<i>Aphelium Planetarum ut impe-</i>	<i>monstrativa exhibendi.</i> 189
<i>niendum?</i> 294	seq.
<i>Apicius quis?</i> 226	<i>volandi.</i> 295
<i>Apicii Cuius editiones.</i> 225	<i>coquinaria.</i> 225
<i>Apostolii (Michaelis) tropica.</i> 278	<i>diplomatica.</i> 355
<i>Approximatio veterum in ex-</i>	<i>Artaxerxes quando regnare ce-</i>
<i>trahitione raditum.</i> 292	<i>peris?</i> 394
<i>Aquae marinae edulcoratio ut fi-</i>	<i>Articulorum fundamentalium</i>
<i>at?</i> 364	<i>character.</i> 172, 175
<i>gravitat specifica.</i> 364	<i>Affecurationis contractus.</i> 166
<i>Aqua mineralis</i>	<i>Affiduitas non quid nocet?</i> 425
<i>petrificantes.</i> 363	<i>Affynicum Regnum Ecclesiae sal-</i>
<i>Aquarum deductio.</i> 421	<i>se Antichristi typus.</i> 403
<i>ecanom-</i>	<i>Astronomica Tabula ex solis ob-</i>
<i>libellatio.</i> 421	<i>servationibus constructa.</i> 73 ff.
<i>praesura.</i> 290	<i>Astronomicarum observatio-</i>
<i>elevata ut procuran-</i>	<i>num thesaurus.</i> 294
<i>da?</i> 296	<i>De Athosino Dissertatio.</i> 408
<i>Aquas evomens mons.</i> 369	<i>Atheorum theoricorum ex-</i>
<i>Arzometria.</i> 290	<i>empla.</i> 422
<i>Arbores frugiferae gignendi</i>	<i>Athenarum historica Descriptio</i>
<i>methodus.</i> 365	181 ff.
<i>Architectura horrorum.</i> 421	<i>Atheniensium historia scripto-</i>
<i>Arcuarius (Daphneus) vero no-</i>	<i>res.</i> 188
<i>mine Laur. Begerus.</i> 464	<i>Atho montis descriptio.</i> 389
<i>Arcuatum opus singulare.</i> 296	<i>Attramentum veteribus quod &</i>
<i>Aristides vero nomine Jo. Hier.</i>	<i>quod duplex?</i> 375
<i>Sbaralea.</i> 520	<i>Attractionis leges.</i> 370 ff.
<i>Aristophanes quando vixerit?</i>	<i>Attraxit vir materia asseria.</i>
485	273, 280
	Au-

NOTABILIORUM.

Augustæ nomen num conjugii Imperatoris proprium? 305.	306	Βασιλεὺς titulus Imperatoribus datus. 389
Augustanz Confessionis editio Melanchthoniana vindicata. 172.		Basilica cur dicta ades S. Clementis Roma? 142
Ad S. Augustini regulam quorū ordines pertineant? 109 seq.		Basnagius (Henricus) de Beauval refutatus. 402
Auri ductilitas examinata. 364		(Jacobus) in Historia Judaica notatus. 402
De Aurispa (Johanne) varia. 300		Beatificatio quid? 7
Austriacorum origo unde? 383		Begerus (Laurentius) quid pro polygamia scripserit? 464
Αυτοχειρίαν num probet Epictetus? 310		Benedictini ordinis fundatio. 108
Automata explicata. 139		Benedictinos inter & Jesuitas amulatio. 357
R. Azariz caput de Literis Samaritanis Latine versum. 379		Bentlejum (Rich.) inter & Car. Boyle controversa historia. 481 ff.
B abylonis cum ecclesia Christiana comparatio. 443		Benzeki (Erici) vita. 378
De Bacchi forma errores artificum. 199		Berardi (Johannis) Chronicon spurium. 142
Bailletus (Adrianus) idem qui De la Neuville. 463		Bernoullus notatus. 26
Banni pena num possit extendi contra animalcula? 59		De S. Bibliis judicium Card. Ximenes. 103
Baptismum num & habuerint Judæi? 312		Bibliotheca mercatorum. 69
Barnabas Apostolus num Roma a S. Clemente hospitio exceptus? 140 seq.		Ottoboniana laudata. 142
Barometri divisiones. 363		Bibliothecæ Brunsvicensis Martiniana incrementa. 71
inventor. 362		Sanblasiana MStorum catalogus. 71
phenomena. 362		Lugduno-Batava incrementa. 84
rationes. 362		Ambrosiana Mediolanensis MSto. 85 seq.
Barræi (Nicolai) pietas. 429		Collegii Sapientie Romæ inscriptio. 229
Barthius (Casparus) refutatus. 320		Z z z a Bibli-

INDEX RERUM

Bibl. conventus Ambiensis, Bel- nensis, Brianfis & Minimorum Parisiensis incrementa. 429	Cadmus num nomen viri? 379 literarum & artium inventor. 379
Bleau (Johannis) fatum ini- quum. 281	Cæsar (C. Jul.) Commentarii a solacismis vindicati. 299
Bohemi (Johannis) elogium. 527 seq.	Cæsar electio a Josepho B. Ger. descripta. 16
Bonjour (Guilielmi) Gramma- tica Coptica promissa. 386	De Calamo aromatico Differ- ratio. 493
Bonorum communitio num sua- denda? 412	Calculi differentialis usus. 292
Bouvillers (Stephani) mors fa- talis. 431	Calor Solaris ad computum re- vocatus. 363
Boyle (Carolus) inter & Rich. Benilejum controversia histo- ria. 481 ff.	corporis unde? 444
Boyneburgiorum familia illu- strata. 319	Cambiorum ratio explicata. 69
Britanniz nomen unde? 178 Ducis homagium olim Regi Anglia præstitum. 333	Canonisationis origo. 7 vox quando or- ta? 7
Britanni num evangelium acce- perint a S. Paulo? 178	De Capgravio Martyrologii An- glicani scriptore judicium. 6
Britiaci num sit pons æneus? 500	Capitis dolor ex abolitione sutu- rarum & cranii erassone. 21
Brisacensibus abjudicata corpo- ra SS. Protasii & Gervasii. 287 ff.	Carnis & Spiritus vocabulorum usus de Christo in sacris. 113 ff.
Brixiz dominium in flumina O- lei & Mellis assertum. 58 deditio Venetis facta vo- luntaria. 58 amplitudo. 59	Carolus Philippi Austr. filius cur Dux Luxemburgicus dictus? 410
Brouckuffii (Jani) elogium 193 ff.	Carolus V num in fide catholica decesserit? 456
Brunsvici urbis nomen unde? 70 conditores. 70	Carpozoviorum præceptor quis? 91
Brunus (Jordanus) Arbeiismi aerivictus. 402	Carranzæ (Barthol.) vita. 455
	Cartesius notatus. 22-26
	Carthusiani ordinis fundatio. 109
	Casæmarii cenobii Romani de- scriptio. 210 seq.
	Castren-

NOTABILIORUM.

Castrensis Ducatus Parma Duci vindicatus. 217	Christus num post resurrectionem bis ascenderit in caelum? 397
Casus conscientiae historia. 213 ff.	num fratres & sorores germanas habuerit? 398
Catacombæ cur olim Roma facta? 86	quando natus? 351, 505 seq.
Catenarum proprietates. 29	Christi Deitas contra Socinianos vindicata. 50, 54
Catharinus (Ambr.) vero nomine Politus Lancellotus. 454	anima quando e caelis in terram fuerit demissa? 18
Catullus laudatus. 196	num existerit ante nativitatem Christi. 19, 51 ff.
Cavernæ subterranea descriptio. 364	dies & annus natalis quia? 331
Cauticum vitrum novum. 293	De Christi conjugio figmenta Pontificiorum. 104
Cella profunda in observatorio Parisiensi. 362	nativitate observata. 506
Cellarium (Christoph.) contra Jac. Gronovium vindicatus. 427	Christianismus oppugnatus. 400
Cellarii (Christoph.) elogium. 527	defensus. 400 seq.
Centrum oscillationis controversum. 129	Christologia. 347
Characteristicæ artis leges & præstantia. 189	Chryso-graphia veterum descripta. 375
Charta veterum qualis & quomplex fuerit? 375 seq.	Chyli albedo unde? 444
Chartæ lusus inter Christum & S. Rosam confectus. 105	Chymicorum veterum codex manuscriptus. 388
Chemnitii (Christiani) memoria admiranda. 453	Cinnabaris Imperatoribus in subscriptionibus propria. 375
Chiliasmus assertus. 353 ff.	Circuli quadratrix. 292
e Micha III, 8 probatus. 498	quadratura. 292
Christus quo sensu dicatur Deus & Dei filius? 339	Cisterciensium institutio. 109
quomodo spiritualiter concipiatur & pariatur? 343	Claramontæ (Claudia Catharina) promptitudo Latine loquendi. 245

INDEX RERUM

<i>S. Clementis scripta & res ge- sta varia.</i>	140 seq.	Conciones <i>prolixas quinam habuerint?</i>	430 seq.
<i>vite scriptores ex- plosi.</i>	141	Condimenta <i>veterum.</i>	227
<i>Basilica descripta.</i>	142 seq.	Confessionis <i>arsana num reve- landa?</i>	220 seq. revelata in
<i>Clementis VIII Pont. statua Ferraria.</i>	64	<i>Africana ecclesia haud pu- nita.</i>	220
<i>Cluniaensis ordinis fundator.</i>	108	Conjectandi <i>artis definitio & fundamentum.</i>	159
<i>Codii materia.</i>	25	De Conrarto (<i>Valentino</i>) <i>singu- laria.</i>	462 seq.
<i>Cogitationes de existentia nostru nos convincunt.</i>	27	Consensus <i>fundamentalis in Theologia quinam?</i>	173
<i>Colicæ cura.</i>	317	Coquinaria <i>ars.</i>	225
<i>Colorum emphaticorum obser- vationes.</i>	28	Corius (<i>Bernardinus</i>) <i>Histori- cus notarius.</i>	289
<i>theoria Newtoni ex- plicata, impugnata, vindica- ta.</i>	293	Corona <i>Anglica Archi-Ep. Tre- virensi oppignorata.</i>	332
<i>De Comaclensi castro transa- lio inter Pontificem & Du- cem Musina.</i>	216, 217	Corpus <i>quid?</i>	23
<i>Cometarum natura male a Car- tesio explicata.</i>	24	Corporis <i>definitio.</i>	23
<i>Comici moderni explosi.</i>	208	<i>& anima unio.</i>	26, 27
<i>Commatum in codicibus anti- quitas.</i>	377	<i>Christi num participes sunt indigni?</i>	174
<i>Comnenus credulitatis infirmu- latus.</i>	389	<i>natura num inferat materia divisibilitatem in infinitum?</i>	24
<i>Communio bonorum num sua- denda?</i>	412	Corporum <i>vis in quo consistat?</i>	24
<i>Conceptio fit in testibus fami- neis.</i>	447	Corpuscula <i>quid?</i>	23
<i>Conchilia fossilia.</i>	364	Corsi <i>Roma damnati.</i>	217
<i>Concilia num sint supra Papam?</i>	152 ff.	Corforum <i>Roma causa sub A- lexandro VII descripta.</i>	216
		Corvus <i>S. Benedicto familiaris.</i>	108
		De Coste (<i>Hilarionis</i>) <i>opera.</i>	430
		Co-	

NOTABILIORUM.

Cotelerius (Jo. Bapt.) ob Latina lingua neglectum notatus.	464	Dei attributa recensita. existenti probata.	27
Crameri (Jo. Henr.) elogium.	524	De Diis indecenter loqui num licitum Gentilibus?	69
Crequium, Legatum Gallicum qua injuria affecerint Corsi Roma?	216	Diaconorum quondam officium quod?	122
De Critica Regulis monita. 80 ff.		De Diplomatica arte controversa.	358
Critici boni & mali discrimen.	82	Divisibilitatem materiae in infinitum num inferat corporis natura?	24
Cupidus quid notet?	197	Dodwellus (Henricus) laudatus.	118
Curfus Mathematicus.	48	Doujatii (Jobannis) in Vellejum Paterna merita.	262 ff.
Cyclodis quadratura.	292	Dramata Musica quando & a quo inventa?	208
D acierius notatus.	201	Druides unde dicti.	300 seq.
Decherius (Lucas) notatus.	141	Duacum Flandris concessum.	320
Damianus (Petrus) num mulier?	10	Duelli primum.	99
Daphneus Arcuarius vero nomine Laur. Begerus.	464	apud veteres ad inveniendam veritatem ratio.	122
Daun Comicum familia illustrata.	319 seq.	inter Reges propositi exemplum.	338
Decorum explicatio.	416	Dunelmensis fontis inscriptio.	328
Decretorum Grassiani litera prima H. notabile ornamentum.	518	Dura Meninx fetus in tres lamellas dividi potest.	147
Delicasterium instrumentum novum.	206	Durastus (Jo. Steph. num. plagiarium?	454
In Delphinatu auctoritas Imperatori asserta.	332	E cclēsia univērsalis nunq. sit supra Papam?	152 seq.
Descots (Simonis) mors fatalis.	431	Ecclēsię unitas in quo consistat?	154
Despuendi usus in magia.	201	Gallicana libertas qua?	154
Destituere propria quid?	197		
Devoti ad defixi qui dicantur?	198		

INDEX RERUM

Eclipses Lunares & Solares ob- servandi methodi. 295 inveniendi machina. 74	Eruditorum moribus aequae ac doctrinae illustrium exempla. 368 seq.
Eclipticum calculus cur lubricus? 74	qui scripta edere noluerit, exempla. 524 mors fatalis, 118, 431
Eduardus III Rex Angli. Imper- rii Germ. Vicarius. 332 Imperator electus. 333 seq. cum Flandria sede- re junctus. 330	Espencæus (Clausius) cur Car- dinalis band factus? 5
Inter Eduardum III R. Angli. & Philippum V R. Gall. gesta. 330 ff.	Evangelici quinam dicantur? 174
Elisabethæ Regina Angliæ phi- lævia. 464 odium in Gallos un- de? 464	Evangeliorum Gorbicorum au- tor quis? 237
Ad Ephesios Epistola Pauli Com- mentario illustrata. 346	Euclidis Elementorum editio no- va. 280
Epictetus num fuerit Christia- nus? 310 ff.	Evanuchus num liceat ducere u- xorem? 415
Episcopatus Angliæ num ex Pa- patu derivandi? 120 ut in Ecclesia insti- tuti? 120	Eusebius Pamphili vindicatus. 246
Episcopi qua delinquentes coer- endi ratione in Angliæ utan- tur? 120 seq. qualem in Angliæ ha- beant jurisdictionem? 120, 121 ff.	Excommunicatio per insomni- um qua? 235
Equites Imperii qui & unde di- cti? 466	Excommunicationis qualis sit effectus, 148
Eruditorum foris magis quam domi astimatorum exempla. 368	Existentiæ Dei, hominum & cor- porum probata. 27
	Exorcismo contra animalia num uti liceat? 60
	Experimenta pneumatica. 363
	Extensionis ratio. 23
	F abricius (Jo. Alb.) notarius. 426
	Felida Scotorum quod olim cer- taminis genus? 328
	Ferdinandus Carol. Philippo Austr. loco cedit. 410
	Ferti-

NOTABILIORUM.

Fertilitas agris quomodo concilianda?	365	De Fructibus Tractatus. 56 ff.
Fixarum distantia.	294	Frugalitas in Sacris Romanorum
parallaxin invenienda		retenta. 199
methodus.	294	Fruges quid? 197
In Florentina dialecto quid desiderari queat?	209	Fruментарix tessera quid? 59
Flores per annum conservandi.	365	Fundius idem qui Jo. Barb. Haagijs. 361
per hyemem producendi.	365	Furor poeticus in quo consistat? 205 seq.
Floridum quid dicatur Latinis?	197	Fürstenbergica familia illustrata. 320
Fluiditatis ratio.	23	Furtum ex necessitate commissum num licitum? 57
Fluxus & refluxus maris phenomena.	363	G Galatia olim & Gallia dicta. 301
causa.	346	Galenus Comm. 2 in Hippocr. de natura hominis explicatus. 482
a Cartesio male reddita.	25	Gallia olim & Galatia dicta. 301
Fluvialis lastrationis origo.	200	Gallica lingua num praestet Italica? 209
Fontaninus (Justus) laudatus.	141	Gemmae cavatae ut a profundis differant? 303
Fontis Dunelmensis inscriptio.	328	num numis praestent? 304
Fontes falsi.	363	Gemmingeniorum familia illustrata. 320
Fossilia varia.	364	Genealogiarum scriptores antiqui & moderni. 450
Fractiones infinites infinitae.	292	Generationis theoria. 365
Ad S. Francisci Assisii regulam qui ordines spectent?	110	Genueses sponsones. 167
Fraus quid veteri lingua Germanica notet?	187	Gerhardus (Johannes) recusans. 418
Frigoris artificialis productio.	363	Germonius (Barthol.) moriarus? 356 ff.
Frono quid lingua veteri Theotisca?	187	SS. Ger-

AAA

INDEX RERUM

SS. Gervasii & Protasii corpora Mediolano aversa. 286 ff.	Granaria descripta. 365
Ghinuccii (Hieronymi) epitaphium. 143	De Gratia divina doctrina D. Thoma examinata. 268
Gibellinorum & Guelforum turres Florentia quibus signis discrepaverint? 244	Gravii (Jo.) elogium. 529
Glacii artificialis productio. 363	Gravitas specifica aqua marina. 364
Glandorpii (Jo.) elogium. 529	fluidorum precipuorum. 296
Gnomonis umbra retrocedens. 28	Gravium descensus. 295
Gnomonica optima nota. 139	Groeningenses antiquitates explicatae. 460
Ad Gomero num primi Angliae habitatores orti? 177 seq.	Grona urbs qualis? 460
Gondiz (Margarita) memoria stupenda. 245	Grotii (Hugonis) methodus in libro de J. R. & P. notata. 509
Gondii (Alberti) magnanimitas. 244	Gryphii (Christiani) obitus. 218
Gondiorum Historia Genealogica. 241 ff.	Gucinzii Reß. Hal. elogium. 527
insignis. 243	Guelforum & Gibellinorum turres quibus signis Florentia distinguebantur? 244
Gothani Historia Eccl. Compendii auctores. 524	Guenebaldi (Jo.) fraus in supponenda inscriptione Graeca detecta. 381, 382
Gothi olim pars Germanorum. 237	Gustus poeticus qualis & quocumplex? 204
Gracia quanam olim & quantam fuerit? 283	Guttenberg (Johannes) artis typographicae inventor. 324
unde dicta? 283 seq.	H agii (Jo. Barthol.) vita. 360 seq.
a quibus literas accepit? 285	In Habacuc Prophetam commentarius. 402
Graciae historiam & antiquitates qui scripserint? 282	Habacuc Propbeta scopus. 403
Graecarum literarum antiquitas asserta. 390	Hadriani columna Athenis conspicienda. 184
Gracorum veterum mores. 284 seq.	Halberstadiensium Episcoporum historia. 460
	Halo-

NOTABILIORUM.

Halonum <i>causa</i> .	363	Horologia <i>portatilia nova</i> .	295
Hanseaticæ <i>unde dicta?</i>	237	Hortenses <i>observationes</i> .	365
Harduini & Germonii <i>conatus comparati</i> .	356, 357	Horticulturæ <i>theoria & praxis</i> .	421
Harmonia <i>præstabilis absque ratione impugnata</i> .	26	Hortorum <i>architectura</i> .	421
De Hebdomadibus LXX <i>Danielis Dissertatio</i> .	391 seq.	Hosii (Stanislai) <i>epitaphium</i> .	44
Henrici V <i>Regis Angliæ historici</i> .	97	De La Houffaye (Jacobi) <i>silentium & abstinentia</i> .	430
<i>mores emendati</i> .	98	De Houtuyn (Adriano) <i>judicium</i> .	512
<i>virtus & moderatio</i> .	99	Hugenus <i>notatus</i> .	22, 23, 26
Herbariorum <i>vivorum constructio</i> .	365	Humanitas <i>vox quid notet?</i>	425
Herniaria <i>ad oculorum caliginem præstans remedium</i> .	221	Humanitatis <i>singularis exemplum</i> .	99
Herrichii (Jo. Godofredi) <i>visa</i> .	90	Humor <i>quid?</i>	444
Hispaniæ <i>Reges cur non coronari publice fuerint?</i>	410	Hunibaldus <i>explosus</i> .	238
Hispanicorum <i>Comitiarum sub Henrico II R. Castelle liberatus</i> .	476	Huren <i>quid proprie veteri lingua Germanica notet?</i>	188
Historiæ <i>Compendium novum commendatum</i> .	192	Huttenorum <i>familia illustrata</i> .	320
Histrus <i>an Istrus dicendum?</i>	198	Hydracontisterium <i>novum</i> .	296
Homeri <i>pater Moles amnis creditus</i> .	199	Hydrostatica <i>promota</i> .	26
Honestæ <i>actiones qua dicantur?</i>	413 seq.	Hyperbolæ <i>quadratura</i> .	292
Honestum <i>inter & justum quid intersit?</i>	414 seq.	Hyperbolicorum <i>virrorum pollicendorum ratio</i> .	293
<i>qua ratione dicantur decorum?</i>	416, 419	Jansenii <i>doctrina num D. Thomæ conformis?</i>	271
Hoofd (Petrus Corn.) <i>laudatus</i> .	197	Jansenismi <i>historia</i> .	213 ff.
		Januarii <i>Calendarum festivitatis</i> .	306
		Jesuitæ <i>cur antiquos Scriptores reddant suspectos?</i>	357
		Jesuitarum <i>ordinis institutio & amplitudo</i> .	110
		Jesu-	

INDEX RERUM

<i>SS. Gervasii & Protasii corpora Mediolano aucta.</i>	286 ff.	Granaria <i>descripta.</i>	365
Ghiuuccii (<i>Hieronimi</i>) <i>epitaphium.</i>	143	<i>De Gratia divina doctima D. Thoma examinata.</i>	268
Gibellinorum & <i>Guelforum</i> <i>turres Florentia quibus signis discrepaverint?</i>	244	Gravii (Jo.) <i>elogium.</i>	529
Glaciei <i>artificialis productio.</i>	363	Gravitas <i>specifica aqua marina.</i>	364
Glandorpii (Jo.) <i>elogium.</i>	529	<i>fluidorum precipuorum.</i>	296
Gnomonis <i>umbra retrocedens.</i>	28	Gravium <i>descensus.</i>	295
Gnomonica <i>optima nota.</i>	139	Groeningenses <i>antiquitates explicata.</i>	460
<i>A Gomero num primi Angliae habitatores orti?</i>	177 seq.	Grona <i>urbs qualis?</i>	460
Gondix (<i>Margarita</i>) <i>memoria stupenda.</i>	245	Grotii (<i>Hugonis</i>) <i>methodus in libro de J. R & P. notata.</i>	509
Gondii (<i>Alberti</i>) <i>magnanimitas.</i>	244	Gryphii (<i>Christiani</i>) <i>obitus.</i>	218
Gondiorum <i>Historia Genealogica.</i>	241 ff.	Gucinzii <i>Recl. Hal. elogium.</i>	527
<i>insignia.</i>	243	Guelforum & <i>Gibellinorum</i> <i>turres quibus signis Florentia distinguebantur?</i>	244
Gothani <i>Historia Eccl. Compendii auctores.</i>	524	Guenebaldi (Jo.) <i>fraus in sepulchro in inscriptione Graeca detecta.</i>	381, 382
Gothi <i>olim pars Germanorum.</i>	237	Gustus <i>poeticus qualis & quomplex?</i>	204
Gracia <i>quaequam olim & quantum fuerit?</i>	283	Guttenberg (<i>Johannes</i>) <i>artis typographicae inventor.</i>	324
<i>unde dicta?</i>	283 seq.	H agii (Jo. <i>Bartbol.</i>) <i>vita.</i>	360 seq.
<i>a quibus literas accepit?</i>	285	In <i>Habacuc Propheiam commentarius.</i>	402
Graciae <i>historiam & antiquitates qui scripserint?</i>	282	Habacuc <i>Propheia scopus.</i>	403
Graecarum <i>literarum antiquitas asserta.</i>	390	Hadriani <i>columna Athenis conspiciua.</i>	124
Gracorum <i>veterum mores.</i>	284 seq.	Halberstadiensium <i>Episcoporum historia.</i>	460
		Halo-	

NOTABILIORUM.

Halonum causa.	363	Horologia portatilia nova.	295
Hanseaticæ unde dicta?	237	Hortenses observationes.	365
Harduini & Germonii conatus comparati.	356, 357	Horticulturæ theoria & praxi.	421
Harmonia præstabilita absque ratione impugnata.	26	Hortorum architectura.	421
De Hebdomadibus LXX Danielis Dissertatio.	391 seq.	Hofii (Stanislai) epitaphium.	44
Henrici V Regis Angliæ historici.	97	De la Houssaye (Jacobi) silentium & abstinentia.	430
mores emendati.	98	De Houtuyn (Adriano) judicium.	512
virtus & moderatio.	99	Hugenus notatus.	22, 23, 26
Herbariorum vivorum constructio.	365	Humanitas vox quid notet?	425
Herniaria ad oculorum caliginem præstans remedium.	221	Humanitatis singularis exemplum.	99
Herrichii (Jo. Godofredi) vita.	90	Humor quid?	444
Hispaniæ Reges cur non coronari publice fuerint?	410	Humbaldu explosus.	238
Hispanicorum Comitiorum sub Henrico II R. Castella liberatis.	476	Huren quid proprie veteri lingua Germanica notet?	188
Historiæ Compendium novum commendatum.	192	Huttenorum familia illustrata.	320
Histrus an Istrus dicendum?	198	Hydracontiterium novum.	296
Homeri pater Moles annis creditus.	199	Hydrostatica promota.	26
Honestæ actiones qua dicantur?	413 seq.	Hyperbolæ quadratura.	292
Honestum inter & justum quid intersit?	414 seq.	Hyperbolicorum vitrorum poliendorum ratio.	293
qua ratione dicatur decorum?	416, 419	Jansenii doctrina num D. Thomæ conformis?	271
Hoofd (Petrus Corn.) laudatus.	197	Jansenismi historia.	213 ff.
		Januarii Calendarum festivitas.	306
		Jesuitæ cur antiquos Scriptores reddant suspectos?	357
		Jesuitarum ordinis institutio & amplitudo.	110
		Jesu.	

INDEX RERUM

Jesuitarum & Benedictinorum <i>emulatio.</i>	357	Josephus quando scripserit?	13
Imagines poeticae ut formandae?	208 seq.	Josephus (Flavius) cujus suavis scripserit Historiam Judai- cam?	252
Imaginum cultus Hispanis o- lim interdictum.	101	Josephus (Flavius) de Jesu Chri- sto testimonium vindicatum.	245 ff.
Imperium unde ortum?	513	Jovis motus vertiginis.	295
Ignes subterranei.	364	currus cur levis dicatur?	199
Incantatio animalium num ju- re civili prohibita?	60	Irenica scripta.	170
Ex Incantatione oris morbi ut diagnoscendi?	405	Iridis causa.	363
De Incestu leges num sint per se naturales an civiles?	412	diametrum inveniendi methodus.	363
Ingenium quotuplex?	207	De Iride problemata.	85
Insignia domibus Florentiae inci- sa tolli prohibita.	244	Irides parabolica.	28
Inquisitionis tribunal Roma a Sixto V privilegii auctum.	224	plures in una nube visa.	28
Inspiratio ut fiat?	446	Istrus an Histrus dicendum?	198
Insulae maris Atlantici descri- ptio.	368	Itali Scriptores vindicati.	61 ff.
Ex Intestino perbrevis voracitas	21	Italica lingua contra Gallos vin- dicata.	209
Inundationes.	363	an Gallica postpo- nenda?	209
Johannes Baptistae quando con- ceptus & natus?	509	Italicae Poeseos origo.	203
Johannis Evangelistae prophetia de consummatione mundi.	477 seq.	lingua vulgaris & gram- matica discrimen.	208 seq.
falsitas declarata.	479	Itinera in utramque Indiam su- septae.	67
Ionicæ litera quamdiu in mo- numentis observata?	380	Jubilæum quid notes?	393
Josephus Ben Gorion quid scri- pserit?	13 seq.	Judaismus defensio.	400
		oppugnatus.	400 seq.
		Judæorum conversio magna as- serta.	403
		Judicii extremi universalitas asserta.	116
			Julia

NOTABILIORUM.

Julia num Domitiani uxor an concubina? 305	Lapidum Brisoliensium descriptio. 327
Jus publicum universale explicatum. 508 ff	De Legatione Scriptores recensiti. 436
ut a notitia	Legati munere num fungi possit
Rerum publ. & Politica differat? 511	Episcopus & clerus? 120, 437
Juris Ecclesiastici Anglici introductio. 118 seq.	descriptio & officia. 437
• Naturae in absolutum & hypotheticum distinctio explicata. 411	inviolabilitas asserta. 438
obligatio diversa. 411 seq.	virtutes qua requirantur? 437, 439
fundamentum. 510	atas, forma, &c. qualis esse debeat? 440
divisio. 510	officium num femina obire possit? 438
necessitas. 511 seq.	De Legenda Aurea judicium Cl. Espenai. 5
historia. 512 seq.	Lesmonensium Comicum historia. 323
Justae actiones qua dicenda? 413 seq.	Leviri fluvii cursus singularis. 326
Justum inter & honestum quid intersit? 414 seq.	Lex Salica quando conscripta? 238
K alendarii Fratres unde dicti? 71	Legis postquam universalis origo. 412
Kolbio-Wartenbergica familiae historia. 433 ff.	Lexicon mercatorum. 69
L acus curiosi. 363	Librorum damnatorum index. 215
Laderchius (Jacobus) castigatus. 8, 12	Libros compingendi mos apud veteres. 376
Lambergiae familiae descriptio. 468 ff.	exarandi mos apud veteres. 376 seq.
Lancellotus (Politicus) idem qui Ambr. Catharinus. 454	Ligna fossilia. 364
Lanovii (Francisci) facta. 429	Ligorii (Pyrrhi) MS pra ubi hodie existit? 142
Lapides cadendi methodus. 364	Lilium convallium num Oenanthes Theophrasti? 493

INDEX RERUM

Lindenbrogius (Erpoldus) laudatus.	323, 325	Lutherus in pseudoprophecia Jo-	
Lipsii (Justi) memoria admiranda.	453	hannis per draconem designatus.	478
Liszynski (Casimirus) ob atrofisum moris supplicio affectus	402	Lutheranus a Reformato in Theologia Doctorem promotus.	172
Literæ Gothicae & Graecae formatae.	237 seq.	Lutherani ad unionem invisantur.	176
Saxonum & Francorum		Lutheranorum & Reformato-	
& Latinis formata.	238	rum in S. Cena consensus	475
& Graecis ad Latinos		consensus	
translata.	390	num fundamentalis?	256
Livinejus (Johannes) laudatus.	196	unio ut concilianda?	256 seq.
Logarithmorum constructio.	292	De Lyrico carmine Dissertatio:	191 seq.
Λόγος quoties de Messia accipitur in Scriptura Sacra?	350	M Abillonius (Jo.) notatus.	141
Lollards in Anglia olim qui?	98	Machina eclipses invenienda.	74
Longitudinem locorum inveniendi methodi.	296	motus Satellitum Jo-	
Lucemburgius Dux cur dictus		vis representans.	139
Carolus Philippi Austr. filius?	410	Macrobii laudatus.	197
Lucis radiorum undulationes		Maculae Solares a Cartesio male	
Hugeniana explosa.	22	explicata.	24
Lugduni Batavorum obsessio mira liberatio.	84	Magi qui?	404
Luminis theoria nova.	293	A Magis ut morbi inducantur?	405
Lunæ effectus in corporibus humanis.	230	Magnetis phaenomena & causa.	364
Lunulae Hippocratis quadrata		causa male a Cartesio	
partiales.	292	reddite.	25
Lustrationis fluvialis origo.	200	Magnitudo quid?	23
Lusus vocum num in oratione solerandus?	62	Maldonati (Jo.) vita.	456 ff.
		Malpighii (Marcelli) & I. H.	
		Sbaracca controversia. 80 seq.	
			83, 520 ff.
			Mans-

NOTABILIORUM.

Mansfeldensis Comitis (Petri Ernesti) Historia. 93 ff.	Maximiliani I in studio Genealogico promovendo studium. 450 seq.
Manuscripta ancilibus literis scripta. 382, 383	Maximiliani II ad Jac. Andream verba notatu digna. 360
Seculi VIII & IX descripta. 383 seq.	Mayer (Josephus) notatus. 473
B. Mariæ nomen unde? 345	Contra Mazarinum qua fuerint in Gallia mota? 461
Pro B. Mariæ immaculata conceptione num exstet diploma Sixti V? 346	Mechanica practica promissa. 25, 26
De B. Mariæ conceptione controversa & judicium. 457 seq.	Medica selecta. 404
Marini Poeta Italus notatus. 203	Medicæ prescribendi formula in S. Scriptura obvia explicata. 491 seq.
Maris profunditas ut exploranda. 364	Medicina Curiosa. 316
Marmora tingendi praxis. 293	etiam a non Medico exerceri potest. 316
Marshamus refutatus. 390	Medicinæ inventor quis? 228
Martialis libri ab Andr. Navagero combusti. 207	incrementum unde? 229
Martis parallaxis, distantia a terra & motus vertiginis. 295	De Medicis nostri ævi judicium. 229
Martyrologia sub Diocletiano combusta. 4	Meles amnis pater Homeri creditus. 199
qua dicantur? 5	Memoria in quo consistat? 446
Martyrum nomina ut multiplicata? 4	Memoriæ stupenda exempla. 245, 453
Mater templorum qua? 65	Menckenii (Jo. Burch.) specimina Græcorum MSS. 386
Materiæ divisibilitas in infinitum asserta. 271	Mensuræ hodierna descripta. 96
impugnata. 24	Mentiendi leges a Metaphrasæ prescripta. 5
inertia demonstrata. 117	Merbizii (Jo. Val.) stupendi artificii statua. 529
Mathematicæ disquisitiones. 22	Mercatorum bibliotheca. 96
Mauritanorum e Hispania ejectionum historia. 474 seq.	Lexicon. 96
	Mer-

INDEX RERUM

Lindenbrogius (<i>Erpoldus</i>) laudatus. 323, 325	Lutherus in <i>pseudopphetia</i> <i>Johannis</i> per <i>draconem</i> designatus. 478
Lipsii (<i>Justi</i>) memoria admiranda. 453	Lutheranus a <i>Reformato</i> in <i>Theologia Doctorem</i> promotus. 172
Liszynski (<i>Casimirus</i>) ob <i>arbitrium</i> <i>mortis</i> <i>supplicio</i> <i>affectus</i> 402	Lutherani ad <i>unionem</i> <i>invisantur</i> . 176
Literæ <i>Gothicæ</i> & <i>Græcæ</i> <i>formatae</i> . 237 <i>seq.</i>	Lutheranorum & <i>Reformatorum</i> in <i>S. Cæna</i> <i>consensus</i> & <i>consensus</i> <i>fundamentalis</i> ? 256
<i>Saxonum</i> & <i>Francorum</i> <i>e Latinis formata</i> . 238	<i>unio</i> <i>ut concilianda</i> ? 256 <i>seq.</i>
<i>a Græcis ad Latinos translata</i> . 390	<i>De Lyrico carmine Dissertatio</i> : 191 <i>seq.</i>
Livinejus (<i>Johannes</i>) laudatus. 196	M Abillonius (<i>Jo.</i>) <i>notatus</i> . 141
Logarithmorum <i>constructio</i> . 192	<i>Machina eclipses</i> <i>inveniendi</i> . 74
<i>Αὐγος</i> <i>quoties</i> <i>de Messia</i> <i>accipitur</i> <i>in Scriptura Sacra</i> ? 350	<i>motus Satellitum</i> <i>Jovis</i> <i>representans</i> . 139
Lollards in <i>Anglia</i> <i>olim</i> <i>qui</i> ? 98	Macrobii <i>laudatus</i> . 197
Longitudinem <i>locorum</i> <i>inveniendi</i> <i>metodi</i> . 296	Maculæ <i>Solares</i> a <i>Cartesio</i> <i>male explicata</i> . 24
Luceburgius <i>Dux</i> <i>cur</i> <i>dicitur</i> <i>Carolus</i> <i>Philippi</i> <i>Austr.</i> <i>filii</i> ? 410	Magi <i>qui</i> ? 404
Lucis <i>radiorum</i> <i>undulationes</i> <i>Hugeni</i> <i>ina</i> <i>explosa</i> . 22	A Magis <i>ut morbi</i> <i>inducantur</i> ? 405
Lugduni <i>Batavorum</i> <i>obsessi</i> <i>mi</i> <i>ra</i> <i>liberatio</i> . 84	Magnetis <i>phenomena</i> & <i>causa</i> . 364
Luminis <i>theoria</i> <i>nova</i> . 293	<i>causa</i> <i>male</i> a <i>Cartesio</i> <i>reddita</i> . 25
Lunæ <i>effectus</i> <i>in corporibus</i> <i>humanis</i> . 230	Magnitudo <i>quid</i> ? 23
Lunulæ <i>Hippocratis</i> <i>quadrata</i> <i>ra</i> <i>partiales</i> . 292	Maldonati (<i>Jo.</i>) <i>vita</i> . 456 ff.
Lustrationis <i>fluvialis</i> <i>origo</i> . 200	Malpighii (<i>Marcelli</i>) & <i>I. H. Sbaratea</i> <i>controversia</i> . 80 <i>seq.</i>
Lusus <i>vocum</i> <i>num</i> <i>in oratione</i> <i>solvendus</i> ? 62	83, 520 ff. Mans-

NOTABILIORUM.

Mansteldenſis Comitiſ (Petri Erneſti) Hiſtoria. 93 ff.	Maximiliani I in ſtudio Genealo- gico promovendo ſtudiunt.
Manuſcripta uncialibus literis ſcripta. 382, 383	450 ſeq.
Seculi VIII & IX deſcripta. 383 ſeq.	Maximiliani II ad Jac. Andro- am verba notatu digna. 360
B. Mariæ nomen unde? 345	Mayer (Joſephus) notatus. 473
Pro B. Mariæ immaculata con- ceptione num exſtet diplo- ma Sixti V? 346	Contra Mazarinum qua fuerint in Gallia mota? 461
De B. Mariæ conceptione contro- verſa & judicium. 457 ſeq.	Mechanica practica promiſſa. 25, 26
Marini Poeta Italus notatus. 203	Medica ſelecta. 404
Maris profunditas ut exploran- da. 364	Medicæ præſcribendi formula in S. Scriptura obvia explica- ta. 491 ſeq.
Marmora tingendi praxis. 293	Medicina Curioſa. 316
Marſhamus refutatus. 390	etiam a non Medico exerceri poteſt. 316
Martialis libri ab Andr. Navage- ro combuſti. 207	Medicinæ inventor quis? 228
Martis parallaxis, diſtantiæ a terra & motus vertiginis. 295	incrementum unde? 229
Martyrologia ſub Diocletiano combuſta. 4	De Medicis noſtri avi judicium. 229
qua dicantur? 5	Meles amnis pater Homeri cre- ditus. 199
Martyrum nomina ut multipli- cata? 4	Memoria in quo conſiſtat? 446
Mater templorum qua? 65	Memoriæ ſtupenda exempla. 245, 453
Materiæ diviſibilitas in infini- tum aſſerta. 271	Menckenii (Jo. Burch.) ſpeci- mina Græcorum MSS. 386
impugnata. 24	Menſuræ hodierna deſcripta. 96
inertia demonſtrata. 117	Mentiendi leges a Meſaphraſte præſcripta. 5
Mathematicæ diſquiſitiones. 22	Merbizii (Jo. Val.) ſtupendi ar- tiſticii ſtatua. 529
Mauritanorum & Hiſpania eje- ctorum hiſtoria. 474 ſeq.	Mercatorum bibliotheca. 96
	Lexicon. 96
	Mer-

NOTABILIORUM.

Muniendi genus novum.	373	Nobilitas Brementana & Puder-	
Murmurantes qui?	378 seq.	fs.	322 ff.
N ahum quo tempore vix-		Northumbrix descriptio.	327
ris?	402	Nostradamus (Michaelis) proph-	
quem habuerit pro-		phium.	88
phetia scopum?	403	Notæ Musica veterum.	387
In Nahum Commentarius.	402	monetarum mensurarum	
Nannius notatus.	387	& ponderum.	388
Natales dies qui olim dicti?	302	Astronomorum, Medico-	
maritimum qui dicti? 302		rum & Chymicorum.	388
Natura humana quotupliciter		Nadatio faminarum cur pro-	
consideranda?	410 seq.	hibenda?	413
Navagerii (Andrea) affectus in		Numericitas figurarum anti-	
Catullum.	207	quas.	292
Naudzi (Petri) scripta & obi-		O bservationes Astronomica.	
tus.	430		394
Naufragium libro quidam sata-		Zoologica.	365
le.	158	Observatorii Parisiensis cella	
De Neapolitani Regni redditibus		profunda.	368
Romam missis scripta contro-		Oculi magni Orientalibus pro-	
verssa.	366, 496	pulcherrimis habitis.	152
De Neuville vera nomine Adr.		Oculorum visio quid?	221
Baillet.	463	bernardia dis-	
Nicotianæ folia comesta ad po-		pellenda.	221
dagram valent.	315	remedium apud veter-	
usus quibus suspectus?		res eruditos.	378
Venerem extin-	315	Odis num omnis materia apta?	
guis.	316		191
Nitrum Egypticum.	364	Oenanthes Theophrasti nunc Li-	
Nivis natura.	363	lium convallium?	493
Nobilitas Flandrica & Artesi-		Operæ, seu dramata musica,	
ensis.	266	quando & a quo indenta?	208
libera Rhenana.	318 ff.	quales nunc sunt, ex plo-	
Suevica, Franconica,		sa.	208
tractus ad Rhenum & Alsatia		Orantium decorum Medicis	
inferioris.	321 ff. 465	commendatum.	491
		B b b b .	Ordi-

INDEX RERUM

Quædam Monachis recensiti. 103 ff.	S. Paulus num Britannia Aposto- lus? 178 sq.
varii descripti. 218 ff.	
Origenis defensio in Ecclesia lici- 14. 213	Paupertas veteribus quid? 197
Olorii (Hier.) vita. 456	Pecus quid notet? 198
Otfridi Evangeliorum editio promissa. 187	Pelagii qui? 284
Ovidius pseudo-sanctus. 5	Pelecani num nutriant sangui- ne fetus? 369
	Pennæ num veteribus usitata? 376
P Ace Religionis Acta pu- blicas. 367	Periodorum morbosarum ratio. 238
Panormitz (Antonii) Herma- phradica liber ineditus 200	Periodicorum morborum cura. 233
Papabiles Cardinales qui discan- tur? 223	Perizonius (Jacobus) notatus. 424
Papebrochius (Daniel) refutatus. 286 sq.	Petra in S. Scriptura Ecclesiam notat. 454
Parallaxis Martis & Solis. 295	Phalaridis Epistola num genui- na? 481 ff.
Parallaxin fixarum observandi methodus. 294	atax. 483 seq.
Parentius notatus. 22	Phantasia in Poeta ut excitari queat? 264
Parheliorum causa. 26	ab intellectu moderanda. 266
Partenio Etro vero nomine Pe- trus Aretinus. 6	Phantasia officium in Poeta quo- plex? 265
Palcha parare quid sit? 507	Philosophi Principum praecepto- res. 407
Paschalis II ad Pontificatum in- vitus & fugiens evectus. 143	Philosophiae praesens status lan- guidus. 362
Pasioneus (Dominicus) lauda- mus. 385	Phintia urbs quando condita? 484
Batavinae preditionis memoria servata. 64	quoplex? 484 seq.
urbis situs amarus. 64	Phoenicum literas exarandi rs- tio. 379
Patres quando & in quibus se- qui convenias? 115	literarum formæ unde? 379
Paulicianorum origo. 500	

Ehy

NOTABILIORUM.

<p>Physicæ disquisitiones. 22</p> <p>Picti num iidem cum Britannis? 178</p> <p style="padding-left: 2em;"><i>quam partem Britannia habitaverint?</i> 178</p> <p>Pictoria ars promotæ. 200</p> <p>Picturarum examen. 207</p> <p>Pighius (Scaph. Vinandus) laudatus. 196</p> <p>Pilatus defensus. 79</p> <p>Pili ex uero extracti. 72</p> <p>Plagiarii exemplum. 454</p> <p>Planetarum orbita elliptica ve- rior. 74</p> <p>Plantarum variarum descriptio. vegetatio. 365</p> <p>Plato vindicatus. 116</p> <p>Poenitentiam publicam agendi in Anglia ratio. 121</p> <p>Poesis cur inuenta? Italica unde orta? 191</p> <p>Poesicos contemtus unde? 207 f.</p> <p>Poeta quid observandum? 204</p> <p>Politianus (Anglus) laudatus. 197</p> <p>Politica ut a Jure publico uni- versali differat? 511</p> <p>Polygamia num permissa jure Canonico & Civili? 58</p> <p>Polygraphi exemplum. 429</p> <p>Pontani (Jo. Jov.) epitaphium. elogium. 196</p> <p>Pontes memorabiles. dilatarii ut elevandi & deprimendi? 26</p>	<p>22</p> <p>178</p> <p>178</p> <p>200</p> <p>207</p> <p>196</p> <p>79</p> <p>72</p> <p>454</p> <p>74</p> <p>365</p> <p>365</p> <p>116</p> <p>121</p> <p>191</p> <p>203</p> <p>204</p> <p>204</p> <p>197</p> <p>511</p> <p>58</p> <p>429</p> <p>65</p> <p>196</p> <p>296</p> <p>26</p>	<p>Pontifex num sit supra concilia? 152 ff.</p> <p>num infallibilis? 152 seq.</p> <p>Pontificis reditus annui. 223</p> <p>In Pontificis electione solemnia. 223, 224</p> <p>Pontifici num competat potestas in temporalibus? 146, 151 seq.</p> <p>num penas civiles irro- gandi potest ac competat? 147. seq.</p> <p>sola potestas spiritalis asserta. 147 seq.</p> <p>num competat jus Regis dignitate exuendi? 150 seq.</p> <p>qualis competat potestas? 154 seq.</p> <p>Pontifici quomodo ab unione excludendi? 176</p> <p>ut doctrinam suam promoveant? 122 seq.</p> <p>Pontificiorum dogmata Hispani- æ ante Seculum VIII igno- ta. 121</p> <p>Schismata varia. 107. seq.</p> <p>Preceptores Principum Philoso- phi. 407</p> <p>Prædestinationem ex prævisa fi- de quinam primus statuerit? 173</p> <p>Premia quid notent? 197</p> <p>Præservatio a morbis. 317</p> <p>Presbyteri in Anglia ut crean- tur? 122</p> <p>quam habeant pote- statem? ibid.</p> <p style="text-align: right;">Bbb 2. Bri</p>
---	--	--

INDEX RERUM

<p>Priores (Johannes) Laudav. 426</p> <p>Principi num liceat resistere? 149 seq.</p> <p>Principum Jus circa sacra. unde? 516</p> <p>Prieti oppidi amplitudo. 211</p> <p>Prodicus Cbicus an Cons dixerit? 426</p> <p>Professorum, qui scholaram Rectores facti, exempla. 526</p> <p>SS. Protalii & Germani corpora Mediolano asserta. 286 ff.</p> <p>Protonobilissimi titulus Adm. rali quondam tributus, 389</p> <p>Pufendorffius (Sam.) nomen. 419</p> <p>Pufendorffii (Sam.) in agnoscentia Schomaei frequentia dexterritas. 158</p> <p>Patrum poeticum in quo confisus? 204</p> <p style="padding-left: 2em;">artificiale in postquam mem? 209</p> <p>Pseudepigrapha consiciendi origo. 482</p> <p>Puncta interponendi morem quis veterum invenit? 377</p> <p>Pythagoras quando vixerit? 84</p> <p style="padding-left: 2em;">nomo veteribus dictus Philosopher? 489</p>	<p>Qualitates corporis quid? 444</p> <p>R Adesurum (Raiz) Ducum Descriptio Genealogica. 242</p> <p>Raptus poeticus quid sit? 206</p> <p>Redituum vitatum calculus. 163</p> <p>Reflexionis theoria. 28</p> <p>Reformati num sint socii Augustanae Confessionis? 172</p> <p>Reformatorum de S. Emma sententia probata. 173</p> <p>Refractionis theoria. 26</p> <p>Regis in rebus Ecclesia apud Anglos jura. 119</p> <p style="padding-left: 2em;">potestas num sit independens? 148 ff.</p> <p>Religio num cogenda? 516</p> <p>Respublica unde orta? 513</p> <p>Resurrectio fidelium ante resurrectionem supremam asserta. 352 ff.</p> <p>Reyheri (Andr.) elogium. 523 seq. scripta. 524</p> <p>Rhebarbari descriptio. 491</p> <p style="padding-left: 2em;">cum theoria plantae comparatio. 491</p> <p>Rhemi an Remi dicendum? 300</p> <p>Riedelstorffum familia illustrata. 320</p> <p>Rinuccius (Gervinus) nam primus autor dramatum musicorum? 208</p> <p>S. Romualdi vita. 258 ff.</p> <p style="padding-left: 2em;">vita scriptores. 258</p> <p style="padding-left: 2em;">abstinentia singularis. 259</p> <p>De S. Rosa cum Christo conubio significatum. 104 seq.</p> <p style="text-align: right;">Circu</p>
--	--

NOTABILICUM.

Circa S Acta Principum jas	Scalarum genus nobilit.	36
under? 510	Scaliger (Josephus) notatus.	320
S Saleii (Eranisii) dogma pa-	Schismata ecclesie Romana.	107
radatum. 221	seq.	
S almasii (Claudii) mira medita.	Scholæ Latinis Gothanæ	102
110 381	1022.	574
S altationes chara scribis suori-	A Schomburg (M.) Card. fata.	211 seq.
mendi ars. 189	epitaphium. 212	
S amaritana alphabeta. 379	Schomburgius S. Bibliis a clero	
S anctorum vita. 1 ff.	Lusitano privatus. 103	
S anctorum corporum posses-	Scolopetum Guericianum perfe-	
sione disceptationes quarun-	ctum. 295	
dam arabium. 286	Scortari num liceat ex causa ne-	
S anguinis venosi exitus in auri-	cessitatis? 57	
culis & cordis 124	Scoti (Johannis) vita. 407 seq.	
partes qua? 445	Scotia unde dicta? 327 seq.	
ingressus in sex. 446	quo jure ad Angliam per-	
S araceni (Jo. Franc.) laudatus.	veneris? 333	
197	num Anglia unienda? 335	
S asbouthi (Adam) memoria	Scotiz status modernus descri-	
admiranda. 453	ptus. 123 seq.	
S atellitum umbra, in disco Jovis	Scotorum prisca sedes Hibernia.	
observata. 1295	180	
S atellitum Jovis & Saturni & be-	Scriptura S. ante captivitatem	
oria. 294	Babyl. literis Samaritanis	
Jovis motus machi-	scripta. 379	
na representari. 130	ut explicanda? 339	
S atyra ut a Critico differat? 81	Scripturæ materia. 375	
S axonum nomen unde? 180	instrumenta. 376	
sedes in Germania	Scripturatum quinam dicantur?	
quo? 180	337	
S baralez (Jo. Hier.) & Marc.	Scripturæ S. loca illustrata:	
Malpighii controversia. 80 ff.	Gen. II, 7. 115	
83, 5, 20 ff.	12. 492 sq.	
H. vna & scri-		
pta. 319 ff.	Cccc	Exod.

INDEX RERUM

Pricus (Johannes) Landauus.	Qualitates corporis quid? 444
426	
Principi num liceat resistere?	R Adefiarum (Raiz) Ducum
149 seq.	Descriptio Genealogica. 122
Principum Jus circa sacra munde	Raptus potius quid sit? 206
de h.	516
Prius oppidi amplitudo.	211
Prodicus Chius an Cens dicens?	426
Professorum, qui scholam	Reformati num sint socii Augu-
Rectores sibi, exempla. 526	stana Confessionis? 172
PS. Protasii et Gervasii corpora	Reformatorum de S. Causa sen-
Mediolano asserta. 286 ff.	teuria probata. 173
Protonobilissimi titulus Admi-	Refractionis theoria. 26
rati quondam tributus, 389	Regis in rebus Ecclesia apud An-
Pufendorfius (Sam.) nomen. 419	glos jura. 119
Pufendorffii (Sam.) in agnoscen-	potestas num sit independ-
da Sebomori sancta dexte-	dens? 148 ff.
ritas. 158	Religio num cogenda? 516
Pulcrum poeticum in quo confi-	Respublica unde orta? 513
stas? 204	Resurrectio fidelium ante re-
artificiale in postquam	surrectionem supremam as-
nam? 203	serta. 352 ff.
Pseudepigrapha consiciendi ori-	Reyheri (Andr.) elogium. 523/4
go. 482	scripta. 524
Puncta interpanendi morem	Rhebarberi descriptio. 491
quis veterum inuenit? 377	cum theoria planta
Pythagoras quando vixerit? 84	comparatio. 491
num necritas dicitur	Rhemi an Remi dicendum? 300
Philosophus? 489	Riedelstorum familia illustri-
Q uadratrix circuli. 292	ta. 320
Quadratura circuli hyper-	Rinuccius (Quivius) nam pri-
bola, partium tanula Hippo-	mus antea dramatum musi-
cratis, Cycloidum, Epicy-	corum? 208
cloidum, Logarithmica, figu-	S. Romualdi vita. 258 ff.
rarum Geometricae irrationa-	vite scriptores. 258
lium. 292	abstinentia singu-
	laris. 259
	De S. Rosa cum Christo commu-
	bio signatum. 104 seq.
	Circu

NOTABILIORUM.

S acra Principum. jas	Scalarum genus nobilit.	36
under? 516	Scaliger (Josephus) notatus.	320
& Salestii (Erasmii) dogma pa-	Schismata ecclesia Romana.	107
radatum. 221	seq.	
Salmatii (Claudii) vita inedita.	Scholæ Latinæ in Göttingen.	524
381	1022.	
Salutationes charæ Scribæ impri-	A Schomberg (M.) Card. fata.	211 seq.
mendi ars. 189	epitaphium. 212	
Samaritana alphabeta. 379	Schombergius S. Bibliæ a clero	
Sanctorum vita. 1 ff.	Lusitano privatus. 103	
De Sanctorum corporum posses-	Sclpetum Guericianum perfe-	
sione disceptationes quarun-	ctum. 295	
dam urbium. 286	Scortari num liceat ex causa ne-	
Sanguinis venosi exitus in auri-	cessitatis? 57	
culis & cordes. 124	Scoti (Johannis) vita. 407 seq.	
partes quæ? 445	Scotia unde dicta? 327 seq.	
ingressus in eam. 446	quo jure ad Angliam per-	
Saraceni (Jo. Franc.) laudatus.	venere? 333	
197	num Angliæ unienda? 335	
Sarbouthi (Adam) memoria	Scotiz status modernus descri-	
admiranda. 453	ptus. 123 seq.	
Satellitæ umbra, in disco Jovis	Scotorum prisca sedes Hibernia.	
observata. 1295	180	
Satellitum Jovis & Saturnis be-	Scriptura S. ante captivitatem	
oria. 294	Babyl. literis Samaritanis	
Jovis motus machi-	scripta. 379	
na representati. 130	ut explicanda? 339	
Savira ut a Critica differat? 81	Scripturæ materia. 375	
Saxonum nomen unde? 180	instrumenta. 376	
sede in Germania	Scripturæ quinam dicantur?	
quæ? 180	337	
Sbaralez (Jo. Hier.) & Marc.	Scripturæ S. loca illustrata:	
Malpighii controversa. 80 ff.	Gen. II, 7. 115	
83, 520 ff.	12. 492 sq.	
vita & scri-		
pta. 419 ff.		
	Cccc	Exod.

INDEX RERUM

<p>Exod. XXX, 492</p> <p>Deut. XI, 19. 235</p> <p>Cant. II, 1. 493</p> <p style="padding-left: 2em;">IV, 11. 157</p> <p>Eccl. LXVI, 19. 284</p> <p>Ezech. I. 442 seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">XXIII, 40. 157</p> <p>Dan. XI, 24-27. 391 ff.</p> <p>Sophon. III, 20. 403</p> <p>Mich. II, 6. 498</p> <p style="padding-left: 2em;">III, 8. 498</p> <p>Sap. II, 7. 493</p> <p style="padding-left: 2em;">IX, 19, 20. 20, 53</p> <p>Matth. I per tot. 342 ff.</p> <p style="padding-left: 2em;">18, 25. 398</p> <p style="padding-left: 2em;">XI, 12. 270</p> <p style="padding-left: 2em;">XII, 49, 50. 343</p> <p style="padding-left: 2em;">XVII, 5. 349</p> <p style="padding-left: 2em;">XVIII, 17, 18. 53</p> <p style="padding-left: 2em;">XXIV, 15. 308</p> <p>Marc. XIII, 14. 308</p> <p style="padding-left: 2em;">XIV, 72. 308</p> <p style="padding-left: 2em;">XV, 44. 307</p> <p>Luc. I, 35. 339</p> <p style="padding-left: 2em;">78. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">II, 2. 508</p> <p style="padding-left: 2em;">32. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">VI, 1. 507</p> <p style="padding-left: 2em;">XXII, 8, 10. 507</p> <p style="padding-left: 2em;">XXIV, 26. 397</p> <p style="padding-left: 2em;">50, 51. 397</p> <p>Joh. I, 1-14. 341</p> <p style="padding-left: 2em;">14. 51</p> <p style="padding-left: 2em;">16. 308</p> <p style="padding-left: 2em;">III, 13. 18, 52</p> <p style="padding-left: 2em;">V, 21, 22. 348 seq.</p>	<p>Joh. VI, 62. 19, 51</p> <p style="padding-left: 2em;">VIII, 25. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">XIII, 16, 27, 19-22. 397</p> <p style="padding-left: 2em;">XVI, 28. 17 ff. 51 seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">XVIII, 26, 37. 146</p> <p>Act. I, 6, 11. 397</p> <p>Rom. I, 3, 4. 50</p> <p style="padding-left: 2em;">IX, 5. 50</p> <p style="padding-left: 2em;">XIV, 1. 308</p> <p>1 Cor. XI, 10. 309</p> <p style="padding-left: 2em;">XV, 19. 308</p> <p style="padding-left: 2em;">47. 19, 115</p> <p>2 Cor. IX, 6. 441 seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">XII, 20. 442</p> <p>Galat. III, 4. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">IV, 4. 351</p> <p>Ephes. IV, 3. 346</p> <p style="padding-left: 2em;">9, 10, 19, 22, 346 seq.</p> <p style="padding-left: 2em;">23. 346</p> <p style="padding-left: 2em;">V, 5. 347</p> <p style="padding-left: 2em;">VI, 12. 347</p> <p>Phil. III, 21, 14. 392</p> <p>1 Tim. III, 13. 122</p> <p>2 Tim. II, 3. 307</p> <p style="padding-left: 2em;">IV, 10. 301</p> <p>1 Petr. I, 4. 116</p> <p>Hebr. IX, 19. 306</p> <p style="padding-left: 2em;">X, 5. 18, 53</p> <p>Apoc. VI, 9-12. 353</p> <p style="padding-left: 2em;">XX, 4, 5. 353</p> <p>Seberi (<i>Wolfgangi</i>) <i>vinc & elo-</i> <i>gium.</i> 525</p> <p>Seclarum <i>ambigendo veritatis in-</i> <i>ditium.</i> 41</p> <p>Seditionis <i>Hispanicae sub Caro-</i> <i>lo V historia.</i> 474 seq.</p> <p style="text-align: right;"><i>De Se-</i></p>
--	--

NOTABILIORUM.

Semina animalis exomem.	448	Spanhemius (Ezechiel) lauda-	
De Seneca iudicium.	61, 62	tus.	197
Sententia ingeniosa ad quam		Spatii definitio.	23
mensis operationem spectant		Specula castifica celebria.	294
	41 seq.	Spei emtio.	162
Seri Lactis preparatio.	318	Spiritus nocentis usus de Christo	
Sicaram parandi modus.	365	in sacris.	113 ff.
Sidnoji (Algerian) odium argu-		quid denotet in Scri-	
Reges & tyrannos.	236	ptura S.?	340
Sigismundus Imp. ordine aucti		Spiritus animales quid?	449
peribaldus donatus.	100	De Sponii (Jac.) Inscriptionibus	
Sigismundi Imp. in Anglia en-		iudicium.	381
thousis.	102 seq.	Stadenus Marchionatus bispo-	
Simonius (Rich.) castigatus.	377	ria.	323
Sixti IV. Pont. apophthegma me-		B. Stanislai Casovianensis vita.	
rabile.	223		260 ff.
Sixti Senensis (Francisci) vita.		Statuas metallicas fundendi mo-	
	455	dic.	227
Slovonica lingua Bohemica Alia		Stella quatuor Magis apparetur?	505
rumque mater.	501	Stephanus (Henricus) notarius.	
Russis asinaria.	502		387
gens mede diha?	501	(Robertus) N. T. ut	
Sneptii (Eduardi) vita.	358 seq.	in vestit. dissimulata?	504
Societatem refutatio.	49 seq.	Sternutatoria remedia adhibenda.	
Societatum argumenta.	340		375
Solis distantia a Terra & paral-		Strix veterino descripta.	377
laxis.	295	Stotelensum Comitiatus historia.	
macularum generatio Car-			323
ostina falsa.	24	Stylus porticus quatuorplex?	207
effectus in corporibus hu-		Succi & balsami minerales.	364
manis.	230	matricii diversitas in di-	
Solititia observandi methodus.		versis plantis.	365
	294	Succini Prusici generis.	364
Somni causa.	446	Suevia Ducatus ut in familia	
Societatis determinatio.	295	Austrica veritas?	466
Soto (Dominici) vita.	455		

INDEX RERUM

Soidas <i>Eustathio antiquidr.</i>	483	De Terræ globi formatione Car-	
Sulpicia <i>Poetrix laudata.</i>	202	tesii opinio falsa.	22
Sulpicii quot clari?	304	Telluræ frumentaria quid?	59
De Surii Abbis <i>Sanctorum judi-</i>		De Testamentis <i>Episcopis Anglie</i>	
<i>cium.</i>	5	<i>cuo competat cognitio?</i>	121
Synodus <i>Sandomiriensis notata</i>		De Theologiæ studio <i>rite insti-</i>	
<i>& defensa.</i>	171, 172	<i>tucndo consilium.</i>	399
Sypho <i>Wärtenbergicus.</i>	290	Theoretica <i>poetia unde dicta?</i>	485
T abacus <i>vide Nicotiana.</i>		Thermarum <i>descriptio.</i>	363
Tabula <i>Astronomica ex ob-</i>		Thermoscopiorum <i>descriptio &</i>	
<i>servationibus unice constru-</i>		<i>phanomena.</i>	283
<i>Ba.</i>	73, 74	Theaurus (Emanuel) <i>notatus.</i>	206
<i>Ludoviciana num</i>		De Thoma Aquinate <i>judicium</i>	
<i>cum celo consentiant?</i>	73	<i>Card. de Aguirre.</i>	267
<i>Rudolphina com-</i>		In Thuanor <i>elogia veteris Com-</i>	
<i>mendata.</i>	73	<i>mentarius promissus. 464 ff.</i>	
Tachygraphorum <i>nota quando</i>		Tibellus <i>nunus & epico carmine</i>	
<i>usurpari ceperint?</i>	384	<i>excelluerit?</i>	201
Tacitus <i>explicatus.</i>	238	Tibulli <i>prænomen quod?</i>	194
Talenti <i>Sticis & Aricis diver-</i>		Tigna <i>cadendi tempus.</i>	296
<i>fitas.</i>	489	Togra <i>quid?</i>	156 seq.
Talisman <i>quid?</i>	86	Toinardi (Nicotai) <i>opera præ-</i>	
Tangentium <i>methodus.</i>	292	<i>missa.</i>	502
Tartarus <i>quid?</i>	117	<i>de numeris</i>	
Telescopium <i>catoptrico-dioptri-</i>		<i>Samaritanis opus promissum.</i>	379
<i>cum.</i>	294	Tormenta <i>onorandis & divergen-</i>	
Telescopiorum <i>ratio.</i>	293	<i>deratio.</i>	295
<i>apertura.</i>	293	Tornacum <i>Flandris corruptum.</i>	320
Temperamenta <i>in quo consti-</i>		Tragedia <i>quando & a quo in-</i>	
<i>stant?</i>	444	<i>venta?</i>	489
Temperamentorum <i>signa.</i>	444	Transactiones <i>Anglicanæ in com-</i>	
Tempestatum <i>mutationis un-</i>		<i>pendium redactæ. 298, 362, 494</i>	
<i>de?</i>	363	De Treis-	
Temporis <i>æquatio.</i>	304, 295		
Terræ <i>motuum causa.</i>	364		

NOTABILIORUM.

De Treibach. (<i>Hippolitus</i>) vero nomine <i>Phil. Knipfchild</i> . 465	Vedigal studiorum <i>Roma</i> quod? 223
Trevoltiani <i>Diaris</i> <i>Autores</i> notati. 356 ff.	Vellejus <i>Paterculus</i> quis? 263
Trinitas quomultiplici sensu accipitur? 338	vindicatus. 263 ff.
nunc a <i>Christianis</i> & <i>Platonica Philosophia</i> transumpta? 340	commendatus. 269
Circa <i>Trinitatem</i> sententia examinata. 337 ff.	Vekhemii (<i>Val.</i>) memoria admiranda. 453 seq.
<i>Trithemius</i> explosus. 238	Ventus quomodo excitandus? 295
<i>Trocedorfii</i> (<i>Val. Fridlandi</i>) <i>vi-</i> ta & <i>elogium</i> . 448, 524 seq.	Ventorum causa. 290, 232, 363
<i>Tubus</i> pentoreoponicus novus. 295	prognostica. 363
<i>Tuldani</i> (<i>Diodori</i>) scripta. 313	Ventriculus epulonibus & bibonibus nunc capaciosior an densior? 21
<i>Tumor</i> brachii post febrem. 123	Venus in Sole videnda. 294
<i>Turcarum</i> in excipiendis legationibus inurbanitas. 438	Verberare vox quid vocet? 197
V acuum assertum. 271	Veriloquii probabilitas ut conputanda? 169
<i>T. Valgius Rufus</i> cum <i>Val-</i> gio <i>Saturnino</i> <i>Ruso</i> num idem? 200	Vermes ut arcedendi a navibus. 296
<i>Valla</i> (<i>Laurentius</i>) notatus. 387	Vernices <i>Sinenses</i> conficiendi modi. 297
<i>Vaporum</i> calculus. 363	De <i>Verona</i> epigramma. 66
<i>Vasallus</i> unde dicitur? 238 seq.	Verosimile num <i>Poeta</i> semper observandum? 205
<i>Ubiquistæ</i> qui dicantur <i>Parisi-</i> is? 213	Vestes incombustibiles. 384
<i>Ubiquitas</i> <i>Christi</i> a <i>Brenio</i> primum asserta. 173	<i>Ughellus</i> (<i>Ferd.</i>) in <i>Italia</i> S. unde supplendus? 385
<i>Vecchius</i> (<i>Horarius</i>) primus <i>dramatum</i> <i>Muscorum</i> auctor. 208	Vibrationum penduli synchronismus. 295
	<i>Vicarii</i> per <i>Germaniam</i> munus olim <i>Eduardo III</i> R. <i>Angl.</i> concessum. 332
	De La

